

LOCUS

NAROČNIK

Občina Brda

Trg 25. maja 2 | 5212 Dobrovo v Brdih

POROČILO O PROSTORSKEM RAZVOJU OBČINE BRDA

Končno poročilo

IZVAJALEC

LOCUS prostorske informacijske rešitve d.o.o.

Ljubljanska cesta 76 | 1230 Domžale

Nova Gorica, april 2023

LOCUS

PROJEKT

POROČILO O PROSTORSKEM RAZVOJU OBČINE BRDA

FAZA

končno poročilo

NAROČNIK

Občina Brda
Trg 25. maja 2,
5212 Dobrovo v Brdih

ŠTEVILKA PROJEKTA

2860

IZDELOVALEC

Locus d.o.o., Ljubljanska cesta 76, 1230 Domžale

DIREKTOR

Leon Kobetič, univ. dipl. inž. grad.

VODJA PROJEKTA

Leon Kobetič, univ. dipl. inž. grad.

STROKOVNA SKUPINA

dr. Miha Konjar, univ. dipl. inž. geod.
Metka Jug, univ. dipl. inž. kraj. arh.
Nuša Britovšek, univ. dipl. inž. kraj. arh.
Manca Jug, univ. dipl. inž. arh.
Maja Šinigoj, univ. dipl. inž. arh.
Tosja Vidmar, univ. dipl. geog.
Urška Ivančič, mag. inž. geod. geoinf.
Žiga Smrekar, mag. geog.

DATUM

Nova Gorica, april 2023

Kazalo

1 UVOD	9
1.1 Uvodne ugotovitve	9
1.2 Vsebina poročila o prostorskem razvoju občine	9
1.3 Materiali in izbor primerljivih občin	10
1.3.1 Nabor kazalnikov	10
1.3.2 Viri podatkov	11
1.3.3 Izbor primerljivih občin	12
2 POSELITEV	14
2.1 Demografija	14
2.1.1 Cilji	14
2.1.2 Stanje in težnje	14
2.1.3 Vrednotenje stanja v odnosu do zastavljenih ciljev	35
2.1.4 Strokovne podlage in predlogi za prilagoditev občinskih prostorskih aktov	36
2.2 Gospodarstvo	37
2.2.1 Cilji	37
2.2.2 Stanje in težnje	37
2.2.3 Vrednotenje stanja v odnosu do zastavljenih ciljev	68
2.2.4 Strokovne podlage in predlogi za prilagoditev občinskih prostorskih aktov	68
2.3 Centralne dejavnosti (družbena infrastruktura in oskrbne dejavnosti)	69
2.3.1 Cilji	69
2.3.2 Stanje in težnje	70
2.3.3 Vrednotenje stanja v odnosu do zastavljenih ciljev	88
2.3.4 Strokovne podlage in predlogi za prilagoditev občinskih prostorskih aktov	89
2.4 Naselja in razpršena poselitve	90
2.4.1 Cilji	90
2.4.2 Stanje in težnje	91
2.4.3 Vrednotenje stanja v odnosu do zastavljenih ciljev	114
2.4.4 Strokovne podlage in predlogi za prilagoditev občinskih prostorskih aktov	115
3 KRAJINA IN VARSTVO NARAVNIH VIROV	116
3.1 Kulturna krajina	117
3.1.1 Cilji	117
3.1.2 Stanje in težnje	117
3.1.3 Vrednotenje stanja v odnosu do zastavljenih ciljev	123
3.2 Ohranjanje narave	124
3.2.1 Cilji	124
3.2.2 Stanje in težnje	124
3.2.3 Vrednotenje stanja v odnosu do zastavljenih ciljev	127

3.3 Varstvo kulturne dediščine.....	127
3.3.1 Cilji	127
3.3.2 Stanje in težnje	128
3.3.3 Vrednotenje stanja v odnosu do zastavljenih ciljev	129
3.4 Varstvo kmetijskih zemljišč	130
3.4.1 Cilji	130
3.4.2 Stanje in težnje	130
3.4.3 Vrednotenje stanja v odnosu do zastavljenih ciljev	135
3.5 Varovanje in funkcije gozdov.....	136
3.5.1 Cilji	136
3.5.2 Stanje in težnje	136
3.5.3 Vrednotenje stanja v odnosu do zastavljenih ciljev	141
3.6 Varstvo vodnih virov.....	142
3.6.1 Cilji	142
3.6.2 Stanje in težnje	142
3.6.3 Vrednotenje stanja v odnosu do zastavljenih ciljev	144
3.7 Vodna in priobalna zemljišča.....	144
3.7.1 Cilji	144
3.7.2 Stanje in težnje	144
3.7.3 Vrednotenje stanja v odnosu do zastavljenih ciljev	145
3.8 Varstvo drugih naravnih virov	146
3.8.1 Cilji	146
3.8.2 Stanje in težnje	146
3.8.3 Vrednotenje stanja v odnosu do zastavljenih ciljev	147
3.9 Varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami	147
3.9.1 Cilji	147
3.9.2 Stanje in težnje	148
3.9.3 Vrednotenje stanja v odnosu do zastavljenih ciljev	152
3.10 Pregled strokovnih podlag in predlogi za prilagoditev občinskih prostorskih aktov.....	152
4 OBVEZNA OBČINSKA GOSPODARSKA JAVNA INFRASTRUKTURA	153
4.1 Prometna infrastruktura.....	153
4.1.1 Cilji	153
4.1.2 Stanje in težnje	154
4.1.3 Vrednotenje stanja v odnosu do zastavljenih ciljev	156
4.1.4 Strokovne podlage in predlogi za prilagoditev občinskih prostorskih aktov.....	157
4.2 Vodooskrba	157
4.2.1 Cilji	157
4.2.2 Stanje in težnje	157
4.2.3 Vrednotenje stanja v odnosu do zastavljenih ciljev	160
4.2.4 Strokovne podlage in predlogi za prilagoditev občinskih prostorskih aktov.....	160

4.3 Odvajanje in čiščenje odpadnih vod.....	160
4.3.1 Cilji	160
4.3.2 Stanje in težnje	161
4.3.3 Vrednotenje stanja v odnosu do zastavljenih ciljev	166
4.3.4 Strokovne podlage in predlogi za prilagoditev občinskih prostorskih aktov.....	166
4.4 Energetska infrastruktura.....	166
4.4.1 Cilji	166
4.4.2 Stanje in težnje	167
4.4.3 Vrednotenje stanja v odnosu do zastavljenih ciljev	168
4.4.4 Strokovne podlage in predlogi za prilagoditev občinskih prostorskih aktov.....	168
4.5 Telekomunikacijska infrastruktura	168
4.5.1 Cilji	168
4.5.2 Stanje in težnje	169
4.5.3 Vrednotenje stanja v odnosu do zastavljenih ciljev	171
4.5.4 Strokovne podlage in predlogi za prilagoditev občinskih prostorskih aktov.....	171
4.6 Skupne strokovne podlage na področju gospodarske in druge javne infrastrukture	172
5 ZEMLJIŠKA POLITIKA.....	175
5.1 Komunalni prispevek	177
5.1.1 Stanje in težnje	177
5.1.2 Skupna ocena ustreznosti komunalnega prispevka	183
5.1.3 Predlogi za prilagoditev odmere komunalnega prispevka	184
5.2 Nadomestilo za uporabo stavbnega zemljišča	184
5.2.1 Stanje in težnje	184
5.2.2 Skupna ocena ustreznosti odmere NUSZ	189
5.2.3 Predlogi za prilagoditev odmere NUSZ	190
6 POVZETEK PREDLOGOV ZA PRILAGODITEV OBČINSKIH PROSTORSKIH AKTOV	191
6.1 Usmeritve glede priprave strokovnih podlag	191
6.2 Usmeritve glede na stanje in razvoj prostora.....	192
7 ZAKLJUČEK POROČILA O PROSTORSKEM RAZVOJU.....	195

1 UVOD

1.1 Uvodne ugotovitve

ZUreP-2 ter ZUrep-3 sta uvedla mnoge novosti pri pripravi občinskih prostorskih aktov. Med drugim ZUreP-3 določa drugačen postopek priprave aktov. Občina naj bi skladno s 119. členom ZUreP-3 pristopila k pripravi OPN na podlagi ocene stanja v prostoru, poročila o prostorskem razvoju in ocen prihodnjih potreb v prostoru.

Tako je izdelava poročila o prostorskem razvoju eden prvih korakov postopka, saj se lahko le na podlagi poznavanja stanja in razmer v prostoru pripravi aktualen in kakovostni novi prostorski akt občine.

1.2 Vsebina poročila o prostorskem razvoju občine

Na podlagi Zakona o urejanju prostora (ZUreP-3) (Ur. list RS št. 199/21) je poročilo o prostorskem razvoju podlaga za pripravo sklepa za pričetek sprememb in dopolnitev novih prostorskih aktov občine. Pri tem zakon občine, ki imajo veljaven občinski prostorski plan obvezuje, da morajo poročilo o prostorskem razvoju pripraviti vsake 4 leta, s čemer se vsaj okvirno vzpostavlja sistem spremljanja stanja v prostoru. Pri občinah, ki nimajo veljavnega občinskega prostorskega plana, pa to poročilo nadomesti poročilo o prostorskem razvoju za območje sprejetega regionalnega prostorskega plana.

Predmet naloge je tako izdelava poročila o prostorskem razvoju (izhodiščno stanje) na podlagi stanja v prostoru in veljavnih prostorskih aktov občine.

V skladu z ZUreP-3 mora poročilo o prostorskem razvoju vsebovati:

1. analizo stanja in smernic prostorskega razvoja občine
2. analizo izvajanja občinskih prostorskih aktov
3. predloge za prilagoditev občinskih prostorskih aktov

Ker je občina v fazi priprave strokovnih podlag za pripravo nove generacije strateških in izvedbenih prostorskih aktov občine, je smiselno pripraviti ničelno stanje za predmetne vsebine na podlagi katerega bo občina lahko vsake 4 leta pripravljala poročila o prostorskem razvoju. Hkrati bo predmetno poročilo že podalo usmeritve za dopolnitve oz. pripravo novih strokovnih podlag, ki jih ureja ZUreP-3.

Cilj projekta je izdelati ničelno poročilo o stanju v prostoru na podlagi analiz stanja v prostoru ter veljavnih prostorskih aktov in glede na opredelitve, cilje in ukrepe iz nadrejenih evropskih, državnih in regijskih strategij, programov in drugih aktov ter sektorskih planov.

Okvirno poročilo prostorskega razvoja občine obsega poglavja analize in ocene stanja v prostoru po štirih temeljnih sklopih. Ti so nadalje razdeljeni na več vsebinskih področjih pomembnih za analizo stanja in teženj oziroma oceno prostorskega razvoja občine:

1. Poselitev

- Demografija
- Gospodarstvo
- Centralne dejavnosti
- Naselja in razpršena poselitev

2. Krajina in varstvo naravnih virov

- Kulturna krajina
- Ohranjanje narave
- Varstvo kulturne dediščine
- Varstvo kmetijskih zemljišč
- Varovanje in funkcije gozdov
- Varstvo vodnih virov
- Vodna in priobalna zemljišča
- Varstvo drugih naravnih virov
- Varstvo pred naravnimi nesrečami

3. Obvezna občinska gospodarska javna infrastruktura

- Prometna infrastruktura
- Vodooskrba
- Odvajanje in čiščenje odpadnih vod
- Energetska infrastruktura

4. Zemljiška politika

- Komunalni prispevek
- Nadomestilo za uporabo stavbnega zemljišča.

V osnovi je poročilo sestavljeno iz pregleda strateških ciljev države, regije in občine, ki so pomembni za prostorski razvoj občine, analize stanja in teženj, vrednotenja stanja v odnosu do zastavljenih ciljev občine po posameznih področjih in pregleda obstoječih strokovnih podlag s predlogi in usmeritvami za prilagoditev občinskih prostorskih aktov. V zaključku, zadnjem poglavju poročila, je podan kratek povzetek in glavne ugotovitve izdelanega poročila. Tako pripravljeno poročilo podaja priporočila za pripravo oz. dopolnitev ključnih strokovnih podlag in ključne usmeritve za nadgradnjo veljavnih prostorskih aktov občine.

1.3 Materiali in izbor primerljivih občin

1.3.1 Nabor kazalnikov

Za potrebe predvidene raziskave in priprave poročila o prostorskem razvoju smo v nalogi po področjih opredelili svoj nabor kazalnikov, ki jih je glede na zastavljeno analizo stanja in teženj v prostoru potrebno vključiti v raziskavo. Cilj je bil pridobiti čim popolnejšo sliko stanja in razmer, ki vplivajo na prostor občine.

Pri tem so bili uporabljeni nekateri že obstoječi kazalniki, kot je indeks delovnih migracij, koeficient starostne odvisnosti in drugi, dodatno pa so bili uporabljeni tudi lastni, do sedaj v tovrstnih raziskavah še neuporabljeni kazalniki (prikaz tokov delavcev, vozačev, povečanja in zmanjšanja površin rabe prostora, časovna dostopnost, itd.). Pri naboru je bila upoštevana usmeritev, da v začetni fazi izberemo večje število kazalnikov in s tem pridobimo čim popolnejši vpogled v stanje in razmere v prostoru, nato pa nabor ustrezno zožimo in v poročilu predstavimo le bistvene kazalnike.

V poročilo je tako vključenih okvirno čez 50 kazalnikov, opredeljenih po vsebinskih področjih, pomembnih za razvoj prostora. Kazalniki v večini primerov združujejo številne podkazalnike ali pa so sestavljeni iz različnih podatkov. Glede na dostopnost in razpoložljivost podatkov so za analizo in primerjavo uporabljene daljše časovne vrste. Predvsem pri obstoječih statističnih kazalnikih se pri tem pojavi težava, da so podatki vezani na območja občin, ki pa se lahko v Sloveniji spreminjajo vsaka štiri leta, in sicer po postopku, ki je zakonsko določen. Zaradi morebitnih sprememb pri obravnavani občini ali v primeru izbranih primerljivih občin je potrebno spremembe območij občin ustrezno upoštevati, prilagoditi opazovano obdobje, uporabiti standardizirane kazalnike, ali pa občine, katerih območje se je spremenilo, izločiti iz primerjave. Primerjava brez ustreznih prilagoditev lahko poda napačno in nerealno oceno stanja.

1.3.2 Viri podatkov

Podatki za izračun obravnavanih kazalnikov so bili pridobljeni neposredno preko interneta večinoma iz javno dostopnih virov, in sicer:

- Statistični urad Republike Slovenije (SURS),
- Geodetska uprava Republike Slovenije (GURS),
- Agencija Republike Slovenije za okolje (ARSO) – Geoportal ARSO.
- Ministrstvo za okolje in prostor (MOP),
- Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP),
- Ministrstvo za infrastrukturo (MZI),
- AJPES.

Zadnji sklop uporabljenih podatkov so podatki, ki smo jih za potrebe izračuna kazalnikov oziroma za potrebe ocena stanja in teženj pridobili od občine ter preko občine, v primeru ko je za potrebe izdelovalca občina podatke posebej naročila in predhodno uredila. To so predvsem podatki iz:

- Register poslovnih subjektov, AJPES
- Centralnega registra prebivalstva, SURS in
- Registra kmetijskih gospodarstev, MKGP.

Ob začetku projekta smo občino Brda zaprosili in tako pridobili sledeče prostorske podatke:

Digitalni podatki OPN (tekstualni del, grafični del in priloge)

Podatki o podrobnem prostorskem načrtovanju v občini (sprejeti PIA)

Seznam obstoječih izdelanih strokovnih podlag po področjih za okvirno obdobje zadnjih 10 let.

Drugi statistični in prostorski podatki

Podatki iz centralnega registra prebivalstva (CRP).

Podatki iz poslovnega registra Slovenije (AJPES).

Podatki o kmetijskih gospodarstvih iz Registra kmetijskih gospodarstev, MKGP.

Popis investicij in finančni podatki vlaganja v javno infrastrukturo, vlaganja v občinske ceste, v vodovod, kanalizacijo, drugo javno gospodarsko infrastrukturo s katero razpolaga občina.

Podatki o vrtcih in osnovnih šolah. Popis kapaciteti vrtcev in osnovnih šol ter podatek o njihovi zasedenosti.

Podatki o funkcionalni opremljenosti naselij. Občina je za potrebe priprave poročila posredovala popis osnovnih funkcij po naseljih:

- osnovnih šola ali podružnica, vrtec,
- večnamenske ali kulturne dvorane,
- pošta, policija,
- banka ali bankomat,
- zdravstveni dom, zobozdravstvo, lekarna,
- dom starejših občanov,
- knjižnica, muzej, galerija,
- trgovina z živili,
- restavracija, gostišče lokal
- itd.

1.3.3 Izbor primerljivih občin

V analizi stanja in trendov je zaradi primerjave podatkov in strokovne presoje o realni vrednosti kazalnikov, za posamezne vsebine oziroma kazalnike pripravljena tudi primerjava z izbranimi primerljivimi oziroma konkurenčnimi občinami. Primerjane občine so bile izbrane na podlagi več kriterijev, kot so:

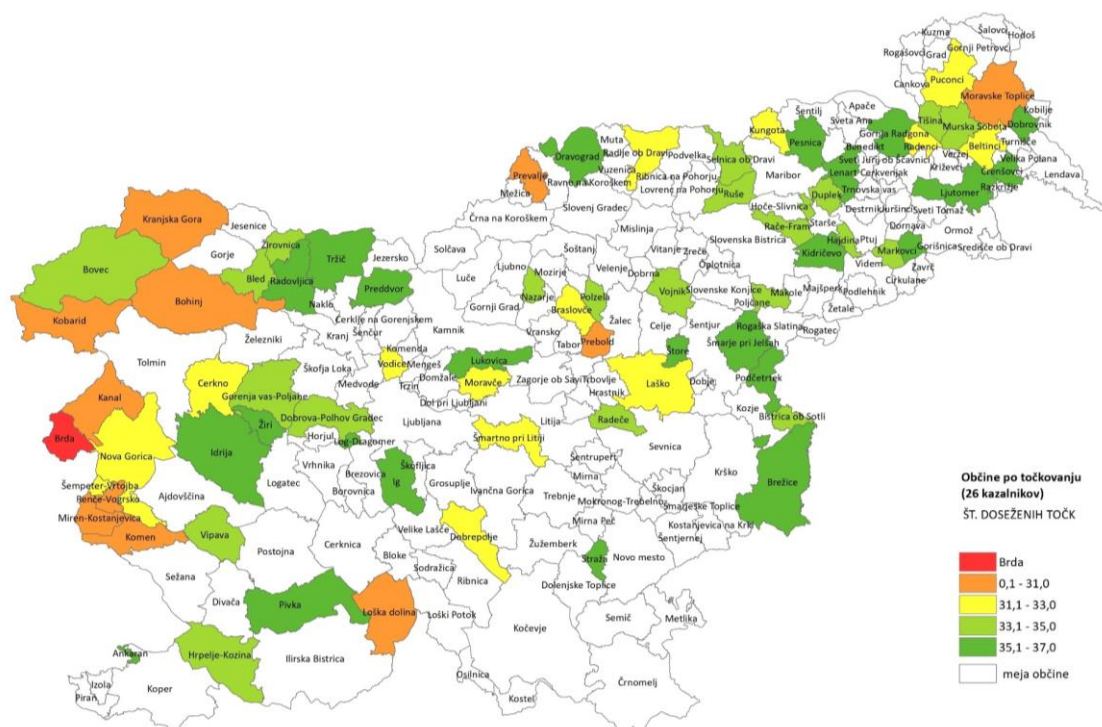
- statistični kazalniki – 26 kazalnikov na teme kot so prebivalstvo, zaposlenost, višina plač, gostota cestnega omrežja, indeks delovne mobilnosti, pozidane površine na prebivalca, stanovanja, gradbena dovoljenja, itd.
- geografska lega glede na občino Brda,
- vloga občine oziroma mesta v omrežju naselij na državni ravni,
- regijska pripadnost in bližina državne meje ter čezmejnih središč,
- glede na oddaljenost od večjih razvojnih središč, predvsem Ljubljane in drugih nacionalnih središč,
- število naselij in
- poselitvena tipologija.

Na podlagi 26 statističnih kazalnikov je bilo izveden začetni nabor primerljivih občin na podlagi točkovanja vseh slovenskih občin. Za vsak posamezni kazalnik so bile občinam dodeljene točke glede na podobnost kazalnika z občino Brda. Čim bolj podobna je bila vrednost kazalnika, manjše število točk je občina prejela. Izračunana je bila povprečna vrednost prejetih točk za kazalnik (preglednica 1 ter slika 1). Na podlagi tako razdeljenih točk, so bile občine razporejene na prednostni seznam po podobnosti z občino Brda.

Preglednica 1: Občine po številu doseženih točk pri izboru primerljivih občin.

ID občine	Ime občine	Število doseženih točk
7	Brda	0,0
75	Miren - Kostanjevica	20,2
201	Renče - Vogrsko	23,5
44	Kanal	24,7
53	Kranjska Gora	27,9
65	Loška dolina	28,3
175	Prevalje	28,5
78	Moravske Toplice	29,2
174	Prebold	29,3
49	Komen	30,5
46	Kobarid	30,5
4	Bohinj	31,0
55	Kungota	31,2
2	Beltinci	31,2
57	Laško	31,3
97	Puconci	31,5
138	Vodice	31,5
20	Dobropolje	31,7
84	Nova Gorica	31,9
101	Radlje ob Dravi	32,0
14	Cerkno	32,0
194	Šmartno pri Litiji	32,3
100	Radenci	32,3
151	Braslovče	32,5
77	Moravče	32,9

* v preglednici prikazujemo le občine z doseženimi manj kot 33 točkami.

Slika 1: Občine po številu doseženih točk, na podlagi primerjave 26 kazalnikov.

Sledil je končni izbor občin na podlagi preostalih kriterijev. Dodatno je bil izbor pregledan, dopolnjen in potrjen s strani občine. Pri izboru smo bili omejeni na največ 10 občin (skupaj z občino Brda), kar še omogoča pregledno prikazovanje rezultatov analiz. Za primerjavo z občino Brda so bile izbrane naslednje občine:

- Gornja Radgona,
- Hrpelje - Kozina,
- Kanal,
- Kobarid,
- Komen,
- Kranjska Gora,
- Miren - Kostanjevica,
- Moravske Toplice in
- Vipava.

V nadaljevanju navajamo pregled sprememb območij občin po letu 2000, ki vplivajo na v poročilu prikazane podatke in rezultate. Območje občine Brda se od leta 2000 dalje ni spreminjalo.

V primeru izbranih primerljivih občin je bilo sprememb več. V poročilu upoštevamo predvsem večje spremembe (nastanek novih občin), ki so se zgodile le v primeru občine Gornja Radgona, in sicer v letu 2007, ko je z odcepitvijo nastala nova občina Apače. Sprememba je bila pri posameznih analizah oz. izračunih kazalnika upoštevana in ustrezno obravnavana. Manjših sprememb (odcepitev ali priključitev posameznih manjših delov naselij) pa pri posameznih kazalnikih za primerljive občine ne upoštevamo, saj je bilo ugotovljeno in ocenjeno, da te znatno ne vplivajo na rezultate analiz.

Večje spremembe obravnavanih občin po letu 2000 so:

- Občina Gornja Radgona
 - 1.1.2007 se je od občine Gornja Radgona odcepila občina Apače (Uradni list RS št. 27/06).

Manjše spremembe obravnavanih občin po letu 2000 so se zgodile še v občinah:

- Občina Hrpelje - Kozina (1.1.2007 – Uradni list RS, št. 27/06).
- Občina Kanal (12.5.2009 – Uradni list RS, št. 47/06).

2 POSELITEV

2.1 Demografija

2.1.1 Cilji

STRATEŠKI CILJI DRŽAVE ZA OBMOČJE OBČINE

V SPRS ni zapisanih specifičnih ali splošnih ciljev za regijo ali občino na področju demografije.

Uredba o območjih, ki se štejejo za demografsko ogrožena območja v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 19/99 in 60/99 – ZSRR). Po Uredbi, na podlagi 2., 10. in 11. člena zakona, se za demografsko ogrožena območja štejejo naslednja naselja v občini: Barbana, Biljana, Breg pri Golem Brdu, Brestje, Brezovk, Ceglo, Dobrovo, Dolnje Cerovo, Golo Brdo, Gornje Cerovo, Hlevnik, Hruševlje, Imenje, Kojsko, Kozana, Kožbana, Krasno, Medana, Plešivo, Pristavo, Senik, Slavče, Snežeh, Šmartno, Vedrijan.

STRATEŠKI CILJI REGIJE ZA OBMOČJE OBČINE

Za območje občine velja Regionalni razvojni program Severne Primorske (Goriške) razvojne regije, 2021-2027, ki je bil sprejet v juniju 2022.

V RRP je za celotno Goriško regijo zapisan strateški razvojni cilj, ki bi lahko imel pomembnejši vpliv na demografijo regije in občine. Cilj je kakovosten družbeni razvoj, ki bo zagotovljen tudi z zagotavljanjem ustreznih stanovanjskih pogojev, ki bodo pritegnili mlade nazaj v regijo in tudi prebivalstvo od drugod.

STRATEŠKI CILJI OBČINE

V OPN ni zapisanih nobenih ciljev s področja demografije.

2.1.2 Stanje in težnje

DEMOGRAFIJA PO PRIMERLJIVIH OBČINAH

Število prebivalcev in gibanje števila prebivalcev

Vključeni podatki/podkazalniki: prebivalstvo, naravno gibanje prebivalstva, selitveno gibanje prebivalstva, skupni prirast prebivalstva

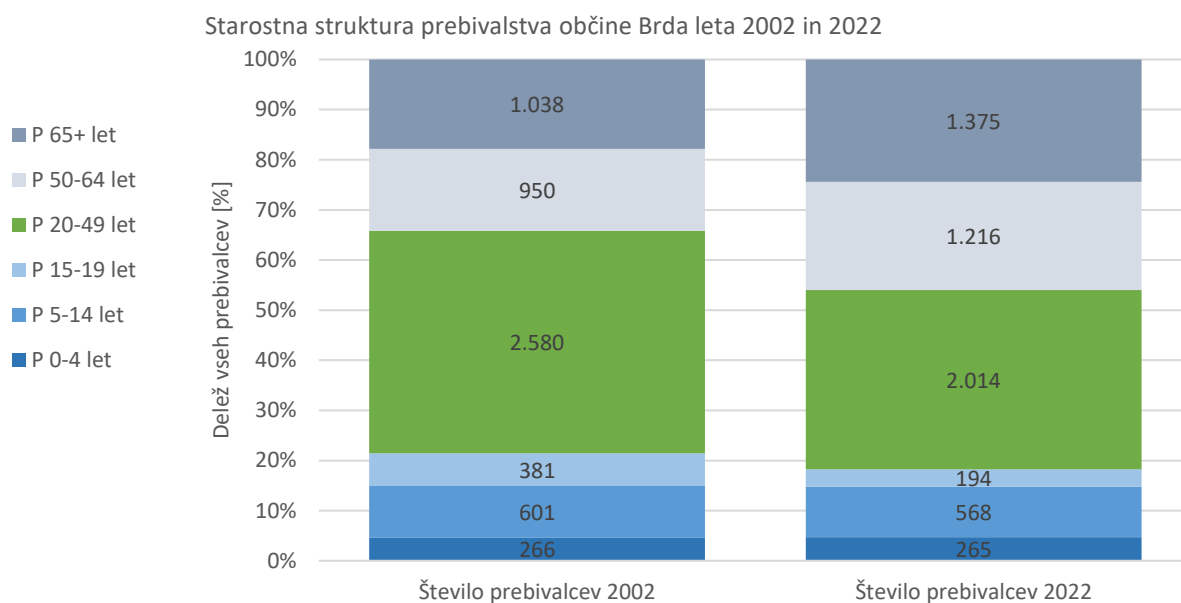
Leta 2022 je imela občina Brda 5.632 prebivalcev. Od leta 2002 do 2022 se je število prebivalcev zmanjšalo za 184 oz. 3,2 %.

Preglednica 2: Število in sprememba števila prebivalcev med letoma 2002 in 2022.

Občina	Št. preb. 2002	Št. preb. 2022	Sprememba št. preb. 2002-2022	Delež spremembe št. preb. 2002-2022	Sprememba št. preb. 2002-2022 na 1000 preb.
Brda	5816	5632	-184	-3,2	-32,7
Gornja Radgona*	8689	8476	-213	-2,5	-25,1
Hrpelje - Kozina	4139	4970	831	20,1	167,2
Kanal	6308	5245	-1063	-16,9	-202,7
Kobarid	4594	4044	-550	-12,0	-136,0
Komen	3605	3634	29	0,8	8,0
Kranjska Gora	5404	7689	2285	42,3	297,2
Miren - Kostanjevica	4836	5072	236	4,9	46,5
Moravske Toplice	6273	5990	-283	-4,5	-47,2
Vipava	5227	5822	595	11,4	102,2
Slovenija	1994026	2107180	113154	5,7	53,7

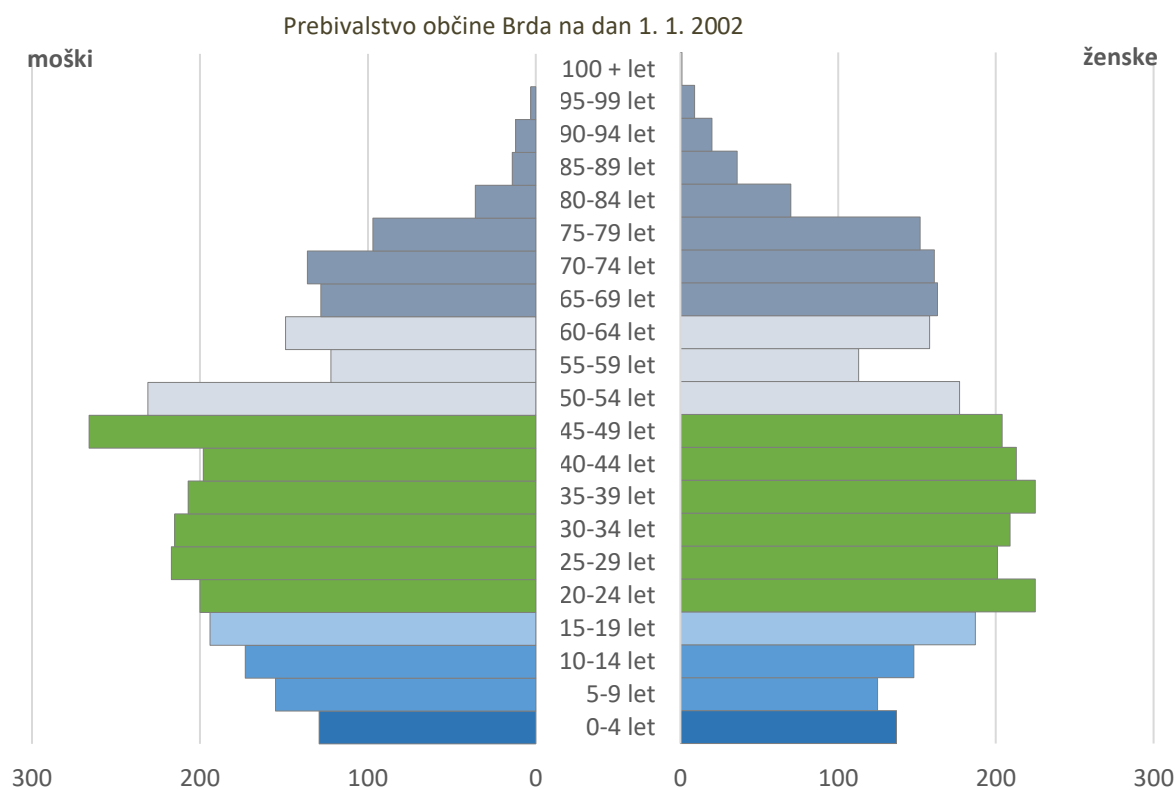
* Leta 2007 se je spremenila meja občine Gornja Radgona, zato so podatki za to občino prikazani med letoma 2007 in 2022.

Poleg samega števila prebivalstva v posameznem letu je pomemben tudi prikaz, kakšno je to prebivalstvo. Zaradi lažje primerjave najprej prikazujemo nekoliko posplošeno deleže starostnih skupin leta 2002 in leta 2022. Očiten je predvsem upad števila prebivalstva v starostni skupini med 20 in 49 let ter povečanje starostnih skupin med 50 in 64 let ter nad 65 let.

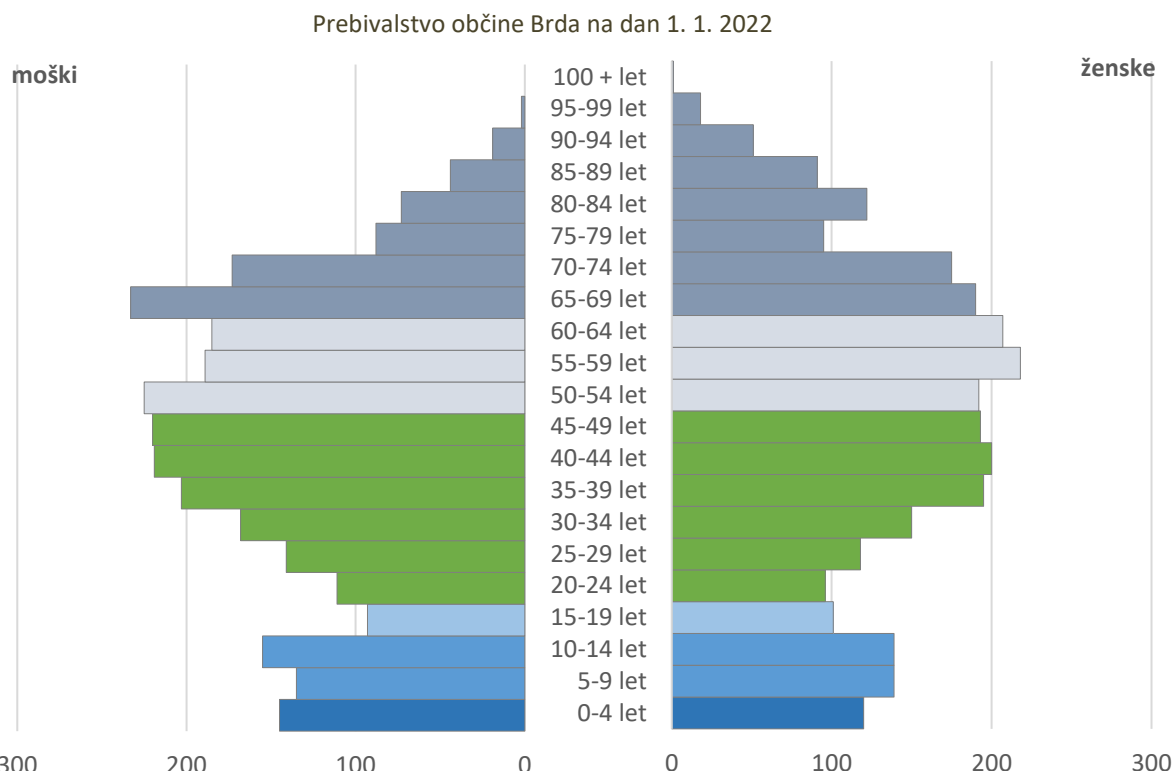

Shema 1: Starostna struktura prebivalstva leta 2002 in 2022.

Podrobneje opazujemo starostno strukturo prebivalstva v obliki demografskih piramid. Demografske piramide prikazujejo število prebivalcev, žensk ter moških, po 4 letnih starostnih skupina in sicer za začetno (2003) in končno (2021) leto opazovanega obdobja.

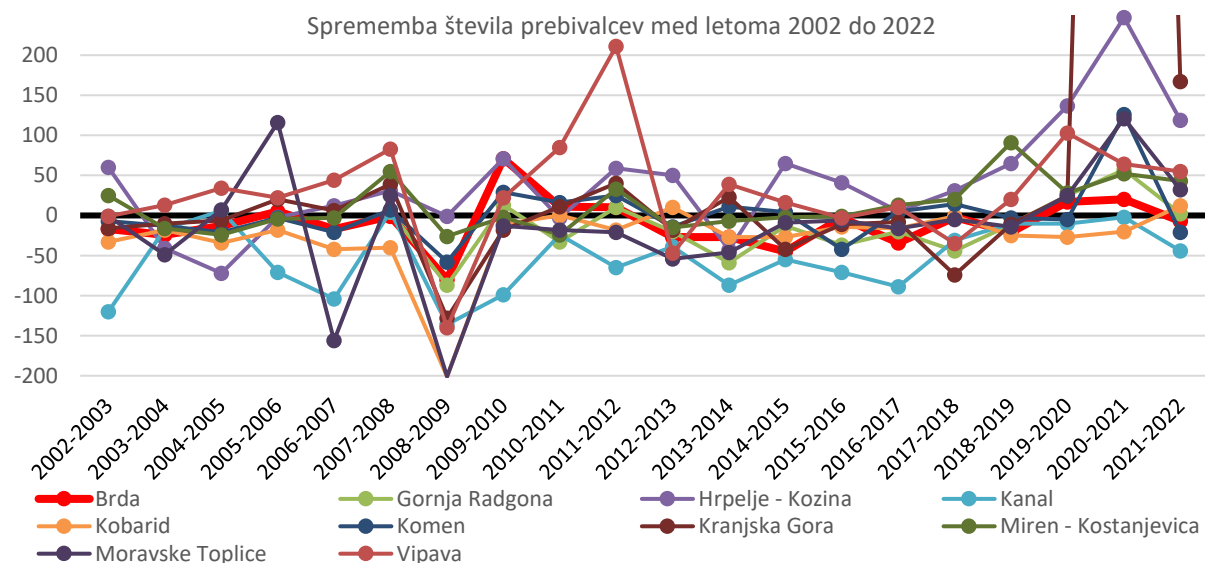

Shema 2: Demografska piramida prebivalstva v občini na dan 1. 1. 2002.

Shema 3: Demografska piramida prebivalstva v občini na dan 1. 1. 2022.

Zaradi večjih razlik v številu prebivalcev med občinami, grafično prikazujemo le letne spremembe števila prebivalcev, ki so med občinami bolj primerljive. Izrazito izstopa predvsem povečanje števila prebivalcev v letu 2020 (Kranjska Gora, Hrpelje - Kozina, Vipava, Moravske toplice). Povečanje gre predvsem na račun priseljevanja v občino, ki pa je posledica določil Zakona o prijavi prebivališča (Uradni list RS, št. 52/16) in s tem prenehanja veljavnosti začasnega prebivališča v tujini pa tudi posledica ukrepov za zaježitev širjenja bolezni covid-19. Precej prebivalcev se je namreč po prepovedih gibanja med občinami marca in oktobra 2020 odločilo za prijavo spremembe prebivališča (največkrat so bile to prijave začasnega prebivališča v drugi občini). Omenjeni ukrepi so tako marsikoga spodbudili k prijavi prebivališča na naslovu, kjer dejansko prebiva. Pričakovati je, da si bo vsaj del teh selivcev sčasoma na istem naslovu uredil stalno prebivališče oz. da bo redno podaljševal začasno prebivališče. Zagotovo pa del prijav začasnega prebivališča po umiku omenjenih ukrepov ne odraža več dejanskega stanja: to so najverjetneje prijave na naslovih sekundarnih bivališč in počitniških bivališč oz. vikendov. Več o tem na <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/9650>.

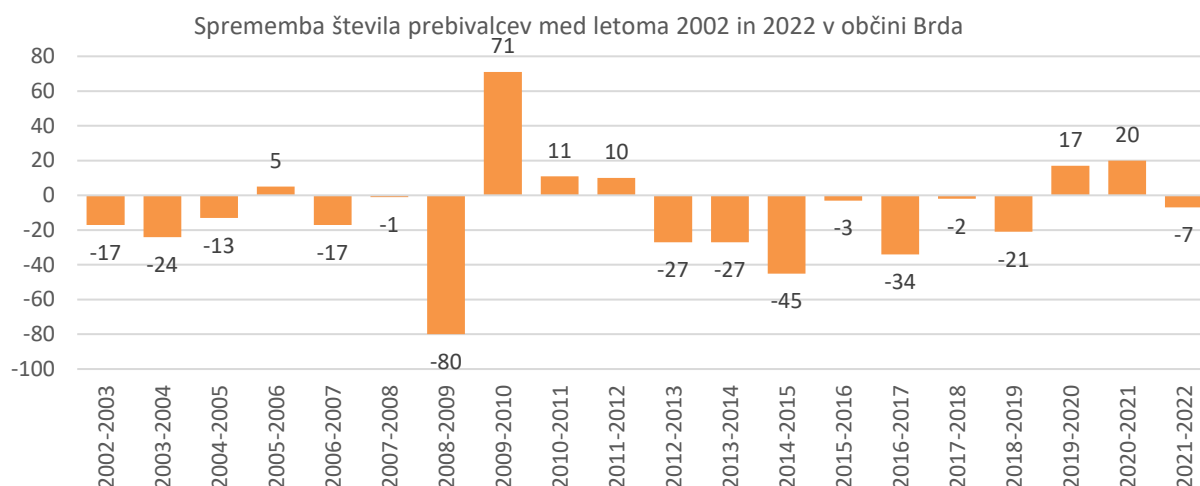

* zaradi sprememb meje občine so za občino Gornja Radgona prikazani le podatki od leta 2007 dalje.

** zaradi izstopajoče vrednosti so iz prikaza izzeti podatki za občino Kranjska Gora med letoma 2020-2021 (2297).

Shema 4: Gibanje števila prebivalcev med letoma 2002 do 2022.

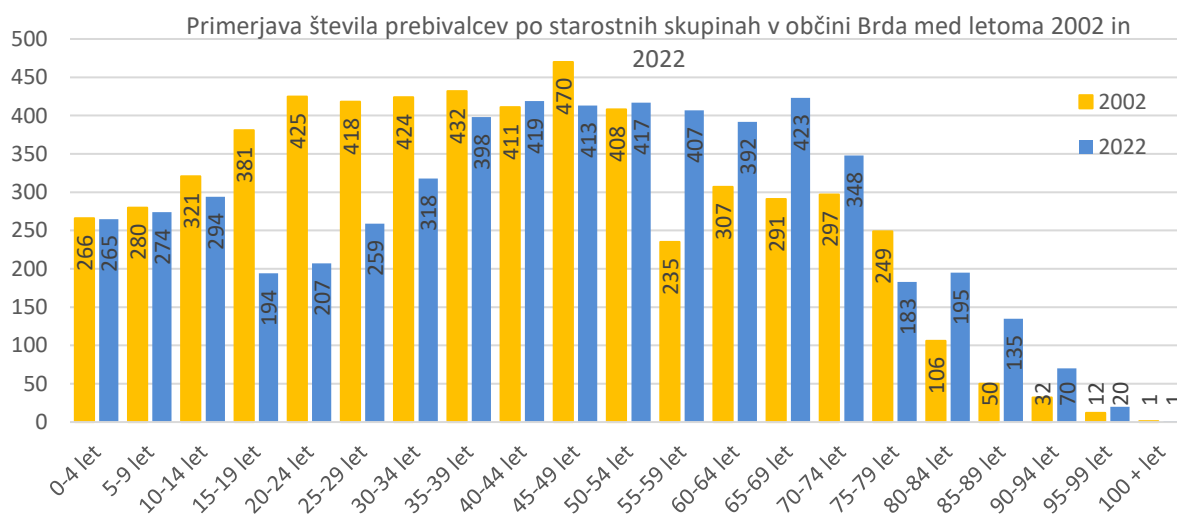
Za občino Brda več pove prikaz posameznih letnih sprememb prebivalstva. Predvsem so opazne razlike med posameznimi leti, tako se je na primer število prebivalcev med letoma 2008 in 2009 zmanjšalo za 80, že naslednje leto pa povečalo za 71, kar je tudi največje povečanje števila prebivalcev v opazovanem obdobju. V opazovanem obdobju sta zaznani dve obdobji zmanjševanja prebivalstva, in sicer od leta 2002 do 2009 in od leta 2012 do 2019.

Shema 5: Sprememba števila prebivalcev med letoma 2002 do 2022.

Poleg spreminjanja števila prebivalcev je pomembno tudi, kako se spreminja starostna struktura prebivalstva. Tako na presečna datuma opazujemo še število prebivalcev po posameznih starostnih skupinah. Na gibanje števila prebivalcev po posameznih starostnih skupinah vpliva tako naravno gibanje prebivalstva (živorojeni, umrli, staranje prebivalstva), kot tudi selitveno gibanje prebivalstva.

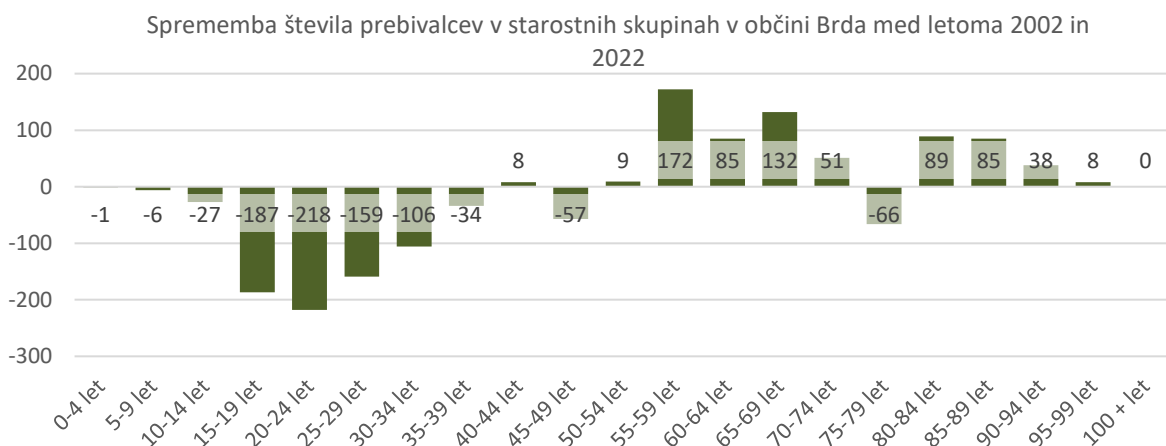
V občini Brda se je najbolj povečalo število prebivalcev, starih 55-59 let, znatno pa tudi v ostalih starostnih skupinah nad 60 let, z izjemo skupine 75-79 let. Na drugi strani se je znatno zmanjšalo število prebivalcev v mlajših starostnih skupinah, predvsem v skupinah 15-19 let in 20-24 let, pa tudi v starejših, vse tja do starostne skupine 30-34 let.

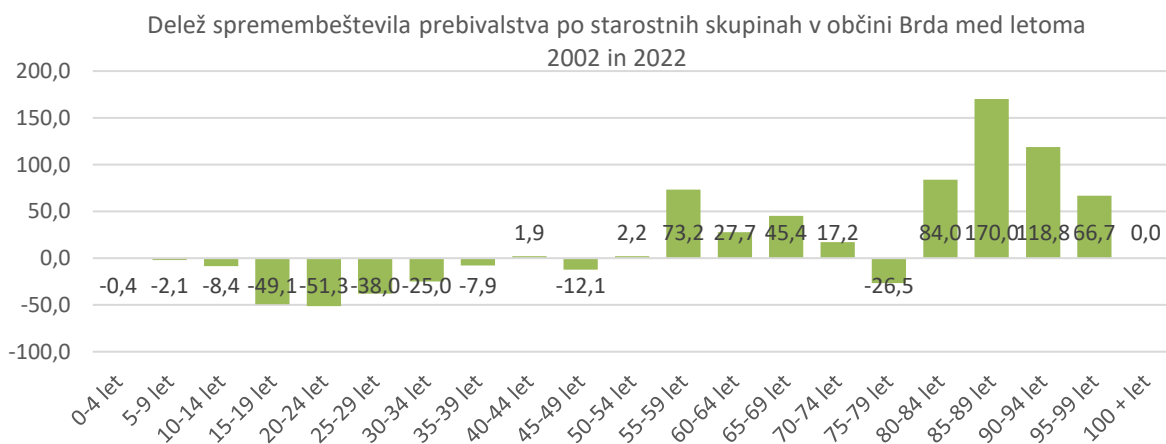
Shema 6: Primerjava števila prebivalcev po starostnih skupinah med letoma 2002 in 2022.

Podrobneje shemi 7 in 8 prikazujeta spremembo števila prebivalcev po starostnih skupinah med letoma 2002 in 2022. Shema 7 prikazuje razliko v število prebivalcev, shema 8 pa delež v katerem se je med letoma 2002 in 2022 število prebivalcev v starostni skupini spremenilo.

Shemi še dodatno ponazorujeta, kar smo ugotovili že zgoraj, in sicer da se je prebivalstvo izrazito postaralo, saj se je povečalo število starostnikov in zmanjšalo število otrok ter mladostnikov.

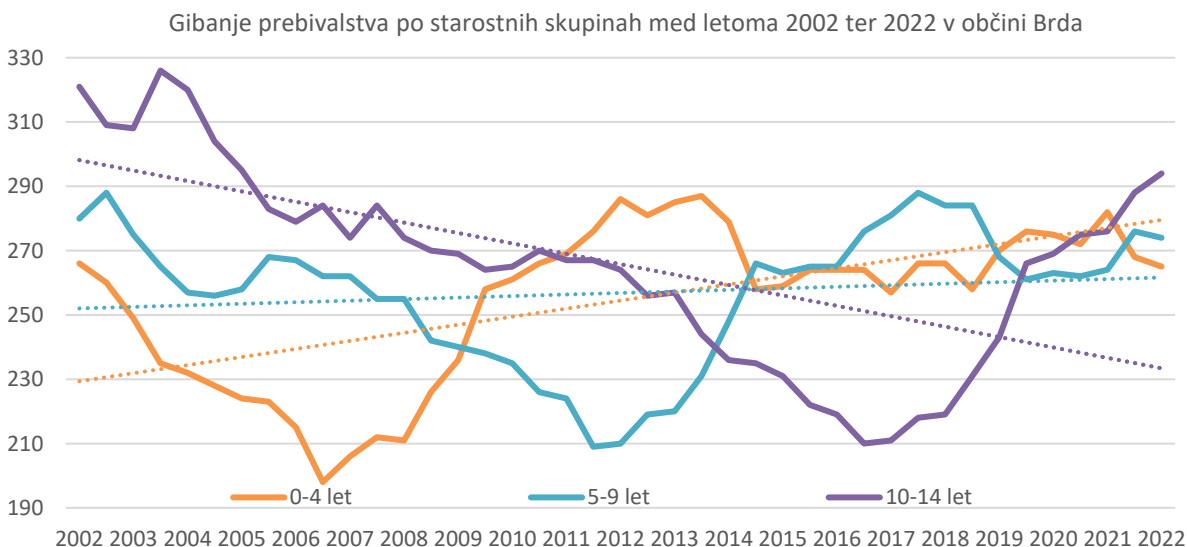

Shema 7: Delež spremembe števila prebivalstva v starostnih skupinah med letoma 2002 in 2022.

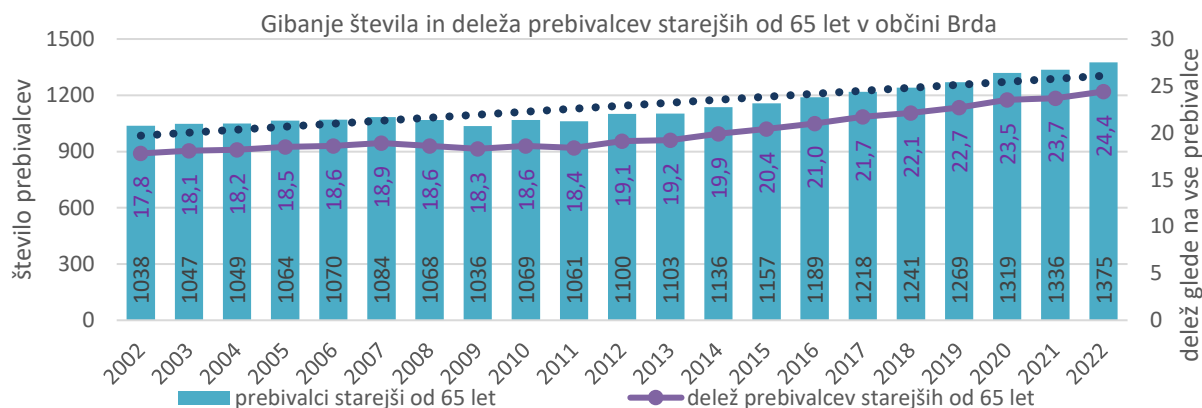
Shema 8: Sprememba števila prebivalcev v starostnih skupinah med letoma 2002 in 2022.

Podrobneje lahko opazujemo predvsem posamezne starostne skupine prebivalcev. Starostna skupina prebivalcev, starih 0-4 leta, je beležila postopen upad do leta 2007, od 2008 do 2013 je število prebivalcev naraščalo, od leta 2013 dalje pa je sledil ponovni upad do 2015, nato pa dalje stagnacija. Krivulje preostalih dveh starostnih skupin so podobne, le da so zamaknjene, vsaka za nadaljnja 4 leta. Iz primerjave krivulj lahko sklepamo tudi, da večjih selitev (priselitev, odselitev) prebivalcev starih 5-9 in 10-14 let v občini ni. V kakšni meri na krivuljo oz. gibanje prebivalcev starih 0-4 leta vpliva selitveni oz. naravni prirast, pa bo pokazala nadaljnja podrobna analiza oz. primerjava.

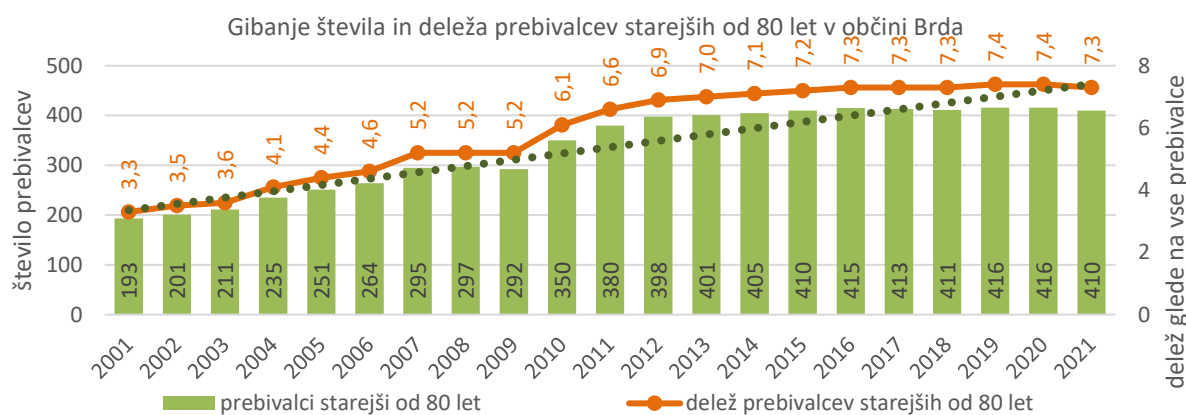

Shema 9: Gibanje prebivalstva po starostnih skupinah otrok med letoma 2002 in 2022.

Za oceno potreb v občini z vidika skrbi za starejše je potrebno pozorneje spremljati tudi starostne skupine starejših prebivalcev. Statistika za starostnike vodi dve starostni skupini in sicer prebivalce starejše od 65 let (65 +) ter prebivalce starejše od 85 let (85 +). Število prebivalcev v občini Brda v starostni skupini starejši od 65 let narašča, medtem ko v starostni skupini starejših od 80 let stagnira. Tako je bilo leta 2022 v občini 1.375 prebivalcev starejših od 65 let, od tega jih je 410 imelo več kot 85 let.

Shema 10: Gibanje števila in deleža prebivalcev starejših od 65 let.

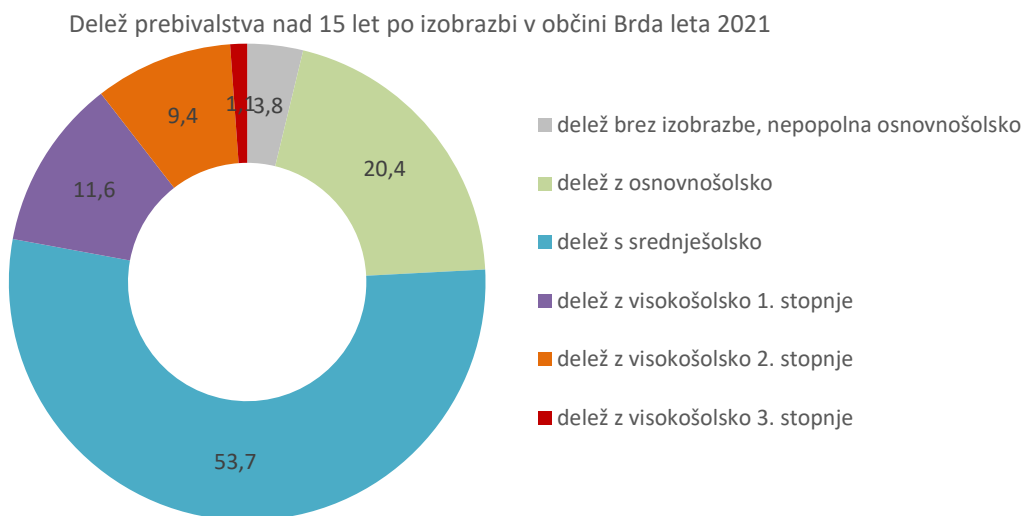
Shema 11: Gibanje števila in deleža prebivalcev starejših od 80 let.

Na to, kakšna je občina oz. njeno prebivalstvo, kaže tudi izobrazbena struktura prebivalstva, ki je pomembna predvsem z vidika gospodarstva, trga dela. Občina v skladu z izobrazbeno strukturo pa načrtuje tudi razvoj družbenih dejavnosti. Iz preglednice 3 in sheme 12 je razvidno, da v občini Brda prevladuje prebivalstvo s srednješolsko izobrazbo. Teh je kar 53,7 % vseh prebivalcev starih 15 ali več let. Visokošolsko izobrazbo (1., 2. ali 3. stopnje) ima 22,1 % prebivalcev starih 15 let ali več let.

Preglednica 3: Izobrazbena struktura prebivalstva v primerljivih občinah v letu 2021.

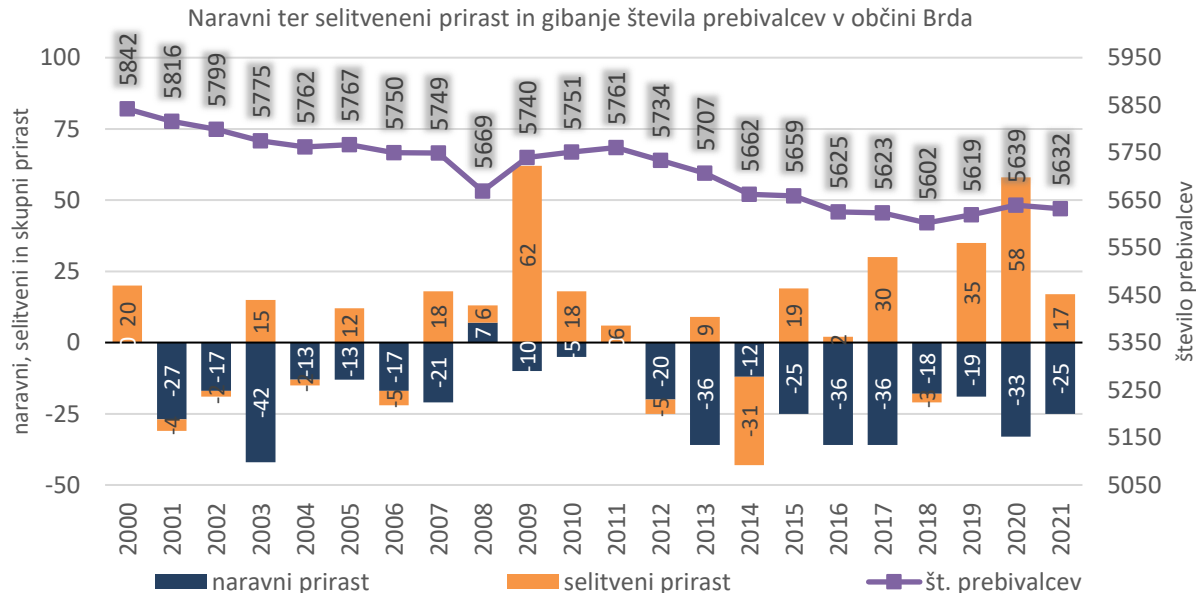
Občina	Brez izobrazbe, nepopolna osnovnošolska	Osnovnošolska	Srednješolska - Skupaj	Visokošolska 1. stopnje ipd.	Visokošolska 2. stopnje ipd.	Visokošolska 3. stopnje ipd.
Brda	182 (3,8 %)	982 (20,4 %)	2588 (53,7 %)	1443 (11,6 %)	1065 (9,4 %)	559 (1,1 %)
Gornja Radgona	233 (3,2 %)	1741 (23,6 %)	4021 (54,6 %)	2051 (10,4 %)	1373 (7,5 %)	769 (0,7 %)
Hrpelje - Kozina	152 (3,7 %)	918 (22,1 %)	2215 (53,3 %)	1195 (11 %)	874 (8,8 %)	456 (1,3 %)
Kanal	86 (1,9 %)	811 (17,7 %)	2814 (61,5 %)	1599 (10,2 %)	863 (7,7 %)	466 (1 %)
Kobarid	105 (3 %)	809 (23,4 %)	1760 (50,9 %)	835 (11,2 %)	784 (10,3 %)	389 (1,1 %)
Komen	65 (2,1 %)	640 (20,5 %)	1632 (52,2 %)	968 (12,3 %)	788 (11 %)	384 (1,9 %)
Kranjska Gora	75 (1,2 %)	773 (12,2 %)	3129 (49,6 %)	1998 (13,8 %)	2337 (18,1 %)	872 (5,1 %)
Miren - Kostanjevica	66 (1,5 %)	931 (21,8 %)	2277 (53,2 %)	1240 (11,6 %)	1003 (10,4 %)	496 (1,4 %)
Moravske Toplice	88 (1,7 %)	1490 (28,6 %)	2648 (50,9 %)	1466 (10,2 %)	980 (7,7 %)	532 (0,9 %)
Vipava	110 (2,3 %)	1051 (22,1 %)	2335 (49,1 %)	1343 (12,5 %)	1259 (12,2 %)	592 (1,8 %)
Slovenija	48863 (2,7 %)	349528 (19,5 %)	945704 (52,8 %)	541643 (12 %)	447151 (10,9 %)	214364 (2,1 %)

Delež prebivalstva nad 15 let po izobrazbeni strukturi leta 2021 v občini Brda prikazujemo na shemi 12.

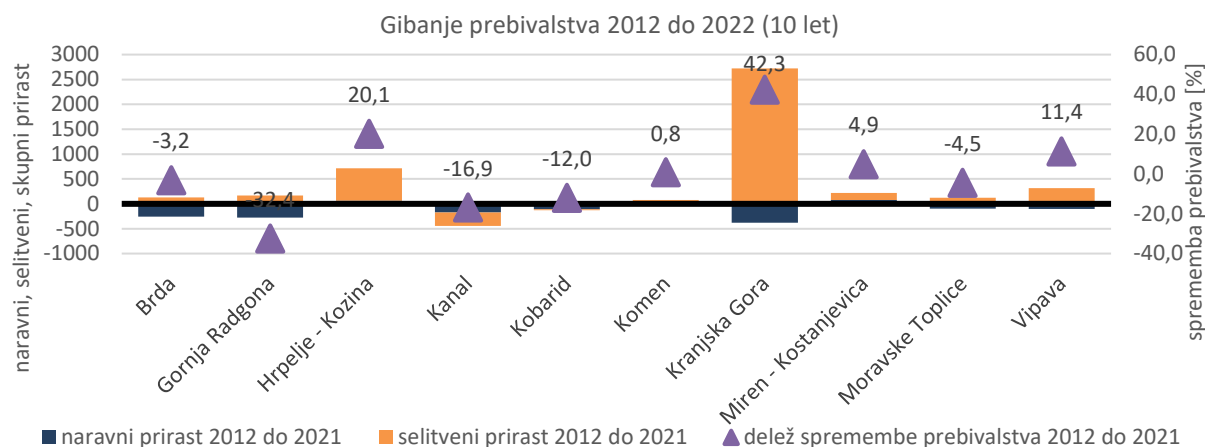
Shema 12: Izobrazbena struktura prebivalstva v občini v letu 2021.

V občini Brda na gibanje števila prebivalcev vpliva tako naravni kot selitveni prirast. Medtem ko je med leti selitveni prirast bolj sprejemljiv, naravni prirast kaže trend zmanjševanja in pomembneje vpliva na zmanjševanje prebivalstva v občini. Na oba prirasta vpliva tudi prisotnost doma za starostnike v naselju Podsabotin (Dom upokojencev Podsabotin, ki je svoja vrata odprl v septembru 2008 in ponuja 90 mest). Gre za dom, ki je enota Doma upokojencev Nova Gorica in tako se v dom priseljujejo starostniki iz celotne upravne enote, pa tudi širše. Prisotnost doma pa vpliva tudi na večje število umrlih v občini, kar se odraža v naravnem prirastu. Iz podatkov se prisotnost doma za starostnike oz. njegovega vpliva ne da izvzeti. Pričakovano bodo tako nekateri kazalniki demografske slike prikazovali slabše razmere v občini Brda v primerjavi s preostalimi primerjanimi občinami in glede na slovensko povprečje.

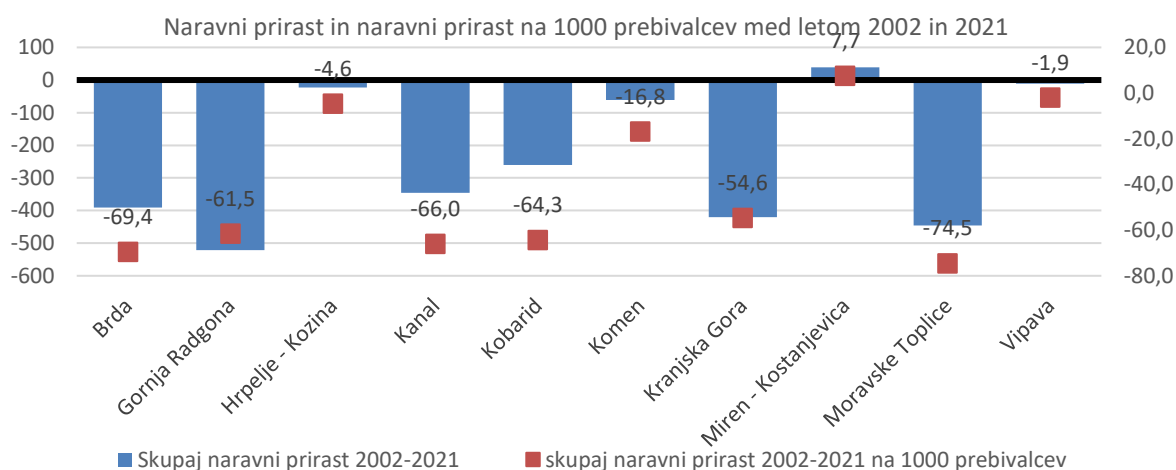
Shema 13: Naravni ter selitveni prirast ter gibanje števila prebivalcev od leta 2000 do 2021.

V 10 letnem obdobju od leta 2012 do 2022 med primerjanimi občinami najbolj izstopa občina Kranjska Gora z izrazito visokim selitvenim prirastom in visokim negativnim naravnim prirastom.

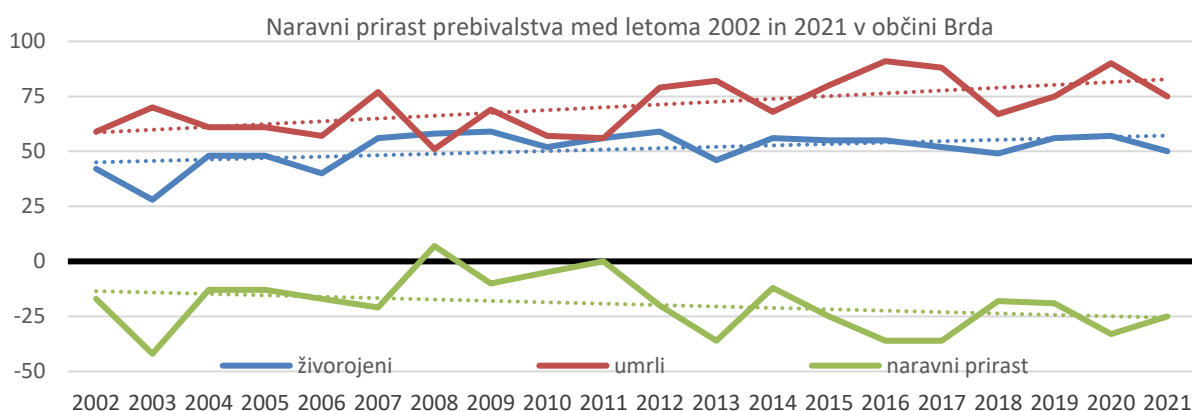
Shema 14: Gibanje prebivalstva med leti 2012 in 2022.

Skupni naravni prirast, preračunan na 1.000 prebivalcev, v zadnjih dvajsetih letih v občini Brda znaša -69,4, kar je drugi najnižji prirast med vsemi izbranimi občinami. Najvišji in edini pozitiven skupni naravni prirast je v občini Miren - Kostanjevica (7,7).

Shema 15: Naravni prirast in naravni prirast na 1000 prebivalcev v občini med letoma 2002 in 2021.

Shema 16 prikazuje naravni prirast oziroma razmerje med živorojenimi in umrlimi v občini Brda. Razmerje med številom živorojenih in umrlih se skozi obdobje bistveno ne spreminja.

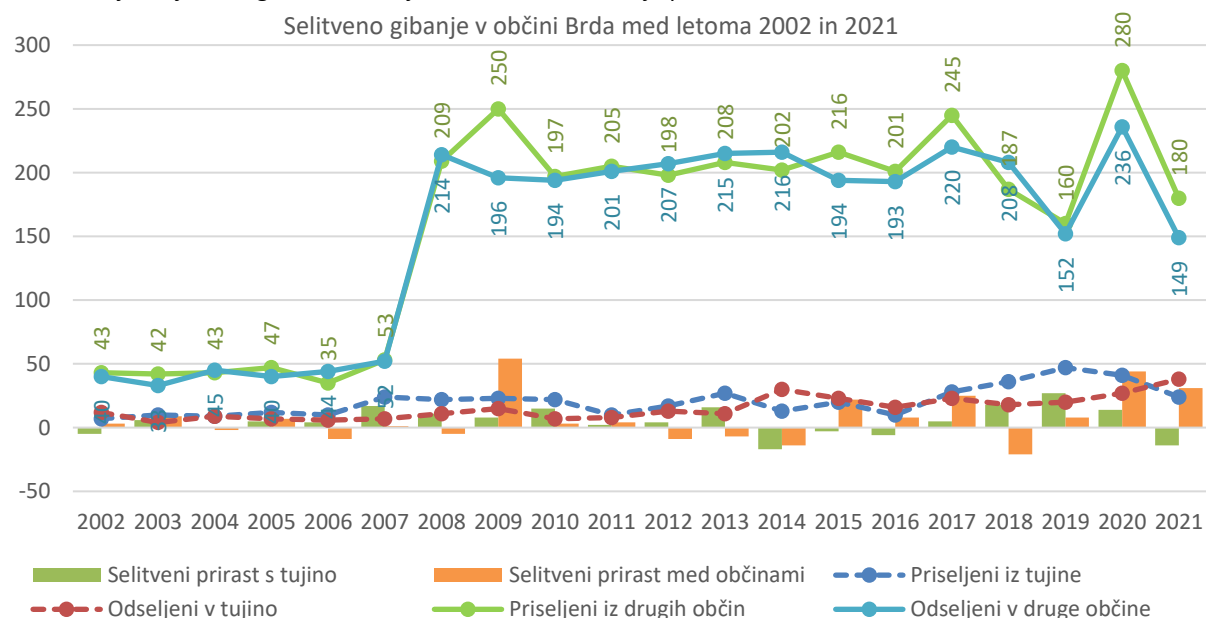
Shema 16: Naravni prirast prebivalstva med letoma 2002 in 2021 v občini Brda.

Zaradi velikega vpliva selitvenega prirasta na spremembo števila prebivalcev smo selitveni prirast dodatno analizirali. Podatki vodeni na statističnem uradu omogočajo podroben vpogled v priselitve in odselitve iz občine, tako v tujino kot v druge slovenske občine. V občini Brda je skupni selitveni prirast s tujino med letoma 2002 in 2021 pozitiven (107). V občini je prisotno predvsem priseljevanje iz drugih slovenskih občin. V obravnavanem obdobju je skupni selitveni prirast med občinami pozitiven. V občino se je iz drugih občin med letoma 2002 in 2021 skupno priselilo 152 prebivalcev.

Preglednica 4: Selitveni prirast med letoma 2002 in 2021 v primerljivih občinah.

Občina	Skupaj selitveni prirast s tujino 2002-2021	Skupaj selitveni prirast med občinami 2002-2021	Skupaj skupni selitveni prirast 2002-2021
Brda	107	152	259
Gornja Radgona	-84	301	217
Hrpelje - Kozina	650	300	950
Kanal	161	-745	-584
Kobarid	168	-288	-120
Komen	169	-44	125
Kranjska Gora	102	2630	2732
Miren - Kostanjevica	234	20	254
Moravske Toplice	136	88	224
Vipava	256	491	747

Bolj podrobno je selitveno gibanje za občino Brda prikazano na shemi 17. Znatno porast priseljevanja iz drugih občin in odseljevanja v druge občine se zgodi po letu 2007, kar pa je delno pripisati tudi spremembi metodologije zajema podatkov na Statističnem uradu RS. V zadnjih letih se opaža tako trend zmanjševanja priseljevanja, kot tudi odseljevanja v druge občine, z izjemo leta 2020, ko se je povečalo.

Shema 17: Selitveno gibanje v občini Brda med letoma 2002 in 2021.

Tudi selitveni prirast, preračunan na 1.000 prebivalcev, pokaže podobno sliko. Skupni selitveni prirast v občini Brda je pozitiven in znaša 46,0 priselitev/1.000 prebivalcev. K temu prispeva pozitiven selitveni prirast s tujino, kot tudi pozitiven selitveni prirast med občinami. Najbolj negativen skupni selitveni prirast na 1.000 prebivalcev beleži med primerljivimi občinami Kanal.

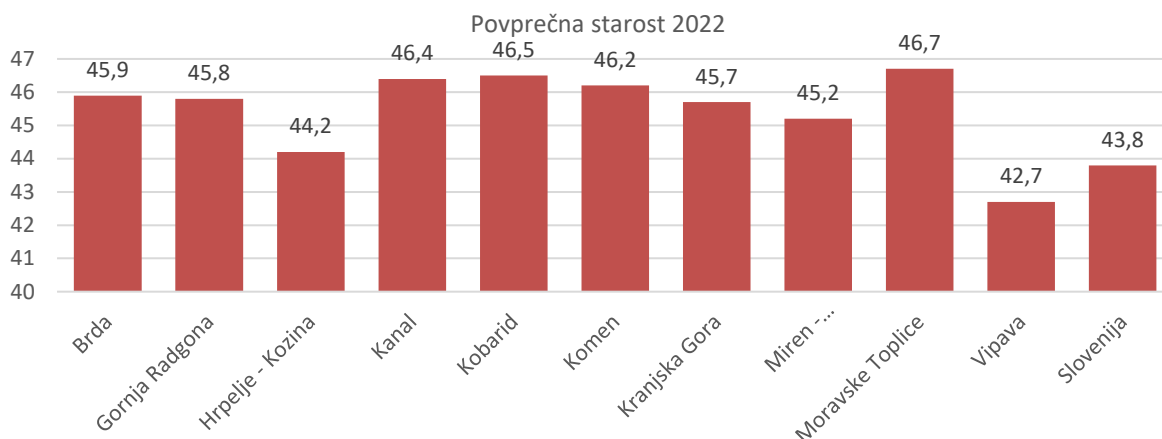
Preglednica 5: Selitveni prirast na 1.000 prebivalcev med letoma 2002 in 2021 v primerljivih občinah.

Občina	Skupaj selitveni prirast s tujino na 1000 prebivalcev 2002-2021	Skupaj selitveni prirast med občinami na 1000 prebivalcev 2002-2021	Skupaj skupni selitveni prirast na 1000 prebivalcev 2002-2021
Brda	19,0	27,0	46,0
Gornja Radgona	-9,9	35,5	25,6
Hrpelje - Kozina	130,8	60,4	191,1
Kanal	30,7	-142,0	-111,3
Kobarid	41,5	-71,2	-29,7
Komen	46,5	-12,1	34,4
Kranjska Gora	13,3	342,0	355,3
Miren - Kostanjevica	46,1	3,9	50,1
Moravske Toplice	22,7	14,7	37,4
Vipava	44,0	84,3	128,3

Demografska slika

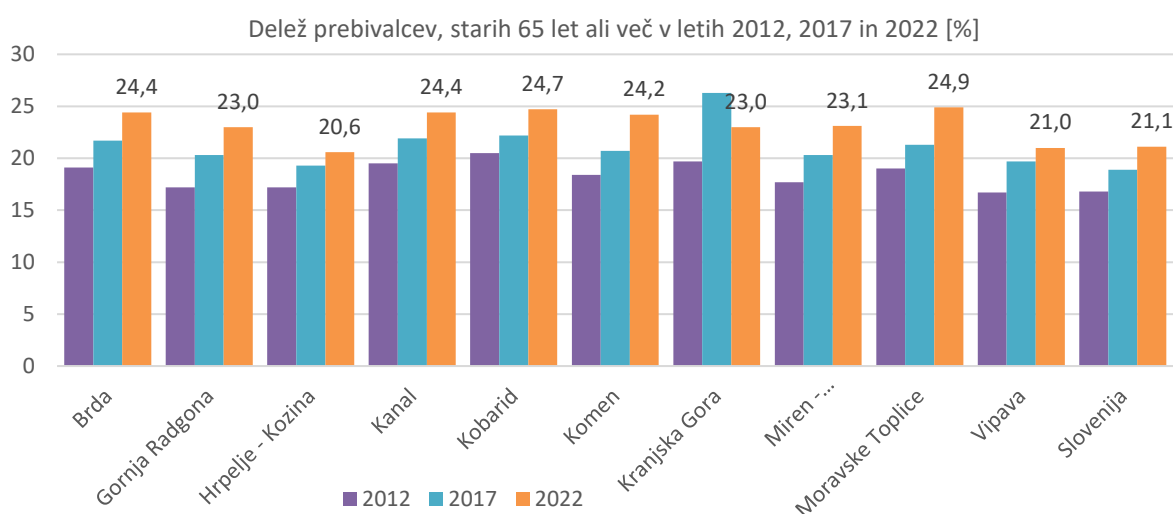
Vključeni podatki/podkazalniki: povprečna starost prebivalstva, delež prebivalcev starih 65 in več let, indeks staranja, skupni koeficient starostne odvisnosti, koeficient starostne odvisnosti mladih, koeficient starostne odvisnosti mladih

Povprečna starost prebivalstva v občini Brda se postopoma zvišuje, kar se dogaja v vseh primerjanih občinah in tudi na državni ravni. Od leta 2002 se je povprečna starost v občini Brda zvišala za 5,3 let oziroma 13,1 %. V letu 2022 povprečna starost tako znaša 45,9 let.

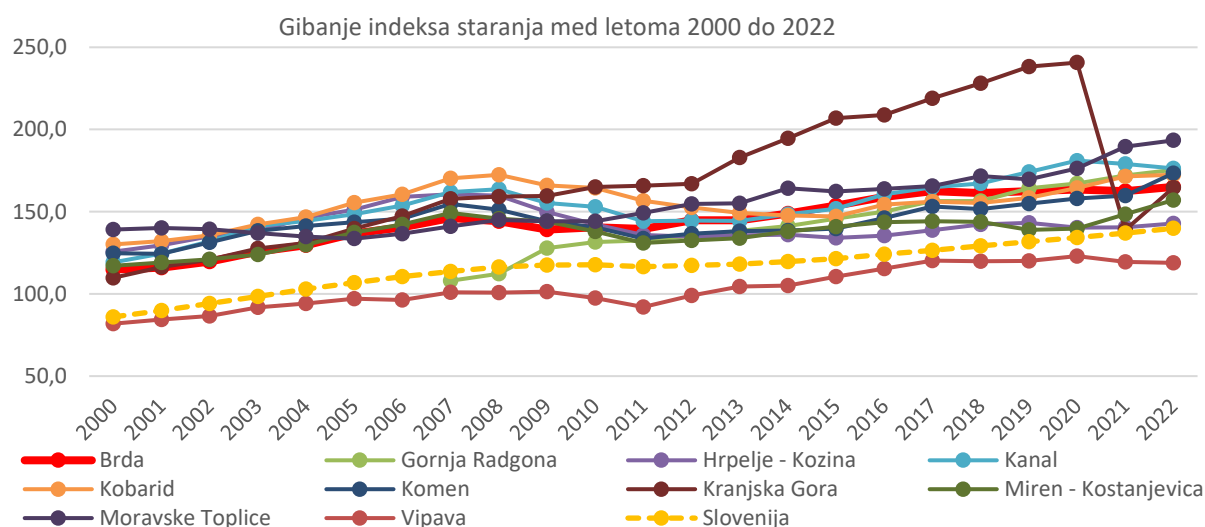
Shema 18: Povprečna starost leta 2022.

Višja povprečna starost prebivalstva je predvsem posledica vse višjega deleža starejših prebivalcev v občini. V vseh primerljivih občinah se je v zadnjih desetih letih delež prebivalcev starih 65 let in več let povečal. V občini Brda v letu 2020 ta znaša 24,4 %. Višji delež beležita občini Kobarid in Moravske Toplice.

Shema 19: Delež prebivalcev starih 65 let in več po primerljivih občinah v letih 2012, 2017 in 2022.

Indeks staranja, ki podaja razmerje med številom oseb, starih 65 ali več let, in številom oseb, mlajših od 15 let, se je med letoma 2000 in 2022 povečal prav v vseh obravnavanih občinah. V občini Brda se je indeks staranja povečal iz 114,8 leta 2000 na 165,1 leta 2022.

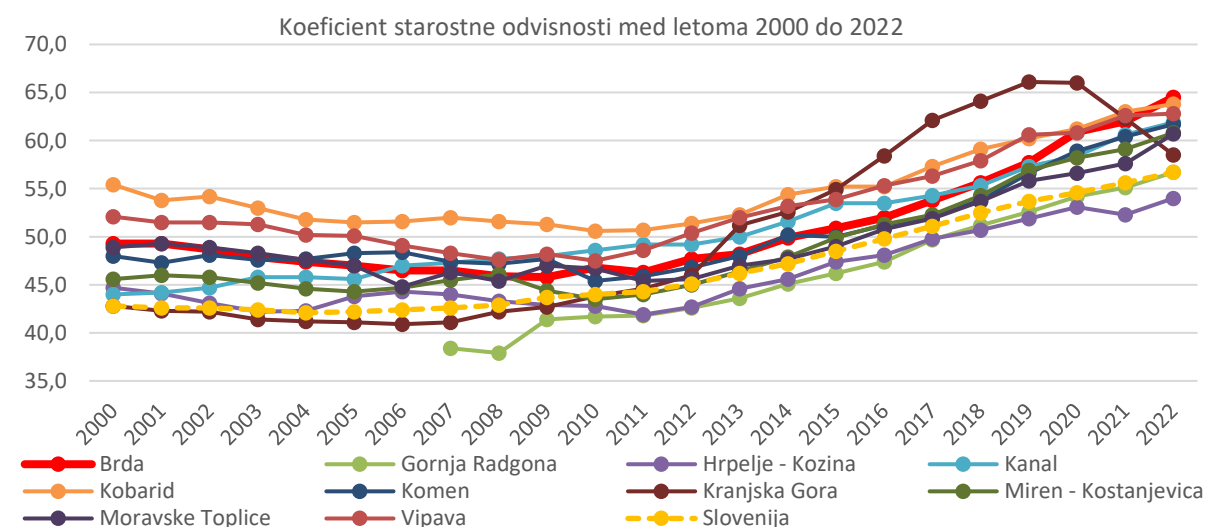

*podatki za občino Gornja Radgona se prikazujejo od leta 2007 dalje.

Preglednica 6: Gibanje indeksa staranja med letoma 2000 do 2022.

Še en izmed pomembnejših kazalnikov, ki nudi vpogled v demografsko sliko občine, je koeficient starostne odvisnosti prebivalstva. Skupni koeficient starostne odvisnosti kaže število starostno odvisnih prebivalcev (mladih in starih) na 100 delovno sposobnih prebivalcev. To je ključen kazalnik za izražanje demografskega pritiska v prihodnosti na ekonomsko dogajanje v družbi. Ob tem koeficient lahko izračunamo ločeno za stare in mlade ter tako podrobneje analiziramo demografsko sliko v občini. V splošnem kot boljše obravnavamo nižje vrednosti koeficienta starostne odvisnosti starih ter višje vrednosti koeficienta starostne odvisnosti mladih.

Glede na višanje povprečne starosti prebivalstva in deleža starejših je pričakovano tudi pri koeficientu starostne odvisnosti v zadnjih dvajsetih letih prišlo do znatnega povečanja. V občini Brda se je vrednost v primerjavi z letom 2000 povečala za 30,8 % in leta 2022 znaša 64,5, kar je nad slovenskim povprečjem (56,7).

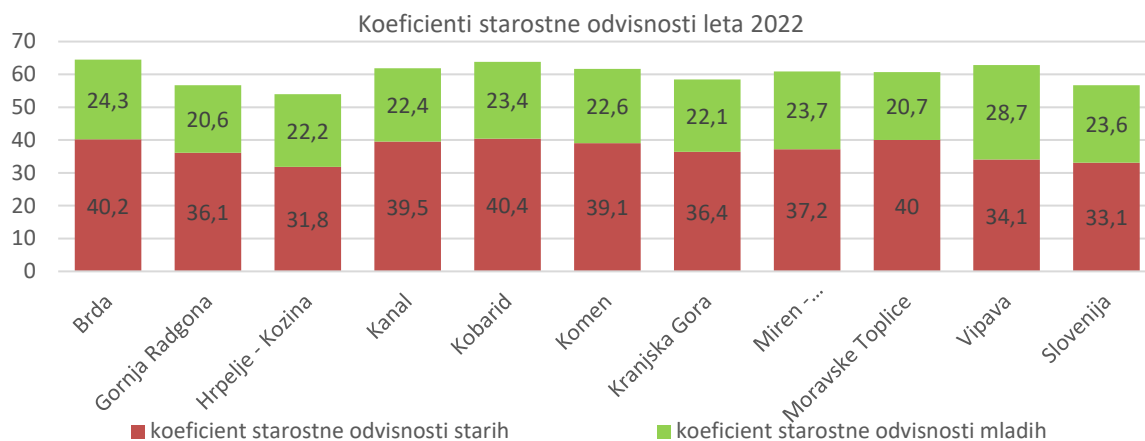

*podatki za občino Gornja Radgona se prikazujejo od leta 2007 dalje.

Shema 20: Koeficient starostne odvisnosti med letoma 2000 do 2022.

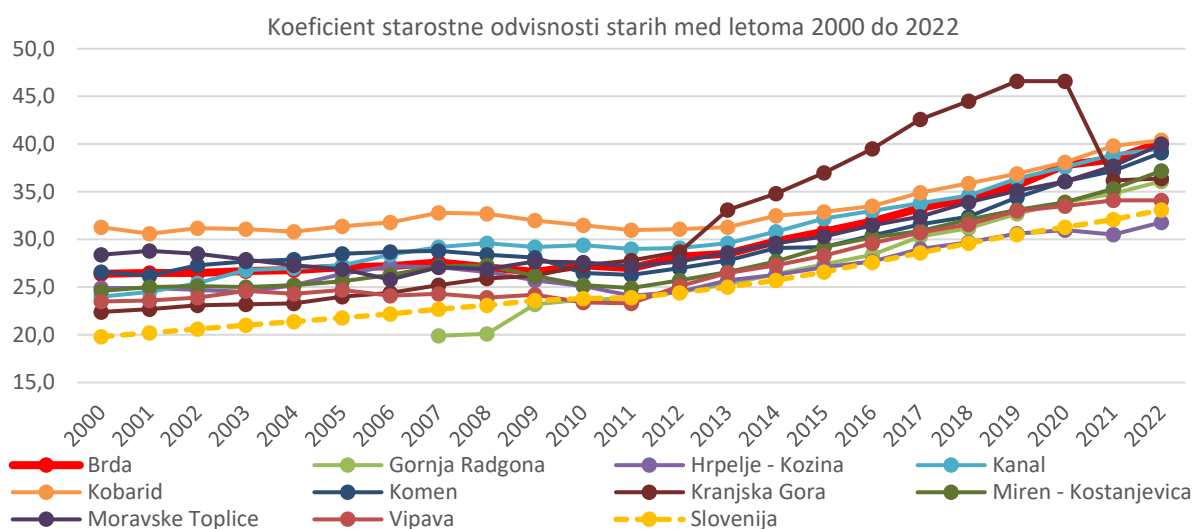
Vpogled v skupni koeficient starostne odvisnosti omogoča ločevanje na mlade in stare, ki so odvisni od delovno aktivnega prebivalstva (DAP). Višina stolpca podaja vrednost skupnega koeficienta, dodatno pa shema 21 prikazuje vrednosti koeficienta starostne odvisnosti starih in mladih v letu 2022.

V občini Brda je koeficient starostne odvisnosti starih znatno višji od koeficienta starostne odvisnosti mladih, kar nam pove, da je večje število starih, ki so odvisni od delovno aktivnega prebivalstva.

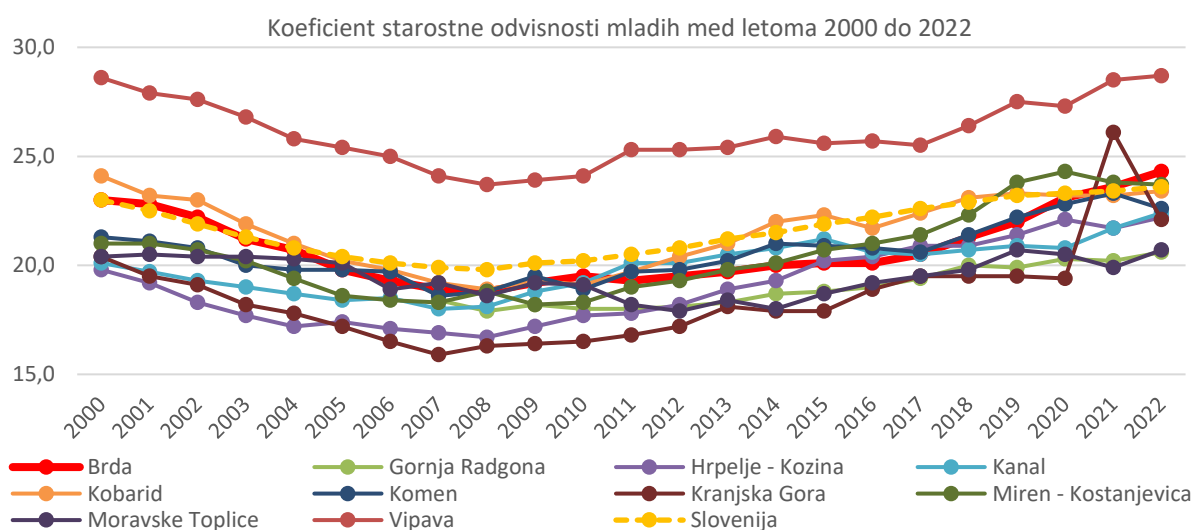
Shema 21: Koeficient starostne odvisnosti starih in mladih leta 2022.

Pri gibanju koeficienta starostne odvisnosti od leta 2000 do 2022 je vidno konstantno zviševanje koeficienta starostne odvisnosti starih, medtem ko pri koeficientu starostne odvisnosti mladih prihaja do nekoliko večjih nihanj.

*podatki za občino Gornja Radgona se prikazujejo od leta 2007 dalje.

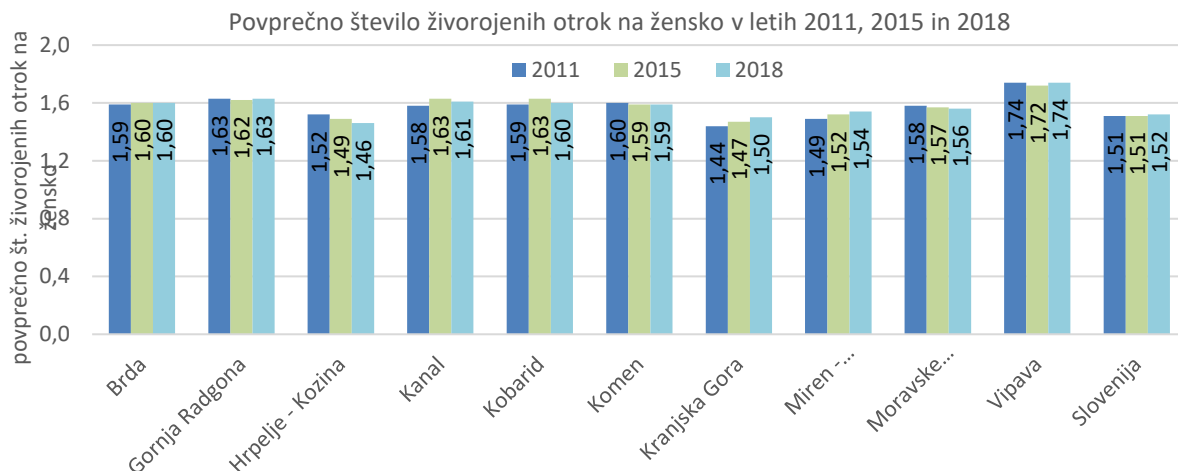
Shema 22: Koeficient starostne odvisnosti starih med letoma 2000 do 2022.

*podatki za občino Gornja Radgona se prikazujejo od leta 2007 dalje.

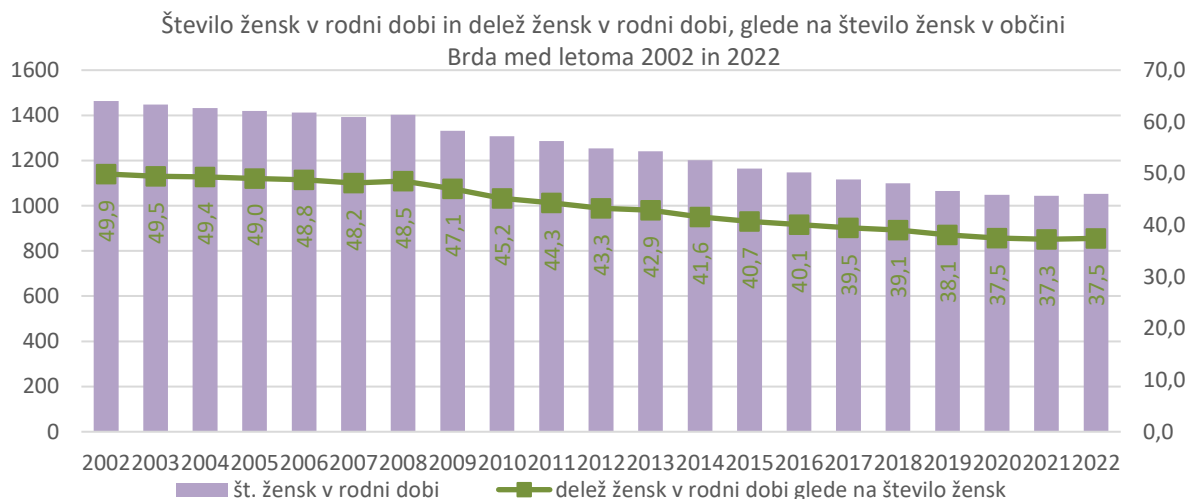
Shema 23: Koeficient starostne odvisnosti mladih med letoma 2000 do 2022.

Večji vpliv na demografsko sliko ima tudi število in starost žensk v občini, rodnost in število otrok, ki jih imajo. Shema 24 in 25 prikazujeta povprečno število živorojenih otrok na žensko v letih 2011, 2015 in 2018 in število žensk v rodni dobi ter delež žensk v rodni dobi, glede na število žensk v občini.

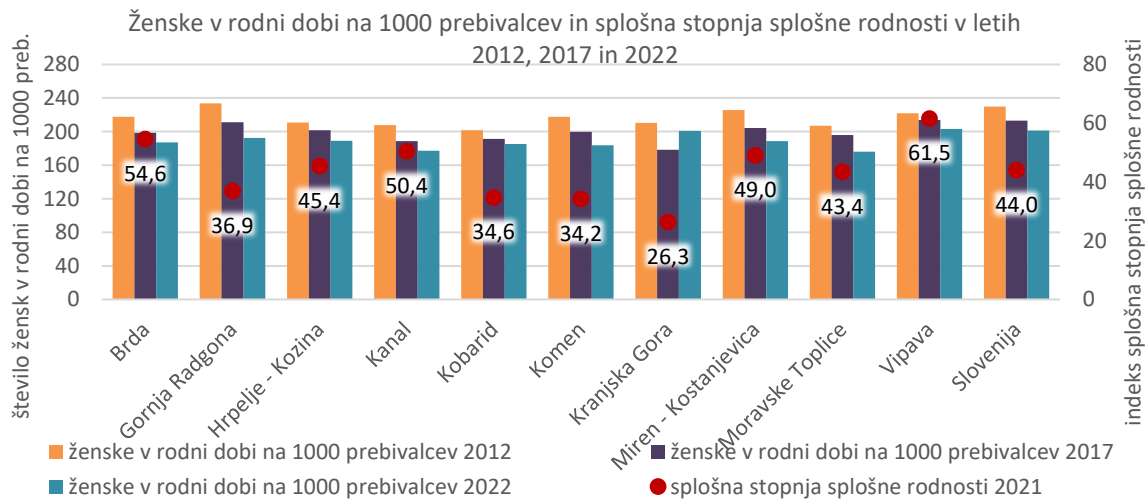
Shema 24: Povprečno število živorojenih otrok na žensko v letih 2011, 2015 ter 2018.

Število žensk v rodni dobi in delež žensk v rodni dobi, glede na število žensk v občini, se v opazovanem obdobju zmanjšuje. Trend zmanjševanja se kaže tudi v primerjanih občinah.

Shema 25: Ženske v rodni dobi, živorojeni in splošna stopnja splošne rodnosti v občini med letoma 2002 in 2022.

Splošna stopnja splošne rodnosti je bila v občini Brda leta 2021 54,6, kar je primerljivo z vrednostmi v občini Kanal in Miren - Kostanjevica. Najvišja stopnja splošne rodnosti je bila zabeležena v občini Vipava (61,5).

Shema 26: Ženske v rodni dobi na 1.000 prebivalcev in splošna stopnja splošne rodnosti v letih 2012, 2017 in 2022.

DEMOGRAFIJA PO NASELJIH OBČINE

Podrobnejšo demografsko sliko znotraj občine omogočajo prikazi kazalnikov po naseljih. Razlike med naselji so očitne, temu primerno pa je potrebno prilagoditi tudi strategije prostorskega razvoja. Pomembne pa so tudi ugotovitve, kakšni so vzroki za nastale razlike med naselji. V nadaljevanju po naseljih prikazujemo le pomembnejše demografske kazalnike, v preglednicah pa so podane povprečne vrednosti za Slovenijo in občino, kar omogoča lažjo primerjavo.

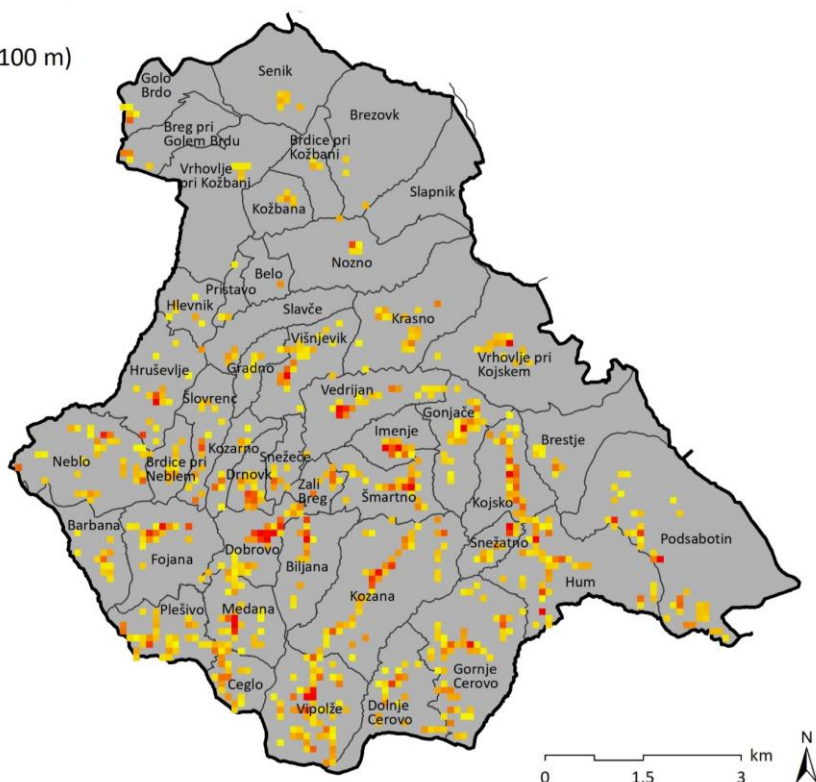
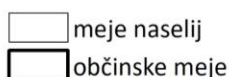
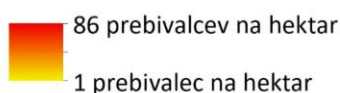
Število prebivalcev in gibanje števila prebivalcev po naseljih

Gostota in število prebivalcev

Na sliki 2 je prikazan raster gostote prebivalstva, ki je izdelan na rastrsko mrežo 100 m x 100 m in prikazuje gostoto poselitve, ne glede na administrativno delitev občine. Karta nazorno prikaže zgoščenost prebivalcev v naseljih Dobrovo, Medana, Biljana, Vipolže in še nekaterih drugih.

Razporeditev in gostota prebivalstva v občini Brda

Raster gostote prebivalcev (100 x 100 m)

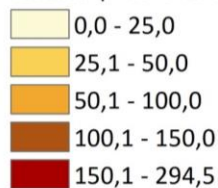
Vir: GURS, 2022; CRP, 2022; lastni izračuni.

Slika 2: Razporeditev in gostota prebivalstva v občini Brda.

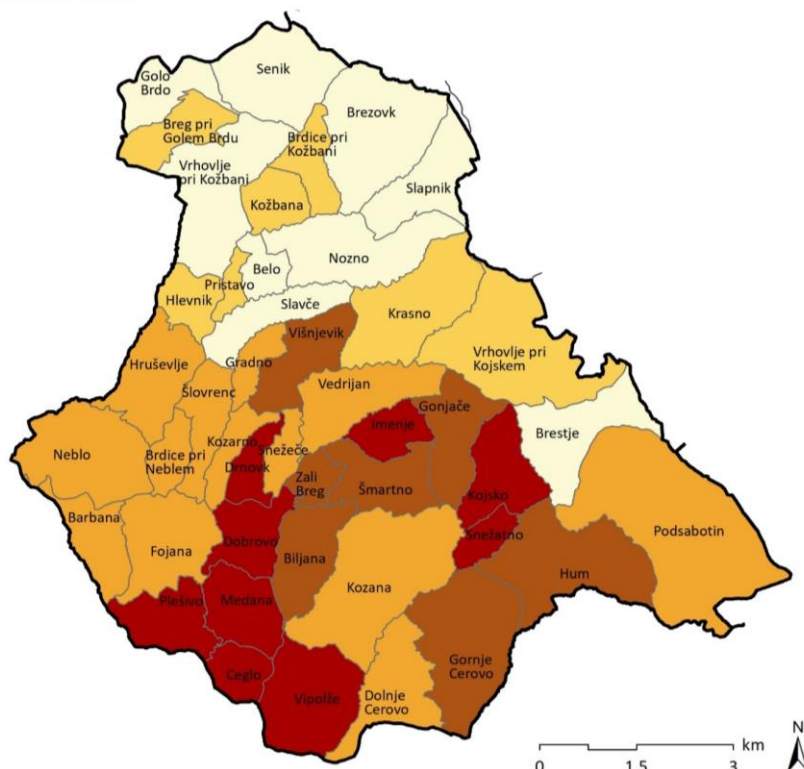
Iz slike 3, ki prikazuje gostoto na meje naselij, je razvidno, da je občina Brda sorazmerno gosto poseljena v osrednjem in južnem delu občine in nekoliko redkeje poseljena na severu občine. V naselij prevladuje gostota poselitve pod 100 prebivalcev na km², v 16 naseljih pa je nad 100 prebivalcev na km². Naselje z najvišjo gostoto poselitve je Dobrovo (294,5 prebivalcev na km²), sledi Drnovk (211,6 prebivalcev na km²) in Vipolže (194,3 prebivalcev na km²).

Gostota prebivalcev po naseljih v občini Brda

Gostota prebivalstva [preb./km²]

meje naselij
občinske meje

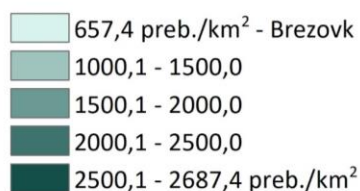

Vir: GURS, 2022; SURS, 2022; lastni izračuni.

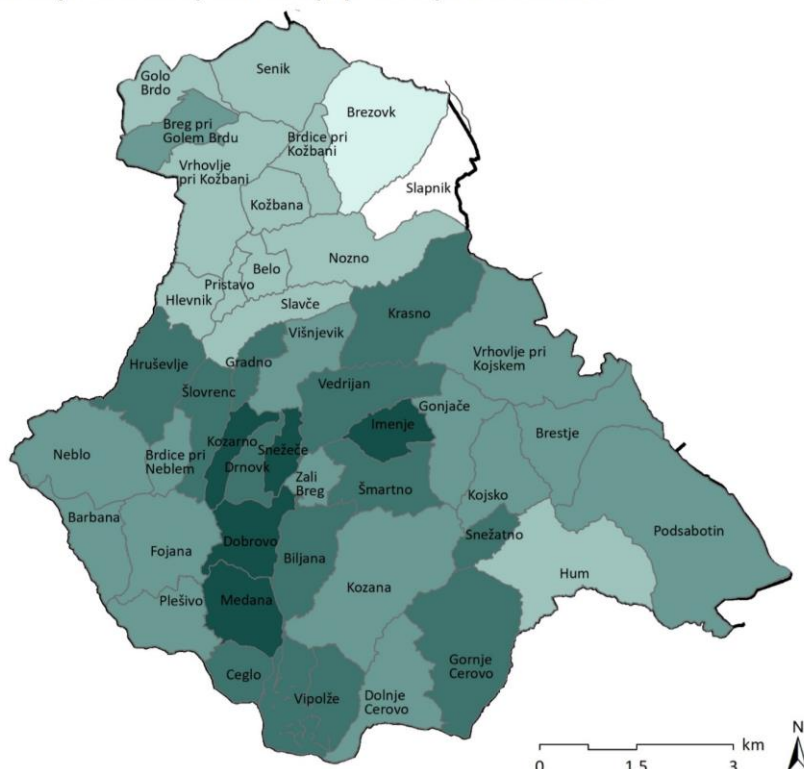
Slika 3: Gostota prebivalcev po naseljih v občini Brda v letu 2022.

Prav zaradi vpliva velikosti območja naselja iz RPE, pri analizi gostote poselitve dodatno izračunamo in prikazujemo še gostoto prebivalstva na območjih stavbnih zemljišč, namenjenih bivanju (slika 4). Pri tem upoštevamo vsa območja namenskih rab prostora SS, SK, SB, CU in A, ne glede na to, ali gre že za pozidana območja ali prostorske rezerve. Slika podaja realnejšo delitev naselij po tipu poselitve oz. značilni gostoti prebivalstva. Pri razumevanju poselitve pa je pomembna hkratna uporaba vseh prikazov.

Gostota prebivalstva po stavbnih zemljiščih namenjenih bivanju po naseljih v občini Brda

naselje brez prebivalca
meje naselij
občinske meje

Vir: GURS, 2022; CRP, 2022; lastni izračuni.

Slika 4: Gostota prebivalstva po stavbnih zemljiščih namenjenih bivanju po naseljih v občini Brda.

Prebivalci po starostnih skupinah in spreminjanje števila prebivalstva

V občini Brda je v povprečju 14,8 % prebivalcev mlajših od 15 let in 24,4 % starejših od 65. Pri tem prihaja do razlik med posameznimi naselji. Po pregledu preglednice 7 ugotovimo, da ima največ starostnikov (43,2 %) naselje Podsabotin, največji delež mladostnikov pa naselje Gornje Cerovo (20,9 %).

Preglednica 7: Delež prebivalcev po starostnih skupinah v letu 2022.

Opazovana prostorska enota	0 – 14 let [%]	15 – 64 let [%]	Nad 65 let [%]
Slovenija	15,1	63,8	21,1
Občina Brda	14,8	60,8	24,4
naselje Dobrovo	16,0	60,6	23,3
naselje Kojško	12,4	58,2	29,5
naselje Golo Brdo	16,0	64,0	20,0
naselje Gornje Cerovo	20,9	57,2	21,8
naselje Hum	15,7	60,7	23,6
naselje Kozana	15,2	63,3	21,5
naselje Medana	13,2	65,6	21,2
naselje Neblo	12,4	62,7	24,9
naselje Podsabotin	10,8	46,0	43,2
naselje Vipolže	13,9	63,7	22,4

Sprememba števila prebivalcev med letoma 2012 in 2022

Sprememba prebivalstva

-33,0 - -15,0

-14,9 - 0,0

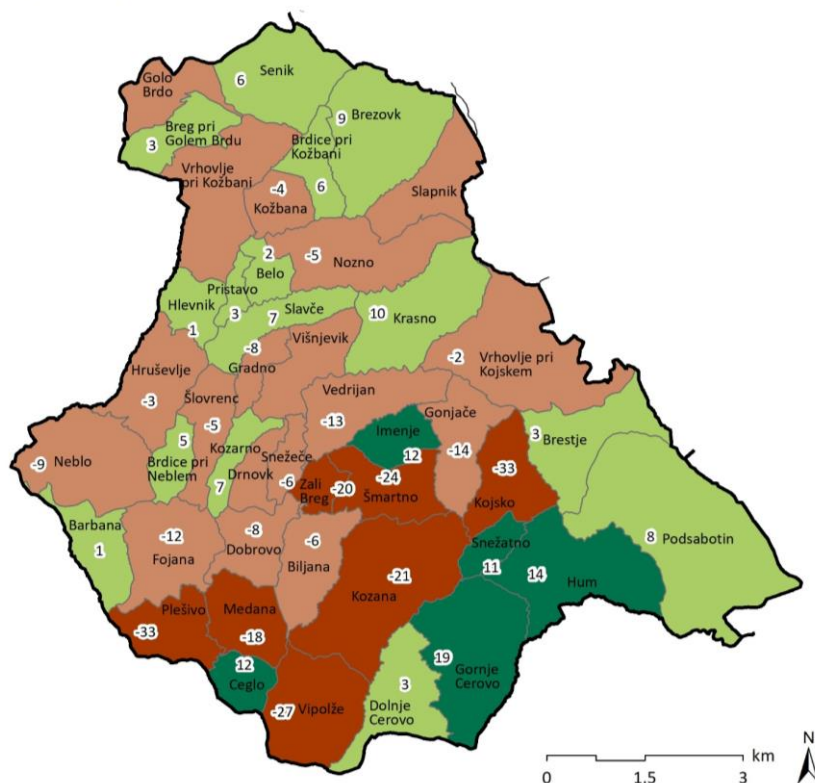
0,1 - 10,0

10,1 - 19,0

10 sprememba št. preb.

meje naselij

občinske meje

Vir: GURS, 2022; SURS, 2022; lastni izračuni.

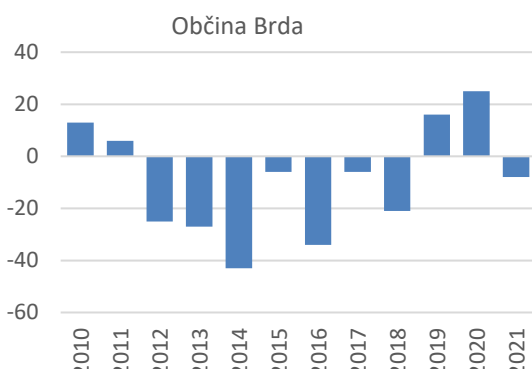
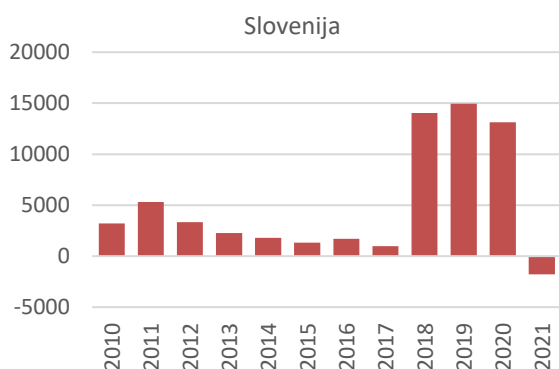
Slika 5: Sprememba števila prebivalcev med letoma 2012 in 2022 (10 let).

Skupni prirast

Skupni prirast v občini Brda je za leta od 2012 do 2021 negativen in znaša -129. Med izbranimi naselji ima najvišji prirast naselje Gornje Cerovo, najnižjega pa naselje Kojško.

Preglednica 8: Primerjava skupnega prirasta v Sloveniji, občini in izbranih naseljih med letoma 2012 in 2021.

Kazalnik	Skupni prirast 2012 - 2016	Skupni prirast 2017 - 2021	Skupni prirast 2012 - 2021
Slovenija	10.399	41.285	51.684
Občina Brda	-135	7	-129
naselje Dobrovo	-20	12	-8
naselje Kojško	-24	-10	-34
naselje Golo Brdo	-1	1	0
naselje Gornje Cerovo	4	15	19
naselje Hum	-6	20	14
naselje Kozana	-5	-12	-17
naselje Medana	-4	-14	-18
naselje Neblo	-7	-2	-9
naselje Podsabotin	-15	22	7
naselje Vipolže	-28	-1	-29

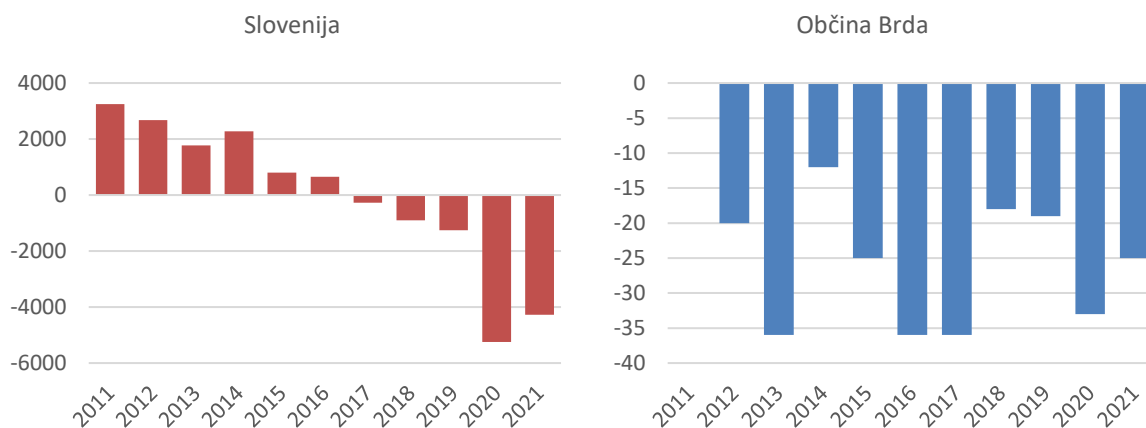
Shema 27: Gibanje skupnega prirasta med leti 2010 in 2021 za območje Slovenije in občino.

Naravni prirast

Naravni prirast v občini Brda je negativen v celotnem opazovanem obdobju (shema 28). Najnižji prirast je občina Brda beležila leta 2013, 2016 in 2017 (vsa leta -36). Skupni naravni prirast med letoma 2012 in 2021 je bil najbolj pozitiven v naselju Gornje Cerovo (21), najbolj negativen pa v naselju Podsabotin (-277). Vzrok za izstopajoči naravni prirast v naselju Podsabotin je prisotnost Doma starejših občanov Nova Gorica (enota Podsabotin) v tem naselju.

Preglednica 9: Primerjava naravnega prirasta v Sloveniji, občini in izbranih naseljih med letoma 2012 in 2021.

Kazalnik	Skupaj naravni prirast 2012 - 2016	Skupaj naravni prirast 2017 - 2021	Skupaj naravni prirast 2012 - 2021
Slovenija	8200	-11954	-3754
Občina Brda	-129	-131	-260
naselje Dobrovo	-6	3	-3
naselje Kojško	-8	-1	-9
naselje Golo Brdo	-1	1	0
naselje Gornje Cerovo	11	10	21
naselje Hum	1	0	1
naselje Kozana	0	8	8
naselje Medana	1	-3	-2
naselje Neblo	-2	-8	-10
naselje Podsabotin	-134	-143	-277
naselje Vipolže	2	-1	1

Shema 28: Gibanje naravnega prirasta med leti 2010 in 2021 za Slovenijo in občino.

Skupni naravni prirast med letoma 2012 in 2021

Spremembe naravnega prirasta

-277 - Podsabotin

-10 - 0

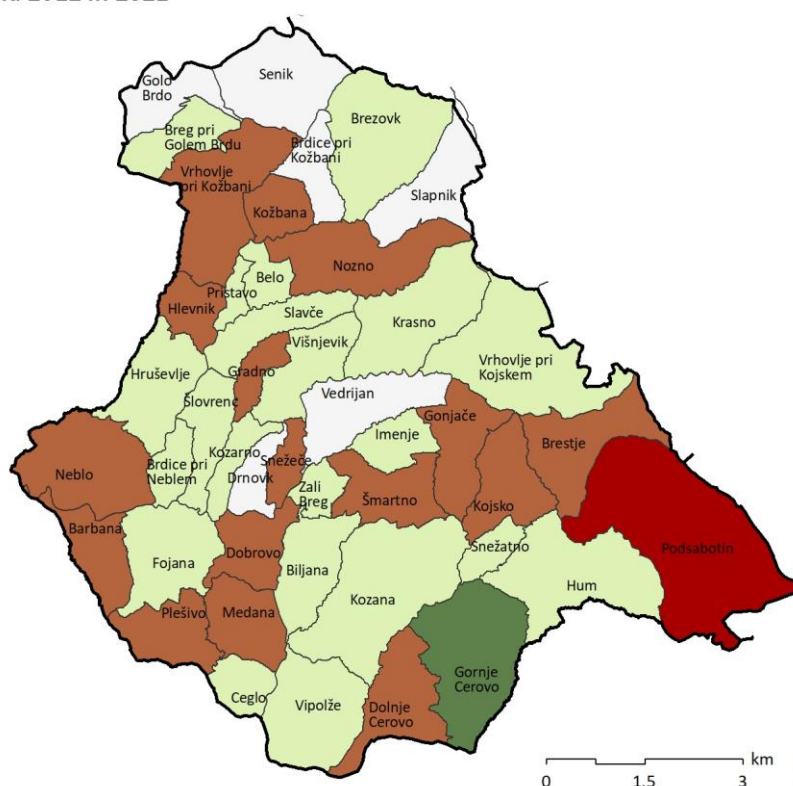
brez sprememb

1 - 10

21 - Gornje Cerovo

meje naselij

občinske meje

Vir: GURS, 2022; SURS, 2022; lastni izračuni.

Slika 6: Gibanje naravnega prirasta med letoma 2012 in 2021 v občini.

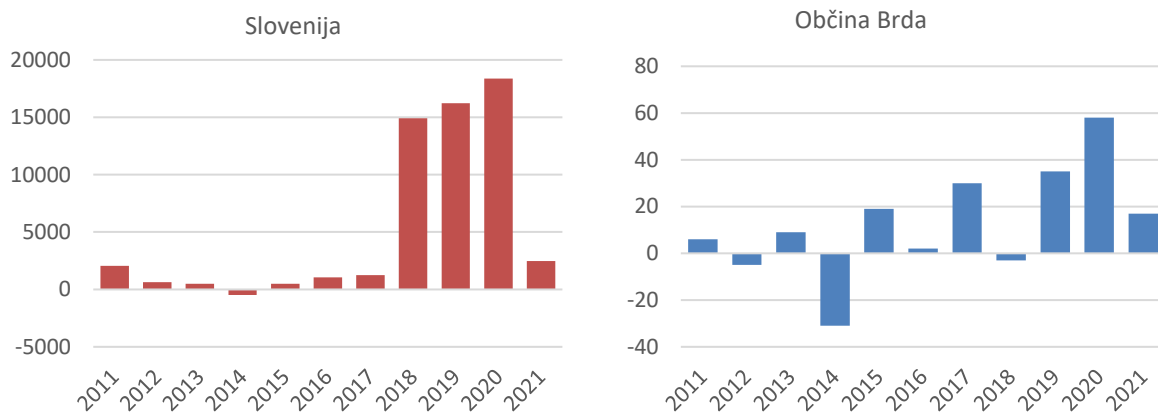
Selitveni prirast

Selitveni prirast je z izjemo leta 2012 (-5), 2014 (-31), 2018 (-3) skozi celotno opazovano obdobje (od leta 2011 do 2021) v občini pozitiven. Med obravnavanimi naselji v preglednici 10 najbolj izstopa naselje Podsabotin z izrazitim pozitivnim selitvenim prirastom med letoma 2012 in 2021. Vzrok je tako kot pri naravnem prirastu Dom starejših občanov Nova Gorica (enota Podsabotin), ki se nahaja v tem naselju.

Preglednica 10: Primerjava selitvenega prirasta po obdobjih za Slovenijo, občino in izbrana naselja med letoma 2012 in 2021.

Kazalnik	Skupaj selitveni prirast 2012 - 2016	Skupaj selitveni prirast 2017 - 2021	Skupaj selitveni prirast 2012 - 2021
Slovenija	2.199	53.239	55.438
Občina Brda	-6	138	131
naselje Dobrovo	-14	9	-5
naselje Kojško	-16	-9	-25
naselje Golo Brdo	0	0	0

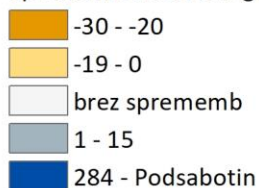
Kazalnik	Skupaj selitveni prirast 2012 - 2016	Skupaj selitveni prirast 2017 - 2021	Skupaj selitveni prirast 2012 - 2021
naselje Gornje Cerovo	-7	5	-2
naselje Hum	-7	20	13
naselje Kozana	-5	-20	-25
naselje Medana	-5	-11	-16
naselje Neblo	-5	6	1
naselje Podsabotin	119	165	284
naselje Vipolže	-30	0	-30

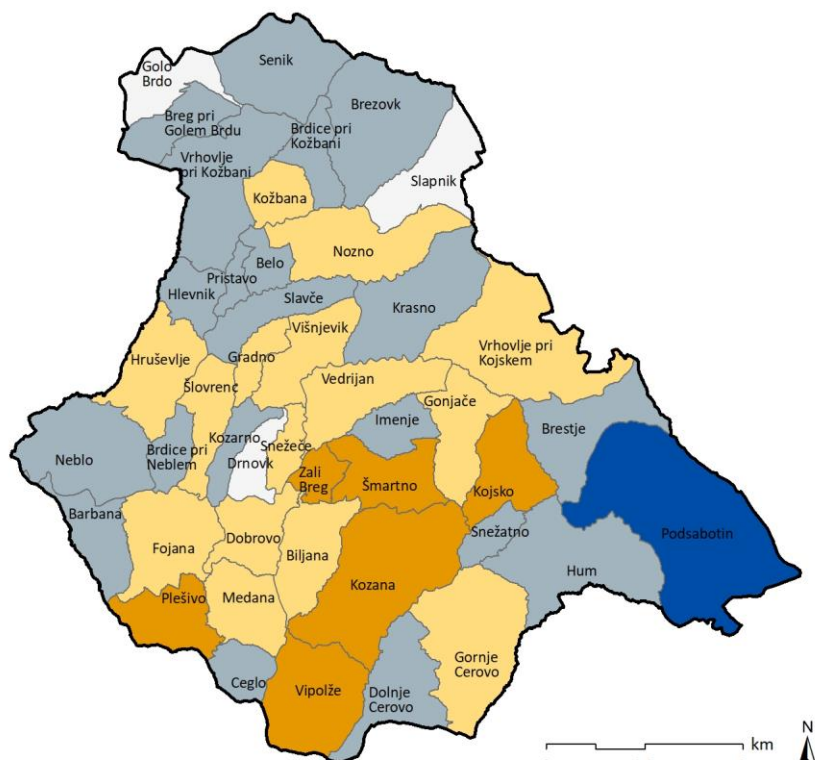
Shema 29: Gibanje selitvenega prirasta med leti 2011 in 2021 za Slovenijo in občino.

Skupni selitveni prirast med letoma 2012 in 2021

Spremembe selitvenega prirasta

meje naselij
občinske meje

Vir: GURS, 2022; SURS, 2022; lastni izračuni.

Slika 7: Gibanje selitvenega prirasta med letoma 2012 in 2021 v občini.

Demografska slika

Delež starih prebivalcev (65 let in več)

Povprečna starost prebivalcev v občini je bila leta 2022 višja od slovenskega povprečja, delež prebivalstva nad 65 let v občini pa je tudi višji od slovenskega povprečja. Pri tem se je delež starejših v zadnjih 10 letih na državni ravni povečal za 28,9 %, v občini Brda pa za 25,0 % (iz 1.100 v letu 2012 na 1.375 starostnikov v letu 2022).

Preglednica 11: Povprečna starost in delež starih prebivalcev.

Kazalnik	Slovenija	Občina Brda
Povprečna starost	43,8	45,9
Prebivalstvo nad 65 let (število)	444.743	1375
Prebivalstvo nad 65 (%)	21,1	24,4
Sprememba števila prebivalstva nad 65 let (število) med 2012 in 2022	povečanje za 99.743	povečanje za 275
Sprememba števila prebivalstva nad 65 let (%) med 2012 in 2022	povečanje za 28,9	Povečanje za 25,0

Delež starostnikov leta 2022 in sprememba števila starostnikov, starih 65 let in več, med letoma 2012 in 2022

Delež starostnikov [%]

8,7 - 15,0

15,1 - 25,0

25,1 - 35,0

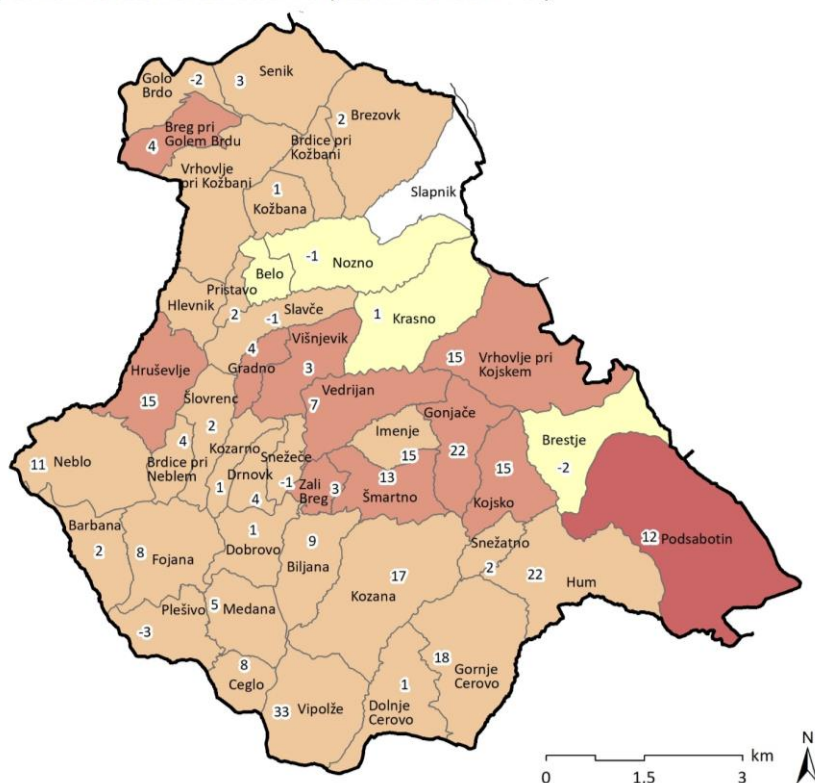
43,2 - Podsabotin

v naselju ni starostnikov

27 sprememba št. starostnikov

meje naselij

občinske meje

Vir: GURS, 2022; SURS, 2022; lastni izračuni.

Slika 8: Delež starostnikov nad 65 let po naseljih v letu 2022 in sprememba števila starostnikov med letoma 2012 in 2022.

Indeks staranja

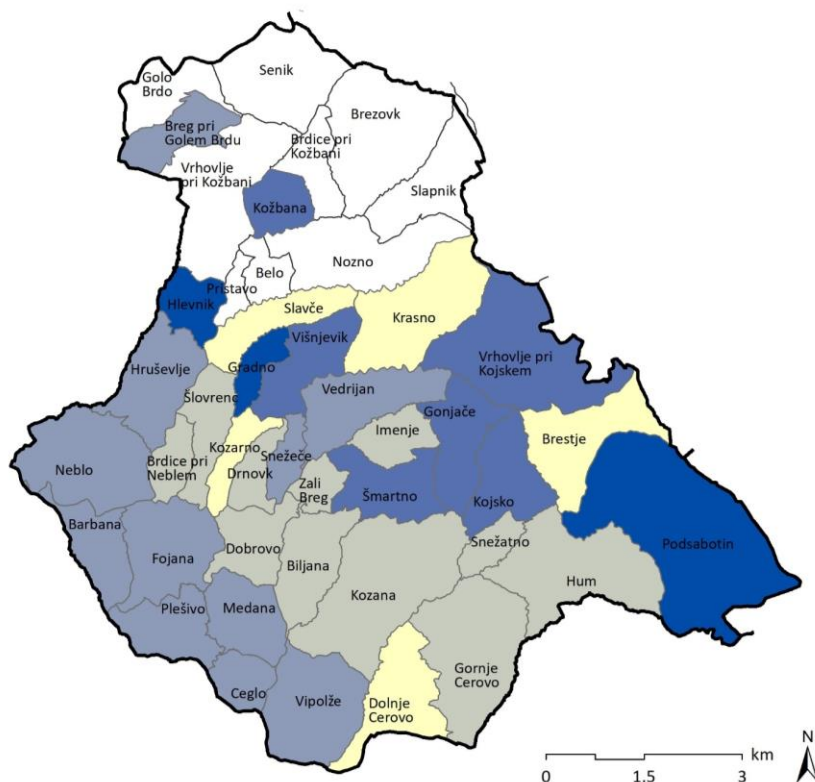
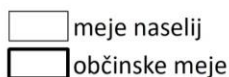
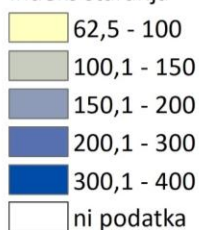
Vrednost indeksa staranja je v občini Brda (v letu 2022 165,1) višji od slovenskega povprečja (v letu 2022 139,9). Opazovanje spremembe oz. povečanje indeksa staranja v zadnjih 10 letih nam pove, da se indeks v občini povečuje nekoliko počasneje kot na državni ravni.

Preglednica 12: Primerjava indeksa in spremembe indeksa staranja.

Kazalnik	Slovenija	Občina Brda
Vrednost indeksa staranja 2012	117,3	144,7
Vrednost indeksa staranja 2017	126,5	162,6
Vrednost indeksa staranja 2022	139,9	165,1
Sprememba indeksa staranja med 2012-2017	9,2	17,9
Sprememba indeksa staranja med 2017-2022	13,4	2,5
Sprememba indeksa staranja med 2012-2022	22,6	20,4

Indeks staranja leta 2022

Indeks staranja

Vir: GURS, 2022; SURS, 2022; lastni izračuni.

Slika 9: Vrednost indeksa staranja leta 2022 po naseljih v občini Brda.

Koeficient starostne odvisnosti

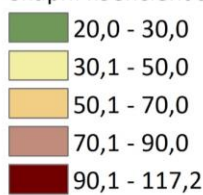
Koeficient starostne odvisnosti v občini Brda za leto 2022 znaša 64,5, kar je znatno več od državnega povprečja. Pri tem je koeficient starostne odvisnosti starih znatno višji, koeficient starostne odvisnosti mladih pa nekoliko višji od slovenskega povprečja.

Preglednica 13: Povprečne vrednosti koeficienta starostne odvisnosti v letu 2022.

Kazalnik	Slovenija	Občina Brda
Vrednost skupnega koeficienta starostne odvisnosti	56,7	64,5
Vrednost koeficienta starostne odvisnosti starih	33,1	40,2
Vrednost koeficienta starostne odvisnosti mladih	23,6	24,3
Sprememba skupnega koeficienta 2012 - 2022	povečanje za 11,6 oz. za 25,7 %	povečanje za oz. 16,8 za 35,2 %

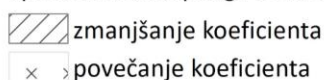
Koeficient starostne odvisnosti in sprememba koeficienta med letoma 2012 in 2022

Skupni koeficient starostne odvisnosti

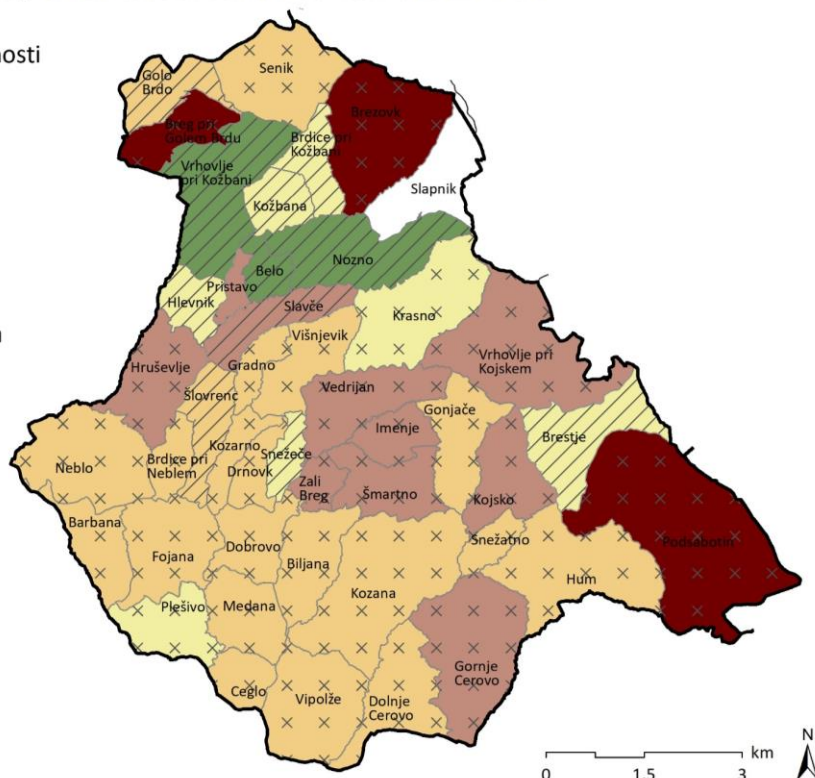
□ v naselju ni starostnikov

Sprememba skupnega koeficienta

□ meje naselij

□ občinske meje

Vir: GURS, 2022; SURS, 2022; lastni izračuni.

Slika 10: Gibanje koeficienta starostne odvisnosti po naseljih v občini med letoma 2012 in 2022.

2.1.3 Vrednotenje stanja v odnosu do zastavljenih ciljev

Občino Brda zaznamuje tako zmanjševanje števila prebivalcev kot tudi trend staranja prebivalstva. Število prebivalcev se je v zadnjih 20 letih (2002-2022) zmanjšalo za 184. Letne spremembe v številu so sicer minimalne, bolj od samega števila pa se spreminja starostna sestava prebivalstva. Temu pa bo v prihodnjih letih sledil tudi naravni prirast, ki bo čedalje nižji in bo dodatno pripomogel k zmanjševanju prebivalstva občine. V kolikor v občino ne bo priselitev se bo v naslednjih 20 letih prebivalstvo bistveno zmanjšalo. Analiza starostne strukture prebivalstva je pokazala, da je očiten predvsem upad števila prebivalstva v starostni skupini med 20 in 49 let in povečanje števila prebivalstva v starostnih skupin med 50 in 64 let ter nad 65 let.

Že danes na zmanjševanje števila prebivalcev v občini bolj vpliva naravni kot selitveni prirast. Gledano dolgoročno je selitveni prirast v zadnjih 20 letih (med letoma 2002 in 2021) pozitiven iz znaša 259. Od tega se je v občino priselilo 107 prebivalcev iz tujine in 152 prebivalcev iz preostalih slovenskih občin. Medtem je skupni naravni prirast 20 leti negativen in znaša – 391. Tekom celotnega opazovanega obdobja je naravni prirast praviloma negativen, izjema je leto 2008, ko se je rodilo 7 prebivalcev več kot jih je isto leto umrlo. Od leta 2008 v občini obratuje dom upokojencev Podsabotin, ki nudi 90 mest za starostnike. Prisotnost doma v občini oz. starostniki, ki se v dom priselijo od drugod, vplivajo tako na priseljevanje v občino, kot na slabši naravni prirast. Ker zaradi varstva osebnih podatkov ne vem koliko je starostnikov od drugod ter njihove starosti, ne moremo oceniti vpliva doma na gibanje števila prebivalcev ter na demografsko sliko občine.

Posledica staranja prebivalstva je tudi vse manjše število žensk v rodni dobi v občini, kar vpliva oz. bo čedalje bolj vplivalo na število rojstev v občini. Tudi to pa bo še dodatno prispevalo k vse slabšemu naravnemu prirastu in zmanjševanju števila prebivalcev v občini.

Demografska slika občine je slaba, saj so v njej prisotni negativni trendi staranja prebivalstva, upada števila rojstev, negativni naravni prirast ipd. Kazalniki se sicer slabšajo v vseh primerjanih občinah in na državnem nivoju. Povprečna starost v občini Brda je leta 2022 znašala 45,9 let, kar je nad slovenskim povprečjem (43,8 let). Delež starih 65 let ali več je v letu 2022 znašal 24,4 %, kar je več od slovenskega povprečja (21,1 %). Z vidika demografije je eden izmed kritičnih kazalnikov tudi indeks staranja, ki se z leti povečuje. Ta se je v občini od leta 2000 povečal iz 114,8 na 165,1 leta 2022, oz. kar za 43,8 %. Slovensko povprečje je medtem za leto 2022 nižje in znaša 139,9.

Demografska analiza znotraj same občine pokaže na prostorsko razdeljenost oziroma raznolikost. Naselja v osrednjem in južnem delu občine imajo višjo gostoto poselitve (nad 50 preb./km²), naselja na severu občine pa imajo nižjo gostoto (pod 50 preb./km²). Število prebivalcev se je med letoma 2012 in 2022 najbolj zmanjšalo v naseljih na južnem delu občine, in sicer v naseljih Plešivo, Vipolže, pa tudi v naselju Kojsko. Naravni prirast je nižji oz. negativen v naseljih na obrobju občine, selitveni prirast pa je nižji oz. negativen v osrednjem in južnem delu, ter v nekaterih naseljih na severu občine. Pri selitvenem in naravnem prirastu izstopa naselje Podsabotin, ki ima daleč najvišji selitveni prirast in med leti 2012 in 2021 znaša 284, ter daleč najnižji naravni (-277), kar je posledica prisotnosti enote Doma starejših občanov Nova Gorica (enota Podsabotin).

2.1.4 Strokovne podlage in predlogi za prilagoditev občinskih prostorskih aktov

Izdelane strokovne podlage

Področje demografije je obravnavano v sledečih strokovnih podlagah občine Brda:

- Analiza poselitve in usmeritve za razvoj poselitve v občini Brda, Locus prostorske informacijske rešitve d.o.o., december 2007.

Predlogi za prilagoditev občinskih prostorskih aktov

Na podlagi izvedene demografske analize in glede na izkazane trende ocenjujemo, da je potrebna priprava novih temeljnih strokovnih podlag s področja demografije. Izdela se jih lahko kot samostojno demografsko študijo ali v širši študiji analize razvojnih možnosti.

Nove temeljne strokovne podlage s področja demografije bodo služile za realno oceno in prilagoditev namenske rabe prostora v občinskih prostorskih aktih in s tem uskladiitev ponudbe in povpraševanja po primernih stavbnih zemljišč za gradnjo stanovanj, zemljišč za centralne dejavnosti, zelenih površin, itd.

Predlog vsebin morebitnih dodatnih demografskih študij:

- demografsko stanje: starostna struktura prebivalstva, izobrazbena sestava prebivalstva, gospodinjstva, stanovanjska gradnja v povezavi z gibanjem prebivalstva, trg dela (DM, DAP) glede na gibanje prebivalstva.
- ocena potreb po stanovanjih, osnovnih šolah, vrtcih in domovih za starejše,
- projekcije demografskega razvoja oz. gibanja števila prebivalstva:
 - varianta 1: simulacija gibanja prebivalstva po naravni rasti
 - varianta 2: varianta z upoštevanjem selitev

Pri tem bi bilo smiselno izdelati prostorske simulacije glede na 3 razvojne scenarije:

1. ustavitev prepoznanih trendov gibanja prebivalstva
2. nadaljevanje prepoznanih trendov gibanja števila prebivalstva
3. povečanje intenzivnosti prepoznanih trendov gibanja števila prebivalstva.

Posamezni scenarij je potrebno povezati z razvojnimi predvsem prostorskimi izzivi s katerimi se bo občina v tem primeru soočala. Na ta način bo občina poznala možnosti in ukrepe, ki jih bo potrebno izvajati.

Ob sprejemanju ukrepov s katerimi občina želi vplivati na demografske trende je nujna tudi vzpostavitev sistema dodatnih kazalnikov, s katerimi bo mogoče spremljati učinke posameznega ukrepa. Le na tak način bo mogoče izdelati oceno učinkovitosti ukrepa in predvideti nadaljnje korake.

2.2 Gospodarstvo

2.2.1 Cilji

STRATEŠKI CILJI DRŽAVE ZA OBMOČJE OBČINE

V urbanih naseljih se omogoča zadostno ponudbo funkcionalno in tehnološko različnih infrastrukturno opremljenih površin za industrijo, proizvodno obrt in druge oblike podjetništva. Gospodarske cone se v naselju umeščajo ob prometno vozliščnih lokacijah tako, da so dobro povezane z železniškim in cestnim omrežjem, ki omogoča javni prevoz na delo z vseh območij regije in sosednjih regij.

STRATEŠKI CILJI REGIJE ZA OBMOČJE OBČINE

V RRP Severne Primorske razvojne regije je zapisano, da je ključni strateški razvojni cilj regije povečati njeno razvitost v primerjavi z regijami KRZS, razvojno dohiteti evropske in obmejne, italijanske regije. Uresničevanje tega cilja med drugim predpostavlja:

- trajnostni gospodarski razvoj v smeri zelenega prehoda ob upoštevanju regionalnih potencialov in izkoriščanju priložnosti v mednarodnem prostoru,
- večjo usmerjenost gospodarstva v trajnostna delovna mesta, ki bodo prinašala višjo dodano vrednost, zanimiva za izobražene mlade,
- izboljšano dostopnost regije in njeno notranjo trajnostno povezanost ter odprtost navzven v mednarodni prostor s prometno in IKT-tehnologijo.

STRATEŠKI CILJI OBČINE

V strateškem delu OPN so zapisani naslednji cilji s področja gospodarstva:

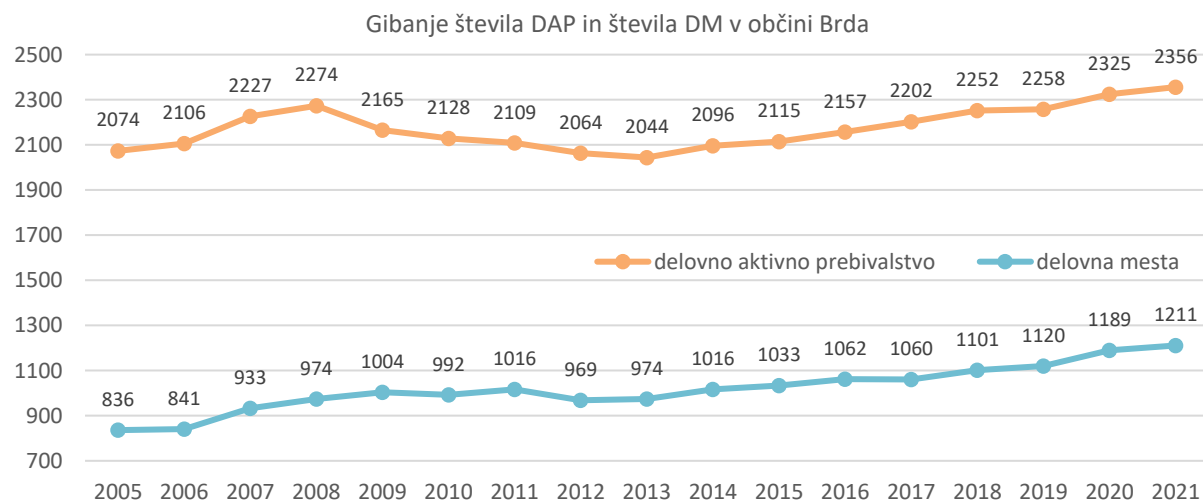
- Nadaljnji razvoj vinogradništva in vinarstva, sadjarstva, oljkarstva in s tem povezanega turizma ter zagotavljanje prostorskih pogojev za razvoj teh dejavnosti.
- Razvoj drugih panog turizma, ki niso vezane na posamezna kmečka gospodarstva, vendar prispevajo k celovitemu razvoju vinogradništva (hotelski in termalni turizem ...).
- Razvoj lokalnih oskrbnih in storitvenih dejavnosti v lokalnih oskrbnih središčih.

2.2.2 Stanje in težnje

Trg dela (delovno aktivno prebivalstvo, delovna mesta)

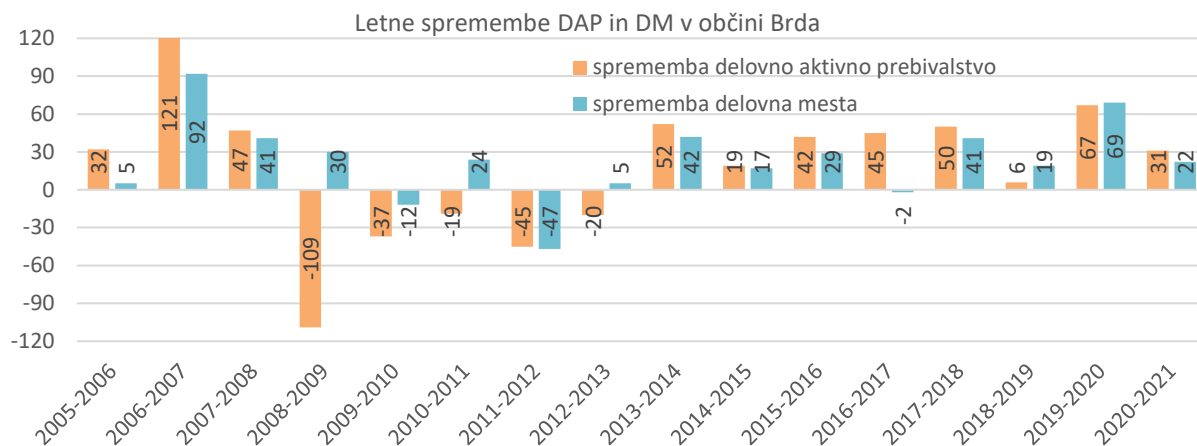
Vključeni podatki/podkazalniki: število in gibanje števila delovno aktivnega prebivalstva, število in gibanje števila delovnih mest, stopnja delovne aktivnosti prebivalstva, registrirane brezposelne osebe.

Gibanje števila delovno aktivnega prebivalstva (DAP) in števila delovnih mest (DM) je pomemben kazalnik gospodarskega razvoja občine.

Shema 30: Gibanje števila DAP in števila DM med letoma 2005 in 2021 v občini.

Iz primerjave krivulj gibanja DAP in DM med letoma 2005 in 2021 je razvidno, da se število DM in DAP po letih enakomerno spreminja, krivulji sta si izrazito podobni. Pri tem je število DAP ves čas višje od števila DM, kar pomeni, da v občini ni dovolj delovnih mest za vse prebivalce, ki hodijo na delo tudi drugam. Je pa v letu 2021 280 DAP in 375 DM več kot leta 2005. Spreminjanje DAP in DM v občini podrobneje prikazuje shema 31, ki podaja letne spremembe DAP in DM. Izstopa predvsem razlika oziroma zmanjšanje DAP v času gospodarske krize med letoma 2008 in 2009. Največja sprememba povečanja DM in DAP se je zgodila med letoma 2006 in 2007.

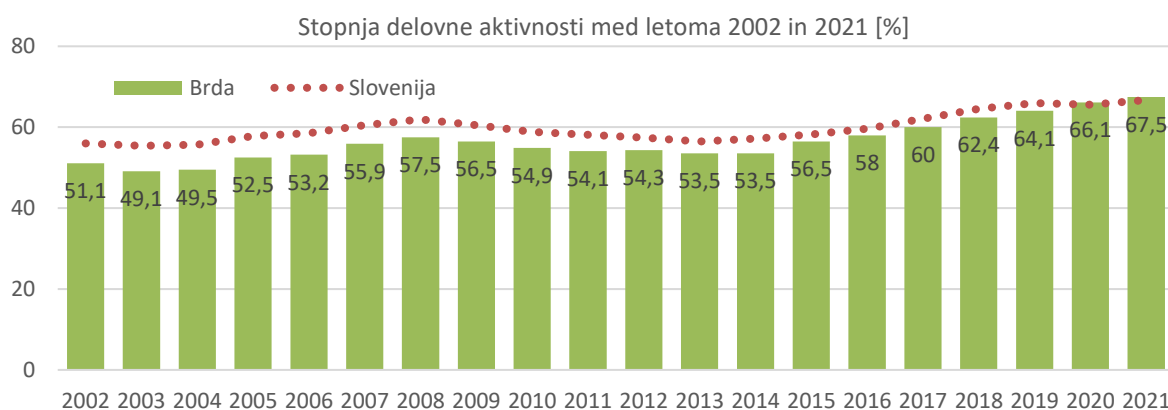

Shema 31: Gibanje števila DAP in števila DM med letoma 2005 in 2021 v občini.

Stopnja delovne aktivnosti v občini Brda je v letu 2021 znašala 67,5 %, kar jo uvršča med tiste občine z višjo stopnjo delovne aktivnosti med primerjanimi občinami. Slovensko povprečje je nekoliko nižje (66,0 %).

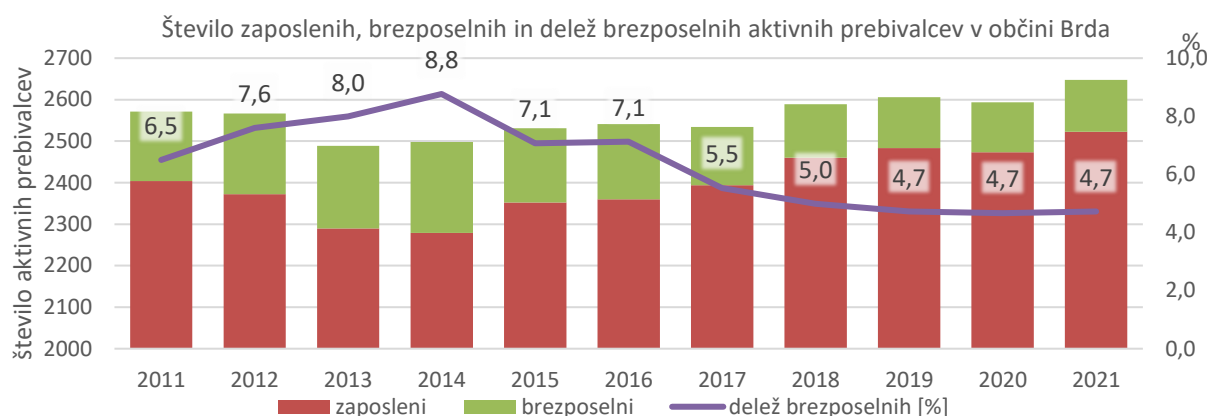

Shema 32: Stopnja delovne aktivnosti 2021.

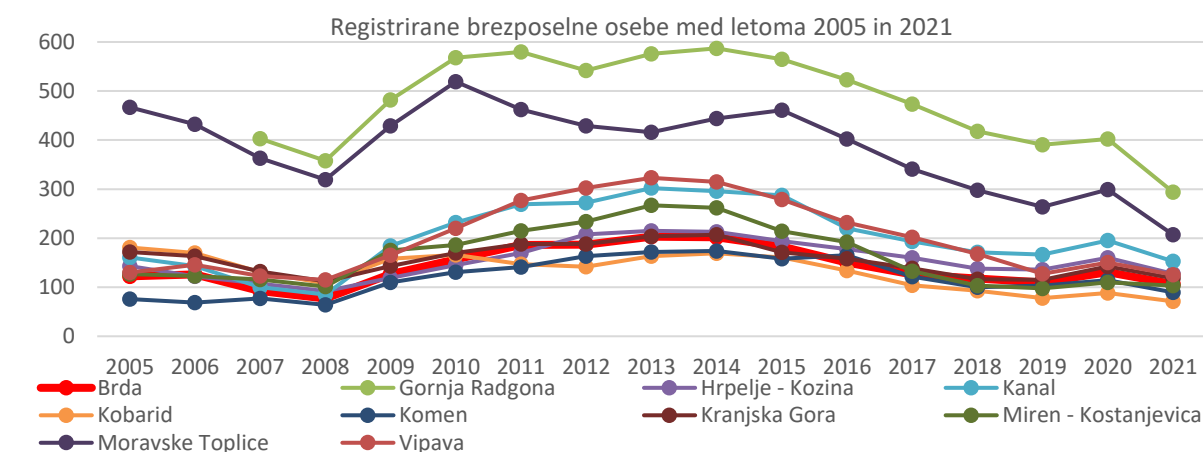
Shema 33: Stopnja delovne aktivnosti v občini in Sloveniji med letoma 2002 in 2021.

Shema 34 prikazuje gibanje števila zaposlenih in brezposelnih v občini ter delež brezposelnih. Na višanje stopnje delovne aktivnosti vpliva tako povečanje DAP skozi opazovano obdobje, kot tudi vse manjši delež brezposelnih, ki je v letih 2019, 2020, 2021 najnižji v opazovanem obdobju. Delež brezposelnih je bil najvišji leta 2014 (8,8 %), od takrat naprej se je začel zmanjševati do leta 2019, od 2019 do 2021 pa ostaja enak.

Shema 34: Število zaposlenih, brezposelnih in delež brezposelnih aktivnih prebivalcev med letoma 2011 in 2021.

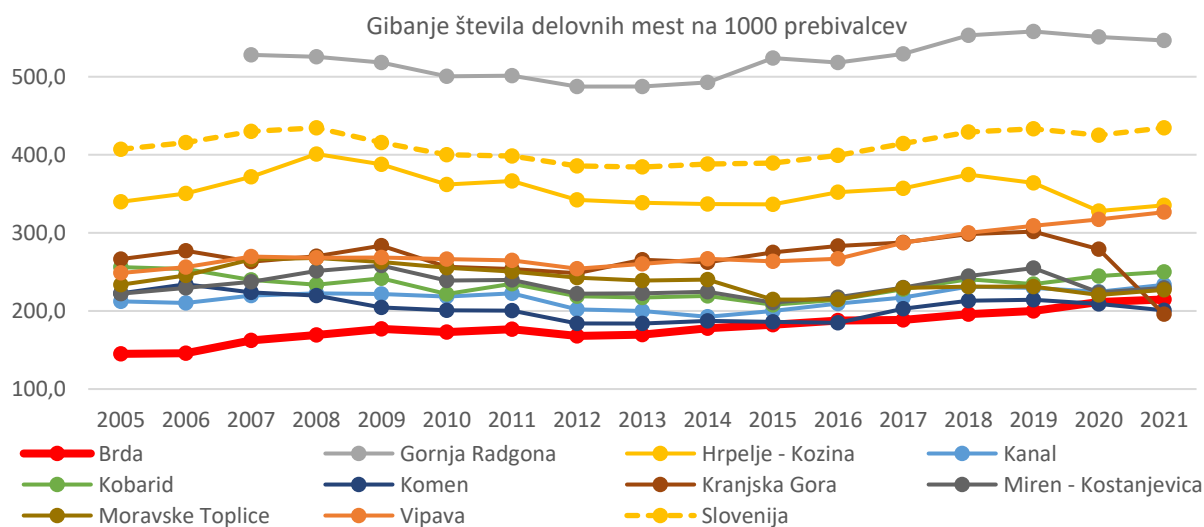
Zavod RS za zaposlovanje vodi evidenco registriranih brezposelnih oseb, prav tako pa tudi število oziroma delež brezposelnih po trajanju brezposelnosti. V bazi podatkov zavoda, so podatki za leto 2021 že na voljo in jih v nadaljevanju tudi prikazujemo. Občina Brda je imela v opazovanem obdobju leta 2008 najmanjše število registriranih brezposelnih (77), največje pa v letu 2013 (203). Podobno je pri stopnji registrirane brezposelnosti.

*podatki za občino Gornja Radgona se prikazujejo od leta 2007 dalje.

Shema 35: Registrirane brezposelne osebe med letoma 2005 in 2021.

Primerjava z izbranimi občinami glede ponudbe DM, gibanja števila DM in struktura teh na trgu dela občine nudi podrobnejši vpogled na razmere na področju gospodarstva v občini. Shema 36 prikazuje gibanje števila DM, kar omogoča bolj realno sliko o ponudbi DM. Vrednost kazalnika za občino Brda je relativno nizka, v letu 2021 je to 213 DM na 1.000 prebivalcev, kar občino uvršča le pred Komen in Kranjsko Goro med primerljivimi občinami.

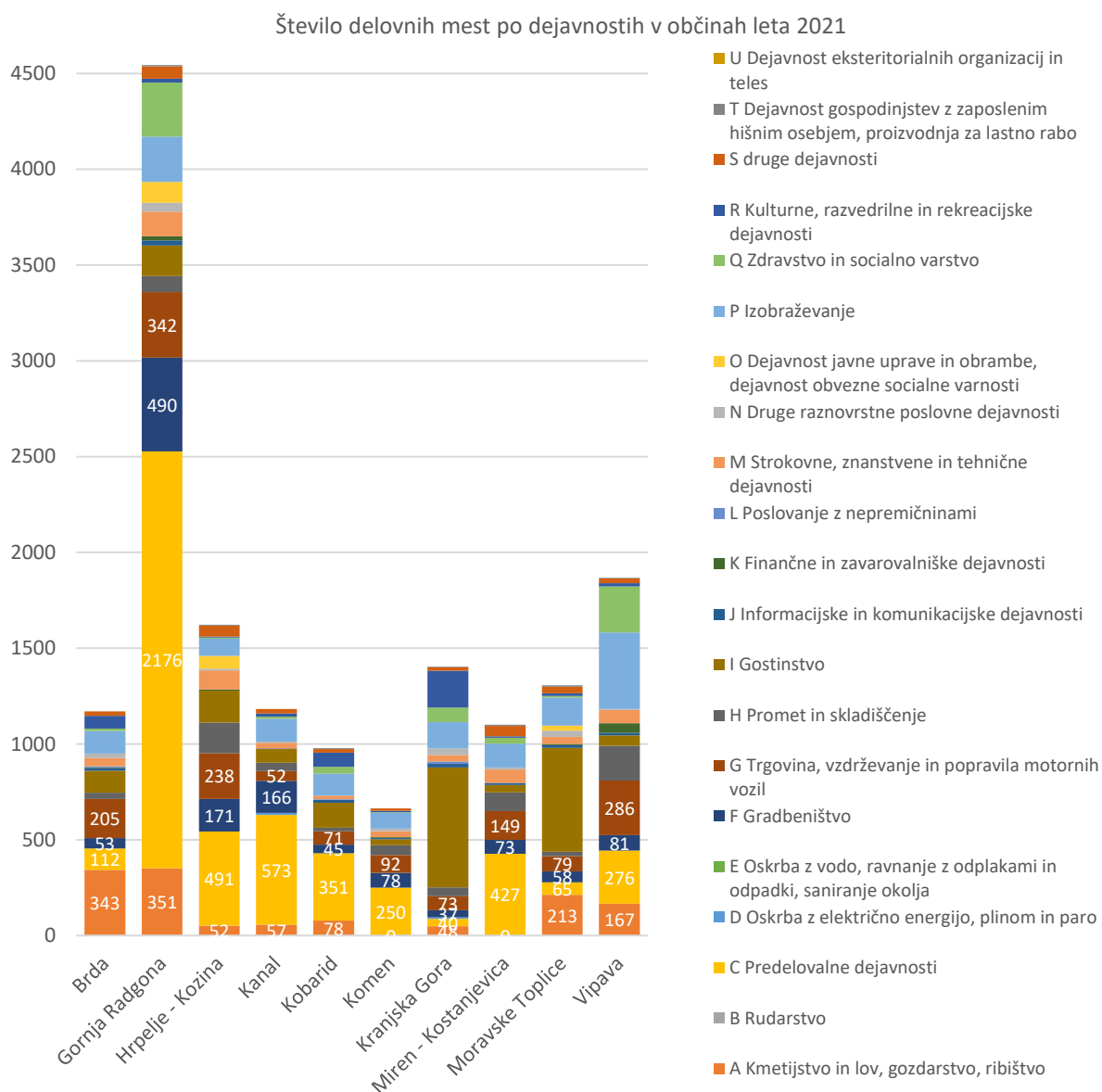
*podatki za občino Gornja Radgona se prikazujejo od leta 2007 dalje.

Shema 36: Gibanje števila delovnih mest na 1.000 prebivalcev med letoma 2005 in 2021.

Delovna mesta po dejavnostih

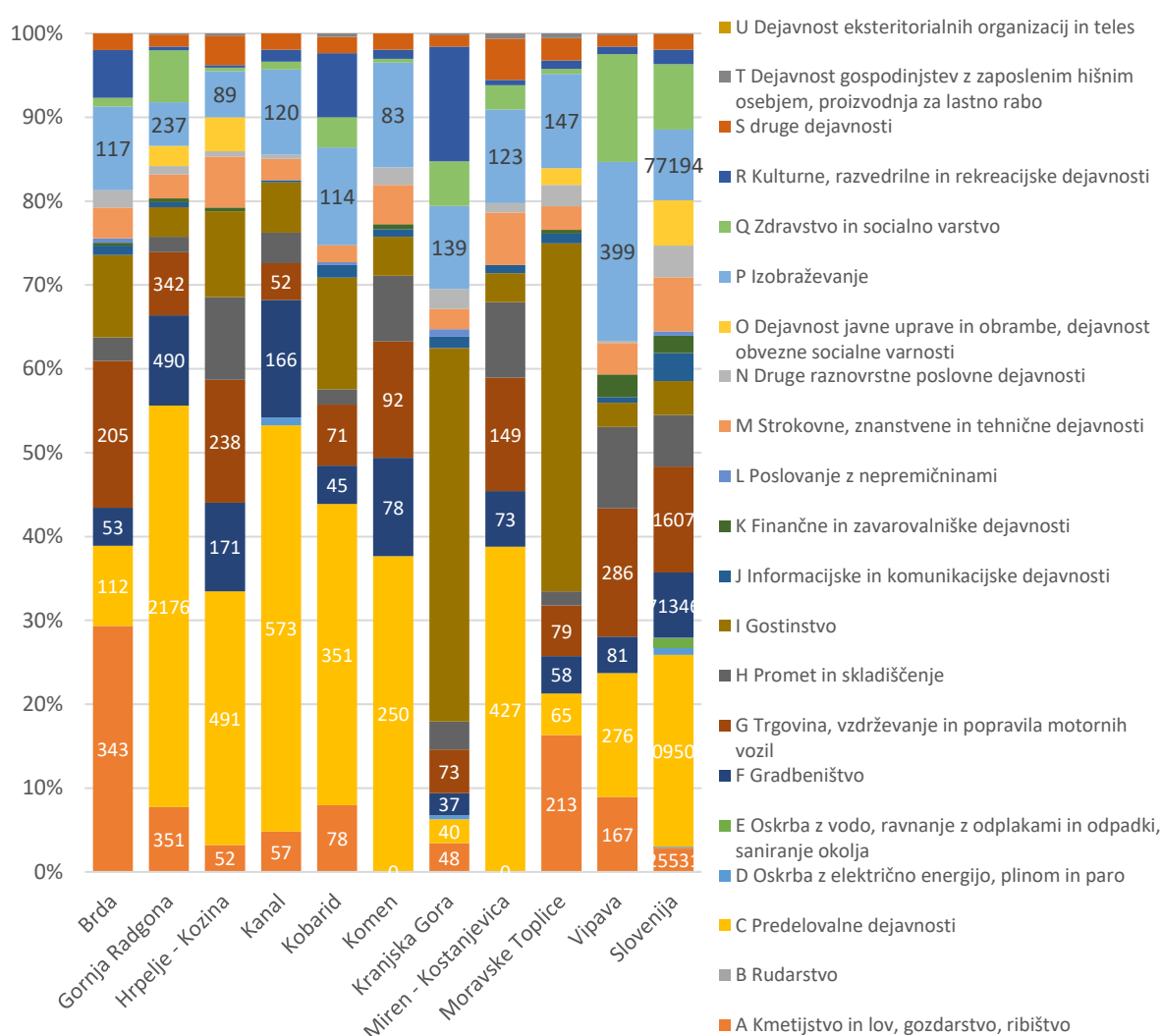
Vključeni podatki/podkazalniki: delovno aktivno prebivalstvo po dejavnostih

Podatki o delovnih mestih po dejavnosti po občinah niso neposredno dostopni na spletnih straneh SURS, temveč je za njih potrebno zaprositi. Podatki prikazani v nadaljevanju so bili pripravljeni za 3 presečne datume in sicer: 31.12.2010; 31.12.2015 ter 30.6.2021. Zadnji presečni datum predstavlja zadnje razpoložljive podatke oz. aktualne podatke. Struktura DM oziroma število DM po dejavnostih prikazuje shema 37. Kategorije dejavnosti so opredeljene po standardni klasifikaciji dejavnosti SKD 2008. Primerjava s preostalimi občinami pokaže, da v letu 2021 občina Brda po strukturi DM najbolj izstopa po visokem deležu DM v kategoriji kmetijstvo in lov, gozdarstvo in ribištvo. Med drugim pa je sorazmerno nizek delež DM v kategorijah: gradbeništvo, predelovalne dejavnosti in zdravstvo in socialno.

Shema 37: Delovna mesta po dejavnostih v primerjanih občinah leta 2021.

Delež ter struktura delovnih mest po dejavnostih v občinah leta 2021

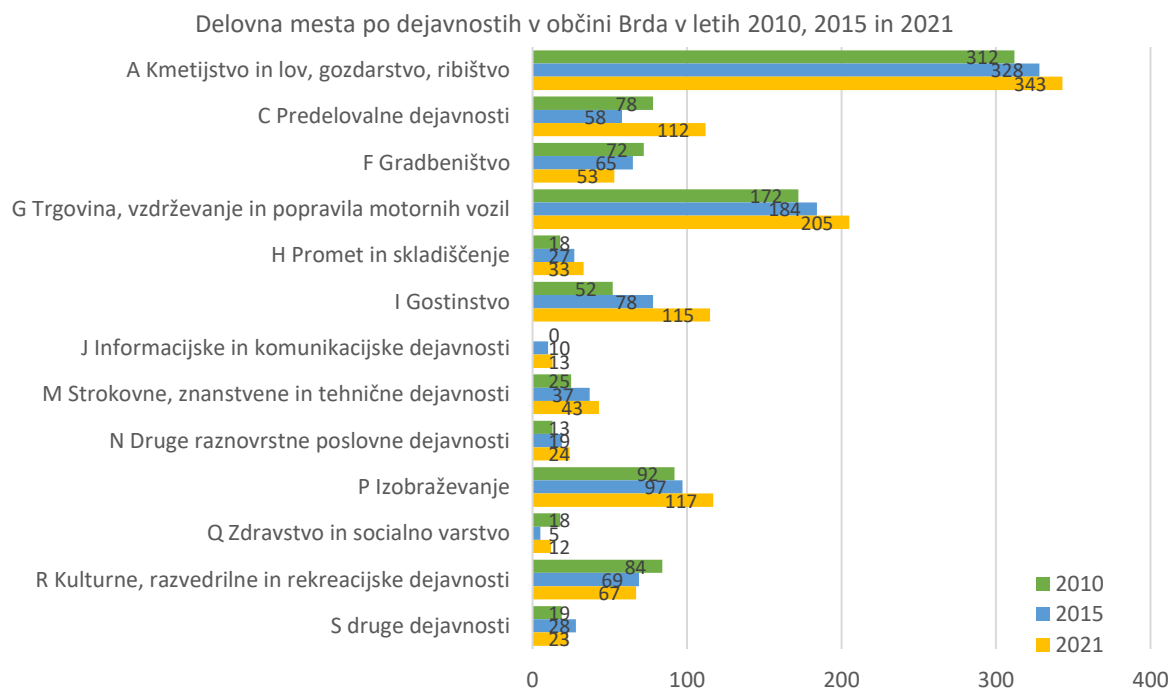
Shema 38: Struktura delovnih mest po dejavnostih v primerjanih občinah leta 2021.

Spremljanje spreminjanja DM po dejavnostih pokaže, da se je v občini Brda med letoma 2010 in 2021 največ povečalo število DM na področju gostinstva, kjer je 63 DM več kot leta 2010 oz. 121,2 % povečanje. Večji porast je zaznati še na področju predelovalnih dejavnosti (34 DM več oz. 43,6 %), trgovine, vzdrževanja in popravila motornih vozil (33 DM več oz. 19,2 %) in kmetijstva in lova, gozdarstva, ribištva (31 DM več oz. 9,9 %). Na drugi strani pa imamo najvišje zmanjšanje števila DM v kategoriji gradbeništvo (-19 DM manj oz. -26,4 %) in v kategoriji kulturne, razvedrilne in rekreacijske dejavnosti (-17 DM manj oz. -20,1 %).

Preglednica 14: Število delovnih mest in njihovo spreminjanje po dejavnostih med letoma 2010 in 2021.

SKD, 2008 občina Brda	Št. DM 2010	Št. DM 2015	Št. DM 2021	Delež DM v letu 2021	Sprememba št. DM 2010 - 2021	Sprememba št. DM 2010 - 2021 [%]
A Kmetijstvo in lov, gozdarstvo, ribištvo	312	328	343	28,3	31	9,9
C Predelovalne dejavnosti	78	58	112	9,2	34	43,6
F Gradbeništvo	72	65	53	4,4	-19	-26,4
G Trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil	172	184	205	16,9	33	19,2
H Promet in skladiščenje	18	27	33	2,7	15	83,3
I Gostinstvo	52	78	115	9,5	63	121,2
J Informacijske in komunikacijske dejavnosti	z	10	13	1,1	/	/
K Finančne in zavarovalniške dejavnosti	z	z	4	0,3	/	/
L Poslovanje z nepremičninami	/	z	6	0,5	/	/
M Strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti	25	37	43	3,6	18	72,0
N Druge raznovrstne poslovne dejavnosti	13	19	24	2,0	11	84,6
O Dejavnost javne uprave in obrambe, dejavnost obvezne socialne varnosti	z	z	z	/	/	/
P Izobraževanje	92	97	117	9,7	25	27,2
Q Zdravstvo in socialno varstvo	18	5	12	1,0	-6	-33,3
R Kulturne, razvedrilne in rekreacijske dejavnosti	84	69	67	5,5	-17	-20,2
S druge dejavnosti	19	28	23	1,9	4	21,1
T Dejavnost gospodinjstev z zaposlenim hišnim osebjem, proizvodnja za lastno rabo	13	10	z	/	/	/
Skupaj	992	1033	1211	100,0	219	22,1

*z – statistično zaupni podatki.

Shema 39: Spreminjanje števila delovnih mest po dejavnostih v občini v letih 2010, 2015 in 2021.

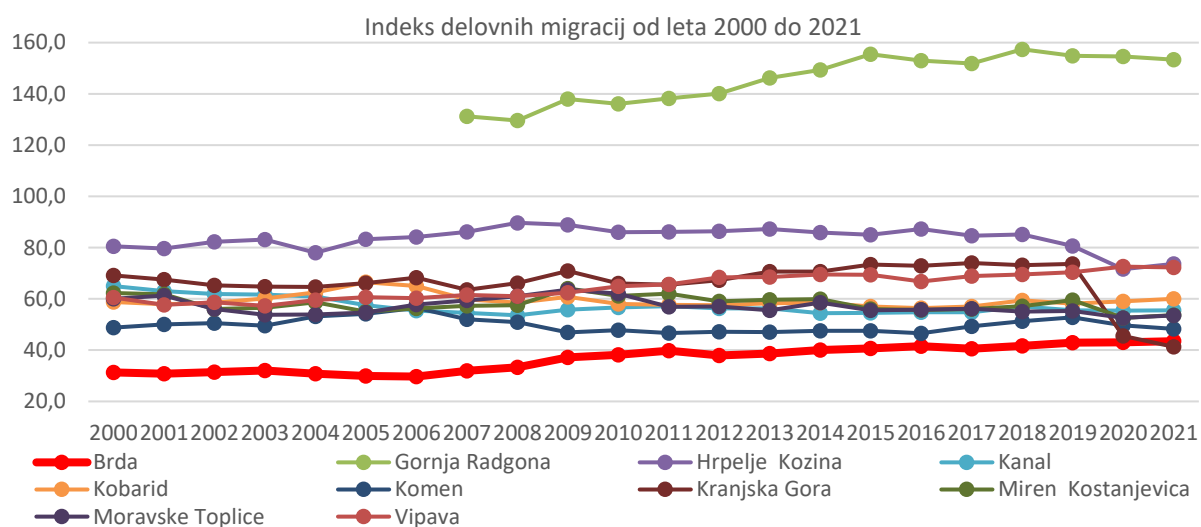
Delovna mobilnost

Vključeni podatki/podkazalniki: indeks delovnih migracij, tokovi delavcev vozačev, razmerje delavcev vozačev v ter iz občine, delež samozadostnosti trga dela

Na področju delovne mobilnosti SURS vodi Statistični register delovno aktivnega prebivalstva (SRDAP). Register velja za eno najpopolnejših zbirk podatkov na tem področju, pri čemer pa velja opozoriti da so iz evidence izzeti zaposleni v kmetijstvu. Razlog za to je, da se kmetov ne obravnava kot potencialnih vozačev. Tako prihaja do odstopanj v skupnem številu DAP in DM, glede na predhodno prikazane podatke.

Indeks delovnih migracij podaja razmerje med številom DM in številom DAP pomnoženo s 100. Gre za kazalnik, ki prikazuje prostorske enote z bolj izrazitim delovnim ali bolj izrazitim bivalnim značajem. Delovno značilna območja imajo več delovnih mest kot imajo delovno aktivnega prebivalstva, zato se pričakuje dnevne delovne migracije na ta območja. Nasprotno velja za bivalno izrazita območja, kjer je izražen primanjkljaj delovnih mest glede na število delovno aktivnega prebivalstva.

Indeks delovne migracije (IDM) vrednotimo v skladu z merili SURS. Glede na vrednost kazalnika (IDM) se posamezne teritorialne enote delijo po kategorijah od izrazito bivalnih do izrazito delovnih enot. V občini Brda je IDM nizek (43,5), kar uvršča občino med pretežno bivalne. Med primerljivimi občinami se po velikosti IDM v letu 2021 uvršča na predzadnje mesto – nižji indeks ima le občina Kranjska Gora. Od leta 2000 do 2021 se je indeks povečal, in sicer iz 31,3 na 43,5 (39 % povečanje).

*podatki za občino Gornja Radgona se prikazujejo od leta 2007 dalje.

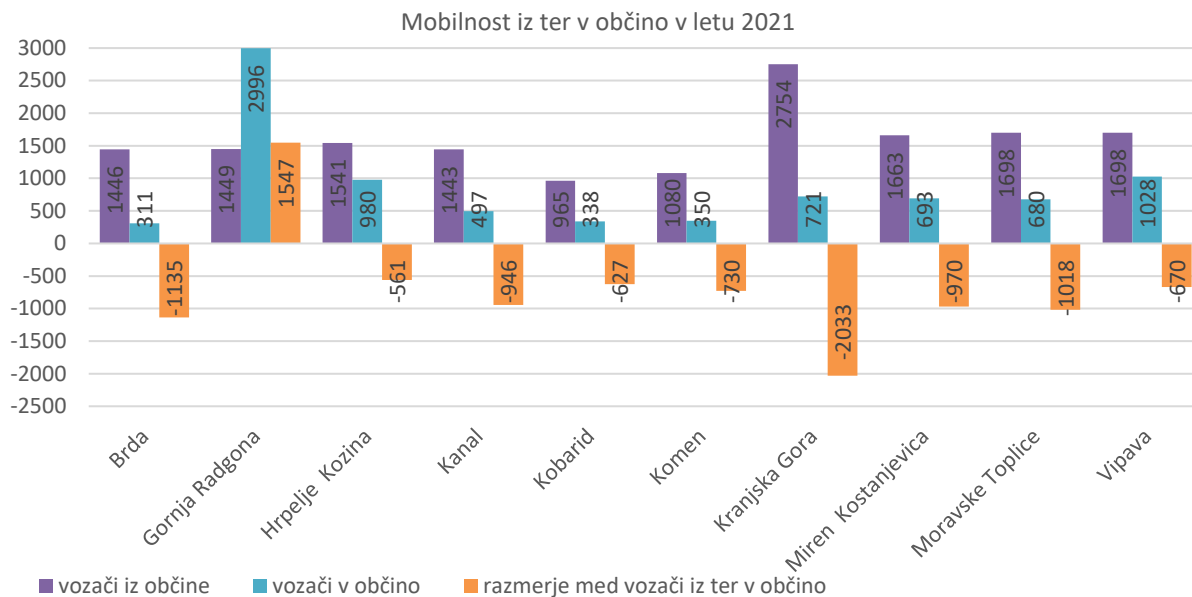
Shema 40: Indeks delovne migracije med letoma 2000 in 2021.

Leta 2021 je bilo izmed 2.010 DAP 565 zaposlenih v občini, kar predstavlja 28,1 % DAP. 1.694 DAP oz. 71,9 % se je na delo vozilo v druge občine. Od vseh DM v občini v letu 2021 (875) jih 64,5 % (565) zaseda DAP iz občine, ostala DM pa zasedajo vozači iz drugih občin.

Preglednica 15: Indeks delovne migracije in deleži DAP in DM po primerljivih občinah v letu 2021.

Občina	Indeks delovne migracije	Delež DAP, ki dela v drugi občini	Delež DAP, ki dela in prebiva v občini	Delež DM, ki jih zaseda DAP občine	Delež DM, ki jih zasedajo vozači iz drugih občin
Brda	43,0	71,9	28,1	64,5	35,5
Gornja Radgona	154,6	49,9	50,1	32,6	67,4
Hrpelje Kozina	71,6	72,2	27,8	37,7	62,3
Kanal	55,4	67,8	32,2	58,0	42,0
Kobarid	59,1	61,4	38,6	64,2	35,8
Komen	49,7	76,4	23,6	48,8	51,2
Kranjska Gora	45,6	79,5	20,5	49,7	50,3
Miren - Kostanjevica	52,6	79,4	20,6	38,3	61,7
Moravske Toplice	52,6	77,5	22,5	42,1	57,9
Vipava	72,6	70,1	29,9	41,3	58,7
Slovenija	100,0	55,1	44,9	44,9	55,1

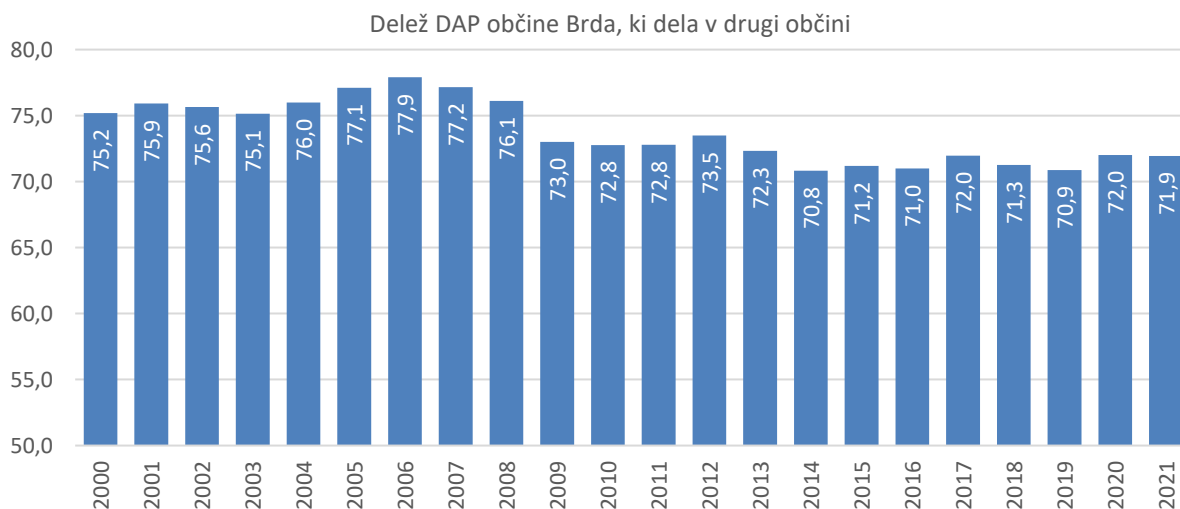
Občina Brda ima negativno razmerje vozačev iz ter v občino (-1.135), kar pomeni, da v občino prihaja sorazmerno manj DAP, kot jih iz občine odhaja na delo v druge občine. Je pa med primerjanimi občinami le občina Gornja Radgona, ki ima pozitivno razmerje.

Shema 41: Mobilnost iz ter v občino v letu 2021.

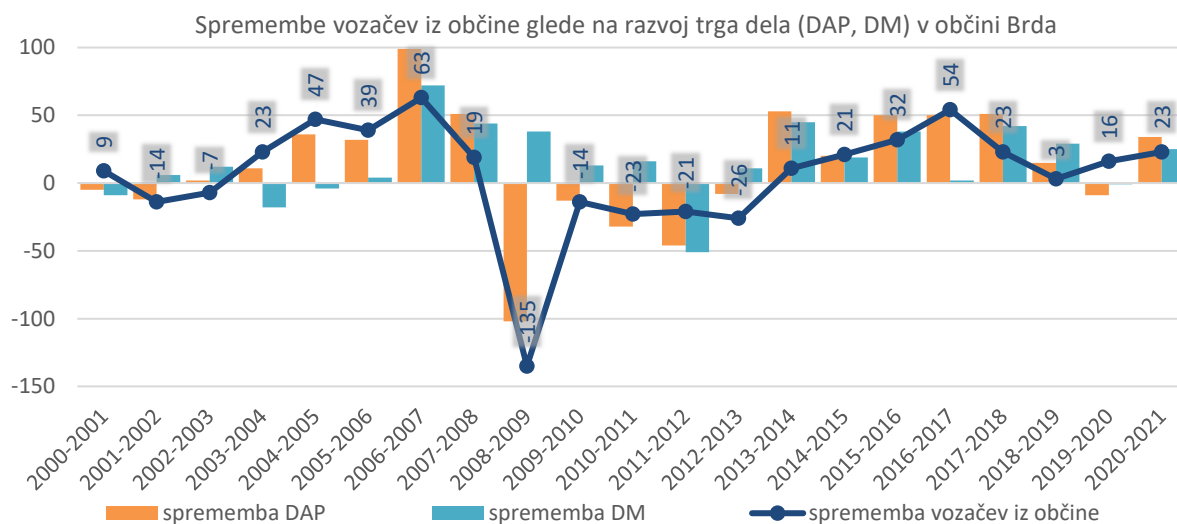
Vpogled v mobilnost v ter iz občine dodatno osvetljuje in razlaga delovanje trga dela. Le na podlagi indeksa delovne mobilnosti, ki je pomemben nacionalni kazalnik, namreč ne moremo razbrati kdo zaseda delovna mesta v občini. Pri tem je podatek o vozačih med občinami pomemben pokazatelj ali z obstoječo ponudbo delovnih mest v občini, občanom, DAP občine, nudimo dovolj raznoliko paleto raznovrstnih in glede na izobrazbeno strukturo prebivalstva, primernih delovnih mest. Seveda pa na delovno mobilnost občine znatno vpliva tudi bližina večjih zaposlitvenih sistemov, ki navadno nudijo širšo paleto delovnih mest in s tem več možnosti pri iskanju željene zaposlitve.

Spreminjanje deleža DAP občine, ki se ne delo vozi drugam, kaže na razvoj zaposlitvenega sistema občine. Na spreminjanje deleža vpliva tako sprememba števila vozačev kot tudi sprememba DAP v občini. Pri tem so za izračun deleža DAP, ki delajo v drugi občini uporabljeni podatki o DAP brez kmetov. Gre za uradni podatek podatkovne zbirke SRDAP, zato ga v poročilu tudi takega prikazujemo. V kolikor bi se za izračun deleža uporabili vsi DAP občine, bi bili prikazani deleži nekoliko nižji. V občini Brda se z leti v splošnem povečuje tako število DAP občine kot tudi število vozačev iz občine Brda (leta 2002 jih je bilo 1.298, leta 2010 1.333, leta 2021 pa jih je že 1.446). Povečanje obeh kazalnikov vpliva, da se delež DAP zaposlenih v drugi občini med letoma 2009 in 2021 bistveno ne spreminja.

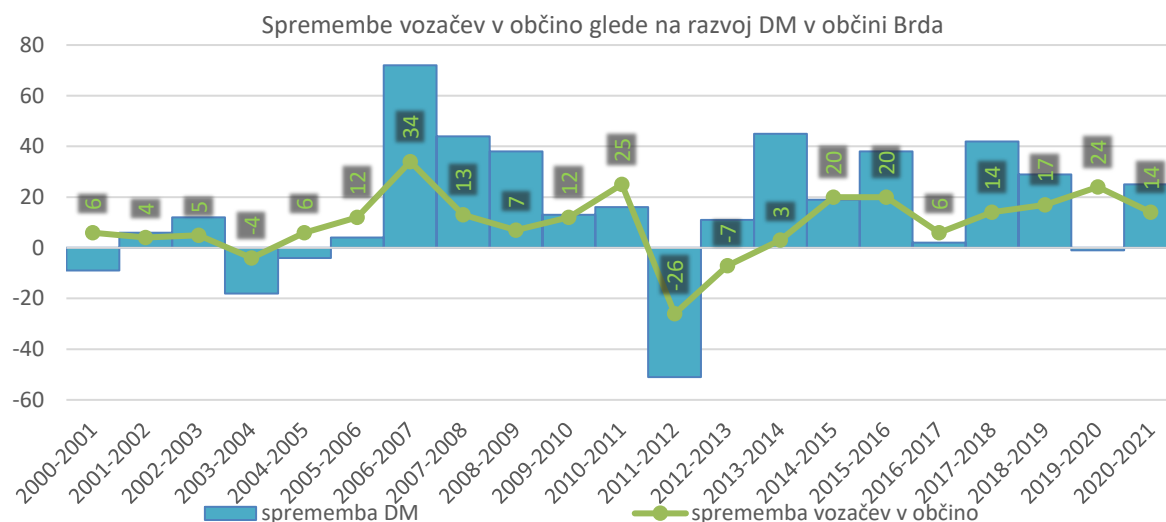
Shema 42: Delež DAP občine, ki dela v drugi občini med letoma 2000 in 2021.

S pomočjo preglednih grafov opazujemo tudi korelacijo med gibanjem števila vozačev iz občine in spremembo števila DM in DAP. Razvoj kvalitetnih delovnih mest v občini bi lahko pripomogel k zmanjšanju števila vozačev iz občine, kar bi lahko bil eden izmed ciljev občine na področju gospodarstva. Ob tem bi v občini ostajalo več visokokvalificiranega kadra, kar bi posledično vplivalo tudi na dvig preostalih kazalnikov gospodarskega razvoja, kot je na primer povprečna bruto plača zaposlenega v občini. Na drugi strani korelacija med spremembo vozačev iz občine in spremembo števila DAP pa kaže na to ali novo prebivalstvo delo najde v občini ali se je primorano voziti na delo drugam. Iz sheme 43 je razvidno, da blago povečanje števila DM v zadnjih letih bistveno ne vpliva na spremembo števila vozačev iz občine.

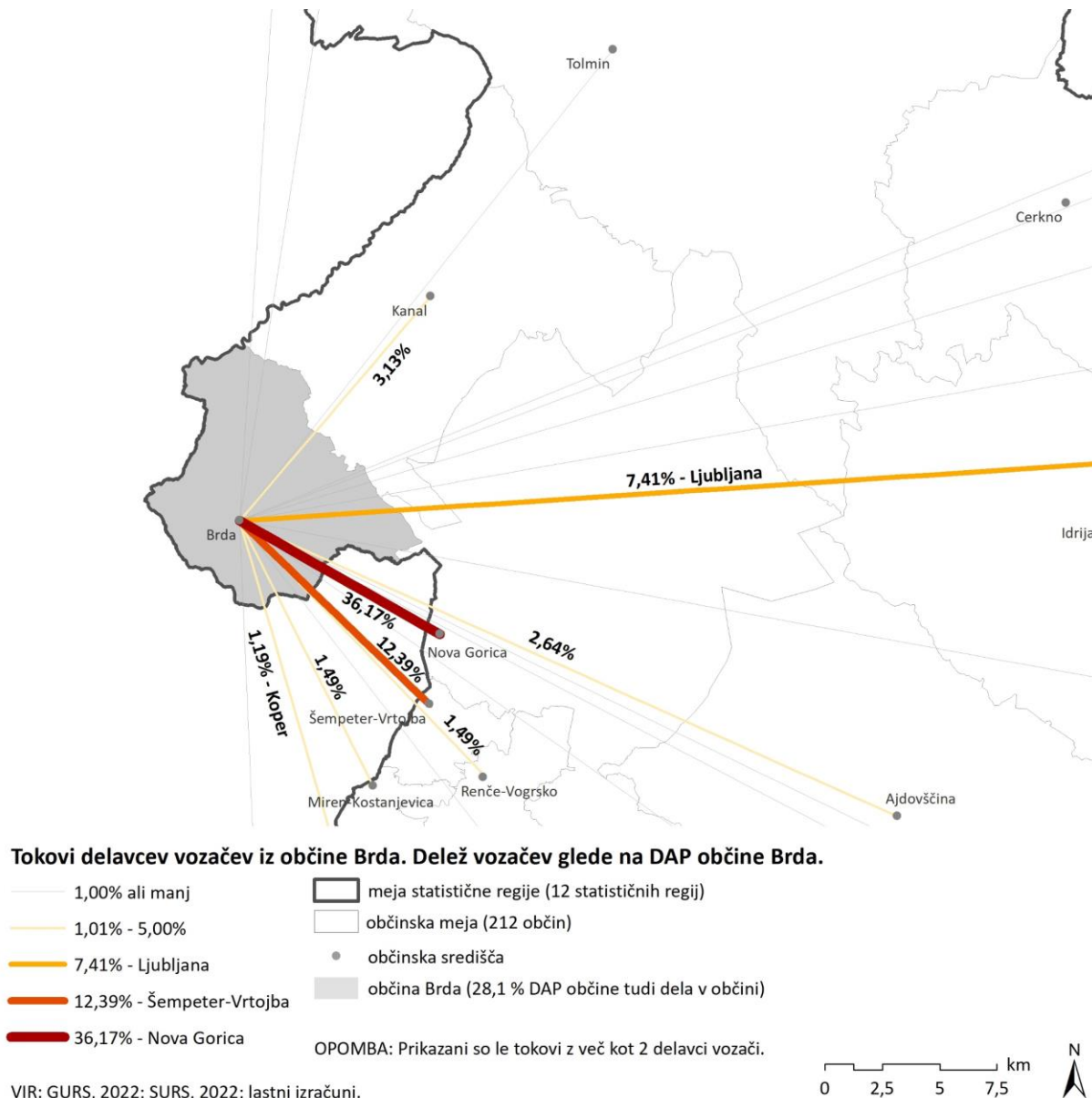
Shema 43: Sprememba vozačev iz občine glede na razvoj trga dela (DAP, DM) v občini.

Ločeno opazujemo tudi korelacijo med razvojem DM v občini ter povečanjem števila vozačev v občino. Korelacija opozarja predvsem na razvoj DM, navadno takih z manjšo dodano vrednostjo, ki ne vplivajo na zmanjšanje tokov iz občine, generirajo pa nove vozače v občino. Razvoj tovrstnih DM, kljub temu, da je razvoj novih delovnih mest obravnavan kot pozitiven pojav na področju razvoja gospodarstva, običajno ni in ne bi smel biti cilj občine, ki se želi gospodarsko razviti. V občini Brda se skladno z razvojem novih delovnih mest povečujejo tudi vozači v občino.

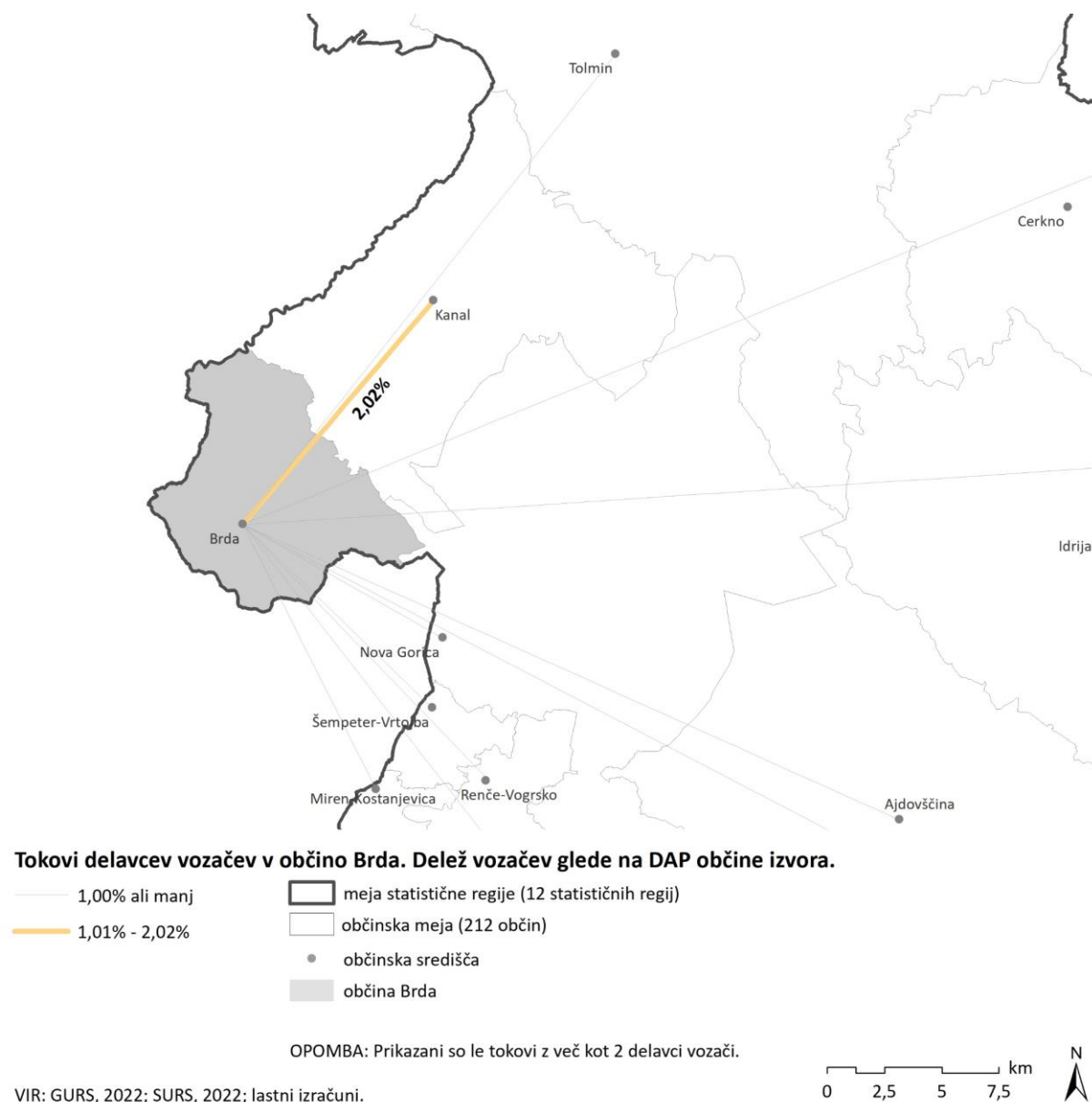
Shema 44: Spremembe vozačev v občino glede na razvoj DM v občini.

Prikaz tokov delavcev vozačev dodatno podaja kateri zaposlitveni sistemi so atraktivni in pomembni za DAP občine in za katere DAP sosednjih občin je obravnavana občina pomembno zaposlitveno središče. Na prvi sliki 11 so prikazani tokovi delavcev vozačev iz obravnavane občine. Se pravi prikazujemo, kam se na delo vozi DAP občine. Podani so deleži glede na vse DAP občine. Največ DAP občine (36,2 %) se na delo vozi v občino Nova Gorica, sledijo občine Šempeter - Vrtojba (12,4 %), Ljubljana (7,4 %). Večji zaposlitveni središči za DAP občine Brda predstavljata še občini Kanal in Ajdovščina (v vsako se vozi okoli 3 % DAP občine).

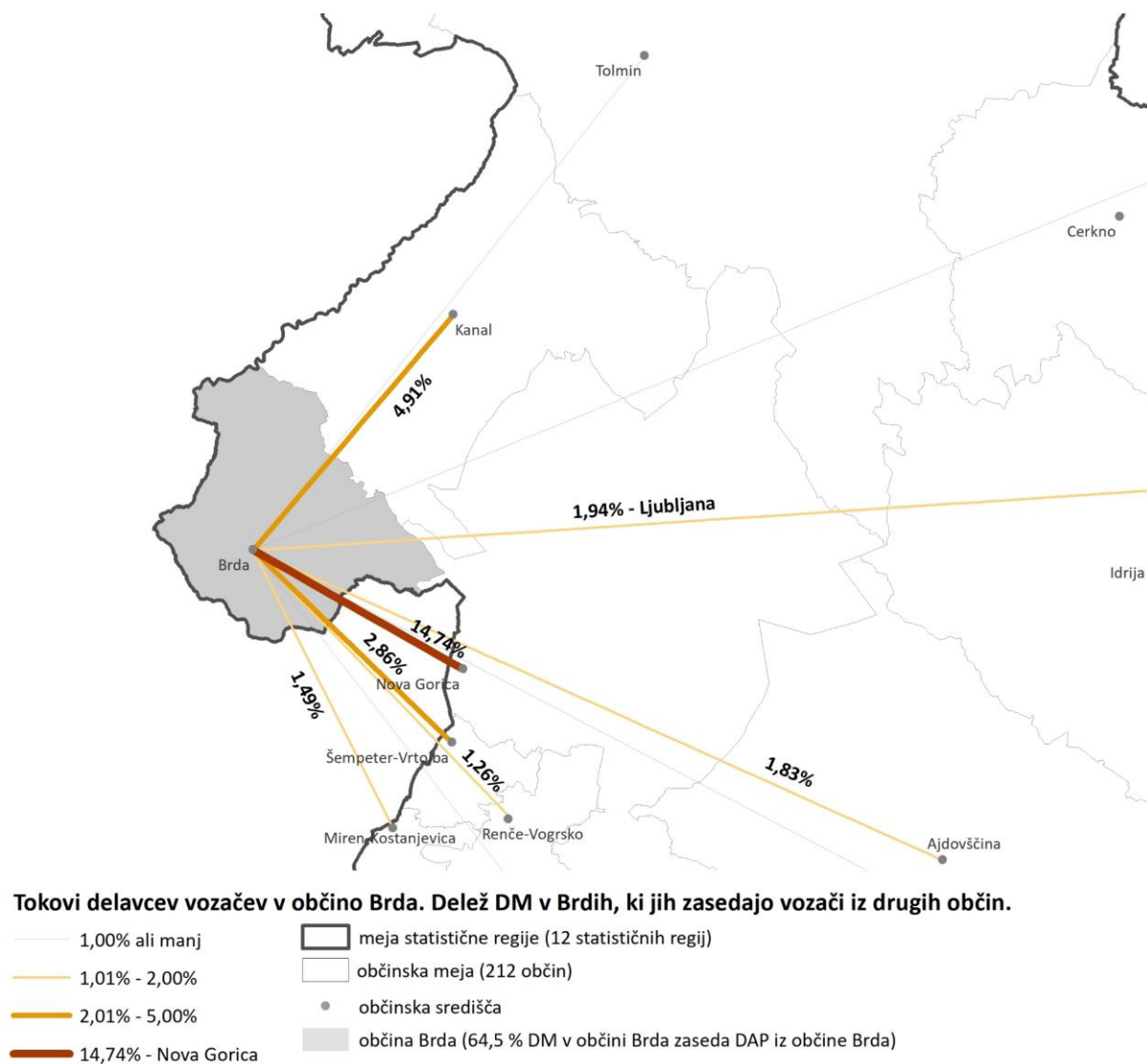
Slika 11: Tokovi delavcev vozačev iz občine.

Občina Brda ob tem predstavlja tudi pomembno zaposlitveno središče, kar je mogoče razbrati iz slike 12. Tako se v občino Brda na delo vozi 2,0 % DAP iz občine Kanal, iz ostalih občin se vozi manj kot 1,0 % njihovega DAP.

Slika 12: Tokovi delavcev vozačev v občino in delež vozačev glede na DAP občine izvora.

Predvsem za potrebe poglobljenega razumevanja zaposlitvenega sistema občine Brda je pomembno vedeti tudi, kdo zaseda delovna mesta v občini. Medtem ko 64,5 % DM zaseda DAP občine Brda, preostala DM zasedajo DAP občin Nova Gorica (14,7 %), Kanal (4,9 %), Šempeter - Vrtojba (2,7 %), itd.

OPOMBA: Prikazani so le tokovi z več kot 2 delavci vozači.

VIR: GURS, 2022; SURS, 2022; lastni izračuni.

Slika 13: Tokovi delavcev vozačev v občino in delež DM občine, ki jih zasedajo vozači iz drugih občin.

Poslovne cone v državni evidenci Poslovnih con in Subjektov inovativnega okolja

Vključeni podatki/podkazalniki: poslovne cone iz državnega registra poslovnih con in subjektov inovativnega okolja, območja proizvodnih dejavnosti iz OPN, pozidanost območij proizvodnih dejavnosti, dostopnost.

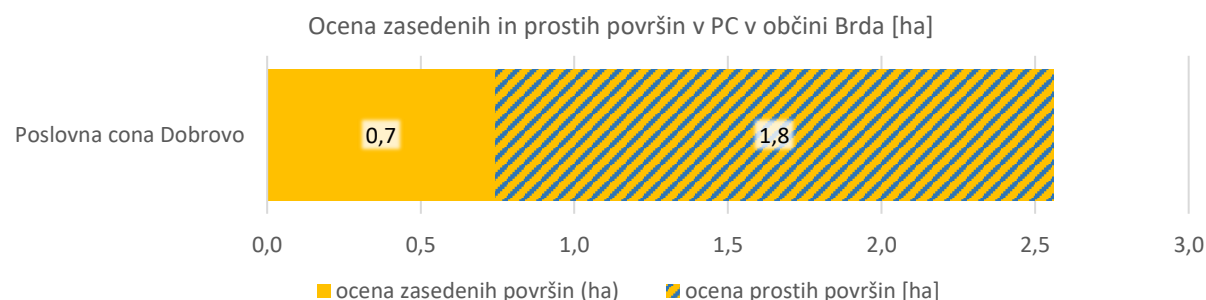
Poslovne cone v občini Brda

Na državni ravni je bil v okviru CRP projekta z naslovom: »Metodologija za popis poslovnih con in subjektov inovativnega okolja na območju Slovenije, izvedba terenskega popisa in vzpostavitev ažurne evidence« vzpostavljen register poslovnih con in subjektov inovativnega okolja. Register združuje tako splošne podatke o poslovnih conah, kot so podatki o upravniku, lastništvu, pomenu cone, kot tudi številne izračunane podatke od oddaljenosti do poseganja con na varstvena območja in območja omejitev. V nadaljevanju prikazujemo le nekatere od bistvenih podatkov o poslovnih conah iz tega registra. Po podatkih registra poslovnih con in subjektov inovativnega okolja na območju Slovenije je v občini Brda aktivna 1 poslovna cone, ki je podana v preglednici 16. Podatke o poslovnih conah za celotno Slovenijo so bili pridobljeni januarja 2022.

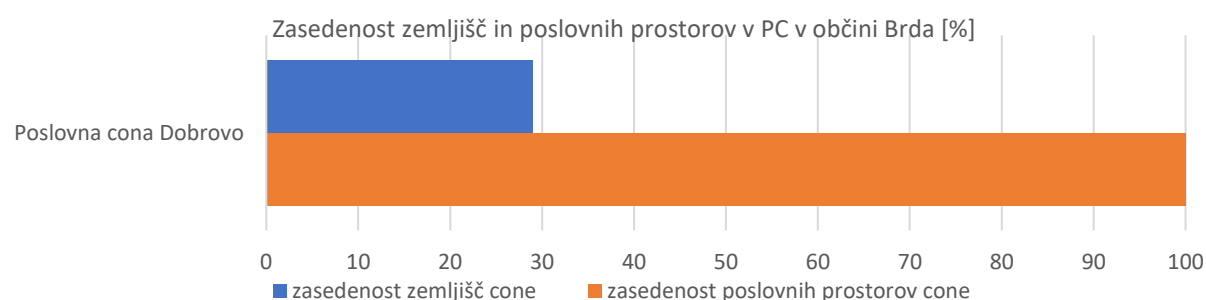
Preglednica 16: Poslovne cone na območju občine (vir: <http://178.238.236.24/cone/client/>).

Poslovne cone v občini Brda	Velikost cone [ha]	Ocenjene zasedene površine [ha]	Ocenjene proste površine [ha]	Tip cone	Pomen
Poslovna cone Dobrovo	2,6	0,7	1,8	Poslovna	Občinska

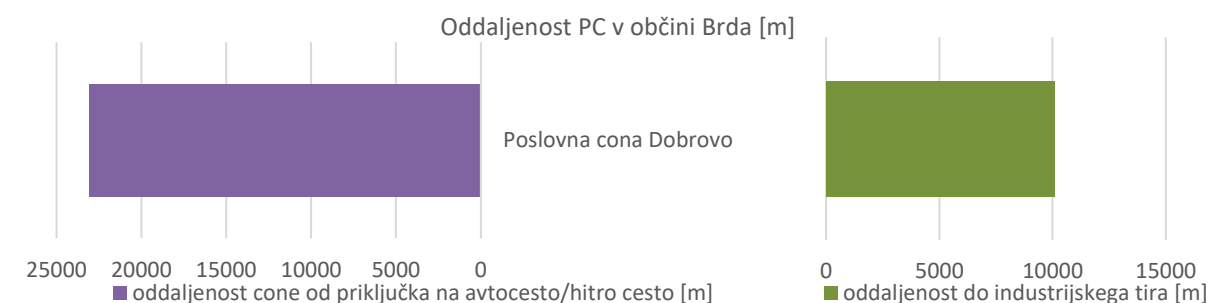
V nadaljevanju prikazujemo le nekaj izbranih podatkov oziroma kazalnikov. Podatkov nismo dodatno preverjali, temveč le povzeli iz registra. Zato pri interpretaciji rezultatov velja previdnost. Pri številnih poslovnih conah prihaja do nekaterih odstopanj od realnega stanja, predvsem na področju same velikosti in zasedenosti con. Kljub temu kazalnike, ki se nanašajo na obravnavano bazo podatkov o poslovnih conah in subjektih inovativnega okolja, uporabimo in prikazujemo, tudi zato, ker se register stalno dopolnjuje in bo najverjetneje v prihodnje popolnejši in s tem še bolj uporaben.

Shema 45: Velikost poslovnih con in proste površine v občini.

Shema 46: Delež zasedenost zemljišč in poslovnih prostorov [%] v poslovnih conah občine.

Shema 47: Oddaljenost poslovnih con od priključka na AC in od industrijskega tira.

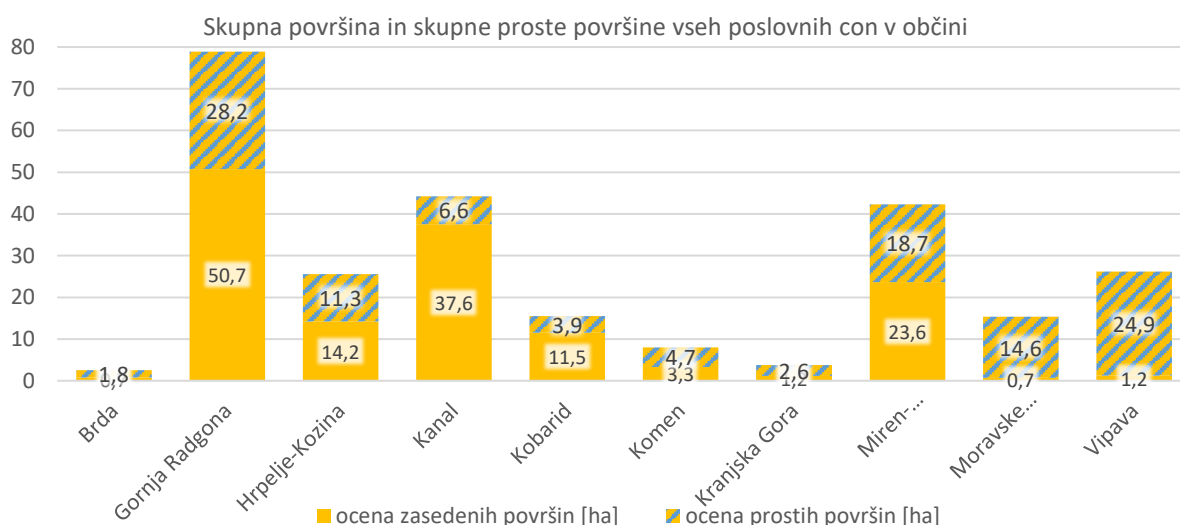
Primerjava poslovnih con (PC) v primerljivih občinah

V analize oziroma primerjavo poslovnih con širše okolice so bile vključene vse poslovne cone v primerljivih občinah. V preglednici 17 so PC navedene po vrstnem redu po velikosti od največje do najmanjše.

Preglednica 17: Poslovne cone na območju primerljivih občin (vir: <http://178.238.236.24/cone/client/>).

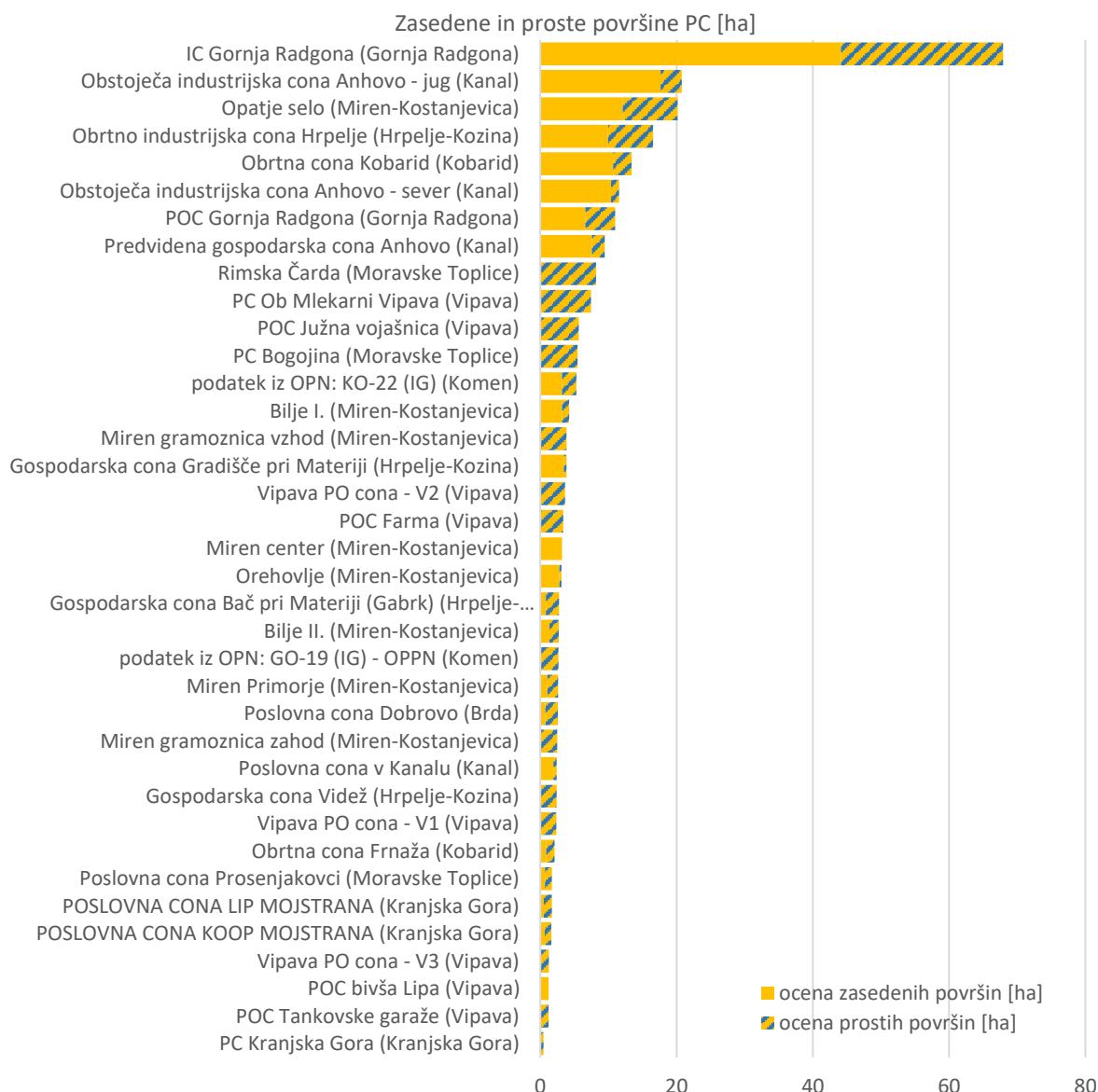
Zap. št.	Občina cone	Ime poslovne cone	Zap. št.	Občina cone	Ime poslovne cone
1	Gornja Radgona	IC Gornja Radgona	20	Miren-Kostanjevica	Orehovlje
2	Kanal	Obstoječa IC Anhovo - jug	21	Hrpelje-Kozina	Gospodarska cona Bač pri Materiji (Gabrk)
3	Miren-Kostanjevica	Opatje selo	22	Miren-Kostanjevica	Bilje II.
4	Hrpelje-Kozina	Obrtno industrijska cona Hrpelje	23	Komen	podatek iz OPN: GO-19 (IG) - OPPN
5	Kobarid	Obrtna cona Kobarid	24	Miren-Kostanjevica	Miren Primorje
6	Kanal	Obstoječa industrijska cona Anhovo - sever	25	Brda	Poslovna cona Dobrovo
7	Gornja Radgona	POC Gornja Radgona	26	Miren-Kostanjevica	Miren gramoznica zahod
8	Kanal	Predvidena GC Anhovo	27	Kanal	Poslovna cona v Kanalu
9	Moravske Toplice	Rimska Čarda	28	Hrpelje-Kozina	Gospodarska cona Videž
10	Vipava	PC Ob Mlekarni Vipava	29	Vipava	Vipava PO cona - V1
11	Vipava	POC Južna vojašnica	30	Kobarid	Obrtna cona Frnaža
12	Moravske Toplice	PC Bogojina	31	Moravske Toplice	Poslovna cona Prosenjakovci
13	Komen	podatek iz OPN: KO-22 (IG)	32	Kranjska Gora	PC LIP MOJSTRANA
14	Miren-Kostanjevica	Bilje I.	33	Kranjska Gora	POSLOVNA CONA KOOP MOJSTRANA
15	Miren-Kostanjevica	Miren gramoznica vzhod	34	Vipava	Vipava PO cona - V3
16	Hrpelje-Kozina	GC Gradišče pri Materiji	35	Vipava	POC bivša Lipa
17	Vipava	Vipava PO cona - V2	36	Vipava	POC Tankovske garaže
18	Vipava	POC Farma	37	Kranjska Gora	PC Kranjska Gora
19	Miren-Kostanjevica	Miren center			

Kot že omenjeno, se podatki v registru poslovnih con in subjektov inovativnega okolja v nekaterih postavkah razlikujejo. Tako so v bazi odstopanja med vnesenimi podatki o velikosti con in podatki, izračunanimi iz poligonov poslovnih con, ki v prostoru določajo območja in samo lokacijo PC. Ker tudi pri nadaljnjih analizah rab prostora znotraj poslovnih con uporabljamo poligone in njihove površine, tudi v nadaljevanju prikazujemo podatke o površinah, ki smo jih izračunali iz vektorskega sloja poligonov obravnavanih poslovnih con.

Shema 48: Skupna površina vseh poslovnih con v občini [ha].

Iz prikaza obravnavanih poslovnih con širše okolice lahko razberemo, da je v primerjavi s preostalimi občinami v občini Brda sorazmerno veliko prostih površin.

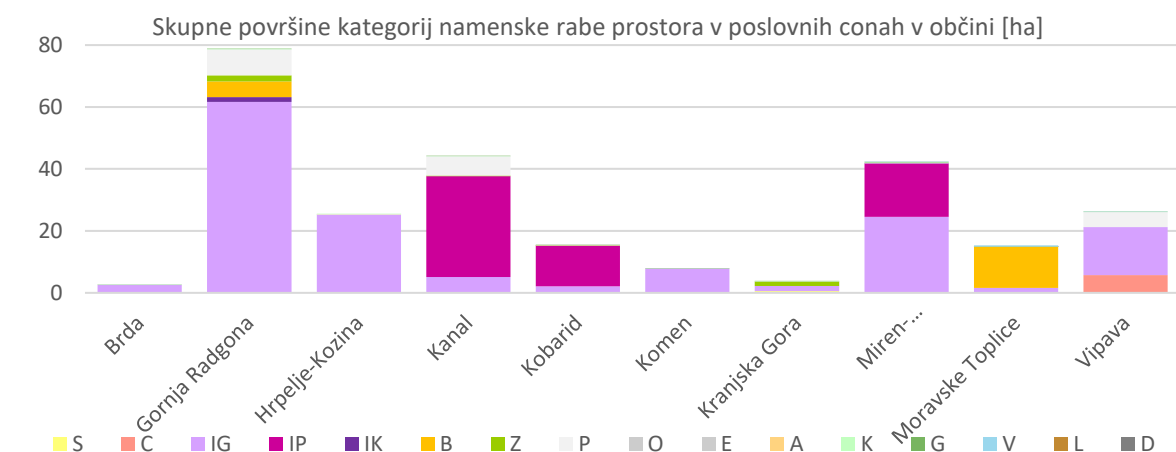

Shema 49: Površina in ocenjene proste površine po obravnavanih poslovnih conah primerljivih občin [ha].

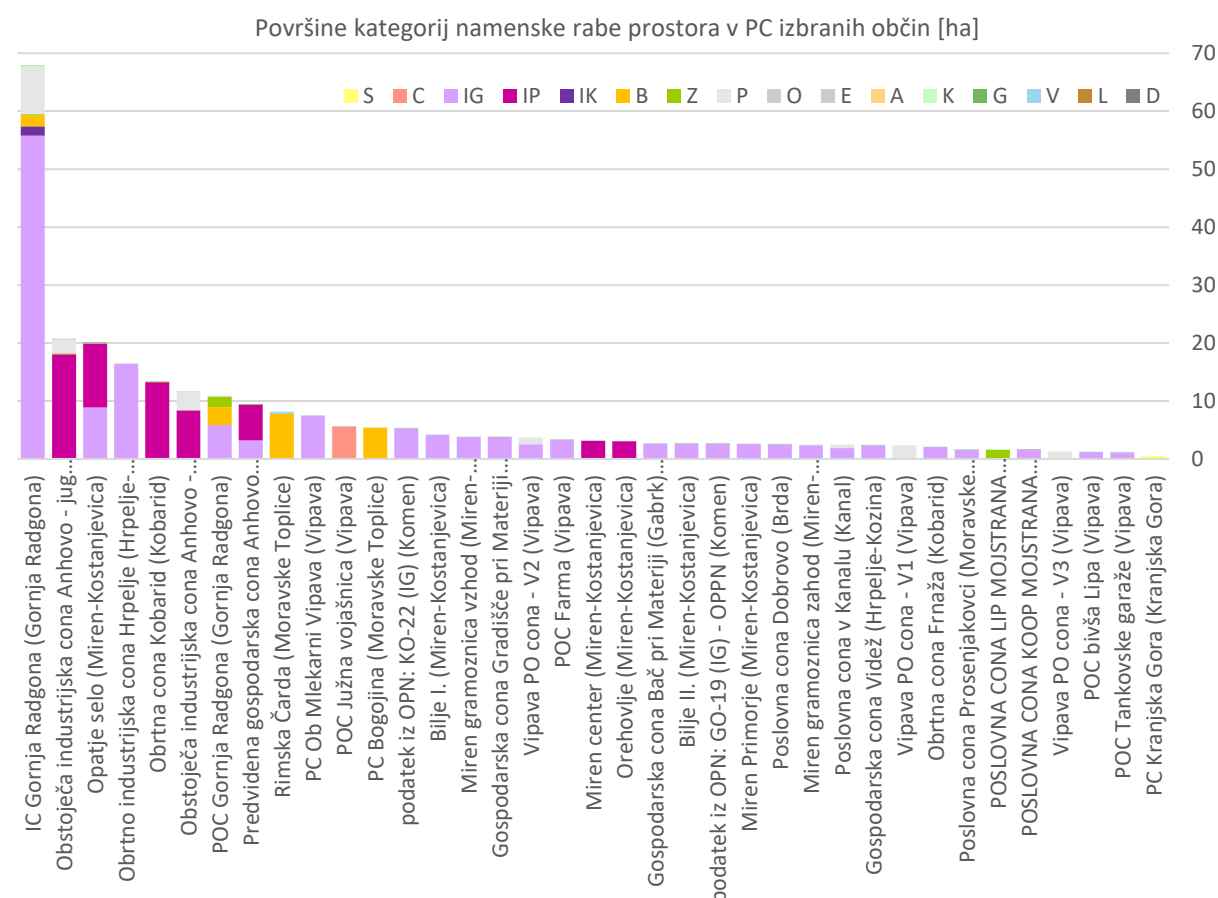
Površine namenske rabe prostora v izbranih poslovnih conah

Primerjava je bila izvedena tako na ravni občin kot po posameznih PC. Za prikaz je uporabljena prva raven podrobnejše namenske rabe prostora, le pri območjih za proizvodne dejavnosti smo namenoma uporabili drugo raven, ki razlikuje površine za industrijo (IP), gospodarske cone (IG) in površine z objekti za kmetijsko proizvodnjo (IK). Opredeljene PC po občinah združujejo najrazličnejše rabe prostora od območij stanovanj, območij centralnih dejavnosti, posebnih območij, pa tudi kmetijske in druge površine, kar je nekoliko v neskladju z veljavnimi prostorskimi akti občin. Najverjetneje gre za nekatera neskladja v podatkih oziroma so v nekaterih primerih za načrtovane širitve PC, kjer še ni določene ustrezne namenske rabe prostora.

Dodatna primerjava posameznih poslovnih con oziroma namenske rabe po posameznih conah pokaže na precejšnje razlike med evidentiranimi poslovnimi conami. Večina PC je na območju površin za gospodarske cone (IG) in površin za industrijo (IP). Poslovna cona v občini Brda je skoraj v celoti na območjih IG (2,54 ha).

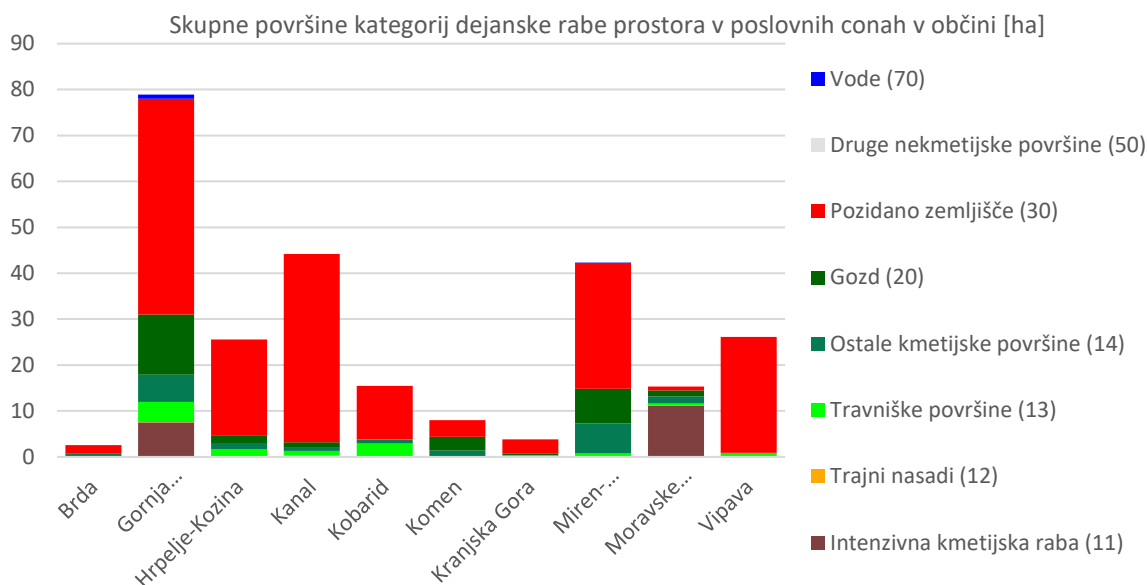
Shema 50: Skupne površine kategorij namenske rabe prostora v poslovnih conah v izbranih občinah [ha].

Shema 51: Površine kategorij namenske rabe prostora v posameznih poslovnih conah v izbranih občinah [ha].

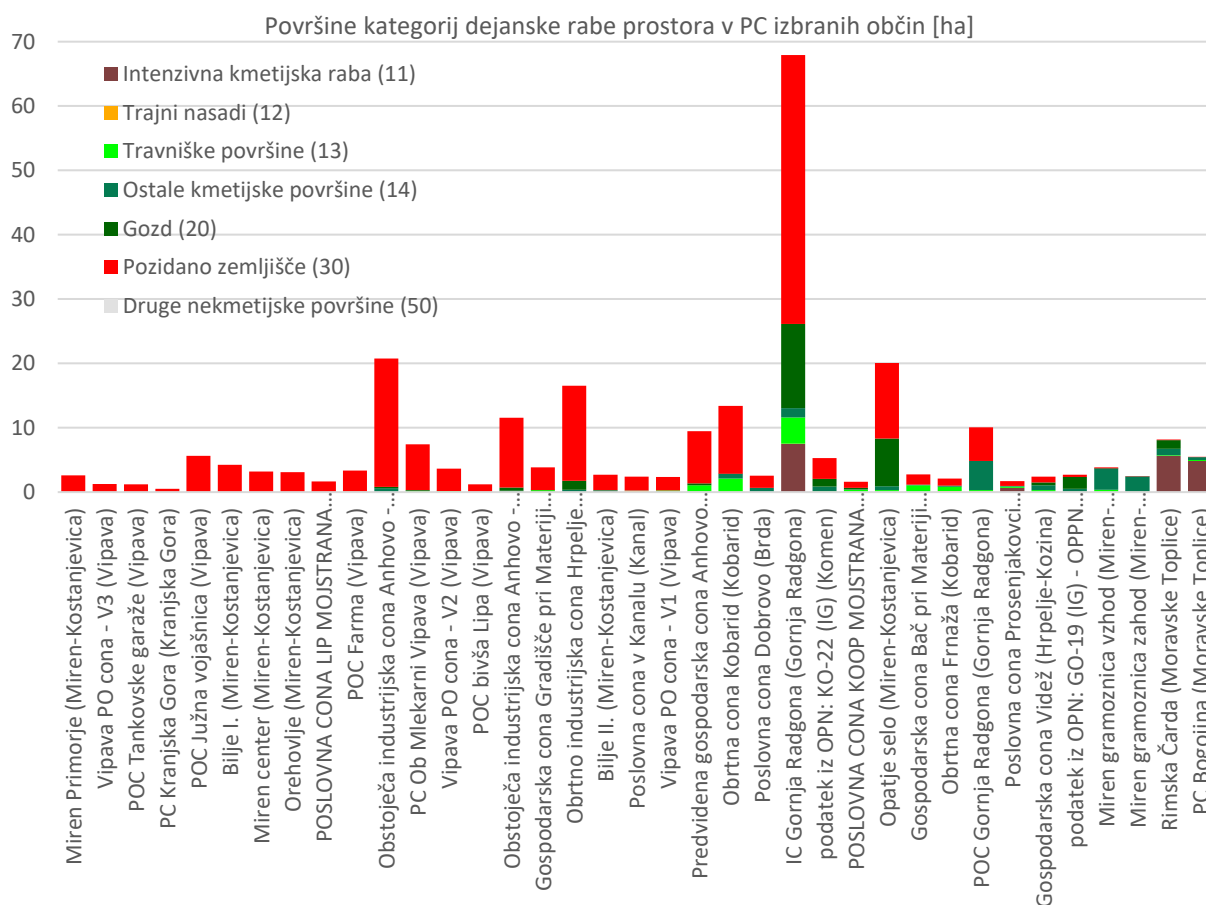
Površine dejanske rabe prostora v izbranih poslovnih conah

Presek z dejansko rabo prostora je uporaben predvsem za oceno pozidanosti poslovnih con. Za dejansko rabo prostora smo uporabili podatke iz Evidence dejanske rabe kmetijskih in gozdnih zemljišč, ki jo vodi Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Začetki evidence segajo že v leto 1997, zvezni sloji dejanske rabe pa so na voljo vse od leta 2002 dalje. Kljub temu, da so podatki na voljo za vsaj 20 let, ti zaradi sprememb metodologije zajema dejanske rabe, predvsem pri uporabi kategorije pozidanosti površin, niso uporabni. Tako ni mogoča verodostojna analiza pozidave območij PC in sloj dejanske rabe uporabimo le za analizo stopnje pozidanosti.

Shema 52: Skupne površine kategorij dejanske rabe prostora v vseh poslovnih conah v izbranih občinah [ha].

Iz sheme 52 razberemo, da so med bolj pozidanimi PC v občinah Vipava, Kanal, Kranjska Gora, Hrpelje - Kozina. Občina Moravske Toplice ima najmanj pozidanih PC. Na shemi 53 je prikaz dejanske rabe po posameznih poslovnih conah, cone so pri tem razporejene po deležu pozidanosti od tistih z največ nepozidanih površin v shemi desno, do tistih, ki so v celoti pozidane na shemi levo.

Shema 53: Površine kategorij dejanske rabe prostora v posameznih poslovnih conah v izbranih občin [ha].

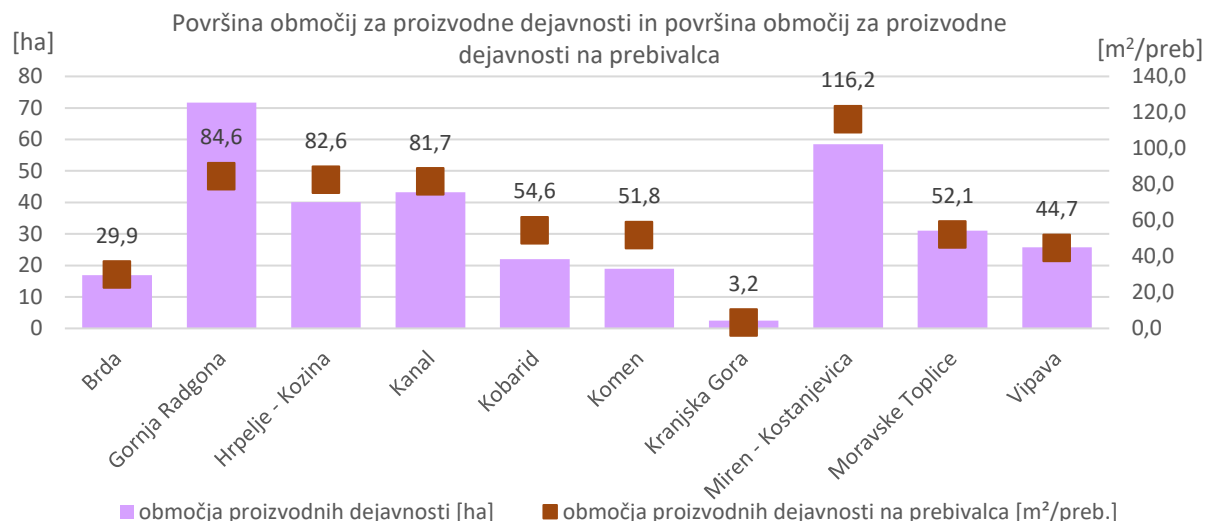
Območja proizvodnih dejavnosti v OPN

Podrobna namenska raba ločuje tri vrste območij proizvodnih dejavnosti:

- IG - gospodarske cone
- IK - površine z objekti za kmetijsko proizvodnjo
- IP - površine za industrijo.

Od teh so v občini Brda opredeljena le območja gospodarskih cone (IG).

Z namensko rabo prostora iz OPN in njegovih sprememb in dopolnitev je v občini Brda opredeljenih skupaj 16,9 ha območij za proizvodne dejavnosti. Preračunano na prebivalca, ima občina Brda skupno 29,9 m² površin za proizvodne dejavnosti na prebivalca.

Shema 54: Obseg območij za proizvodne dejavnosti in površina območij za proizvodne dejavnosti na prebivalca.

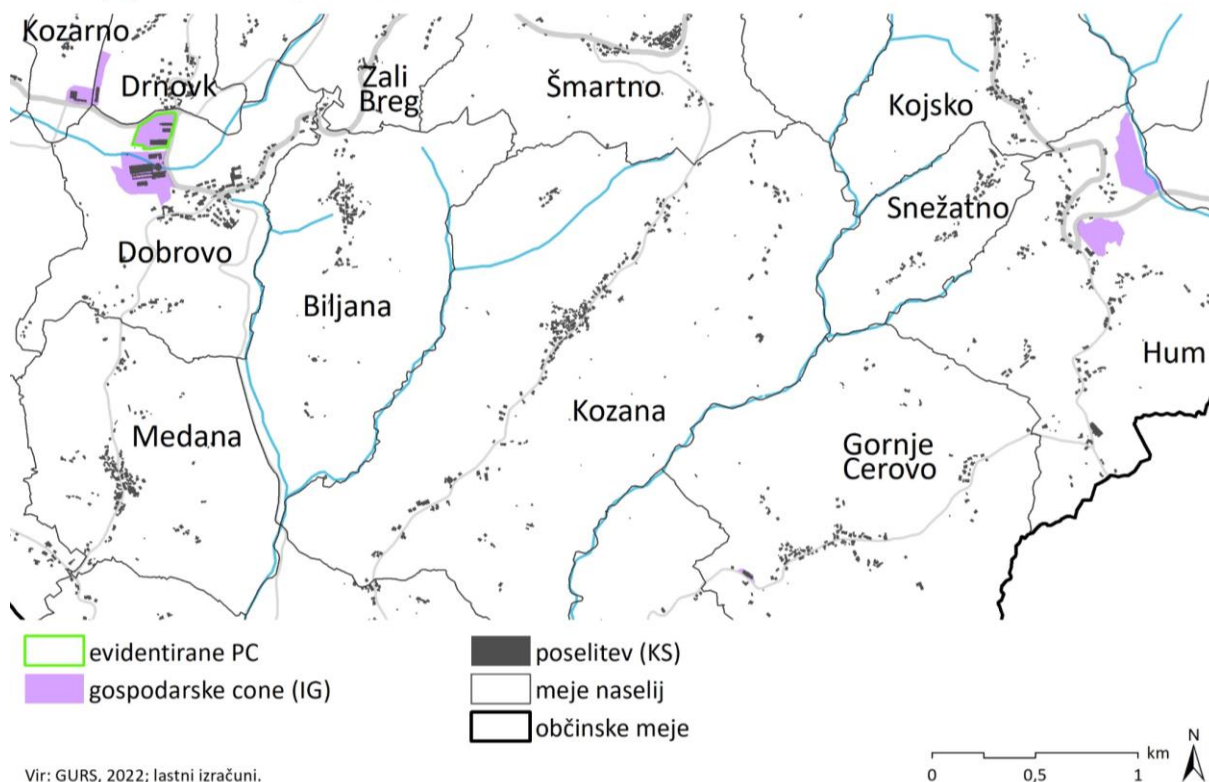
V spodnji preglednici je prikazan pregled pozidanosti območij proizvodnih dejavnosti v primerjanih občinah. V občini Brda je prostih še 10,1 ha površin oz. 60,1 %. Največ prostih površin ima občina Gornja Radgona (27,4 ha), najmanj pa občina Kranjska Gora (0,4 ha).

Preglednica 18: Pozidana in nepozidana območja proizvodnih dejavnosti v primerljivih občinah.

Občina	Pozidana območja proizvodnih dejavnosti [ha]	Nepozidana območja proizvodnih dejavnosti [ha]	Skupaj območij proizvodnih dejavnosti [ha]	Delež pozidanosti območij proizvodnih dejavnosti [%]
Brda	6,7	10,1	16,9	39,9
Gornja Radgona	44,3	27,4	71,7	61,7
Hrpelje - Kozina	26,0	14,1	40,1	64,9
Kanal	38,3	4,9	43,2	88,7
Kobarid	16,2	5,8	22,0	73,7
Komen	8,4	10,6	18,9	44,3
Kranjska Gora	2,0	0,4	2,4	82,2
Miren - Kostanjevica	32,0	26,4	58,4	54,8
Moravske Toplice	14,4	16,7	31,1	46,3
Vipava	22,6	3,2	25,8	87,5

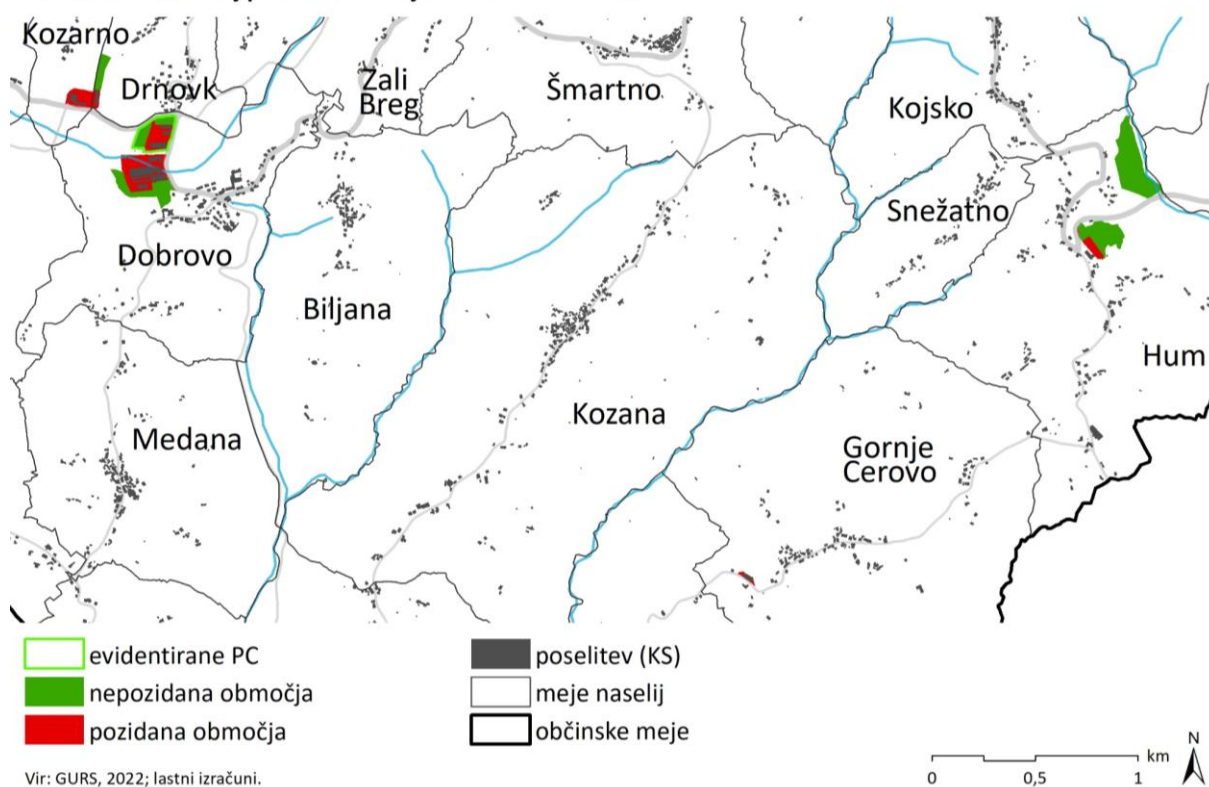
Območja proizvodnih dejavnosti so v občini Brda locirana predvsem v naseljih Dobrovo in Hum. Iz slike 14 je razvidno tudi, da je le del območij proizvodnih dejavnosti v naselju Dobrovo vključen tudi v evidenco Poslovnih con in subjektov inovativnega okolja (območja označena z zeleno obrobo). Preostala območja pa ne. Smiselno bi bilo preveriti zakaj je temu tako.

Območja proizvodnih dejavnosti v občini Brda

Slika 14: Pozidana in nepozidana stavba zemljišča, namenjena proizvodnji dejavnosti v občini.

Pozidanost območij proizvodnih dejavnosti v občini Brda

Slika 15: Pozidanost območij proizvodnih dejavnosti v občini.

V preglednici 19 prikazujemo površine območij za proizvodne dejavnosti po naseljih. Kot že izpostavljeno se večje površine območij proizvodnih dejavnosti nahajajo predvsem v naselju Dobrovo (7,75 ha) in Hum (6,91 ha). Pri tem so območja v naselju Hum pozidana le v 7,3 %, medtem ko je delež pozidanosti v naselju Dobrovo kar 60,9 %.

Preglednica 19: Območja proizvodnih dejavnosti v občini po naseljih in pozidanosti.

Naselje	Skupaj [ha]	Pozidano [ha]	Nepozidano [ha]	Delež pozidanosti [%]
Drnovk	0,97	0,29	0,68	29,5
Kozarno	1,04	1,04	0,00	100,0
Dobrovo	7,75	4,72	3,03	60,9
Hum	6,91	0,50	6,41	7,3
Gornje Cerovo	0,20	0,20	0,00	100,0
Občina Brda	16,88	6,75	10,12	40,0

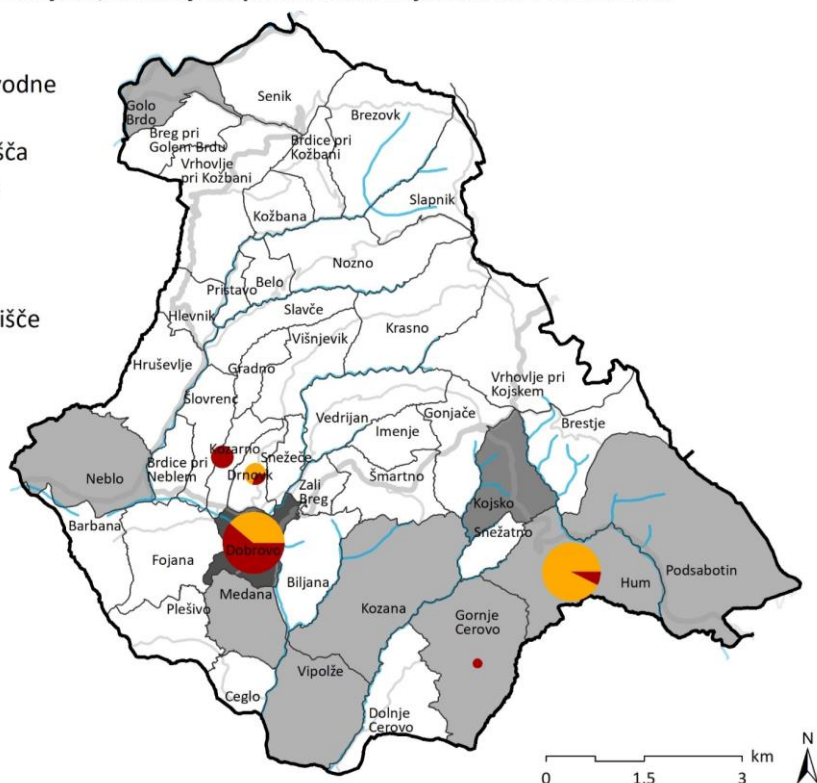
Slika 16 prikazuje preračun pozidanih in nepozidanih območij proizvodnih dejavnosti po naseljih občine.

Pozidana in nepozidana stavbna zemljišča, namenjena proizvodnim dejavnostim v občini Brda (namenska raba IG)

- velikost prikaza glede na količino vseh SZ za proizvodne dejavnosti v naselju
- nepozidana stavbna zemljišča
- pozidana stavbna zemljišča

Funkcija v omrežju naselij

- občinsko središče
- pomembnejše lokalno središče
- lokalno središče
- ostala naselja
- meje naselij
- občinske meje

Vir: GURS, 2022; lastni izračuni.

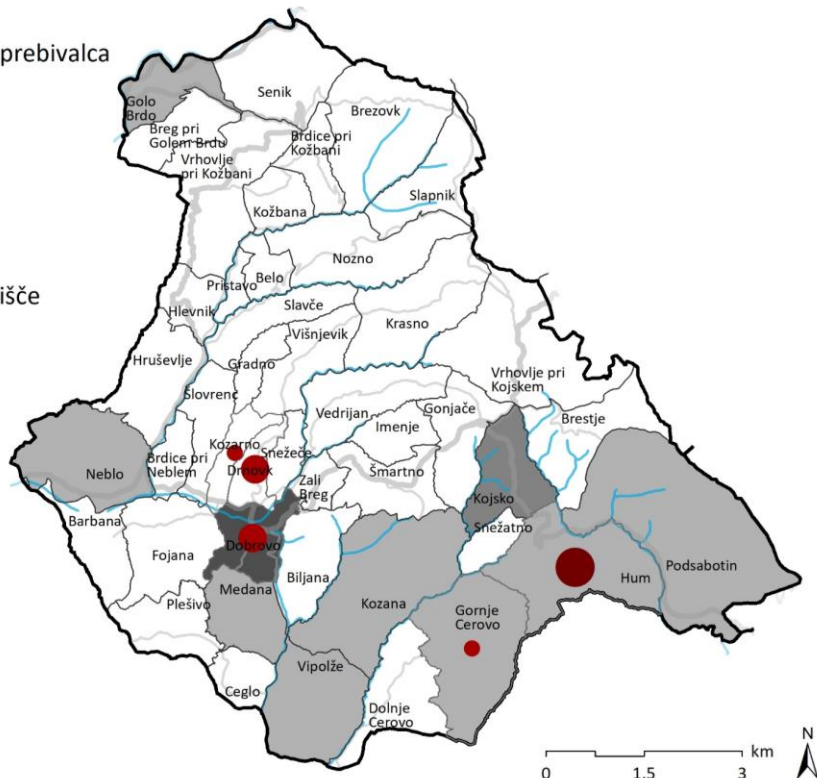
Slika 16: Pozidana in nepozidana stavbna zemljišča namenjena proizvodni dejavnosti v občini.

Dodatno je bil izračunan še preračun nepozidanih stavbnih zemljišč, namenjenih proizvodnim dejavnostim na prebivalca naselja.

Nepozidana stavbna zemljišča, ki so namenjena proizvodnim dejavnostim, na prebivalca naselja (namenska raba IG)

Nepozidana stavbna zemljišča na prebivalca

- do 50,0 m²
 - 50,1 - 100,0
 - 208,2 m² - Hum
- Funkcija v omrežju naselij
- občinsko središče
 - pomembnejše lokalno središče
 - lokalno središče
 - ostala naselja
 - meje naselij
 - občinske meje

Vir: GURS, 2022; lastni izračuni.

Slika 17: Nezazidana območja proizvodnih dejavnosti na prebivalca v naseljih v občini.

Primerjava območij proizvodnih dejavnosti po primerljivih občinah

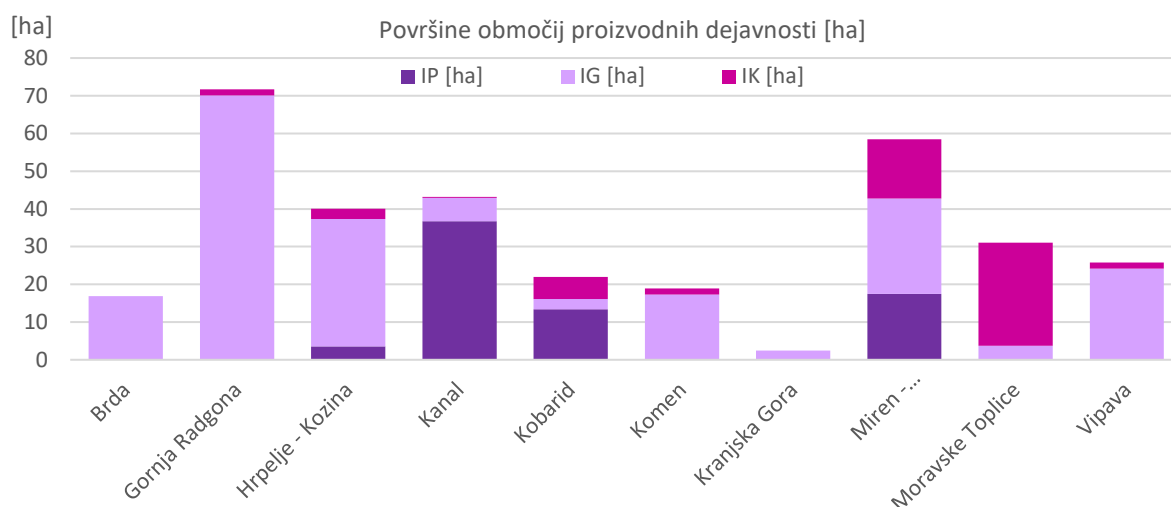
Preračun površine posameznih podrobnih rab območij proizvodnih dejavnosti na prebivalca občine je pomemben predvsem za smiselno primerjavo med primerljivimi občinami. V občini Brda je 16,9 ha zemljišč namenjenih gospodarskim conam, kar je primerljivo z občino Komen. Skupaj je območje, namenjenim proizvodnim dejavnostim, primerljivo občinam Komen in Kobarid. Po izračunu proizvodnih dejavnosti na prebivalca, je občina Brda, z 29,9 m²/preb., v spodnji polovici med primerjanimi občinami.

Preglednica 20: Površine in površine območij proizvodnih dejavnosti na prebivalca v izbranih občinah.

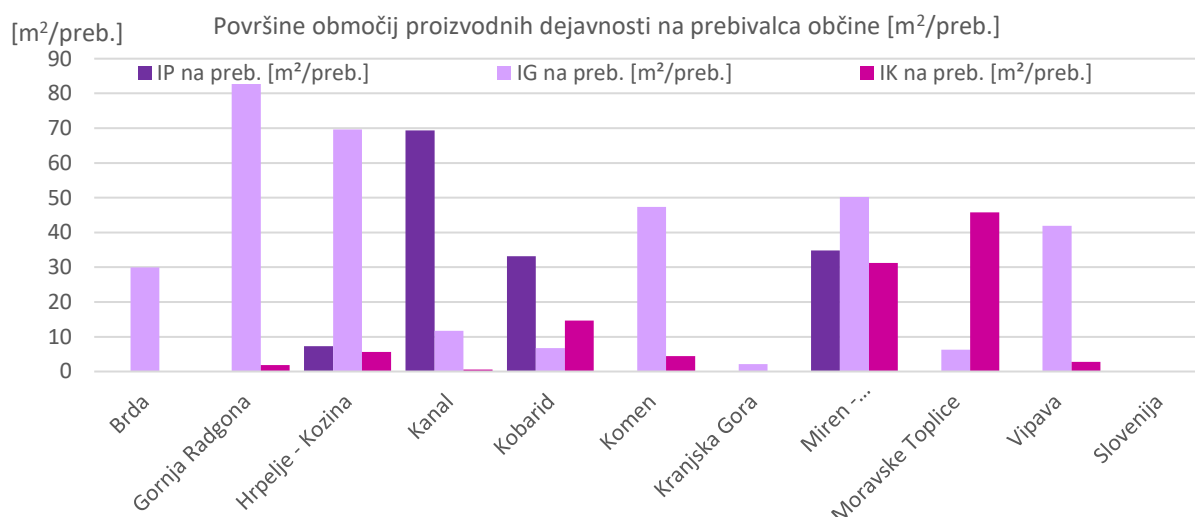
Občina	IP [ha]	IG [ha]	IK [ha]	Območja proizvodnih dejavnosti [ha]	IP na preb. [m ² /preb.]	IG na preb. [m ² /preb.]	IK na preb. [m ² /preb.]	Območja proiz. dej. na preb. [m ² /preb.]
Brda	0,0	16,9	0,0	16,9	0,0	29,9	0,0	29,9
Gornja Radgona	0,0	70,1	1,6	71,7	0,0	82,7	1,9	84,6
Hrpelje - Kozina	3,6	33,8	2,7	40,1	7,3	69,7	5,6	82,6
Kanal	36,7	6,2	0,3	43,2	69,4	11,7	0,6	81,7
Kobarid	13,4	2,7	5,9	22,0	33,2	6,7	14,7	54,6
Komen	0,0	17,3	1,6	18,9	0,0	47,4	4,4	51,8
Kranjska Gora	0,0	2,4	0,0	2,4	0,0	2,2	0,0	3,2
Miren - Kostanjevica	17,5	25,2	15,7	58,4	34,8	50,2	31,2	116,2
Moravske Toplice	0,0	3,8	27,3	31,1	0,0	6,3	45,8	52,1
Vipava	0,0	24,2	1,6	25,8	0,0	41,9	2,8	44,7
Slovenija	0,0	17,9	5,9	23,8	0,0	0,1	0,0	0,1

* Opomba, v kolikor podrobne rabe v občini ni določene, rabo I prikazujemo kot IG.

Shemi 55 in 56 še grafično ponazorita količino območij proizvodnih dejavnosti v primerljivih občinah in njihov preračun na prebivalca.

Shema 55: Površine območij proizvodnih dejavnosti po podrobni namenski rabi in izbranih občinah v letu 2022.

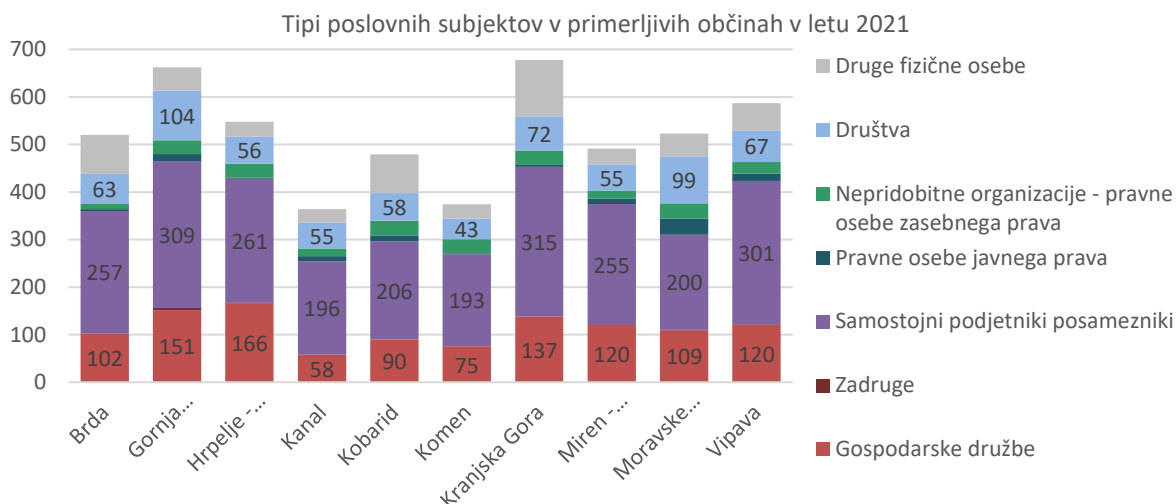
Shema 56: Površine območij proizvodnih dejavnosti na prebivalca po podrobni namenski rabi v letu 2022.

Število in tipi poslovnih subjektov

Vključeni podatki/podkazalniki: poslovni subjekti v Poslovnem registru Slovenije in nanje vezani podatki, podjetja po občinah in velikosti glede na število oseb, ki tam delajo.

Na gospodarski razvoj znatno vpliva tudi število in tip poslovnih subjektov v občini. Ti se medsebojno razlikujejo tako po tipu, kot po dejavnostih s katerimi se ukvarjajo, ter po številu zaposlenih. Na podlagi poslovnega registra AJPes opazujemo število in spreminjanje poslovnih subjektov po tipu. Zaradi same primerjave med občinami so bile dodatno preračunane vrednosti posameznih poslovnih subjektov na 1000 prebivalcev občine.

V občini Brda je bilo leta 2021 520 poslovnih subjektov. Pri tem prevladujejo samostojni podjetniki posamezniki (257), veliko je tudi gospodarskih družb (102). Ob tem je gospodarskih družb glede na vse poslovne subjekte v občini 19,6 %, samostojnih podjetnikov pa 49,4 %. Občina Brda je med primerljivimi občinami na šestem mestu po številu samostojnih podjetnikov posameznikov na 1.000 prebivalcev (45,6). Državno povprečje znaša 50,3 samostojnih podjetnikov na 1.000 prebivalcev.

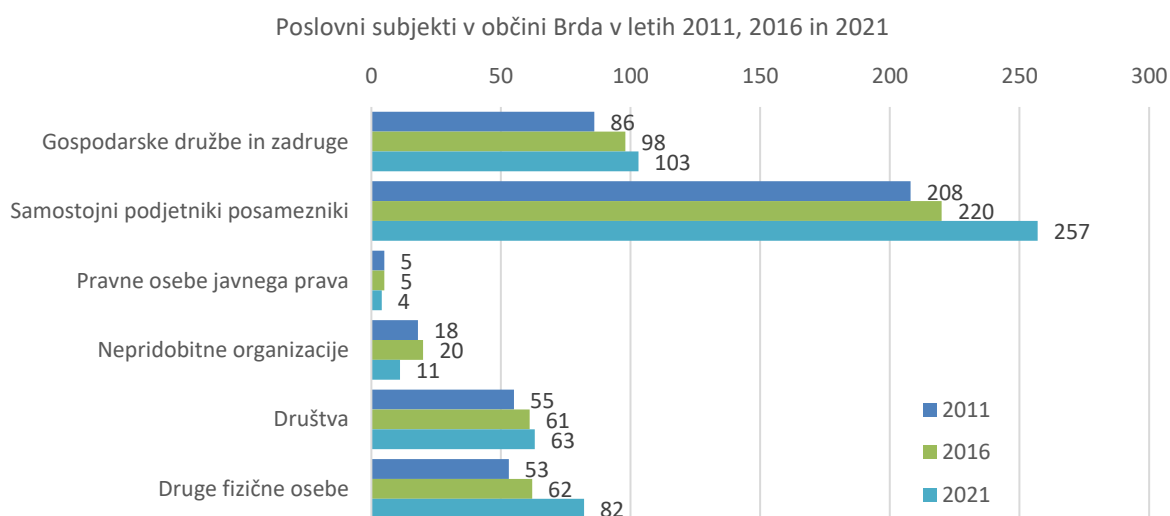
Shema 57: Tipi poslovnih subjektov v primerljivih občinah v letu 2021.

Pri spremljanju števila opazujemo predvsem število gospodarskih družb in spreminjanje števila samostojnih podjetnikov posameznikov. Med letoma 2011 in 2021 se je v občini Brda za 17 povečalo število gospodarskih družb ter za 49 število samostojnih podjetnikov posameznikov. Ker gre pri gospodarskih družbah, navadno za večje porabnike prostora, je povečevanje števila nujno upoštevati pri načrtovanju prostora. Potrebno jim je namreč zagotoviti ustrezne površine.

Preglednica 21: Poslovni subjekti po tipih v letih 2011, 2016 in 2021.

Poslovni subjekt v občini Brda	2011	2016	2021	Razlika 2011-2021	Delež spremembe [%]
Gospodarske družbe	86	97	102	17	19,8
Zadruga		1	1		
Samostojni podjetniki posamezniki	208	220	257	49	23,6
Pravne osebe javnega prava	5	5	4	-1	-20,0
Nepridobitne organizacije - pravne osebe zasebnega prava	18	20	11	-7	-38,9
Društva	55	61	63	8	14,5
Druge fizične osebe, ki opravljajo registrirane oz. s predpisom določene dejavnosti	53	62	82	29	54,7
Skupaj poslovnih subjektov	425	466	520	95	22,4

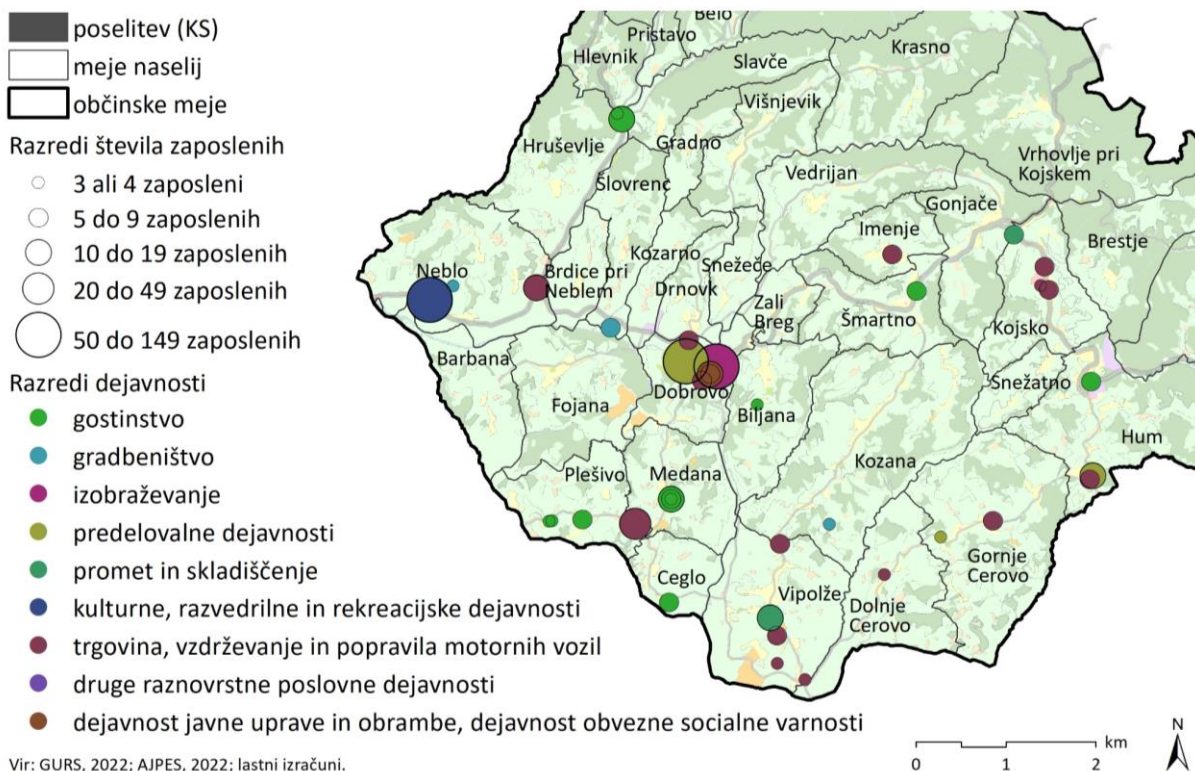
Opomba: Od leta 2012 dalje so zadruga v evidenci poslovnih subjektov vodene ločeno.

Shema 58: Spreminjanje števila poslovnih subjektov v občini med leti 2011, 2016 in 2021.

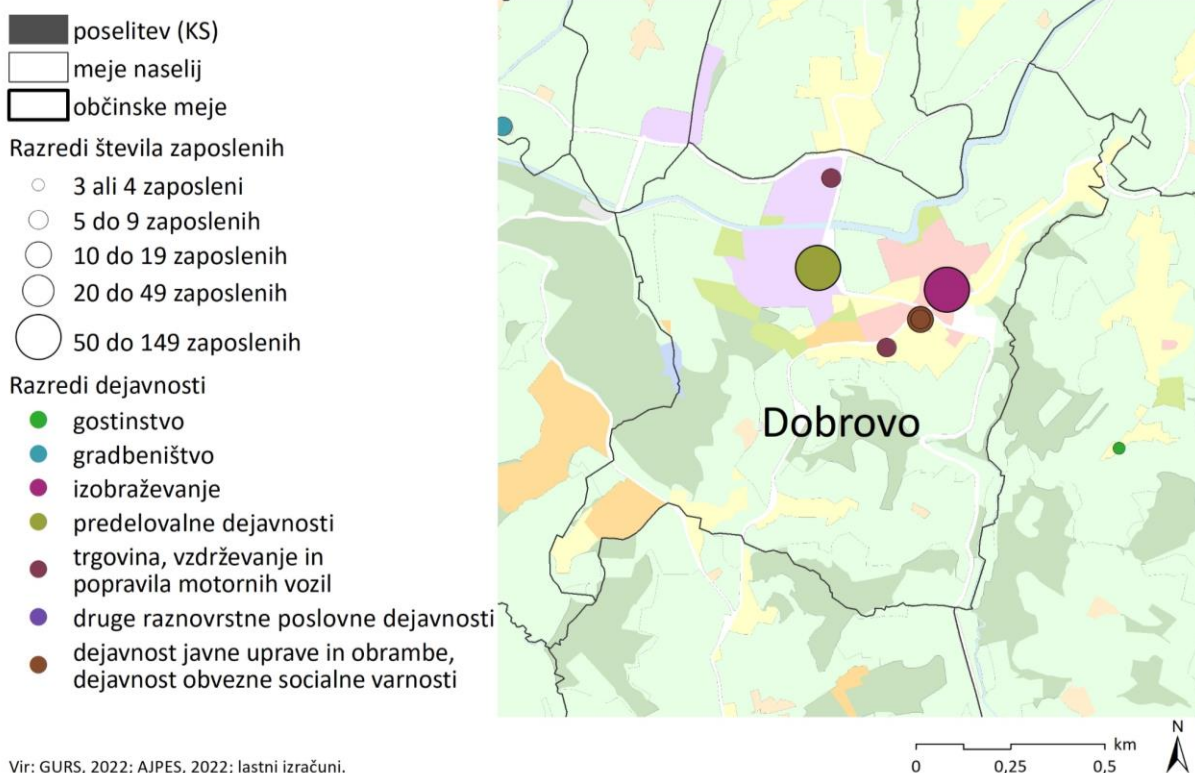
Kljub temu, da se število gospodarskih družb, ki jih navadno povezujemo z večjim številom zaposlenih, bistveno ne povečuje, prisotnost teh predstavlja in jih obravnavamo kot pomemben dejavnik v prostoru. Prostorska razporeditev podjetij z vsaj 3 zaposlenimi po dejavnostih je prikazan na slikah 18 in 19. Vidimo, da so skoncentrirana predvsem v občinskem središču Dobrovo.

Poslovni subjekti s 3 ali več zaposlenimi po velikosti in dejavnosti (SKD, 2008)

Slika 18: Lokacije podjetij z vsaj 3 zaposlenimi po dejavnostih SKD, 2008 v občini v letu 2022.

Poslovni subjekti s 3 ali več zaposlenimi po velikosti in dejavnosti (SKD, 2008)

Slika 19: Lokacije podjetij z vsaj 3 zaposlenimi po dejavnostih SKD, 2008 v naselju Dobrovo v letu 2022.

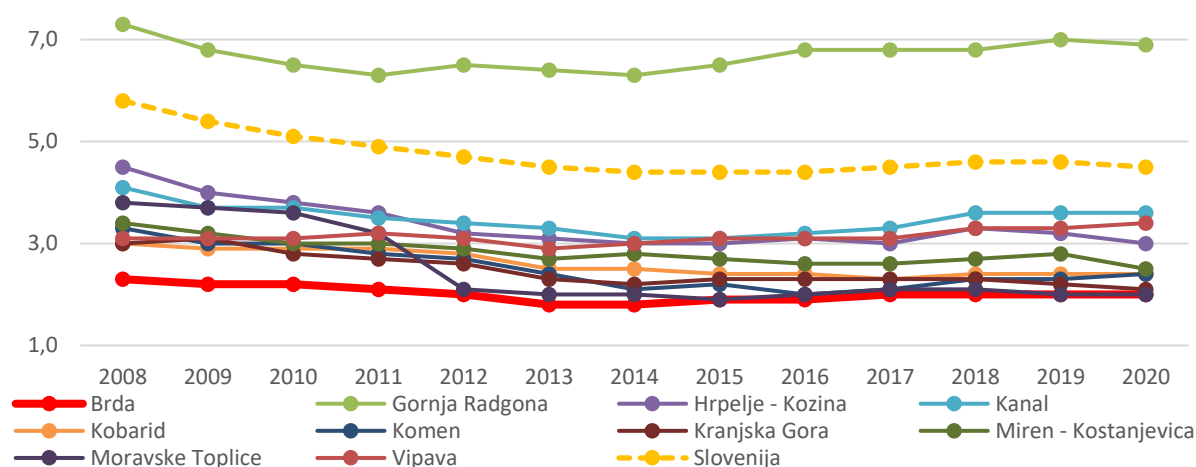
Statistika vodi podatkovno zbirko, vezano na 206.220 registriranih podjetij v Sloveniji leta 2020. Podjetja so pri tem definirana kot pravne ali fizične osebe, ki so med letom opazovanja izkazale prihodek ali zaposlene osebe ali investicije. Zato prihaja do manjših razhajanj s podatki iz poslovnega registra AJPES. Izvedena primerjava števila podjetij po velikostnih razredih števila zaposlenih v letu 2020 pokaže, da je v občini Brda 457 mikro podjetij (0 do 9 zaposlenih), 9 majhnih podjetij (10 do 49 zaposlenih) in 3 srednja podjetja (50 do 249 zaposlenih).

Preglednica 22: Podjetja po številu zaposlenih v primerljivih občinah v letu 2020.

Občina	Število podjetij	Mikro podjetij [0-1]	Mikro podjetij [2-9]	Majhnih podjetij [10-49]	Srednjih podjetij [50-249]	Velikih podjetij [250+]
Brda	469	391 (83,4 %)	66 (14,1 %)	9 (1,9 %)	3 (0,6 %)	0 (0 %)
Gornja Radgona	617	414 (67,1 %)	161 (26,1 %)	28 (4,5 %)	10 (1,6 %)	4 (0,6 %)
Hrpelje - Kozina	474	331 (69,8 %)	116 (24,5 %)	22 (4,6 %)	5 (1,1 %)	0 (0 %)
Kanal	336	274 (81,5 %)	47 (14 %)	10 (3 %)	5 (1,5 %)	0 (0 %)
Kobarid	423	344 (81,3 %)	67 (15,8 %)	9 (2,1 %)	3 (0,7 %)	0 (0 %)
Komen	312	258 (82,7 %)	42 (13,5 %)	10 (3,2 %)	2 (0,6 %)	0 (0 %)
Kranjska Gora	655	546 (83,4 %)	91 (13,9 %)	16 (2,4 %)	2 (0,3 %)	0 (0 %)
Miren - Kostanjevica	476	366 (76,9 %)	91 (19,1 %)	16 (3,4 %)	3 (0,6 %)	0 (0 %)
Moravske Toplice	456	349 (76,5 %)	92 (20,2 %)	13 (2,9 %)	2 (0,4 %)	0 (0 %)
Vipava	525	414 (78,9 %)	82 (15,6 %)	24 (4,6 %)	5 (1 %)	0 (0 %)

Podobno sliko podaja kazalnik povprečnega števila oseb, ki delajo na podjetje v občini. Kazalnik opazujemo za daljše časovno obdobje med letoma 2008 in 2020. V občini Brda je bilo leta 2008 na podjetju povprečno 2,3 zaposlenih, sledilo je zmanjševanje števila zaposlenih do leta 2014. Leta 2020 sta bila v občini 2 zaposlena na podjetje, kar je enako kot v občini Moravske Toplice.

Število oseb, ki delajo na podjetje v občini med letoma 2008 in 2020

Shema 59: Število oseb, ki delajo na podjetje v občini med letoma 2008 in 2020.

Stopnja razvitosti gospodarstva

Vključeni podatki/podkazalniki: povprečna mesečna bruto plača, dodana vrednost na zaposlenega, prihodki podjetij.

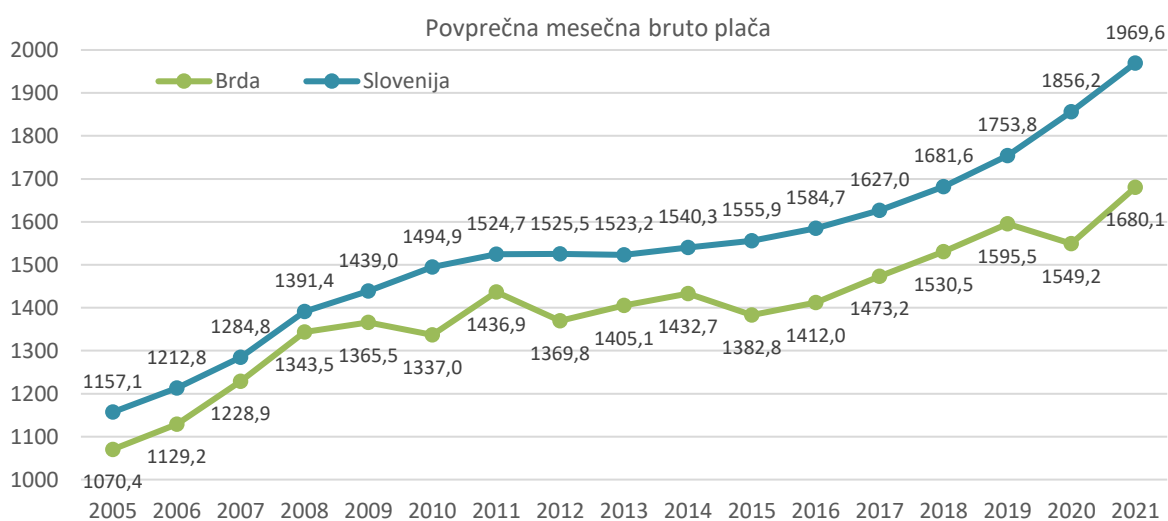
Občina Brda je glede na podatke o povprečni mesečni bruto plači leta 2021 s 1680,1 EUR v spodnji polovici med primerljivimi občinami. Tekom celotnega opazovanega obdobja je povprečna mesečna bruto plača sicer nižja od slovenske povprečne mesečne bruto plače, ki v letu 2021 znaša 1969,6 EUR. Pri tem je povprečna mesečna bruto plača izračunana glede na občino, v kateri se poslovni subjekt oz. njegova enota v sestavi nahaja. Tako je na primer plača, izplačana zaposlenim v podjetju, ki ima sedež v občini Brda, zajeta v izračun povprečne plače v občini Brda, ne glede na to iz katere občine prihajajo zaposleni.

Na podlagi primerjave višine bruto plač v daljšem obdobju, lahko vidimo tudi, da je povečanje povprečne mesečne bruto plače v občini Brda med najnižjimi med opazovanimi občinami. Povečanje med letom 2011 in 2021 znaša 16,9 %, nižje povečanje beležimo le še v občini Kanal (16,4 %) in Miren - Kostanjevica (15,8 %).

Preglednica 23: Povprečna mesečna bruto plača in njeno spreminjanje med letoma 2011 in 2021.

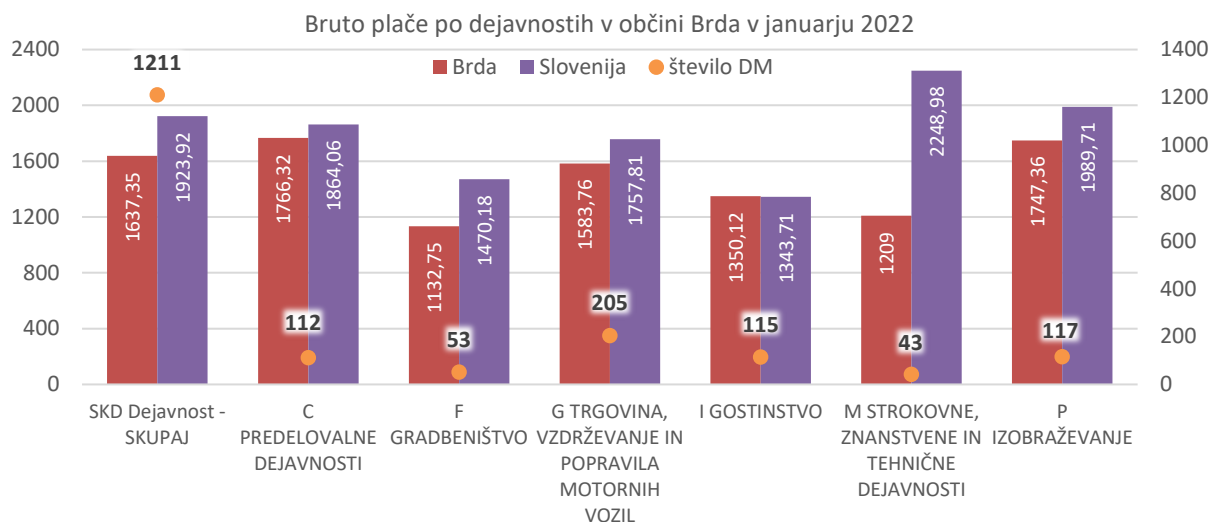
Občina	Povprečna mesečna bruto plača 2021 [EUR]	Delež spremembe višine povprečne mesečne bruto plače 2011 - 2016	Delež spremembe višine povprečne mesečne bruto plače 2016 - 2021	Delež spremembe višine povprečne mesečne bruto plače 2011 - 2021
Brda	1680,1	-1,7	19,0	16,9
Gornja Radgona	1744,1	10,2	21,8	34,3
Hrpelje - Kozina	1612,8	4,3	16,8	21,8
Kanal	1783,9	-4,9	22,4	16,4
Kobarid	1745,2	1,6	32,7	34,8
Komen	1579,3	-4,7	25,3	19,4
Kranjska Gora	1726,7	-0,2	28,4	28,1
Miren - Kostanjevica	1546,7	6,0	9,3	15,8
Moravske Toplice	1519,7	-0,5	26,7	26,0
Vipava	1701,4	3,5	23,7	28,0
Slovenija	1969,6	3,9	24,3	29,2

Ob primerjavi gibanja povprečne mesečne bruto plače od leta 2005 dalje med občino Brda in državnim povprečjem opazimo, da se krivulji gibljeta skoraj enakomerno, z izjemo parih let, ko so odstopanja nekoliko višja. Pri tem pa je državna povprečna mesečna bruto plača ves čas višja od občinske. Na občinsko povprečje vsekakor vpliva tudi izkazano visoko število podjetij z manj zaposlenimi oz. samostojnih podjetnikov. V splošnem pa velja, da so plače pri samostojnih podjetnikih občutno nižje kot pri zaposlenih pri pravnih osebah.

Shema 60: Gibanje povprečne mesečne bruto plače v občini.

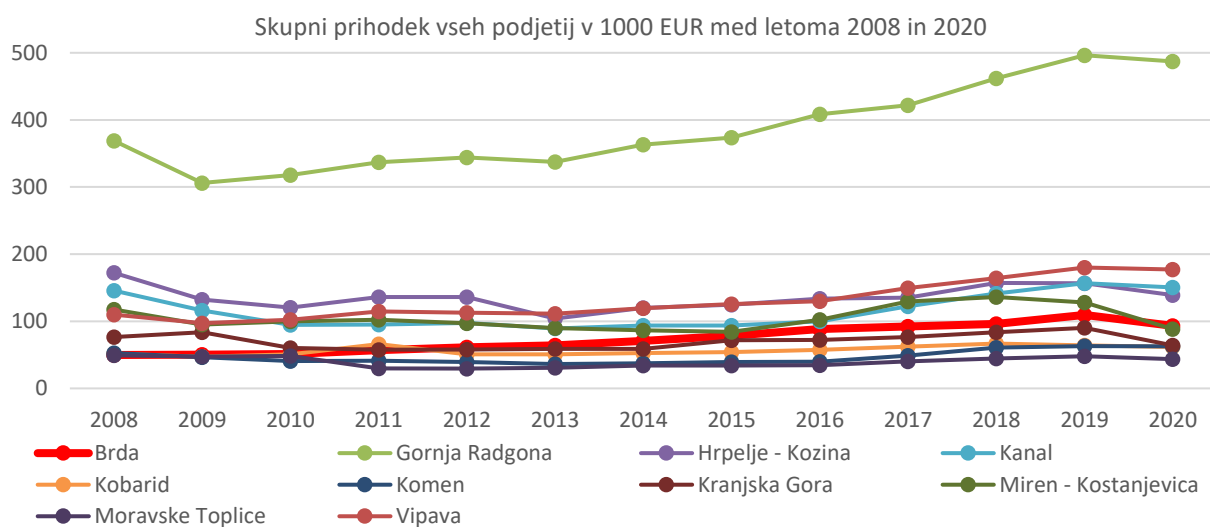
Ob pregledu bruto plač po dejavnostih v občini Brda in Sloveniji je zaradi sorazmerno majhnega števila zaposlenih v posamezni dejavnosti veliko podatkov zakritih zaradi statistične zaupnosti. Prikazujemo le razpoložljive podatke, pri katerih opazimo, da je v vseh kategorijah povprečna mesečna bruto plača v občini nižja od državnega povprečja, razen v kategoriji gostinstvo. Največjo razliko opazimo v kategoriji strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti, ko je bila na državni ravni povprečna mesečna bruto plača višja za 1.039,98 EUR.

* podatki za nekatere dejavnosti so zaradi statistične zaupnosti zakriti in jih tako ne prikazujemo.

Shema 61: Bruto plače po dejavnostih v občini in Sloveniji januarja 2022.

Po skupnem prihodku vseh podjetij, opazovanem v daljšem časovnem obdobju med letoma 2008 in 2020 lahko opazimo, da se prihodek v občini Brda rahlo povečuje, z izjemo leta 2020, ko lahko upad prihodka pripišemo epidemiji. Med primerjanimi občinami so Brda leta 2020 na petem mestu, največji prihodek vseh podjetij pa ima občina Gornja Radgona.

Shema 62: Skupni prihodek vseh podjetij v 1.000 EUR med letoma 2008 in 2020.

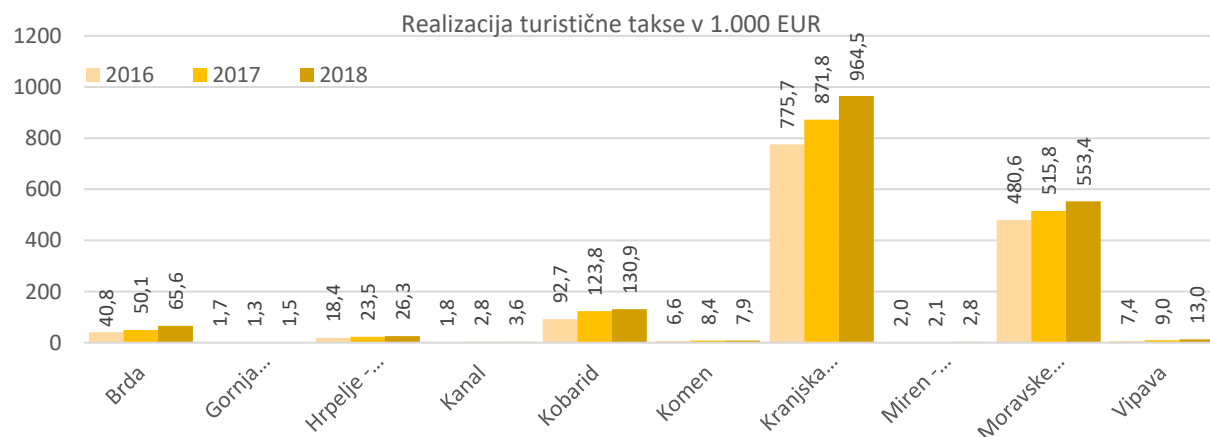
Turizem

Vključeni podatki/podkazalniki: prihodi in prenočitve turistov, register nastanitvenih obratov, realizacija turistične takse

Kot v splošnem vse pomembnejšo gospodarsko panoga smo dodatno pogledali razpoložljive podatke, ki kažejo na stanje in razvoj turizma v občini. Podatki so na voljo na SURS in v registru nastanitvenih obratov, ki ga vodi AJPES. Podatke o realizaciji turistične takse pa smo pridobili na portalu Skupnosti občin Slovenije, in so na voljo le za obdobje 2016-2018. Za občino Brda smo podatke iz portala dopolnili še z novejšimi podatki posredovanih s strani občine oz. Zavoda za turizem, kulturo, mladino in šport Brda. Ker se podatki zbrani na portalu Skupnosti občin Slovenije in podatki občine za leto 2018 znatno razlikujejo, ob tem pa podatke pridobljene na občini obravnavamo kot verodostojnejše, v nadaljevanju upoštevamo slednje. Pri tem smo v preglednic 24 in na shemi 63 posodobili le podatke za leto 2018 za občino Brda, saj s podatki za preostale občine ne razpolagamo.

Preglednica 24: Turistična taksa v primerljivih občinah ter njena realizacija.

Občina	Višina skupne turistične in promocijske takse	Realizacija turistične takse 2018 v EUR	Sprememba realizacije 2016 - 2018 [%]
Brda	2	65.607,0	61,0
Gornja Radgona	1,5	1.457,6	-14,2
Hrpelje - Kozina	2	26.333,6	42,9
Kanal	1,5	3.555,2	102,2
Kobarid	2	130.885,2	41,1
Komen	2	7.897,1	19,1
Kranjska Gora	2	964.468,1	24,3
Miren - Kostanjevica	2	2.802,6	37,6
Moravske Toplice	2	553.440,3	15,2
Vipava	2	12.955,8	74,9

Shema 63: Realizacija turistične takse v 1.000 EUR po izbranih občinah.

Podatki o realizaciji turistične takse med letoma 2016 in 2022 za občino Brda so prikazani na shemi 64.

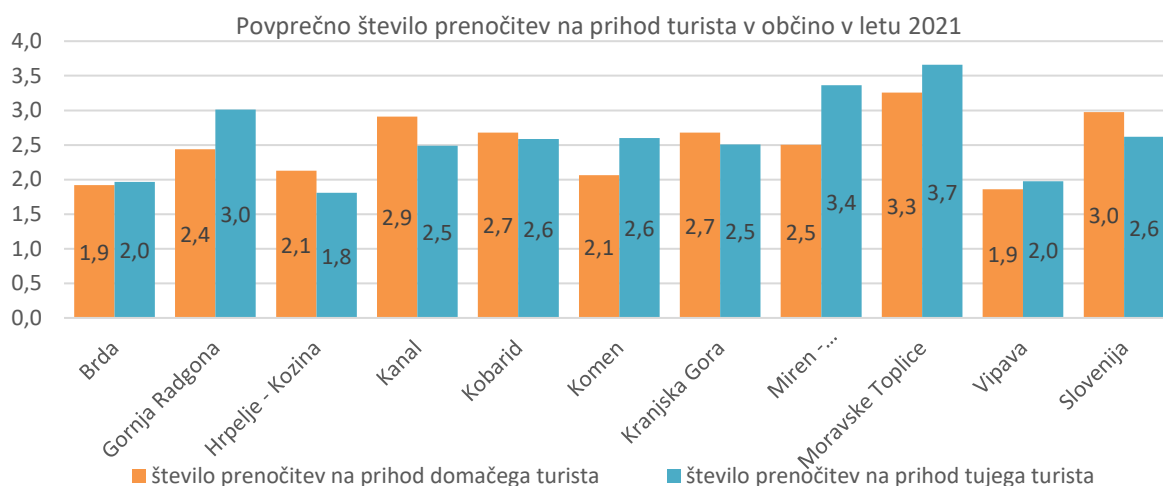

Shema 64: Realizacija turistične takse v EUR v občini Brda med letoma 2016 in 2022.

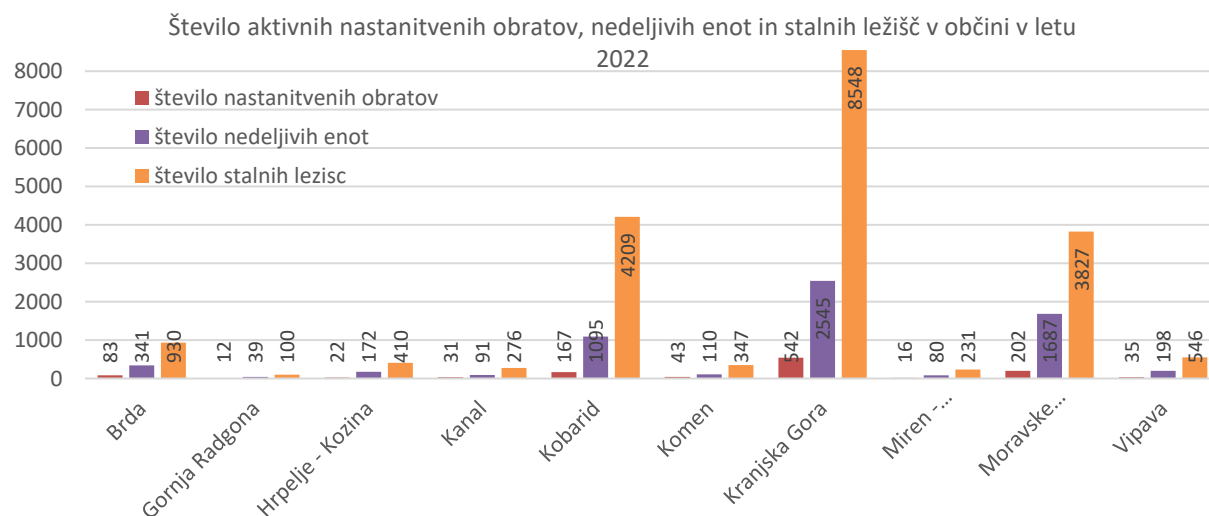
Podatki iz registra nastanitvenih obratov in statističnega urada RS, kjer vodijo evidenco prihodov in prenočitev domačih ter tujih turistov pokažejo, da je v občini Brda v letu 2022 registriranih 83 nastanitvenih obratov, ki ponujajo 930 stalnih ležišč. Glede na leto 2019 se je število prihodov turistov v občini Brda v letu 2021 povečalo za 10,2 %, število prenočitev turistov pa za 30,7 %. Ta dva podatka uvrščata občino Brda na drugo mesto med primerjanimi občinami (večji delež spremembe št. prihodov turistov in št. prenočitev med letoma 2019–2021 je beležila le občina Komen).

Preglednica 25: Pregled turističnih kapacitet in prihodov ter prenočitev turistov.

Občina	Št. nastanitvenih obratov 2022	Št. stalnih ležišč 2022	Prihodi turistov 2021	Prenočitve turistov 2021	Delež spremembe št. prihodov 2019 - 2021 [%]	Delež spremembe št. prenočitev 2019 - 2021 [%]
Brda	83	930	30280	58592	10,2	30,7
Gornja Radgona	12	100	845	2158	-4,7	-4,7
Hrpelje - Kozina	22	410	11629	22286	-55,9	-42,8
Kanal	31	276	3117	8117	-11,4	-1,0
Kobarid	167	4209	64114	168309	-19,8	-16,8
Komen	43	347	7204	15737	38,0	42,4
Kranjska Gora	542	8548	230194	601677	-29,4	-30,9
Miren - Kostanjevica	16	231	2214	6021	-26,5	-23,4
Moravske Toplice	202	3827	130638	433202	-24,0	-22,4
Vipava	35	546	9429	18119	3,2	5,5

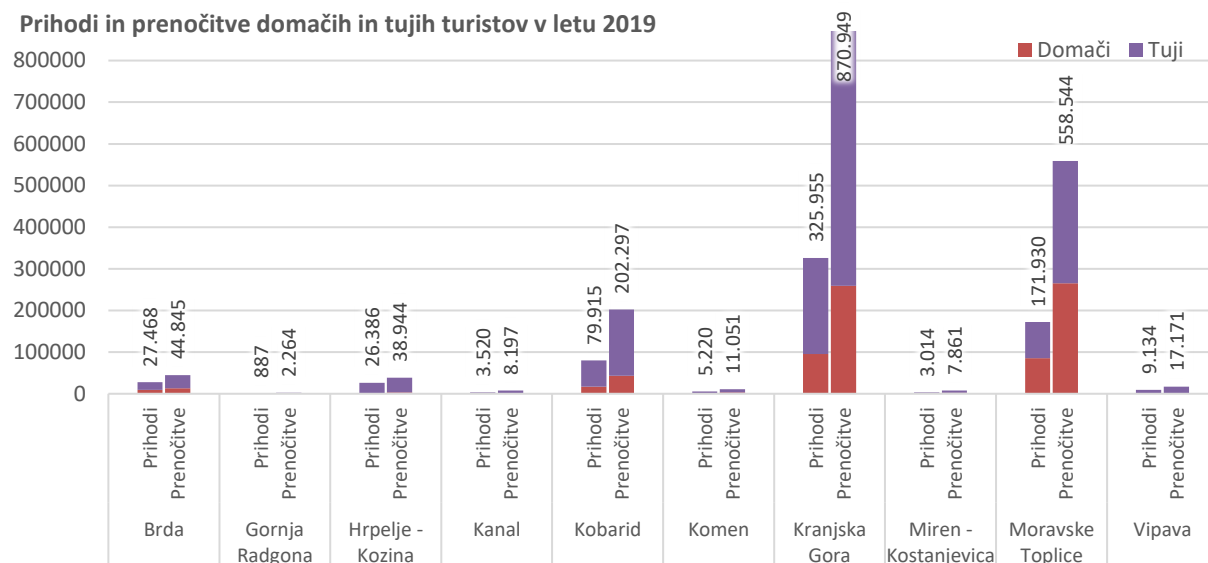
Shema 65: Povprečno število prenočitev na prihod turista v občino v letu 2021.

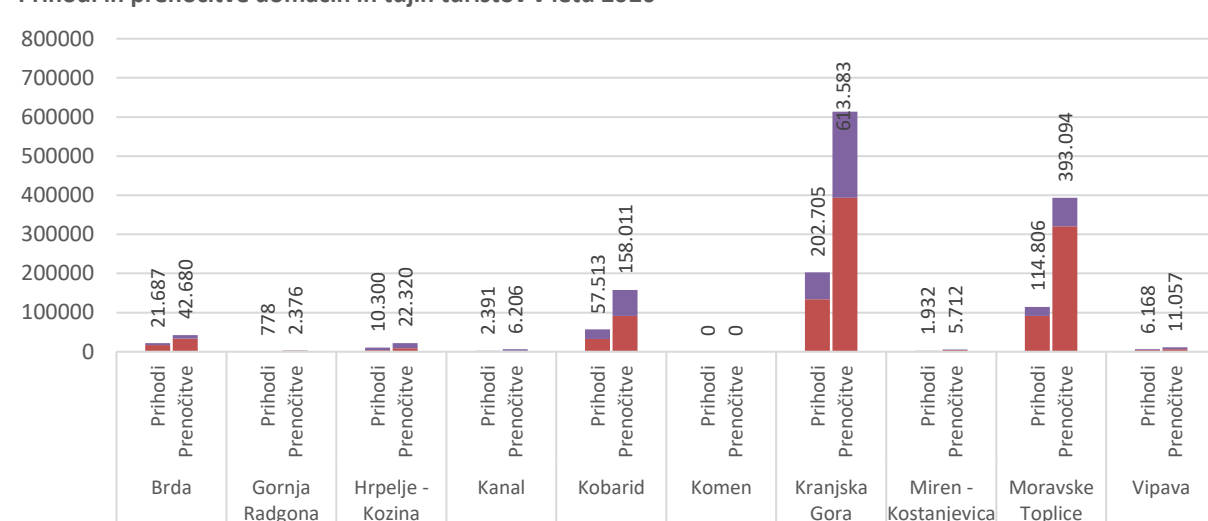
Shema 66: Število aktivnih nastanitvenih obratov, nedeljivih enot in stalnih ležišč v občini v letu 2022.

V nadaljevanju prikazujemo še podatke o prihodih in prenočitvah domačih in tujih turistov, ki jih vodi in vzdržuje SURS. Prikazujemo prihode in prenočitve turistov za leto 2019 in 2021. Največ prihodov in prenočitev tako domačih kot tujih turistov beleži občina Kranjska Gora, najmanj občina Gornja Radgona.

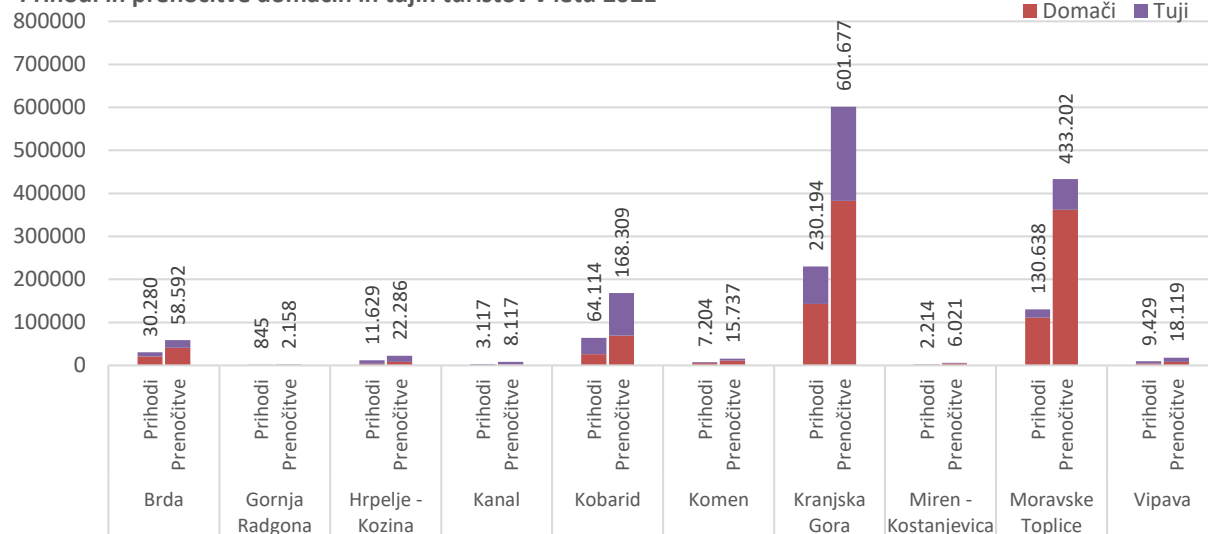
Prihodi in prenočitve domačih in tujih turistov v letu 2019

Prihodi in prenočitve domačih in tujih turistov v letu 2020

Prihodi in prenočitve domačih in tujih turistov v letu 2021

Shema 67: Prihodi in prenočitve domačih in tujih turistov v letu 2019 in 2021.

V nadaljevanju podrobneje prikazujemo lokacije in število turističnih obratov ter s tem tudi število nastanitvenih enot in skupno število stalnih ležišč po naseljih v občini. V preglednici 26 so prikazani naselja po skupnem številu ležišč.

Preglednica 26: Aktivni nastanitveni obrati po številu enot in številu stalnih ležišč po naseljih v letu 2022.

Naselja v občini Brda	Št. nastanitvenih obratov	Št. vseh enot v nastanitvenih obratih	Št. stalnih ležišč
Barbana	1	1	8
Biljana	2	3	10
Breg pri Golem Brdu	1	5	17
Brestje	1	3	11
Brezovk	2	4	16
Ceglo	2	11	26
Dobrovo	3	12	26
Gonjače	5	13	37
Gornje Cerovo	4	7	23
Hruševlje	2	6	20
Hum	1	1	5
Imenje	1	1	8
Kojsko	4	10	24
Kozana	5	38	100
Medana	3	14	30
Neblo	3	36	84
Plešivo	9	28	75
Podsabotin	5	36	98
Snežatno	2	17	44
Šlovrenc	1	6	12
Šmartno	13	46	125
Vedrijan	1	2	7
Vipolže	9	37	111
Zali Breg	1	2	5
Krasno	1	1	4
Fojana	1	1	4
Skupaj	83	341	930

Po tipu nastanitve je največ sob, počitniških stanovanj ali počitniških hiš (20), največ ležišč pa se nahaja v hotelih. V občini je 5 hotelov, ki ponujajo 203 ležišč. V občini je registriranih tudi 15 apartmajev in 11 turističnih kmetij. Skupaj je v občini 83 nastanitvenih obratov, ki ponujajo 930 ležišč.

Preglednica 27: Tipi nastanitve v občini.

Tipi nastanitve v občini Brda	Število ležišč	Število nedeljivih enot	Število nastanitvenih obratov
Hotel	203	91	5
Soba, počitniško stanovanje ali počitniška hiša	189	71	20
Turistična kmetija	102	37	11
Apartma	92	26	15
Turistična kmetija z nastanitvijo	79	28	7
Apartmajsko naselje	59	13	7
Prenočišča	56	24	6
Kamp	54	15	1
Soba stanovanje hiša	47	13	7
Gostišče	43	20	3
Drugi objekt	6	3	1
Skupaj	930	341	83

2.2.3 Vrednotenje stanja v odnosu do zastavljenih ciljev

Na področju gospodarstva sta dva izmed pomembnejših kazalnikov število delovno aktivnih mest (DM) in delovno aktivnih prebivalcev (DAP). Število DAP se je od leta 2005 do 2021 povečalo za 280 oz. 13,6 %, število DM pa za 375 oz. 44,9 %. Med leti je prišlo do največjega zmanjšanja števila DAP v času gospodarske krize med letoma 2008 in 2009, ko se je zmanjšalo za 109. Največje povečanje DAP pa je bilo v letu 2007, ko se je število povečalo za 121. Do največjega povečanja števila DM je prišlo prav tako 2007 (92 novih DM), do največjega zmanjšanja pa leta 2012 (-47 DM). Je pa vseskozi več DAP kot DM, kar pomeni, da občina ne predstavlja večjega zaposlitvenega centra za okoliške občine. Razlika med kazalnikoma je bila v letu 2005 1.238, leta 2021 pa je znašala 1.145.

Ob analizi delovnih tokov smo ugotovili, da občina Brda ne predstavlja pomembnejšega zaposlitvenega središča za ostale občine. V občini je zaposlenih le 28,1 % DAP, ostali se vozijo na delo drugam. Največ, 36,2 %, jih dela v občini Nova Gorica, 12,2 % v občini Šempeter - Vrtojba, 7,4 % pa v Ljubljani. V ostalih občinah je zaposlenih manj kot 5 % DAP občine Brda. Delež brezposelnih v občini Brda v letu 2021 znaša 6,5 %. Najnižji je bil leta 2019, 2020 in 2021, ko je znašal 4,7 %. Najvišji delež brezposelnih pa je bil v letu 2014 (8,8 %).

Po strukturi delovnih mest občina Brda izstopa po visokem deležu DM v kategoriji kmetijstvo in lov, gozdarstvo in ribištvo. Največji delež delovnih mest je v kategoriji kmetijstvo in lov, gozdarstvo, ribištvo, kar ni značilno za ostale primerljive občine. Med leti 2010 in 2021 se je najbolj povečalo število DM v kategoriji gostinstvo (63 DM; 121,2 %). Najbolj pa se je zmanjšalo število DM v kategoriji gradbeništvo (-19; -26,4 %) ter kulturne, razvedrilne in rekreacijske dejavnosti (-17 DM; -20,1 %). Delež delovnih mest v terciarnem in kvartarnem sektorju je, z izjemo izobraževanja, nizek. Povečanje delovnih mest v teh sektorjih bi občini prinesla nova delovna mesta z višjo dodano vrednostjo in tako še pripomogla k nadaljnjemu razvoju.

Na območju občine je ena poslovna cona. Poslovna cona v naselju Dobrovo zaseda 2,6 ha površin, od katerih je 1,8 ha še prostih. Poslovna cona Dobrovo ima do avtoceste dobrih 30 minut. Preračunano na prebivalca ima občina malo površin za proizvodne dejavnosti (29,9 m²/preb.), manj jih ima med primerjanimi občinami le Kranjska Gora. V občini Brda je v namenski rabi prostora opredeljenih 16,9 ha površin proizvodnih dejavnosti, od katerih so vse površine namenjene gospodarskim conam. Nepozidanih je še 10,1 ha površin. Največ prostih površin je v naselju Hum (6,4 ha) in Dobrovo (3,0 ha).

Analiza poslovnih subjektov pokaže, da se je njihovo število v letih 2011–2021 povečalo za 95 oz. 22,4 %. Pri tem se je največ povečalo število samostojnih podjetnikov posameznikov (49 oz. 23,6 %), več je tudi gospodarskih družb (17 oz. 19,8 %). Delež samostojnih podjetnikov posameznikov je sicer podoben tudi med primerljivimi občinami. Pomemben kazalec gospodarske razvitosti je tudi spreminjanje povprečne bruto plače. Le ta se je v obdobju 2011–2021 v občini Brda povečala za 16,9 % (243,2 EUR), vendar je višina povprečne mesečne bruto plače v letu 2021 še vedno za približno 290 EUR nižja kot na ravni države. Razlika je višja kot leta 2005, ko je znašala le 87 EUR.

Na področju turizma realizacija turistične takse kaže na razvoj turizma v občini. Realizacija se z izjemo leta 2020, začetek pandemije, praviloma povečuje. Povečanje je znatnejše predvsem v zadnjih letih. Tako so se od leta 2015 do leta 2022 prihodki iz realizacije turistične takse skoraj potrojili. Analiza prihodov in prenočitev domačih ter tujih turistov v občini Brda prikazuje podobno sliko. V letu 2021 se je močno povečalo število domačih turistov, kar pripisujemo predvsem koriščenju državnih turističnih bonov, ki so bili prebivalcem Slovenije to leto na voljo zaradi Covid-19 epidemije. V občini je v letu 2022 registriranih 83 aktivnih nastanitvenih obratov, ki ponujajo 930 stalnih ležišč. Med letom 2019 in 2021 se je delež spremembe števila prihodov turistov povečal za 10,2 %, število prenočitev pa za 30,7 %.

2.2.4 Strokovne podlage in predlogi za prilagoditev občinskih prostorskih aktov

Izdelane strokovne podlage

Na področju gospodarstva in gospodarskega razvoja ni izdelane krovne strategije razvoja gospodarstva.

Pred kratkim je bila izdelana Strategija trajnostnega razvoja in trženja turizma v občini Brda za obdobje 2023 do 2028, ki jo je izdelal Zavod za turizem, kulturo, mladino in šport Brda v marcu 2023.

Predlogi za prilagoditev občinskih prostorskih aktov

Smiselno bi bilo v okviru širše študije analize razvojnih potreb in možnosti izdelati tudi analiza razvojnih možnosti gospodarskega razvoja za območje občine, ki ugotavlja tudi potrebne površine za posamezne dejavnosti

družbenega in ekonomskega razvoja v občini, kar je uporabno pri določanju razmestitve dejavnosti, kakor tudi določanju podrobnejše namenske rabe in dimenzioniranju površin za poselitev.

Analiza razvojnih možnosti gospodarskega razvoja naj obsega vsaj:

- analizo gospodarskih gibanj v preteklem obdobju (15 let),
- analizo finančnih in poslovnih rezultatov gospodarskih družb v odnosu na druga območja in občine,
- analiza finančnih in poslovnih rezultatov gospodarskih družb po panogah in dejavnostih,
- podrobna analiza možnosti razvoja posamezne gospodarske dejavnosti,
- prostorska razporeditev delovnih mest,
- zaposlitvena struktura in bilance,
- projekcija gospodarske rasti družb, projekcije delovnih mest na različnih predpostavkah,
- analiza strukture delovnih mest v regiji,
- podrobna analiza trga dela v regiji, ponudbe ter povpraševanja po delovni sili in ponudbe ter povpraševanja po delovnih mestih.

Nadalje bi bilo treba na podlagi analiz izdelati:

- strategijo gospodarskega razvoja občine Brda,
- predlog za razvoj okoljsko nespornih delovnih mest na domu (manjša obrt, storitve, turizem),
- predlog možnosti za razvoj kmetijstva in dopolnilnih dejavnosti na kmetijah (turizem).

2.3 Centralne dejavnosti (družbena infrastruktura in oskrbne dejavnosti)

2.3.1 Cilji

STRATEŠKI CILJI DRŽAVE ZA OBMOČJE OBČINE

Omrežje družbene javne infrastrukture, kot so šolstvo, zdravstvo, socialno varstvo, kulturne in druge javne službe, se razvija v skladu z omrežjem središč.

Lokalno središče zagotavlja prebivalcem naselja in njegovega zaledja vsaj možnosti za vsakodnevno oskrbo, osnovno izobraževanje, informiranje in druženje. Če ima središče funkcijo občinskega središča, mora samostojno ali v sodelovanju z drugimi pomembnejšimi lokalnimi središči zagotavljati zadostno in dostopno oskrbo z družbenimi in drugimi storitvenimi dejavnostmi, ne glede na obseg svojega gravitacijskega območja.

STRATEŠKI CILJI REGIJE ZA OBMOČJE OBČINE

V RRP je zapisano, da bomo kakovosten družbeni razvoj zagotovili predvsem z razvojem oz. nadgradnjo storitev na področju družbenih dejavnosti ter zagotavljanjem njihove enake dostopnosti za vse prebivalce v regiji (s poudarkom na oddaljenejših in demografsko ogroženih območjih). Poleg tega je omenjeno še izvajanje programov za dvig splošnih in poklicnih kompetenc.

STRATEŠKI CILJI OBČINE

V strateškem delu OPN zastavljeni cilji občine:

- razvoj lokalnih oskrbnih in storitvenih dejavnosti v lokalnih oskrbnih središčih,
- razvoj rekreacije v krajini s sistemom povezovalnih poti med posameznimi območji aktivnosti (kulturnih, športno-rekreacijskih, izobraževalnih, upravnih, stanovanjskih itd.),
- zagotavljanje ustreznih skupnih javnih površin za različno javno rabo,
- omejevanje večjih nakupovalnih središč v Brdih.

2.3.2 Stanje in težnje

Število in raznolikost centralnih funkcij po naseljih glede na rang v omrežju naselij

Vključeni podatki/podkazalniki: rang naselja v omrežju naselij, centralne funkcije oziroma lokacije institucij v prostoru

Občina Brda sodi med pretežno kmetijska podeželska območja. Spodnja Brda tvorijo stara jedra vasi in razširjena novejša poselitve po briških slemenih ter posamezni zaselki. V Zgornjih Brdih so značilna manjša gručasta naselja in zaselki. Na področju zasnove prostorskega razvoja občine Brda je pri razvoju omrežja naselij z vlogo in funkcijo posameznih naselij v OPN zapisano, da ima najpomembnejšo vlogo občinsko središče Dobrovo. Občina ima v OPN-ju vzpostavljeno štiri stopenjsko omrežje naselij. Naselja so razporejena v 4 range/vloge, in sicer sledeče:

- Občinsko središče: naselje Dobrovo
- Pomembnejša lokalna središča: Kojsko
- Lokalna središča z dejavnostmi: Medana, Kozana, Cerovo, Hum, Vipolže, Neblo, Golo Brdo in Podsabotin.
- Druga naselja s turistično dejavnostjo: Šmartno, Medana in razvojna lokacija med Medano, Fojano in Dobrovim.

Funkcije po naseljih in opremljenost naselij

Z različnimi centralnimi funkcijami je najbolje opremljeno naselje Dobrova, ki je tudi občinsko središče in ima 13 vrst funkcij. Lokalno središče Kojsko ima 8 vrst funkcij, sledita mu lokalna središča Medana, Vipolže in Hum s po 4 različnimi vrstami funkcij. Grafični prikaz opremljenosti naselij je na sliki 20.

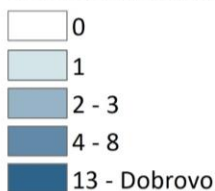
Preglednica 28: Pregled centralnih dejavnosti v izbranih naseljih.

Naselje	Upravne ustanove	Osnovna šola ali podružnica	Vrtec	Glasbena šola	Športne dvorane ali drugi športni objekti	Véchnamske dvorane/kulturni dom	Zdravstveni dom	Bolnica ali urgentni center	Lekarna	Banka ali bankomat	Pošta	Policija	Knjižnica	Drugi kulturni objekti (muzeji, ipd.)	Župnija	Dom za ostarele, medgeneracijski center	Center za socialno delo	Restavracija, gostišče, bar	Živilske trgovine	Trgovski center	Bencinska črpalka	Skupno število posameznih vrst funkcij
Dobrovo	x	x	x	x	x		x		x	x	x			x				x	x	x		13
Kojsko		x	x		x		x			x	x				x				x			8
Hum					x	x												x	x			4
Medana						x								x	x			x				4
Vipolže					x										x			x			x	4
Kozana					x										x			x				3
Neblo					x													x	x			3
Šmartno						x								x				x				3
Golo Brdo																			x		x	2
Gornje Cerovo																		x	x			2
Gradno																		x	x			2
Kozarno																			x		x	2
Podsabotin																x		x				2
Šlovrenc															x			x				2

* Naselij z manj kot 2 vrstami funkcij v preglednici ne prikazujemo.

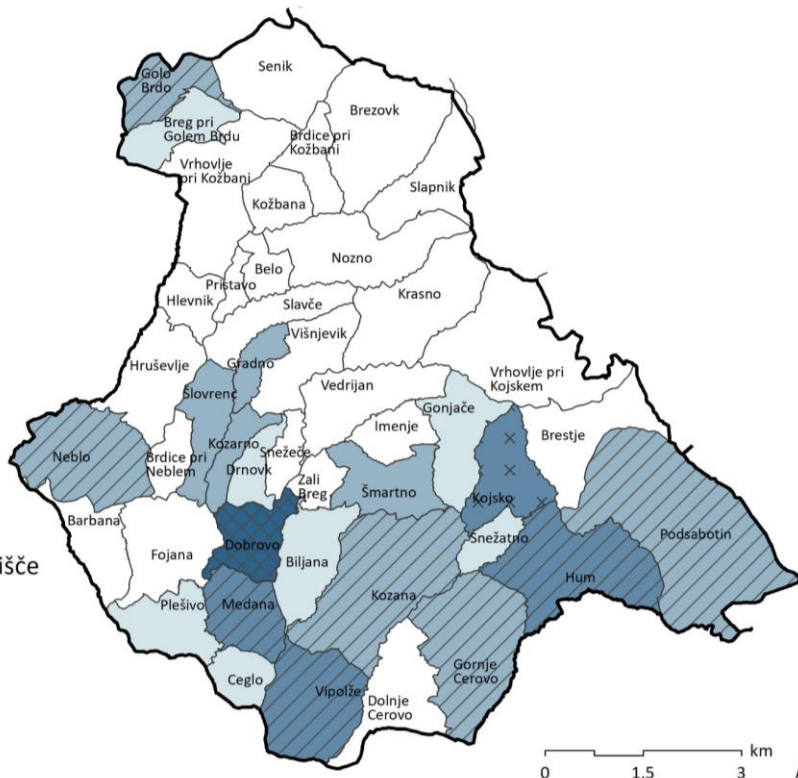
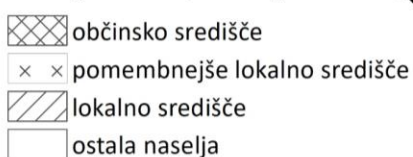
Opremljenost naselij s centralnimi in družbenimi funkcijami

Št. centralnih funkcij

meje naselij
občinske meje

Funkcija v omrežju naselij

Vir: GURS, 2022; lastni izračuni.

Slika 20: Omrežje naselij in število funkcij po naseljih v občini.

Zdravstvo

Omrežje zdravstvenega varstva na primarni ravni je zelo pomembna za zdravstveni sistem, saj poleg tega opredeli ponudbeno stran v zdravstvu tudi pomembno vpliva na racionalnost povpraševanja po zdravstvenih storitvah. Mreža zdravstvenega sistema na primarni ravni mora biti prebivalcem čim bližje, da se omogoči dostopnost (upoštevamo geografsko razporeditev, razporeditev osnovnih dejavnosti zdravstvenega varstva, časovna dostopnost). Primarna raven zdravstva je sestavljena iz zdravstvene službe splošne medicine – specialisti splošne in družinske medicine.

V skladu z veljavno zakonodajo mrežno zdravstvenih domov na primarni ravni oblikuje občina. Primarna raven vključuje zdravstvene domove (ZD) in zdravstvene postaje, ki so vezane na najbližji zdravstveni dom.

Javni zavod, pod katerega spada tudi občina Brda je Zdravstveni dom Osnovno varstvo Nova Gorica, ki je organiziran kot javni zavod za opravljanje osnovne zdravstvene dejavnosti na podlagi Odloka o ustanovitvi javnega zavoda Zdravstveni dom Osnovno varstvo Nova Gorica (Uradni list RS št. 52/04), ki so ga sprejele ustanoviteljice Mestna občina Nova Gorica, Občina Brda, Občina Kanal ob Soči, Občina Miren-Kostanjevica, Občina Šempeter-Vrtojba in Občina Renče-Vogrsko.

Zdravstveni dom Osnovno varstvo Nova Gorica je neprofiten javni zavod in opravlja zdravstveno dejavnost na primarni ravni, storitve nekaterih specialističnih služb in nujne medicinske pomoči na različnih lokacijah: Nova Gorica, Šempeter pri Gorici, Dornberk, Miren-Kostanjevica, Branik, Kanal, Kojško, Dobrovo, Renče, Čepovan.

Na območju občine Brda deluje splošna ambulanta Dobrovo in splošna ambulanta Kojško. V obeh ambulantah so glavarinski količniki na tim preseženi in povprečno znašajo 2.289 v splošnih ambulantah (meja obremenitve je 1.895 glavarinskih količnikov). Glede na doseganje povprečja količnikov na tim v RS, je tudi to povprečje v Zdravstvenem domu Nova Gorica, kamor spadata ambulanti v občini Kanal ob Soči višje in sicer skupaj znaša 124%, kar je kar precejšnje odstopanje.

Poleg osnovne zdravstvene dejavnosti vzporedno deluje tudi patronažno – babiška služba za nego na domu, zobozdravstvena dejavnost (mladinska in splošna zobozdravstvena dejavnost) v Dobrovem ter ambulanta za fizioterapijo.

V občini se nahaja 1 lekarna in sicer v naselju Dobrovo.

Predšolsko izobraževanje

Vključeni podatki/podkazalniki: gibanje števila otrok starih 0 let, število otrok v vrtcih, stopnja vključenosti v vrtce

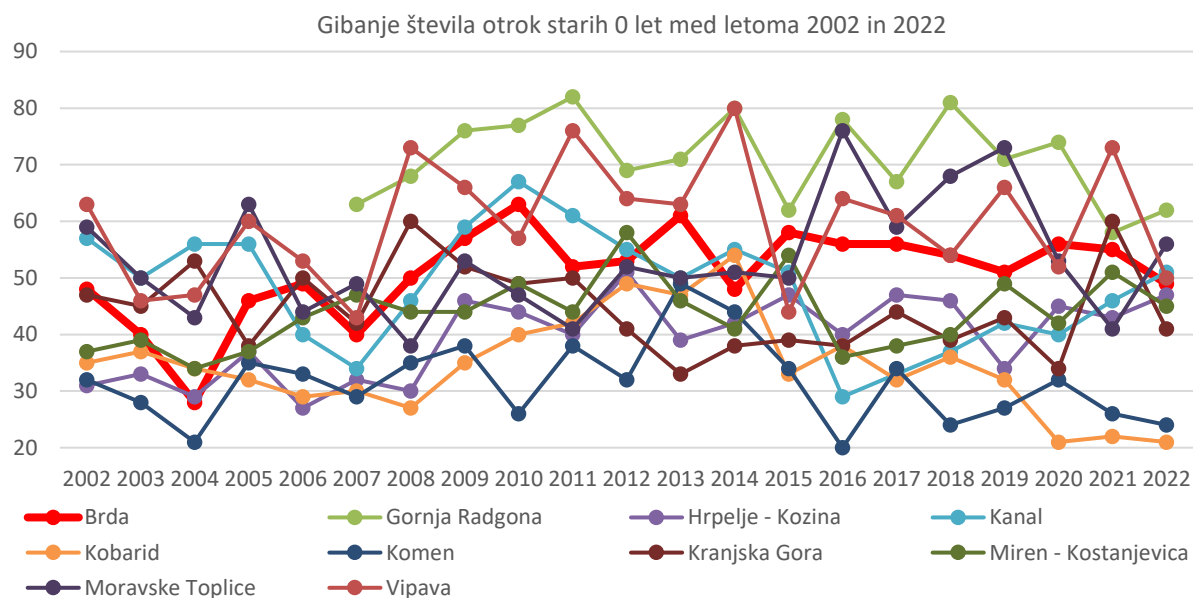
Iz Evidence vzgojno-izobraževalnih zavodov in vzgojno-izobraževalnih programov prevzemamo podatke o zavodih, ki v občini Brda izvajajo predšolsko vzgojo (preglednica 29). Podatki o številu vpisanih otrok se pri tem nekoliko razlikujejo od podatkov vodenih na SURS. Do odstopanja najverjetneje prihaja zaradi različnega časovnega zajema podatkov oz. ažurnosti podatkov. Podatki na statističnem uradu se najverjetneje nanašajo na vpis v posamezno šolsko leto, medtem ko naj bi se podatki v Evidenci zavodov in programov posodabljali sproti. Iz Evidence smo pridobili podatke za šolsko leto 2022/2023, posodobljene na dan 22.11.2022. Podatke iz evidence obravnavamo kot pravilnejše, kljub temu pa podatke iz SURS v nadaljevanju uporabimo zaradi primerjav s preostalimi občinami ter daljše časovne vrste za katero so podatki na voljo.

V občini Brda delujejo 3 javni vrtci, ki jih v šolskem letu 2022/2023 obiskuje 200 otrok.

Preglednica 29: Javni vrtci v občini.

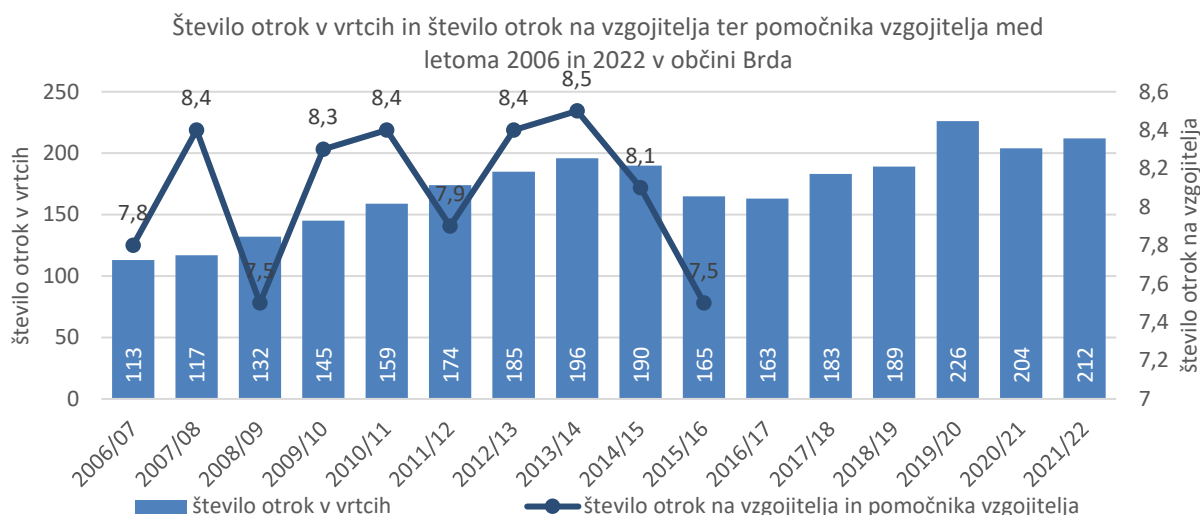
Naziv vrtca	Naslov	Pravni status
Osnovna šola Alojza Gradnika Dobrovo, enota vrtca Dobrovo	Trg 25. maja 11, 5212 Dobrovo v Brdih	Javni vrtec
Osnovna šola Alojza Gradnika Dobrovo, enota vrtca Kojško	Kojško 69, 5211 Kojško	Javni vrtec
Osnovna šola Alojza Gradnika, DO vrtca Dobrovo v Biljani	Biljana 12, 5212 Dobrovo v Brdih	Javni vrtec

Gibanje števila otrok starih 0 let v občini Brda ne nakazuje na upad števila otrok v vrtcih. Po letih sicer prihaja do manjših nihanj, je pa od leta 2008 naprej vsako leto vsaj 50 otrok, starih 0 let (maksimum je bil dosežen leta 2010 – 63 otrok), z izjemo leta 2014, ko jih je bilo 48.

*podatki za občino Gornja Radgona se prikazujejo od leta 2007 dalje.

Shema 68: Gibanje števila otrok, starih 0 let, med letoma 2002 in 2022.

*Opomba: Podatek o številu otrok na vzgojitelja in pomočnika vzgojitelja od leta 2016 dalje ni na voljo.

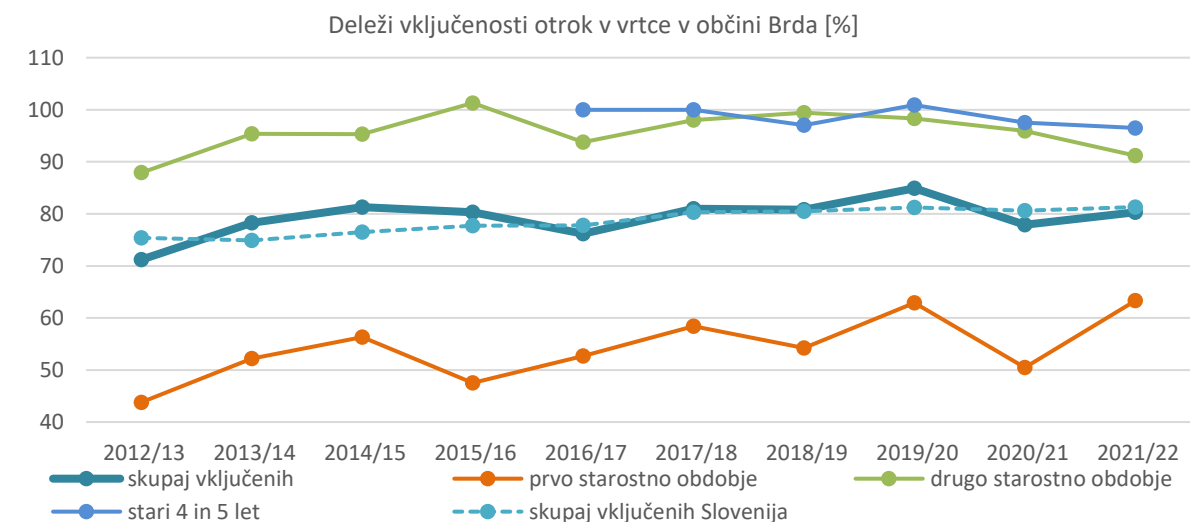
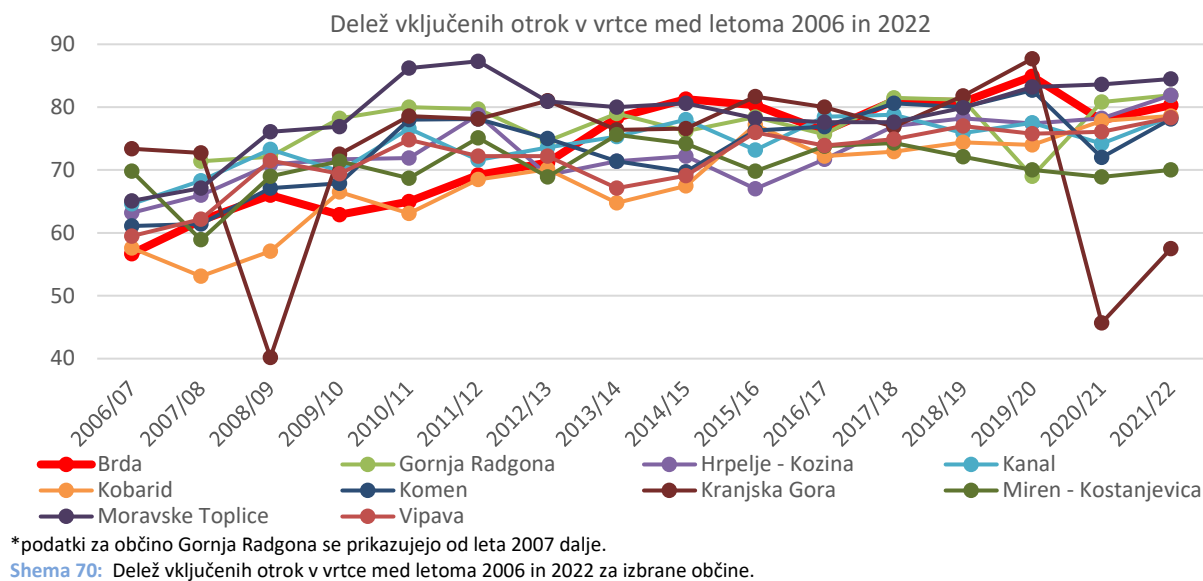
Shema 69: Število otrok v vrtcih in število otrok na vzgojitelja in pomočnika vzgojitelja med letoma 2006 in 2022.

Iz preglednice 30 je razvidno, da je delež vključenosti otrok v vrtece v občini Brda večino opazovanega obdobja nižji od slovenskega povprečja, izjema so šolska leta 2013/14, 2014/15, 2015/16, 2017/18, 2018/19 in 2019/20.

Primerjava podatka o otrocih, vključenih v vrtec po občini zavoda in po občini stalnega prebivališča nam pove, da je več otrok vključenih v vrtec iz občine Brda po stalnem prebivališču, kot jih obiskuje vrtec v občini Brda. Torej kar nekaj otrok s stalnim prebivališčem v občini Brda obiskujejo vrtece v drugih občinah. Zaradi pomanjkanja podatkov ne vemo točnega števila otrok s stalnim prebivališčem v občini Brda, ki obiskujejo vrtece v drugih občinah Slovenije in obratno.

Preglednica 30: Delež vključenih otrok v vrtcih v občini in v Sloveniji za obdobje 2006–2022.

Šolsko leto, občina Brda	Delež vključenih v vrtec – občina (%)	Delež vključenih v vrtec – Slovenija (%)	Otroci, vključeni v vrtec, po občini zavoda (Brda)	Otroci, vključeni v vrtec, po občini stalnega prebivališča (Brda)
2006/07	56,7	64,7	113	122
2007/08	62	67,1	117	127
2008/09	66	70,2	132	138
2009/10	62,9	71,9	145	154
2010/11	65	73,9	159	171
2011/12	69,2	75,8	174	189
2012/13	71,2	75,4	185	198
2013/14	78,3	74,9	196	224
2014/15	81,3	76,5	190	217
2015/16	80,3	77,7	165	208
2016/17	76,2	77,8	163	195
2017/18	81	80,3	183	219
2018/19	80,8	80,5	189	215
2019/20	84,9	81,2	226	246
2020/21	77,9	80,6	204	221
2021/22	80,3	81,3	212	227

Zasedenost in prosta mesta v vrtcih v občini Brda so po spletnem viru Evidence zavodov in programov (<https://paka3.mss.edus.si/registriweb/Vrtci.aspx>) sledeča:

Preglednica 31: Število prostih mest in število otrok na čakalnem seznamu (stanje na dan 22.11.2022).

Starostno obdobje	Oznaka oddelka	Število prostih mest	Število otrok na čakalnem seznamu
1. starostno obdobje	1-2	9	10
	2-3	0	
	1-3	/	
2. starostno obdobje	3-4	0	0
	4-5	0	
	5-6	2	
	3-6	0	
Kombinirani oddelki	Otroci 1. star. obdobja	/	/
	Otroci 2. star. obdobja	/	
Razvojni oddelki			
Skupaj		11	10

Prosta mesta in število otrok na čakalnem seznamu po enotah vrtcev:

Preglednica 32: Število otrok na čakalnem seznamu v posameznem vrtcu v občini (stanje na dan 22.11.2022).

Vrtci z enotami	Št. prostih mest	Št. otrok na čakalnem seznamu
Osnovna šola Alojza Gradnika Dobrovo, enota vrtca Dobrovo	6	7
Osnovna šola Alojza Gradnika Dobrovo, enota vrtca Kojško	3	3
Osnovna šola Alojza Gradnika, DO vrtca Dobrovo v Biljani	2	0

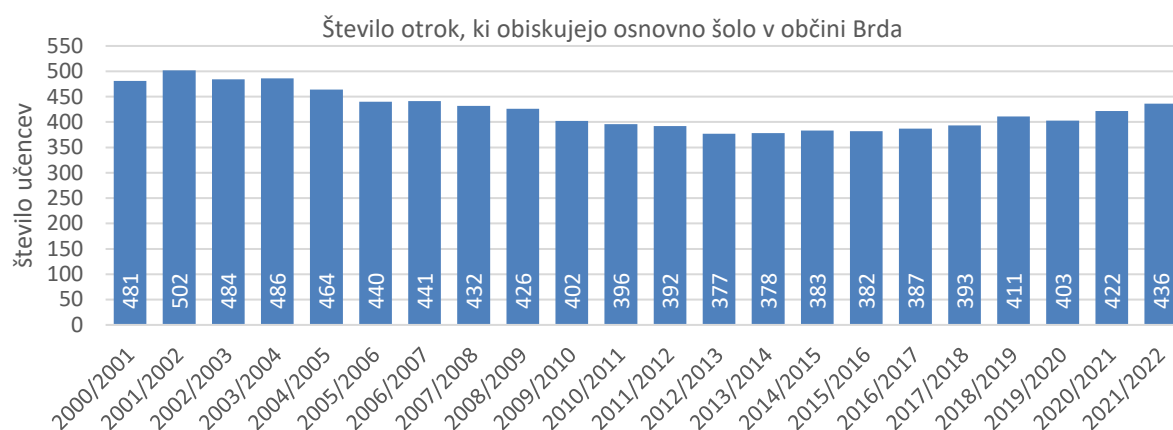
Osnovne šole

Vključeni podatki/podkazalniki: število učencev, število učencev na oddelek v rednih in prilagojenih programih osnovne šole, število predšolskih otrok starih od 0 do 5 let.

V občini Brda delujeta 1 osnovna šola in 1 podružnična šola. V šolskem letu 2021/2022 je osnovno in podružnično šolo obiskovalo 436 otrok. Od leta 2000 do 2013 je število učencev počasi upadalo in doseglo minimum v šolskem letu 2012/13, ko je osnovni šoli obiskovalo 377 učencev. Od leta 2014 dalje pa število otrok počasi narašča in doseže maksimum v šolskem letu 2021/22, ko osnovni šoli obiskuje 436 učencev (maksimalno število otrok je bilo v opazovanem obdobju doseženo v šolskem letu 2001/02, ko je osnovni šoli obiskovalo 501 učencev).

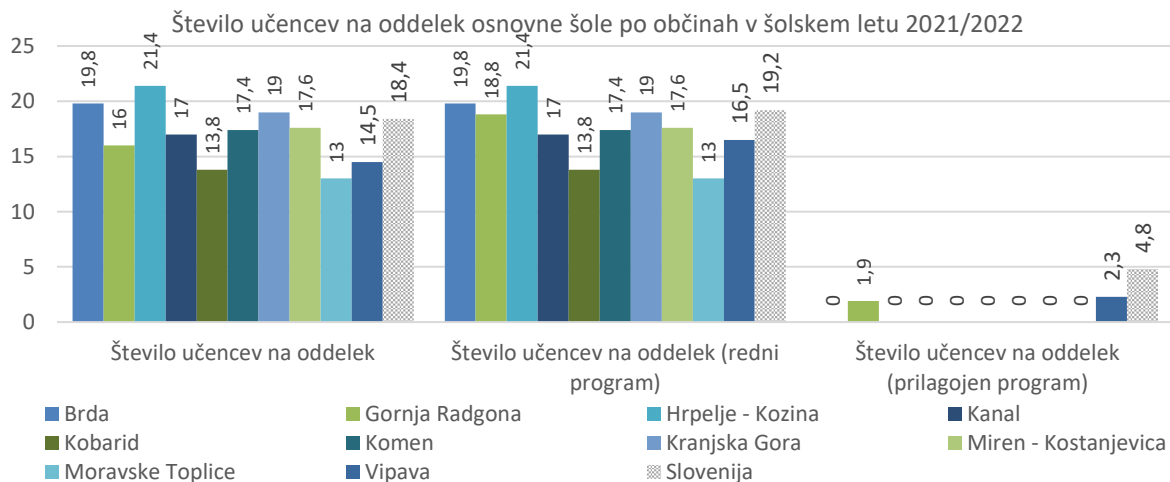
Preglednica 33: Osnovne šole v občini v letu 2022.

Naziv osnovne šole	Naslov
Osnovna šola Alojza Gradnika Dobrovo	Trg 25. maja 9, 5212 Dobrovo v Brdih
Osnovna šola Alojza Gradnika Dobrovo, Podružnica Kojško	Kojško 69, 5211 Kojško

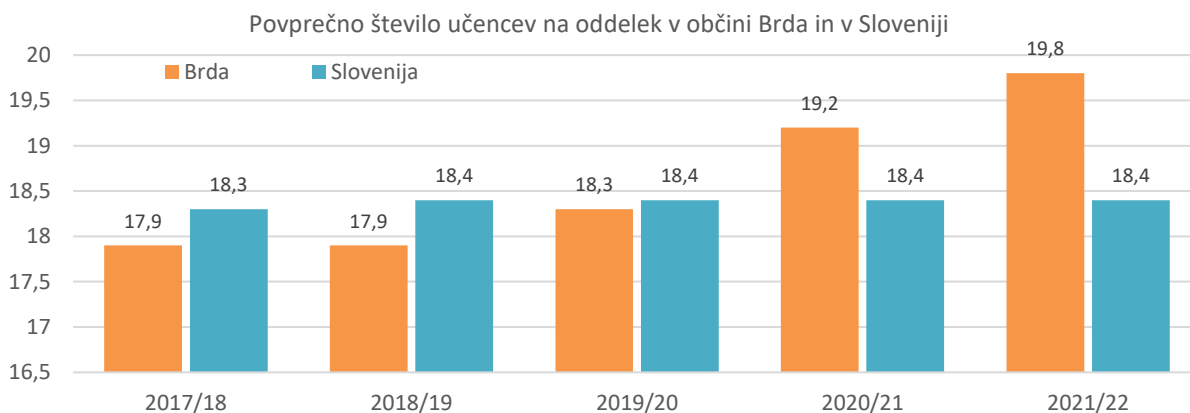
Shema 72: Število učencev v osnovni šoli v občini (2000–2022).

Shema 73 prikazuje število učencev na oddelek v šolskem letu 2020/2021 v primerljivih občinah. Občina Brda je s povprečno 19,8 učenca na oddelek nad slovenskim povprečjem, ki znaša 19,2.

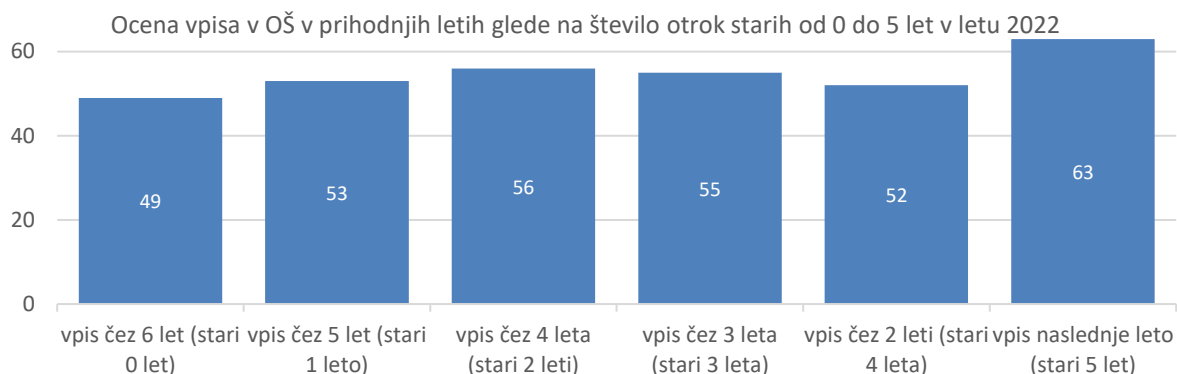
Shema 73: Število učencev na oddelek osnovne šole po primerljivih občinah v šolskem letu 2021/2022.

Med šolskimi leti, prikazanimi na shemi 74, se število učencev na oddelek v občini Brda ne spreminja bistveno. Na kazalnik sicer vpliva predvsem število razpisanih oddelkov v osnovni šoli, katerih število zavisi od vpisa ter prostorskih kapacitet v OŠ. V splošnem velja, da vrednosti nad 20,0 učencev na oddelek kažejo večjo zasedenost OŠ v občini oz. na potrebo po dodatnih oddelkih. Vrednost v občini Brda znaša 18,4 in se z leti trenutno bistveno ne povečuje.

Shema 74: Število učencev na oddelek v občini in povprečno v Sloveniji.

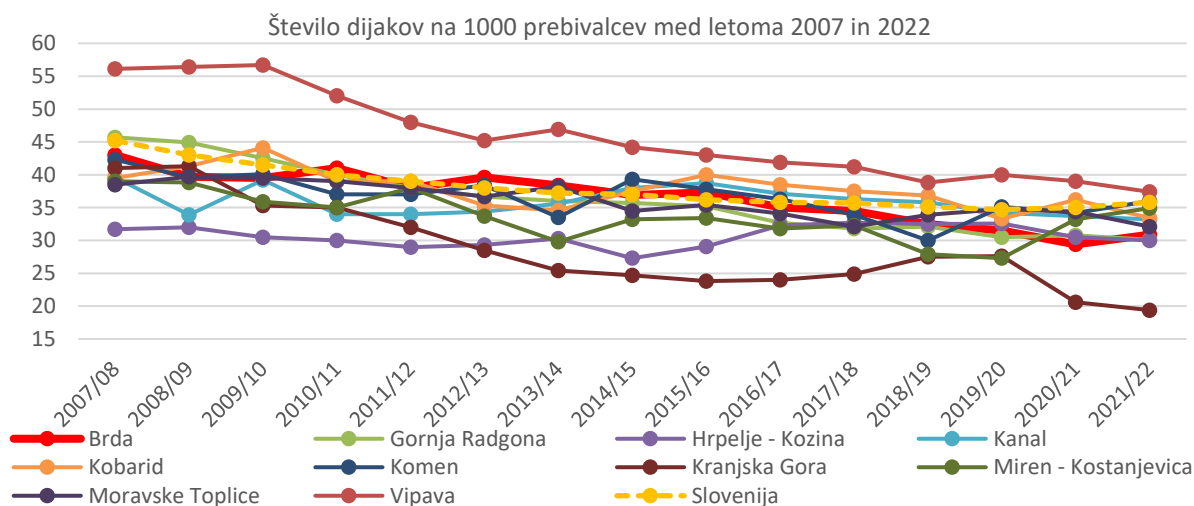
Na podlagi števila predšolskih otrok po starostnih skupinah od 0 do 5 let, je vsaj okvirno mogoče napovedati število vpisov v osnovno šolo v naslednjih 6 letih. Seveda je pri tem ocena le pavšalna, saj ne upoštevamo selitvenega gibanja prebivalstva, ki pa lahko tudi znatno vpliva na število šoloobveznih otrok.

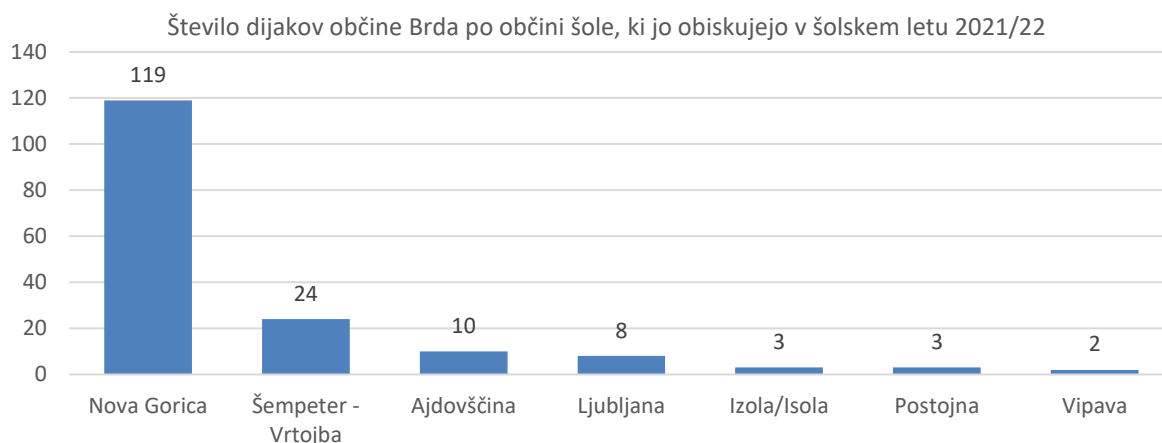
Shema 75: Ocena vpisa v OŠ v prihodnjih letih glede na število otrok starih od 0 do 5 let v letu 2022.

Srednješolsko izobraževanje

Shema 76 prikazuje število dijakov na 1.000 prebivalcev. Občina Brda je imela v šolskem letu 2021/2022 31 dijakov na 1.000 prebivalcev, kar je najbolj primerljivo z občino Gornja Radgona. Največ dijakov na 1.000 prebivalcev je v občini Vipava (37), najmanj pa v občini Kranjska Gora (19).

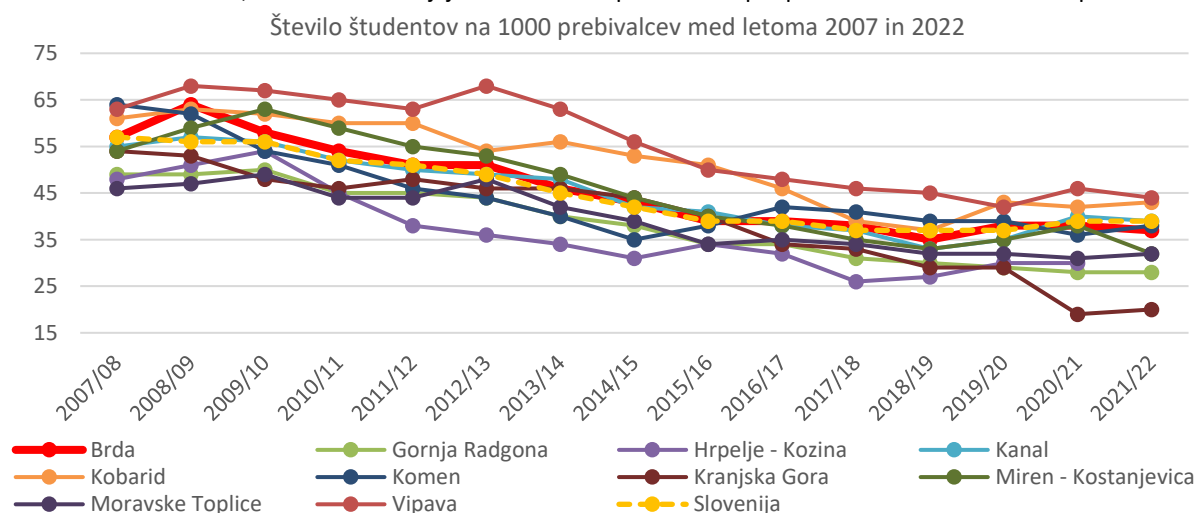
Shema 76: Število dijakov na 1.000 prebivalcev med letoma 2007 in 2022.

Shema 77: Število dijakov občine po občini šole, ki jo obiskujejo v šolskem letu 2021/22.

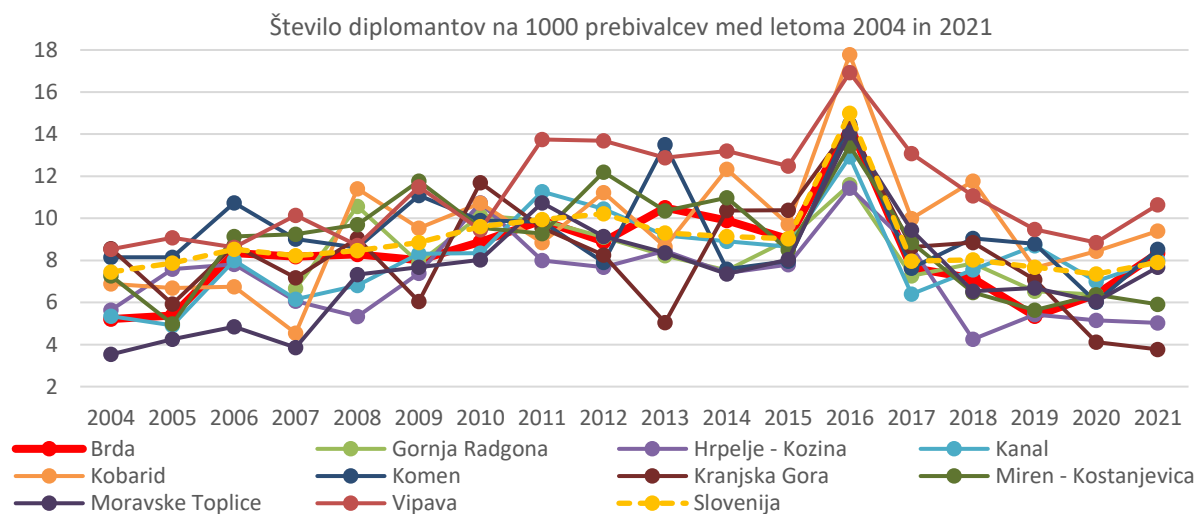
Visokošolsko izobraževanje

Med 1.000 prebivalci v občini Brda je bilo v študijskem letu 2021/22 37 študentov in 9 diplomantov na 1.000 prebivalcev v letu 2021; v celotni Sloveniji je bilo na 1.000 prebivalcev povprečno 39 študentov in 8 diplomantov.

Shema 78: Število študentov na 1.000 prebivalcev med letoma 2007 in 2022.

Pri številu diplomantov je opaziti porast v letu 2016, ki je vezan na možnost zaključka študija po pred bolonjskem programu. Število diplomantov se v splošnem v občinah ne spreminja tako izrazito v primerjavi z upadanjem števila študentov na 1.000 prebivalcev.

*podatki za občino Gornja Radgona se prikazujejo od leta 2007 dalje.

Shema 79: Število diplomantov na 1.000 prebivalcev med letoma 2004 in 2021.

Indeks pokritosti potreb za domsko varstvo starejših

Vključeni podatki/podkazalniki: gibanje števila starostnikov, indeks pokritosti potreb domskega varstva starejših

Na področju domskega varstva starejših je v občini enota doma upokojujencev Nova Gorica in sicer v Podsobotinu, ki ponuja 94 mest.

Domsko varstvo se rešuje v okviru upravne enote. Za upravno enoto Nova Gorica so tako na voljo podatki s tega področja. Glede na število starostnikov v občini in število mest v domovih, le ta ne zadostujejo za 4,8 % populacije starostnikov, kar je državna norma. Indeks pokritosti potreb za upravno enoto Nova Gorica, v katero poleg občine Brda spadajo še občina Nova Gorica, Kanal, Miren - Kostanjevica, Renče - Vogrsko in Šempeter - Vrtojba kaže na izrazito pomanjkanje mest, saj znaša 74,79. Na pomanjkanje mest pa v končni fazi kaže tudi analiza prošenj za mesto v domu za starostnike. Če upoštevamo še predpostavko, da se delež starostnikov v občinah iz leta v leto povečuje, je v prihodnje pričakovati vse večje potrebe po kapacitetah v domovih za starostnike in bi bilo smiselno razmisliti o povečanju kapacitet oziroma o novih domovih za starostnike.

Uradni podatki o pokritosti domskih potreb za domsko varstvo starejših so sledeči (<https://www.ssz-slo.si/wp-content/uploads/POKRITOST-RS-30.6.2022.pdf>):

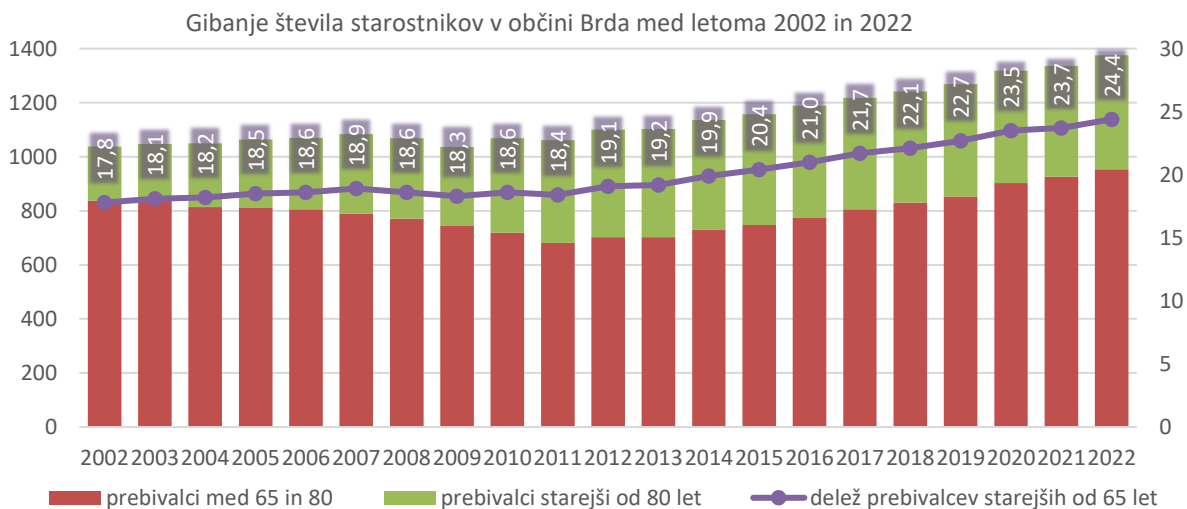
Preglednica 34: Pokritost domskih potreb za domsko varstvo starejših v UE.

Upravna enota RS	Občine	Preb. nad 65 let		Obstoječi domovi		Mesta zadostujejo	Potrebno št. mest	Razlika	Indeks pokritosti potreb
Nova Gorica	Brda, Kanal, Miren-Kostanjevica, Nova Gorica, Renče-Vogrsko, Šempeter-Vrtojba	število	%	število domov	število mest	za % skupine	za 4,8% ciljne skupine	v številu mest	
		14.321	24,56	4	482	3,37	644	-162	74,79

V upravni enoti Nova Gorica, ki obsega območje občine Nova Gorica, Brda, Kanal, Miren – Kostanjevica, Renče – Vogrsko in Šempeter - Vrtojba je v letu 2022 14.321 občanov starejših od 65 let, kar predstavlja 24,56 % prebivalstva tega območja. Ob smernici, da je potrebno zagotoviti mesta v domovih za okvirno 4,8 % ciljne skupine, to pomeni, da naj bi bilo na tem območju na voljo okoli 644 mest.

Starostniki občine Brda predstavljajo 9,6 % vseh starostnikov UE Nova Gorica, na katero se nanašajo podatki v preglednici 34. V kolikor se mesta v obstoječih domovih delijo proporcionalno, naj bi bilo v občini za starostnike na voljo 46 mest, kar je za 20 mest premalo glede na predhodno omenjeno smernico (zagotoviti mesta v domovih za 4,8 % ciljne skupine). Ob tem se poraja tudi vprašanje, ali je ocena potrebnega števila mest pravilna, saj je po mnenju številnih 4,8 % ciljne skupine sorazmerno malo. Na kar kaže tudi število prošenj oziroma čakajočih na mesto v domu, ki so analizirane v nadaljevanju.

Ob dejstvu, da se demografska slika slabša, viša se tako povprečna starost prebivalstva kot tudi samo število starostnikov, je v prihodnje pričakovati vse večje potrebe po kapacitetah v domovih za starostnike. V občini Brda se je od leta 2002 pa do 2022 število starostnikov nad 65 let povečalo za kar 32,4 %.

Shema 80: Gibanje števila starostnikov v občini med letoma 2002 in 2022.

V nadaljevanju podajamo pregled kapacitet v obstoječih domovih.

Preglednica 35: Kapacitete v domovih za starejše v občini v letu 2022.

Izvajalci varstva v javni mreži	Št. mest po koncesiji, sklepu	Št. sob	1-post. soba	2-post. soba	3-post. soba	Zasedeno mest 1. 1. 2021	Dnevno varstvo (št. mest)	Oskrbovana stanovanja
Dom starejših občanov Ajdovščina	151	82	24	47	11	151	0	/
Dom starejših občanov Nova Gorica (sedež zavoda)	230	128	46	78	4	214	60	/
Dom starejših občanov Nova Gorica (enota Podsabotin)	94	59	28	31	0	90	0	/
Dom upokoјencev Gradišče	146	84	25	59	0	143	0	/

Pregled prošenj in prostih mest v domovih za starejše in posebnih socialno varstvenih zavodih pokaže, da so potrebe po domskem varstvu velike in se še povečujejo.

Preglednica 36: Pregled prošenj in prostih mest v domovih za starejše v občini v letu 2021.

Izvajalec	Kapaciteta	Prosta mesta	Evidentirane prošnje (aktivne)	Aktualne prošnje
Dom starejših občanov Ajdovščina	151	0	241	190
Dom starejših občanov Nova Gorica (sedež zavoda)	224	0	557	424
Dom starejših občanov Nova Gorica (enota Podsabotin)	94			
Dom upokoјencev Gradišče	143	0	224	239

Pri tem se kot evidentirane (aktivne) prošnje štejejo vse popolne sprejete prošnje, za katere dom vodi postopek po veljavnem Pravilniku, kot aktualne prošnje pa so štete tiste za katere odgovorna oseba oziroma komisija pri izvajalcu ve, da želijo takojšnjo namestitev.

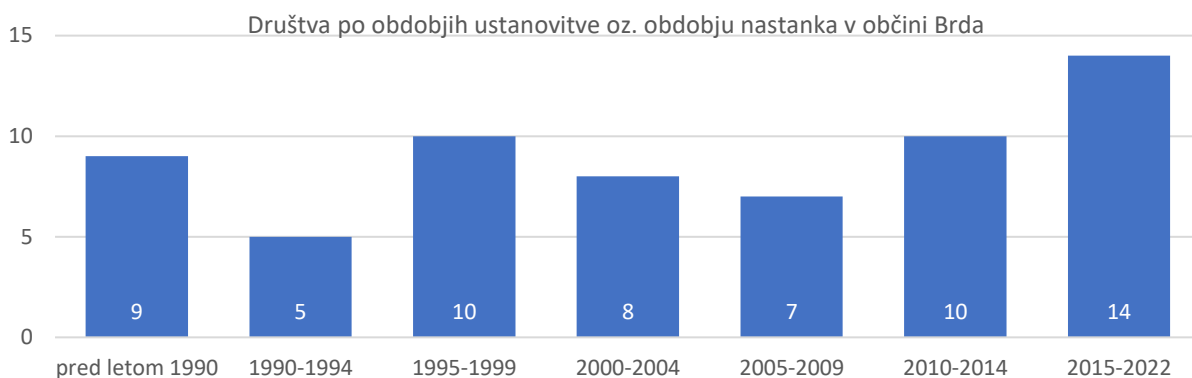
Zaključimo lahko, da je na podlagi splošne demografske slike in pomanjkanja mest v domovih za starejše v prihodnje nujno potrebno zagotoviti (dodatna) mesta v domovih za starejše in zagotavljati ustrezno raven oskrbe. Dodatno je ob naraščanju števila starejših potrebno zagotoviti tudi ustrezne površine in storitve za oskrbo starejših (oskrbovana stanovanja, dnevni in medgeneracijski center, pomoč na domu ipd.).

Društva

V preglednici 37 je predstavljen pregled društev v občini po tipu registriranega društva. Občina Brda ima skupaj 63 društev, od tega jih je največ v kategoriji kulturnih in umetniških društev (21), najmanj pa v kategoriji ostala društva (2).

Preglednica 37: Pregled društev v občini (Vir: <http://mrrsp.gov.si/rduobjave/dr/index.faces>).

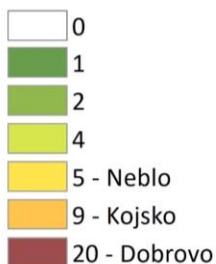
Tip oziroma skupina društva v občini Brda	Število registriranih društev
Športno ali rekreativno društvo	12
Društva za pomoč ljudem	5
Kulturna in umetniška društva	21
Znanstveno raziskovalna, izobraževalna, strokovna in poklicna društva	3
Društva za varstvo okolja, gojitev in vzrejo živali in rastlin	4
Stanovska društva	13
Društva za razvoj kraja	3
Ostala društva	2
Skupaj	63

Shema 81: Število društev po obdobjih nastanka v občini.

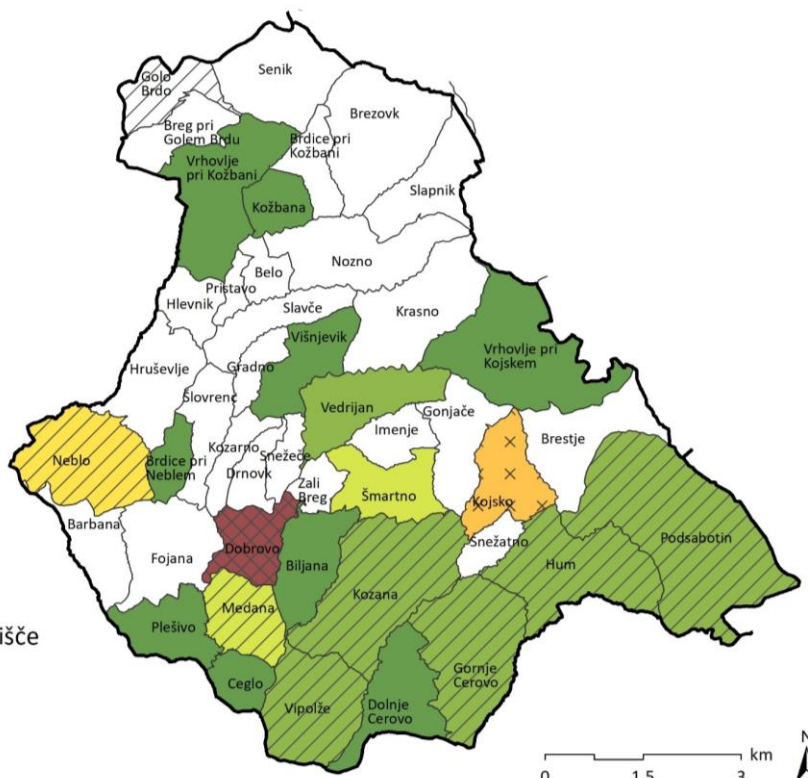
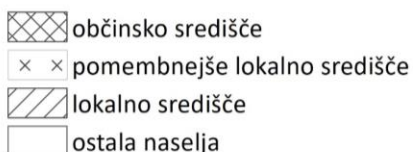
Društva po naseljih v občini Brda

Št. registriranih društev s sedežem v naselju

meje naselij
občinske meje

Funkcija v omrežju naselij

Vir: GURS, 2022; MRRSP, 2022; lastni izračuni.

Slika 21: Število registriranih društev po naseljih v občini.

Kultura

V evidenci javnih zavodov na področju kulture je v občini Brda zabeležen Goriški muzej Kromberk v okviru katerega spadata spominska hiša Gradnik – Zorzut in grad Dobrovo.

Pregled Izpisa iz evidence občinske javne infrastrukture na področju kulture z dne 30. 6. 2022 (vir: <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MK/Sluzba-za-investicije/Izpis-iz-evidence-obcinske-JKI-30062022.xlsx>) je pokazal, da so na območju celotne občine 3 tovrstne nepremičnine. Državne javne infrastrukture na področju kulture v občini po izpisu iz te evidence naj ne bi bilo (vir: <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MK/Sluzba-za-investicije/Izpis-iz-evidence-drzavne-JKI.xlsx>).

Preglednica 38: Občinska infrastruktura, namenjena kulturnim dejavnostim.

Naziv infrastrukture	Ime javnega zavoda	Kulturna zvrst oz. dejavnost
Gradnikova – Zorzutova hiša	Goriški muzej Kromberk – Nova Gorica	Spominska hiša
Grad Dobrovo	Goriški muzej Kromberk – Nova Gorica	Stavba
Hiša v Šmartnem št. 20		Stavba

Šport in rekreacija

Zbirka podatkov Razvid športnih objektov, ki je vodena po 76. člen Zakona o športu (Uradni list RS, št. 29/17) ter vsebuje podatke o javnih in zasebnih športnih objektih.

Podobno kot za infrastrukturo na področju kulture, se je tudi pri tej evidenci ob pregledu podatkov pokazalo, da obstajajo nekatera neskladja med evidenco in stanjem v občini Brda, med drugim v evidenci ni zavedenih športnih igrišč pri osnovni šoli. V preglednici 39 kljub temu prikazujemo podatke iz razvida športnih objektov saj gre za uradni podatek. Smiselno bi bilo, da občina svoje podatke iz razvida pregleda in dopolni, na kar opozori oziroma za spremembo zaprosi Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport.

Preglednica 39: Število in tip športnih objektov v občini.

Tip športnega objekta	Število športnih objektov	Število objektov v lasti občine
športna dvorana ali telovadnica	1	1
športno igrišče pri OŠ ali SŠ	1	1
zunanje športno igrišče	2	1
športna strelišča in balinišča	2	0
Skupaj	6	3

Športna dvorana in telovadnica v občini Brda je v Osnovni šoli Dobrovo, medtem ko med zunanja športna igrišča štejemo:

- Športni park Rio Kojsko,
- Športno igrišče OŠ Dobrovo,
- Športno igrišče Vipolže, ki ni v občinski lasti,

V občini sta poleg zgoraj naštetih zunanjih igrišč še dva zunanja balinišča v Fojani in Medani, ki nista v občinski lasti. Občina Brda nima atletskega stadiona niti društev, ki bi delovala na področju osnovnih športnih prvin, kot sta atletika in gimnastika.

Ključni kazalnik za podatke o pokritih športnih objektih je njihova površina izražena v kvadratnih metrih. Edina priporočena vrednost, ki jo je mogoče uporabiti pri vrednotenju ustreznosti razvitosti mreže pokritih športnih objektov, je namreč usmeritev iz Nacionalnega programa športa v Republiki Sloveniji 2014–2023, ki predvideva zagotavljanje 0,35 m² ustrezno prostorsko umeščenih pokritih športnih površin na prebivalca.

Območja centralnih dejavnosti v namenski rabi prostora

Kot eno pomembnejših kategorij namenske rabe prostora, ki je pomembna za razvoj centralnih in družbenih dejavnosti v prostoru, obravnavamo načrtovana območja centralnih dejavnosti. Analiza območij centralnih dejavnosti temelji predvsem na veljavnih podatkih namenske rabe prostora. Prikazane in izračunane so površine območij centralnih dejavnosti po podrobnih kategorijah namenske rabe prostora, izveden pa je bil tudi preračun površin na prebivalca ter delež površin glede na vsa stavbna zemljišča v občini. Rezultate smo primerjali z izbranimi primerljivimi občinami.

V izvedbenem delu OPN (2022) so v 49. členu v poglavju 3. Prostorski izvedbeni pogoji, 3.2. Prostorsko izvedbeni pogoji za namensko rabo prostora (namembnost) in posege v prostor 3.2.2. Prostorsko izvedbeni pogoji za območja in površine namenske rabe prostora, ki so namenjene poselitvi Osrednja območja centralnih dejavnosti – C opredeljena območja podrobnejše namenske rabe prostora (C). To so območja historičnih ali novih jader, kjer gre pretežno za prepletanje trgovskih, oskrbnih, storitvenih, upravnih, socialnih, zdravstvenih, vzgojnih, izobraževalnih, kulturnih, verskih in podobnih dejavnosti ter bivanje. Za analizo namenske rabe prostora oz. razpoložljivih površin območij centralnih dejavnosti so v prvi fazi pomembne predvsem dopustne dejavnosti glede na obstoječo in načrtovano podrobnejšo namensko rabo prostora. Izvedbeni del OPN v občini Brda ločuje območja centralnih dejavnosti na:

- CU – Osrednja območja centralnih dejavnosti
- CD – Druga območja centralnih dejavnosti

V območjih CU (osrednja območja centralnih dejavnosti) so dopustne sledeče dejavnosti: terciarne dejavnosti, kvartarne dejavnosti, bivanje ter obrtne dejavnosti brez prekomernih vplivov na okolje in zunanjih deponij.

Podobno so v območjih CD (druga območja centralnih dejavnosti) dopustne dejavnosti:

- CDi so površine, namenjene izobraževanju ter predšolski vzgoji, kjer so osnovne dejavnosti izobraževanje, predšolska vzgoja, znanstveno in raziskovalno delo, šport, rekreacija, socialno varstvo in bivanje.
- CDc so površine, namenjene verski dejavnosti, dopustne dejavnosti so dejavnosti v okviru cerkve in versko izobraževanje.
- CDo so površine, namenjene trgovskih, oskrbnim, poslovnim, storitvenim, družbenim, gostinskimi dejavnostim in manjši obrti.

Območja centralnih dejavnosti v občini Brda

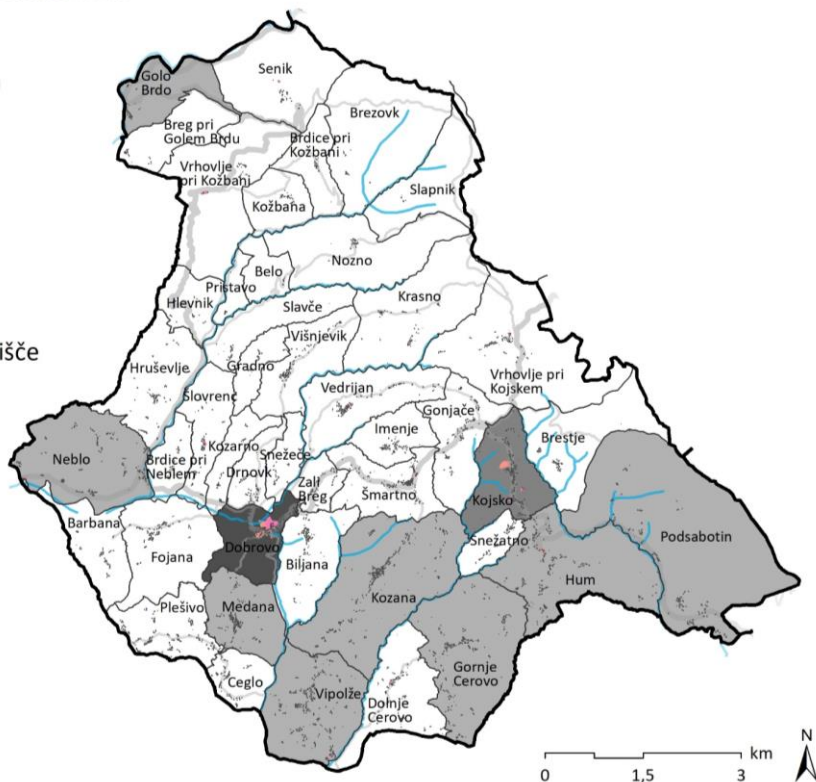
Območja centralnih dejavnosti po veljavni namenski rabi prostora

- CD - druga območja centralnih dejavnosti
- CU - osrednja območja centralnih dejavnosti

Funkcija v omrežju naselij

- občinsko središče
- pomembnejše lokalno središče
- lokalno središče
- ostala naselja

- poselitev (KS)
- meje naselij
- občinske meje

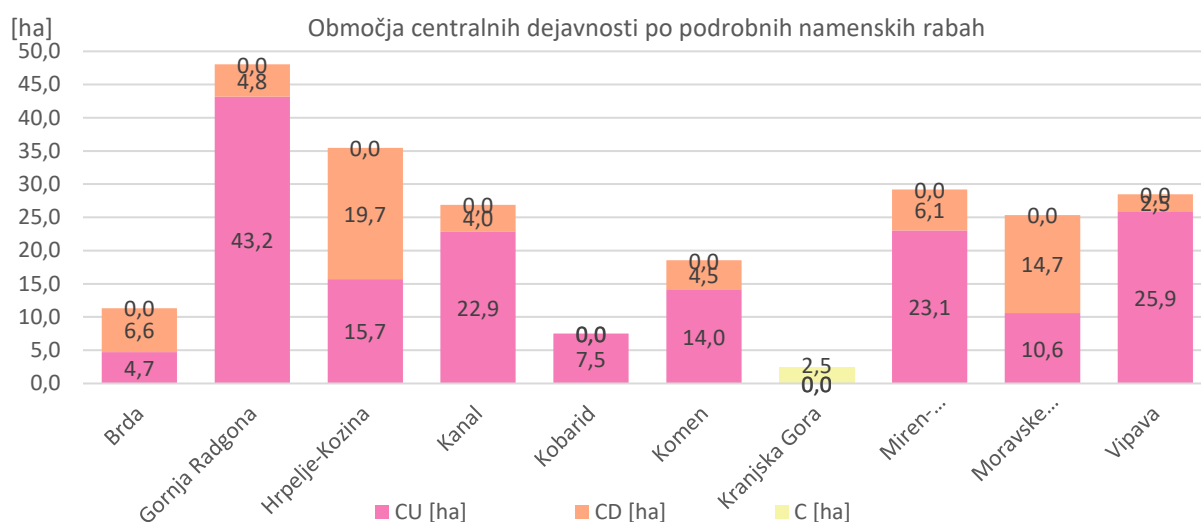
Vir: GURS, 2022; lastni izračuni.

Slika 22: Območja centralnih dejavnosti v občini.

V občini Brda območja centralnih dejavnosti predstavljajo 2,5 % vseh SZ v občini. Gre za 11,3 ha zemljišč, ki so v večini že pozidana oz. zasedena. Ocena nepozidanih stavbnih zemljišč je izdelana na podlagi preseka evidence ESZ z dejansko rabo državnih cest in namensko rabo občine. Podrobnejši podatek bi podala izdelava strokovne podlage bilanc stanja s razvojnimi stopnjami. Presek pokaže, da je nepozidanih območij centralnih dejavnosti v občini okoli 4,4 ha, ker predstavlja 61,3 % pozidanost tovrstnih območij.

Od 11,4 ha območij centralnih dejavnosti je osrednjih območij centralnih dejavnosti (CU) 4,7 ha ter drugih območij centralnih dejavnosti (CD) 6,64 ha. Največ območij za centralne dejavnosti se nahaja v naselju Dobrovo (5,22 ha), sledijo naselje Kojško (1,97 ha), Neblo (0,66 ha), Vrhpolje pri Kožbani (0,53 ha), Vipolže (0,31 ha), v preostalih naseljih (Barbana, Biljana, Breg pri Golem Brdu, Dolnje Cerovo, Fojana, Golo Brdo, Gornje Cerovo, Gradno, Hruševlje, Hum, Kozana, Kožbana, Krasno, Medana, Nozno, Podsabotin, Senik, Snežeče, Šlovrenc, Šmartno, Vedrijan in Vrhpolje pri Kojškem) pa jih je manj kot 0,3 ha.

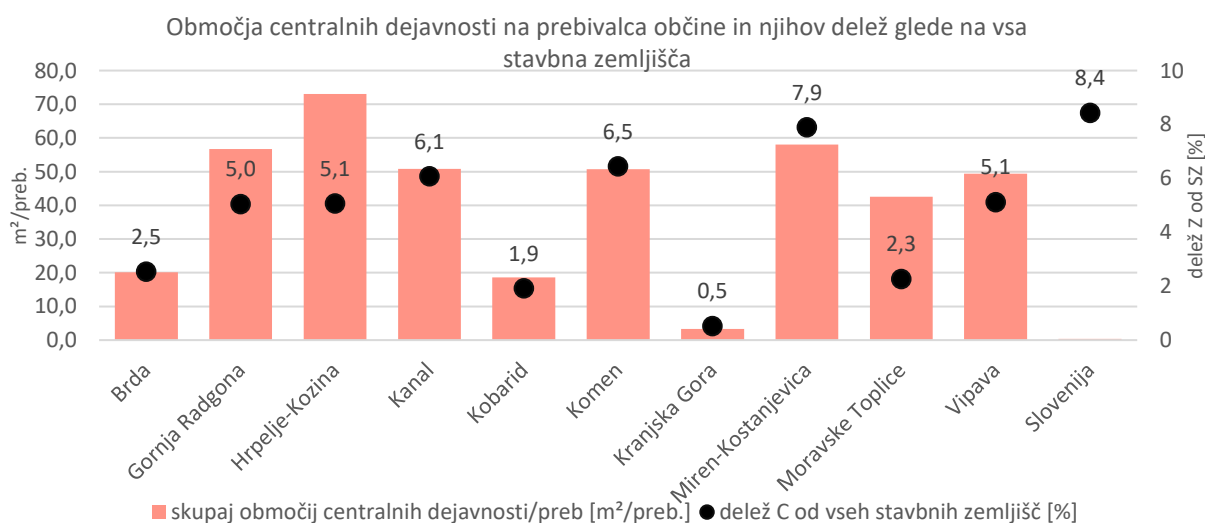
Primerjava količin območij stavbnih zemljišč namenjenih centralnim dejavnostim med izbranimi občinami je bila narejena na podlagi tematskega zbirnega sloja imenovanega »Podrobna namenska raba prostora iz OPN«, ki je na voljo na podatkovnem portalu Ministrstva za okolje in prostor, preko Prostorskega informacijskega sistema. Gre za stanje na presečni datum 13. 10. 2021. Med primerjanimi občinami ima največ območij centralnih dejavnosti Gornja Radgona, in sicer skupaj 48 ha.

Opomba: V občinah kjer po novi zakonodaji OPN še ni sprejet, veljavna namenska raba lahko vsebuje tudi kategorijo C, ki označuje vsa območja centralnih dejavnosti brez podrobnejšega ločevanja.

Shema 82: Površine območij posameznih kategorij centralnih dejavnosti.

Za boljšo primerjavo smo izračunali še površine območij centralnih dejavnosti na prebivalca občine in delež območij centralnih dejavnosti glede na vsa stavbna zemljišča v posamezni občini (shema 83). Občina Brda je s 20,1 m²/preb. površin centralnih dejavnosti med občinami z nižjimi vrednostmi.

Shema 83: Območja centralnih dejavnosti na prebivalca občine in njihov delež glede na vsa stavbna zemljišča.

Kot je na eni strani pomembna sama količina oz. so pomembne skupne površine območij centralnih dejavnosti, so na drugi strani pomembne načrtovane površine oz. prostorske rezerve površin, ki jih za prihodnji razvoj centralnih dejavnosti občina potrebuje. Rezultate podrobne analize pozidanosti oz. prostih površin na območjih centralnih dejavnosti v občini Brda podajamo v preglednici 40.

Preglednica 40: Pozidana in nepozidana območja centralnih dejavnosti po naseljih v občini.

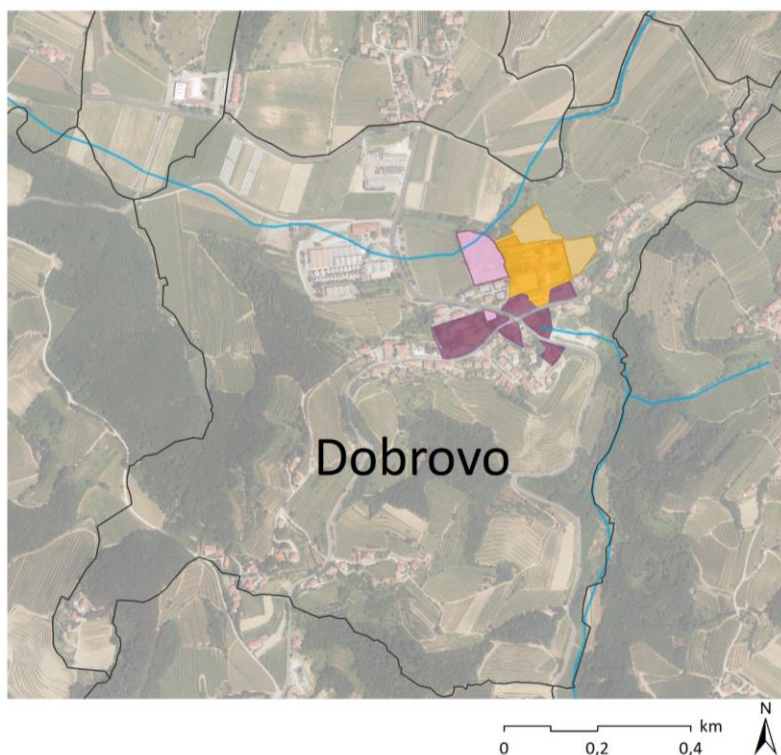
Naselja v občini Brda	Podrobna namenska raba območij centralnih dejavnosti	Skupaj [ha]	Pozidano [ha]	Nepozidano [ha]	Delež pozidanosti [%]
Barbana	CD	0,06	0,02	0,04	36,2
Biljana	CD	0,10	0,10	0,00	100,0
Breg pri Golem Brdu	CD	0,06	0,05	0,01	83,5
Dobrovo	Skupaj	5,22	3,38	1,84	64,8
	CD	2,54	1,58	0,95	62,4
	CU	2,68	1,80	0,89	67,0
Dolnje Cerovo	CD	0,25	0,17	0,08	68,4
Fojana	CD	0,08	0,08	0,00	100,0
Golo Brdo	CD	0,06	0,06	0,00	96,7
Gornje Cerovo	CD	0,06	0,06	0,00	100,0
Gradno	CD	0,05	0,05	0,00	100,0
Hruševlje	CD	0,04	0,04	0,00	100,0
Hum	CU	0,46	0,42	0,04	91,5
Kojško	Skupaj	1,97	0,49	1,48	24,9
	CD	0,59	0,49	0,10	83,3
	CU	1,38	0,00	1,38	0,0
Kozana	CD	0,08	0,08	0,00	100,0
Kožbana	CD	0,03	0,03	0,00	100,0
Krasno	CD	0,04	0,04	0,00	100,0
Medana	CD	0,05	0,05	0,00	100,0
Neblo	CD	0,66	0,21	0,46	31,0
Nozno	CD	0,04	0,03	0,01	77,8
Podsabotin	CD	0,04	0,04	0,00	100,0
Senik	CD	0,13	0,02	0,11	15,9
Snežeče	CD	0,09	0,04	0,05	40,3
Šlovrenc	CD	0,28	0,27	0,00	98,6
Šmartno	Skupaj	0,26	0,15	0,11	58,7
	CD	0,08	0,08	0,00	100,0
	CU	0,18	0,07	0,11	39,9
Vedrijan	CD	0,18	0,18	0,00	100,0
Vipolže	CD	0,31	0,31	0,00	100,0
Vrhovlje pri Kojskem	CD	0,21	0,20	0,00	99,6
Vrhovlje pri Kožbani	CD	0,53	0,37	0,17	68,9
Občina Brda	Skupaj	11,35	6,95	4,40	61,3
	CD	6,64	4,66	1,98	70,1
	CU	4,70	2,29	2,41	48,7

Največ nepozidanih območij centralnih dejavnosti se nahaja v naselju Dobrovo. Vse površine območij centralnih dejavnosti, tako pozidane kot nepozidane v naselju Dobrovo prikazujemo na sliki 23.

Območja centralnih dejavnosti v občinskem središču Dobrovo

Območja centralnih dejavnosti po veljavni namenski rabi prostora

- nepozidana druga območja centralnih dejavnosti (CD)
- pozidana druga območja centralnih dejavnosti (CD)
- nepozidana osrednja območja centralnih dejavnosti (CU)
- pozidana osrednja območja centralnih dejavnosti (CU)
- meje naselij

Vir: GURS, 2022; lastni izračuni.

Slika 23: Pozidana in nepozidana območja centralnih dejavnosti.

Analiza območij centralnih dejavnosti ugotavlja, da v občini Brda primernih območij za razvoj, umeščanje ali širitev centralnih ter družbenih dejavnosti, na primernih lokacijah v veljavni namenski rabi prostora izrazito malo. Opredelitev novih območij za zagotavljanje primernih površin za uresničevanje prihodnjih potreb razvoja centralnih dejavnosti bo tako predmet prihodnjih SD OPN.

Ob tem ocenjujemo, da je količina nepozidanih površin območij centralnih dejavnosti najverjetneje še precenjena. V prikazanih količinah so namreč vključena tudi (še) nepozidana zemljišča, ki že imajo veljavno gradbeno dovoljenje ter zemljišča za katere se projektna dokumentacija za gradnjo predvidenih objektov že pripravlja. Gre za zemljišča, ki bodo najverjetneje okvirno v 5 letih pozidana. Podobno bi veljalo iz ocene prostih površin izključiti tudi območja za katere se pripravljajo PIA (OPPN v pripravi) in so tako že načrtovana za specifičen namen.

Dodatno je primernost nepozidanih površin območij centralnih dejavnosti po podrobnih namenskih rabah za posamezno centralno ali družbeno infrastrukturo (izobraževalne ustanove oz. šolski objekti, domovi za starostnike, zdravstveni dom, športni objekti, itd.) potrebno preveriti tudi glede na, v OPN, za posamezne EUP določene posebne prostorske izvedbene pogoje, ki opredeljujejo dopustne in nedopustne posege ter določajo druge pogoje.

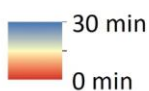
Na podlagi izpostavljenih dodatnih analiz bi bilo mogoče pridobiti realnejšo oceno prostih površin območij centralnih dejavnosti v občini. Gre za podrobni analizi, namenjeni iskanju primernih lokacij za umestitev posamezne infrastrukture oz. objekta. Tovrstne analize tako po podrobnosti, kot tudi po časovni in finančni plati presega okvirje poročila o prostorskem razvoju občine.

Povezanost in dostopnost prebivalcev z občinskim središčem ter z naselji z vlogo v omrežju naselja

Na slikah 24 in v preglednici 41 je predstavljena dostopnost prebivalcev občine Brda do funkcij, ki jih nudi občinsko središče. Dostopnost do občinskega središča je za večino prebivalstva sorazmerno dobra (5,6 % prebivalstva živi v občinskem središču, 21,4 % v območju 5 min dostopnosti ter še 42,8 % prebivalstva v območju od 5 do 10 min dostopnosti), v območjih slabše dostopnosti (nad 20 min) do občinskega središča živi le 131 oz. 2,3 % prebivalcev.

Dostopnost prebivalstva v občini Brda do občinskega središča

Potovalni čas iz/do občinskega središča

Preb. po prebivališču in potovalnem času

- živijo v občinskem središču
- manj kot 5 min
- 5 do 10 min
- 10 do 15 min
- 15 do 20 min
- 20 do 30 min

□ občinsko središče

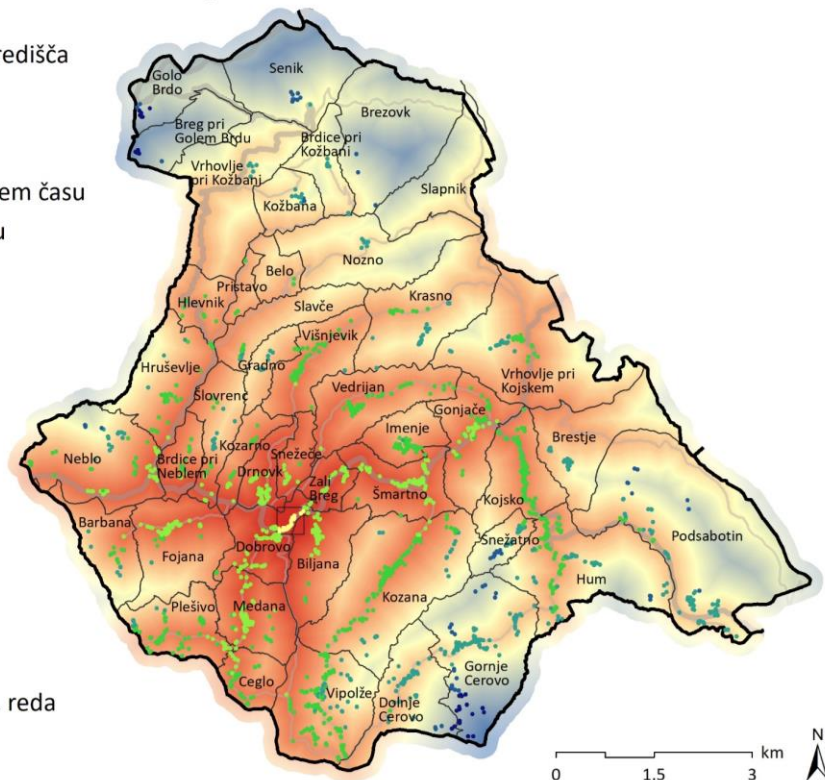
□ meje naselij

□ občinske meje

Prometna infrastruktura

- avtocesta in hitra cesta
- glavna cesta I. in II. reda
- regionalna cesta I., II. in III. reda
- lokalne in turistične ceste

Vir: GURS, 2022; CRP, 2022; lastni izračuni.

Slika 24: Dostopnost prebivalcev do občinskega središča.

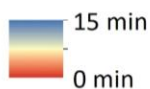
Preglednica 41: Število ter delež prebivalcev po razredih dostopnosti do občinskega središča občine.

Območja dostopnosti	Število prebivalcev po območjih dostopnosti	Delež prebivalcev po območjih dostopnosti
živijo v središčnem naselju	314	5,6
manj kot 5 min	1205	21,4
od 5 do 10 min	2413	42,8
od 10 do 15 min	1357	24,1
od 15 do 20 min	217	3,8
od 20 do 30 min	131	2,3
skupaj	5637	100,0

Za uresničevanje vsakodnevnih potreb je morda še pomembnejša dostopnost do naselij s funkcijo v omrežju naselij, lokalnih središč, kjer predpostavljamo, da prebivalstvo opravlja vsakodnevne opravke od obiskovanja vrtca do nakupovanja, ipd. Poleg izračuna časovne dostopnosti do občinskega središča ter preostalih lokalnih središč v občini je bila izvedena še alokacija prebivalstva, ki omogoča določitev zbirnih območij posameznega središča, se pravi oceno katero izmed središč je posameznemu prebivalcu najbližje. Meje zbirnih območij središč so na sliki 25 označena z rumeno črtkano črto.

Dostopnost prebivalstva v občini Brda do središčnih naselij

Potovalni čas iz/do središčnih naselij

Preb. po prebivališču in potovalnem času

- živijo v središčnem naselju
- manj kot 5 min
- 5 do 10 min
- 10 do 15 min

- občinsko središče
- središčna naselja

meje naselij

občinske meje

meje zbirnega območja središča

Prometna infrastruktura

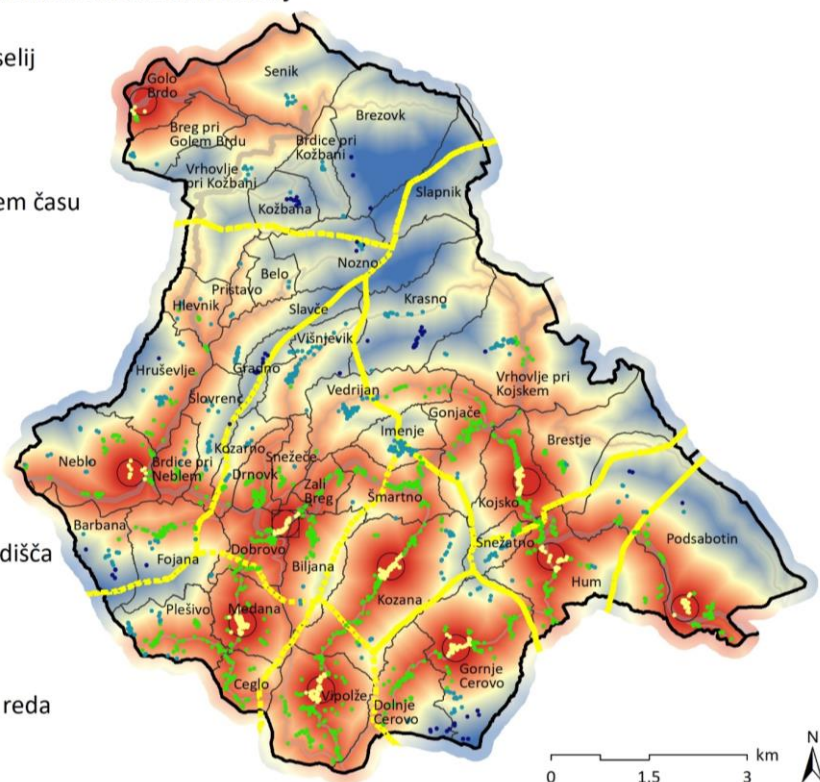
avtocesta in hitra cesta

glavna cesta I. in II. reda

regionalna cesta I., II. in III. reda

lokalne in turistične ceste

Vir: GURS, 2022; CRP, 2022; lastni izračuni.

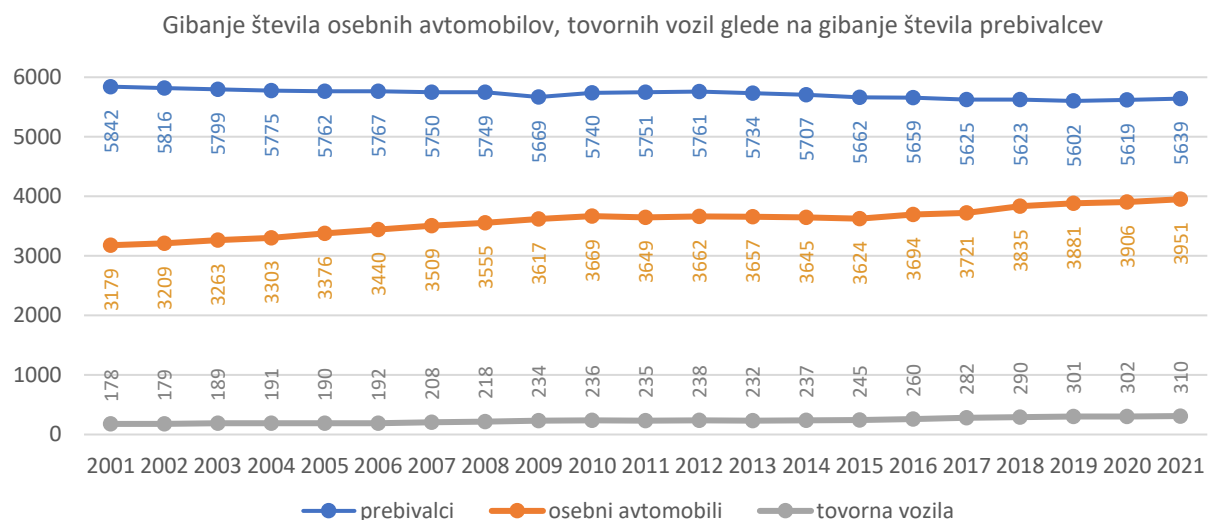
Slika 25: Dostopnost in alokacija prebivalcev do središčnih naselij z vlogo v omrežju naselij.

Dostopnost prebivalstva do vseh središč opredeljenih v OPN je glede na število in razporejenost središč boljša, od dostopnosti izračunane le do občinskega središča.

Preglednica 42: Število ter delež prebivalcev po razredih dostopnosti do središčnih naselij občine.

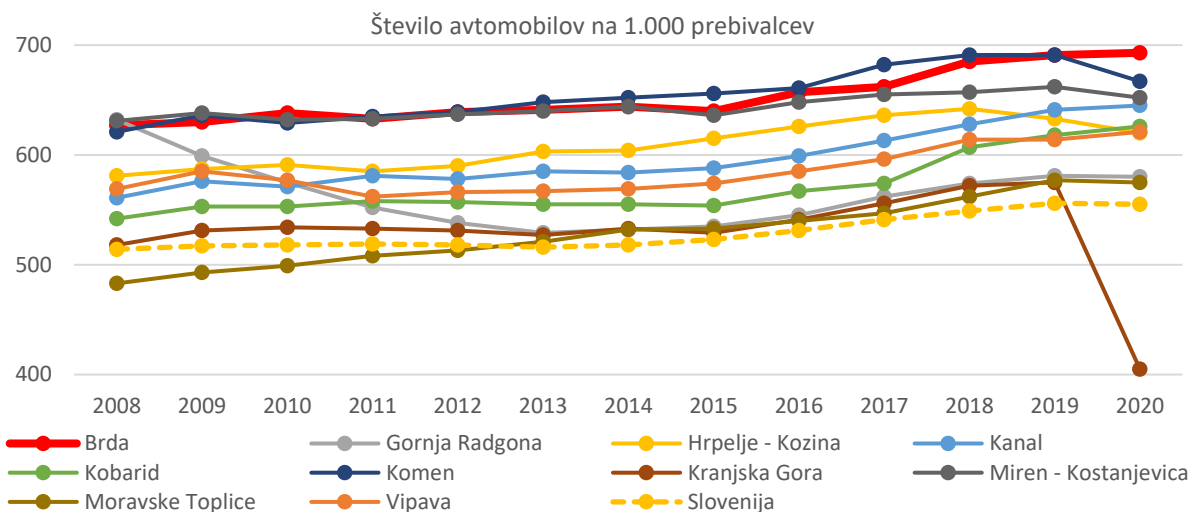
Območja dostopnosti	Število prebivalcev po območjih dostopnosti	Delež prebivalcev po območjih dostopnosti
živijo v središčnem naselju	1737	30,8
manj kot 5 min	2360	41,9
od 5 do 10 min	1324	23,5
od 10 do 15 min	216	3,8
Skupaj	5637	100,0

V povezavi s trajnostjo mobilnostjo smo analizirali podatke o izbranih motornih vozilih (osebni avtomobili, tovorna vozila) v občini, ki so predstavljeni na shemi 84. Leta 2021 je bilo v občini Brda 772 osebnih avtomobilov več kot leta 2001, kar predstavlja 24,3 % povečanje. Tovornih vozil je 132 več (74,2 % povečanje). V enakem obdobju se je število prebivalcev zmanjšalo za 203.

Shema 84: Spreminjanje števila osebnih avtomobilov, tovornih vozil in spremembe števila prebivalcev med letoma 2001 in 2021.

Analizirali smo še število avtomobilov na 1000 prebivalcev med letoma 2008 in 2019 v primerljivih občinah. Občina Brda je v zgornji polovici, leta 2019 je bilo v občini 693 avtomobilov na 1.000 prebivalcev. Trend je, da se v vseh občinah število avtomobilov povečuje.

Shema 85: Število osebnih avtomobilov na 1000 prebivalcev po primerljivih občinah.

2.3.3 Vrednotenje stanja v odnosu do zastavljenih ciljev

V strateškem delu OPN je pri razvoju omrežja naselij z vlogo in funkcijo posameznih naselij v OPN zapisano, da ima najpomembnejšo vlogo občinsko središče – naselje Dobrovo. Naselje Dobrovo že ima relativno dobro razvite dejavnosti, vendar se bodo z nadaljnjim razvojem te krepile in dopolnjevale. Načrtovana je razširitev rekreacijskih površin in ureditev večnamenske dvorane v povezavi s šolo. Med pomembnejša lokalna središča sodi naselje Kojsko, kjer so obstoječe dejavnosti že razvite, načrtovana je dopolnitev dejavnosti in krepitev obstoječih dejavnosti. V lokalnih središčih, kot so naselje Medana, Kozana, Hum, Vipolže idr. so obstoječe dejavnosti deloma že razvite. Naselje Podsabotin, kjer se razvija stanovanjska gradnja, nov dom za starejše in nudi prometno povezavo z Novo Gorico prevzame tudi nekatere oskrbne in storitvene dejavnosti. Značaj turističnih središč imajo naselja Šmartno, Medana in razvojno območje med Medano, Fojano in Dobrovim.

V občini Brda delujejo 3 javni vrtci, ki ju v šolskem letu 2022/2023 obiskuje 200 otrok. Delež vključenosti otrok v vrtce je v občini Brda skozi opazovano obdobje občasno višji in nižji od slovenskega povprečja in se počasi povečuje, kar se sicer dogaja tudi na državni ravni. Novembra 2022 je bilo na čakalnem seznamu v vrtcih 10 otrok. Ob nadaljnjem povečevanju deleža vključenosti otrok v vrtce in morebitnem priseljevanju bi se lahko pomanjkanje mest kmalu povečalo. Od šolskega leta 2019/2020 vrtce obiskuje več kot 200 otrok, kar je znatno več kot na primer leta 2006/2007, ko jih je bilo v vrtcih le 113.

Na področju osnovnošolskega izobraževanja v občini deluje ena osnovna šola in ena podružnična osnovna šola, ki ju je skupaj v šolskem letu 2021/22 obiskovalo 436 učencev. Leta 2001/02 je število učencev doseglo maksimum (502), od leta 2002 je število učencev počasi padalo in začelo po letu 2012 ponovno naraščati. Med šolskimi leti se število učencev na oddelek v občini Brda ne spreminja bistveno (povprečno okoli 18,5 učencev na oddelek). Analiza števila predšolskih otrok, starih od 0 do 5 let, pokaže, da se vpis v šole ne bo bistveno povečal oziroma se bo morebiti celo zmanjšal.

Na področju domskega varstva starejših je v občini enota doma upokojencev Nova Gorica, ki ponuja 94 mest. Glede na število starostnikov v občini in število mest v domovih, le ta ne zadostujejo za 4,8 % populacije starostnikov, kar je državna norma. Domske varstvo se rešuje v okviru upravne enote Nova Gorica, ki vključuje 4 domove za starejše. Indeks pokritosti potreb za upravno enoto Nova Gorica, v katero poleg občine Brda spada še občina Nova Gorica, Kanal, Miren – Kostanjevica, Renče – Vogrsko in Šempeter - Vrtojba kaže na izrazito pomanjkanje mest, saj znaša 74,79. Tudi analiza prošenj v domovih je pokazala na pomanjkanje števila mest. Potrebe po dodatnih mestih v domovih se sicer kažejo v obliki velikega števila prošenj oz. dolgih čakalnih seznamih, pri tem gre tudi za prosilce iz večih občin, kjer domovi niso na voljo. Če upoštevamo še predpostavko, da se delež starostnikov v občinah iz leta v leto povečuje, je v prihodnje pričakovati vse večje potrebe po kapacitetah v domovih za starostnike.

2.3.4 Strokovne podlage in predlogi za prilagoditev občinskih prostorskih aktov

Izdelane strokovne podlage

- Regionalni razvojni program Severne Primorske (Goriške) razvojne regije, Posoški razvojni center, september 2018 – junij 2022.

Predlogi za prilagoditev občinskih prostorskih aktov

Načrtovanje družbene infrastrukture je načrtovanje novih območij in objektov ter posodabljanje obstoječih območij in objektov družbene infrastrukture zaradi zagotavljanja dostopnosti in kakovosti do storitev splošnega pomena. Z načrtovanjem območij in objektov družbene infrastrukture se zagotavlja:

- primerna, kakovostna, enakovredna in univerzalna dostopnost dobrin znotraj omrežja naselij;
- zmanjševanje razlik med območji in socialnimi skupinami prebivalstva;
- kakovost bivanja.

Pri načrtovanju območij in objektov družbene infrastrukture je treba upoštevati:

- demografski razvoj ter druge značilnosti in potrebe prebivalstva;
- razporeditev, vlogo in funkcijo naselij v omrežju naselij;
- obstoječo razporeditev objektov in območij družbene infrastrukture;
- mobilnost prebivalstva, medgeneracijsko povezanost;
- minimalne standarde dostopnosti do kakovostnih storitev.

2.4 Naselja in razpršena poselitve

2.4.1 Cilji

STRATEŠKI CILJI DRŽAVE ZA OBMOČJE OBČINE

V SPRS so zapisane splošne usmeritve za razvoj poselitev, ki se posredno nanašajo tudi na občino Brda. Zagotavljati je potrebno skladen prostorski razvoj policentričnega urbanega sistema, ki ga tvori dvostopenjsko strukturirano omrežje središč nacionalnega in regionalnega pomena, na katerega se, s primerno delitvijo funkcij in medsebojnimi prometnimi povezavami, navezuje omrežje drugih središč (pomembnih lokalnih središč in lokalnih središč). Razvoj poselitve se prednostno usmerja v urbana naselja, ki so že središča ali pa se bodo kot taka razvila zaradi značilnosti svojega položaja v omrežju naselij in potreb zaledja.

Glede razvoja poselitve SPRS podaja usmeritve za razvoj mest in drugih naselij, racionalno rabo zemljišč in objektov v naseljih, komunalno opremljanje zemljišč ter arhitekturno prepoznavnost mest in drugih naselij. Pri prostorskem razporejanju zemljišč po namenski rabi in dejavnosti znotraj naselij se stremi k takšnemu prepletu funkcij, ki so medsebojno združljive ali ne motijo druga druge. Preprečuje se izrazito monofunkcionalnost posameznih delov naselij z uvajanjem raznovrstnosti dejavnosti ter mešanjem funkcij bivanja in dela.

Pri razvoju mest in drugih naselij se prednostno obravnava prenova, oblikovanje prepoznavnosti v naseljih, zlasti tistih, kjer se razvija turizem. Ob tem je potrebno obravnavati rabo zemljišč in objektov v naseljih z vidika racionalnosti, smotrnega komunalnega opremljanja in ohranjanja arhitekturne prepoznavnosti mest in drugih naselij. Območja z arhitekturnimi značilnostmi in prepoznavnimi posebnostmi se podrobneje določijo na podlagi strokovnih podlag pri pripravi prostorskega načrta občine. Nova poselitve se usmerja predvsem v poselitvena območja urbanih naselij. Bistven poudarek je na prenovi obstoječih naselij (notranji razvoj naselij).

Poselitev je treba načrtovati tako, da je/so:

- zagotovljena kakovostna prostorska struktura,
- zagotovljena varčna in učinkovita raba prostora,
- zagotovljena učinkovita in enakovredna dostopnost,
- zagotovljeni pogoji za zdravo življenje ter druženje in rekreacijo,
- zagotovljena konkurenčnost naselij v širšem prostoru,
- zmanjšana ogroženost naselij zaradi naravnih in drugih nesreč,
- zagotovljeno ohranjanje biotske raznovrstnosti in varstvo naravnih vrednot,
- zagotovljeno ohranjanje kulturne dediščine,
- zagotovljena smotrna raba energije.

Poselitveni razvoj se načrtuje v skladu s prostorskimi možnostmi in omejitvami in tako, da se zagotavlja kvalitetnejše in privlačnejše bivalno in naravno okolje, ustvarja možnosti za gospodarski razvoj in družbeno pravičnost, zagotavlja racionalno širjenje naselij, poudarja notranji razvoj naselij, pri katerem je pomembno ustvarjanje nove kvalitetnejše strukture in rabe urbanega prostora ter ohranjanje kulturne, predvsem stavbne in naselbinske dediščine, biotske raznovrstnosti in naravnih vrednot.

Na podlagi meril in kazalcev SPRS se naselja razvršča v velika, srednja in mala mesta, v druga urbana in podeželska naselja, vasi in zaselke. Urbana naselja se po SPRS opredeljuje kot bolj ali manj pomembna središča, v katerih se skrbi za zadosten stanovanjski fond, razvija storitvene ter proizvodne dejavnosti in delovna mesta. Pri tem se, kolikor je le mogoče, ohranja biotsko raznovrstnost, naravne vrednote, kulturno dediščino in druge kakovosti naravnega in bivalnega okolja ter omogoča povezanost habitatov v naseljih z naravo zunaj naselij.

Pri načrtovanju in urejanju podeželskih naselij je treba upoštevati razvojne trende in hkrati ohranяти njihovo tradicionalno strukturo. Treba je pospešeno prenavljati in razvijati vasi, ohranяти in posodablјati kmečko arhitekturno dediščino ter novogradnje urbanistično in arhitekturno prilagajati tradicionalni strukturi.

Gradnjo se usmerja v zgoščevanje že poseljenih območij. Dejavnosti se razporeja znotraj naselij, medsebojno združljive funkcije se prepleta. Določi se zgornjo mejo gostote pozidanosti znotraj posameznih območij v naseljih in primerna razmerja med grajenimi in zelenimi površinami, da se zagotovi kvalitetno bivalno okolje. Največ pozornosti pri zgoščevanju poselitve se usmerja predvsem v tista območja, ki so dobro dostopna in imajo organiziran javni potniški promet.

V naseljih se povezuje posamezna nova stanovanjska območja v večje enote in upošteva možnosti sanacije obstoječe razpršene pozidave. Načrtuje se organizirano stanovanjsko gradnjo. V stanovanjskih območjih se zagotavlja različne tipe stanovanj, ki bodo omogočali mešano socialno strukturo stanovalcev in ustrezali tipološko diferencirani strukturi družin.

STRATEŠKI CILJI REGIJE ZA OBMOČJE OBČINE

V RRP Severne Primorske razvojne regije je zapisano, da je ključni strateški razvojni cilj regije povečati njeno razvitost v primerjavi z regijami KRZS, razvojno dohiteti evropske in obmejne, italijanske regije. Uresničevanje tega cilja med drugim predpostavlja:

- trajnostno upravljanje s prostorom in viri v skrbi za sedanje in prihodnje prebivalce ter obiskovalce regije;
- ohranitev vitalnosti oddaljenejših, demografsko ogroženih območij in s tem celotne regije;
- krepitev celostnega in uravnoteženega razvoja mest in podeželja;
- krepitev čezmejnega in mednarodnega sodelovanja in povezovanj.

STRATEŠKI CILJI OBČINE

V strateškem delu OPN zastavljeni cilji in usmeritve občine:

- Cilj dolgoročnega razvoja občine je uravnotežen gospodarski, prostorski in socialni razvoj z zmernim razvojem poselitve, družbene infrastrukture in ob stalnem negovanju kulturne krajine, z ustvarjanjem takšnih pogojev gospodarjenja na kmetijah, da se bo ohranjala dejavnost in demografska slika ter s tem prepoznavnost krajine Goriških Brd v širšem slovenskem in evropskem prostoru.
- Zagotavljanje površin za skladen in trajnosten dolgoročen prostorski razvoj naselij, za potrebe zaposlitve in bivanja.
- Reurbanizacija opuščanih ali neustrezno izkoriščenih stavbnih zemljišč v naseljih.

2.4.2 Stanje in težnje

Stavbna zemljišča po izbranih občinah

Vključeni podatki/podkazalniki: veljavna namenska raba prostora, pozidana zemljišča dejanska raba MKGP, prebivalstvo

Za potrebe primerjave pozidanosti površin med izbranimi občinami sta uporabljena zvezni sloj namenske rabe prostora, ki je dostopen na <https://dokumenti-pis.mop.gov.si/javno/veljavni/>, ter sloj pozidanosti zemljišč, ki ga sestavljajo podatki evidence stavbnih zemljišč ter matične evidence dejanske rabe zemljišč javne cestne in javne železniške infrastrukture. Zvezni sloj namenske rabe prostora je potrebno pred izvedbo analiz dodatno preveriti, ali vsebuje zadnje veljavne podatke za namensko rabo obravnavane občine.

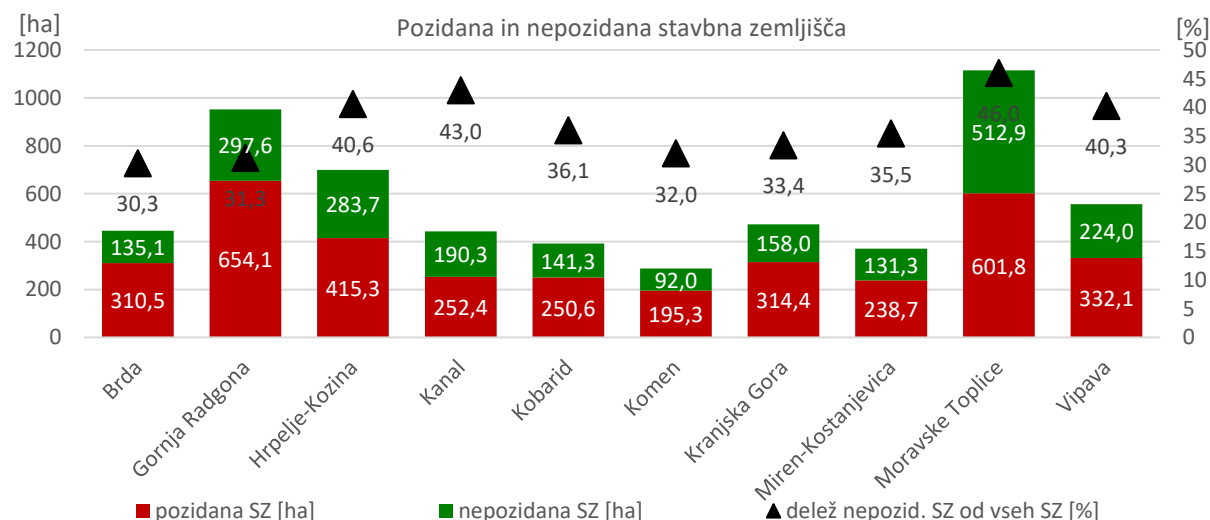
Na območju občine Brda je z OPN opredeljenih 445,6 ha stavbnih zemljišč, kar predstavlja 6,1 % vseh zemljišč v občini. Nepozidanih SZ je 135,1 ha oz. 30,3 % vseh SZ.

Količina SZ na prebivalca v občini Brda znaša 790,2 m², nepozidanih SZ pa 239,6 m²/preb. Glede količine SZ na prebivalca je občina Brda nad slovenskim povprečjem, ki znaša 678,9 m² SZ, glede nepozidanih SZ na prebivalca pa je občina Brda pod slovenskim povprečjem, ki znaša 270,6 m² nepozidanih SZ na prebivalca.

Preglednica 43: Površina stavbnih zemljišč in nepozidanih stavbnih zemljišč na prebivalca v primerljivih občinah.

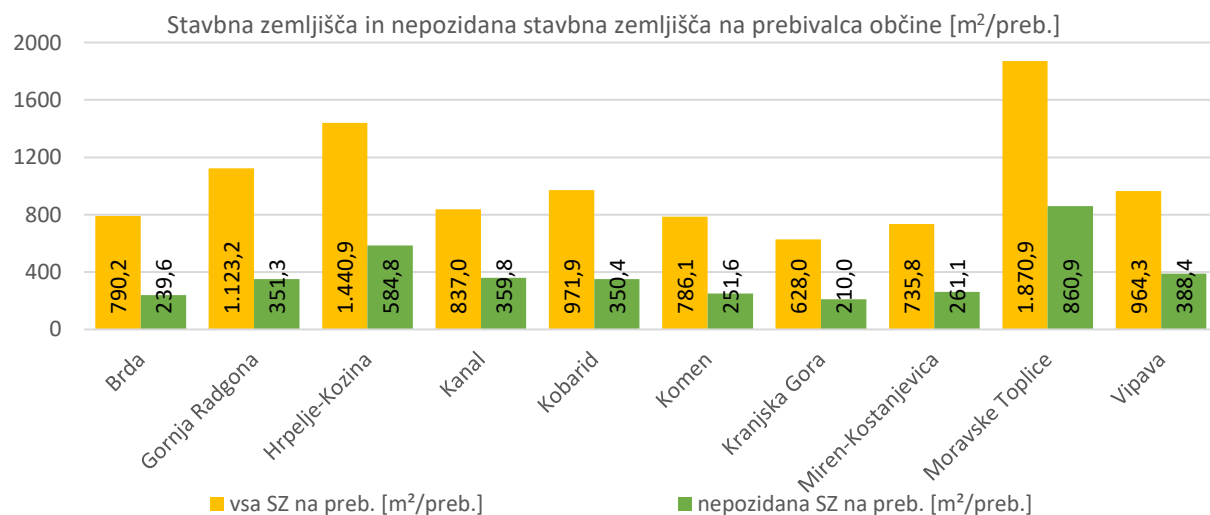
Občina	Površina občine [ha]	Vsa SZ v občini [ha]	Pozidana SZ [ha]	Nepozid. SZ [ha]	Delež SZ od vseh zemljišč [%]	Delež nepozid. SZ od vseh SZ [%]	Št. preb. občine	Vsa SZ na preb. [m ² /preb.]	Nepozidana SZ na preb. [m ² /preb.]
Brda	7.322,2	445,6	310,49	135,10	6,1	30,3	5.639	790,21	239,59
Gornja Radgona	7.461,4	951,8	654,14	297,65	12,8	31,3	8.474	1.123,19	351,25
Hrpelje-Kozina	19.474,7	699,0	415,27	283,70	3,6	40,6	4.851	1.440,88	584,83
Kanal	14.638,3	442,7	252,38	190,30	3,0	43,0	5.289	836,98	359,80
Kobarid	19.261,5	391,9	250,58	141,28	2,0	36,1	4.032	971,89	350,40
Komen	10.262,7	287,3	195,34	91,97	2,8	32,0	3.655	786,08	251,63
Kranjska Gora	25.647,7	472,4	314,37	157,99	1,8	33,4	7.522	627,97	210,03
Miren-Kostanjevica	6.274,3	370,0	238,70	131,33	5,9	35,5	5.029	735,79	261,15
Moravske Toplice	14.441,5	1.114,7	601,80	512,90	7,7	46,0	5.958	1.870,93	860,86
Vipava	10.740,7	556,1	332,14	223,97	5,2	40,3	5.767	964,29	388,36

Po površini pozidanih in nepozidanih SZ je občina Brda najbolj primerljiva z občino Kranjska Gora. Največ nepozidanih SZ ima občina Moravske Toplice, najmanj občina Komen.

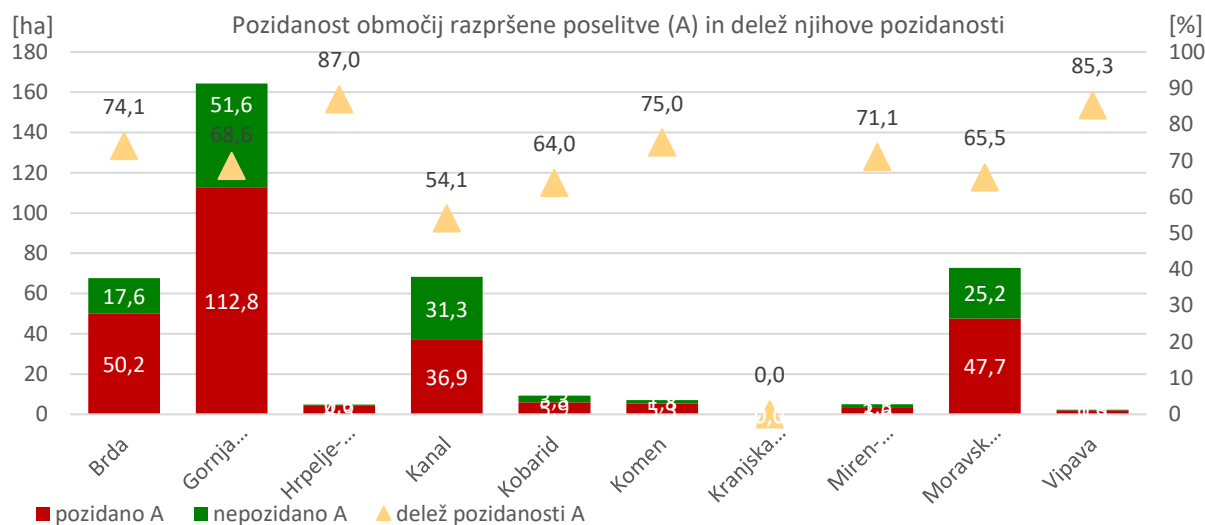
Shema 86: Pozidana in nepozidana stavbna zemljišča v izbranih občinah (ha).

Gledano na prebivalca občine, kar omogoča boljšo primerjavo, ima največ SZ občina Moravske Toplice. Občina Brda je primerljiva z občinami Komen.

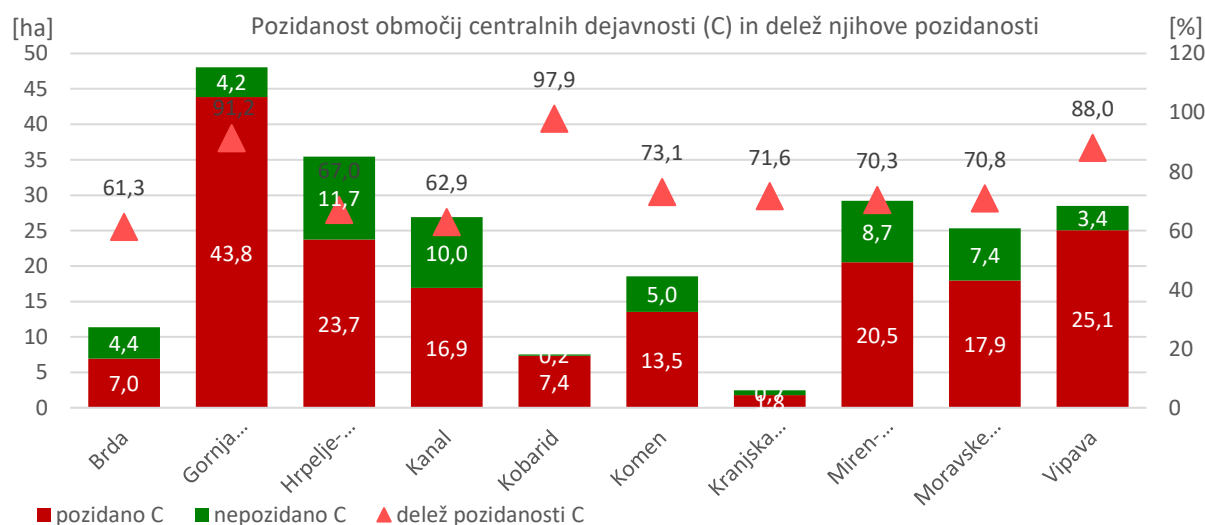
Shema 87: Vsa stavbna in nepozidana stavbna zemljišča na prebivalca v primerljivih občinah (m²/preb.).

Z namenom prepoznavanja prostorskih rezerv je smiselno podrobneje analizirati še pozidanost površin posamezne kategorije namenske rabe prostora. Pri površinah razpršene poselitve (A) se občine razlikujejo tako po prisotnosti razpršene poselitve, kot po deležu pozidanosti teh. V občini Brda je skupno 67,8 ha območij razpršenih poselitve – od tega je nepozidanih območij 25,9 %, kar je primerljivo z deležem v občini Komen (25,0 %).

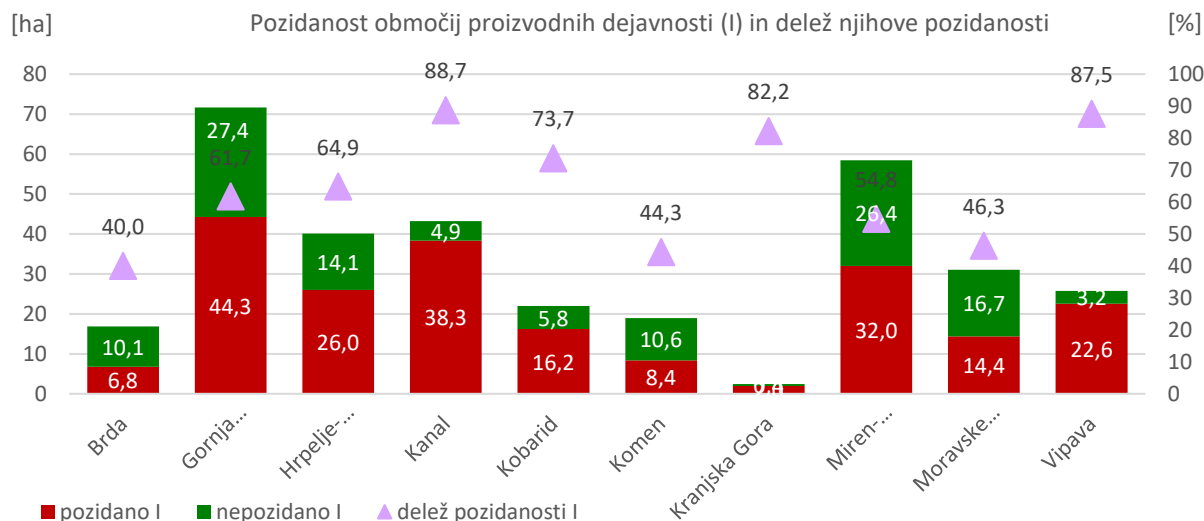
Shema 88: Pozidanosti in delež pozidanosti območij razpršene poselitve (A) v letu 2022.

Občina Brda ima 11,4 ha površin centralnih dejavnosti, kar je še najbolj primerljivo z občino Kobarid. Največ območij centralnih dejavnosti ima občina Gornja Radgona, najmanj Kranjska Gora.

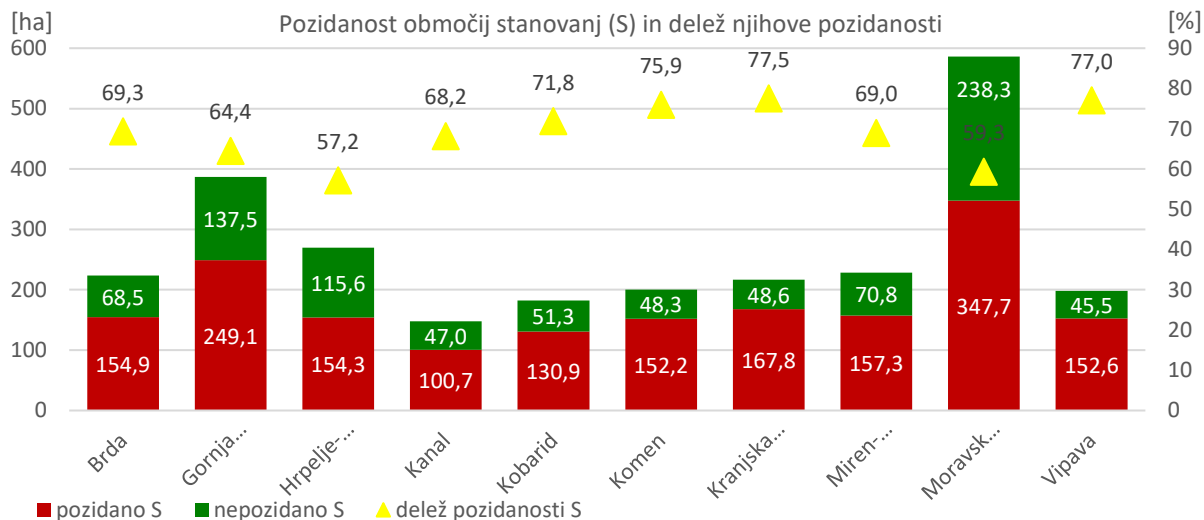
Shema 89: Pozidanosti in delež pozidanosti območij centralnih dejavnosti (C) v letu 2022.

Pri analizi površin območij proizvodnih dejavnosti izstopa občina Gornja Radgona z največ površinami, medtem ko z visokim deležem nepozidanih površin izstopa prav občina Brda.

Shema 90: Pozidanosti in delež pozidanosti območij proizvodnih dejavnosti (I) v letu 2022.

Na območjih, namenjenih stanovanjem, ima občina Brda 223,4 ha površin, od katerih je 68,5 ha nepozidanih. Med primerjanimi občinami je po količini nepozidanih SZ, namenjenih stanovanjem, občina Brda najbolj primerljiva občini Miren - Kostanjevica.

Shema 91: Pozidanosti in delež pozidanosti območij stanovanj (S) v letu 2022.

Stavbna zemljišča po tipih poselitve

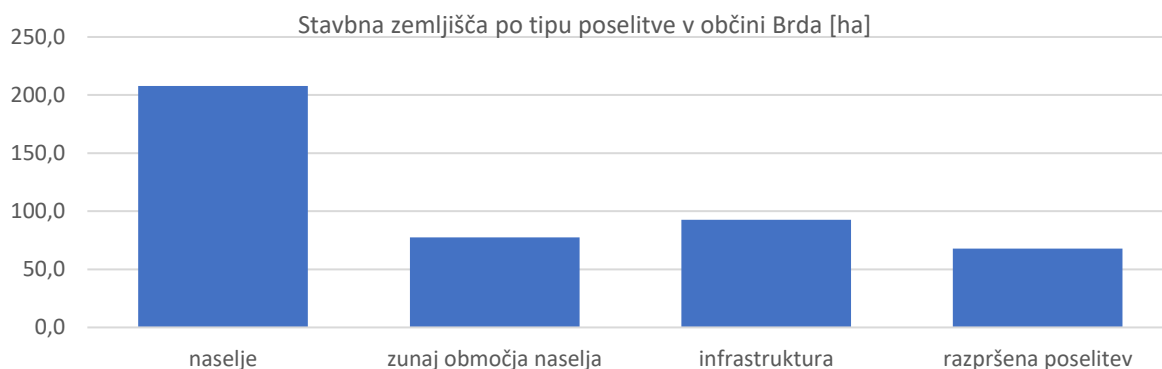
Vključeni podatki/podkazalniki: veljavna namenska raba prostora, vrsta poselitve, naselja iz RPE

Stavbna zemljišča ločujemo tudi po tipu poselitve, predvsem na to ali gre za stavba zemljišča znotraj ali zunaj naselja ali za območja razpršene poselitve. Po tipu poselitve je največ stavbnih zemljišč opredeljenih v naseljih (46,6 % oz. 207,7 ha). Stavbnih zemljišč razpršene poselitve je 67,7 ha, kar predstavlja 15,2 % vseh stavbnih zemljišč, stavbnih zemljišč, namenjenih infrastrukturi, je 92,6 ha oz. 20,8 %, površin zunaj območij naselij pa je 77,6 ha oz. 17,4 % vseh stavbnih zemljišč. Stavbna zemljišča po naseljih v občini Brda predstavljajo le 6,1 % ozemlja občine.

Preglednica 44: Tip poselitve po površini (ha) in deležu površine v občini.

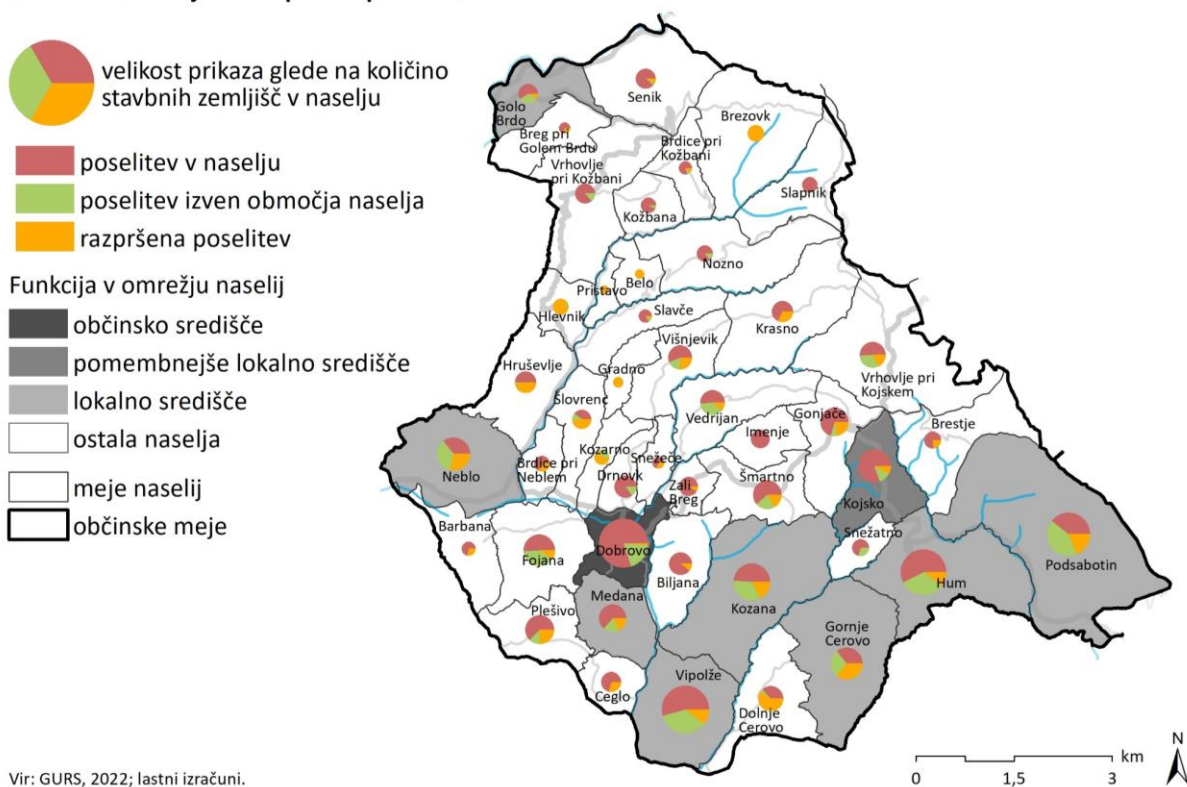
Tipi poselitve v občini Brda	Površina [ha]	Delež vseh SZ [%]	Delež občine [%]
naselje	207,7	46,6	2,8
zunaj območja naselja	77,6	17,4	1,1
infrastruktura	92,6	20,8	1,3
razpršena poselitev	67,7	15,2	0,9
Skupaj SZ	445,6	100,0	6,1

Dodatno je smiselno po tipih poselitve opazovati tudi prebivalstvo občine. Na območju občine je v oktobru 2022 po podatkih iz CRP živel 5.642 prebivalcev s stalnim ali začasnim prebivališčem. Od tega skoraj dve tretjini prebivalcev živi znotraj naselij (3.562 prebivalcev), 1.284 ima prebivališče prijavljeno na območjih razpršene poselitve, 790 na območjih izven naselij in 6 izven območij stavbnih zemljišč. Slednje je vsekakor za preveriti ob izdelavi predpisanih strokovnih podlag.

Shema 92: Stavbna zemljišča v hektarjih po tipu poselitve.

Poselitev v naseljih in razpršena poselitev v občini Brda

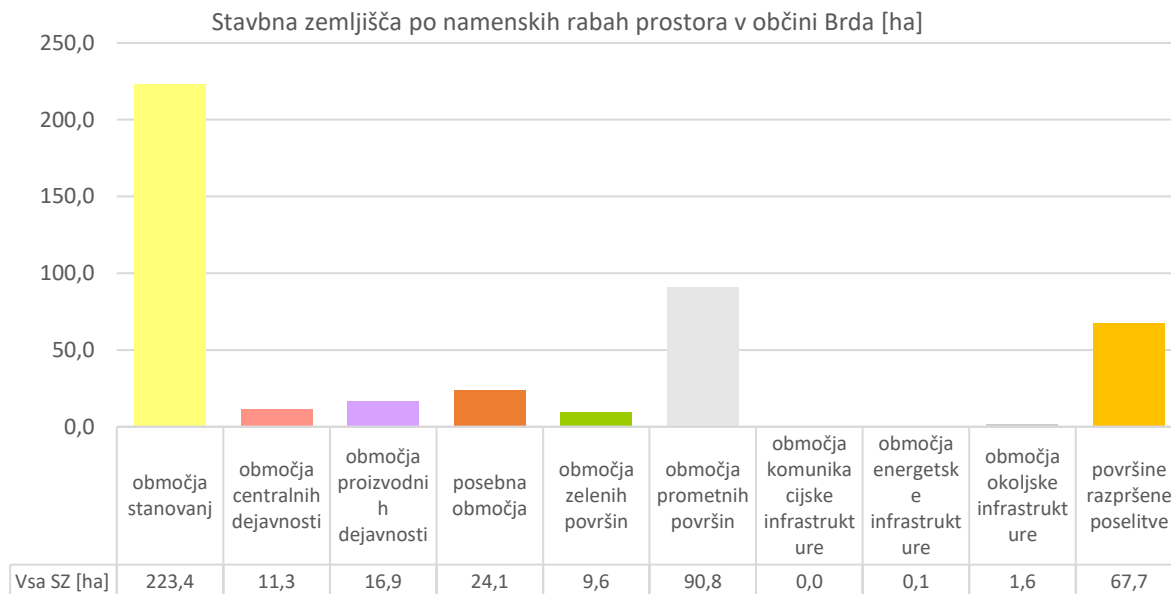

Slika 26: Poselitev v naseljih in razpršena poselitev.

Stavbna zemljišča po namenskih rabah

Vključeni podatki/podkazalniki: veljavna namenska raba prostora, nepozidana stavbna zemljišča, naselja iz RPE

V občini Brda največ stavbnih zemljišč predstavljajo območja stanovanj (SS, SK, SB), in sicer 223,4 ha oz. 50,1 % vseh stavbnih zemljišč. Večji delež stavbnih zemljišč predstavljajo še površine razpršene poselitve – A (67,7 ha oz. 15,2 %), območja prometnih površin – PC, PO (90,8 ha oz. 20,4 %).

Shema 93: Pozidana in nepozidana stavbna zemljišča po namenskih rabah.

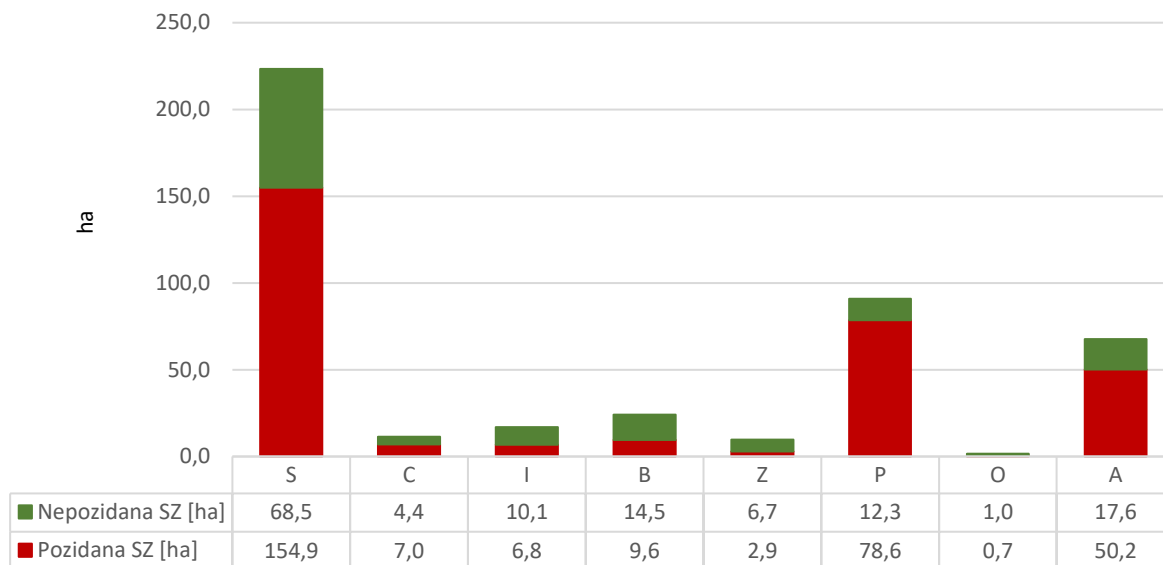
Nepozidanih stavbnih zemljišč, na območju občine, je 135,1 ha. Nepozidana stavbna zemljišča so za potrebe analize pozidanosti izračunane z metodo preseka evidence ESZ z dejansko rabo državnih in občinskih cest in namensko rabo občine. Največ nepozidanih stavbnih zemljišč je na območjih stanovanj (68,5 ha). Sledijo območja razpršene poselitve (17,6 ha). Nepozidanih območij prometnih površin je 12,3 ha, nepozidanih območij proizvodnih dejavnosti je 10,1 ha. Presenetljivo veliko je nepozidanih območij posebnih območij, in sicer kar 14,5 ha.

Celotni obseg nepozidanih stavbnih zemljišč na prebivalca v občini znaša 239,7 m², kar je sorazmerno veliko. Pri tem je 121,5 m²/prebivalca nepozidanih območij stanovanj in 31,2 m²/prebivalca nepozidanih območij razpršene poselitve. Ta območja predstavljajo edine večje prostorske rezerve v občini.

Preglednica 45: Pozidana in nepozidana stavbna zemljišča po namenskih rabah.

PNRP opis	PNRP OZN	Vsa SZ [ha]	Delež od vseh SZ [%]	SZ na prebivalca [m ² /preb.]	Pozidana SZ [ha]	Nepozidana SZ [ha]	Delež nepozidanih SZ glede na vsa SZ [%]	Nepozidana SZ na prebivalca [m ² /preb.]
območja stanovanj	S	223,4	50,1	396,2	154,9	68,5	30,7	121,5
območja centralnih dejavnosti	C	11,3	2,5	20,1	7,0	4,4	38,7	7,8
območja proizvodnih dejavnosti	I	16,9	3,8	29,9	6,8	10,1	60,0	18,0
posebna območja	B	24,1	5,4	42,7	9,6	14,5	60,1	25,7
območja zelenih površin	Z	9,6	2,2	17,1	2,9	6,7	69,8	11,9
območja prometnih površin	P	90,8	20,4	161,2	78,6	12,3	13,5	21,8
območja komunikacijske infrastrukture	T	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0
območja energetske infrastrukture	E	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	72,5	0,1
območja okoljske infrastrukture	O	1,6	0,4	2,9	0,7	1,0	59,2	1,7
površine razpršene poselitve	A	67,7	15,2	120,1	50,2	17,6	25,9	31,2
Občina Brda		445,6	100,0	790,5	310,5	135,1	30,3	239,7

Pozidana in nepozidana stavbna zemljišča po namenskih rabah prostora v občini Brda

Shema 94: Pozidana in nepozidana stavbna zemljišča po namenskih rabah.

Stavbna zemljišča, ki so namenjena gradnji stavb (namenske rabe A, B, C, I in S)

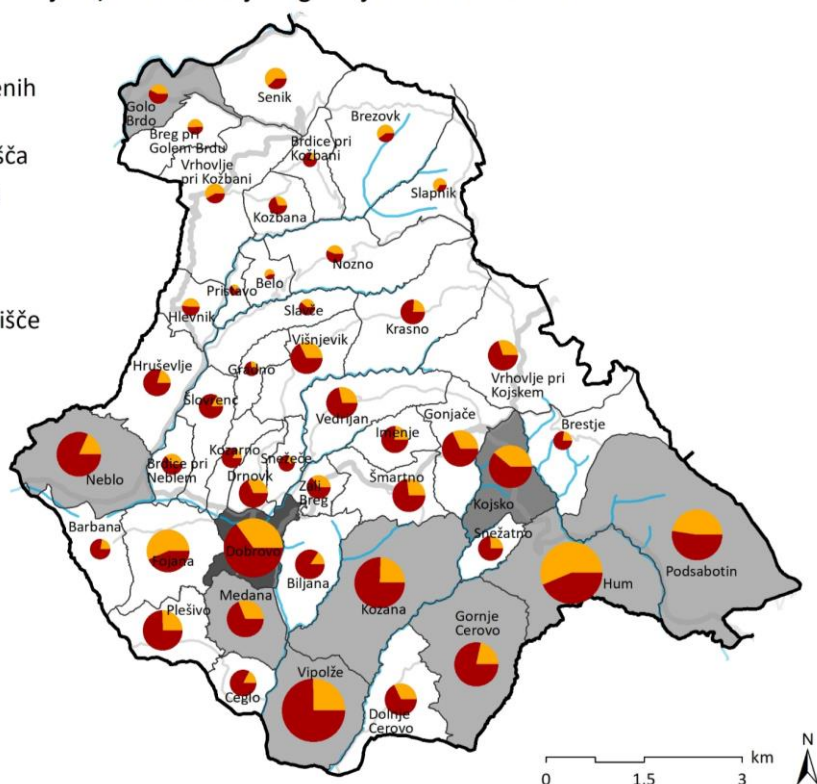
Obseg stavbnih zemljišč za gradnjo stavb v občini znaša 343,4 ha in predstavlja 77,1 % vseh stavbnih zemljišč. Nepozidana stavbna zemljišča za gradnjo stavb obsegajo 115,1 ha (33,5 % stavbnih zemljišč namenjenih gradnji stavb).

Pozidana in nepozidana stavbna zemljišča, ki so namenjena gradnji stavb v občini Brda (namenska raba A, B, C, I in S)

- velikost prikaza glede na količino vseh SZ namenjenih gradnji stavb v naselju
- nepozidana stavbna zemljišča
- pozidana stavbna zemljišča

Funkcija v omrežju naselij

- občinsko središče
- pomembnejše lokalno središče
- lokalno središče
- ostala naselja
- meje naselij
- občinske meje

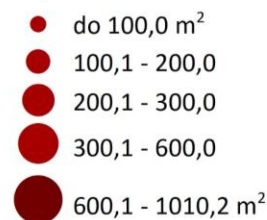

Vir: GURS, 2022; lastni izračuni.

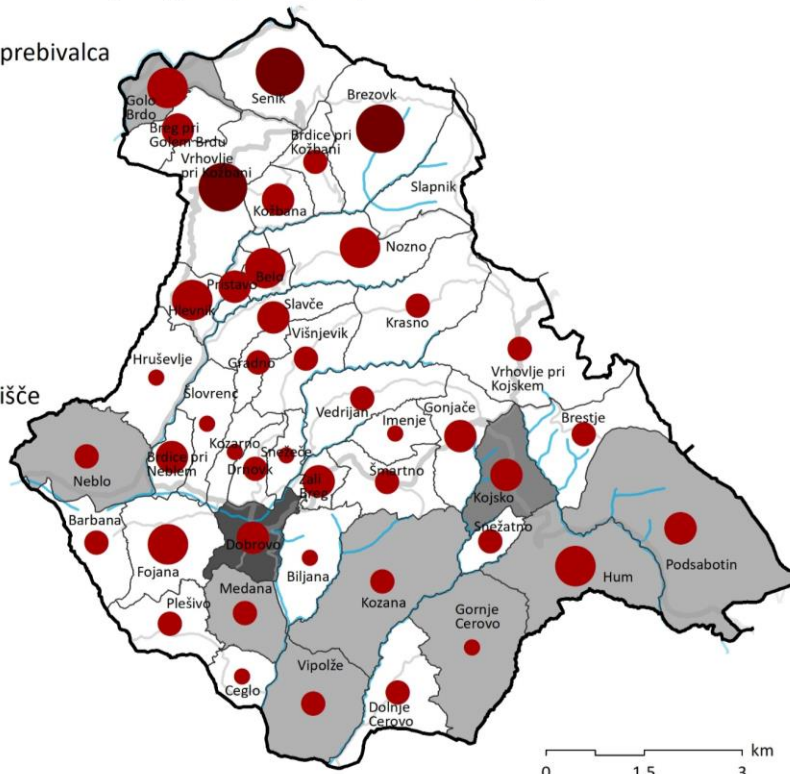
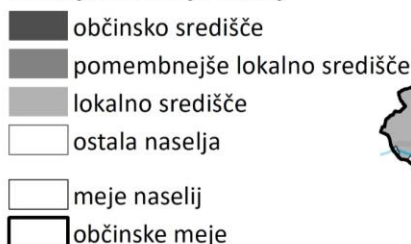
Slika 27: Pozidana in nepozidana stavbna zemljišča, ki so namenjena gradnji stavb.

Nepozidana stavbna zemljišča, ki so namenjena gradnji stavb, na prebivalca naselja (namenska raba A, B, C, I in S)

Nepozidana stavbna zemljišča na prebivalca

Funkcija v omrežju naselij

Vir: GURS, 2022; lastni izračuni.

Slika 28: Nepozidana stavbna zemljišča, ki so namenjena gradnji stavb, na prebivalca naselja.

Analiza stavbnih zemljišč namenskih bivanju v naseljih (namenske rabe SS, SB, SK, CU)

Ločeno je bila izvedena še analiza za SZ, namenjena bivanju po naseljih. V občini je tovrstnih zemljišč 228,1 ha. Od tega je nepozidanih 70,9 ha oziroma 31,1 %. Analiza po naseljih pokaže, kako so razporejene površine namenjene bivanju v občini ter ali je površin (nepozidanih stavbnih zemljišč) dovolj tam, kjer so potrebne (največkrat v naseljih z opredeljeno funkcijo v omrežju naselij občine).

Nepozidanih površin SZ namenjenih bivanju je v občini količinsko največ v naselju Hum (9,3 ha), sledi naselje Podsabotin (8,1 ha), Kojško (4,8 ha), Vipolže (3,9 ha), Kozana (3,3 ha), Dobrovo (3,0 ha). V preostalih naseljih je rezerve manj kot 3 ha.

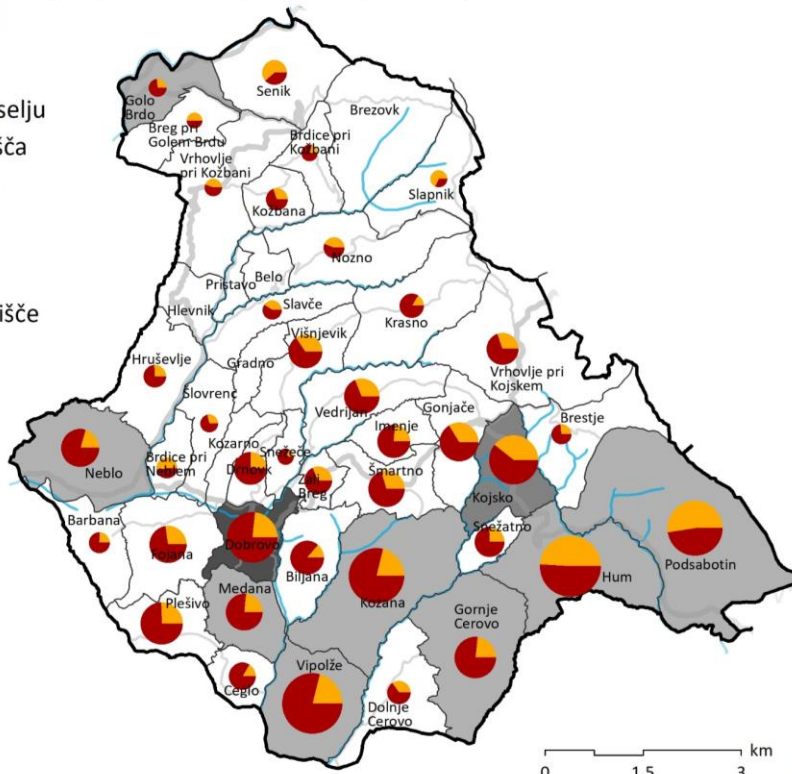
Občina ima povprečno 404,6 m² stavbnih zemljišč za bivanje na prebivalca občine. Največ nepozidanih stavbnih zemljišč, ki so namenjene bivanju na prebivalca naselja, je v naseljih Senik, Vrhovlje pri Kožbani, Nozno in Hum (v vseh nad 300 m²/prebivalca) (slika 29). V občinskem središču je nepozidanih SZ namenjenih bivanju le 89,4 m²/prebivalca.

Pozidana in nepozidana stavbna zemljišča, ki so namenjena bivanju v naseljih v občini Brda (namenska raba SS, SK, SB in CU)

- velikost prikaza glede na količino vseh SZ namenjenih bivanju v naselju
 nepozidana stavbna zemljišča
 pozidana stavbna zemljišča

Funkcija v omrežju naselij

- občinsko središče
 pomembnejše lokalno središče
 lokalno središče
 ostala naselja
 meje naselij
 občinske meje

Vir: GURS, 2022; lastni izračuni.

Slika 29: Nepozidana in pozidana stavbna zemljišča, ki so namenjena bivanju v naseljih.

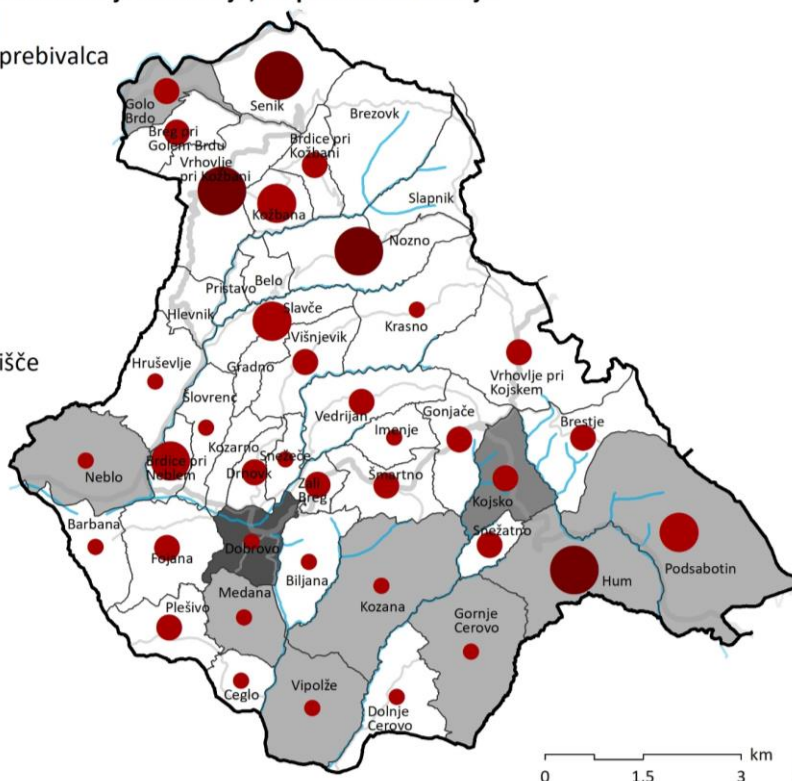
Nepozidana stavbna zemljišča, ki so namenjena bivanju, na prebivalca naselja (namenska raba SS, SK, SB in CU)

Nepozidana stavbna zemljišča na prebivalca

- do 100,0 m²
 100,1 - 200,0
 200,1 - 300,0
 300,1 - 559,2 m²

Funkcija v omrežju naselij

- občinsko središče
 pomembnejše lokalno središče
 lokalno središče
 ostala naselja
 meje naselij
 občinske meje

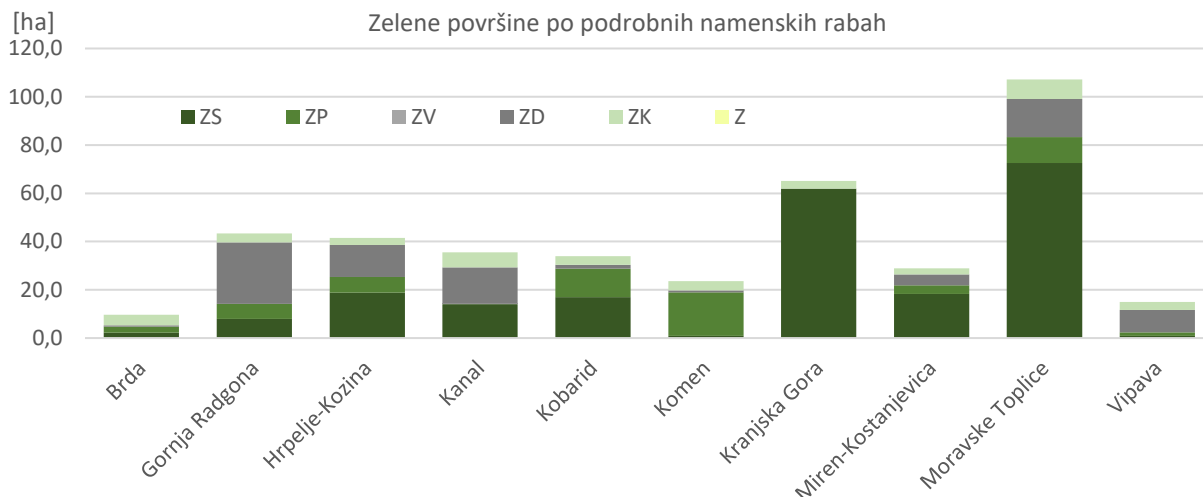
Vir: GURS, 2022; lastni izračuni.

Slika 30: Nepozidana stavbna zemljišča, ki so namenjena bivanju, na prebivalca naselja.

Zelene površine v občini (namenske rabe ZD, ZK, ZP, ZS)

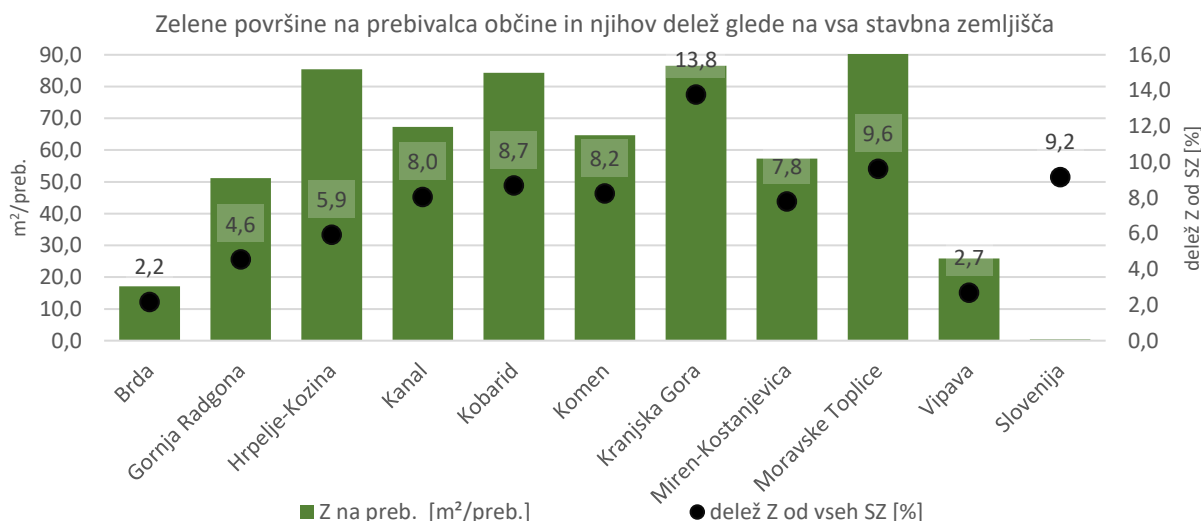
Kot eno pomembnejših kategorij namenske rabe prostora, ki vpliva na kakovost življenja v mestu ter občini, ločeno obravnavamo območja zelenih površin. Analiza zelenih površin v poročilu o prostorskem razvoju temelji predvsem na veljavnih podatkih namenske rabe prostora. Prikazane in izračunane so površine območij zelenih površin po podrobnih kategorijah namenske rabe prostora, izveden pa je bil tudi preračun zelenih površin na prebivalca ter delež zelenih površin glede na vsa stavbna zemljišča v občini. Rezultate smo primerjali z izbranimi primerljivimi občinami.

V občini Brda je v OPN opredeljenih 9,6 ha zelenih površin. V namenski rabi zelenih površin je opredeljenih pet kategorij: površine za oddih, rekreacijo in šport (ZS), površine za parke (ZP), površine za pokopališča (ZK) in druge urejene zelene površine (ZD). Med primerjanimi občinami ima največ zelenih površin občina Moravske Toplice, sledi Kranjska Gora. Občina Brda je na zadnjem mestu (shema 95).

Shema 95: Zelene površine po posameznih kategorijah.

Za boljšo primerjavo smo izračunali še količino zelenih površin na prebivalca občine in delež zelenih površin od vseh stavbnih zemljišč (shema 96). Občina Brda je tudi tu s 17,1 m²/preb. zelenih površin na zadnjem mestu med primerjanimi občinami.

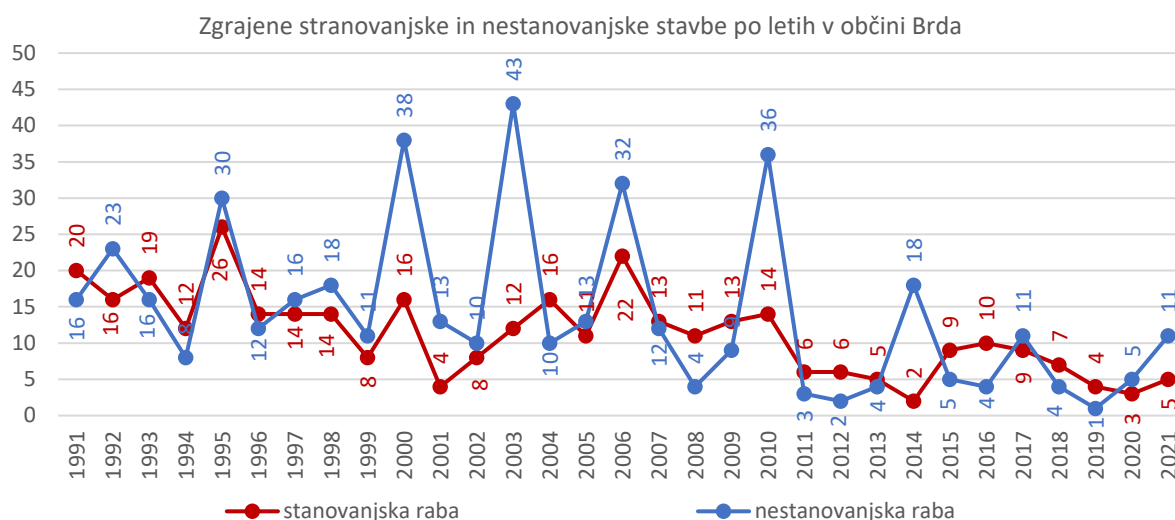

Shema 96: Zelene površine na prebivalca občine in njihov delež glede na vsa stavbna zemljišča.

Stanovanjske in nestanovanjske stavbe

Vključeni podatki/podkazalniki: kataster stavb, REN, naselja iz RPE

Na območju občine je po podatkih iz REN (maj 2022) 3.997 stavb, od tega 2.109 (52,8 %) stanovanjskih in 1.888 (47,2 %) nestanovanjskih stavb. Med stavbami z vsaj enim stanovanjem (v nadaljevanju stanovanjskimi stavbami) prevladujejo eno in dvostanovanjske stavbe. Teh je 2.077, kar predstavlja 98,5 % stanovanjskih stavb. Večstanovanjskih stavb (3 in več stanovanj) je 32, kar predstavlja 1,5 %.

Shema 97: Zgrajene stanovanjske in nestanovanjske stavbe v občini po letih.

Podroben prikaz lokacij stavb po letu izgradnje s poudarkom na stavbah, zgrajenih po letu 2000, razkriva, da se je največ gradilo v naselju Dobrovo (50 stavb), Vipolže (39 stavb), Hum (28 stavb) in Gornje Cerovo (27 stavb). Ločeno prikazujemo po letu 2000 zgrajene stanovanjske (rdeči odtenki, slika 31) ter nestanovanjske stavbe (modri odtenki, slika 32).

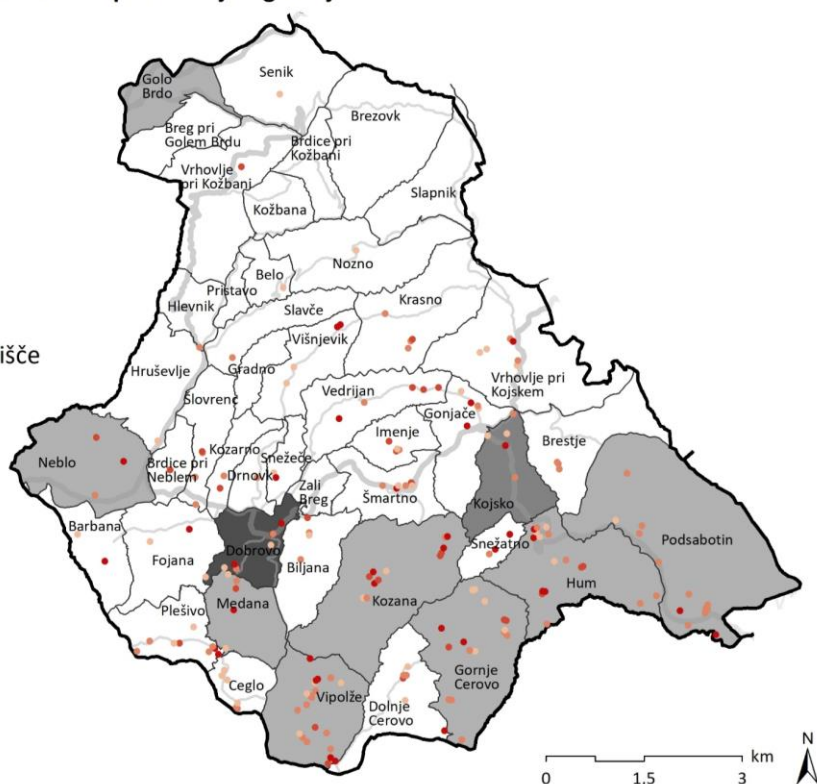
Stanovanjske stavbe zgrajene po letu 2000 po obdobju izgradnje

Stanovanjske stavbe po obdobjih

- 2001 - 2005
- 2006 - 2010
- 2011 - 2015
- 2016 - 2021

Funkcija v omrežju naselij

- občinsko središče
- pomembnejše lokalno središče
- lokalno središče
- ostala naselja
- meje naselij
- občinske meje

Vir: GURS, 2022; lastni izračuni.

Slika 31: Stanovanjske stavbe zgrajene po letu 2000.

Nestanovanjske stavbe zgrajene po letu 2000 po obdobju izgradnje

Nestanovanjske stavbe po obdobjih

- 2001 - 2005
- 2006 - 2010
- 2011 - 2015
- 2016 - 2021

Funkcija v omrežju naselij

- občinsko središče
- pomembnejše lokalno središče
- lokalno središče
- ostala naselja
- meje naselij
- občinske meje

Vir: GURS, 2022; lastni izračuni.

Slika 32: Nestanovanjske stavbe zgrajene po letu 2000.

Največ stanovanjskih in nestanovanjskih stavb se je v občini v 20 letih zgradilo v občinskem središču Dobrovo. Zgradilo se je 8 stanovanjskih in 42 nestanovanjskih stavb.

Preglednica 46: Število zgrajenih stavb s stanovanji po naseljih v izbranih obdobjih po letu 2000.

Naselje	Stavbe s stanovanji (stanovanjske)					
	2001 - 2005	2006 - 2010	2011 - 2015	2016 - 2020	2021 in novejše	skupaj
Vipolže	4	11	2	5	0	22
Gornje Cerovo	6	6	3	2	0	17
Hum	4	6	3	3	1	17
Podšabotin	1	10	0	2	0	13
Kozana	2	2	4	4	0	12
Plešivo	2	4	1	1	1	9
Dobrovo	3	2	0	3	0	8
Šmartno	2	3	1	1	0	7
Ceglo	4	2	0	0	0	6
Dolnje Cerovo	2	2	1	1	0	6
Medana	3	1	1	1	0	6
Vrhovlje pri Kojškem	3	2	0	1	0	6
Gonjače	2	1	0	2	0	5
Kojško	2	2	0	1	0	5
Vedrijan	0	1	3	0	1	5
Biljana	1	2	1	0	0	4
Imenje	1	1	2	0	0	4
Krasno	0	3	1	0	0	4
Šlovrenc	0	3	1	0	0	4
Višnjevik	2	0	0	2	0	4
Skupaj	51	73	28	33	5	190

* Opomba: Prikazana so le naselja v katerih se je zgradilo vsaj 4 stanovanjske stavbe po letu 2000.

Preglednica 47: Število zgrajenih nestanovanjskih stavb po naseljih v izbranih obdobjih po letu 2000.

Naselje	Stavbe brez stanovanj (nestanovanjske)					skupaj
	2001 - 2005	2006 - 2010	2011 - 2015	2016 - 2020	2021 in novejše	
Dobrovo	31	4	3	4	0	42
Vipolže	4	9	1	1	2	17
Drnovk	1	9	2	1	0	13
Vedrijan	4	6	3	0	0	13
Gonjače	1	6	4	1	0	12
Neblo	3	5	2	1	1	12
Hum	4	5	1	1	0	11
Kozana	3	4	2	2	0	11
Plešivo	6	1	0	2	2	11
Gornje Cerovo	8	1	1	0	0	10
Vrhovlje pri Kojskem	3	5	0	1	1	10
Imenje	2	4	2	1	0	9
Medana	2	5	1	1	0	9
Biljana	2	2	1	1	1	7
Krasno	0	6	0	1	0	7
Fojana	2	2	1	1	0	6
Snežatno	0	2	0	0	4	6
Šmartno	4	1	1	0	0	6
Hruševlje	0	3	0	2	0	5
Podsabotin	3	0	1	1	0	5
Zali Breg	0	4	1	0	0	5
Skupaj	90	93	32	25	11	251

* Opomba: Prikazana so le naselja v katerih se je zgradilo vsaj 4 nestanovanjske stavbe po letu 2000.

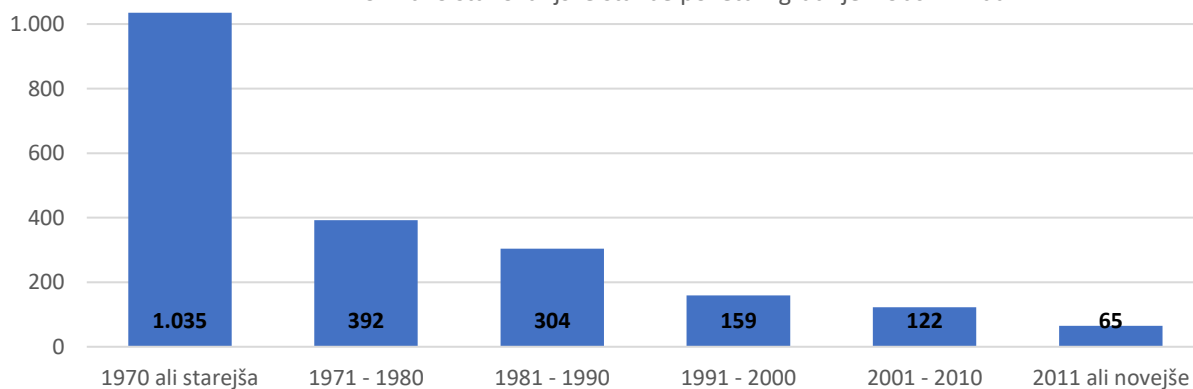
Starost stanovanjskih stavb

Velika večina stanovanjskih stavb v občini Brda je bila zgrajena do leta 1990 (1.760 oz. 83,5 %), v primeru eno in dvostanovanjskih stavb 83,3 %, v primeru večstanovanjskih stavb pa kar 90,6 %.

Preglednica 48: Ena in dvostanovanjske stavbe po letih izgradnje.

Leto izgradnje	Število	Delež
1970 ali starejša	1.035	49,8
1971 - 1980	392	18,9
1981 - 1990	304	14,6
1991 - 2000	159	7,7
2001 - 2010	122	5,9
2011 ali novejše	65	3,1
Skupaj	2.077	100,0

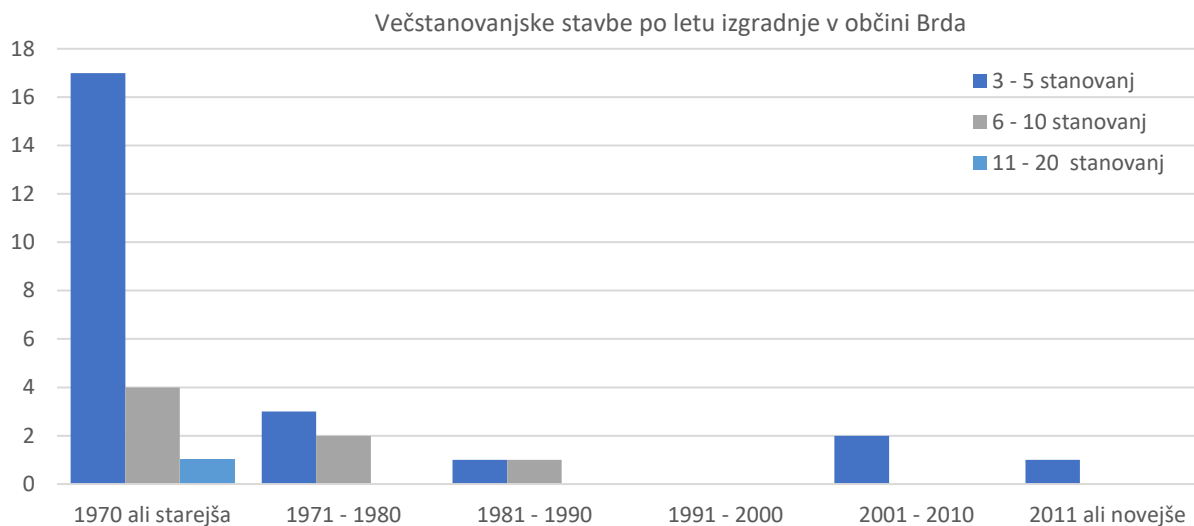
Ena in dvo stanovanjske stavbe po letu izgradnje v občini Brda

Shema 98: Ena in dvostanovanjske stavbe po letu izgradnje.

Večstanovanjske stavbe, zgrajene po opazovanih obdobjih, so prikazane v preglednici 49. Pri tem vidimo, da se je večina večstanovanjskih stavb zgradila do leta 1990 (29 stavb), 3 stavbe pa so se zgradile po 1990.

Preglednica 49: Večstanovanjske stavbe po letu izgradnje.

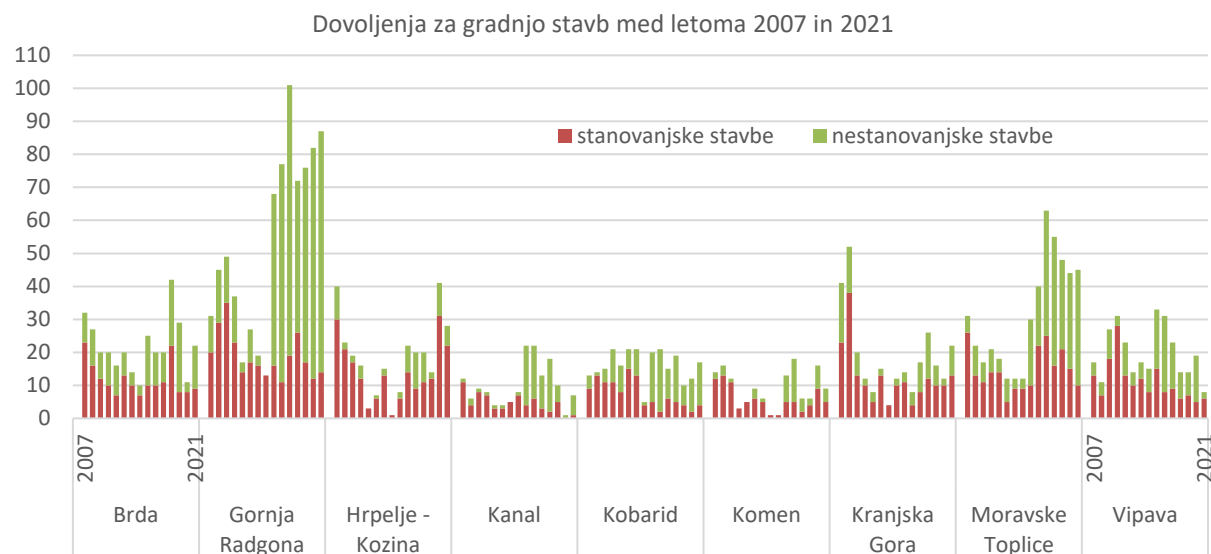
Leto izgradnje	3 - 5 stanovanj	6 - 10 stanovanj	11 - 20 stanovanj	Skupaj	Delež
1970 ali starejša	17	4	1	22	68,8
1971 - 1980	3	2	0	5	15,6
1981 - 1990	1	1	0	2	6,3
1991 - 2000	0	0	0	0	0,0
2001 - 2010	2	0	0	2	6,3
2011 ali novejše	1	0	0	1	3,1
skupaj	24	7	1	32	100,0

Shema 99: Večstanovanjske stavbe po letu izgradnje.

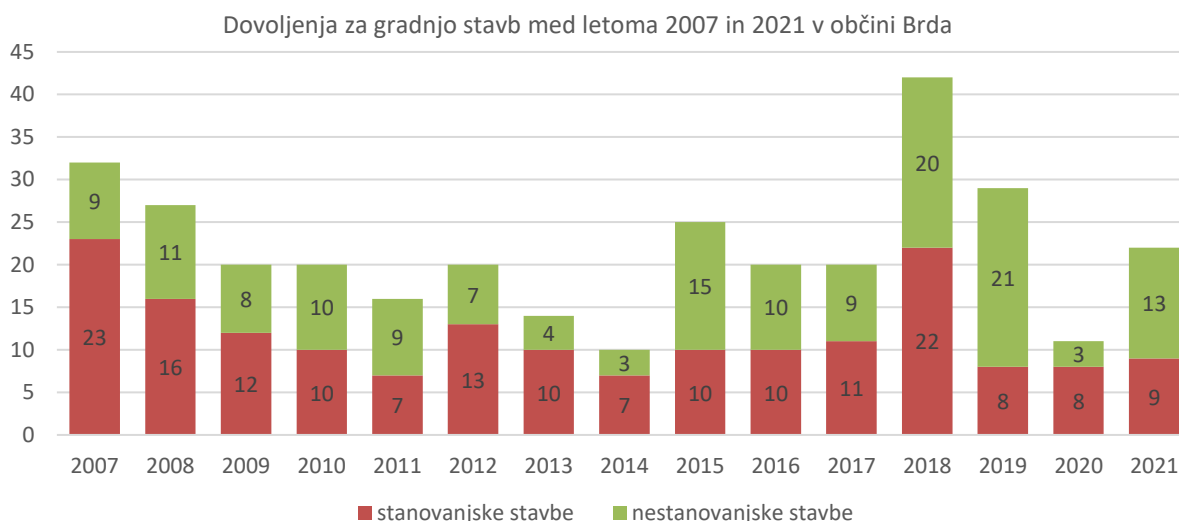
Dovoljenja za gradnjo stavb

Iz spodnjega grafa je razvidna večja dinamika izdajanja dovoljenj za gradnjo stavb v zadnjih letih v občinah Gornja Radgona, Moravske Toplice. Največ dovoljenj za gradnjo nestanovanjskih stavb je bilo v letu 2021 izdanih v Gornji Radgoni.

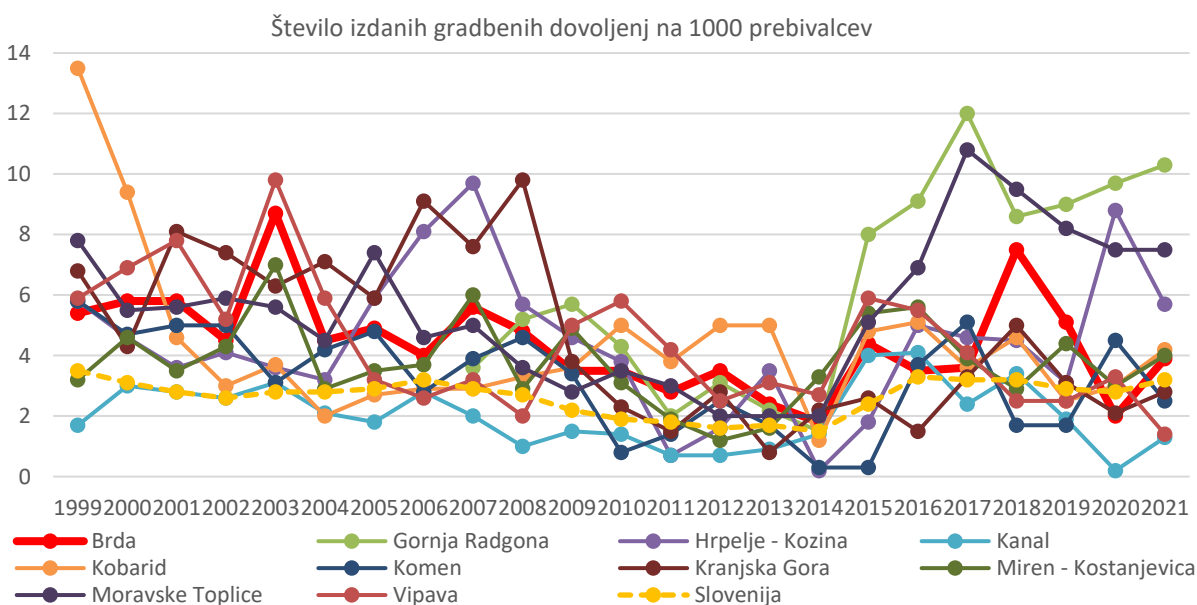
Shema 100: Dovoljenja za gradnjo stavb v primerljivih občinah.

Podrobneje ločen prikaz le za občino Brda pokaže porast izdanih dovoljenj za gradnjo tako stanovanjskih kot nestanovanjskih stavb v letu 2018. Najmanj izdanih dovoljenj za gradnjo stavb je bilo izdanih v letu 2014.

Shema 101: Dovoljenja za gradnjo stanovanjskih in nestanovanjskih stavb v občini.

Po številu najmanj izdanih gradbenih dovoljenj na 1.000 prebivalcev v zadnjih letih izstopa predvsem občina Kanal.

*podatki za občino Gornja Radgona se prikazujejo od leta 2007 dalje.

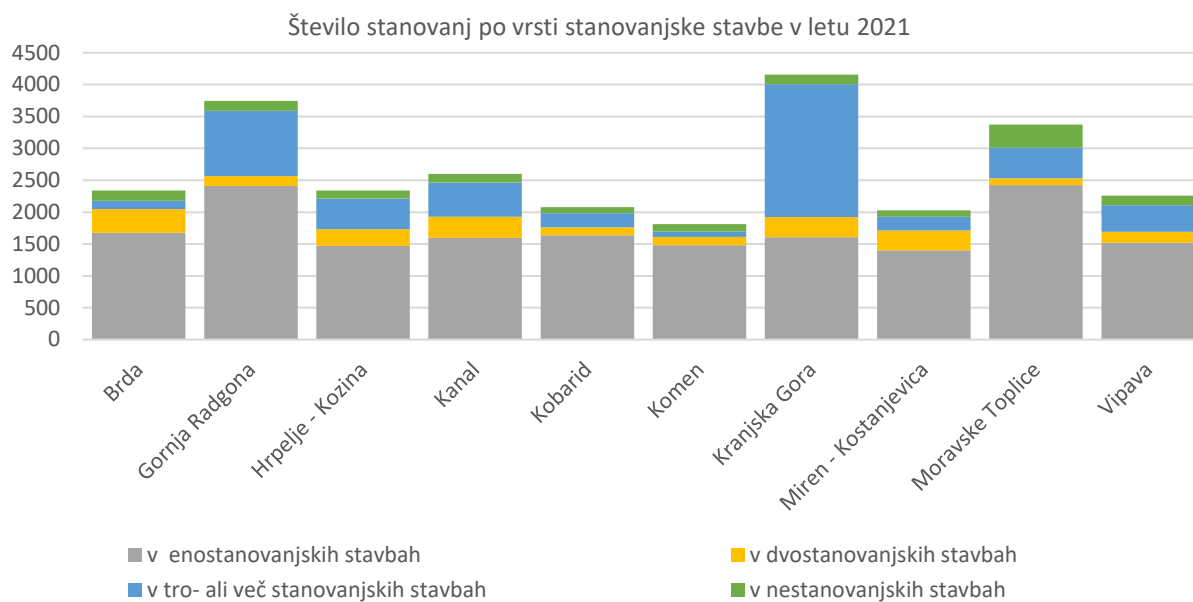
Shema 102: Število izdanih gradbenih dovoljenj na 1.000 prebivalcev občine.

Stanovanja in gradnja stanovanj

Vključeni podatki/podkazalniki: SURS, stanovanja, gradbena dovoljenja

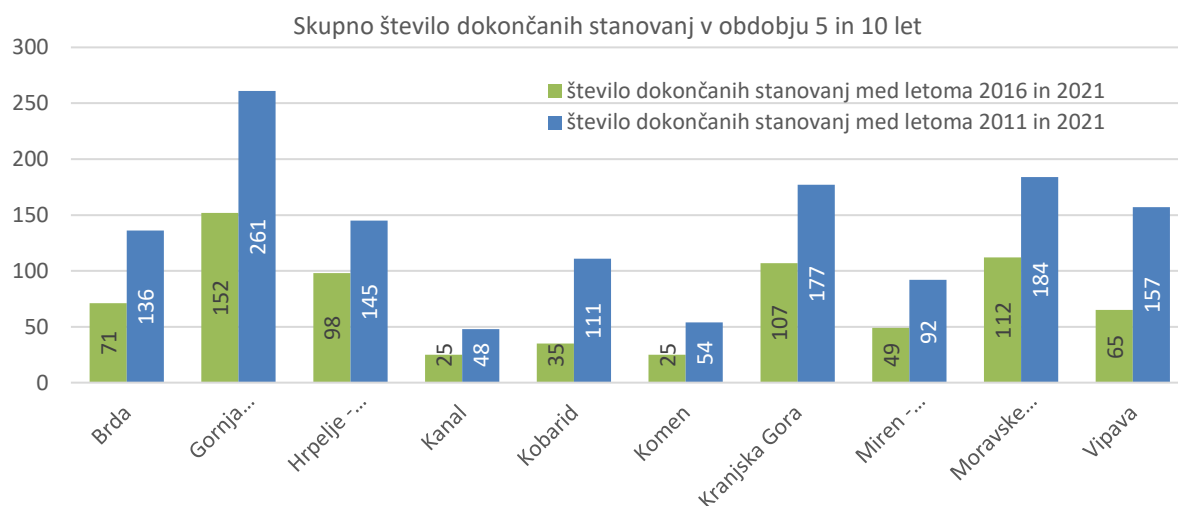
Statistični urad RS (SURS) vodi obsežno zbirko podatkov o stanovanjih po občinah ter naseljih. Podatki se nekoliko razlikujejo od predhodno prikazanih podatkih o stavbah in stanovanjih iz evidence REN, zaradi različne metodologije zajema. Ob tem se v evidenci REN na podlagi ZEN-A od decembra 2018 ne vodi več podatka o dejanski rabi stavbe (ločevanje na stanovanjske in nestanovanjske stavbe) in tako stavbe ločujemo le glede na podatek ali je v stavbni stanovanje ali ne. Podatkov obeh evidenc zato direktno ne primerjamo.

Stanovanja po vrsti stavbe kažejo na prevladujoč tip stanovanjske gradnje. Podobno lahko pogledamo, kako so razporejeni prebivalci oziroma število prebivalcev v stanovanjih po vrsti stavbe. V občini Brda je v letu 2021 4.137 občanov prebivalo v enostanovanjskih stavbah, kar je predstavljalo 74,8 % vseh občanov.

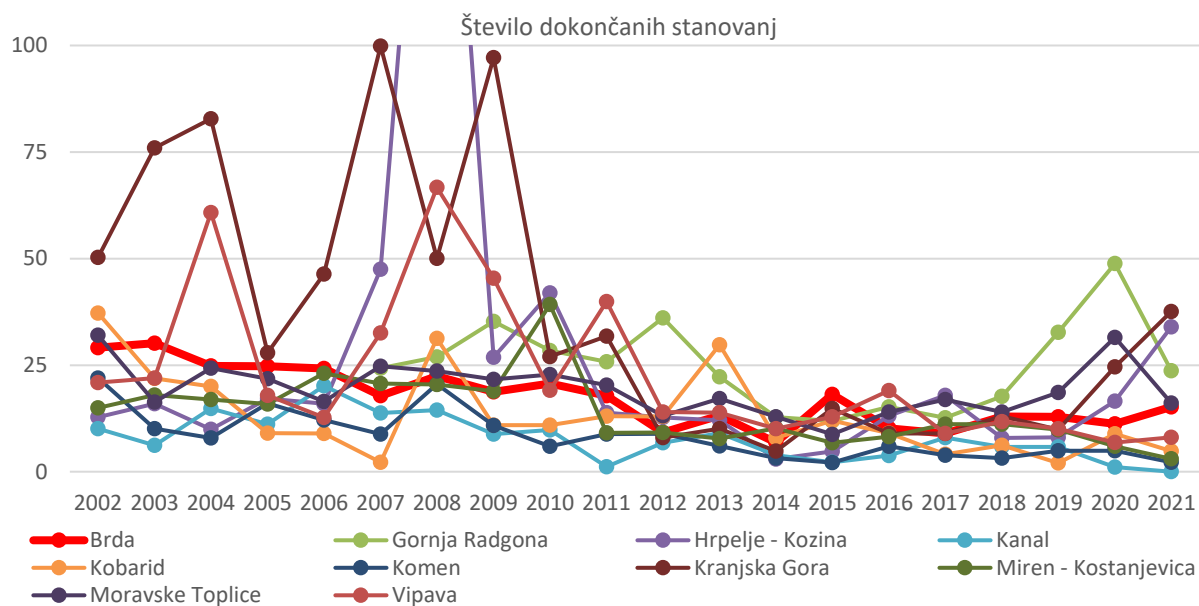
Shema 103: Število stanovanj po vrsti stanovanjske stavbe v letu 2021.

Kazalnik površina dokončanih stanovanj na prebivalca v obdobju 5 ter 10 let občino Brda uvršča na 5. (za obdobje 5 let) ter na 6. mesto (za obdobje 10 let) med primerljivimi občinami.

Shema 104: Površina dokončanih stanovanj na prebivalca v obdobju 5 in 10 let.

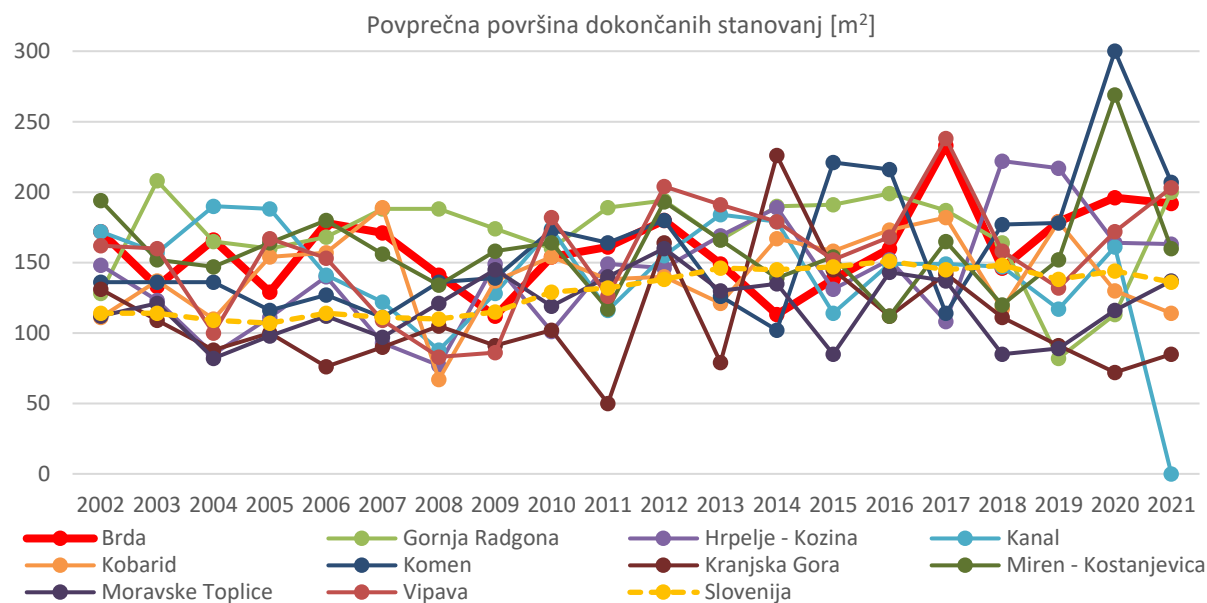
Shema 105 prikazuje število dokončanih stanovanj. Kazalnik navadno pokaže korelacijo med tipom gradnje, oziroma številom stanovanj, ki se so se v posameznem obdobju zgradila in povprečno površino dokončanih stanovanj. Navadno se v primeru večstanovanjske gradnje zgradi večje število stanovanj, to število izstopa na shemi 106, ta stanovanja pa so nekoliko manjša, tako da kazalnik povprečna površina dokončanih stanovanj v istem letu navadno izkazuje nekoliko nižje vrednosti.

*podatki za občino Gornja Radgona se prikazujejo od leta 2007 dalje; občina Hrpelje - Kozina ima leta 2008 vrednost 208.

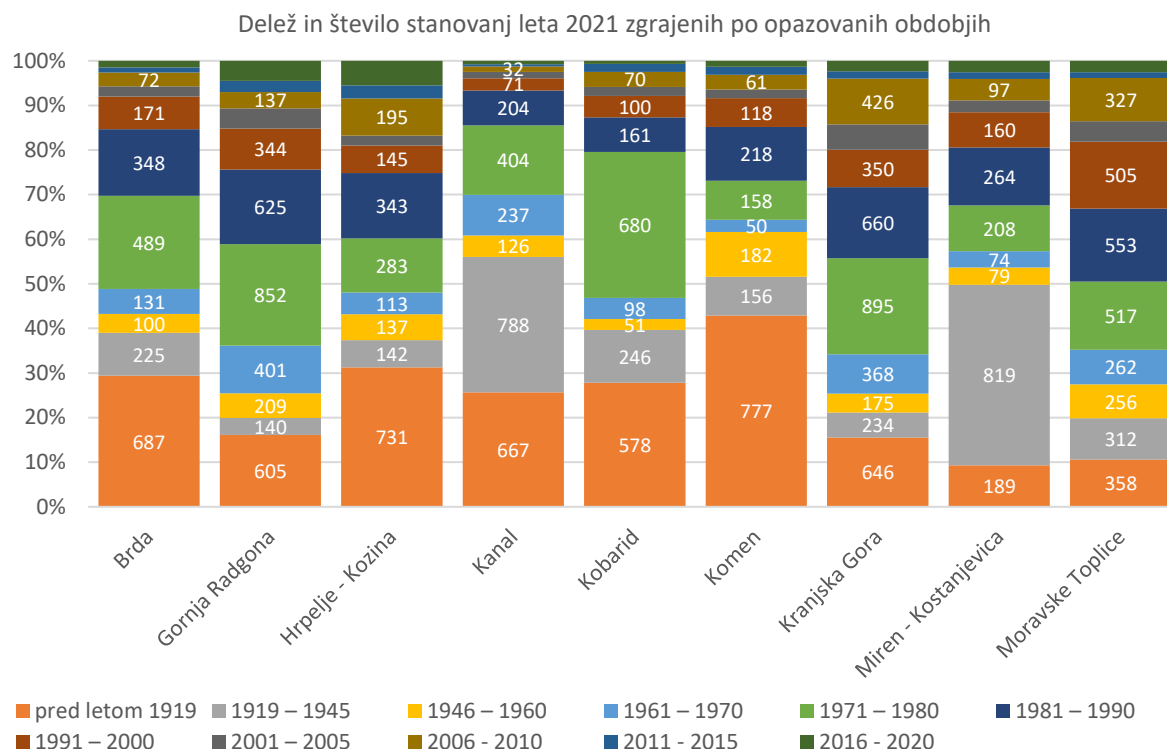
Shema 105: Število dokončanih stanovanj med letoma 2002 in 2021.

Pomemben podatek je tudi, kakšna so stanovanja, ki se gradijo ter ali gre za stanovanja v enodružinskih hišah, večstanovanjskih objektih ali celo v nestanovanjskih stavbah. Sledeči graf prikazuje povprečno površino dokončanih stanovanj.

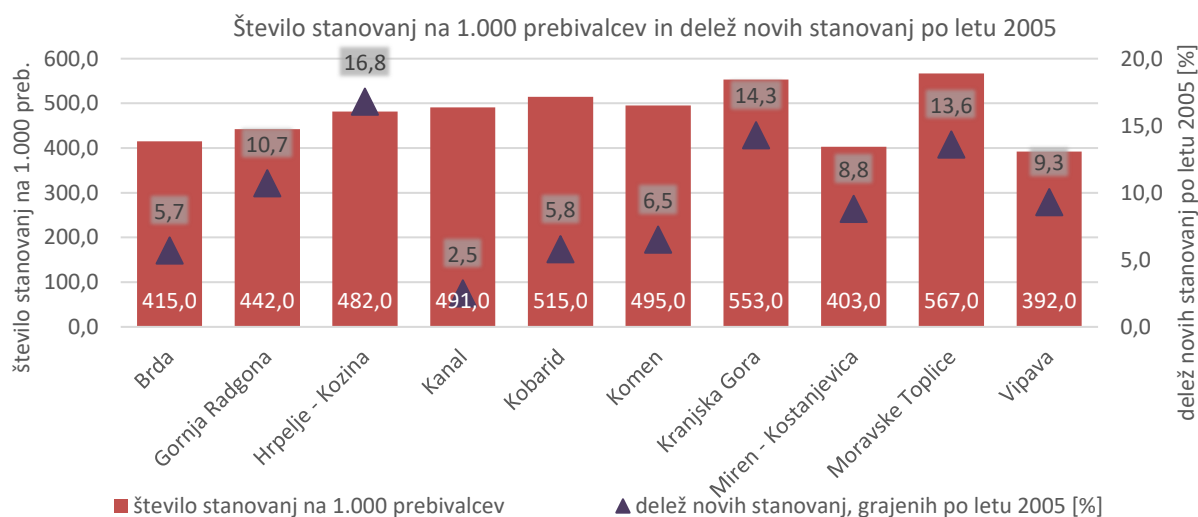
Shema 106: Povprečna površina dokončanih stanovanj v m² med letoma 2002 in 2021.

Primerjava gradnje stanovanj po obdobjih med izbranimi primerljivimi občinami je predstavljena na spodnjem grafu. Vidimo, da je bilo v občini Brda največ stanovanj zgrajenih v obdobju pred letom 1919, skupno pa je bilo skoraj 85 % stanovanj (1.980) zgrajenih do leta 1990.

Shema 107: Delež stanovanj leta 2021, zgrajenih po opazovanih obdobjih.

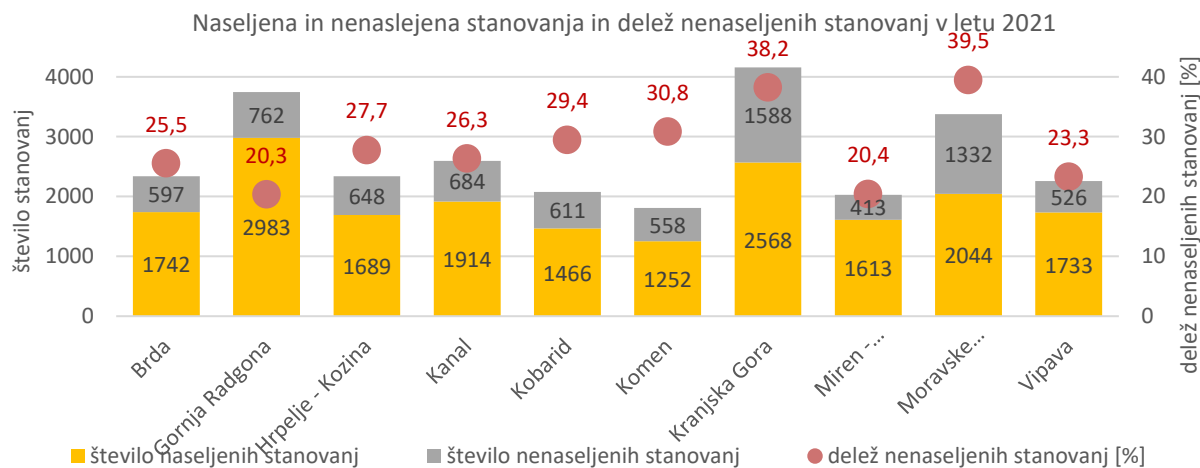
Zaradi lažje primerjave je smiselno še preračun stanovanj na 1.000 prebivalcev. Vidimo, da je v občini Brda 415 stanovanj na 1.000 prebivalcev, kar je primerljivo z občino Miren - Kostanjevica (403 stanovanj na 1.000 prebivalcev).

Shema 108: Število stanovanj na 1.000 prebivalcev in delež novih stanovanj po letu 2005.

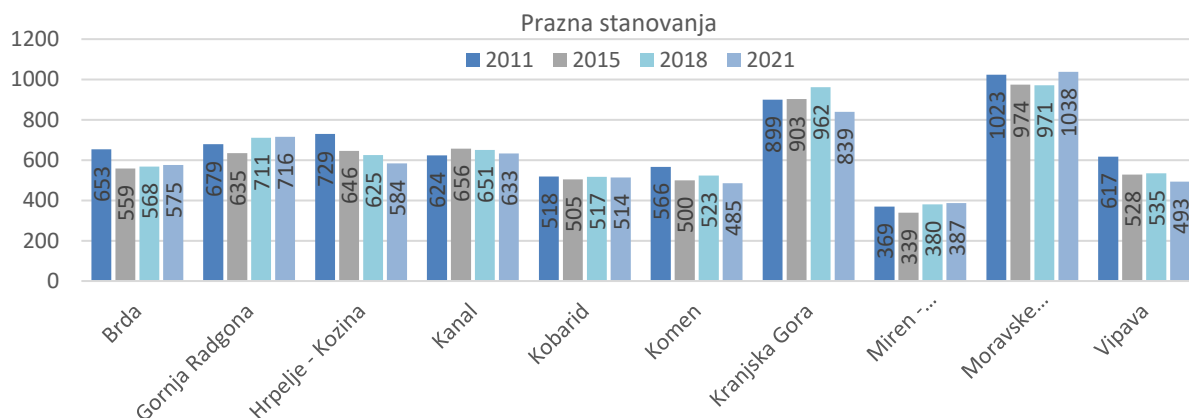
Naseljenost in nenaseljenost stanovanj

Analizo naseljenosti stanovanj izvedemo na podlagi podatkov SURS, ki se nanašajo na veljavne registre: Centralni register prebivalstva, Evidenca gospodinjstev, Register nepremičnin in Register prostorskih enot. SURS nenaseljena stanovanja opredeljuje kot stanovanja, ki med popisom niso običajno prebivališče nobene osebe. Nenaseljena stanovanja predstavljajo prazna stanovanja in stanovanja namenjena za sezonsko in sekundarno rabo. Analiza praznih stanovanj po primerljivih občinah je pokazala, da je številčno največ praznih stanovanj v občini Kranjska Gora, nato sledita občini Moravske Toplice in Gornja Radgona. Leta 2021 je bilo v občini Brda nenaseljenih 597 stanovanj, kar znaša 25,5 % vseh stanovanj.

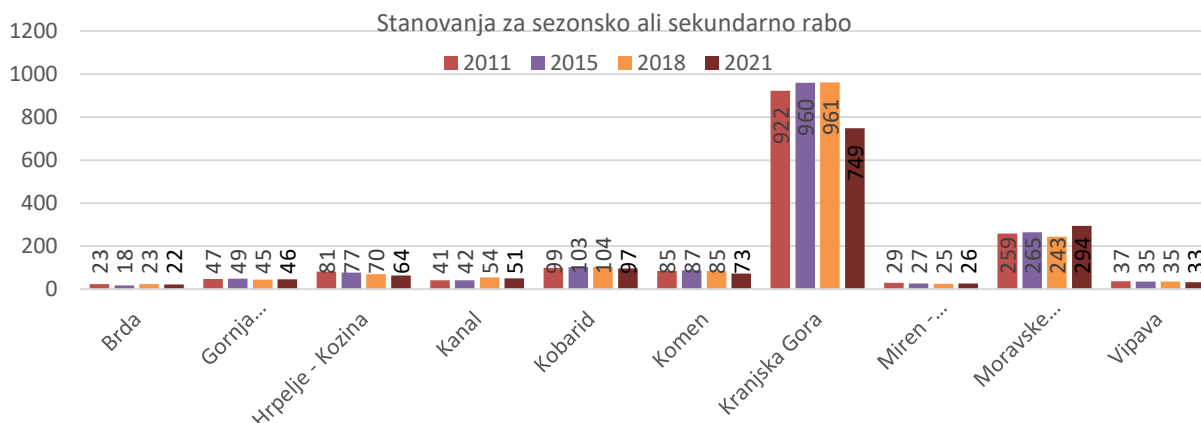
Shema 109: Število stanovanj po naseljenosti in delež nenaseljenih stanovanj v letu 2021.

V občini Brda se je število praznih stanovanj od leta 2011 do 2021 zmanjšalo za 78.

Shema 110: Prazna stanovanja po občinah v letih 2011, 2015, 2018 in 2021.

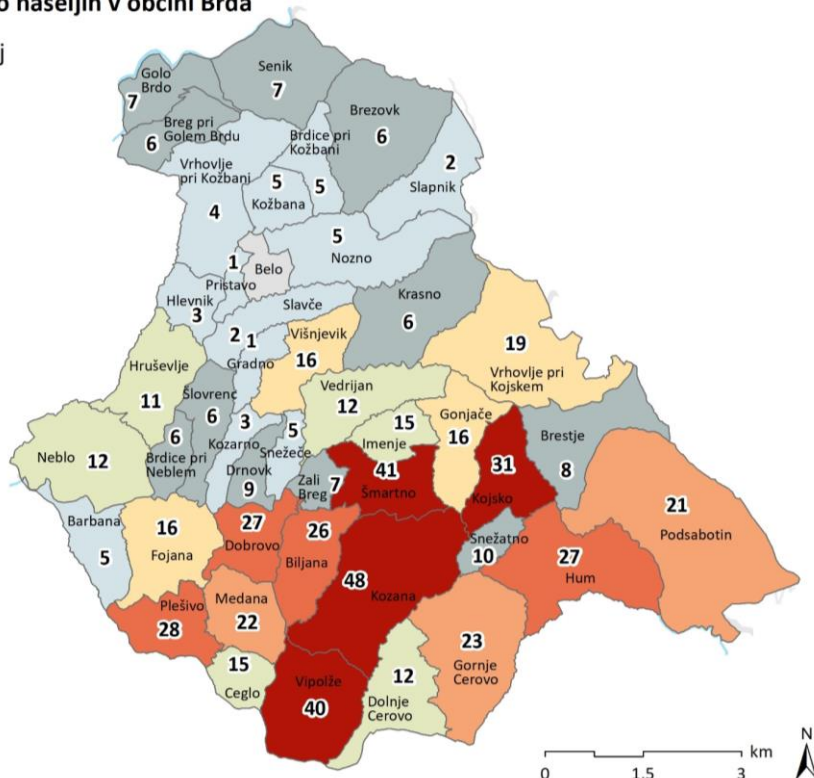
Po številu stanovanj za sezonsko ali sekundarno rabo je občina Brda v spodnji polovici med primerjanimi občinami. Med opazovanimi leti (shema 111) se pri občini Brda število tovrstnih stanovanj ne spreminja bistveno.

Shema 111: Stanovanja za sezonsko ali sekundarno rabo po občinah v letih 2011, 2015, 2018 in 2021.

Na sliki 33 podajamo še prikaz številka nenaseljenih stanovanj po naseljih v občini.

Število nenaseljenih stanovanj po naseljih v občini Brda

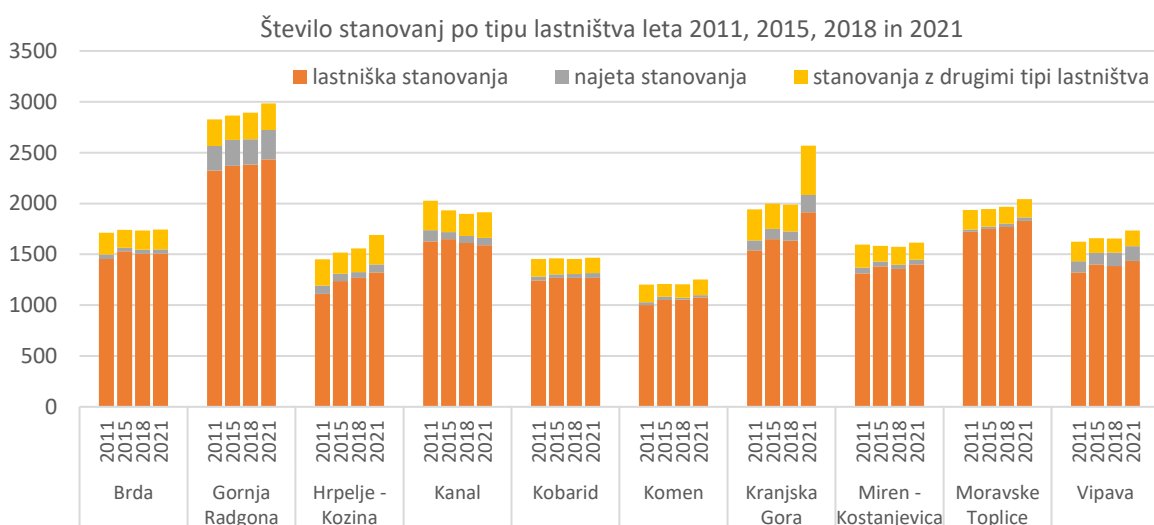

Vir: GURS, 2022; lastni izračuni.

Slika 33: Število nenaseljenih stanovanj po naseljih v občini Brda v letu 2021.

Ker je število nenaseljenih stanovanj v občini Brda sorazmerno veliko, smo podatke preverili še na podlagi lastnih izračunov. Uporabili smo podatke iz Registra nepremičnin, kjer so vodeni podatki o stavbah, številu stanovanj na stavbo, itd. Preko enotnih identifikatorjev smo podatkom dodali oznako hišne številke in podatek o številu prebivalcev na posameznem naslovu. Presek teh podatkov je pokazal sledeče podatke. V občini naj bi bilo skupno 576 stavb s stanovanji kjer ni prijavljenega prebivalca. V teh stavbah pa naj bi bilo 624 stanovanj.

Opazujemo pa tudi kazalnik, ki prikazuje tip lastništva stanovanj. Za Slovenijo je značilen visok delež lastniških stanovanj, kar se praviloma kaže pri vseh občinah. Število najetih stanovanj je, z izjemo mestnih občin, izrazito nizek.

Shema 112: Število stanovanj po tipu lastništva v letih 2011, 2015, 2018 in 2021.

Podrobno prostorsko načrtovanje

Vključeni podatki/podkazalniki: namenska raba prostora, načini urejanja posameznih enot urejanja prostora, sprejeti podrobni prostorski izvedbeni akti (OPPN), nepozidana stavbna zemljišča

Pregled načinov urejanja prostora je bil izveden na podlagi podatkov o OPPN iz veljavnega občinskega odloka (tekstualni del) in namenske rabe prostora, kjer so za posamezne enote urejanja prostora (EUP) določeni načini urejanja. Sledeča analiza območij veljavnih OPPN pa kot meje območij veljavnih aktov uporablja dejanske podatke o OPPN oz. mejah območij veljavnih OPPN iz veljavnega prikaza stanja prostora. Podatki so dopolnjeni s morebitnimi PIA sprejetimi po izdelavi veljavnega prikaza stanja prostora oz. po sprejetju akta.

Dodatno je pri analizi podrobnega prostorskega načrtovanja potrebno upoštevati tudi raven načrtovanja pri čemer imajo državni prostorski načrti (DPN) pomembnejšo vlogo od OPN ter preostalih PIA. V občini Brda ni nobenih državnih prostorskih načrtov, tako da v nadaljevanju obravnavamo zgolj prostorske izvedbene akte občine.

V splošnem je v občini 99,6 % zemljišč načrtovanih z OPN, na 0,1 % zemljišč so OPPN-ji v izdelavi, na 0,2 % zemljišč pa so OPPN-ji še načrtovani. Površina SZ, ki jo ureja OPN je 418,7 ha (94,0 % vseh SZ), z veljavni OPPN-ji je urejenih 3,1 ha oz. 0,7 % vseh SZ v občini. Na 10,4 ha SZ oz. 2,3 % vseh SZ so OPPN v izdelavi, na 13,3 ha oz. 3,0 % SZ pa so OPPN-ji še predvideni.

Preglednica 50: Urejanje zemljišč in stavbnih zemljišč z OPN in OPPN.

Tip akta	Površina kjer velja akt [ha]	Delež občine, ki ga ureje akt [%]	Površina SZ, ki jo ureja tip akta [ha]	Delež SZ, ki ga ureja akt [%]	Pozidana SZ [ha]	Nepozidana SZ [ha]
OPN	7.295,4	99,6	418,7	94,0	307,3	111,5
veljavni OPPN	3,1	0,0	3,1	0,7	1,7	1,4
OPPN v izdelavi	10,4	0,1	10,4	2,3	0,1	10,3
predvideni OPPN	13,3	0,2	13,3	3,0	1,4	12,0
skupaj	7.322,2	100,0	445,6	100,0	310,5	135,1

Na območju občine sta veljavna 2 OPPN-ja, 4 so v izdelavi, 9 pa je še predvidenih. Vsi OPPN-ji se v celoti nanašajo na območja stavbnih zemljišč. Pri tem gre večinoma za še nepozidana območja. Le pri 2 veljavnih OPPN je delež nepozidanih površin le 44, 6 %. Na območju veljavnih OPPN je pozidanih 1,7 ha zemljišč, nepozidanih pa še 1,4 ha. Območja kjer so OPPN-ji v izdelavi so pozidana le na 0,1 ha, nepozidanih je še 10,3 ha, podobno je pri preostalih predvidenih OPPN-jih, na območjih katerih je pozidanih 1,4 ha SZ, 12,0 ha pa je še nepozidanih.

Preglednica 51: Podrobno prostorsko načrtovanje.

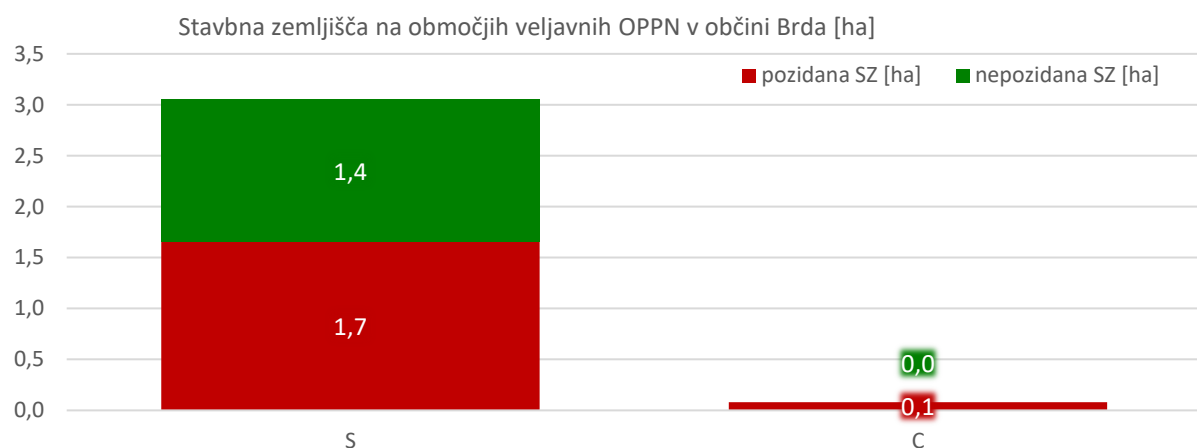
PIA v občini Brda	Št. aktov oz. št. EUP	Površina [ha]	Stavbna zemljišča			
			Skupaj [ha]	Pozidano [ha]	Nepozidano [ha]	Delež nepozidanih [%]
veljavni OPPN	2	3,1	3,1	1,7	1,4	44,6
OPPN v izdelavi	4	10,4	10,4	0,1	10,3	98,8
predvideni OPPN	9	13,3	13,3	1,4	12,0	89,8
skupaj	15	26,9	26,9	3,2	23,6	88,0

Tako za območja veljavnih OPPN, kot za območja, kjer so OPPN-ji predvideni, prikazujemo namensko rabo prostora ter pozidane in nepozidane površine. Med predvidene OPPN-je v tem primeru štejemo tako tiste, ki so trenutno v izdelavi kot preostale še predvidene OPPN.

Veljavni OPPN-ji se v 97,4 % nanašajo na območja stanovanj, teh je okoli 3,1 ha. Od tega je pozidanih 1,7 ha, preostanek 1,4 ha pa je še nepozidanega. Veljavni OPPN obravnava še 0,1 ha pozidanih območij centralnih dejavnosti.

Preglednica 52: Pregled veljavnih OPPN po namenskih rabah in pozidanosti.

NRP	OPPN [ha]	Delež rabe [%]	Pozidana SZ [ha]	Nepozidana SZ [ha]	Ni SZ [ha]	Delež nepozidanosti rabe [%]
S	3,1	97,4	1,7	1,4	0,0	45,8
C	0,1	2,6	0,1	0,0	0,0	0,0
skupaj	3,1	100,0	1,7	1,4	0,0	44,6

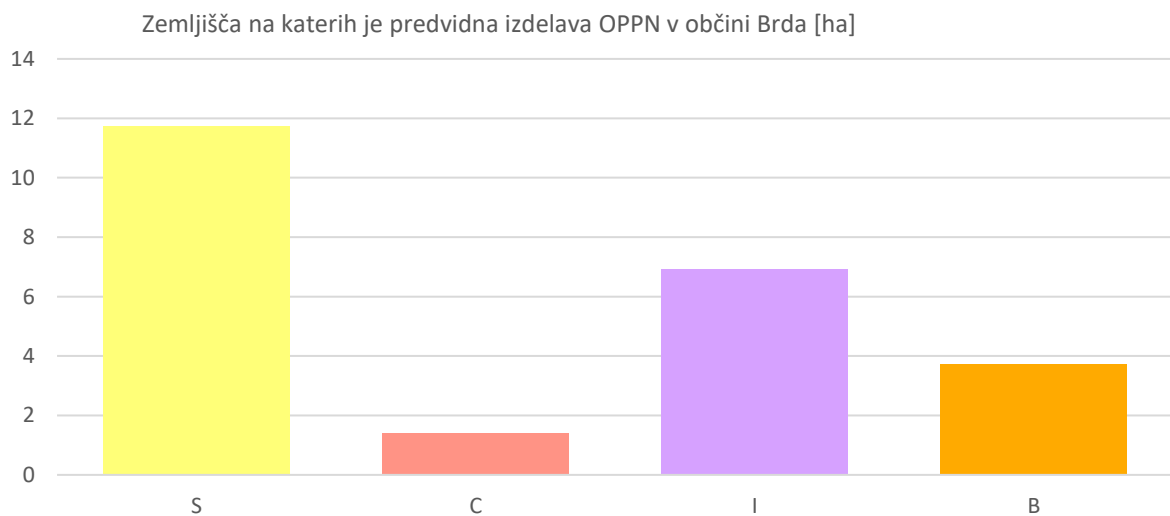

Shema 113: Stavbna zemljišča na območjih veljavnih OPPN.

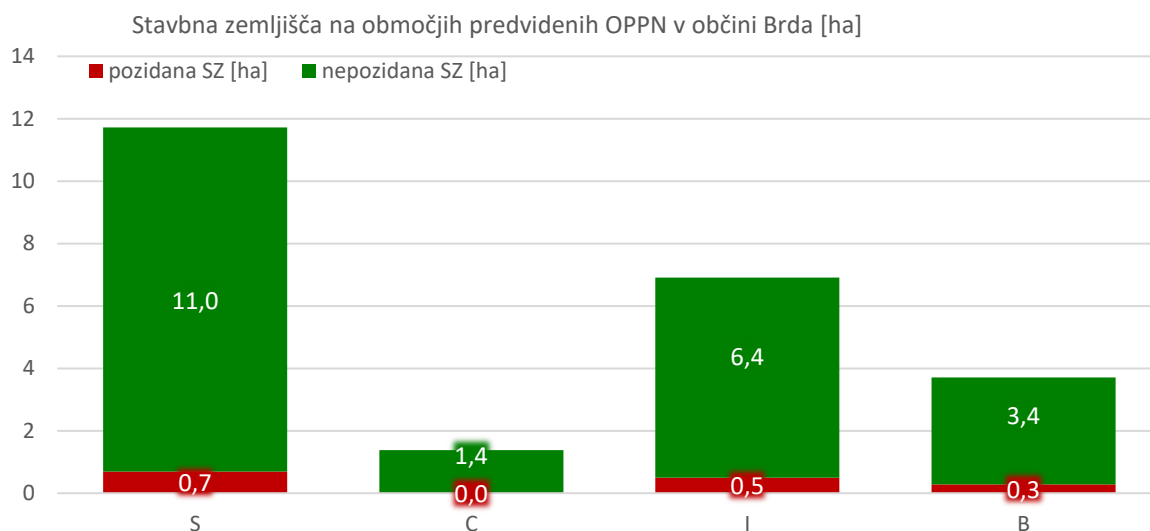
Pregled rabe in pozidanost območij, na katerih je predvidena izdelava OPPN pokaže, da prevladujejo namenska raba območij stanovanj in območij proizvodnih dejavnosti. Prvih je za 11,7 ha oziroma 49,4 %, drugih pa 6,9 ha oziroma 29,1 %. Relativno veliko je še območij, namenjenih turizmu (3,7 ha oz. 15,6 %). Visoki so tudi deleži nepozidanosti posameznih rab prostora. Območja stanovanj so nepozidana v 94,1 %, območja proizvodnih dejavnosti v 92,7 %, itd.

Preglednica 53: Pregled predvidenih OPPN (načrtovani in v izvajanju) po velikosti in pozidanosti.

NRP v občini Brda	OPPN [ha]	Delež rabe [%]	Pozidana SZ [ha]	Nepozidana SZ [ha]	Ni SZ [ha]	Delež nepozidanosti rabe [%]
S	11,7	49,4	0,7	11,0	0,0	94,1
C	1,4	5,8	0,0	1,4	0,0	100,0
I	6,9	29,1	0,5	6,4	0,0	92,7
B	3,7	15,6	0,3	3,4	0,0	92,3
skupaj	23,7	100,0	1,5	22,2	0,0	93,8

Shema 114: Zemljišča na katerih je predvidena izdelava OPPN.

Shema 115: Stavbna zemljišča na območjih predvidenih OPPN.

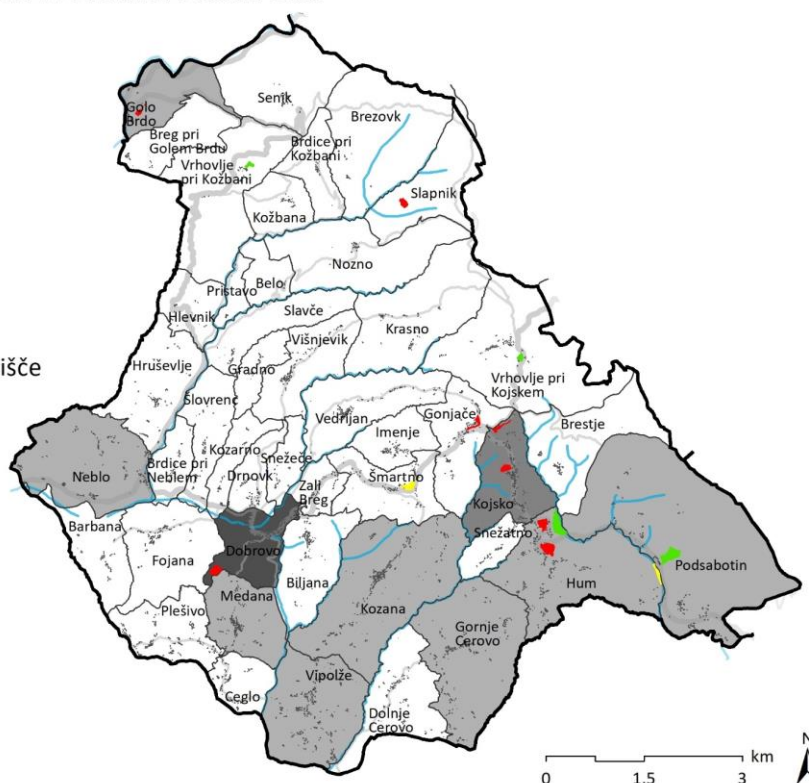
Na sliki 34 sledi še grafični prikaz območij veljavnih OPPN ali drugi občinski PIA, predvidene OPPN in OPPN v pripravi. Večji del predvidenih OPPN se nahaja v naseljih s funkcijo.

Območja veljavnih, predvidenih in PIA v izdelavi v občini Brda

- veljavni OPPN
- predvideni OPPN
- OPPN v izdelavi
- poselitev (KS)
- meje naselij
- občinske meje

Omrežje naselij v občini

- občinsko središče
- pomembnejše lokalno središče
- lokalno središče
- ostala naselja

Vir: GURS, 2022; lastni izračuni.

Slika 34: Območja veljavnih in predvidenih PIA.

2.4.3 Vrednotenje stanja v odnosu do zastavljenih ciljev

Področje razvoja naselij in razpršene poselitve, kamor sodi tudi usmerjanje in urejanje poselitvenih območij, je ena temeljnih vsebin prostorskega planiranja in izvedbenega prostorskega načrtovanja. Prav na področju usmerjanja poselitve mora občina opraviti največ strokovnega dela, saj analiza prostorskega razvoja kaže na rezerve pri planiranju namenske rabe stavbnih zemljišč. V splošnem zaloge stavbnih zemljišč, primerjalno s slovenskim povprečjem in tudi primerljivimi občinami, niso velike.

V občini je 445,6 ha stavbnih zemljišč, kar predstavlja 6,1 % celotne občine. Največ poselitve v občini se pojavlja znotraj naselij, 46,6 % stavbnih zemljišč. 15,2 % SZ je na območju razpršene poselitve, 17,4 % pa izven območja naselja. Med naselji opazimo razliko med osrednjimi naselji in zaledjem, kjer prevladuje razpršena poselitev in poselitev izven območja naselja.

Največ stavbnih zemljišč predstavljajo območja stanovanj (223,4 ha oz. 50,1 % vseh SZ). Veliko je še območij razpršene poselitve (67,7 ha oz. 15,2 % vseh SZ) in območij prometnih površin (90,8 ha oz. 20,4 % vseh SZ). Ostale namenske rabe zasedajo manj kot 25 ha površin. Skupno je 135,1 ha nepozidanih stavbnih zemljišč, kar predstavlja 30,3 % vseh SZ oz. 239,7 m²/prebivalca.

Obseg vseh stavbnih zemljišč, namenjeni gradnji stavb (A, B, C, I in S), znaša 343,4 ha in predstavlja 77,1 % vseh SZ. Nepozidanih je skupaj še 115,1 ha zemljišč (33,5 % vseh SZ, namenjenih gradnji stavb). Analiza po naseljih pokaže, da je največ površin, namenjeni gradnji stavb, v naseljih Vipolže (8,9 %), Hum (8,5 %) in Dobrovo (7,7 %). Največ nepozidanih zemljišč, namenjenih gradnji stavb, pa je v naseljih Hum, Dobrovo in Podsabotin.

Površina stavbnih zemljišč, namenjenih bivanju (SS, SK, SB, Cu), znaša 228,1 ha in predstavlja 51,2 % vseh SZ. Največ površin je v naseljih Hum, Vipolže, Kozana in Podsabotin. Prostih je skupaj še 70,9 ha površin, kar predstavlja 31,1 % vseh zemljišč, namenjenih bivanju. Prostorske rezerve so torej majhne, pojavljajo pa se predvsem v naseljih na južnem delu občine.

Analizirali smo tudi gradnjo stanovanjskih in nestanovanjskih stavb. Večina stanovanjskih stavb je bila zgrajena do leta 1990 (83,5 %). Po številu izdanih gradbenih dovoljenj je opaziti znaten porast izdaj dovoljenj za stanovanjske in nestanovanjske stavbe v letu 2018. V zadnjih dvajsetih letih je bilo največ novih stanovanjskih stavb zgrajeno v naseljih Vipolže (22), Gornje Cerovo (17) in Hum (17), največ nestanovanjskih stavb pa v občinskem središču Dobrovo, in sicer kar 42.

Na področju podrobnega prostorskega načrtovanja na lokalni ravni je z veljavnimi OPPN-ji urejenih 3,1 ha površin, ki so vsa stavbna zemljišča in predstavljajo 0,7 % stavbnih zemljišč. Od tega je 1,7 ha pozidanih in 1,4 ha nepozidanih površin. Gre pa se za 2 OPPN-ja, in sicer OPPN U Malnu in OPPN Gonjače nad krožiščem. Trenutno so v izdelavi 4 OPPN-ji, ki pokrivajo 10,4 ha stavbnih zemljišč, ki so skoraj v celoti še nepozidana (98,8 % nepozidanost). Predvidenih je še 9 OPPN-jev, v skupni površini 13,3 ha.

Veljavni OPPN-ji se v večini (97,4 %) nanašajo na območja stanovanj, 2,6 % oz. 0,1 ha pa je na območju centralnih dejavnosti. Na območjih predvidenih OPPN in OPPN v izvajanju ravno tako prevladujejo območja stanovanj (11,7 ha oz. 49,4 %), sledijo območja, namenjena proizvodni dejavnosti (6,9 ha oz. 29,1 %), nato posebna območja (3,7 ha oz. 15,6 %), najmanj pa je območij centralnih dejavnosti (1,4 ha oz. 5,8 %).

2.4.4 Strokovne podlage in predlogi za prilagoditev občinskih prostorskih aktov

Izdelane strokovne podlage

Na obravnavanem področju ima občina Brda izdelane sledeče aktualne strokovne podlage:

- Analiza poselitve in usmeritve za razvoj poselitve v občini Brda, Locus prostorske informacijske rešitve d.o.o., december 2007.
- Bilance stavbnih zemljišč z razvojnimi stopnjami v veljavnem OPN občine Brda, Locus prostorske informacijske rešitve d.o.o., julij 2018.
- Določitev bilance nezazidanih stavbnih zemljišč, Locus prostorske informacijske rešitve d.o.o., julij 2019, dopolnitev april 2022.
- Strokovne podlage za določitev območij razpršene poselitve na območju občine brda, Locus prostorske informacijske rešitve d.o.o., junij 2020.

Predlogi za prilagoditev občinskih prostorskih aktov

Glede na obstoječe strokovne podlage in novo zakonodajo ocenjujemo, da bo/je v občini potrebna priprava nekaterih novih temeljnih strokovnih podlag, na podlagi katerih bo mogoče podati konkretne usmeritve za pripravo novega OPN oziroma dopolnitev.

V skladu z ZUrep-3 je treba izdelati:

- Strokovne podlage za poselitve (določitev in načrtovanje ureditvenih območij naselij, območij za dolgoročni razvoj naselij ter drugih ureditvenih območij)
- Bilance nepozidanih stavbnih zemljišč z razvojnimi stopnjami (ažuriranje)
- Elaborat ekonomike
- Urbanistične zasnove

Ker nov Zakon o urejanju prostora – 3 uvaja določene novosti v zvezi z opredelitvijo naselij in določanjem poselitvenih območij te v nadaljevanju še podrobneje predstavljamo, povzemamo.

Strokovna podlaga za poselitev

Poselitvena območja po ZUrep-3 so ureditvena območja naselij (v nadaljevanju: UON), druga ureditvena območja (v nadaljevanju: DRUO) in posamična poselitev (v nadaljevanju: PP). Zakon določa, da se razvoj poselitve praviloma načrtuje znotraj ureditvenih območij naselij, izjemoma pa kot njihova širitev, medtem ko se v drugih ureditvenih območjih načrtujejo prostorske ureditve, za katere je zaradi tehničnih, tehnoloških, funkcionalnih in prostorskih razlogov primernejše, da se umeščajo zunaj ureditvenih območij naselij. Nova posamična poselitev, ki ni funkcionalno povezana z obstoječo poselitvijo, podobno kot je to veljalo za razpršeno gradnjo po prejšnjem zakonu, v skladu z ZUrep-3 ni dopustna.

Usmerjanje poselitve je torej eno temeljnih načel zakona. Za potrebe usmerjanja poselitve je ključna opredelitev strukture poselitve, predvsem delitev na naselja, druga ureditvena območja in posamično poselitev, saj bodo na podlagi te členitve določene ključne usmeritve za prostorski razvoj poselitve v občini.

ZUrep-3 določa tudi območje za dolgoročni razvoj naselja (v nadaljevanju: ODRN), za katerega velja, da: »je območje, rezervirano za prihodnjo širitev ureditvenega območja naselja, zemljišča znotraj njega pa ohranijo namensko rabo prostora, dokler se jim za namen širitve ne določi ustrezna namenska raba prostora in prostorski izvedbeni pogoji«.

S celovito strokovno podlago se bodo določila območja UON ter ločila od posamičnih, razpršenih stavbnih zemljišč (posamične poselitve), ki v UON ne sodijo. Poleg tega je pomembno, da so s stavbnimi zemljišči, ki bodo določena kot UON, povezane dejavnosti bivanja, dela in rekreacije, torej ključne razvojne dejavnosti, ki jih je treba načrtovati oziroma prioriteto usmerjati v območja naselij.

Strokovni podlagi Bilance nepozidanih stavbnih zemljišč z razvojnimi stopnjami in Elaborat ekonomike so podrobneje razložene v sklopu Obvezna gospodarska javna infrastruktura v poglavju 4.5.

3 KRAJINA IN VARSTVO NARAVNIH VIROV

Obrađivani sklop krajina in varstvo naravnih virov združuje tematike povezane predvsem z varstvi in omejitvami na območju občine. Posamezna varovanja so obrađivana v ločenih poglavjih, na koncu pa je dodano še poglavje skupne analize izdelanih strokovnih podlag in predlogi za prilagoditev občinskih prostorskih aktov za celoten obrađivani sklop. V poročilu smo tako posamezne varstvene režime obrađivali le z vidika ciljev (državnih, regionalnih, občinskih), ki se nanašajo na območje občine, analizirali smo stanje in težnje v prostoru ter vrednotili stanje v odnosu do zastavljenih ciljev. V poglavju posameznega varstvenega režima ni podpoglavja s ločenim pregledom strokovnih podlag in predlogi za prilagoditev občinskih prostorskih aktov, saj bi bilo navajanje teh ločeno za posamezni režim nesmiselno. Obe tematiki sta za skupaj za vse varstvene režime obrađivani v zadnjem poglavju tega sklopa analiz.

Pregled vseh varstvenih režimov ter njihov pomen v občini, glede na površine, na katere posamezni varstveni režim vpliva je pripravljen v preglednici 54.

Preglednica 54: Skupni pregled varstvenih režimov v občini.

BRDA	Površina občine: 7197,3 ha				
Tip varstva	Režim	Površina [ha]	Delež občine [%]	Površina skupaj* [ha]	Delež občine skupaj* [%]
Varstvo in ohranjanje narave	Ekološko pomembna območja	664,4	9,2	1164,3	16,2
	Natura 2000	651,2	9,0		
	Zavarovana območja	8,7	0,1		
	Naravne vrednote	556,0	7,7		
Območja kulturne dediščine	Arheološka dediščina	87,8	1,2	243,6	3,4
	Kulturni spomenik	26,7	0,4		
	Kulturna krajina	145,6	2,0		
	Ostala dediščina	78,1	1,1		
	Vplivno območje dediščine	92,7	1,3		
Območja varstva kmetijskih zemljišč	Najboljša kmetijska zemljišča	2236,8	30,5	3459,0	47,2
	Druga kmetijska zemljišča	1222,2	16,7		
Območja varstva gozdov	Varovalni gozd	11,4	0,2	11,4	0,2
Območja varstva vodnih virov (VVO)	VVO II	324,4	4,5	324,4	4,5
Območja mineralnih surovin	Površine nadzemnega pridobivalnega prostora	5,0	0,1	5,0	0,1
Območja poplav	KRPN - območje razreda velike poplavne nevarnosti	0,2	0,0	144,2	2,0
	KRPN - območje razreda srednje poplavne nevarnosti	3,9	0,1		
	KRPN - območje razreda majhne poplavne nevarnosti	5,7	0,1		
	KRPN - območje razreda preostale poplavne nevarnosti	6,3	0,1		
	Opozorilna karta poplav	130,9	1,8		
	Poplavni dogodek	8,6	0,1		
Območja erozijske ogroženosti	Opozorilno območje - zahtevni zaščitni ukrepi	5646,8	78,5	5646,8	78,5
Območja plazljivosti	Velika verjetnost pojavljanja plazov	2678,9	37,2	7184,8	99,8
	Srednja verjetnost pojavljanja plazov	1306,2	18,1		
	Majhna verjetnost pojavljanja plazov	597,0	8,3		
	Zanemarljiva verjetnost pojavljanja plazov	781,3	10,9		
	Zelo majhna verjetnost pojavljanja plazov	195,7	2,7		
	Zelo velika verjetnost pojavljanja plazov	1625,7	22,6		

* površina, ki je pokrita z enim ali več območji režimov znotraj tipa varstva.

3.1 Kulturna krajina

3.1.1 Cilji

STRATEŠKI CILJI DRŽAVE ZA OBMOČJE OBČINE

Strategija prostorskega razvoja občine podrobneje določa usmeritve za ohranjanje arhitekturne prepoznavnosti in ohranjanje naselbinske dediščine. Pri načrtovanju in urejanju mest in drugih naselij se stremi k urejenemu in prostorsko uravnoteženemu in oblikovno skladnemu razvoju posameznega naselja tako, da se zagotavlja arhitekturno prepoznavnost na ravni celotnega naselja in na ravni posamezne funkcionalne enote ali dela naselja.

Cilji prostorskega razvoja krajine so:

- izkoristiti in vzdrževati potencial za sedanje in prihodnje dejavnosti v krajini;
- ohraniti naravne prvine krajinske zgradbe in spontanosti naravnih procesov;
- ohraniti prepoznavnost kulturnih kakovosti na različnih ravneh: nacionalni, regionalni, lokalni in evropski;
- zagotoviti varno, privlačno in prijetno bivalno okolje.

STRATEŠKI CILJI REGIJE ZA OBMOČJE OBČINE

Del vizije RRP je tudi cilj živeti v bolj zeleni regiji. Tako je cilj spodbujati trajnostno upravljanje naravnih virov, krepitev prilagajanja podnebnim spremembam in varstvo pred naravnimi nesrečami ter ohranjanje biotske raznovrstnosti. Za trajnostni razvoj regije je pomembno tudi kmetijstvo, usmerjeno v odporno in konkurenčno pridelavo in predelavo hrane, dvig kakovosti življenja in gospodarske aktivnosti na podeželju ter krepitev oblikovanja in prenosa znanja, ob tem pa si prizadevamo za povečanje samooskrbe.

STRATEŠKI CILJI OBČINE

V strateškem delu OPN ni zastavljenih nobenih ciljev s področja kulturne krajine, zgolj nekatere usmeritve. Zapisano je, da celotno območje osrednjih Brd sodi zaradi kulturne krajine med posebna območja, kjer se skrbno ravna pri ohranjanju in razvijanju prepoznavnih kvalitet prostora. Značilnosti vinogradov ter drugih nasadov na pobočjih ter dolinah se prepleta s slemensko poselitvijo in posameznimi manjšimi zaselki na pobočjih in mestoma v dolinah. Za ohranjanje identitete in kakovostnih značilnosti je pomembno ohranjanje in razvoj primarnih dejavnosti, ki soustvarjajo kulturno krajino.

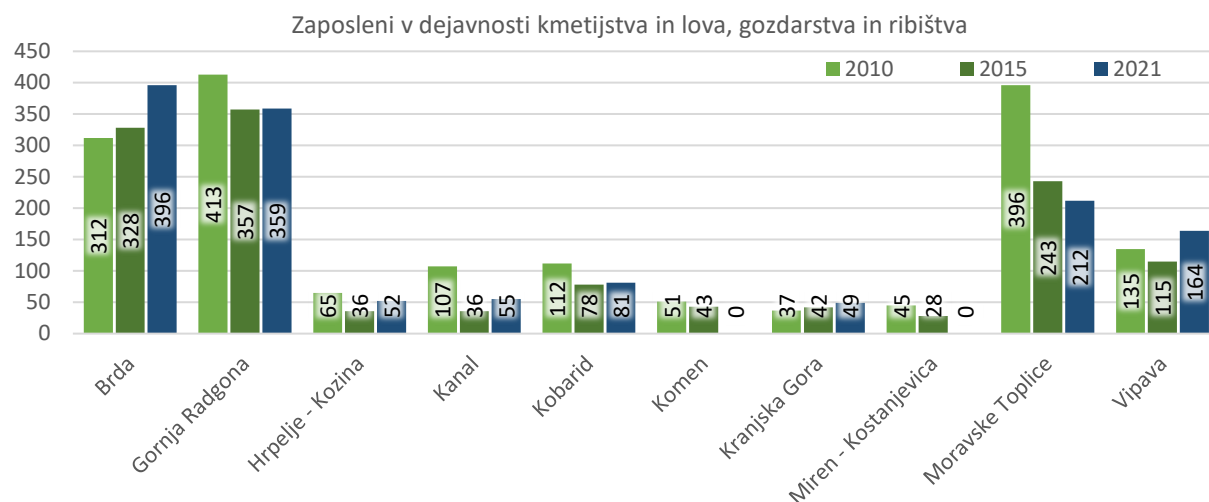
3.1.2 Stanje in težnje

Zaposleni v kmetijstvu

Vključeni podatki/podkazalniki: delovno aktivno prebivalstvo po dejavnostih

Kulturna krajina je znatno odvisna od preteklih ter obstoječih kmetijskih panog na območju. Kulturna krajina tako izraža dolgoletno sožitje človeka in narave pa tudi pestro in značilno kulturno dediščino.

Da agrarne funkcije območja izgubljajo pomen in da je prisotno opuščanje kmetijstva in kmetijskih površin je razvidno tudi iz prikaza upada števila delovnih mest v dejavnostih kategorije Kmetijstva ter lova, gozdarstva in ribištva (klasifikacije delovnih mest SKD 2008) v letih 2010, 2015 in 2021. Če primerjamo leto 2010 in 2021, beležimo prirast zaposlenih med primerljivimi občinami v občini Brda in Vipava. V občini Moravske Toplice se je zgodil najizrazitejši upad zaposlitev med letoma 2010 in 2015, in sicer se je število zaposlenih zmanjšalo za 153 oz. 38,6 %. Kmetijstvo je izrednega pomena v državi in občini tako za prehransko varnost kot za ohranjanje kulturne krajine.

Shema 116: Zaposleni v dejavnosti kmetijstva in lova, gozdarstva in ribištva v letih 2010, 2015 in 2021.

Spreminjanje dejanske rabe prostora

Vključeni podatki/podkazalniki: dejanska raba prostora, območja kulturnih krajin

Kot eden pomembnejših pokazateljev spreminjanja kulturne krajine je tudi analiza sprememb dejanske rabe prostora na območju občine. Glede na razpoložljive in dostopne podatke, ki jih nudi Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP) in glede na metodološke omejitve pri uporabi podatkov smo za analizo spreminjanja in ugotavljanja trendov spreminjanja rabe prostora izbrali podatke za leto 2012 in 2021. Ob tem obdobje 10 let že pokaže nekatere značilne spremembe, ki prostor najbolj vidno zaznamujejo. Hkrati pa bi poglobljena študija spreminjanja rabe prostora v krajših časovnih obdobjih ponudila še dodaten vpogled predvsem v dejavnike, ki te spremembe povzročajo. Analiza rabe in spreminjanja rabe prostora je dober pokazatelj razmer in dogajanja v prostoru, saj se prostor na najrazličnejše dejavnike v prostoru najvidneje odzove prav s spremembami rabe prostora.

Ugotovimo lahko, da so se med letoma 2012 in 2021 spremembe rabe prostora dogajale med vsemi osnovnimi kategorijami rabe prostora. Najbolj se je zmanjšal obseg gozda (zmanjšanje za 216,2 ha) in kmetijskih zemljišč v zaraščanju (zmanjšanje za 59,1 ha), kar skupaj predstavlja zmanjšanje teh površin v obsegu 3,8 % ozemlja občine. Nasprotno se je obseg ostalih kmetijskih zemljišč¹ povečal za 173,2 ha. Kategorija se je tako povečala za kar 127,1 %. Površine pozidanih in sorodnih zemljišč so se povečale za 16,9 ha. Površine ostalih nekmetijskih zemljišč so se zmanjšale za 0,2 ha, površine voda pa povečale za 3,9 ha.

Preglednica 55: Spremembe dejanske rabe prostora v občini.

Dejanska raba prostora v občini Brda	2012 [ha]	2021 [ha]	Sprememba [ha]	Delež spremembe kategorije [%]	Delež spremembe občine [%]
obdelana kmetijska zemljišča	2.900,37	2.979,35	78,98	2,7	1,1%
kmetijska zemljišča v zaraščanju	217,44	158,36	-59,08	-27,2	-0,8%
ostala kmetijska zemljišča	136,24	309,44	173,20	127,1	2,4%
gozd	3.596,63	3.380,39	-216,24	-6,0	-3,0%
pozidana in sorodna zemljišča	333,76	350,69	16,93	5,1	0,2%
ostala nekmetijska zemljišča	0,86	0,65	-0,21	-24,3	0,0%
vode	12,00	15,94	3,94	32,8	0,1%

¹ Kot ostala kmetijska zemljišča se za potrebe izdelave te naloge štejejo naslednje kategorije dejanske rabe kmetijskih zemljišč: plantaža gozdnega drevja, drevesa in grmičevje ter neobdelano kmetijsko zemljišče.

Sprememba intenzitete rabe prostora (intenzifikacija in ekstenzifikacija rabe)

Spreminjanje rabe in spremembo intenzitet rabe prostora smo podrobneje analizirali s pomočjo prehodnih matrik rabe prostora, na podlagi katerih je mogoče ločeno obravnavati vse tipe sprememb (neto, bruto, povečanj, zmanjšanja površin, zamenjane površine). Hkrati lahko ločeno opazujemo spremembe med posameznimi kategorijami ter tako ugotavljamo tako imenovane značilne prehodne stopnje med rabami območja. Primer prehodne matrike sprememb rabe prostora je predstavljen v preglednici 56. Posamezna vrstica matrike predstavlja kategorijo rabe prostora iz začetnega leta, v našem primeru leta 2012. Po stolpcih pa so razvrščene kategorije rabe prostora iz končnega leta opazovanega obdobja, leta 2021. Spremembe med kategorijami se v prehodni matriki nahajajo zunaj diagonale in prikazujejo medsebojno prehodnost med kategorijami rabe prostora.

Tako smo podrobneje analizirali vse bistvene spremembe rabe prostora med letoma 2012 in 2021. Zaradi preglednosti je prikazana le matrika sprememb med 8 osnovnimi kategorijami dejanske rabe prostora.

Preglednica 56: Prehodna matrika sprememb dejanske rabe prostora v občini med letoma 2012 in 2021 v odstotkih (%).

RABA MKGP	2021									SKUPAJ 2012	SKUPNO ZMANJŠANJE
2012	intenzivna kmetijska raba	trajni nasadi	travniške površine	ostale kmetijske površine	zemljišča v zaraščanju	gozd	pozidana in sorodna zemljišča	ostala neomet. zemljišča	vode		
	11	12	13	14	15	20	30	50	70		
11	0,12	0,07	0,15	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,36	0,24
12	0,21	30,67	1,32	0,76	0,50	0,14	0,36	0,00	0,01	33,97	3,30
13	0,13	1,17	3,56	0,43	0,42	0,12	0,12	0,00	0,01	5,96	2,40
14	0,01	0,50	0,18	0,92	0,15	0,03	0,07	0,00	0,03	1,89	0,98
15	0,03	0,75	0,41	0,85	0,81	0,12	0,04	0,00	0,02	3,02	2,21
20	0,01	1,52	0,26	1,24	0,31	46,53	0,08	0,00	0,01	49,95	3,42
30	0,01	0,22	0,08	0,08	0,02	0,03	4,20	0,00	0,00	4,64	0,44
50	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00
70	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,14	0,16	0,02
SKUPAJ 2021	0,51	34,91	5,98	4,30	2,20	46,97	4,87	0,01	0,22	99,97	13,01
SKUPNO POVEČANJE	0,39	4,24	2,42	3,38	1,39	0,44	0,67	0,00	0,08	13,01	

LEGENDA PREGLEDNICE

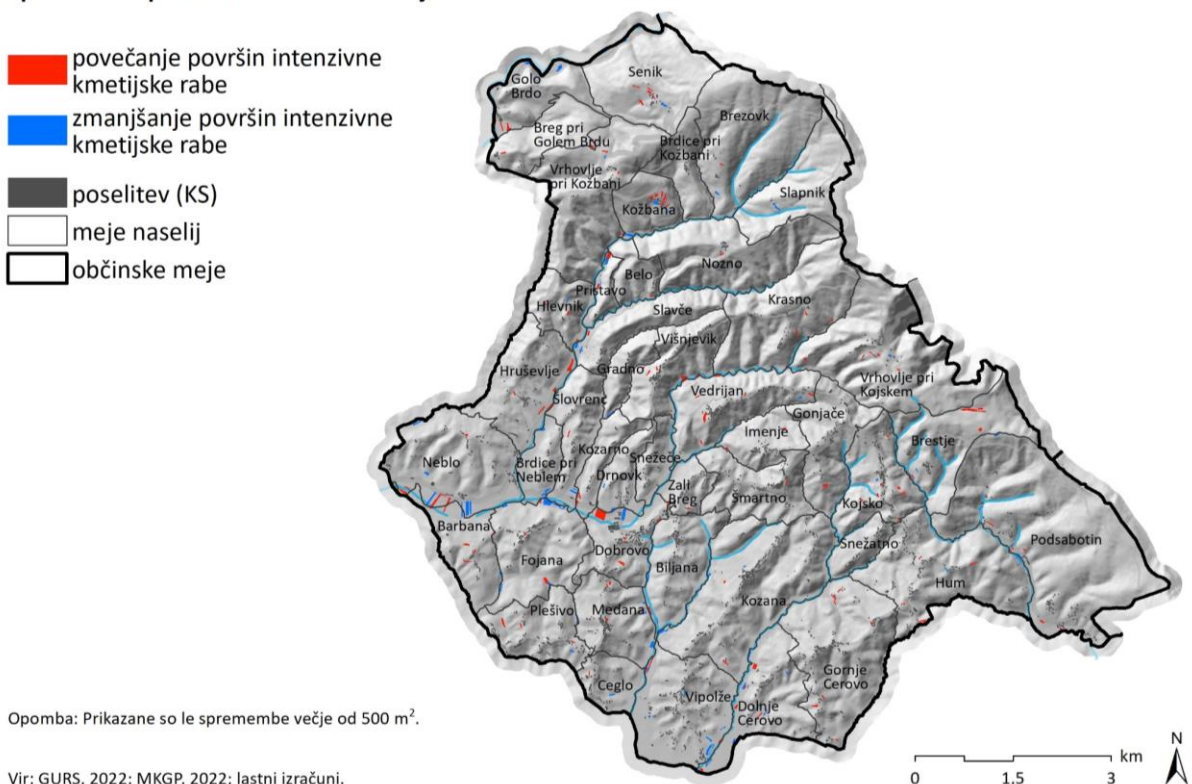
MIN MAX | deleži povečanja in zmanjšanja površin, primerjava med kategorijami po vrsticah

Iz prehodne matrike lahko vidimo, da je intenziteta spreminjanja rabe prostora med letoma 2012 in 2021 sorazmerno velika, skupno se je spremenilo 13,01 % ozemlja občine. Pri tem so se najbolj spreminjale (pri čemer je upoštevano tako povečanje kot zmanjšanje površin) kategoriji trajnih nasadov in gozda. Med večjimi spremembami je tudi povečanje ostalih kmetijskih površin (3,4 %). Sorazmerno je veliko tako povečanje kot zmanjšanje travniških površin. Velike spremembe travnatih površin so pričakovane, saj se spremembe rabe dogajajo po tako imenovanih prehodnih stopnjah. Dejstvo je namreč, da so travniki vmesna kategorija tako pri zaraščanju kmetijskih površin v intenzivni rabi kot pri revitalizaciji kmetijskih površin iz zemljišč v zaraščanju ali iz gozda. Tako so te spremembe rabe v prostoru nenehno prisotne. Sprememba zmanjšanja travniških površin se je zgodila na 2,4 % območja občine. Medtem gre za povečanje travniških površin, ki se je prav tako zgodilo na 2,4 % območja občine. Gozdne površine se v občini spreminjajo sorazmerno malo glede na delež v občini – v letu 2021 je kar 47,0 % gozdov prekrivalo občino. Delež je sicer pod povprečjem Slovenije, ki v letu 2021 znaša dobrih 59 % in se z leti povečuje.

Zadnji del predlagane raziskave razvoja rabe prostora so analize lokacije sprememb. Iz podrobnih analiz, opravljenih s pomočjo prehodnih matrik in dodatnih izračunov, smo že dobili vpogled v stanje, spreminjanje in trende spreminjanja rabe prostora, a dogajanja v prostoru kljub temu še ne poznamo. Brez analize lokacije sprememb rabe prostora ne bi mogli popolnoma razumeti velikega povečanja na eni, hkrati pa tudi prisotnega zmanjšanja površin na drugi strani. Že sam prikaz sprememb na kartah, glede na predhodno analizo značilnosti območja, veliko pove o razporeditvi sprememb v prostoru. Hkrati vizualni prikaz sprememb dodatno pomaga pri povezovanju vzorcev sprememb s procesi v prostoru. Na sledečih prikazih sprememb povečanja in zmanjšanja površin zaradi velikega števila sprememb prikazujemo le spremembe, večje od 500 m².

Slika 35 kaže na spremembe intenzivno obdelanih kmetijskih površin – gre za kategorije njiv in vrtov, začasne travnike za košnjo ali pašo, trajne rastline na njivskih površinah in rastlinjake. Obseg intenzivne kmetijske rabe je v letu 2021 znašal 36,4 ha, kar predstavlja 0,5 % občine. Med letoma 2012 in 2021 se je obseg površin intenzivne kmetijske rabe skupaj povečal za 10,6 ha. Neto sprememba je v občini majhna, saj beležimo tudi novo zmanjšanje površin intenzivne kmetijske rabe (modre površine na sliki 35). Nove površine so bile vzpostavljene na 0,4 % ozemlja občine, kar predstavlja 27,9 ha novih površin intenzivne kmetijske rabe. Obseg površin, ki se je spremenil v druge rabe pa je 17,3 ha. Iz prikaza lokacij sprememb površin intenzivne kmetijske rabe vidimo, da so se večje spremembe povečanja (intenzifikacije) površin dogajale v bližini vodotokov. Zmanjševanje površin intenzivne kmetijske rabe pa je značilno predvsem na območjih z višjo nadmorsko višino (hrbovita območja), kjer so navadno manj primerna zemljišča za kmetovanje. Večja zmanjšanja površin intenzivne kmetijske rabe so bila prisotna na zahodu občine.

Spremembe površin intenzivne kmetijske rabe med letoma 2012 in 2021

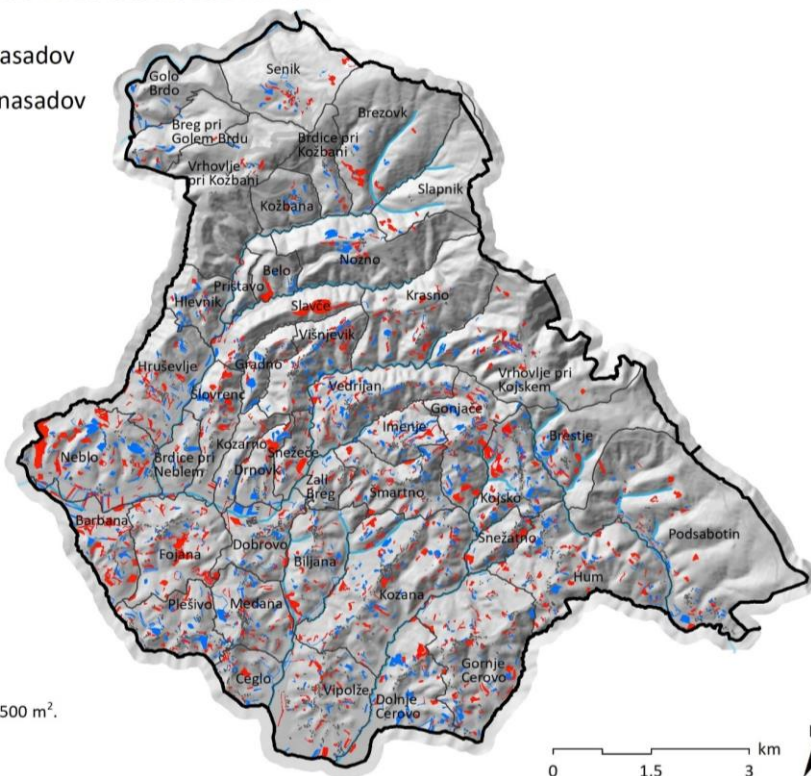

Slika 35: Spremembe površin intenzivne kmetijske rabe med letoma 2012 in 2021.

Pri opazovanju kategoriji tajnih nasadov, kamor smo uvrstili kategorije vinogradi, intenzivni sadovnjaki, ekstenzivni sadovnjaki, ostali trajni nasadi, lahko opazimo znatno povečanje, predvsem na hribovitih območjih v občini. Vzpostavljenih je bilo 304,9 ha novih površin trajnih nasadov (4,2 % občine), 237,6 ha oz. 3,3 % ozemlja občine pa se je iz trajnih nasadov spremenilo v druge rabe. Leta 2021 so trajni nasadi prekrivali 34,9 % površine občine, kar predstavlja 2512,5 ha površin. V primerjavi z letom 2012 se je njihov obseg povečal za 67,3 ha.

Spremembe površin trajnih nasadov med letoma 2012 in 2021

- povečanje površin trajnih nasadov
- zmanjšanje površin trajnih nasadov
- poselitev (KS)
- meje naselij
- občinske meje

Opomba: Prikazane so le spremembe večje od 500 m².

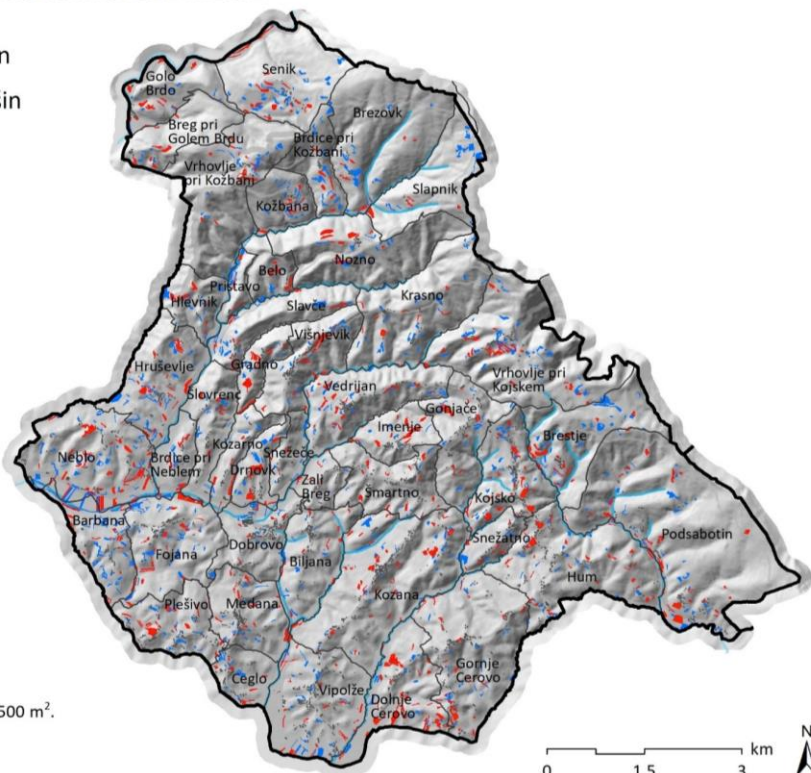
Vir: GURS, 2022; MKGP, 2022; lastni izračuni.

Slika 36: Spremembe trajnih nasadov med letoma 2012 in 2021.

Obseg trajnih travnikov je v letu 2021 znašal 430,4 ha. Med letoma 2012 in 2021 se je obseg trajnih travnikov povečal za 1,2 ha. Realnejšo sliko o intenziteti spreminjanja pokaže prikaz vseh sprememb travniških površin pa tudi podatek o povečanju in zmanjšanju travniških površin. Med letoma 2012 in 2021 se je v druge rabe spremenilo 172,6 ha trajnih travnikov, novi pa so bili vzpostavljeni na 173,8 ha zemljišč. Spremembe površin so razporejene po celotni občini.

Spremembe travniških površin med letoma 2012 in 2021

- povečanje travniških površin
- zmanjšanje travniških površin
- poselitev (KS)
- meje naselij
- občinske meje

Opomba: Prikazane so le spremembe večje od 500 m².

Vir: GURS, 2022; MKGP, 2022; lastni izračuni.

Slika 37: Spremembe travniških površin med letoma 2012 in 2021.

Pomembnejši pokazatelj spreminjanja krajine je negativen pojav zaraščanja, ki je prisoten na večjem delu Slovenije ter ga povezujemo z opuščanjem kmetijskih dejavnosti. Na območju občine Brda je pojav prisoten preko celotne občine, kar je razvidno iz spodnjega prikaza sprememb med letoma 2012 in 2021.

Pri tem so kot zaraščanje upoštevane in prikazane vse spremembe kategorij v gozdna zemljišča ter v zemljišča v zaraščanju, kot tudi celotne površine kategorije zemljišče v zaraščanju. Kot reaktivacijo kmetijskih površin pa štejemo spremembo iz gozda ali iz zemljišč v zaraščanju v kategorije intenzivne kmetijske rabe, trajni nasadi ali travniške površine (slika 38).

Spremembe zaraščanja in reaktivacije kmetijskih zemljišč med letoma 2012 in 2021

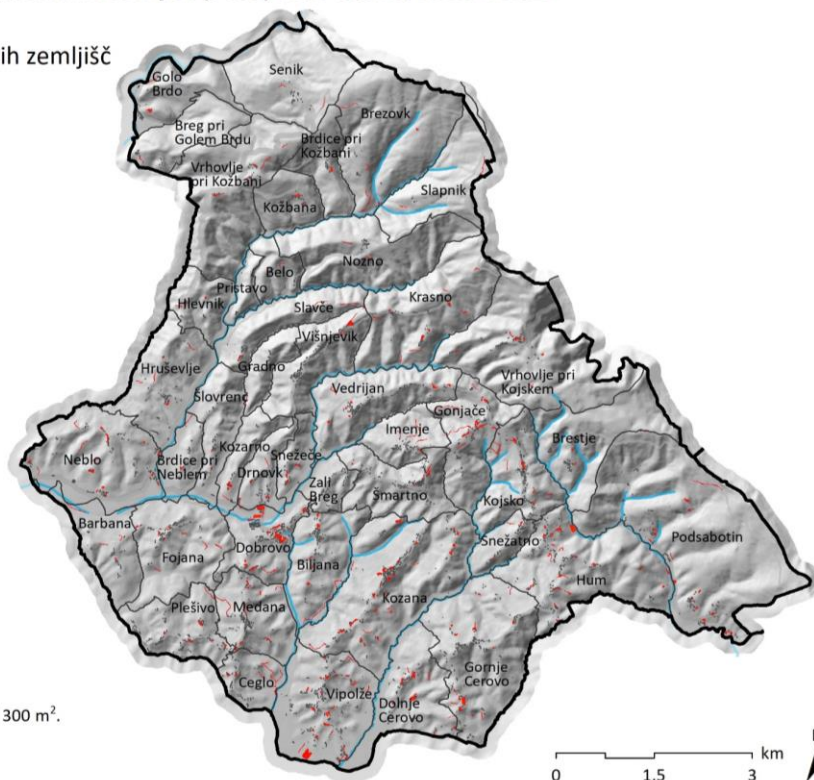

Slika 38: Spremembe zaraščanja in reaktivacije kmetijskih zemljišč med letoma 2012 in 2021.

Zadnja je analiza urbanih rab prostora oziroma pozidanosti prostora na podlagi rabe MKGP, ki kaže na to, da se je obseg pozidanih in sorodnih zemljišč od leta 2012 do leta 2021 povečal za zgolj 16,9 ha. Med letoma 2012 in 2021 se je v druge rabe spremenilo 31,5 ha pozidanih površin, kar seveda ni mogoče in izhaja iz spremembe metodologije zajema in napak pri zajemu. Nove pozidane površine pa so bile vzpostavljene na 48,4 ha zemljišč. Primerjava pozidanih zemljišč med posameznimi obdobji tako ne daje povsem realnih rezultatov, ki bi omogočali spremljanje sprememb v urbani rabi prostora. V prihodnjih nekaj letih zato pričakujemo, da bo mogoče boljše podatke in s tem rezultate primerjav pridobiti na podlagi zajema dejanske urbane rabe prostora. Zajem dejanske urbane rabe prostora je trenutno še v testni fazi in poteka na podlagi metodologije, ki je bila predlagana v študiji »Izdelava metodologije za zajem podatkov o dejanski rabi pozidanih zemljišč« (2013). Iz spodnjega prikaza je opaziti, da so se večje spremembe povečanja pozidanih površin zgodile predvsem v naselju Dobrovo.

Spremembe površin kategorije pozidanih zemljišč (3000) med letoma 2012 in 2021

- povečanje površin pozidanih zemljišč
- poselitev (KS)
- meje naselij
- občinske meje

Opomba: Prikazane so le spremembe večje od 300 m².

Vir: GURS, 2022; MKGP, 2022; lastni izračuni.

Slika 39: Spremembe površin kategorije pozidanih zemljišč (3000) med letoma 2012 in 2021.

3.1.3 Vrednotenje stanja v odnosu do zastavljenih ciljev

Celotno območje osrednjih Brd sodi zaradi kulturne krajine med posebna območja, kjer se skrbno ravna pri ohranjanju in razvijanju prepoznavnih kvalitet prostora. Značilnost vinogradov ter drugih nasadov na pobočjih ter dolinah se prepleta s slemensko poselitvijo in posameznimi manjšimi zaselki na pobočjih in mestoma v dolinah. Za ohranjanje identitete in kakovostnih značilnosti je pomembno ohranjanje in razvoj primarnih dejavnosti, ki soustvarjajo kulturno krajino.

V občini Brda se je med letoma 2010 in 2021 delež zaposlenih v dejavnosti kmetijstva in lova, gozdarstva in ribištva povečal za 26,9 %. V zadnjih 10 letih (2012–2021) se je po dejanski rabi najbolj povečala kategorija ostalih kmetijskih zemljišč, in sicer iz 136,2 ha na 309,4 ha. Na drugi strani so se zmanjšale gozdne površine in kmetijska zemljišča v zaraščanju. Skupno se je spremenilo 13,0 % ozemlja občine. V občini je pojav zaraščanja, ki je pomembnejši pokazatelj spreminjanja krajine, prisoten preko celotne občine. V občini ni nobenega območja dediščinske kulturne krajine.

3.2 Ohranjanje narave

3.2.1 Cilji

STRATEŠKI CILJI DRŽAVE ZA OBMOČJE OBČINE

Kot območja z naravnimi kakovostmi se štejejo tudi druga, manjša, pretežno naravno ohranjena območja na celotnem območju Slovenije.

Na posebnih varstvenih območjih (Natura 2000) se biotsko raznovrstnost, zlasti pa habitate rastlinskih in živalskih vrst, ki so posebnega pomena za Evropsko skupnost, ohranja z rabo prostora, ki omogoča vzpostavitev ali vzdrževanje ugodnega stanja teh vrst.

STRATEŠKI CILJI REGIJE ZA OBMOČJE OBČINE

V RRP je en izmed razvojnih ciljev regije bolj zelena regija. Za zagotavljanje cilja so zapisane naslednje dejavnosti: spodbujanje trajnostnega upravljanja naravnih virov, krepitev prilagajanja podnebnim spremembam in varstvom pred naravnimi nesrečami, ohranjanje biotske raznovrstnosti, prilagajanje vrst in sort kmetijskih rastlin, krepitev samooskrbe in lokalne/regijske oskrbe, podporo uporabi sodobnih tehnoloških rešitev za prilagajanje podnebno spremenjenim razmeram.

STRATEŠKI CILJI OBČINE

V strateškem delu OPN so zapisani naslednji pogoji za ohranjanje narave:

- Posegi, ki bi razvrednotili, poškodovali ali uničili lastnosti, zaradi katerih so določena varovana območja narave (zavarovana območja, Natura območja, naravne vrednote, ekološko pomembna območja), niso dopustni.
- Varstvo narave v Občini Brda je opredeljeno v Naravovarstvenih smernicah za pripravo OPN (ZRSVN OE Nova Gorica, oktober 2008), ki so priloga aktu.
- Za vsak poseg na območjih in vplivnih območjih varovanih območij narave je potrebno pri pristojni službi za varstvo narave pridobiti naravovarstveno soglasje.
- Na območjih habitatov ogroženih in zavarovanih rastlinskih in živalskih vrst je pri posegih v prostor potrebno zagotavljati pogoje za njihovo ohranitev.

3.2.2 Stanje in težnje

Površina območij ohranjanja narave

Vključeni podatki/podkazalniki: ekološko pomembna območja, območja Natura 2000, zavarovana območja, naravne vrednote

Na območju občine Brda so naslednja območja, varovana na podlagi predpisov s področja ohranjanja narave:

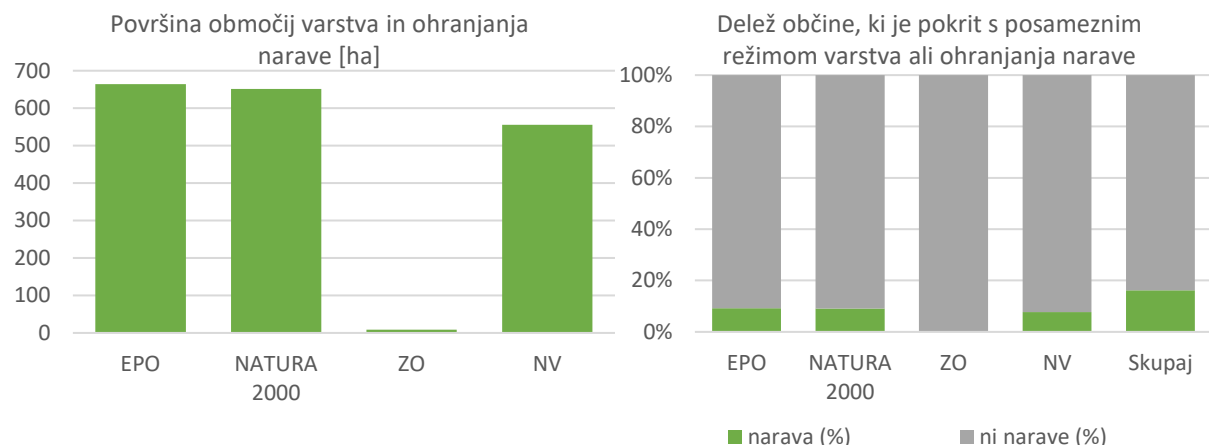
- Natura 2000: Kožbana, Vrhoveljska planina, Goriška Brda, Vipavski rob;
- Ekološko pomembna območja: Sabotin, Korada – Kolovrat, Kožbana, Goriška Brda;
- Naravne vrednote: Vipolže - nahajališče fosilov 2, Belo - del porečja Belskega potoka, Vedrijan - flišni peščenjak, Brdice pri Kožbani - hudourniške grape, Golo brdo - rastišče avriklja, Kožbanjšček - del porečja, Krasno – griža, Krasno - Beznilšče - korozijsko in mehansko razčlenjeni apnenci, Sabotin, Vipolže – cipresi pri gradu;
- Zavarovana območja: Kožbana, Krčnik - soteska s koriti in naravnim mostom.

Območja ohranjanja narave se nahajajo na površini 1.164,3 ha, kar predstavlja 16,2 % površine celotne občine. Največji delež zasedajo ekološko pomembna območja (664,4 ha oz. 9,2 % občine), zelo podoben delež je pri Natura 2000 (651,2 ha oz. 9,0 % občine). Najmanj površine pa zasedajo zavarovana območja (8,7 ha oz. 0,1 % občine).

Preglednica 57: Površina in delež območij ohranjanja narave.

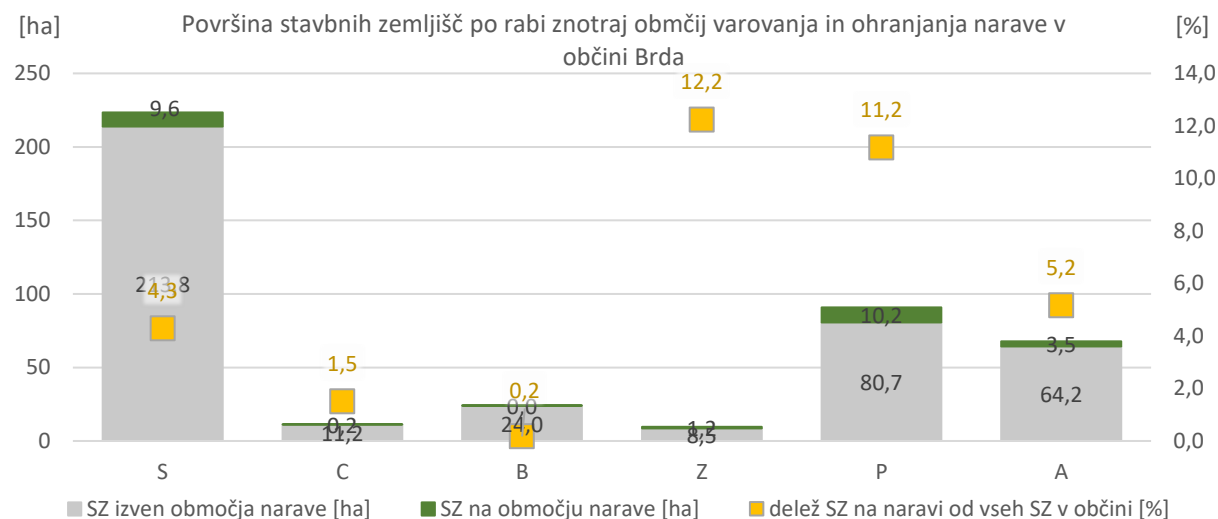
Območje ohranjanja narave v občini Brda	Površina [ha]	Delež od vseh območij ohranjanja narave [%]	Delež občine [%]
Ekološko pomembna območja	664,4	57,1	9,2
Natura 2000	651,2	55,9	9,0
Zavarovana območja	8,7	0,8	0,1
Naravne vrednote	556,0	47,8	7,7
Območja ohranjanja narave skupaj*	1.164,3	100,0	16,2

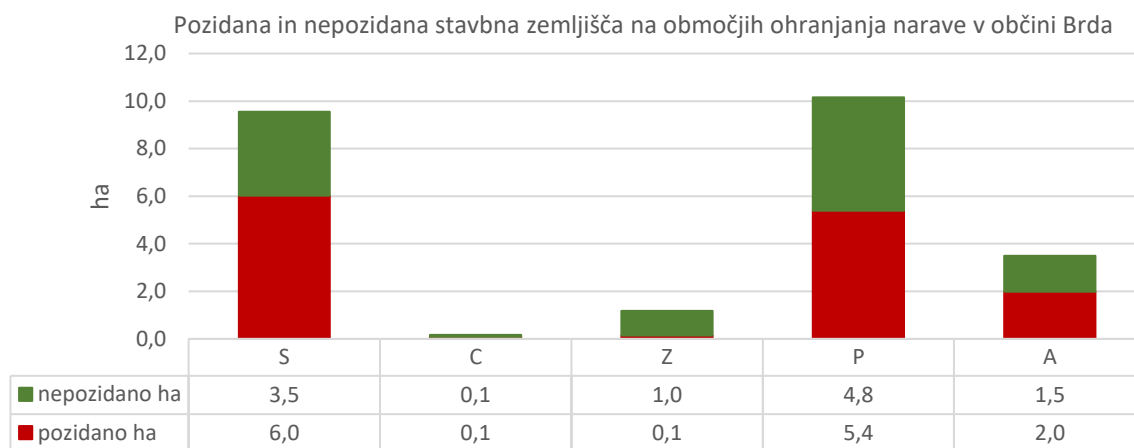
* površina, ki je pokrita z enim ali več območji ohranjanja narave

Shema 117: Površina območij varstva in ohranjanja narave [ha]**Shema 118:** Delež območja občine, ki je pokrit s posameznim režimom ohranjanja narave**Stavbna zemljišča znotraj območij ohranjanja narave**

Vključeni podatki/podkazalniki: namenska raba prostora OPN in njegovih sprememb in dopolnitev, ekološko pomembna območja, območja Natura 2000, zavarovana območja, naravne vrednote

Na območjih ohranjanja narave je opredeljenih 24,6 ha stavbnih zemljišč, kar predstavlja 2,1 % območij ohranjanja narave oziroma 5,5 % vseh stavbnih zemljišč v občini.

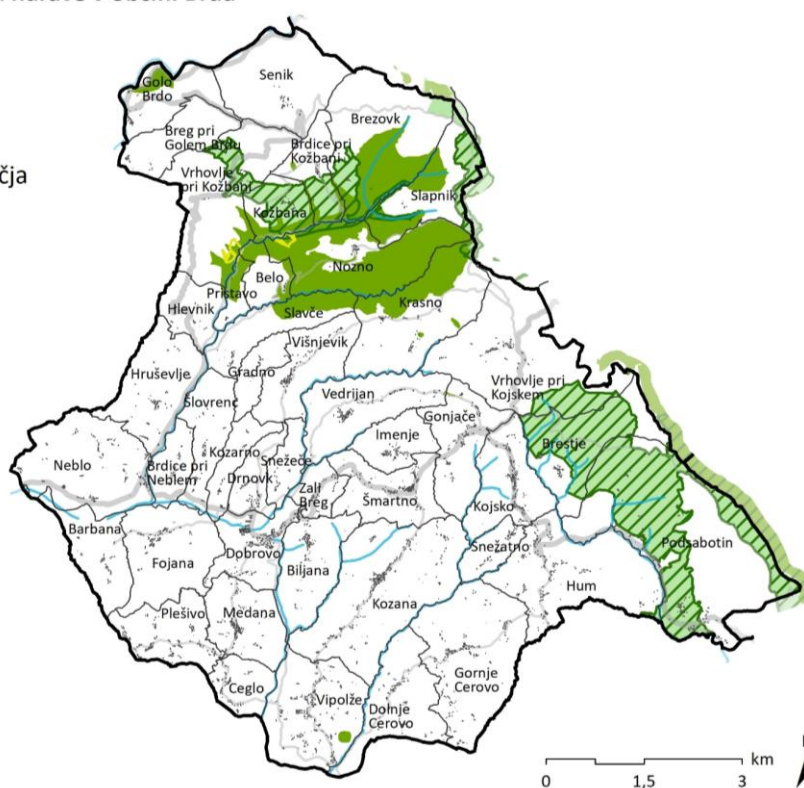
Shema 119: Površina stavbnih zemljišč znotraj območij ohranjanja narave [ha].

Shema 120: Površina stavbnih zemljišč znotraj/izven območij ohranjanja narave.

Območja ohranjanja in varovanja narave v občini Brda

- zavarovana območja
- Natura 2000
- naravne vrednote
- ekološko pomembna območja
- poselitev (KS)
- meje naselij
- občinske meje

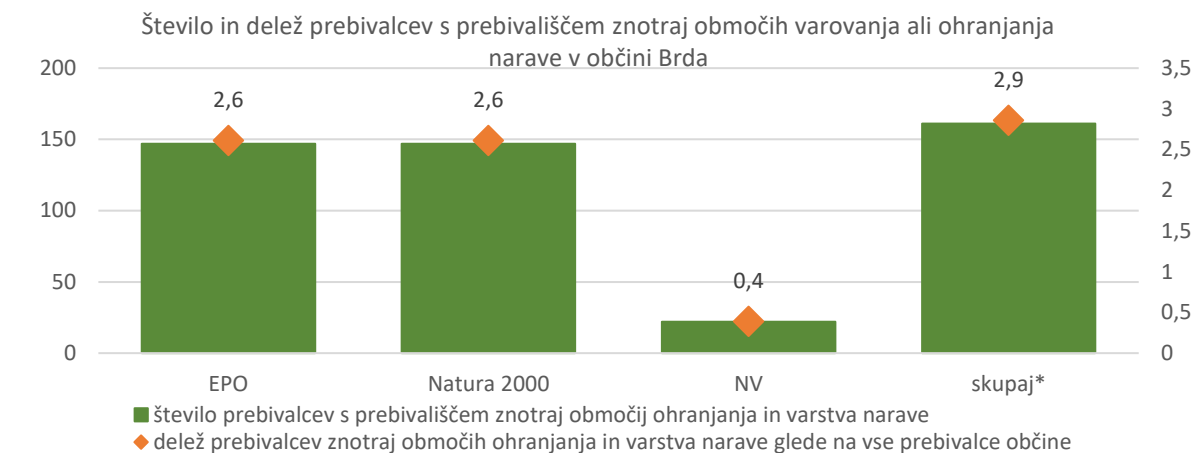

Vir: GURS, 2022; ARSO, 2022; lastni izračuni.

Slika 40: Območja ohranjanja narave.

Število prebivalcev znotraj območij ohranjanja narave

Na podlagi podatkov o prebivališču občanov smo izračunali, koliko prebivalcev živi znotraj območij ohranjanja in varstva narave. Največ (147 oz. 2,6 % od vseh občanov) jih prebiva na ekološko pomembnih območjih in območjih Natura 2000. Skupaj prebiva na enem ali več režimov ohranjanja narave 161 prebivalcev oz. 2,9 % vseh občanov.

* skupno število prebivalcev na vsaj enem ali več območjih ohranjanja narave.

Shema 121: Število in delež prebivalcev s prebivališčem znotraj območij varovanja ali ohranjanja narave.

3.2.3 Vrednotenje stanja v odnosu do zastavljenih ciljev

Na področju ohranjanja narave ima občina zastavljene splošne cilje. Varstvo narave je opredeljeno v naravovarstvenih smernicah za pripravo OPN (ZRSVN OE Nova Gorica, oktober 2008). Območja ohranjanja narave skupaj pokrivajo 16,2 % območja občine, kar predstavlja določeno omejitev pri razvoju prostora. Največji delež zasedajo ekološko pomembna območja (664,4 ha oz. 9,2 % občine), zelo podoben delež je pri Natura 2000 (651,2 ha oz. 9,0 % občine). Znotraj območij ohranjanja narave živi 2,9 % prebivalcev občine.

3.3 Varstvo kulturne dediščine

3.3.1 Cilji

STRATEŠKI CILJI DRŽAVE ZA OBMOČJE OBČINE

Z vidika predmetnega področja v SPRS ni zapisanih specifičnih ciljev za regijo ali občino. Veljajo splošne usmeritve: Pri načrtovanju razvoja naselij se kulturno dediščino upošteva kot dejavnik kakovosti bivalnega okolja in kot prostorski potencial.

Pri urejanju in načrtovanju razvoja naselij s kvalitetno stavbno dediščino se uporabi varstvene in razvojne principe načrtovanja, zlasti se ohranja kvalitetno stavbno ali urbano strukturo in njune razpoznavne značilnosti, posodablja degradirane stavbne ali urbane strukture ter uvaja ponovno rabo.

STRATEŠKI CILJI REGIJE ZA OBMOČJE OBČINE

V RRP je zapisano da ima regija številne potenciale, ki temeljijo na bogati naravni, zgodovinski, tehniški in kulturni dediščini, katerih stanje je treba ohraniti in/ali izboljšati. Bogata naravna in kulturna dediščina z velikim naborom snovne in nesnovne dediščine je odlična zakladnica idej in priložnosti za inovativne podjetniške ideje z dolgoročnimi vplivi na trajnostni razvoj območja. Na območju prepoznavamo aktivnosti za oživljanje vaških in mestnih jeder. Skrb za kulturno ustvarjalnost in kulturno dediščino poteka v okviru organizacij profesionalne in ljubiteljske kulture.

STRATEŠKI CILJI OBČINE

V strateškem delu OPN je zastavljen naslednji cilj s področja varstva kulturne dediščine:

- Varovanje kulturne dediščine, prenova vaških jeder in drugih kakovostnih delov naselij skladno z varstvom kulturne dediščine.

3.3.2 Stanje in težnje

Površina območij varstva kulturne dediščine

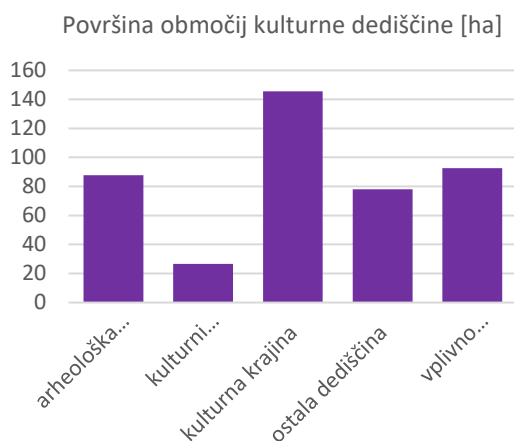
Vključeni podatki/podkazalniki: območja kulturne dediščine

Območja kulturne dediščine skupaj pokrivajo 243,6 ha, kar predstavlja zgolj 3,4 % ozemlja občine. Največ je kulturne krajine (145,6 ha), predstavlja 59,8 % vse dediščine v občini oziroma 2,0 % občine. Večja območja predstavljajo tudi vplivna območja dediščine (92,7 ha oziroma 1,3 % občine).

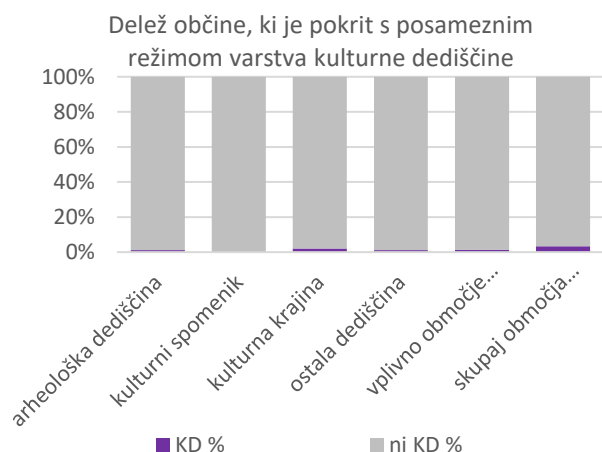
Preglednica 58: Pregled površine kulturne dediščine po kategorijah.

Območja kulturne dediščine (KD) v občini Brda	Površina [ha]	Delež od KD [%]	Delež občine [%]
arheološka dediščina	87,8	36,0	1,2
kulturni spomenik	26,7	10,9	0,4
kulturna krajina	145,6	59,8	2,0
ostala dediščina	78,1	32,0	1,1
vplivno območje dediščine	92,7	38,1	1,3
skupaj območja kulturne dediščine*	243,6	100,0	3,4

* površina, ki je pokrita z enim ali več območji kulturne dediščine

Shema 122: Površina območij kulturne dediščine [ha].

Shema 123: Delež območja občine, ki je pokrit s posameznim režimom varstva kulturne dediščine.

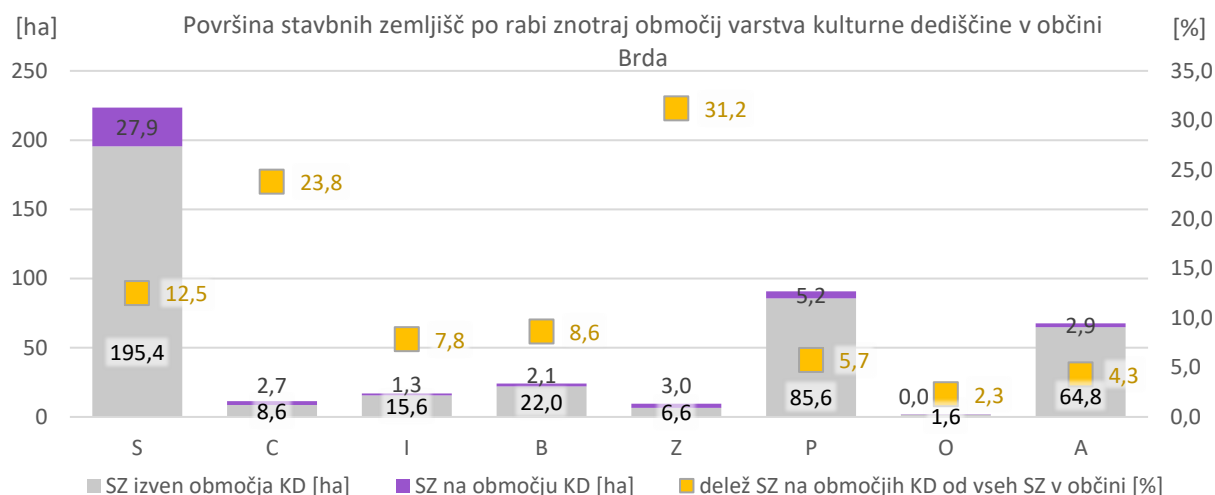
Stavbna zemljišča znotraj območij varstva kulturne dediščine

Vključeni podatki/podkazalniki: namenska raba prostora OPN in njegovih sprememb in dopolnitev, območja varstva kulturne dediščine

Znotraj območij kulturne dediščine je opredeljenih 45,2 ha stavbnih zemljišč, kar predstavlja 10,1 % vseh območij kulturne dediščine. Največ je območij stanovanja, območij prometnih površin in območij zelenih površin.

Preglednica 59: Namenska raba prostora na območjih kulturne dediščine.

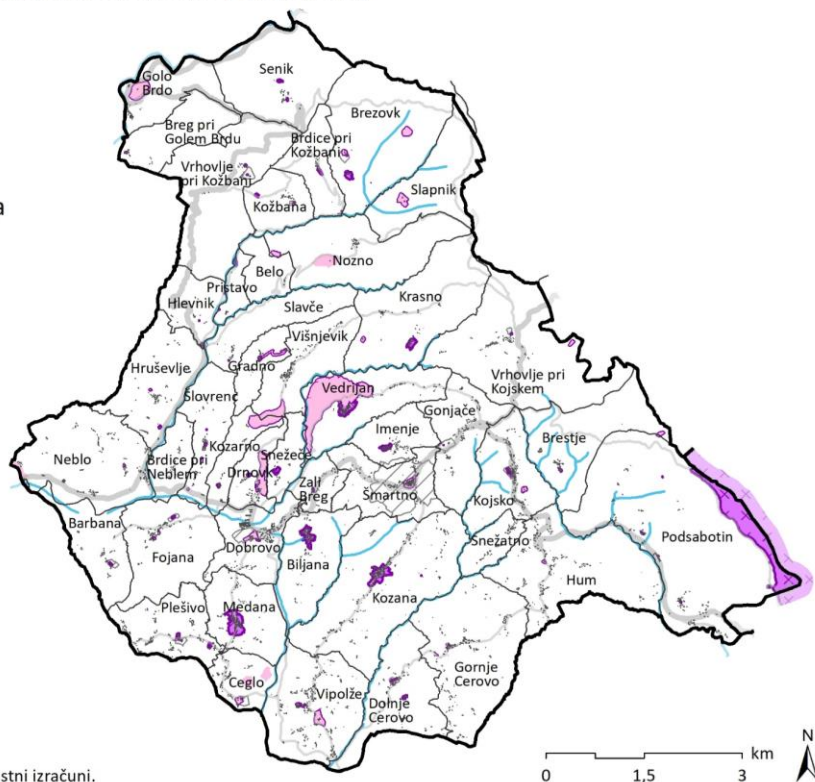
SZ ime	SZ oznaka	Površina SZ [ha]	SZ na območju KD [ha]	SZ izven območja KD [ha]	Delež SZ na območjih KD od vseh SZ v občini [%]
območja stanovanj	S	223,4	27,9	195,4	12,5
območja centralnih dejavnosti	C	11,3	2,7	8,6	23,8
območja proizvodnih dejavnosti	I	16,9	1,3	15,6	7,8
posebna območja	B	24,1	2,1	22,0	8,6
območja zelenih površin	Z	9,6	3,0	6,6	31,2
območja prometnih površin	P	90,8	5,2	85,6	5,7
območja energetske infrastrukture	E	0,1	/	/	/
območja okoljske infrastrukture	O	1,6	0,0	1,6	2,3
površine razpršene poselitve	A	67,7	2,9	64,8	4,3
Občina Brda		445,6	45,2	400,4	10,1

Shema 124: Površina stavbnih zemljišč na in izven območij kulturne dediščine.

Območja ohranjanja in varovanja kulturne dediščine v občini Brda

- arheološka dediščina
- kulturni spomenik
- kulturna krajina
- dediščina ostalo
- vplivno območje spomenika
- poselitev (KS)
- meje naselij
- občinske meje

Vir: GURS, 2022; Ministrstvo za kulturo, 2022; lastni izračuni.

Slika 41: Območja varstva kulturne dediščine.

3.3.3 Vrednotenje stanja v odnosu do zastavljenih ciljev

S področja varovanja kulturne dediščine ima občina v strateškem delu OPN zapisane nekatere splošne usmeritve. Glavno načelo prostorskega razvoja na območjih ustvarjenih kvalitiet prostora je, da tu niso sprejemljive ureditve ali posegi, ki bi utegnili spremeniti lastnosti, vsebino ali oblike ter s tem zmanjšati vrednost prepoznanih kvalitiet prostora. Območij kulturne dediščine v občini je sorazmerno malo. Zavarovanih je 243,6 ha območij, kar predstavlja 3,4 % ozemlja občine. Od tega je največ kulturne krajine (145,6 ha).

3.4 Varstvo kmetijskih zemljišč

3.4.1 Cilji

STRATEŠKI CILJI DRŽAVE ZA OBMOČJE OBČINE

Kmetijske dejavnosti se prednostno usmerja na območja z visokim pridelovalnim potencialom tal za kmetijsko rabo. Kmetijske dejavnosti se spodbuja na območjih s slabšim pridelovalnim potencialom tal za kmetijsko rabo, kadar se s tem omogoča ohranjanje kulturnih in simbolnih kakovosti krajine ali biotske raznovrstnosti ter naravnih vrednot.

STRATEŠKI CILJI REGIJE ZA OBMOČJE OBČINE

V RRP je v sklopu cilja bolj zelene regije zapisano tudi, da bo regija omenjeni cilj dosegala s prilagajanjem vrst in sort kmetijskih rastlin ter krepitevijo samooskrbe in lokalne/regijske oskrbe.

STRATEŠKI CILJI OBČINE

V strateškem delu OPN je zastavljen naslednji cilj s področja varstva kmetijskih zemljišč:

- Nadaljnji razvoj vinogradništva in vinarstva, sadjarstva, oljkarstva in s tem povezanega turizma ter zagotavljanje prostorskih pogojev za razvoj teh dejavnosti.

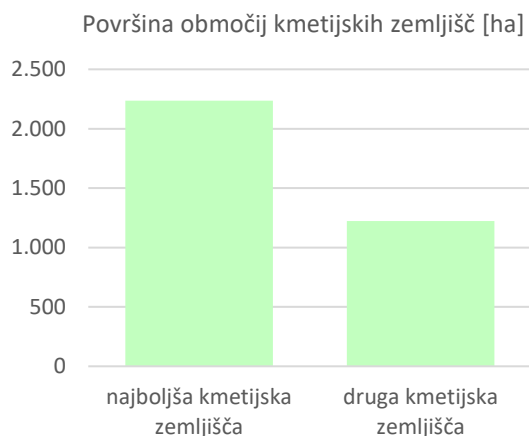
3.4.2 Stanje in težnje

Površina območij varstva kmetijskih zemljišč

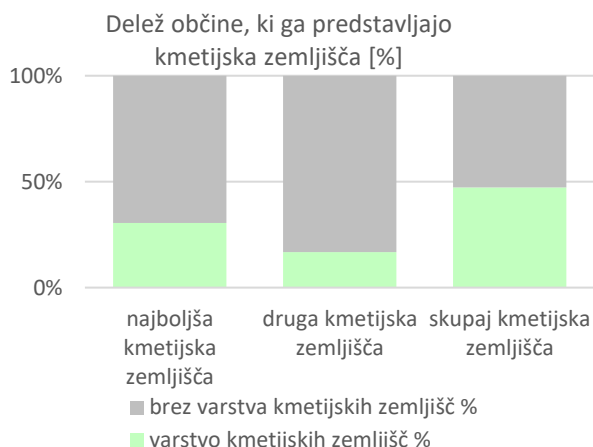
Vključeni podatki/podkazalniki: območja varstva kmetijskih zemljišč iz OPN, dejanska raba MKGP

Preglednica 60: Pregled površin varstva kmetijskih zemljišč.

Območja varstva kmetijskih zemljišč v občini Brda	Površina [ha]	Delež od vseh območij varstva kmetijskih zemljišč [%]	Delež od občine [%]
najboljša kmetijska zemljišča	2236,8	64,7	30,5
druga kmetijska zemljišča	1222,2	35,3	16,7
skupaj kmetijska zemljišča	3459,0	100,0	47,2

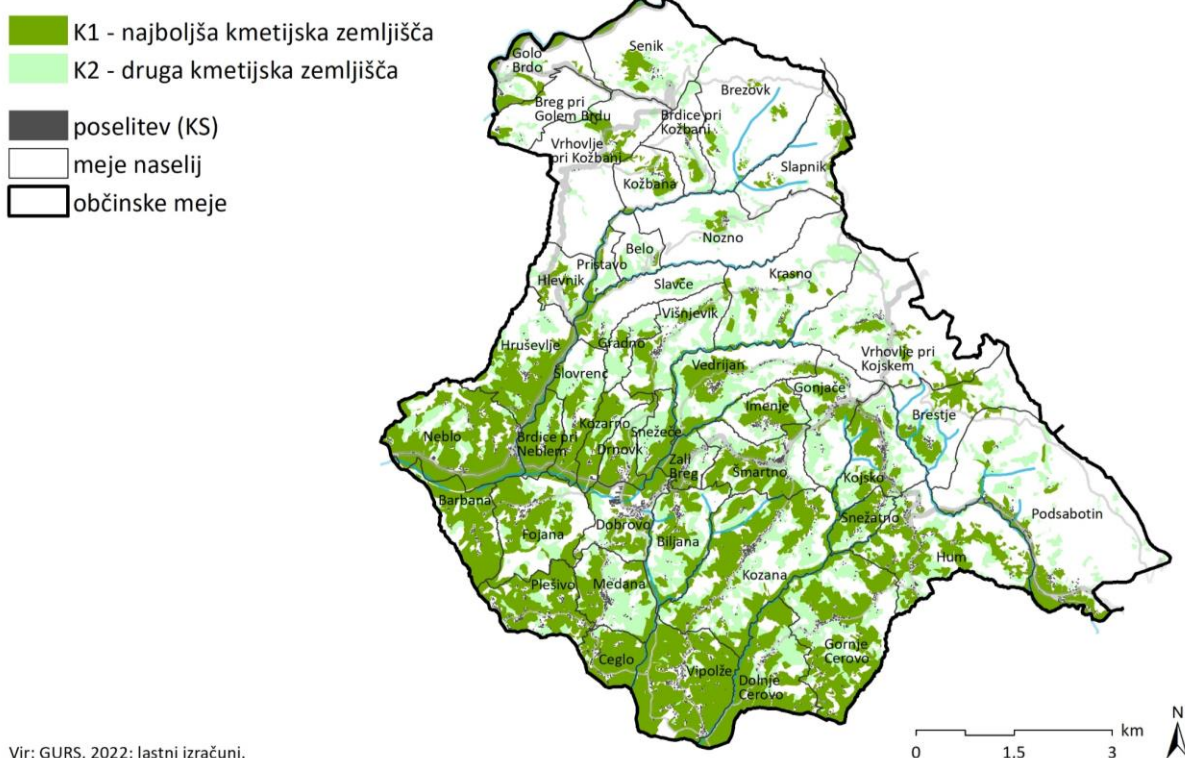

Shema 125: Površina območij kmetijskih zemljišč [ha]

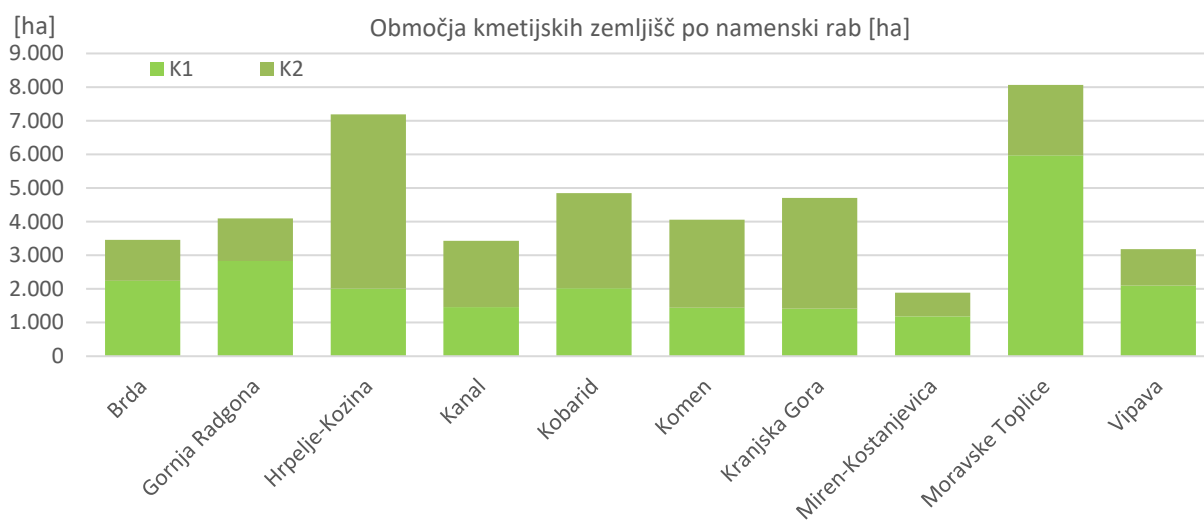
Shema 126: Delež območja občine, ki ga predstavljajo kmetijska zemljišča.

Območja varovanja kmetijskih zemljišč v občini Brda

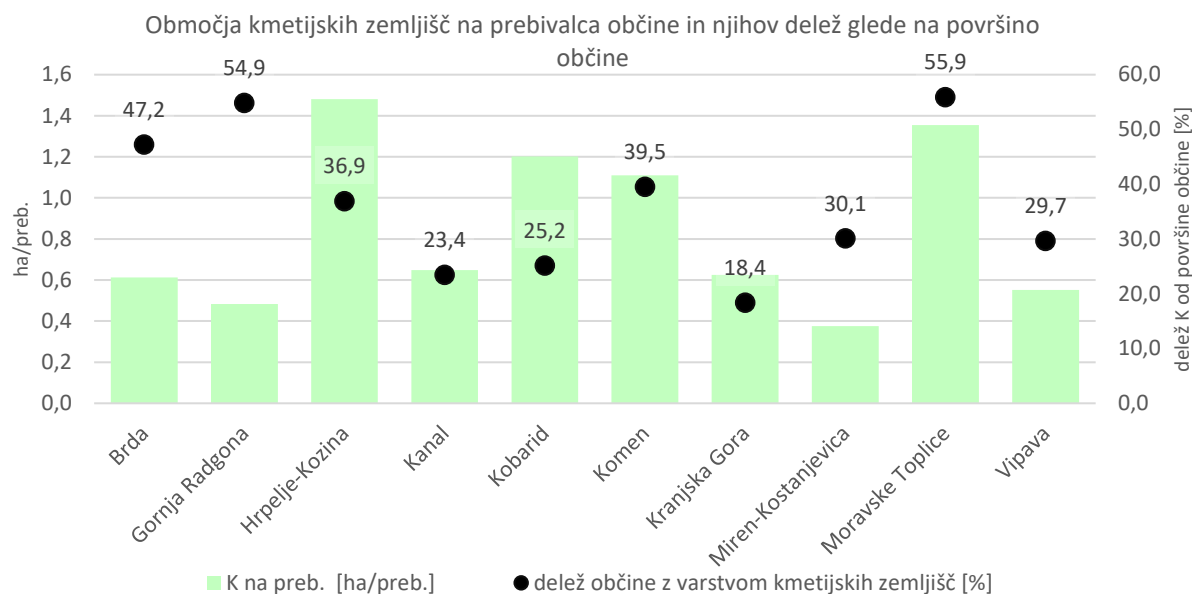

Vir: GURS, 2022: lastni izračuni.

Slika 42: Območja varstva kmetijskih zemljišč iz OPN oziroma SD OPN.

Shema 127: Območja kmetijskih zemljišč po namenski rabi prostora v primerljivih občinah.

Shema 128: Območja kmetijskih zemljišč na prebivalca in njihov delež glede na površino občine.

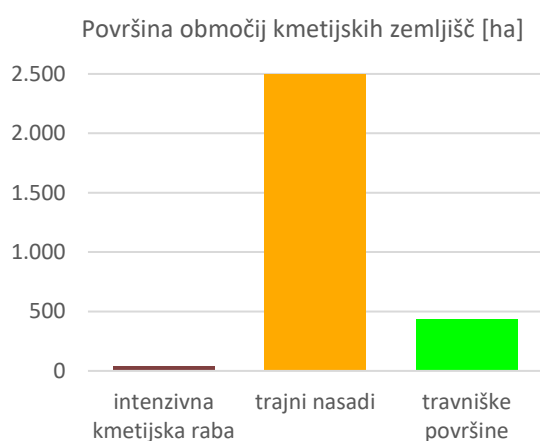
Dejanska kmetijska raba

Vključeni podatki/podkazalniki: dejanska raba prostora MKGP

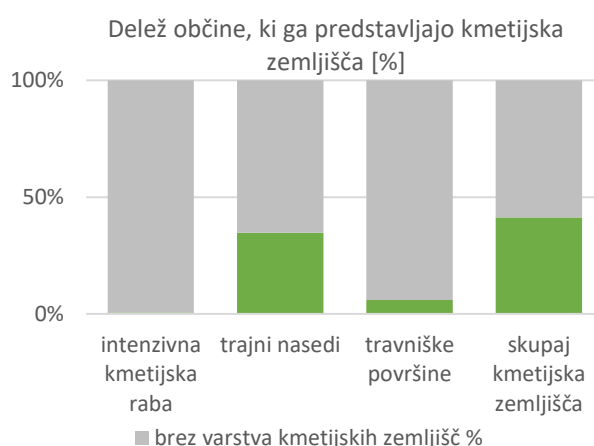
Na območju celotne občine je po podatkih MKGP skupno 2.970,5 ha kmetijskih zemljišč, kar predstavlja 41,3 % površine celotne občine. Največ je trajnih nasadov, ki predstavljajo 84,1 % vseh območij kmetijske rabe, sledijo travniške površine (14,6 %), najmanj pa je intenzivne kmetijske rabe (1,4 %).

Preglednica 61: Pregled površin dejanske rabe kmetijskih zemljišč.

Kmetijska zemljišča po dejanski rabi prostora v občini Brda	Površina [ha]	Delež od vseh območij kmetijske rabe [%]	Delež od občine [%]
intenzivna kmetijska raba	40,5	1,4	0,6
trajni nasadi	2497,7	84,1	34,7
travniške površine	432,2	14,6	6,0
skupaj kmetijska zemljišča	2970,5	100,0	41,3

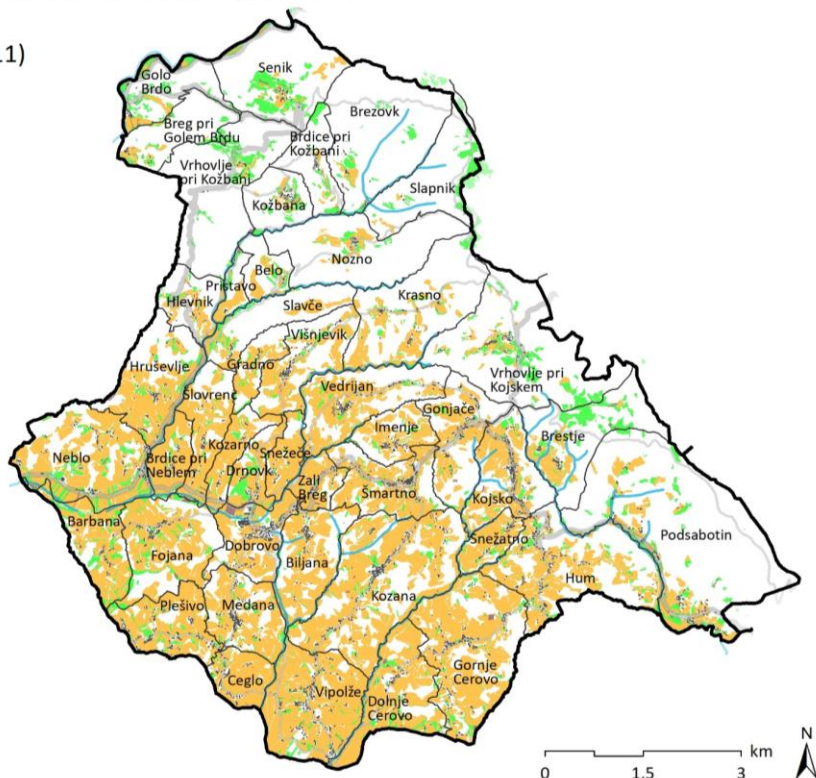
Shema 129: Površine kmetijskih zemljišč po dejanski rabi prostora MKGP [ha].

Shema 130: Delež občine, ki ga predstavljajo kmetijska zemljišča po dejanski rabi MKGP.

Območja kmetijskih zemljišč po dejanski rabi MKGP v občini Brda

- intenzivna kmetijska raba (11)
- trajni nasadi (12)
- travniške površine (13)
- poselitev (KS)
- meje naselij
- občinske meje

Vir: GURS, 2022; MKGP, 2022; lastni izračuni.

Slika 43: Območja kmetijskih zemljišč po dejanski rabi MKGP.

Vključenost kmetijskih zemljišč v GERK**Vključeni podatki/podkazalniki:** veljavna namenska raba prostora, podatki o GERK

Preglednica 62 prikazuje površine in deleže posamezne dejanske rabe na območjih GERK-ov. Prevladujejo vinogradi (1.797,6 ha), na drugem mestu so trajni travniki (222,8 ha). Ostale kategorije zasedajo manjši del območja GERK-ov.

Preglednica 62: Pregled površin GERK v občini.

Območja GERK po dejanski rabi prostora v občini Brda	Površina [ha]	Delež od vseh območij GERK [%]	Delež od občine [%]
Njiva	24,1	1,0	0,3
Začasno travinje	17,4	0,7	0,2
Jagode na njivi	0,9	0,0	0,0
Trajne rastline na njivskih površinah	1,6	0,1	0,0
Rastlinjak s sadnimi rastlinami	0,1	0,0	0,0
Vinograd	1797,6	71,6	25,0
Intenzivni sadovnjak	181,7	7,2	2,5
Ekstenzivni oziroma travniški sadovnjak	163,1	6,5	2,3
Oljčnik	65,6	2,6	0,9
Trajni travnik	222,8	8,9	3,1
Travinje z razpršenimi neupravičenimi značilnostmi	4,6	0,2	0,1
Površine za ukrep odprava zaraščanja	2,9	0,1	0,0
Kmetijsko zemljišče v pripravi	26,9	1,1	0,4
Skupaj	2509,4	100,0	34,9

Spremembe GERK-ov na območjih varstva kmetijskih zemljišč iz OPN v občini Brda

ni več GERK v primerjavi z 2012

novi GERK v primerjavi z 2012

GERK, 2021 (nespremenjen)

Preostala kmetijska zemljišča, ki niso GERK

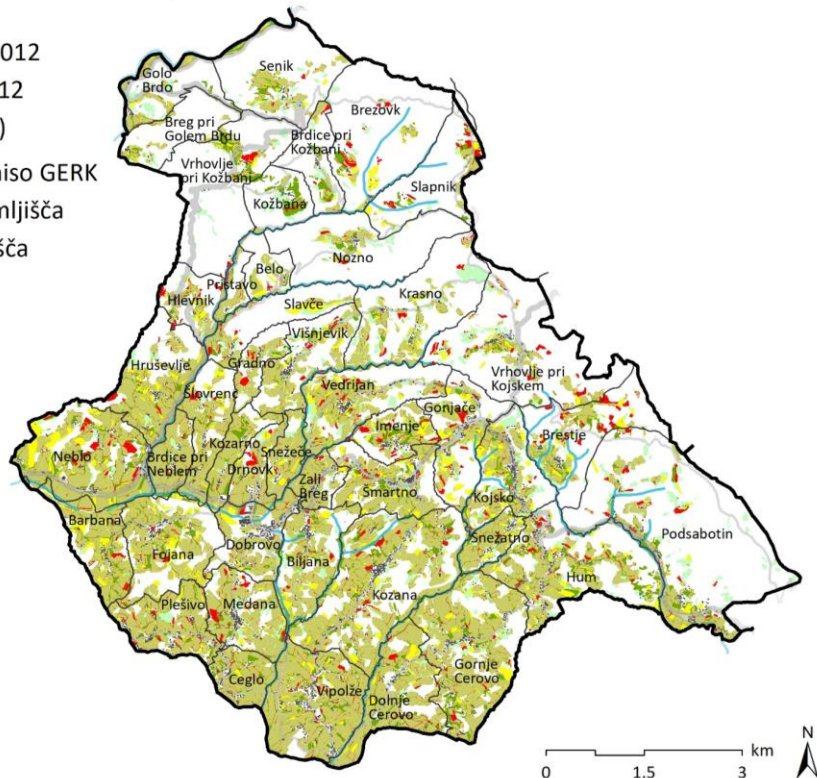
K1 - najboljša kmetijska zemljišča

K2 - druga kmetijska zemljišča

poselitev (KS)

meje naselij

občinske meje

Vir: GURS, 2022; MKGP, 2022; lastni izračuni.

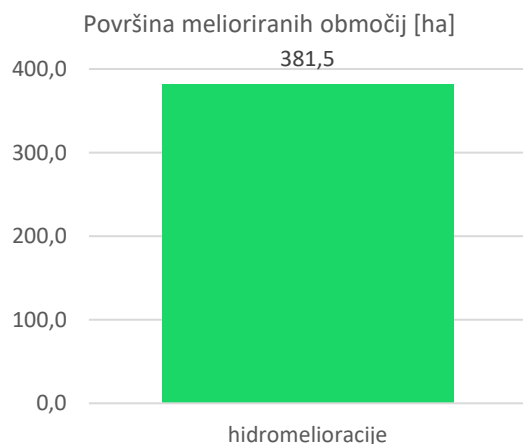
Slika 44: Spremembe GERK-ov na območjih varstva kmetijskih zemljišč iz OPN.

Površina hidromelioriranih območij (HMO)

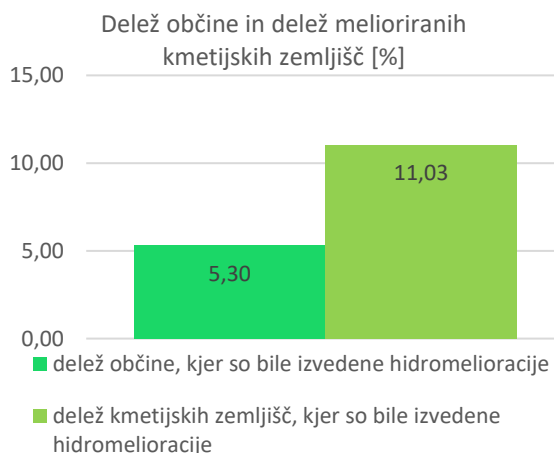
Vključeni podatki/podkazalniki: dejanska raba prostora, podatki o HMO

Preglednica 63: Pregled hidromelioriranih površin.

Območja izvedenih hidromelioracij zemljišč v občini Brda	Površina [ha]	Delež od občine [%]	Delež od vseh kmetijskih zemljišč v občini [%]
hidromelioracije	381,5	5,30	11,03

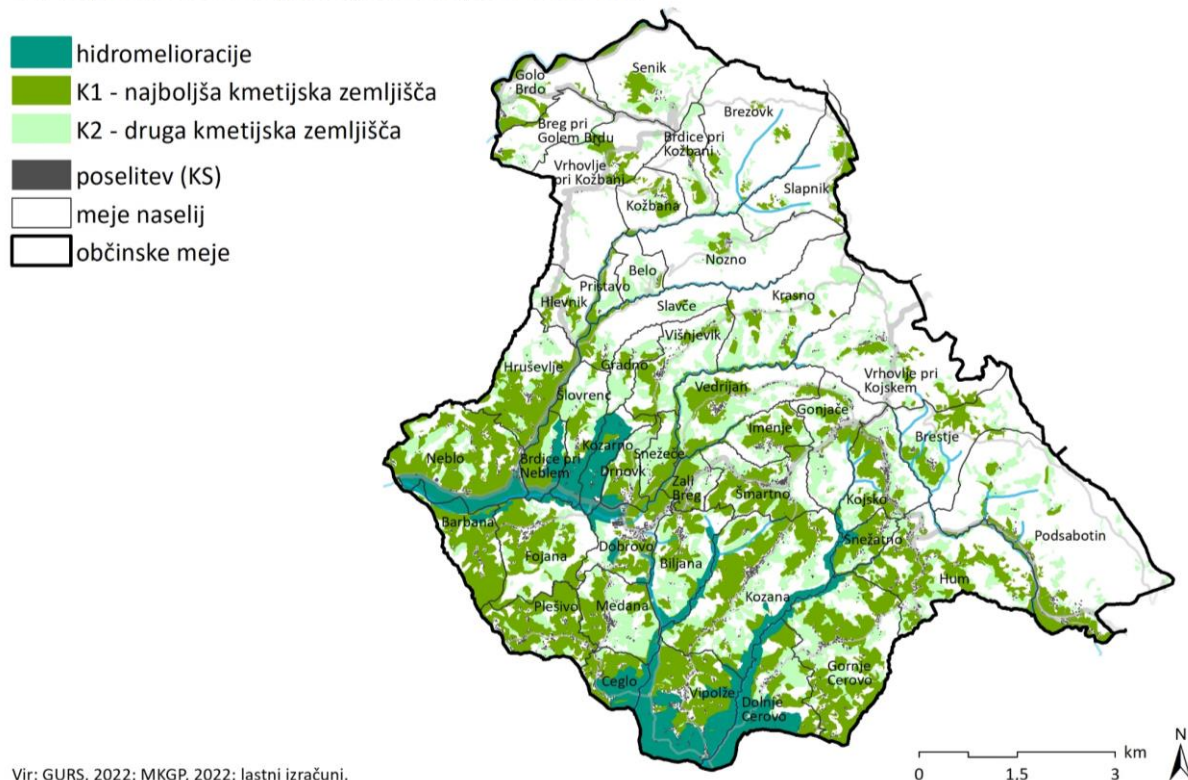
Shema 131: Površine hidromelioriranih območij [ha].

Shema 132: Delež območja občine in delež kmetijskih zemljišč, kjer so bile izvedene hidromelioracije.

Na območju občine je hidromelioriranih 381,5 ha kmetijskih zemljišč, kar predstavlja 11,03 % vseh kmetijskih zemljišč v občini in 5,30 % ozemlja občine. Prikaz hidromelioriranih območij je na sliki 45.

Območja hidromelioracij kmetijskih zemljišč v občini Brda

Vir: GURS, 2022; MKGP, 2022; lastni izračuni.

Slika 45: Hidromeliorirana kmetijska zemljišča.

3.4.3 Vrednotenje stanja v odnosu do zastavljenih ciljev

Spodbujanje kmetijske dejavnosti vinogradništva in sadjarstva ter nadaljnje urejanje vinogradov na klimatsko ugodnih pobočjih Brd bo ohranjalo značilno kulturno Briško krajino. Predvsem v spodnjem delu Brd, kjer je zaradi ugodnih razmer za kmetovanje večina gozdov že izkrčenih in spremenjenih v kmetijska zemljišča, je potrebno ohranjati še obstoječe gozdove, ki skupaj s kmetijskimi zemljišči tvorijo značilno kulturno krajino. Nasprotno pa je v zgornjem delu Brd, kjer so pogoji za kmetovanje slabši, z ohranjanjem prebivalstva v tem demografsko že ogroženem območju zagotoviti preprečevanje zaraščanja kmetijskih zemljišč. Kmetijstvo kot prevladujoča dejavnost v občini vezana na naravne vire naj se izvaja ob upoštevanju vseh okoljevarstvenih predpisov s poudarkom na ohranjanju biotske raznovrstnosti.

V veljavni namenski rabi OPN je opredeljenih 2.236,8 ha najboljših kmetijskih zemljišč in 1.222,2 ha drugih kmetijskih zemljišč. Danes sta oba tipa glede na varstvo in smernice ohranjanja kmetijskih zemljišč obravnavana podobno. Skupaj naj bi tako bilo v občini 3.459,0 ha kmetijskih zemljišč, ki prekrivajo 47,2 % ozemlja občine. Dejansko je verjetno teh zemljišč nekoliko manj, po dejanski rabi je namreč kmetijskih zemljišč v občini 2.970,5 ha, kar predstavlja 41,3 % občine. Največ je trajnih nasadov, ki predstavljajo 84,1 % vseh območij kmetijske rabe, sledijo travniške površine (14,6 %), najmanj pa je intenzivne kmetijske rabe (1,4 %). Večina kmetijskih zemljišč je vključena v GERK-e, ki se med letoma 2012 in 2021 niso bistveno spreminjali.

3.5 Varovanje in funkcije gozdov

3.5.1 Cilji

STRATEŠKI CILJI DRŽAVE ZA OBMOČJE OBČINE

V SPRS ni zapisanih specifičnih ciljev za regijo ali občino, ki bi se nanašali na varovanje gozdov.

STRATEŠKI CILJI REGIJE ZA OBMOČJE OBČINE

V RRP ni zapisan noben specifičen cilj za področje gozdov. En izmed ukrepov bolj zelene regije trajnostni razvoj podeželja. Med drugim je zapisano da je ukrep usmerjen tudi v trajnostno gospodarjenje z gozdovi.

STRATEŠKI CILJI OBČINE

V strateškem delu OPN so zapisane nekatere usmeritve s področja gozdov, in sicer je za področje kmetijstva in gozdarstva zapisano: Spodbujanje kmetijske dejavnosti vinogradništva in sadjarstva ter nadaljnje urejanje vinogradov na klimatsko ugodnih pobočjih Brd bo ohranjalo značilno kulturno Briško krajino. Predvsem v spodnjem delu Brd, kjer je zaradi ugodnih razmer za kmetovanje večina gozdov že izkrčenih in spremenjenih v kmetijska zemljišča, je potrebno ohranjati še obstoječe gozdove, ki skupaj s kmetijskimi zemljišči tvorijo značilno kulturno krajino. Nasprotno pa je v zgornjem delu Brd, kjer so pogoji za kmetovanje slabši, z ohranjanjem prebivalstva v tem demografsko že ogroženem območju zagotoviti preprečevanje zaraščanja kmetijskih zemljišč. Kmetijstvo kot prevladujoča dejavnost v občini vezana na naravne vire naj se izvaja ob upoštevanju vseh okoljevarstvenih predpisov s poudarkom na ohranjanju biotske raznovrstnosti.

3.5.2 Stanje in težnje

Gozdna zemljišča po dejanski in namenski rabi prostora

Vključeni podatki/podkazalniki: veljavna namenska raba, dejanska raba MKGP.

V občini je po namenski rabi opredeljenih 3.340,5 ha gozdnih zemljišč, kar predstavlja 45,6 % območja občine.

Po dejanski rabi je bilo v občini leta 2021 3380,39 ha gozda, kar predstavlja 47,0 % območja občine. Obseg gozda se je med letoma 2012 in 2021 zmanjšal za 216,2 ha oziroma 6,0 %.

Varovalni gozdovi

Vključeni podatki/podkazalniki: varovalni gozdovi

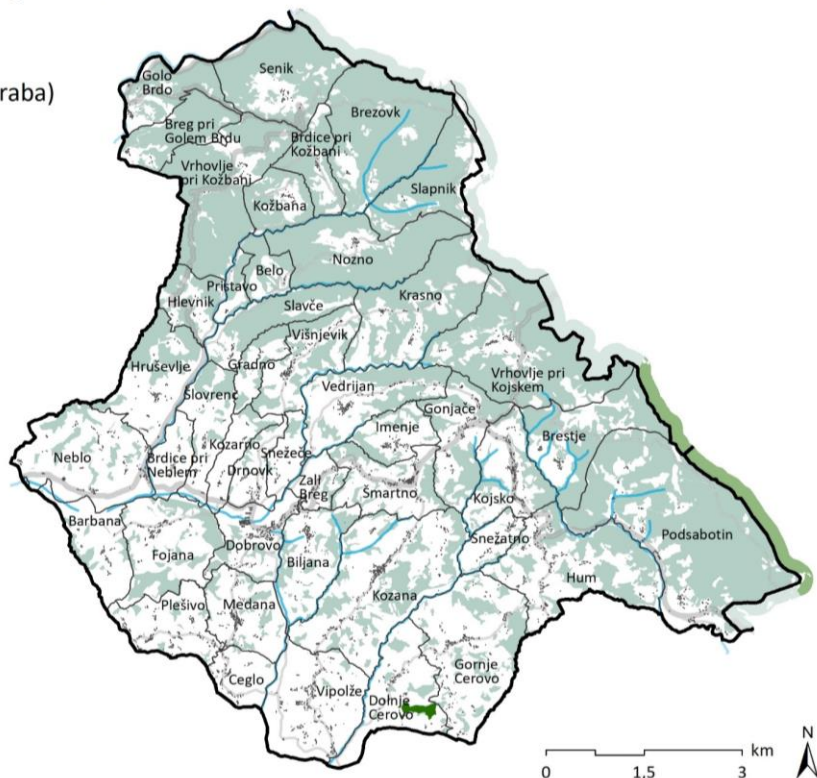
V občini je 11,4 ha površin varovalnega gozda, ki predstavlja 0,2 % celotne občine. Nahaja se predvsem v naselju Dolnje Cerovo.

Preglednica 64: Površine in deleži območij varstva gozdov.

Območja varstva gozdov v občini Brda	Površina [ha]	Delež od vseh območij varstva gozdov [%]	Delež od občine [%]
varovalni gozd	11,4	100,0	0,2

Območja varovanja in ohranjanja gozdov v občini Brda

- varovalni gozd
- gozdna zemljišča (dejanska raba)
- poselitev (KS)
- meje naselij
- občinske meje

Vir: GURS, 2022; ZGS, 2022; lastni izračuni.

Slika 46: Območja varovanja in ohranjanja gozdov.

Funkcije gozdnih zemljišč

Vključeni podatki/podkazalniki: funkcije gozdnih zemljišč Zavoda za gozdove RS

Poleg varovalnih gozdov so v občini pomembne tudi funkcije gozdov. Zakon o gozdovih funkcije gozdov deli na ekološke, socialne in proizvodne. Posamezne funkcije so dodatno ločene po stopnjah, pri čemer, 1. stopnja pomeni, da funkcija določa način gospodarjenja z gozdom, 2. stopnja pomeni, da funkcija pomembno vpliva na način gospodarjenja z gozdom, 3. stopnja pa, da funkcija le deloma vpliva na način gospodarjenja z gozdom.

V poročilu obravnavamo predvsem 1. stopnjo vseh treh vrst funkcij, ki jih prikazujemo na sliki 47.

Podrobno so po posamezni vrsti funkcij opredeljeni še podrobni tipi funkcij.

Med ekološke funkcije zakon uvršča:

- varovanje gozdnih zemljišč in sestojev,
- hidrološke funkcije,
- funkcija ohranjanja biotske raznovrstnosti ter
- klimatske funkcije.

Med socialne funkcije pa:

- zaščitna funkcija – varovanje objektov,
- rekreacijska,
- turistična,
- poučna,
- raziskovalna,
- higiensko – zdravstvena funkcija,
- funkcija varovanja naravnih vrednot,
- funkcija varovanja kulturne dediščine,
- obrambna ter
- estetska funkcija.

Med proizvodnimi pa najdemo funkcije kot so:

- lesno proizvodna funkcija,
- funkcija pridobivanja drugih gozdnih dobrin in
- lovno-gospodarska funkcija.

Funkcije gozdov prve stopnje v občini Brda

Vir: GURS, 2022; ZGS, 2022; lastni izračuni.

Slika 47: Funkcije gozdov prve stopnje v občini.

Območja gozdov ločimo tudi po številu raznovrstnih funkcij 1. stopnje, ki jih opravljajo. V občini Brda ima 18,4 % vseh gozdov vsaj eno funkcijo. Socialne funkcije 1. stopnje se pojavljajo na 4,6 ha zemljišč, ekološke na 334,7 ha, proizvodne pa na 1.353,7 ha. Ker lahko določeno območje hkrati opravlja več funkcij in je zato njegov pomen v prostoru toliko večji, v nadaljevanju prikazujemo površine in delež gozda po številu funkcij 1. stopnje, ki jih ta opravlja. V občini Brda je 60,9 % gozda brez funkcij 1. stopnje. Območja gozdov ob vzhodni meji občine opravljajo kar 3 funkcije hkrati.

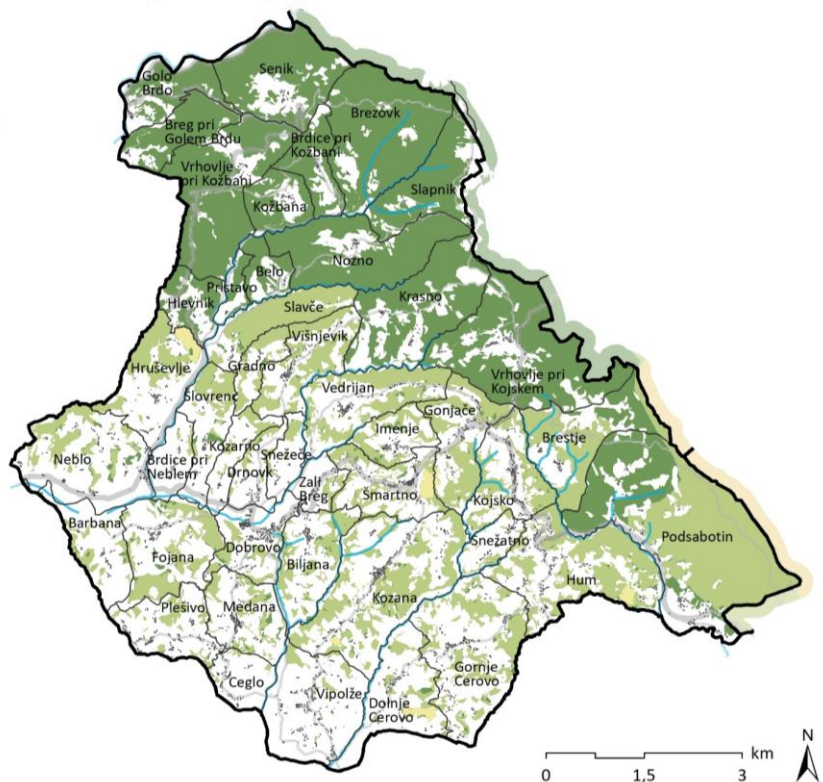
Preglednica 65: Območja gozda po številu funkcij 1. stopnje v občini.

Območja gozda po številu funkcij 1. stopnje v občini Brda	Površina [ha]	Delež od vsega gozda v občini [%]	Delež od občine [%]
gozd MKGP	3.380,4	100,0	47,0
gozd z vsaj eno ali več funkcij 1 stopnje	1.323,4	39,1	18,4
gozd z ekološkimi funkcijami	334,7	9,9	4,7
gozd s socialnimi funkcijami	4,6	0,1	0,1
gozd s proizvodnimi funkcijami	1.353,7	40,0	18,8
brez funkcij 1. stopnje	2.057,0	60,9	28,6
1 funkcija	1.286,3	38,1	17,9
2 funkciji	32,5	1,0	0,5
3 funkcije	4,5	0,1	0,1

Gozdovi in območja gozdov z eno ali več funkcijami 1. stopnje

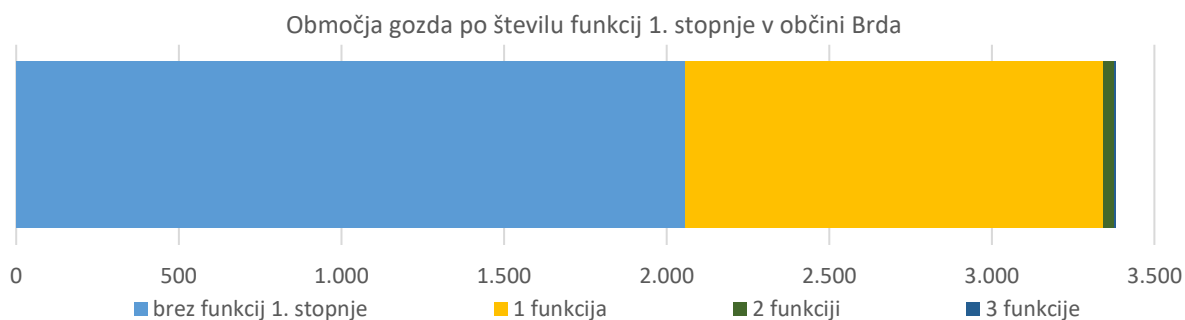
Območja gozda po številu funkcij 1. stopnje

- gozd brez funkcij 1. stopnje
- 1 funkcija 1. stopnje
- 2
- 3
- poselitev (KS)
- meje naselij
- občinske meje

Vir: GURS, 2022; ZGS, 2022; lastni izračuni.

Slika 48: Gozdovi in območja gozdov z eno ali več funkcijami 1. stopnje v občini.

Shema 133: Območja gozda po številu funkcij 1. stopnje

Izvedena je bila tudi podrobna analiza posameznega tipa funkcij. Obravnavane so bile 1. stopnje socialnih, ekoloških in tudi proizvodnih funkcij. Pri socialnih funkcijah prevladujejo obrambna funkcija in higiensko-zdravstvene funkcija.

Preglednica 66: Socialne funkcije gozda 1. stopnje v občini.

Socialne funkcije gozda 1. stopnje v občini Brda	Površina socialnih funkcij [ha]	Delež posamezne funkcije glede na vse funkcije 1. stopnje	Delež od občine [%]
zaščitna	4,6	100,0	0,1

* površina, ki je pokrita z eno ali več ekološkimi funkcijami.

Območij gozda z vsaj eno ekološko funkcijo obsega 334,7 ha. Največjo površino zajema hidrološka funkcija (301,5 ha), najmanjšo površino pa funkcija varovanj gozdnih zemljišč in sestojev (4,6 ha).

Preglednica 67: Ekološke funkcije gozda 1. stopnje v občini

Ekološke funkcije gozda 1. stopnje v občini Brda	Površina ekoloških funkcij [ha]	Delež posamezne funkcije glede na vse funkcije 1. stopnje	Delež od občine [%]
funkcija varovanja gozdnih zemljišč in sestojev	4,6	1,4	0,1
hidrološka	301,5	88,9	4,2
funkcija ohranjanja biotske raznovrstnosti	33,2	9,8	0,5
skupaj*	334,7	-	4,7

* površina, ki je pokrita z eno ali več ekološkimi funkcijami.

Pri proizvodnih funkcijah prevladuje v celoti lesnoproizvodna funkcija, ki je prisotna na 1.353,7 ha oz. je prisotna na 18,8 % ozemlja občine.

Preglednica 68: Proizvodne funkcije gozda 1. stopnje v občini

Proizvodne funkcije gozda 1. stopnje v občini Brda	Površina proizvodnih funkcij [ha]	Delež posamezne funkcije glede na vse funkcije 1. stopnje	Delež od občine [%]
lesnoproizvodna	1353,7	100,0	18,8

* površina, ki je pokrita z eno ali več proizvodnimi funkcijami.

Požarna ogroženost gozdov

Vključeni podatki/podkazalniki: požarna ogroženost Zavoda za gozdove RS.

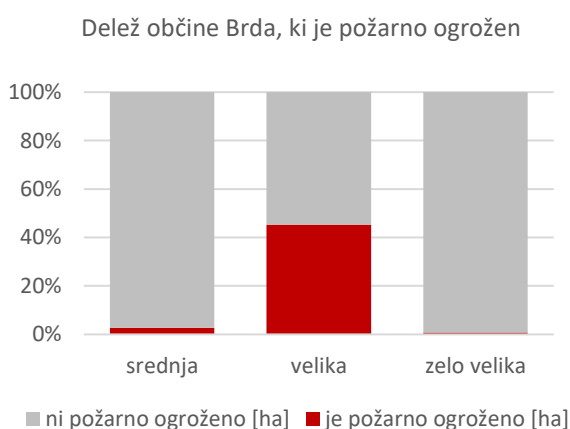
Območja gozdov opazujemo tudi v zvezi z njihovo požarno ogroženostjo. Zanimajo nas predvsem območja, kjer je požarna ogroženost zelo velika ali velika. V občini Brda so območja zelo velike požarne nevarnosti, ki se pojavlja na 54,1 ha gozda, kar predstavlja 0,8 % ozemlja občine. Velika požarna ogroženost se pojavlja na 3261,4 ha gozda, kar predstavlja 45,3 % ozemlja občine. Zelo velika požarna ogroženost gozdov je prisotna ob vzhodni meji občine, velika požarna ogroženost pa prevladuje na severnem in vzhodnem delu občine.

Preglednica 69: Požarna ogroženost gozdov v občini.

Požarna ogroženost v občini Brda	Površina [ha]	Delež od vseh območij požarne ogroženosti [%]	Delež od občine [%]
srednja	193,1	5,5	2,7
velika	3261,4	93,0	45,3
zelo velika	54,1	1,5	0,8
skupaj	3508,6	100,0	48,7

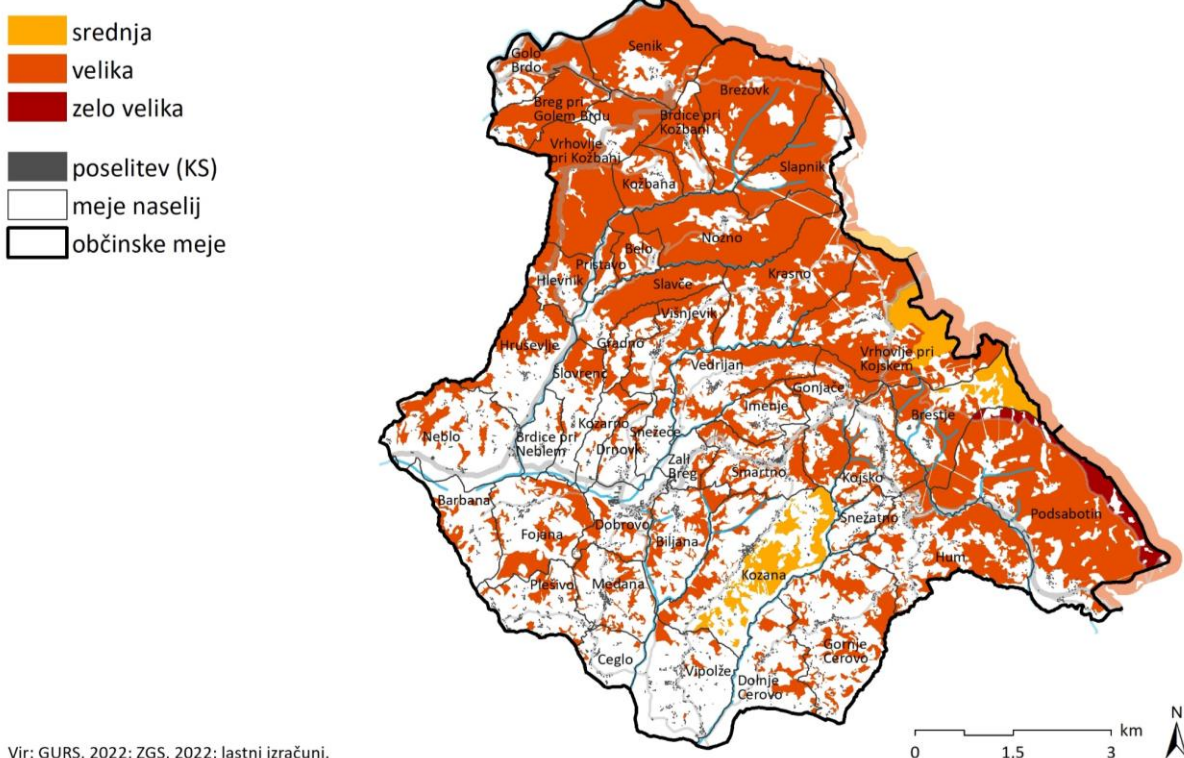

Shema 134: Površina območij požarne ogroženosti [ha].

Shema 135: Delež območja občine, ki je požarno ogrožen.

Požarna ogroženost gozdov v občini Brda

Vir: GURS, 2022; ZGS, 2022; lastni izračuni.

Slika 49: Požarna ogroženost na območju občine.

3.5.3 Vrednotenje stanja v odnosu do zastavljenih ciljev

Za varstvo gozdov občina nima zapisanih specifičnih ciljev, zgolj nekatere usmeritve. Ohranjanje in varstvo se izvaja v okviru zastavljenih ciljev in z določili izvedbenega dela OPN. V občini je po dejanski rabi 3380,39 ha gozda, po veljavni namenski rabi prostora pa naj bi bilo območij gozdov 3.340,5 ha. Razlika sicer ni velika, gre predvsem na račun večje poraččenosti z gozdom, kot je ta prikazana v OPN.

Vzroki za razlike med podatкома najdemo tudi v nastanku posameznih zbirk podatkov. Gozdne površine se v Sloveniji v zadnjih desetletjih hitro povečujejo, kar se tudi odraža v dejanski rabi prostora. Medtem pa je določanje gozdnih in kmetijskih površin v sloju namenske rabe prostora še vedno odvisno tudi od sloja kmetijskih površin, ki je bil za namen prostorskega načrtovanja določen na podlagi agrokart, ki so jih bile občine dolžne izdelati po Zakonu o urejanju prostora iz leta 1984 (ZUreP, 1984). Takrat določena območja varovanja kmetijskih zemljišč se v naslednjih desetletjih niso bistveno spreminjala, v naravi pa se je odvijal proces opuščanja kmetijske dejavnosti in s tem njihovega zaraščanja ter spreminjanja kmetijskih v stavbna zemljišča. Posledično je prišlo do vedno večjih razlik in razhajanj med deležem dejanske in namenske rabe gozda, pa tudi kmetijskih zemljišč. Na podlagi projekta v teku, ki bo določil trajno varovana kmetijska zemljišča, bo potrebna tudi prilagoditev rabe kmetijskih in gozdnih zemljišč v novi generaciji OPN.

3.6 Varstvo vodnih virov

3.6.1 Cilji

STRATEŠKI CILJI DRŽAVE ZA OBMOČJE OBČINE

Vode se izkorišča za oskrbne, gospodarske in turistično-rekreacijske namene, pri čemer se zagotavlja njihovo varstvo v smislu trajne ohranitve kemijskega in ekološkega stanja ter obnovljivosti naravnega vira ter varstva ekološkega, krajinskega in doživljajskega pomena voda v krajini, vključno s kvalitetnimi posegi človeka (mlinščice, pomoli, kulturni sloji ipd.). Zaradi ranljivosti podzemnih voda in vodnih virov za oskrbo prebivalstva, se dejavnosti umešča v prostor v območja najmanjše ranljivosti ter s tako tehnološko prilagoditvijo rabe, da se kvaliteta podzemnih voda ali vodnih virov ne poslabšuje in njihova količina ne zmanjšuje.

STRATEŠKI CILJI REGIJE ZA OBMOČJE OBČINE

V RRP ni zapisanih specifičnih ciljev za območje občine s področja varstva vodnih virov. Zapisano je, da je regija izjemno bogata z vodnimi viri, ki jih je treba učinkovito in načrtno upravljati. Načrt upravljanja voda urejata Načrt upravljanja voda na vodnem območju Donave za obdobje 2016–2021 ter Načrt upravljanja voda na vodnem območju Jadranskega morja za obdobje 2016–2021, ki omogočata izpolnjevanje ciljev, ki se nanašajo na doseganje dobrega stanja ali dobrega ekološkega potenciala vodnih teles.

STRATEŠKI CILJI OBČINE

V strateškem delu OPN je zapisan naslednji cilj s področja varstva vodnih virov:

- Zagotavljanje dobrega stanja površinskih in podzemnih voda, zaradi zagotavljanja varovanja virov pitne vode in posledično zdravja ljudi.

3.6.2 Stanje in težnje

Površina območij varstva vodnih virov

Vključeni podatki/podkazalniki: vodovarstvena območja

Na območju občine je opredeljenih 324,4 ha območij varstva vodnih virov (VVO II 324,4 ha), kar predstavlja 4,5 % območja občine.

Preglednica 70: Velikost in delež območij varstva vodnih virov.

Območja varstva vodnih virov (VVO) v občini Brda	Površina [ha]	Delež od VVO [%]	Delež od občine [%]
VVO II	324,4	100,0	4,5

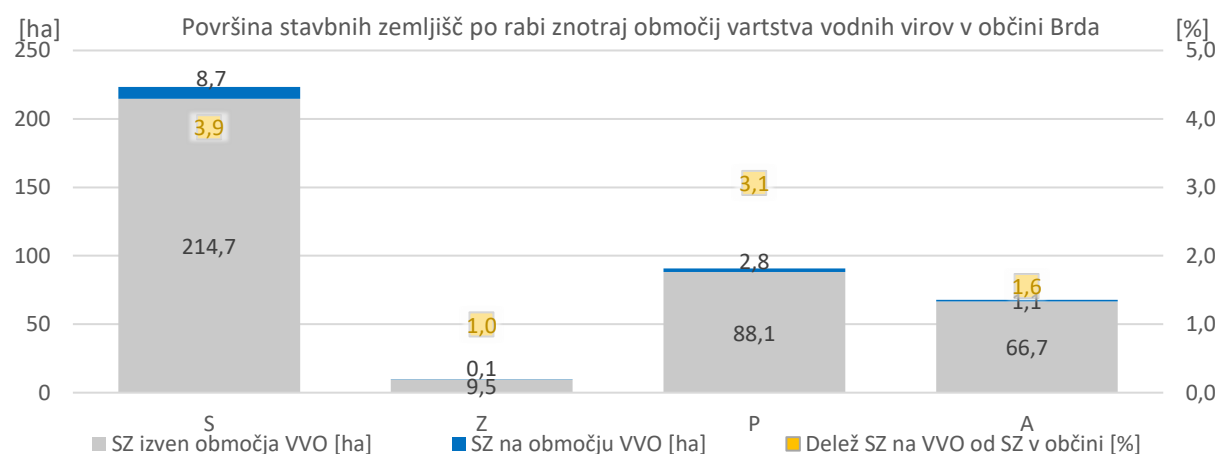
Namenska raba na območjih varstva vodnih virov

Vključeni podatki/podkazalniki: vodovarstvena območja, veljavna namenska raba

Na območju varstva vodnih virov v občini je skupno 12,6 ha stavbnih zemljišč, kar predstavlja 2,8 % vseh stavbnih zemljišč v občini. Največ je območij stanovanj (8,7 ha), nekaj je še območij prometnih površin (2,8 ha).

Preglednica 71: Stavbna zemljišča na območju VVO v občini.

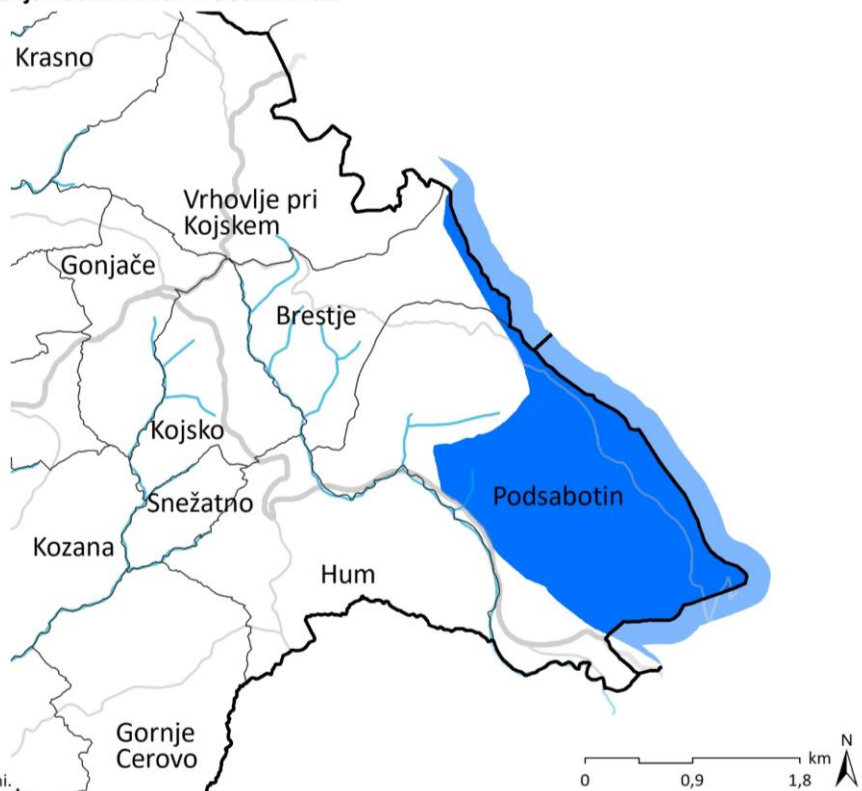
SZ ime	SZ oznaka	Površina SZ [ha]	SZ na območju VVO [ha]	SZ izven območja VVO [ha]	Delež SZ na VVO od SZ v občini [%]
območja stanovanj	S	223,4	8,7	214,7	3,9
območja centralnih dejavnosti	C	11,3	/	/	/
območja proizvodnih dejavnosti	I	16,9	/	/	/
posebna območja	B	24,1	/	/	/
območja zelenih površin	Z	9,6	0,1	9,5	1,0
območja prometnih površin	P	90,8	2,8	88,1	3,1
območja energetske infrastrukture	E	0,1	/	/	/
območja okoljske infrastrukture	O	1,6	/	/	/
površine razpršene poselitve	A	67,7	1,1	66,7	1,6
Občina Brda		445,6	12,6	433,0	2,8

Shema 136: Površina stavbnih zemljišč znotraj območij ohranjanja narave [ha].

Območja ohranjanja in varovanja vodnih virov v občini Brda

- II. varstveni režim
- poselitev (KS)
- meje naselij
- občinske meje

Vir: GURS, 2022; ARSO, 2022; lastni izračuni.

Slika 50: Območja varstva vodnih virov.

3.6.3 Vrednotenje stanja v odnosu do zastavljenih ciljev

Skupaj je v občini 324,4 ha območij varstva vodnih virov, kar predstavlja 4,5 % območja celotne občine. Na območju varstva vodnih virov je 12,6 ha stavbnih zemljišč, od tega je večina (8,7 ha) območij stanovanj. Nahajajo se predvsem na vzhodni strani občine v naselju Podsabotin. Za varstvo vodnih virov občina nima zapisanih specifičnih ciljev. Njihovo varstvo se zagotavlja z državnimi predpisi in določili izvedbenega dela OPN.

3.7 Vodna in priobalna zemljišča

3.7.1 Cilji

STRATEŠKI CILJI DRŽAVE ZA OBMOČJE OBČINE

V SPRS ni zapisanih specifičnih ciljev za regijo ali občino, ki bi se nanašali na varstvo ali omejitve na vodnih ali na priobalnih zemljiščih.

STRATEŠKI CILJI REGIJE ZA OBMOČJE OBČINE

V RRP ni zapisanih specifičnih ciljev za regijo ali občino za območja vodnih ali priobalnih zemljiščih.

STRATEŠKI CILJI OBČINE

V strateškem delu OPN je zapisano, da je pri posegih v vodna in priobalna zemljišča potrebno zagotoviti, da v vodotokih ne nastajajo razmere neprekinjene kalnosti.

3.7.2 Stanje in težnje

Površina območij vodnih in priobalnih zemljišč

Vključeni podatki/podkazalniki: vodna in priobalna zemljišča.

Medtem ko je podatek o vodnih zemljiščih prevzet iz evidence DRSV, so priobalna zemljišča določena računsko in sicer priobalna območja ob vodah 1. reda obsegajo površine do 15 m od meje vodnega zemljišča, pri vodah 2. reda pa pet metrov od meje vodnega zemljišča. Priobalna zemljišča so tako določena, kot to določa Zakon o vodah. Na območju občine Brda med vode 1. reda sodi reka Idrija, ostale vode so vode 2. reda.

Preglednica 72: Velikost in delež območij vodnih in priobalnih zemljišč v občini.

Območja	Skupaj [ha]	Delež občine [%]
vodno zemljišče	111,76	1,6
priobalno zemljišče	296,72	4,1

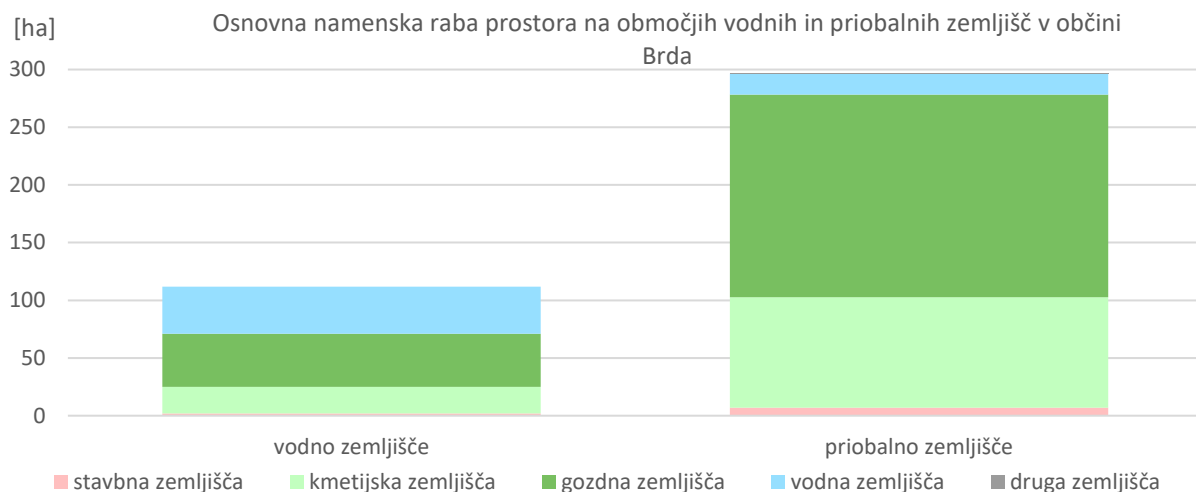
Stavbna zemljišča na območjih vodnih in priobalnih zemljišč

Vključeni podatki/podkazalniki: vodna in priobalna zemljišča, namenska raba prostora OPN in njegovih sprememb in dopolnite.

Po namenski rabi prostora stavbna zemljišča posegajo v območja vodnih zemljišč na 1,91 ha površin, v priobalna zemljišča pa na dodatnih 6,92 ha površin. Skupaj je v občini 111,76 ha vodnih zemljišč in 296,72 ha priobalnih zemljišč.

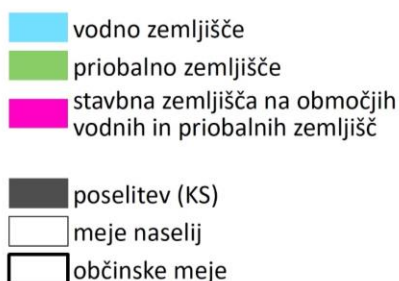
Preglednica 73: Velikost in delež območij vodnih in priobalnih zemljišč v občini.

Območja	Skupaj [ha]	Stavbna zemljišča	Kmetijska zemljišča	Gozdna zemljišča	Vodna zemljišča	Druga zemljišča
vodno zemljišče	111,76	1,91	23,12	46,11	40,62	/
priobalno zemljišče	296,72	6,92	95,77	175,62	18,41	0,01

Shema 137: Površine osnovne namenske rabe prostora na območjih vodnih in priobalnih zemljišč [ha].

Območja vodnih in priobalnih zemljišč v občini Brda

Vir: GURS, 2022; ARSO, 2022; lastni izračuni.

Slika 51: Območja vodnih in priobalnih zemljišč v občini.

3.7.3 Vrednotenje stanja v odnosu do zastavljenih ciljev

Za vodna in priobalna zemljišča občina nima zapisanih ciljev, le usmeritev, da na vodnem ali priobalnem zemljišču ni dopustno postavljati objektov ali drugih ovir, ki bi preprečevale prost prehod ob vodnem viru. Gre sicer za sorazmerno nov pred kratkim določen in opredeljen podatkovni sloj, ki določa območja vodnih zemljišč oziroma območja omejitev, ki temeljijo na Zakonu o vodah (ZV-1). Potrebne bodo posodobitve in upoštevanje novega sloja omejitev pri opredelitvi namenske rabe prostora v novih generacijah občinskih prostorskih aktov.

3.8 Varstvo drugih naravnih virov

3.8.1 Cilji

STRATEŠKI CILJI DRŽAVE ZA OBMOČJE OBČINE

Usmeritve glede rabe naravnih virov. Dejavnosti in prostorske ureditve se umešča v prostor tako, da se pri tem ne zmanjšuje možnosti za izkoriščanje ali rabo neobnovljivih naravnih virov v prihodnosti ter tako, da je čim manj možnosti za nastanek onesnaženj naravnih virov, ki bi lahko potencialno zmanjšala njihovo kvaliteto in uporabnost.

Pri izkoriščanju mineralnih surovin se stremi k optimizaciji pridobivanja in postopnemu zapiranju manjših objektov ter sanaciji nelegalnih kopov. Število objektov se optimizira glede na okoljska, gospodarska in družbena merila, ki vključujejo tudi geološko ustreznost, zadostno količino zaloga, dovolj veliko letno proizvodnjo, funkcionalno povezanost z uporabniki, transportni radij prodaje, vidno neizpostavljenost območij in primerno oddaljenost od poselitve. V območjih naravnih kakovosti prostora se kope praviloma sanira s povrnitvijo v naravno stanje ali v sekundarni biotop, v območjih prednostne rabe naravnih virov v zemljišča, namenjena primarnim dejavnostim, na območjih poselitve v urbane rabe, na območjih prepoznavnosti pa v tako obliko, ki je najbolj optimalna z vidika zagotavljanja prepoznavnosti prostora.

STRATEŠKI CILJI REGIJE ZA OBMOČJE OBČINE

V RRP ni zapisanih specifičnih ciljev za regijo ali občino na področju varstva drugih naravnih virov.

STRATEŠKI CILJI OBČINE

V strateškem delu OPN je zapisano, da je raziskovanje mineralnih surovin dopustno na celotnem območju občine. V primeru izkazanega interesa za izkoriščanje mineralnih surovin na novih lokacijah bo občina pretehtala smotrnost le tega in območju določila ustrezno namensko rabo prostora – območje mineralnih surovin. Za namen izkoriščanja mineralnih surovin je treba izdelati OPPN.

3.8.2 Stanje in težnje

Območja pridobivanja mineralnih surovin

Vključeni podatki/podkazalniki: namenska raba prostora OPN in njegovih sprememb in dopolnitev

Območja mineralnih surovin v občini Brda skupaj obsegajo 5,0 ha, kar predstavlja zgolj 0,1 % površine celotne občine. Območja površin nadzemnega pridobivalnega prostora se nahajajo v naselju Brezovk in Podsabotin.

Preglednica 74: Površina in delež območij mineralnih surovin.

Območja mineralnih surovin v občini Brda	Površina [ha]	Delež od vseh območij pridobivanja mineralnih surovin [%]	Delež od občine [%]
površine nadzemnega pridobivalnega prostora	5,0	100,0	0,1

**Območja mineralnih surovin
v občini Brda**

- LN - površine nadzemnega pridobivalnega prostora
- poselitev (KS)
- meje naselij
- občinske meje

Vir: GURS, 2022; lastni izračuni.

Slika 52: Območja mineralnih surovin.

3.8.3 Vrednotenje stanja v odnosu do zastavljenih ciljev

Občina ima sorazmerno malo območij mineralnih surovin, ki skupaj obsegajo 5,0 ha oz. 0,1 % občine. V OPN ni zapisanih nobenih ciljev s tega področja, zgolj nekatere usmeritve. V občini sta dve območji izkoriščanja mineralnih surovin, ki sta predstavljeni na zgornji karti.

3.9 Varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami

3.9.1 Cilji

STRATEŠKI CILJI DRŽAVE ZA OBMOČJE OBČINE

Z vidika predmetnega področja v SPRS ni zapisanih specifičnih ciljev za regijo ali občino. Veljajo splošne usmeritve: Naselja se načrtuje tako, da so posledice morebitnega požara, poplave, potresa, plazov, erozije ali vojnih razmer čim manjše. Za obstoječa naselja se varstvo pred poplavami in hudournim delovanjem voda načrtuje prvenstveno z urejanjem stoječih in tekočih voda v zaledju naselij.

Na območjih z izrazito naravno dinamiko se varne življenjske razmere omogoči s sanacijo žarišč naravnih procesov in omejevanjem razvoja, sorazmerno glede na izrazitost in pogostost naravnih procesov, ki lahko ogrožajo človekovo življenje ali njegove materialne dobrine. Območja, kjer ni bivališč ali gospodarskih dejavnosti, se prepušča naravni dinamiki. Za zagotavljanje ustrezne varnosti se na ogroženih območjih določi območja, kjer so potrebni zaščitni ukrepi ter območja, kjer se obstoječe, z naravnimi procesi nezdružljive dejavnosti dolgoročno umikajo in se prostor prepušča naravi ali drugim manj konfliktnim dejavnostim.

STRATEŠKI CILJI REGIJE ZA OBMOČJE OBČINE

V RRP je zapisano, da v bolj zeleni regiji spodbujamo trajnostno upravljanje naravnih virov, krepitev prilagajanja podnebnim spremembam in varstvo pred naravnimi nesrečami ter ohranimo biotsko raznovrstnost. Samo na ta način omogočamo tak okoljski, družbeni in gospodarski razvoj regije, ki bo tudi našim zanamcem omogočal vsaj enako, če ne boljše kakovost življenja.

STRATEŠKI CILJI OBČINE

V strateškem delu OPN so zapisani naslednji cilji:

- razmeščanje dejavnosti v prostor izven območij potencialnih žarišč,
- ustrezno upravljanje primarnih dejavnosti v nevarnih in ogroženih območjih ter nadzorovanje aktivnosti, ki lahko povzročajo naravne in druge nesreče,
- zagotavljanje ustreznih prostorskih rešitev za zmanjševanje posledic morebitnih nesreč v naseljih, ki so ogrožena zaradi poplav, plazov, potresov, požarov.

3.9.2 Stanje in težnje

Površina poplavnih območij

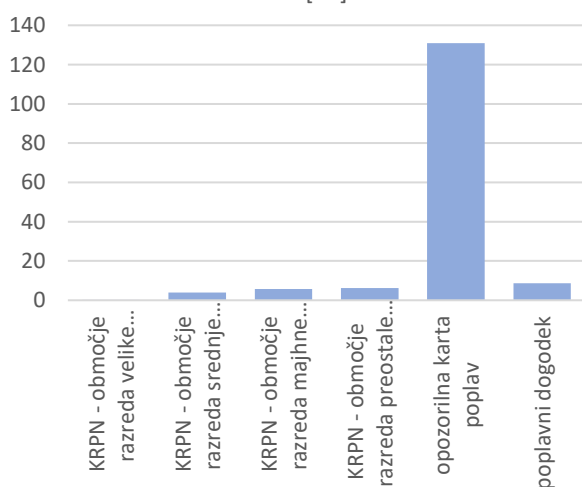
Vključeni podatki/podkazalniki: opozorilna karta poplav, poplavni dogodki, karte razredov poplavne nevarnosti

Na območju občine je skupaj 144,2 ha poplavnih območij, kar predstavlja 2,0 % občine. Večja poplavna območja so predvsem ob reki Reka, Birša, Pevmica in Kožbanjšček. Poplave ogrožajo dele naselij Nebla in Dobrovega.

Preglednica 75: Poplavna območja po površini (ha) in deležu površine, ki ga zavzemajo v občini.

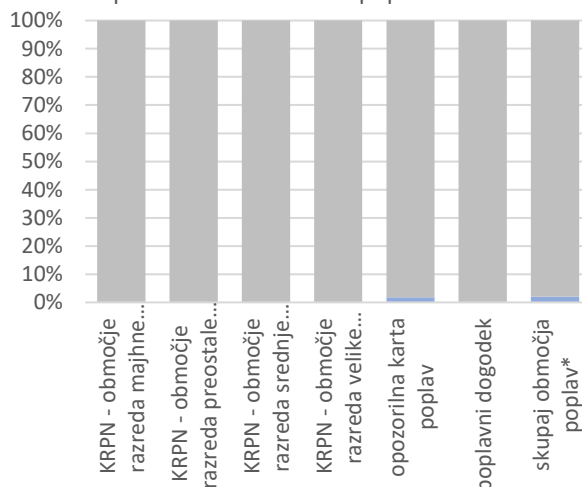
Območja poplav v občini Brda	Površina [ha]	Delež od vseh območij poplav [%]	Delež od občine [%]
KRPN - območje razreda velike poplavne nevarnosti	0,2	0,2	0,0
KRPN - območje razreda srednje poplavne nevarnosti	3,9	2,7	0,1
KRPN - območje razreda majhne poplavne nevarnosti	5,7	3,9	0,1
KRPN - območje razreda preostale poplavne nevarnosti	6,3	4,4	0,1
opozorilna karta poplav	130,9	90,8	1,8
poplavni dogodek	8,6	6,0	0,1
skupaj območja poplav*	144,2	100,0	2,0

Površina območij poplav v občini Brda [ha]

Shema 138: Območja poplav [ha].

Delež občine Brda, ki je pokrit s posameznim režimom poplavne varnosti

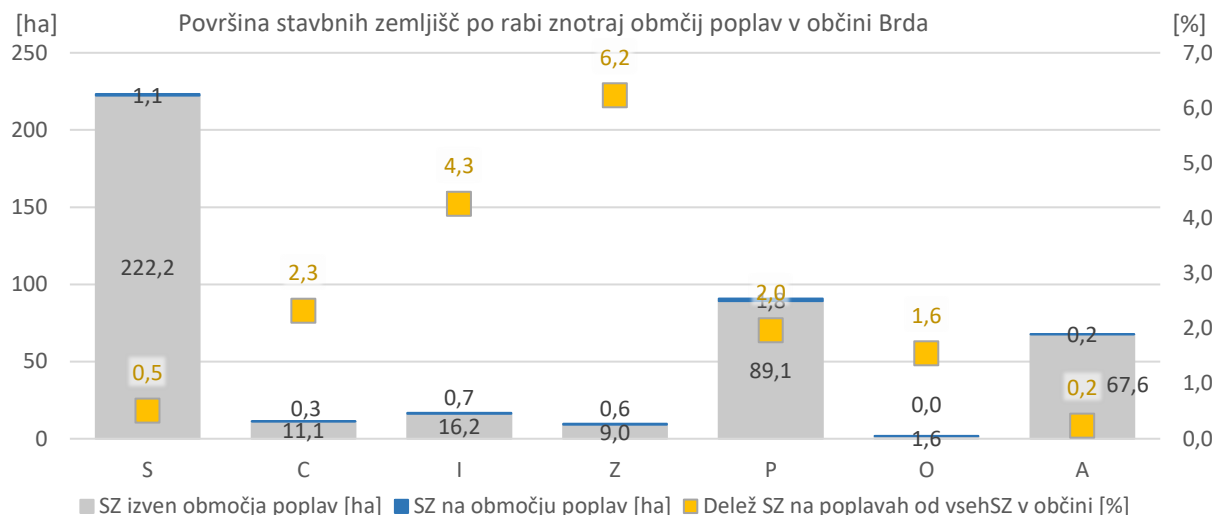
■ območja poplav % ■ niso območja poplav %

Shema 139: Delež občine, ki se nahaja znotraj območij poplav.

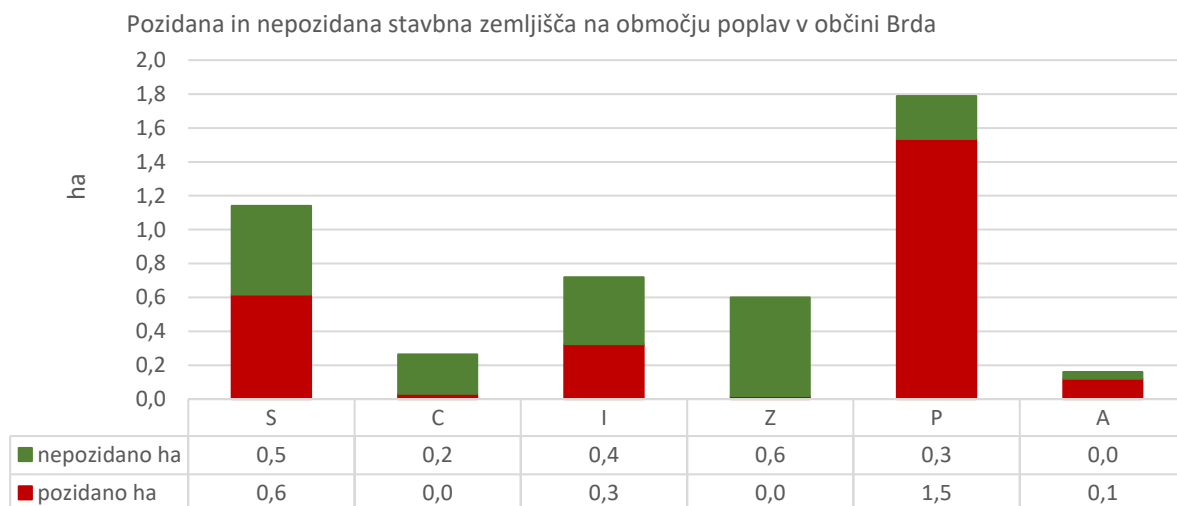
Namenska raba na poplavnih območjih

Vključeni podatki/podkazalniki: opozorilna karta poplav, poplavni dogodki, karte razredov poplavne nevarnosti, veljavna namenska raba

Na območju poplavnih območij v občini Brda je opredeljenih 4,7 ha stavbnih zemljišč, od tega največ (1,8 ha) zemljišč, namenjenih prometnim površinam.

Shema 140: Stavbna zemljišča znotraj in izven poplav.

Shema 141: Pozidana in nepozidana stavbna zemljišča na območju poplav.

Območja poplavne ogroženosti in nevarnosti v občini Brda

- velike poplavne nevarnosti
- srednje poplavne nevarnosti
- majhne poplavne nevarnosti
- preostale poplavne nevarnosti
- poplavni dogodek
- opozorilna karta poplav
- poselitev (KS)
- meje naselij
- občinske meje

Vir: GURS, 2022; ARSO, 2022; lastni izračuni.
Slika 53: Poplavna območja.

Območja erozijske ogroženosti

Vključeni podatki/podkazalniki: erozijska območja

V občini se pojavlja skupno 5.646,8 ha površin, kjer so potrebni zaščitni ukrepi, kar predstavlja kar 78,5 % površine celotne občine. Vse površine predstavljajo opozorilna območja, kjer so zahtevni zaščitni ukrepi.

Območja erozijske ogroženosti v občini Brda

- opozorilno območje - zahtevni zaščitni ukrepi
- poselitev (KS)
- meje naselij
- občinske meje

Vir: GURS, 2022; ARSO, 2022; lastni izračuni.
Slika 54: Območja erozijske ogroženosti.

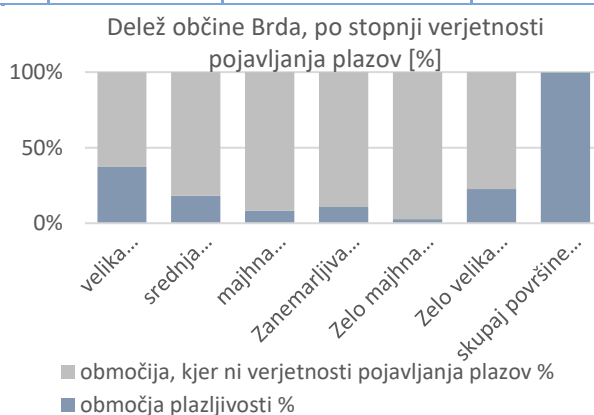
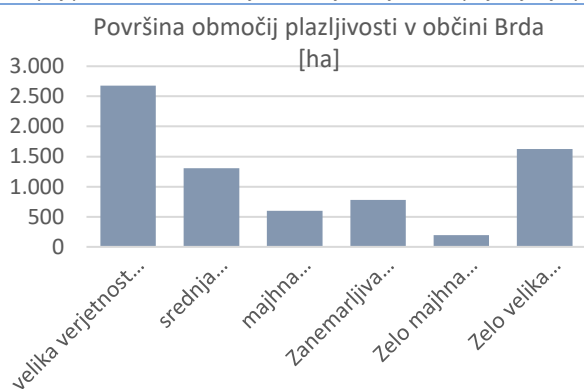
Območja verjetnosti pojavljanja plazov

Vključeni podatki/podkazalniki: plazljiva območja

Celotna površina občine Brda se uvršča med plazljiva območja, kar pomeni, da obstaja velika verjetnost pojavljanja plazov. Pri tem je največ (2.678,9 ha oz. 37,2 %) površin takšnih, kjer je velika verjetnost pojavljanja plazov. Zelo velika verjetnost pojavljanja plazov je prisotna na 1.625,7 ha površine, kar predstavlja 22,6 % občine.

Preglednica 76: Površine (ha) in deleži (%) območij s stopnjo verjetnosti pojavljanja plazov v občini.

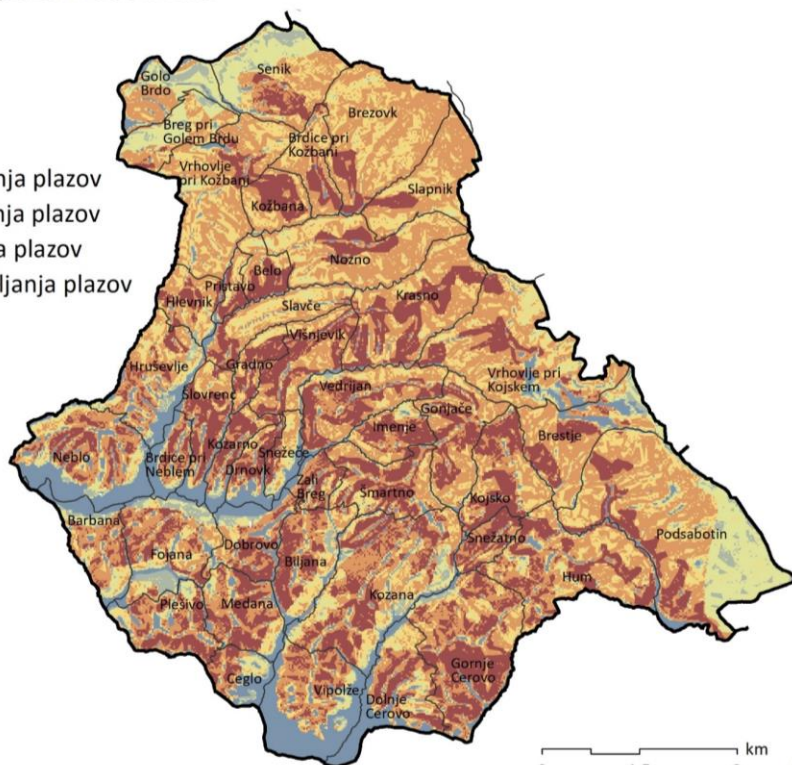
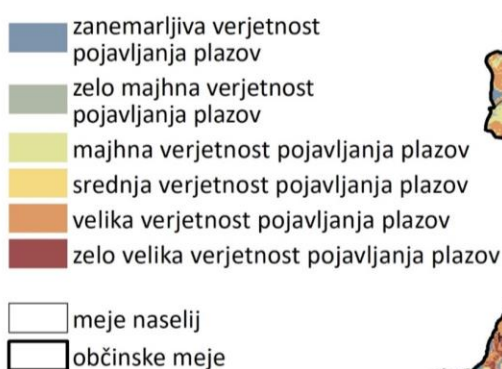
Območja plazljivosti v občini Brda	Površina [ha]	Delež od vseh plazljivih območij [%]	Delež od občine [%]
velika verjetnost pojavljanja plazov	2678,9	37,3	37,2
srednja verjetnost pojavljanja plazov	1306,2	18,2	18,1
majhna verjetnost pojavljanja plazov	597,0	8,3	8,3
zanemarljiva verjetnost pojavljanja plazov	781,3	10,9	10,9
zelo majhna verjetnost pojavljanja plazov	195,7	2,7	2,7
zelo velika verjetnost pojavljanja plazov	1625,7	22,6	22,6
skupaj površine občine, kjer obstaja verjetnost pojavljanja plazov	7184,8	100,0	99,8

Shema 142: Območja plazljivosti po stopnji verjetnosti pojavljanja plazov [ha].

Shema 143: Delež občine, po stopnji verjetnosti pojavljanja plazov.

Območja verjetnosti pojavljanja plazov v občini Brda

Vir: GURS, 2022; ARSO, 2022; lastni izračuni.

Slika 55: Območja plazljivosti in širitve stavbnih zemljišč.

3.9.3 Vrednotenje stanja v odnosu do zastavljenih ciljev

Na območju poplavne ogroženosti je 4,7 ha stavbnih zemljišč, od katerih je največ površin, namenjenih prometnim površinam (1,8 ha). Od vseh SZ na poplavnih območjih je še 2,0 ha zemljišč nepozidanih.

V OPN je zapisano, da so na poplavnih območjih prepovedane vse dejavnosti in vsi posegi, ki imajo lahko ob poplavi škodljiv vpliv na vode, vodna in priobalna zemljišča ali povečujejo poplavno ogroženost območja.

Krajino v Brdih zaznamuje erozijsko delovanje rečic in potokov. Občina bo varovala poplavna in erozijska območja pred posegi ter na teh območjih načrtovala in izvajala ukrepe za sanacijo. Območje občine Brda je ogroženo z naslednjimi naravnimi nesrečami: požari v naravi, žledom, viharji, pozebo, zemeljskimi plazovi, potresi, poledico in snegom.

3.10 Pregled strokovnih podlag in predlogi za prilagoditev občinskih prostorskih aktov

Izdelane strokovne podlage

Na področju krajine in varstva naravnih virov so bile izdelane sledeče strokovne podlage:

- Izdelava hidrološko – hidravlične presoje in karte poplavne nevarnosti za določitev poplavnih območij reke Reke na območju občine Brda za potrebe OPN, Inštitut za vodarstvo, d.o.o., november 2011

Strokovne podlage, ki bi enovito in celostno obravnavala (odprt) prostor, občina nima izdelane.

Predlogi za prilagoditev občinskih prostorskih aktov

Za ustrezno prilagoditev oziroma dopolnitve OPN predlagamo predvsem izdelavo krajinske zasnove za območje občine, kot strokovne podlage za urejanje krajine. V skladu z ZUreP-3 se krajinska zasnova kot obvezna strokovna podlaga izdelava za posamezna krajinsko zaokrožena območja, če so na območju predvidene prostorske ureditve, ki bi lahko pomembno vplivale na krajino, zeleni sistem, kulturno dediščino, ohranjanje narave, varstvo kmetijskih zemljišč, trajnostno rabo naravnih virov ali na prepoznavne značilnosti prostora, ali če gre za sanacijo razvrednotenega območja in če se na območju pojavljajo nasprotujoči si interesi v zvezi z rabo prostora.

Osnovni namen krajinske zasnove je usmerjanje in podrobnejša določitev prostorskega razvoja in varstva na posameznih območjih v krajini. Skozi nalogo bo zaledno območje občine iz krajinskega vidika, s poudarkom na turističnem potencialu, ohranjenosti in prepoznavnosti območja, enovito in celostno obravnavano. Namen izdelave krajinske zasnove je predvsem ohranjanje in zaščita pestre ter prepoznavne kulturne krajine ob optimalnem razvoju območij za poselitev, drugih dejavnosti in sanaciji razvrednotenih območij. Potreba po pripravi krajinske zasnove se kaže predvsem v tem, da se v prostoru pojavljajo nasprotujoči interesi v zvezi z rabo prostora. Pojavljajo se interesi za posege v krajino (razpršena gradnja za bivanje in prosti čas, pobude za turistične dejavnosti, intenziviranje kmetijstva, gospodarske pobude), ki ogrožajo prepoznavno kulturno krajino, zeleni sistem, kulturno dediščino, naravna območja in prepoznavne značilnosti prostora.

Občina naj v okviru priprave krajinske zasnove ustrezno vključi tudi analizo območij posameznih varovanj in omejitev in usmeritve za morebitne prilagoditve prostorskih aktov. Predvsem je potrebna usmeritev glede novih posegov na območja varovanj in omejitev in sanacije degradiranih območij. Če občina še nima določenih degradiranih območij se predlaga pripravo strokovne podlage za evidentiranje, analizo in usmeritvami za sanacijo degradiranih površin. Pri predlogih za prilagoditev prostorskih aktov pri varstvenih režimih in omejitvah v prostoru je predvsem obveza občine, da se pri sprejemanju prostorskih aktov drži sektorskih predpisov in tako s svojimi prostorskimi akti ne posega predvsem v varovana območja posameznih varstvenih režimov.

4 OBVEZNA OBČINSKA GOSPODARSKA JAVNA INFRASTRUKTURA

Pri analizi obvezne občinske gospodarske javne infrastrukture smo se osredotočili na analizo stanja ter investicij oziroma izgradenj po sprejetju OPN na področju prometne infrastrukture, vodooskrbe, področju odvajanja in čiščenja odpadnih vod, na področju energetike in telekomunikacij. Za prikaz in analizo obstoječega stanja je bil uporabljen kataster GJI, dosegljiv na portalu Geodetske uprave RS (podatki pridobljeni za stanje na dan 22. 9. 2022). Kot dober vir podatkov o stanju gospodarske javne infrastrukture v občini so velikokrat uporabna tudi letna poročila, ki jih morajo objavljati komunalna podjetja. Od podjetja do podjetja pa se obseg in podrobnost letnih poročil znatno razlikuje.

Po podatkih letnega poročila za leto 2021 družbe Komunala Nova Gorica d.d. je 5 občin (MONG, Brda, Kanal ob Soči, Miren-Kostanjevica in Renče-Vogrsko) na razpisu izbralo koncesionarja za izvajanje storitev GJS zbiranja komunalnih odpadkov za naslednje petletno obdobje. Izbrana je bila družba Komunala Nova Gorica d.d. Pričetek izvajanja koncesije je bil 1. 1. 2022.

Po podatkih letnega poročila za leto 2021 družbe Vodovodi in kanalizacija Nova Gorica d.d. je družba v 100 % lasti naslednjih občin: Brda, Miren-Kostanjevica, MONG, Šempeter-Vrtojba, Renče-Vogrsko in Ajdovščina. Delež občine Brda je 7,1 %. Družba opravlja dejavnosti oskrbe z vodo in odvajanja odplak. Eden od projektov podjetja je navezava vodooskrbe občine Brda na vodarno Mrzlek in to ponuja možnost optimizacije stroškov obratovanje vodarne Mrzlek.

Ker letna poročila podjetja družbe Vodovodi in kanalizacija Nova Gorica d.d. znotraj poslovnega poročila ne vsebujejo podrobnih podatkov o stanju in izvajanju posameznih gospodarskih javnih služb, teh v analizah nismo mogli uporabiti. Glavni vir podatkov so tako poglavja v OPN in spletni viri, tako tisti na spletnih straneh občine kot spletna stran družbe Vodovodi in kanalizacija Nova Gorica d.d.

Na področju odvajanja in čiščenja odpadnih vod je bil uporabljen tudi novi Operativni programa odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode iz leta 2020 (v nadaljevanju OP, 2020). V poročilu o prostorskem razvoju iz državnega OP 2020, zato povzemamo pregled stanja priključenosti aglomeracij na kanalizacijsko omrežje ter na čistilno napravo, oceno opremljenosti aglomeracij ter roke za priključitev aglomeracij predpisane v OP. Izvedena pa je bila tudi analiza oz. primerjava aglomeracij preteklega obdobja in trenutno veljavnih aglomeracij.

Obravnavani sklop obvezna občinska gospodarska javna infrastruktura (GJI) je obravnavan po posameznih tipih, področjih GJI: prometna infrastruktura, vodooskrba, odvajanje in čiščenje odpadnih vod, energetska infrastruktura in telekomunikacijska infrastruktura. Na koncu sklopa pa je posameznim vsebinam dodan še skupni pregled strokovnih podlag, ki se nanašajo na celotno gospodarsko javno infrastrukturo.

4.1 Prometna infrastruktura

4.1.1 Cilji

STRATEŠKI CILJI DRŽAVE ZA OBMOČJE OBČINE

SPRS določa obvezno opremljanje z minimalno infrastrukturo, ki zagotavlja oskrbo s pitno vodo in energijo, odvajanje odpadne vode, odstranjevanje odpadkov in navezavo na javno cestno omrežje. Dotrajana infrastruktura se sanira, manjkajoča pa dogradi tako, da zagotavlja enakovreden dostop do vseh dobrin in telekomunikacij ter oskrbo z energijo in komunalnimi storitvami na območjih urbanih regij ter prebivalcem podeželja. Pri tem se razvoj (novogradnja) lahko razvija samo na komunalno opremljenih zemljiščih. Sama komunalna omrežja pa morajo zagotavljati racionalno, energetske varčno umeščanje objektov v prostor, energetske varčne urbanistične rešitve in oblike samooskrbe objektov z energijo. Ključna je sorazmerna in kontinuirana sanacija komunalnega omrežja ter izboljšanje opremljenosti uporabnikov.

Pri načrtovanju prometnih površin se podpira širjenje centralnih peš površin in razvoj kolesarskega mestnega omrežja ter razvoj javnega potniškega prometa, kot so železnica, tramvaj in avtobus, ter preprečuje spreminjanje za mesto pomembnih zelenih površin v površine za parkiranje vozil.

STRATEŠKI CILJI REGIJE ZA OBMOČJE OBČINE

En izmed razvojnih ciljev, zapisan v RRP, je bolj povezana regija – dostopna, trajnostno mobilna, notranje povezana in vpeta v mednarodne povezave. Večjo dostopnost regije in povezljivost znotraj regije ter odprtosti v mednarodni prostor bomo zagotovili tudi s spodbujanjem trajnostne, pametne, večmodalne (prestopne) nacionalne, regionalne in lokalne mobilnosti, še posebej v mestnih urbanih območjih, vključno z boljšim dostopom do omrežja EN-T in čezmejno mobilnostjo. Cilj prioritete je izboljšati dostopnost regije in zagotoviti večjo povezljivost znotraj regije in odprtost navzven, v čezmejni in evropski prostor ter hkrati okrepiti trajnostno naravnost, uvajati nove pametne rešitve za upravljanje prometa in inovativne rešitve, ki bodo prispevale k boljši mobilnosti ter zeleni rasti. Konkretni cilji so, da ima do leta 2027 vsaj 95 % prebivalcev zadovoljivo dostopnost in vsaj 75 % prebivalcev ima primerno dostopnost do JPP, ter zmanjšanje števila vozil na tisoč prebivalcev iz 600 2017 na 590 leta 2027.

STRATEŠKI CILJI OBČINE

Strateški cilji občine s področja prometne infrastrukture so sledeči:

- izboljšanje cestne infrastrukture in skrb za razvoj javnega prometa med naselji,
- umirjanje prometa v naseljih,
- urejanje javnih površin v naseljih s prednostjo za pešce in kolesarje,
- izboljšanje urejenosti javnih površin v naseljih in njihove opreme,
- omejevanje mirujočega prometa v osrednjih prostorih naselij.

4.1.2 Stanje in težnje

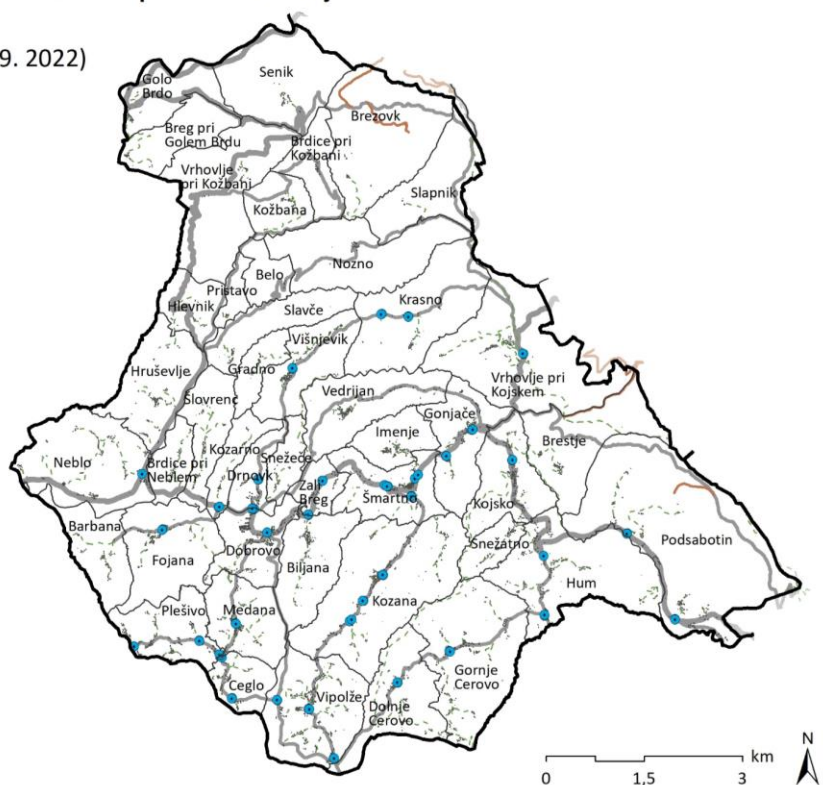
Obstoječa prometna infrastruktura in pregled izgradnje načrtovane infrastrukture

Obstoječe stanje iz katastra GJI (podatki pridobljeni za stanje na dan 22. 9. 2022) iz portala Geodetske uprave RS je prikazano na sliki 56.

Obstoječa gospodarska javna infrastruktura - prometno omrežje

Cestno omrežje (kataster GJI, 22. 9. 2022)

- regionalne ceste
- lokalne ceste
- gozdne ceste
- - - javne in planinske poti
- postajališče avtobusnega potniškega prometa
- poselitev (KS)
- meje naselij
- občinske meje

Vir: GURS, 2022; lastni izračuni.

Slika 56: Obstoječa prometna infrastruktura.

Cestno omrežje

Primarno prometno omrežje na območju Brd je pretežno že razvito in urejeno. Občina ima kategoriziranih 65 km lokalnih cest in 89 km javnih poti. Občina si bo še naprej prizadevala za ureditev in izboljšanje prometnih razmer na lokalnih in državnih cestah. Prometno omrežje se bo dograjevalo z novimi povezavami. Načrtovani sta novi obvozni cesti za naselji Kojško in Dobrovo. Prometno omrežje se izboljšuje z rekonstrukcijami posameznih problematičnih odsekov.

Železniško omrežje

Na območju občine ni zgrajene železniške infrastrukture.

Javni potniški promet

Za izboljšanje medkrajevne povezanosti za vse skupine prebivalstva si bo občina prizadevala vzpostaviti sodoben in učinkovit sistem javnega prometa (minibus, sistem na klic ...).

Omrežje kolesarskih poti in pešpoti ter drugih rekreacijskih poti

Občina nima kategoriziranih javnih poti za kolesarje. Načrtovana je kolesarska povezava med naselji Neblo-Dobrovo-Vipolže. Občina si bo prizadevala za umirjanje prometa v naseljih in prijazno ureditev prometnih površin tudi za kolesarje. Občina si bo prizadevala kakovostno urediti postajališča in površine, ki so namenjene rekreaciji in turizmu (počivališča, razgledišča).

Projekti in investicije v prometno infrastrukturo

Dodaten vpogled v izvajanje zastavljenih ciljev je tudi pregled investicij v preteklem kratkoročnem obdobju. Po podatkih, ki nam jih je posredovala občina, smo v preglednici 77 zbrali največje investicije oziroma projekte v prometno infrastrukturo v zadnjih 10 letih. Pri oceni razvoja prometne infrastrukture lahko pavšalno oceno podamo na podlagi pregleda pomembnejših investicij in analizi dinamike izvajanja investicij občine v zadnjih letih.

Preglednica 77: Pregled izvedenih investicij v prometno infrastrukturo – popis za 10 let.

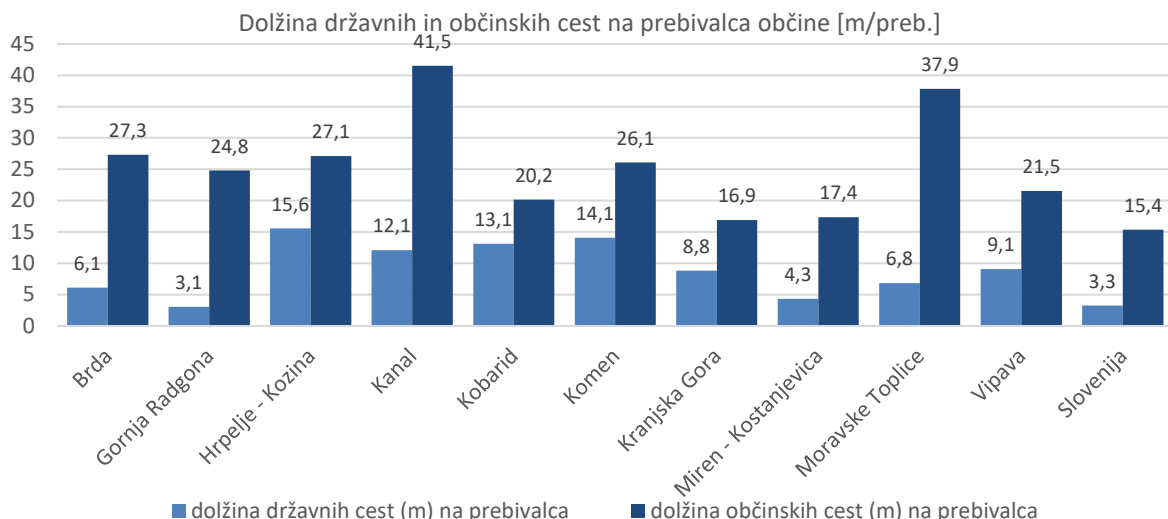
Ime in opis izvedenih investicij	Vrednost [EUR]
upravljanje in vzdrževanje krajevnih in javnih poti	2.320.036,00
investicije in investicijsko vzdrževanje občinskih cest	2.450.116,00
ureditev javne infrastrukture v turističnem naselju Šmartno	304.733,00
kolesarske poti	13.937,00
pohodna pot investicije (Alpe Adria, Poti miru ...)	53.234,00
investicije in invest. vzdrževanje parkirišč	33.852,00
ureditev parkirišč in javnih površin za pešce na Dobrovem	334.135,00
SKUPNA VREDNOST INVESTICIJ	5.510.043,00

Iz popisa investicij v cestno omrežje za obdobje 10 let je razvidno, da občina vlaga precej sredstev v izboljšanje prometne infrastrukture, tako v vzdrževanje cest kot v mirujoči promet.

Dolžina javnih (državnih/občinskih) cest

Vključeni podatki/podkazalniki: dolžina javnih cest na prebivalca, dolžina javnih cest na površino stavbnih zemljišč

Dolžina javnih cest na prebivalca je lahko zelo različna. Odvisna je predvsem od koncentracije poselitve oziroma strnjenosti poselitve v naseljih. Strnjena poselitev je eden ključnih ukrepov za doseganje enega od temeljnih ciljev urejanja prostora – racionalne rabe prostora. Razpršenost poselitve dobro izkazuje kazalnik dolžine javnih cest na prebivalca in dolžine javnih cest na površino stavbnih zemljišč.

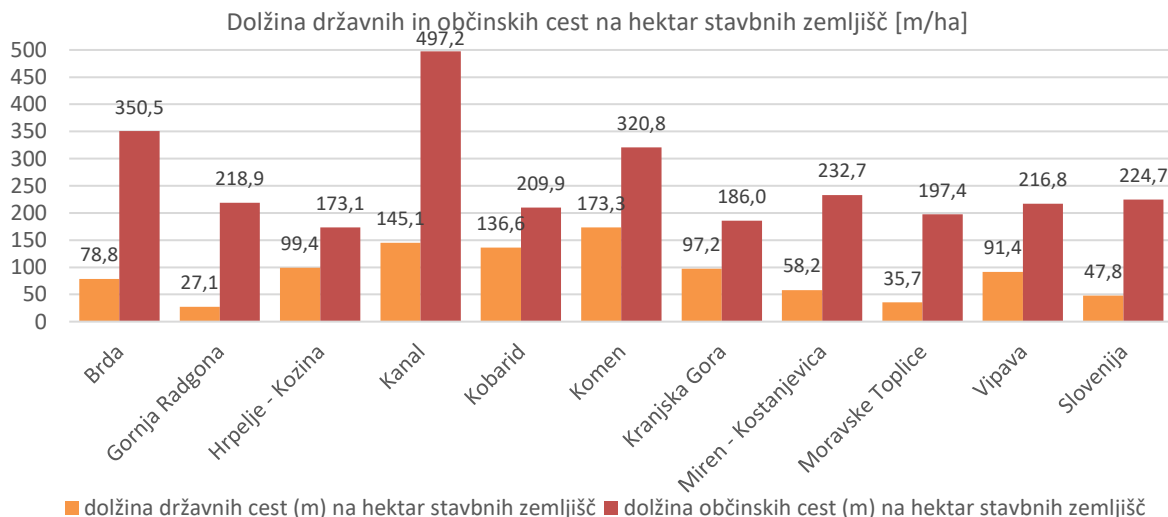

Shema 144: Dolžina državnih in občinskih cest na prebivalca v izbranih občinah.

Kazalnik dolžine javnih cest na prebivalca kaže visoke vrednosti pri občinah z veliko površino (in s tem veliko dolžino javnih cest) ter manjšim številom prebivalstva, torej z manjšo gostoto prebivalstva.

Dolžina javnih (državnih/občinskih) cest na površino stavbnih zemljišč

Kazalnik dolžine javnih cest na površino stavbnih zemljišč kaže visoke vrednosti pri občinah z veliko površino (in s tem veliko dolžino javnih cest) ter manjšo količino stavbnih zemljišč, torej bolj strnjeno poselitvijo. Najdaljšo dolžino državnih cest na hektar stavbnih zemljišč ima občina Komen (173,3 m), najdaljšo dolžino občinskih cest na hektar stavbnih zemljišč pa ima občina Kanal (497,2 m). Nizko vrednost kazalnika je mogoče doseči z manjšo dolžino cest, kar bi lahko pomenilo tudi slabšo komunalno opremljenost, ali z večanjem površine stavbnih zemljišč, kar bi prav tako lahko predstavljalo problematično povečevanje količine stavbnih zemljišč. Vendar pa je ob racionalni in uravnoteženi rabi prostora vseeno cilj manjša vrednost kazalnika.

Shema 145: Dolžina državnih in občinskih cest na hektar stavbnih zemljišč v izbranih občinah.

4.1.3 Vrednotenje stanja v odnosu do zastavljenih ciljev

Občinske javne ceste predstavljajo najpomembnejšo in najbolj obsežno občinsko infrastrukturo, katere vzdrževanje predstavlja velik zalogaj za občino. Poleg tega pa trase cest mnogokrat predstavljajo tudi koridorje za ostalo infrastrukturo (kanalizacijo, vodovod, elektriko, drugo), zato je planiranje poteka in tras cest izjemnega pomena. V OPN zastavljeni cilji so zastavljeni dolgoročno. Prometno omrežje temelji predvsem na cestnem omrežju, ki je ustrezno razvejano. Priključki na državne in lokalne ceste morajo biti izvedeni tako, da se pri tem zagotavlja prometna varnost. Za občino je najpomembnejša strateško načrtovana smer cestne povezave – Kojško, Dobrovo.

4.1.4 Strokovne podlage in predlogi za prilagoditev občinskih prostorskih aktov

Izdelane strokovne podlage

Na obravnavanem področju nismo našli nobenih strokovnih podlag.

Predlogi za prilagoditev občinskih prostorskih aktov

Na področju cestne infrastrukture ocenjujemo, da je za načrtovani občinski prostorski razvoj primerna. Izboljšati je treba stanje vseh regionalnih cest na območju občine, predvsem v odsekih skozi naselja. Zagotavljati je potrebno prometno pretočnost in varnost. Potrebno je zagotoviti in urediti tudi manjša območja za mirujoči promet.

Za področje prometne infrastrukture je tako kot za ostala področja GJI potrebno pripraviti elaborat ekonomike, ki bo med drugim opredelil komunalno opremo in drugo gospodarsko javno infrastrukturo in družbeno infrastrukturo, ki jo bo treba dograditi ali zgraditi za namen OPN ter podal oceno investicij ter določitev vira finančnih sredstev (več o strokovni podlagi Elaborat ekonomika je v poglavju 4.5: Skupne strokovne podlage na področju gospodarske in druge javne infrastrukture).

4.2 Vodooskrba

4.2.1 Cilji

STRATEŠKI CILJI DRŽAVE ZA OBMOČJE OBČINE

Splošni strateški cilji države na področju opremljanja z minimalno infrastrukturo so povzeti med cilji v poglavju 4.1.1.

STRATEŠKI CILJI REGIJE ZA OBMOČJE OBČINE

V RRP ni zapisanih ciljev s področja vodooskrbe. Zapisano je, da je regija izjemno bogata z vodnimi viri, ki jih je treba učinkovito in načrtno upravljati. Načrt upravljanja voda urejata Načrt upravljanja voda na vodnem območju Donave za obdobje 2016–2021 ter Načrt upravljanja voda na vodnem območju Jadranskega morja za obdobje 2016–2021, ki omogočata izpolnjevanje ciljev, ki se nanašajo na doseganje dobrega stanja ali dobrega ekološkega potenciala vodnih teles.

STRATEŠKI CILJI OBČINE

V OPN je zapisan naslednji cilj s področja vodooskrbe:

- Zagotavljanje dobrega stanja površinskih in podzemnih voda, zaradi zagotavljanja varovanja virov pitne vode in posledično zdravja ljudi.

4.2.2 Stanje in težnje

Obstoječe vodovodno omrežje in pregled izgradnje načrtovane infrastrukture za oskrbo s pitno vodo

Javno podjetje, ki opravlja dejavnost oskrbe s pitno vodo, na območju občine Brda je družba Vodovodi in kanalizacija Nova Gorica d.d. Javno podjetje je v 100 % lasti občin. Lastniki javnega podjetja so MONG (58 %), Občina Šempeter-Vrtojba (23 %), Občina Brda (7 %), Občina Miren-Kostanjevica (5 %), Občina Renče-Vogrsko (5 %) in Občina Ajdovščina (2 %). Na javno vodovodno omrežje je po podatkih njihove spletne strani priključenih 110 od 112 naselij. V upravljanju javnega podjetja Vodovodi in kanalizacija Nova Gorica d.d. je dobrih 750 km vodovodnega omrežja v navedenih občinah, 64 črpališč za prečrpavanje vode, 18 razbremenilnikov za urejanje tlačnih razmer, 98 vodohranov, 25 zajetij, 28 čistilnih naprav za prečiščevanje in dezinfekcijo vode, več kot 92 reducirnih postaj, 1844 hidrantov za zagotavljanje požarne varnosti in skupno več kot 6000 ostalih objektov na sistemu (jaškov, zračnikov, zapornih elementov).

Vodovodi in kanalizacija Nova Gorica d.d. izvaja gospodarsko javno službo oskrbe s pitno vodo na trinajstih vodovodnih sistemih v petih občinah. V občini Brda se večina prebivalstva oskrbuje iz vodovodnega sistema Mrzlek, del pa iz vodovoda Golo Brdo.

Vodovodni sistem Mrzlek (skupaj z Brdi) oskrbuje območje z 37.371 uporabniki v Mestni občini Nova Gorica, Občini Šempeter-Vrtojba, Občini Miren-Kostanjevica, Občini Renče-Vogrsko in Občini Brda. Oskrbuje tudi uporabnike v Stari Gorici (cca 10.000). Sistem se napaja iz vodnega vira Mrzlek. Ta ima ustrezno tehnologijo obdelave surove vode. Sestavni deli tehnologije so: primarni usedalnik, ozonacija, koagulacija, peščena filtracija, dezinfekcija z UV žarki.

Vodovod Golo Brdo oskrbuje zaselek Breg in vas Golo Brdo, skupaj 53 uporabnikov, v dolžini cca. 2,5 km vodovodov in distribucijo nekaj več kot 2.600 m³ vode letno. Voda prihaja iz Italije, kjer je urejena ustrezna obdelava brez dodatka prostega klora. Na vstopu v našo državo je postavljen kontrolni jašek.

Obstoječa gospodarska javna infrastruktura - vodovodno omrežje

Vodovodno omrežje

(kataster GJI, 22. 9. 2022)

— magistralno omrežje

— primarno omrežje

— sekundarno omrežje

— terciarno omrežje

● razbremenilnik

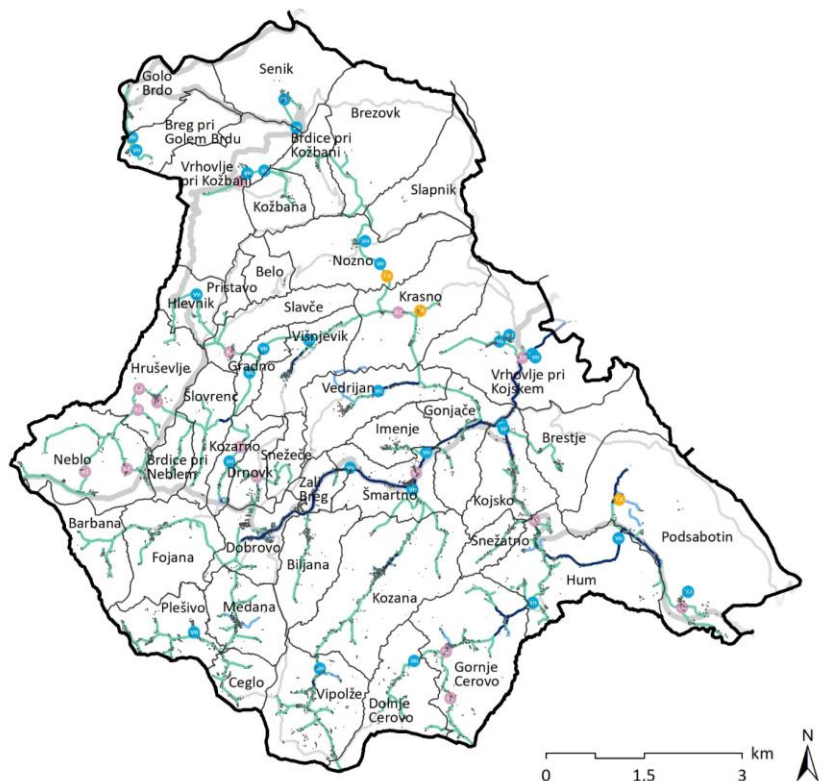
● vodohran

● črpališče

■ poselitev (KS)

□ meje naselij

□ občinske meje

Vir: GURS, 2022; lastni izračuni.

Slika 57: Obstoječe vodovodno omrežje.

Projekti in investicije v zagotavljanje vodooskrbe

Po podatkih, ki nam jih je posredovala občina, smo v preglednici 78 zbrali največje investicije oziroma projekte v vodooskrbo v zadnjih 10 letih. Na podlagi pregleda investicij je razvidno, da občina vlaga sredstva v izboljšanje oskrbe s pitno vodo.

Preglednica 78: Pregled izvedenih investicij v infrastrukturo v vodooskrbo – popis za 10 let.

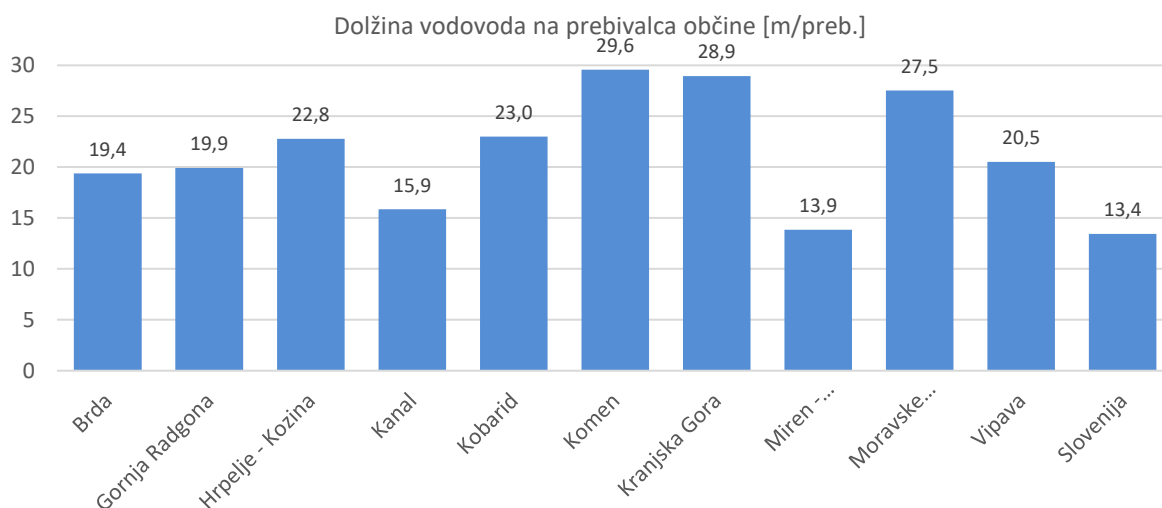
Ime in opis izvedenih investicij	Vrednost [EUR]
investicije in invest. vzdrževanja vodovodnih sistemov	84.016,00
oskrba s pitno vodo na območju Goriških Brd (Mrzlek)	2.472.842,00
obnova vodovodnega omrežja v Kozani in Vipolžah	830.300,00
SKUPNA VREDNOST INVESTICIJ	3.387.158,00

Dolžina javnega vodovoda

Vključeni podatki/podkazalniki: dolžina vodovodnega omrežja, dolžina vodovoda na prebivalca, dolžina vodovoda na površino stavbnih zemljišč

Dolžina javnega vodovoda na prebivalca je, prav tako kot dolžina cest na prebivalca, odvisna predvsem od koncentracije poselitve oziroma strnjenosti poselitve v naseljih. Ker je praktično vsak objekt opremljen z vodovodnim omrežjem, kazalnik dolžine javnih cest na prebivalca dobro izkazuje razlike v poselitvenem vzorcu in gostoto poselitve med različnimi občinami.

Pri dolžini vodovoda na prebivalca občine izstopa občina Komen z 29,6 m vodovoda na prebivalca. Na drugi strani je občina Miren-Kostanjevica z najmanjšo dolžino vodovoda na prebivalca med primerljivimi občinami s 13,9 m/prebivalca. Občina Brda ima višjo vrednost kazalnika od slovenskega povprečja in sicer 19,4 m/preb.

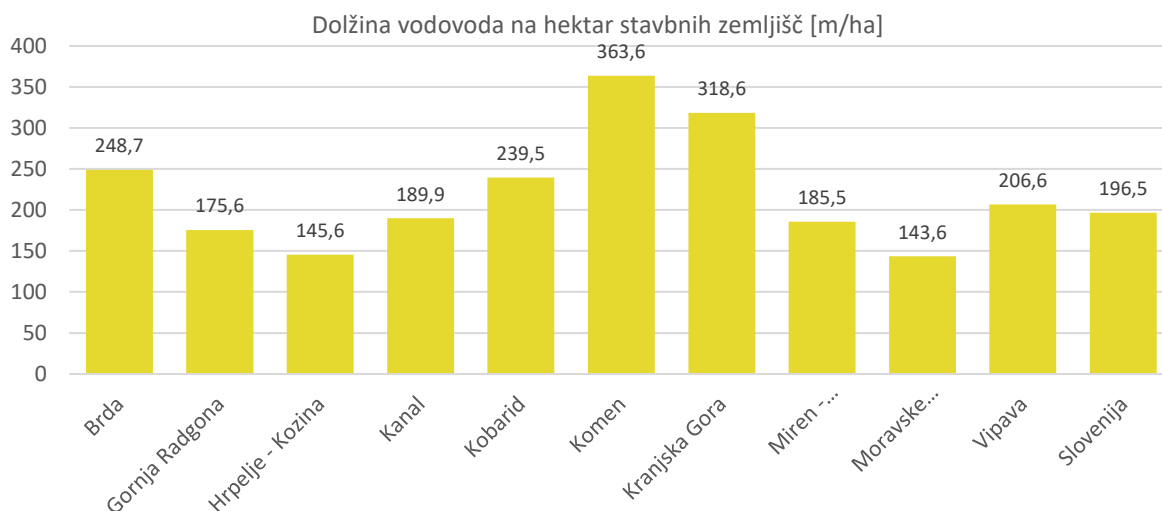

Shema 146: Dolžina vodovoda na prebivalca v izbranih občinah.

Dolžina javnega vodovoda na površino stavbnih zemljišč

Kazalnik dolžine vodovoda na hektar stavbnih zemljišč nam kaže gostoto vodovodnega omrežja. Ob racionalnem komunalnem opremljanju bi moral biti ta kazalnik nižji. Ob enaki količini stavbnih zemljišč pa bi višja vrednost predstavljala boljšo komunalno opremljenost.

Občina Brda ima 248,7 m vodovoda na ha stavbnih zemljišč, kar jo med primerjanimi občinami uvršča na tretje mesto, takoj za občino Komen in Kranjsko Goro. Občina Moravske Toplice ima najnižjo vrednost kazalnika (143,6 m/ha stavbnih zemljišč).

Shema 147: Dolžina vodovoda na hektar stavbnih zemljišč v izbranih občinah.

4.2.3 Vrednotenje stanja v odnosu do zastavljenih ciljev

Ključni problem vodovodnega sistema je predvsem dotrajanost omrežja in posledično sorazmerno velike vodne izgube, česar pa ni mogoče reševati s prostorskim načrtovanjem. Skupaj z načrtovanjem omrežja občinskih javnih cest in kanalizacijskim omrežjem za odvajanje in čiščenje odpadnih voda bo treba načrtovati tudi vodovodno omrežje za opremljanje vseh območij nepozidanih stavbnih zemljišč. Iz letnega poročila družbe Vodovodi in kanalizacija Nova Gorica d.d., ki skrbi tudi za vodooskrbo v občini Brda, je navedeno, da je najmanj vodomeroz za daljinsko odčitavanje v občini Brda (75,1 %), največ pa v občini Šempeter-Vrtojba (99,1 %). V letnem poročilu je prav tako navedeno, da ima pomembno težo prizadevanje za zmanjševanje vodnih izgub. Pri investicijah v obnovo infrastrukture je potrebno slediti pravilu poslovno sprejemljivih vodnih izgub.

4.2.4 Strokovne podlage in predlogi za prilagoditev občinskih prostorskih aktov

Izdelane strokovne podlage

Na obravnavanem področju nismo našli nobenih strokovnih podlag.

Predlogi za prilagoditev občinskih prostorskih aktov

Med osnovne razvojne potrebe skladno z OPN sodi urejanje in izboljšanje infrastrukturnih omrežij in naprav, predvsem kanalizacijskega omrežja s čistilnimi napravami in oskrbe s pitno vodo z novim vodnim virom.

Usmeritve za vodne vire in za oskrbo s pitno vodo so:

- varovanje zajetih in potencialnih vodnih virov,
- dograditev vodovodnega omrežja na območjih brez vodovodnega omrežja,
- izboljšanje (sanacija in obnova) obstoječega vodovodnega omrežja, tako da se zmanjšajo izgube vodnih količin v omrežju, da se zagotovi dobra razporeditev vodnih količin, povezanost omrežja in varnost v primeru nesreč.

Prednostna ureditev za oskrbo s pitno vodo občine je vodno zajetje Mrzlek. Vse vodne vire je treba varovati pred onesnaženjem in drugimi posegi v prostor.

4.3 Odvajanje in čiščenje odpadnih vod

4.3.1 Cilji

STRATEŠKI CILJI DRŽAVE ZA OBMOČJE OBČINE

Zemljišča poselitvenih območij se opremlja z minimalno komunalno infrastrukturo, ki na področju kanalizacije zagotavlja ustrezno odvajanje odplak. Drugi splošni strateški cilji države na področju opremljanja z minimalno infrastrukturo so povzeti med cilji v poglavju 4.1.1.

STRATEŠKI CILJI REGIJE ZA OBMOČJE OBČINE

Na področju odvajanja in čiščenja odpadnih voda je v RRP zapisano, da je v regijo ključno vzpostaviti ustrezno infrastrukturo za čiščenje odpadnih voda, kjer še vedno obstajajo za to potrebe, vključno z aglomeracijami pod 2.000 PE.

STRATEŠKI CILJI OBČINE

V OPN je zapisan naslednji cilj s področja odvajanja in čiščenja odpadnih vod:

- komunalna sanacija obstoječih območij poselitve in celovita infrastrukturna ureditev novih območij poselitve.

4.3.2 Stanje in težnje

Obstoječe omrežje, objekti in naprave za odvajanje komunalne odpadne vode

Vodovodi in kanalizacija Nova Gorica d.d. izvaja gospodarsko javno službo odvajanja in čiščenja komunalne odpadne in padavinske vode na območju 5 občin (MONG, Brda, Šempeter-Vrtojba, Miren-Kostanjevica, Renče-Vogrsko). Dejavnost izvajanja lokalne gospodarske javne službe odvajanja in čiščenja komunalne odpadne in padavinske vode zajema odvajanje komunalne in padavinske odpadne vode, ki nastaja v bivalnem okolju gospodinjstev oziroma odpadnih voda iz drugih objektov ter odvajanje padavinske odpadne vode z javnih površin ter čiščenje komunalne in padavinske odpadne vode na čistilnih napravah ter čiščenje greznic in MKČN. V upravljanju javnega podjetja Vodovodi in kanalizacija Nova Gorica d.d. je dobrih 462 km kanalizacijskega omrežja v vseh petih občinah, 39 črpališč, 45 razbremenilnikov visokih vod, 4 zadrževalne bazene in 12 čistilnih naprav. Gradnja in obnova kanalizacijskih sistemov na območjih vseh petih občin še poteka.

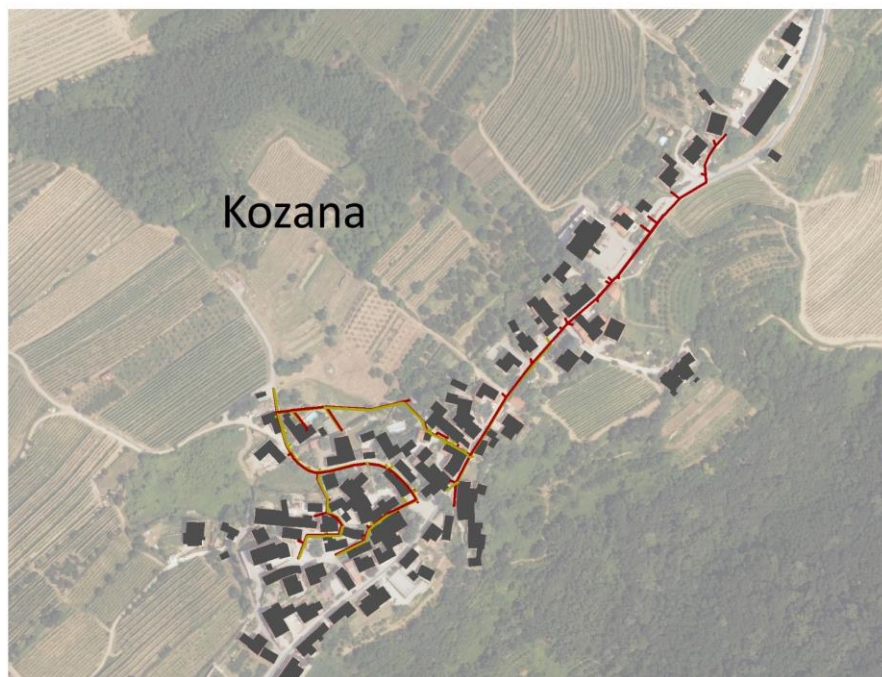
Osnovne naprave čiščenja odpadnih vod so čistilne naprave pri naseljih Dobrovo (ČN do 2400PE), Šmartno (ČN do 150 PE), Kozana (ČN do 150 PE), Medana (ČN do 400 PE) ter Gonjače (ČN do 100 PE).

Načrtovane so čistilne naprave: ČN Vedrijan (300 PE), ČN Drnovk in Snežeče (250 PE), ČN Vrhovlje pri Kojskem (250 PE), sprememba lokacije ČN Dobrovo.

Obstoječa gospodarska javna infrastruktura - kanalizacijsko omrežje

Kanalizacijsko omrežje
(kataster GJI, 22. 9. 2022)

- fekalni vod
- meteorni vod
- poselitev (KS)

Slika 58: Obstoječa kanalizacijska infrastruktura.

Projekti in investicije v komunalno omrežje

Po podatkih, ki nam jih je posredovala občina, smo v preglednici 79 zbrali največje investicije oziroma projekte v komunalno infrastrukturo v zadnjih 10 letih. Na podlagi pregleda investicij je razvidno, da občina vlaga sredstva v izgradnjo in obnovo kanalizacije.

Preglednica 79: Pregled izvedenih investicij v komunalno infrastrukturo – popis za 10 let.

Ime in opis izvedenih investicij	Vrednost [EUR]
vzdrževanje ČN in kanalizacijskega omrežja	172.760,00
investicije in invest. vzdrževanje ČN in kanalizacijskega omrežja	240.240,00
projekt ISO-RE Kanalizacija Biljana	694.372,00
kanalizacija Vedrijan	300.548,00
kanalizacija Kozana	65.272,00
obnova kanalizacije Dobrovo	131.430,00
spodbude za nakup in vgradnjo ČN	43.654,00
SKUPNA VREDNOST INVESTICIJ	1.648.276,00

Stanje glede na Operativni program odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode

S sklepom dne 17.9.2020 je vlada RS sprejela nov Operativni program odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode (OP 2020). OP 2020 določa oziroma vsebuje nov, nekoliko spremenjen digitalni podatkovni sloj aglomeracij, digitalno podatkovno zbirko s prikazom zahtev in rokov za izpolnitev zahtev glede odvajanja komunalne odpadne vode za vsako posamezno aglomeracijo in za območja zunaj meja aglomeracij, prikaz izvedenih investicij v obdobju predhodnega operativnega programa, prikaz načrtovanih investicij za vsako posamezno aglomeracijo s skupno obremenitvijo, enako ali večjo od 2.000 PE, prikaz načrtovanih investicij za vsako posamezno aglomeracijo s skupno obremenitvijo, manjšo od 2.000 PE in prikaz razvitosti javne kanalizacije v občinah v skladu s predpisom, ki ureja merila za določanje razvitosti infrastrukture in obremenjenosti okolja zaradi ugotavljanja deleža plačila občini za koncesijo na naravni dobrini.

Z operativnim programom odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode se na podlagi analize stanja na področju odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode določijo ukrepi za izpolnjevanje zahtev glede opremljenosti oziroma izboljšanje stopnje opremljenosti z infrastrukturo za odvajanje in čiščenje komunalne odpadne vode (vir OP, 2020).

Na območju občine Brda je določenih 12 aglomeracij oziroma območij poselitve, kjer naj bi poseljenost in izvajanje gospodarske ali druge dejavnosti zgoščena tako, da je mogoče zbiranje komunalne odpadne vode v kanalizaciji in njeno odvajanje po kanalizaciji v komunalno ČN ali na končno mesto izpusta.

Glede na obremenitve so z operativnim programom v občini Brda opredeljene dve skupini aglomeracij. V prvo skupino sodijo aglomeracija z obremenitvijo od 50 do 500 PE (11 aglomeracij), v drugi skupini pa so aglomeracije obremenitve nad 500 PE (aglomeracija 2047 Dobrovo).

V Prilogi 7 OP 2020 je za posamezno aglomeracijo pripravljen in podan pregled obremenitev in priključenosti (stalno prijavljeni prebivalci) ter skupne obremenitve in priključenosti na javno kanalizacijsko omrežje in komunalno ali skupno čistilno napravo (preglednica 80).

Pri tem velja opozoriti, da je za izdelavo ocene stopnje priključenosti po posameznih aglomeracijah upoštevana obremenitev iz naslova stalno prijavljenih prebivalcev na presečni datum 31. december 2018. Podobno za izdelavo ocene stopnje priključenosti po posameznih aglomeracijah glede na skupno obremenitev je upoštevana skupna obremenitev aglomeracij (obremenitev iz naslova stalno prijavljenih prebivalcev in dejanska dodatna obremenitev) na presečni datum 31. december 2018. Izračun dejanske dodatne obremenitve in preračun na PE je določen in podrobno opisan v poglavju 4.1.3. Ocena stopnje priključenosti glede na skupno obremenitev aglomeracije OP 2020.

Preglednica 80: Pregled stopnje priključenosti veljavnih aglomeracij na javno kanalizacijsko omrežje in komunalno ali skupno čistilno napravo v občini.

AGLO_ID	AGLO_IME	Obremenitev (stalno prijavljeni prebivalci) in priključenost			Skupna obremenitev in priključenost		
		PE	JKO	ČN	PE	JKO	ČN
2047	Dobrovo	527	66,79%	66,79%	1.057	83,44%	83,44%
2073	Šmartno	272	18,01%	18,01%	330	32,12%	32,12%
2099	Snežatno	262	0,00%	0,00%	270	0,00%	0,00%
2049	Vipolže	253	0,00%	0,00%	267	0,00%	0,00%
2031	Plešivo	216	71,76%	71,76%	288	72,22%	72,22%
2067	Kozana	203	94,09%	94,09%	221	94,57%	94,57%
2089	Gonjače	138	23,91%	23,91%	148	22,30%	22,30%
50070	Gornje Cerovo	132	0,00%	0,00%	139	0,00%	0,00%
2016	Fojana	131	0,00%	0,00%	133	0,00%	0,00%
2055	Vedrijan	113	0,00%	0,00%	124	0,00%	0,00%
2051	Višnjevnik	106	0,00%	0,00%	117	0,00%	0,00%
2017	Hruševlje	70	0,00%	0,00%	77	0,00%	0,00%

OP 2020 podaja tudi oceno opremljenost posamezne aglomeracije, ki je bila ocenjena na presečni datum 9. 6. 2019 (preglednica 81). Ocena je bila izvedena na podlagi podatkov o javni kanalizaciji, ki je bila na presečni datum že vpisana in zavedena v ZK GJI. Tako lahko prihaja do nekaterih odstopanj oziroma dejanske večje, boljše tako priključenosti kot tudi same opremljenosti posameznih aglomeracij.

Stopnja opremljenosti posamezne aglomeracije je ocenjena tako, da je bila osi javnega kanalizacijskega omrežja določena cona odmika 100 m. Pri izračunu stopnje opremljenosti so bili upoštevani tisti objekti s hišno številko in pripadajočimi stalnimi prebivalci, ki se nahajajo znotraj izračunane cone odmika od osi javnega kanalizacijskega omrežja in meje posamezne aglomeracije.

Preglednica 81: Pregled stopnje priključenosti veljavnih aglomeracij na javno kanalizacijsko omrežje in komunalno ali skupno ČN napravo

AGLO_ID	AGLO_IME	Obremenitev [PE]	Ocena stopnje opremljenosti z javnim kanalizacijskim omrežjem [%]
2047	Dobrovo	527	66,80
2073	Šmartno	272	18,00
2099	Snežatno	262	0,00
2049	Vipolže	253	0,00
2031	Plešivo	216	71,80
2067	Kozana	203	94,10
2089	Gonjače	138	23,90
50070	Gornje Cerovo	132	0,00
2016	Fojana	131	0,00
2055	Vedrijan	113	0,00
2051	Višnjevnik	106	0,00
2017	Hruševlje	70	0,00

Veljavne aglomeracije v OP 2020 za občino Brda so prikazane na sliki 59. Na sliki dodatno prikazujemo spremembe med noveliranimi aglomeracijami 2005 – 2017 in novo veljavnimi območji. Največje spremembe so sledeče:

- v naselju Gornje Cerovo je na novo določena aglomeracija (ID 50070),
- novelirana aglomeracija 2005 – 2017 v naseljih Snežatno, Vrhovlje pri Kojskem, Višnjevnik, Dolnje Cerovo, Šlovrenc se ukinejo,
- nekoliko so se spremenila tudi območja preostalih aglomeracij (največja sprememba se je zgodila pri aglomeraciji Dobrovo – ID 2047).

OP 2020 podaja tudi zahteve opremljanja za aglomeracije in zahteve za objekte na območju zunaj meja aglomeracij. Zahteve za opremljanje aglomeracij temeljijo na rokih določenih v pristopni pogodbi RS k EU (za aglomeracije s skupno obremenitvijo, enako ali večjo od 2.000 PE) ter rokih določenih z Uredbo o odvajanju in čiščenju komunalne odpadne vode. Ta določa obveznosti občine pri opremljanju aglomeracij z javno infrastrukturo za odvajanje in čiščenje komunalne odpadne vode ter obveznost odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode kot obvezno storitev javne službe.

Uredba o odvajanju in čiščenju komunalne odpadne vode določa, da mora biti aglomeracija zaradi izvajanja storitev javne službe na njenem območju opremljena z javnim kanalizacijskim omrežjem ter komunalno čistilno napravo za čiščenje komunalne odpadne vode oziroma njeno dodatno obdelavo v skladu z zahtevami predmetne uredbe.

Dodatno pa uredba omogoča tudi, da se lahko za skupino objektov v aglomeraciji zagotovi opremljanje z malo komunalno čistilno napravo z zmogljivostjo, enako ali večjo od 50 PE, če:

- bi priključitev teh objektov na javno kanalizacijsko omrežje aglomeracije povzročila več kot trikrat večje stroške glede na stroške opremljanja z malo komunalno čistilno napravo za to skupino objektov,
- je taka mala komunalna čistilna naprava del javne kanalizacije in jo upravlja izvajalec javne službe, in
- je v tej mali komunalni čistilni napravi zagotovljeno čiščenje oziroma dodatna obdelava v skladu z zahtevami uredbe.

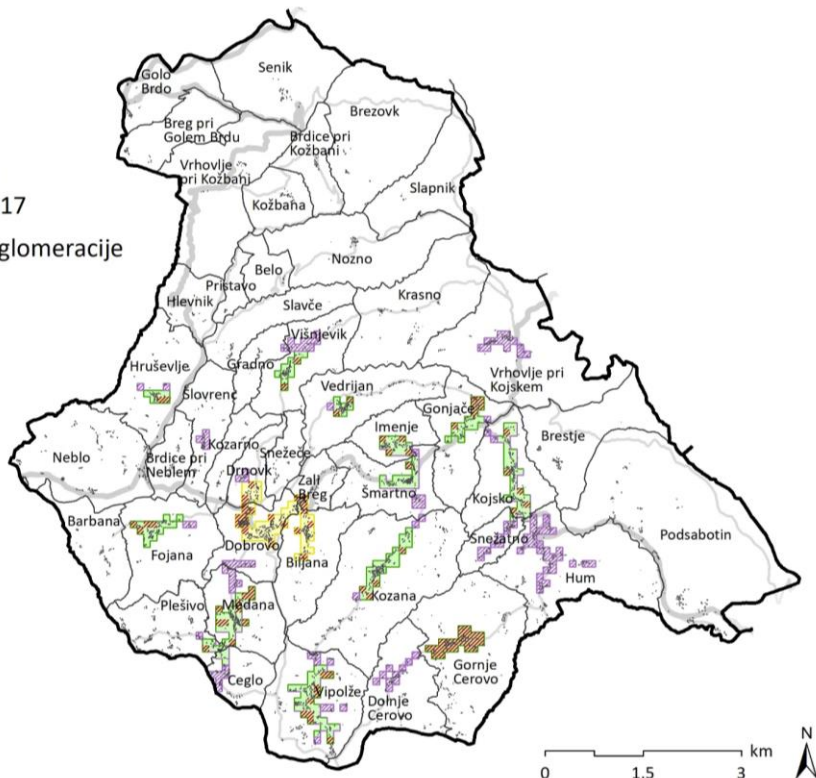
Pregled aglomeracij operativnega programa odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode

Aglomeracije 2019

- do 500 PE
- 501 - 2000 PE

Spremembe aglomeracij glede na novelirane aglomeracije 2005 - 2017

- ni več aglomeracija ali del aglomeracije
- nova območja aglomeracij
- poselitve (KS)
- meje naselij
- občinske meje

Vir: GURS, 2022; lastni izračuni.

Slika 59: Pregled aglomeracij OP 2020 ter sprememb območij aglomeracij OP 2005-2017 ter OP 2020.

V poglavju 4.5 OP 2020 je podana tudi ocena potrebnih ukrepov in roki za izpolnitev, da bodo aglomeracije opremljene v skladu z vsemi zahtevami. Pregled vseh rokov za vse aglomeracije podajamo v preglednici 82.

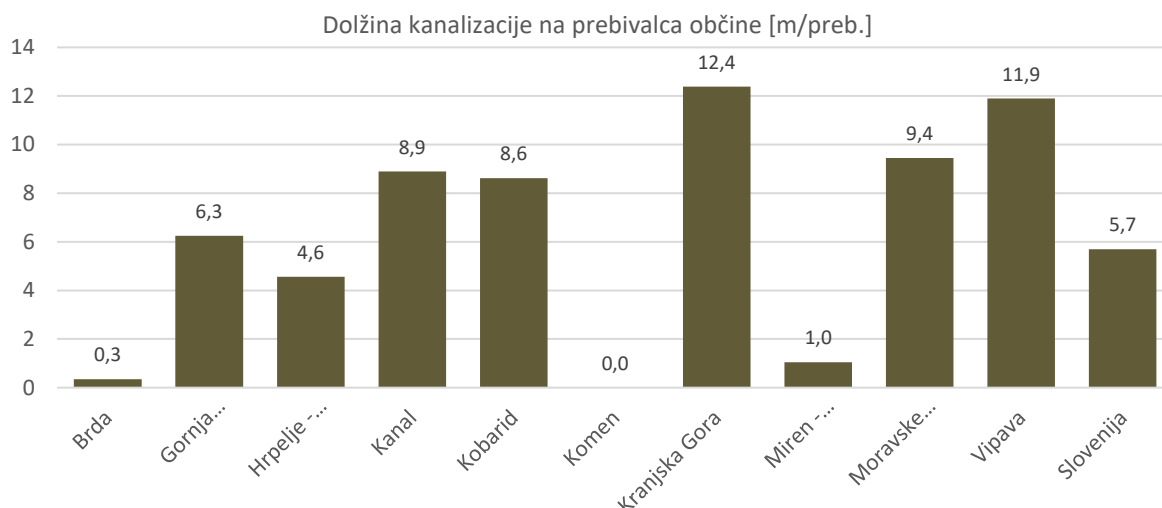
Preglednica 82: Pregled aglomeracij, zahtev in rokov za izpolnitev zahtev čiščenja komunalne odpadne vode.

AGLO_ID	AGLO_IME	Skupna obremenitev [PE]	Zahteve čiščenja komunalne odpadne vode	Rok za izpolnitev zahtev
2047	Dobrovo	1.057	izpolnitev zahtev glede primerne čiščenja	31.12.2023
2073	Šmartno	330	izpolnitev zahtev glede primerne čiščenja	31.12.2023
2099	Snežatno	270	izpolnitev zahtev glede primerne čiščenja	31.12.2023
2049	Vipolže	267	izpolnitev zahtev glede primerne čiščenja	31.12.2023
2031	Plešivo	288	izpolnitev zahtev glede primerne čiščenja	31.12.2023
2067	Kozana	221	izpolnitev zahtev glede primerne čiščenja	31.12.2023
2089	Gonjače	148	izpolnitev zahtev glede primerne čiščenja	31.12.2023
50070	Gornje Cerovo	139	izpolnitev zahtev glede primerne čiščenja	31.12.2023
2016	Fojana	133	izpolnitev zahtev glede primerne čiščenja	31.12.2023
2055	Vedrijan	124	izpolnitev zahtev glede primerne čiščenja	31.12.2023
2051	Višnjevik	117	izpolnitev zahtev glede primerne čiščenja	31.12.2023
2017	Hruševlje	77	izpolnitev zahtev glede primerne čiščenja	31.12.2023

Dolžina javne kanalizacije

Vključeni podatki/podkazalniki: dolžina kanalizacijskega omrežja, dolžina kanalizacije na prebivalca, dolžina kanalizacije na površino stavbnih zemljišč

Dolžina javne kanalizacije na prebivalca je, prav tako kot dolžina cest ali vodovoda na prebivalca, odvisna predvsem od koncentracije poselitve oziroma strnjenosti poselitve v naseljih. Razlika med cestnim ali vodovodnim omrežjem in kanalizacijo pa je v tem, da so s kanalizacijskim omrežjem opremljena le strnjena območja naselij, zato bi moral biti ta kazalnik med občinami bolj primerljiv oziroma razlike ne bi smele biti tako velike kot pri cestah ali vodovodu.

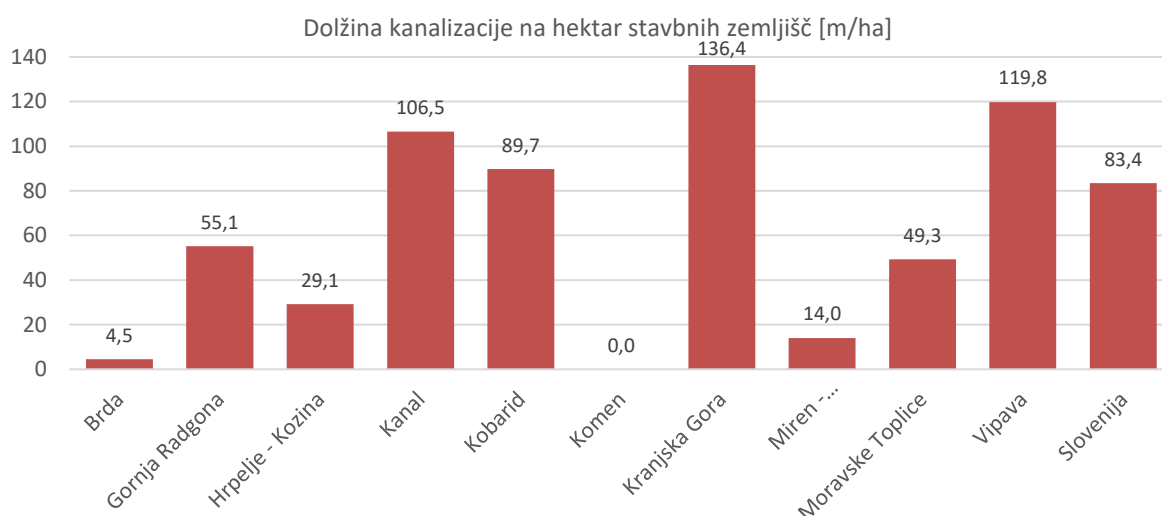

Shema 148: Dolžina kanalizacije na prebivalca v izbranih občinah.

Shema 149 prikazuje, da so vrednosti kazalnika za kanalizacijo zelo različne. Za občino Komen ni bilo podatka o kanalizaciji. Po nizki vrednosti izstopata še občina Brda in občina Miren - Kostanjevica. Najvišjo vrednost med primerjanimi občinami ima občina Kranjska Gora.

Kazalnik dolžine kanalizacije na površino stavbnih zemljišč nam kaže gostoto kanalizacijskega omrežja. Ob racionalnem komunalnem opremljanju bi moral biti ta kazalnik nižji. Ob enaki količini stavbnih zemljišč pa bi višja vrednost predstavljala boljšo komunalno opremljenost.

Občina Brda ima 4,5 m kanalizacije na hektar stavbnih zemljišč in je na predzadnjem mestu med izbranimi občinami. Nizke vrednosti kazalnika kažejo na slabo opremljenost s kanalizacijskim omrežjem. Za občino Komen ni bilo podatka o kanalizaciji, zato je težko delati primerjavo s to občino.

Shema 149: Dolžina kanalizacije na hektar stavbnih zemljišč v izbranih občinah.

4.3.3 Vrednotenje stanja v odnosu do zastavljenih ciljev

Na območju Občine Brda je določenih 12 aglomeracij oziroma območij poselitve, kjer naj bi poseljenost in izvajanje gospodarske ali druge dejavnosti zgoščena tako, da je mogoče zbiranje komunalne odpadne vode v kanalizaciji in njeno odvajanje po kanalizaciji v komunalno ČN ali na končno mesto izpusta. Ocena stopnje opremljenosti z javnim kanalizacijskim omrežjem pokaže, da je opremljenost dobra le v naselju Kozana, ostala območja so slabo opremljena. Vse objekte, ki imajo ali so priključeni na vodovod, je potrebno priključiti na javno kanalizacijo za odvajanje odpadne vode in na čistilno napravo za njeno čiščenje. Do izgradnje omrežja in naprav za odvajanje in čiščenje odpadnih voda ter na območjih, kjer gradnja javne kanalizacije ni predvidena, se odvajanje in čiščenje odpadnih voda izvaja v skladu s predpisi s področja odvajanja in čiščenja odpadnih voda.

4.3.4 Strokovne podlage in predlogi za prilagoditev občinskih prostorskih aktov

Izdelane strokovne podlage

Na obravnavanem področju nismo našli nobenih strokovnih podlag.

Predlogi za prilagoditev občinskih prostorskih aktov

Pripraviti je potrebno nekatere dopolnitve obstoječe strokovne podlage z usmerjeno vsebino glede na usmeritve za razvoj poselitve iz predhodnih poglavij in glede na razvojne pobude, ki se pojavljajo v občini. V primeru izgradnje novih kanalizacijskih vodov je nujno sproti dopolnjevanje katastra kanalizacije.

Za področje odvajanja in čiščenja odpadnih vod je tako kot za ostala področja GJ potrebno pripraviti elaborat ekonomike, ki bo med drugim opredelil komunalno opremo in drugo gospodarsko javno infrastrukturo in družbeno infrastrukturo, ki jo bo treba dograditi ali zgraditi za namen OPN ter podal oceno investicij ter določitev vira finančnih sredstev.

4.4 Energetska infrastruktura

Čeprav pri energetske infrastrukturi ne gre za obvezno gospodarsko javno infrastrukturo smo jo v poročilo vključili, saj ima pomemben vpliv na razvoj skoraj celotnega območja občine. Prostor v občini Brda je skoraj nemogoče načrtovati brez upoštevanja te infrastrukture, ki pa je sicer v pristojnosti države.

4.4.1 Cilji

STRATEŠKI CILJI DRŽAVE ZA OBMOČJE OBČINE

Razvoj energetske infrastrukture je zasnovan tako, da omogoča uresničevanje zastavljenih ciljev prostorskega razvoj. Energetske sisteme se razvija tako, da bo zagotovljena varna in zanesljiva preskrba. Da bi dosegli varno in zanesljivo energetsko oskrbo v vseh delih države, se dogradi posamezne energetske sisteme tako, da se le-ti vključujejo v evropska omrežja in da je zagotovljena diverzifikacija dobav.

Pri razvoju energetskih sistemov se upošteva načela varstva bivalnega in drugega okolja in izboljševanja kakovosti prostora. Razvoj energetskih sistemov mora temeljiti na varčni in smotrni rabi prostora ob ohranjanju in razvoju prostorskih potencialov za druge rabe prostora. Prostorski razvoj energetske infrastrukture se zagotavlja v skupnih infrastrukturnih koridorjih, pri čemer se teži k zmanjšanju njihovega števila.

STRATEŠKI CILJI REGIJE ZA OBMOČJE OBČINE

V RRP ni zapisanih nobenih ciljev s področja energetike.

STRATEŠKI CILJI OBČINE

V strateškem delu OPN so zapisane nekatere usmeritve za energetske vire, omrežje in naprave:

- oskrbo z električno energijo se dopolnjuje in izboljšuje v skladu z razvojem poselitve, lokalno omrežje se postopno ureja podzemno (v kabelski kanalizaciji),
- občina si bo prizadevala za izkoriščanje obnovljivih energetskih virov in termalne energije (načrtovana poskusna vrtina v Kozani),

- na območjih strnjenih in medsebojno povezanih poselitvenih območjih se uveljavljajo lokalni energetski sistemi, tudi z uporabo obnovljivih energetskih virov (sončna energija, fotovoltaika, lesna biomasa),
- na območjih redkejšje poselitve se uveljavljajo lokalni obnovljivi energetski viri.

4.4.2 Stanje in težnje

Obstoječe omrežje

Podjetje za distribucijo električne energije na območju občine Brda je Elektro Primorska d.d., ki oskrbuje najnižje, najgloblje in najvišje predele v Sloveniji: od Jadrana, Postojnske jame in Kanina. Družba ima površino oskrbovalnega območja, ki znaša 4.335 km², kar je približno 22 % celotne Slovenije in tvori pomemben del elektroenergetskega sistema v Sloveniji.

Občino Brda ima primerno razvejano električno omrežje. Preko občine potekajo tako podzemni (kablovod 110 kV in do 20 kV) kot nadzemni vodi (prostozačni daljnovod do 20 kV), kar je vidno na sliki 60.

Obstoječa gospodarska javna infrastruktura - električno omrežje

Električno omrežje (kataster GJI, 22. 9. 2022)

Kablovod (podzemni kabelski vod)

— KV do 20 kV

— KV 110 kV

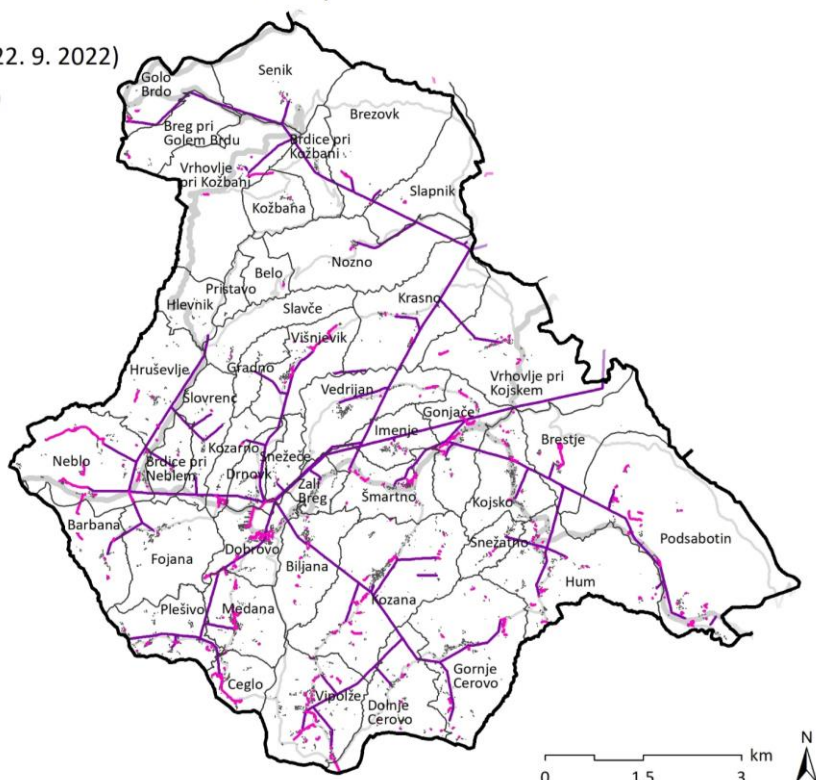
Prostozačni daljnovod

— DV do 20 kV

■ poselitev (KS)

□ meje naselij

□ občinske meje

Vir: GURS, 2022; lastni izračuni.

Slika 60: Obstoječa energetska infrastruktura.

Projekti in investicije v električno omrežje

Po podatkih, ki nam jih je posredovala občina, nimamo podatkov o investicijah v električno omrežje. Občina nam je posredovala podatke o investicijah v javno razsvetljavo v zadnjih 10 letih, ki so razvidni iz preglednice 83.

Preglednica 83: Pregled izvedenih investicij v javno razsvetljavo – popis za 10 let.

Ime in opis izvedenih investicij	Vrednost [EUR]
upravljanje in tekoče vzdrževanje javne razsvetljave	998.187,00
investicije invest. vzdrževanje javne razsvetljave	75.737,00
prenova javne razsvetljave v Brdih	337.981,00
SKUPNA VREDNOST INVESTICIJ	1.411.905,00

4.4.3 Vrednotenje stanja v odnosu do zastavljenih ciljev

Na področju energetske infrastrukture so v OPN izpostavljene splošne usmeritve za energetske vire, omrežje in naprave:

- oskrbo z električno energijo se dopolnjuje in izboljšuje v skladu z razvojem poselitve, lokalno omrežje se postopno ureja podzemno (v kabelski kanalizaciji),
- občina si bo prizadevala za izkoriščanje obnovljivih energetskih virov in termalne energije (načrtovana poskusna vrtina v Kozani),
- na območjih strnjenih in medsebojno povezanih poselitvenih območjih se uveljavljajo lokalni energetski sistemi, tudi z uporabo obnovljivih energetskih virov (sončna energija, fotovoltaika, lesna biomasa),
- na območjih redkejšje poselitve se uveljavljajo lokalni obnovljivi energetski viri.

4.4.4 Strokovne podlage in predlogi za prilagoditev občinskih prostorskih aktov

Izdelane strokovne podlage

Občina ima izdelan Akcijski načrt za trajnostno energijo (SEAP) občine Brda, ki jo je izdelal Posoški razvojni center skupaj z Goriško lokalno energetske agencijo Nova Gorica v letu 2013.

Predlogi za prilagoditev občinskih prostorskih aktov

Glede na usmeritve občine ter v primeru morebitnega izkazanega interesa po obnovljivih virih energije (fotovoltaika, male HE ipd.), je nujna izdelava posebnih strokovnih podlag, ki bodo podrobneje opredelila investicijo, preverile tako primernost lokacije kot ustreznost glede omejitev in varstev (kulturna krajina, varstvo narave, poselitve, idr.).

Cilj občine Brda, ki je bil določen v akcijskem načrtu, je, da z ukrepi zmanjša skupne emisije CO₂ na svojem teritoriju tako skupno kot posebej v sektorju javnih stavb in opreme, v stanovanjskem sektorju, v storitvenem sektorju, v prometnem sektorju in na občinski javni razsvetljavi. Ključne aktivnosti se nanašajo na izboljšanje neugodne strukture goriv, to je prehod na lesno biomaso na eni strani ter ostale obnovljive vire in na učinkovito rabo energije preko investicij in aktivnega dela z občani in lokalnimi partnerji. Največji izzivi, ki čakajo občinsko upravo, ostajajo na področju učinkovite rabe in energetske sanacije javnih in stanovanjskih stavb.

4.5 Telekomunikacijska infrastruktura

Tudi telekomunikacijska infrastruktura oziroma njen razvoj ni direktno v domeni občine, kljub temu pa smo jo vključili v analizo GJI, saj ima dandanes povezljivost preko spleta pomembno vlogo za razvoj poselitve in razvoj prostora nasploh.

4.5.1 Cilji

STRATEŠKI CILJI DRŽAVE ZA OBMOČJE OBČINE

Z usklajenim razvojem prometne, energetske, telekomunikacijske in komunalne infrastrukture se zagotavlja gospodarske možnosti in privlačno bivalno okolje. Razvoj gospodarske javne infrastrukture se praviloma usmerja v skupne koridorje, ob upoštevanju omejitev, ki izhajajo iz zahtev za ohranjanje biotske raznovrstnosti, naravnih vrednot, iz zahtev za varstvo naravnih virov ter varstvo kulturne dediščine.

Kot težnja prostorskega razvoja je v SPRS navedeno: Dostop do telekomunikacijske infrastrukture postaja nujni pogoj za uspešen razvoj številnih dejavnosti (industrija, trgovina, bančništvo, šolstvo, ...) v prostoru, zato pomanjkljiva telekomunikacijska opremljenost določenih območij v državi lahko pomeni resno oviro pri nadaljnjem razvoju teh območij ali posameznih dejavnosti. Pri tem telekomunikacijsko omrežje tvorijo satelitska omrežja, fiksna in mobilna, govorna in podatkovna prizemna omrežja, omrežja za radijsko in televizijsko radiodifuzijo in omrežja za kabelsko televizijo. Ustrezno razvita telekomunikacijska infrastruktura spodbuja družbeni, kulturni in regionalni razvoj, zmanjšuje probleme razdalj, spodbuja oblikovanje novih storitev ter olajšuje dostop do informacij in storitev.

S telekomunikacijskim omrežjem se zagotavlja dostop do kakovostnih in za vsakdanje življenje, delo in razvoj, pomembnih storitev informacijske družbe in učinkovito delovanje sistemov za potrebe varnosti, obrambe, zaščite in reševanja. Zato se ga razvija kot učinkovit, zanesljiv in prostorsko racionalen sistem.

Trase telekomunikacijskih kablov se prednostno predvidi v obstoječih in načrtovanih infrastrukturnih koridorjih. Prav tako se pri umeščanju novih naprav in objektov telekomunikacijskega omrežja v prostor v čim večji meri združuje in prednostno uporabi že obstoječe naprave in objekte telekomunikacijskega omrežja, vplivi na zdravje, okolje in prostor pa morajo biti čim manjši.

Zaradi uvajanja novih oblik dela na daljavo na podeželju in na odročnih območjih se temu ustrezno zagotovi pripravo infrastrukturnih pogojev. Z zagotavljanjem kakovostnega dostopa do interneta se spodbuja vključevanje najširšega kroga prebivalcev v informacijsko družbo. Za zagotavljanje usposobljenosti mladih za informacijsko družbo pa se zagotavlja optimalno telekomunikacijsko opremljenost izobraževalnih ustanov.

STRATEŠKI CILJI REGIJE ZA OBMOČJE OBČINE

V RRP je en izmed razvojnih ciljev bolj povezana regija – dostopna, trajnostno mobilna, notranje povezana in vpeta v mednarodne povezave. Večjo dostopnost regije in povezljivost znotraj regije ter odprtosti v mednarodni prostor se bo zagotavljalo predvsem z izboljšanjem digitalne tehnologije in zmogljivosti komunikacijske infrastrukture, razvojem trajnostnega, pametnega, varnega in intermodalnega omrežja, ki je odporno na škodljive vplive podnebnih sprememb, spodbujanjem trajnostne, pametne, večmodalne (prestopne) nacionalne, regionalne in lokalne mobilnosti, še posebej v mestnih urbanih območjih, vključno z boljšim dostopom do omrežja EN-T in čezmejno mobilnostjo.

STRATEŠKI CILJI OBČINE

V OPN občine je navedeno sledeče: Občina Brda si bo v vseh naseljih prizadevala za zagotavljanje ustreznih pogojev za graditev omrežij elektronskih komunikacij najsodobnejših tehnologij.

4.5.2 Stanje in težnje

Načrtovano in obstoječe omrežje

V katastru GJI so na področju telekomunikacij zajeta omrežja in objekti elektronskih komunikacij (slika 61).

Obstoječa gospodarska javna infrastruktura - komunikacijsko omrežje

Komunikacijsko omrežje
(kataster GJI, 22. 9. 2022)

— fiksno prizemno omrežje

Objekti komunikacijskega omrežja

• antena

• antenski stolp

■ poselitev (KS)

□ meje naselij

□ občinske meje

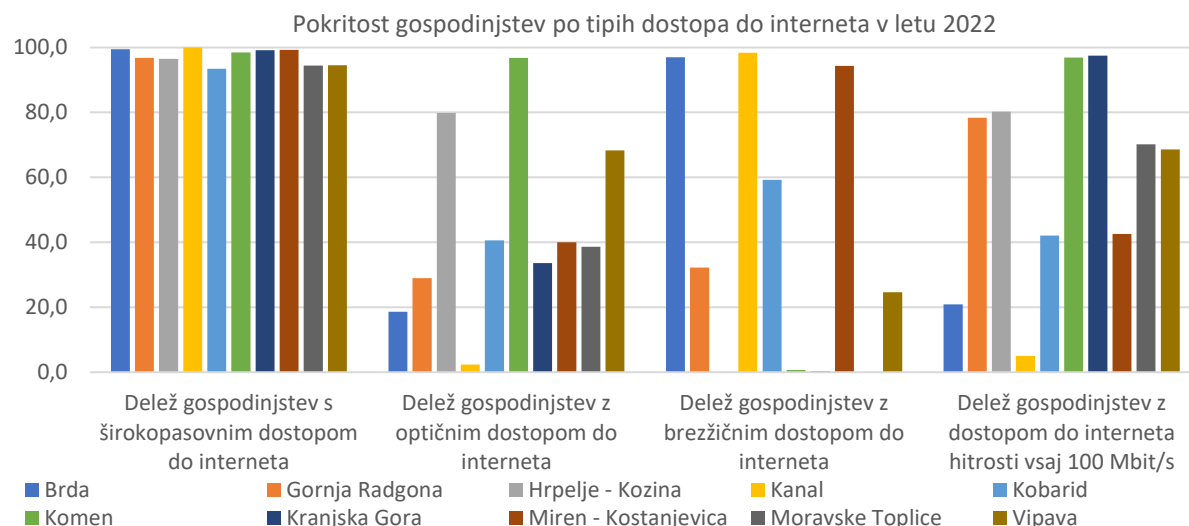

Vir: GURS, 2022; lastni izračuni.

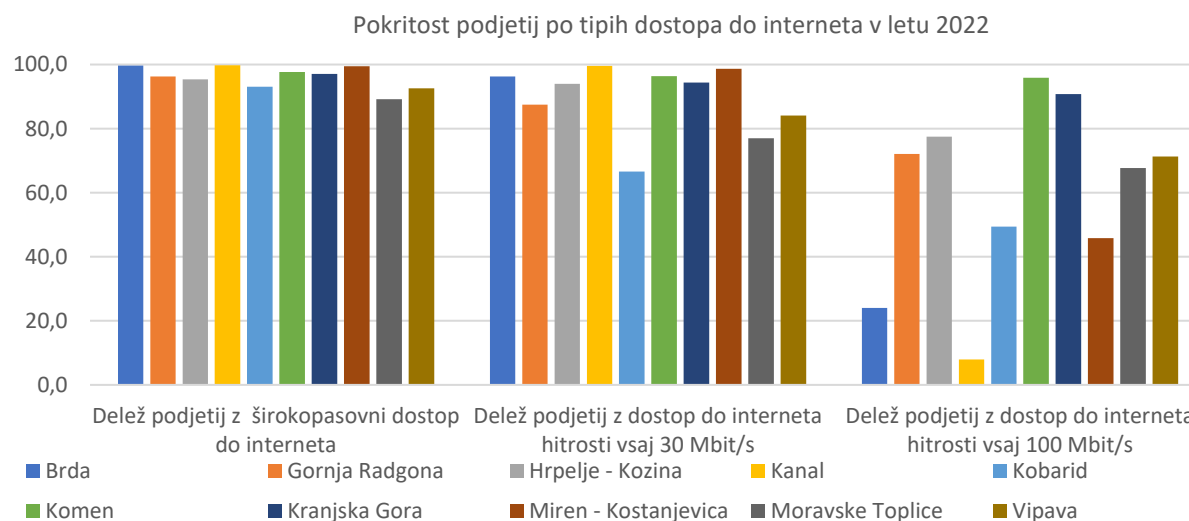
Slika 61: Obstoječa komunikacijska infrastruktura v občini.

Poleg katastra GJI je glavni vir podatkov o opremljenosti oziroma pokritosti območja občine z elektronskimi komunikacijami Agencija za komunikacijska omrežja in storitve Republike Slovenije (AKOS). Ta preko portala Geoportal AKOS nudi širok spekter podatkov, ki pa so večinoma na voljo le za pregledovanje (<https://gis.akos-rs.si/HomePublic/OPTPogledResult/slo>).

Na shemi 150 in 151 podajamo podatke o pokritosti gospodinjstev in podjetij v primerljivih občinah.

Shema 150: Pokritost gospodinjstev po tipih dostopa do interneta v letu 2022.

Shema 151: Pokritost podjetij po tipih dostopa do interneta v letu 2022.

Še nekaj dodatnih podatkov pa za občino Brda podajamo v preglednici 84 in 85.

Preglednica 84: Investitorji oziroma upravljalci po številu in tipu omrežnih priključnih točk (OPT).

Investitor oz. upravljalac OPT v občini Brda	Skupno število OPT	Število optičnih OPT	Število kablinskih OPT	Število bakrenih OPT	Število brezžičnih OPT	Število drugih OPT
KABELSKA TELEVIZIJA NOVA GORICA	2593	0	0	0	2593	0
RUNE Enia, komunikacijska infrastruktura, d.o.o	82	82	0	0	0	0
TELEKOM SLOVENIJE, d.d.	2364	404	0	1932	28	0

Preglednica 85: Število OPT po minimalni zagotovljeni hitrosti.

OPT po minimalnih hitrostih v občini Brda	Skupno število OPT	Delež od vseh OPT [%]
Število OPT hitrosti 5 ali manj Mbps	112	2,2
Število OPT hitrosti 5 - 10 Mbps	396	7,9
Število OPT hitrosti 10 - 20 Mbps	535	10,6
Število OPT hitrosti 20 - 30 Mbps	531	10,5
Število OPT hitrosti 30 - 50 Mbps	2929	58,1
Število OPT hitrosti 50 - 100 Mbps	536	10,6
Skupaj	5039	100,0

4.5.3 Vrednotenje stanja v odnosu do zastavljenih ciljev

Občina Brda si bo v vseh naseljih prizadevala za zagotavljanje ustreznih pogojev za graditev omrežij elektronskih komunikacij najsodobnejših tehnologij. Zaradi velikosti in razgibanosti občine je optimalno pokritost zelo težko zagotoviti za celotno območje občine. Kljub temu je pokritost gospodinjstev v občini s širokopasovnim dostopom do interneta kar 99,5 %. Pokritost podjetij pa je prav tako 99,7 %. Precej nižja je pokritost gospodinjstev z optičnim omrežjem, ki znaša 18,6 %. Pri tem je potrebno omeniti projekt RUNE (Rural Network Project), v okviru katerega se zagotavlja ultrahitro širokopasovno optično infrastrukturo uporabnikom na podeželskih področjih v Sloveniji in delih Hrvaške, vanj pa je vključena tudi občina Brda. Projekt se je začel septembra 2020 in se bo zaključil v letošnjem letu (2023). Pokritost z optičnim omrežjem se bo tako do konca tega leta močno povečala.

Ocenjujemo, da občina na področju telekomunikacijske infrastrukture sledi zastavljenim ciljem. Splošne cilje razumemo kot dolgoročne usmeritve na področju telekomunikacij. Pri nadaljnjem razvoju pa velja previdnost, saj je pri zagotavljanju telekomunikacijskih storitev konkurenca vse večja, posamezni operaterji razvijajo svoja omrežja, ki predstavljajo velike posege v prostor.

4.5.4 Strokovne podlage in predlogi za prilagoditev občinskih prostorskih aktov

Izdelane strokovne podlage

Strokovnih podlag, ki bi celostno obravnavale razvoj telekomunikacijske infrastrukture v občini, nismo našli.

Predlogi za prilagoditev občinskih prostorskih aktov

Glede na razpoložljive podatke, ki jih nudi Agencija za komunikacijska omrežja in storitve Republike Slovenije (AKOS), je potrebno nadzirati nadaljnji razvoj telekomunikacijske infrastrukture, s čemer se zagotavlja vse večja pokritost z omrežji, pri tem pa skrbeti, da se infrastruktura po nepotrebnem ne podvaja.

Na spletnih straneh AKOS trenutno sicer ni namer za investicije na območju občine Brda.

4.6 Skupne strokovne podlage na področju gospodarske in druge javne infrastrukture

Strokovne podlage za opremljanje z obvezno komunalno opremo

Dostopnost oziroma možnost priključevanja na gospodarsko javno infrastrukturo (GJI) je eden ključnih kriterijev za razvoj poselitve. Pogoji glede gradnje komunalne opreme in druge gospodarske javne infrastrukture in obveznosti priključevanja nanjo pa je tudi temeljna vsebina OPN. Je ena od ključnih vsebin za pripravo prostorskih izvedbenih pogojev glede določanja merila za gradbene parcele kakor tudi za gradnjo stavb. Poleg navedenega so pogoji in načrti za komunalno opremljanje temeljno izhodišče za pripravo elaborata ekonomike. Potrebne investicije v komunalno opremo in drugo gospodarsko javno infrastrukturo in družbeno javno infrastrukturo, ki jih bodo terjale vsebinske rešitve morajo biti podane že v izhodiščih za pripravo OPN.

Opremljanje stavbnih zemljišč obsega projektiranje in gradnjo komunalne opreme ter objektov in omrežij druge gospodarske javne infrastrukture, ki so potrebni, da se lahko prostorske ureditve oziroma objekti, načrtovani z OPN ali OPPN, izvedejo in se namensko uporabljajo. Gradnja objektov, razen objektov gospodarske javne infrastrukture in drugih objektov, ki za izvedbo in delovanje ne potrebujejo komunalne oskrbe, je dopustna na opremljenih stavbnih zemljiščih.

Komunalno opremljeno je stavbno zemljišče, ki ima urejen dostop do javnega cestnega omrežja in je zanj mogoče izvesti priključke na:

- javno elektroenergetsko omrežje,
- javno vodovodno omrežje in
- javno kanalizacijsko omrežje.

Ne glede na prejšnji odstavek je komunalno opremljeno stavbno zemljišče tudi stavbno zemljišče za katerega:

- ni mogoče izvesti priključka na javno vodovodno omrežje, vendar le, če iz občinskega prostorskega akta ali iz drugih področnih predpisov izhaja, da na njem ne obstaja obveznost priključevanja na javno vodovodno omrežje oziroma, da na njem ni oziroma ne bo zagotovljena javna služba oskrbe s pitno vodo;
- ni mogoče izvesti priključka na javno kanalizacijsko omrežje, vendar le, če iz občinskega prostorskega akta ali iz drugih predpisov izhaja, da na njem ne obstaja obveznost priključevanja na javno kanalizacijsko omrežje oz., da na njem ni ali ne bo zagotovljena javna služba odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode ali;
- ni mogoče izvesti priključka na javno vodovodno in kanalizacijsko omrežje, vendar le, če iz občinskega prostorskega akta ali iz drugih predpisov izhaja, da na njem ne obstaja obveznost priključevanja na javno vodovodno in javno kanalizacijsko omrežje oziroma, da na njem nista oziroma ne bosta zagotovljeni javna služba oskrbe s pitno vodo in javna služba odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode.

Strokovne podlage obsegajo analize posameznih področij komunalnega opremljanja in sicer:

- opremljenost z javnim prometnim omrežjem oziroma možnost priključevanja na omrežje javnih cest
- opremljenost z elektroenergetskim omrežjem oziroma možnost priključevanja nanj,
- opremljenost s kanalizacijskim omrežjem za zbiranje in odvajanje ter čiščenje odpadnih voda oziroma možnost priključevanja nanj (ločeno za padavinske vode in komunalne vode),
- opremljanje z vodovodnim omrežjem za oskrbo s pitno vodo in zagotavljanje virov za zadostno oskrbo z vodo za gašenje oziroma možnost priključevanja nanj;
- opremljenost z drugim energetskega omrežjem (plinovod, toplovod, sončna in geotermalna energija, drugo).
- opremljenost s telekomunikacijskim omrežjem.

Za potrebe analiz se uporabijo podatki evidentirani v zbirnem katastru gospodarske javne infrastrukture, evidence občine oziroma upravljavca infrastrukturnih vodov.

Analiza poleg fizičnega obstoja komunalne opreme na določenem območju obsega tudi analizo materialnega stanja omrežja ter kapacitete omrežja, v kolikor le ta vpliva na bodoče opremljanje stavbnih zemljišč. Območja neopremljenosti se loči v posamezne kategorije neopremljenosti (fizična odsotnost, neustrezna kapaciteta vodov, amortiziranost oziroma neustrezno materialno stanje, drugo).

Ministrstvo pristojno za prostor še ni pripravilo podrobnejših meril za to, kaj se šteje za opremljeno zemljišče. Izvajalec sam pripravi metodologijo in definicijo komunalne opremljenosti skladno z ZUreP-3 ter jo uskladi z občino in na podlagi pripravljene metodologije določi območja opremljenosti oziroma neopremljenosti za posamezno komunalno infrastrukturo. Območja opremljenosti (oziroma neopremljenosti) se določijo na način, da jih je mogoče določiti v naravi in povezati z lastniškim stanjem (na parcelo natančno) oziroma, da jih je mogoče uporabiti kot grafični podatek na kartah za načrtovanje GJI v OPN.

Strokovne podlage za oceno racionalne rabe in ekonomičnosti prostorskega načrtovanja

Elaborat ekonomike

ZUreP-3 določa, da se skupaj s pripravo OPN in OPPN pripravi elaborat ekonomike, ki za izvedbo v OPN in OPPN načrtovanih prostorskih ureditev opredeljuje:

- komunalno opremo in drugo gospodarsko javno infrastrukturo in družbeno infrastrukturo, ki jo bo treba dograditi ali zgraditi za ta namen;
- oceno investicij ter določitev vira finančnih sredstev za izvedbo ureditev iz prejšnje alineje;
- etapnost izvajanja načrtovanih ureditev v OPN in OPPN, ki se nanašajo na komunalno opremo in drugo gospodarsko javno infrastrukturo in družbeno infrastrukturo.

Z elaboratom ekonomike se v vseh fazah priprave OPN in OPPN preverja ekonomičnost načrtovanih prostorskih ureditev. Elaborat ekonomike je del gradiva za obravnavo na občinskem svetu.

Elaborat ekonomike je namenjen:

- oceni investicij in določitvi virov financiranja ter etapnosti za zagotavljanje komunalne opreme in druge gospodarske javne infrastrukture, ki jo je treba dograditi ali zgraditi za namen izvedbe prostorskih ureditev, načrtovanih z občinskim prostorskim načrtom (v nadaljnjem besedilu: OPN) ali občinskim podrobnim prostorskim načrtom (v nadaljnjem besedilu: OPPN), ter
- oceni investicij in določitvi virov financiranja ter etapnosti za zagotavljanje družbene infrastrukture, ki jo je treba zgraditi, dograditi ali jo zagotoviti na drug način za namen izvedbe prostorskih ureditev v OPN ali OPPN.

Elaborat ekonomike se izdelava v skladu z ZUreP-3 in s Pravilnikom o elaboratu ekonomike (Ur. list RS št. 45/2019), ki podrobneje opredeljuje vsebino in obliko elaborata ekonomike.

Bilance zemljišč z razvojnimi stopnjami zemljišč

Strokovna podlaga obsega pripravo bilanc z razvojnimi stopnjami v skladu z ZUreP-3.

Bilanca površin je izračun in prikaz nepozidanih stavbnih zemljišč, členjena na posamezne kategorije namenske rabe prostora in na razvojne stopnje teh površin, kot izhajajo iz evidence stavbnih zemljišč. Je podlaga za izračun izkoriščenosti prostih površin ali lokacij, ki so primerne za zgoščitve, prenovo ali spremembo rabe ali kadar se načrtujejo nove površine stavbnih zemljišč kot širitev ureditvenega območja naselja.

Razvojna stopnja nepozidanega stavbnega zemljišča predstavlja številčno vrednost v razponu od 1 do 5 in je določena na podlagi vrednotenja parametrov stanja, ki so odvisni od regulacije zemljišča s prostorskimi akti, sorodnimi predpisi in drugimi splošnimi akti, njegove opremljenosti z gospodarsko javno infrastrukturo in obstoja ter statusa pravnih režimov na njem.

Razvojne stopnje nepozidanega stavbnega zemljišča so:

- 1. razvojna stopnja: nezazidljivo zemljišče;
- 2. razvojna stopnja: prostorsko neurejeno zemljišče;
- 3. razvojna stopnja: neopremljeno ali delno opremljeno zemljišče;
- 4. razvojna stopnja: neurejeno zazidljivo zemljišče,
- 5. razvojna stopnja: urejeno zazidljivo zemljišče.

Poročilo za izračun bilanc površin stavbnih zemljišč z razvojnimi stopnjami nepozidanih stavbnih zemljišč naj vsebuje:

- osnovnih namenskih rab prostora in razmerja med njimi,
- pozidanih in nepozidanih stavbnih zemljišč po namenskih rabah prostora,
- pozidanih in nepozidanih stavbnih zemljišč glede na način urejanja,
- nepozidanih stavbnih zemljišč po razvojnih stopnjah na območjih različnih namenskih rab,
- nepozidanih stavbnih zemljišč po razvojnih stopnjah na različnih območjih urejanja poselitve,
- nepozidanih stavbnih zemljišč po namenskih rabah prostora in razvojnih stopnjah po posameznih ureditvenih območjih naselij,
- nepozidanih stavbnih zemljišč po namenskih rabah prostora in razvojnih stopnjah na drugih ureditvenih območjih,
- nepozidanih stavbnih zemljišč po namenskih rabah prostora in razvojnih stopnjah na območjih posamične poselitve,
- pozidanih in nepozidanih stavbnih zemljišč po namenskih rabah prostora, ki se urejajo z DPN.

Ob naštetih podatkih naj se povsod prikažejo tudi površine stavbnih zemljišč na prebivalca ter gostota prebivalcev na pozidanih območjih. Podatki naj se prikažejo v tabelah v skladu s priporočili MOP. Podatke bilanc je treba prikazati tudi z grafikoni. V poročilu je potrebno komentirati rezultate glede na specifiko prostora občine.

Priloga poročila je za izračune uporabljen sloj stavbnih zemljišč z opredelitvijo pozidanih in nepozidanih stavbnih zemljišč z opredeljenimi razvojnimi stopnjami.

5 ZEMLJIŠKA POLITIKA

V zadnjem, četrtem sklopu, ki se nanaša na inštrumente zemljiške politike, ki se izvajajo v okviru občine sta obravnavana komunalni prispevek in nadomestilo za uporabo stavbnega zemljišča. Obe področji sta specifični in tako smo v naslednjih poglavjih prilagodili strukturo podpoglavij. Tako ločeno ne obravnavamo ciljev, strokovnih podlag ter ne podajamo predlogov za prilagoditev občinskih prostorskih aktov, saj oba obravnavana inštrumenta zemljiške politike oziroma njihova odmera ni neposredno vezana na pripravo prostorskih aktov občine. Namesto omenjenih podpoglavij je za posamezni inštrument pripravljena skupna ocena ustreznosti, ob tem pa so podani predlogi za prilagoditev njune odmere.

V splošnem je na ravni OPN opredeljen cilj, zagotavljanja stabilnega trga in visoke stopnje komunalne opremljenosti stavbnih zemljišč (vzpostavitev zemljiške službe občine, urejen sistem prometa z nepremičninami, zagotavljanje lastništva oziroma služnosti za obstoječe in predvidene objekte gospodarske javne infrastrukture, cenovna politika komunalnih prispevkov, ustrezna obdavčitev nezazidanih stavbnih zemljišč, načrtovano in organizirano komunalno opremljanje ipd.). Inštrumenti zemljiške politike so naslednji:

▪ Komunalni prispevek

Komunalni prispevek je plačilo dela stroškov gradnje komunalne opreme, ki ga zavezanca ali zavezanec plača občini. ZUreP-3 je komunalni prispevek ločil na komunalni prispevek za (1) obstoječo komunalno opremo in (2) novo komunalno opremo.

▪ Nadomestilo za uporabo stavbnega zemljišča

Nadomestilo za uporabo stavbnega zemljišča (NUSZ) predstavlja v razvojnih in poselitveno močnih občinah enega ključnih samostojnih prihodkov občine. V Sloveniji se NUSZ uporablja kot davek na nepremičnine. NUSZ se pobira od zazidanih in nezazidanih stavbnih zemljišč.

▪ Razvojne stopnje nepozidanih stavbnih zemljišč

(Vir: https://www.geoprostor.net/PisoPortal/piso_razvojne_stopnje.aspx, ZUreP-3)

ZUreP-3 predvideva določitev razvojnih stopenj nepozidanim stavbnim zemljiščem za boljšo preglednost in planiranje občine. Razvojne stopnje določimo skladno z omejitvami, ki jih predvideva zakonodaja. Razvojne stopnje določimo na petih stopnjah, in sicer:

Preglednica 86: Razvojne stopnje.

Stopnja	Opis
1. stopnja	nezazidljivo zemljišče
2. stopnja	prostorsko neurejeno zemljišče
3. stopnja	neopremljeno in delno opremljeno zemljišče
4. stopnja	neurejeno zazidljivo zemljišče
5. stopnja	urejeno zazidljivo zemljišče

Razvojne stopnje se določi na podlagi vrednotenja parametrov stanja, ki so odvisni od: regulacije zemljišča s prostorskimi akti, drugimi sorodnimi predpisi ali splošnimi akti, opremljenosti z gospodarsko javno infrastrukturo, obstoja statusa pravnih režimov na zemljišču in dejanskega stanja.

▪ Taksa na neizkoriščena stavbna zemljišča (vir: <https://www.gov.si teme/zemljiska-politika/>, ZUreP-3)

S takso na neizkoriščena stavbna zemljišča lahko občina z namenom racionalne rabe prostora in razvoja stavbnih zemljišč določi območja, na katerih se plačuje omenjeno takso. Kot neizkoriščeno stavbno zemljišče se šteje zemljišče ki:

- je vpisano v evidenco stavbnih zemljišč kot urejeno zazidljivo zemljišče vsaj tri leta,
- na njem ni pridobljeno veljavno gradbeno dovoljenje,
- samo ali skupaj s sosednjimi zemljišči izpolnjuje pogoje glede velikosti gradbene parcele v skladu s prostorskimi akti in
- se nahaja v območju, v katerem se plačuje takso za neizkoriščena stavbna zemljišča.

S tem inštrumentom tako občina spodbuja lastnike urejenih zazidljivih zemljišč k aktivaciji teh zemljišč.

▪ **Predkupna pravica** (vir: <https://www.gov.si teme/zemljiska-politika/>, ZUreP-3)

Občine in država lahko pridobivajo lastninsko in druge pravice na zemljiščih, za potrebe izvajanja prostorskih ureditev v javnem interesu, in sicer z upravnimi ukrepi pridobivanja zemljišč in pravic na njih. Eden izmed teh inštrumentov je predkupna pravica države ali občine. Območje predkupne pravice se določi z uredbo vlade ali odlokom občinskega sveta.

▪ **Komasacije** (vir: <http://www.s-kzg.gov.si/si/komasacije/>)

S postopkom komasacije se zemljišča na določenem območju zložijo in ponovno razdelijo med prejšnje lastnike na način, da vsak dobi čimbolj zaokrožena zemljišča. Pri tem nastanejo nove samostojne parcele in se spremenijo meje obstoječih parcel.

▪ **Razlastitve** (vir: <https://www.gov.si teme/zemljiska-politika/>, ZUreP-3)

Razlastitev je en izmed upravnih ukrepov pridobivanja zemljišč in pravic na njih, s katerim občina ali država pridobi lastninsko in druge pravice na zemljiščih, za potrebe izvajanja ureditev v javnem interesu. Nepremičnina se lahko razlasti za naslednje namene:

- za gradnjo in prevzem objektov in omrežij gospodarske javne infrastrukture ter grajenega javnega dobra;
- za gradnjo in prevzem objektov za potrebe obrambe države, državnih rezerv, varnosti državljanov in njihovega premoženja ter varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami;
- za gradnjo in prevzem objektov družbene infrastrukture;
- za gradnjo neprofitnih in socialnih stanovanj.

▪ **Načrt preskrbe s stavbnimi zemljišči** (vir: ZUreP-3)

Občine so po ZUreP-3 zavezane izdelati načrt preskrbe s stavbnimi zemljišči, ki je podlaga za izvajanje drugih ukrepov zemljiške politike. Za oceno potreb po stavbnih in drugih zemljiščih se izdelajo naslednje strokovne podlage:

- analiza stanja stavbnih zemljišč iz evidence stavbnih zemljišč;
- predvideni demografski razvoj v občini;
- predvideni gospodarski razvoj po različnih gospodarskih dejavnostih;
- predvideni razvoj občinske prometne infrastrukture;
- predvideni razvoj drugih občinskih infrastrukturnih omrežij;
- potrebe po stavbnih zemljiščih za prebivanje (stanovanja vseh vrst, zlasti za dostopna najemna in socialna stanovanja);
- potrebe po stavbnih zemljiščih za gospodarske dejavnosti in centralne dejavnosti;
- potrebe po stavbnih zemljiščih za gospodarske javne službe;
- potrebe po stavbnih zemljiščih za druge sektorske načrte občine.

5.1 Komunalni prispevek

5.1.1 Stanje in težnje

Višina komunalnega prispevka v občini

Vključeni podatki/podkazalniki: skupni komunalni prispevek, komunalni prispevek za občinske javne ceste, komunalni prispevek za javno vodovodno omrežje, komunalni prispevek za javno kanalizacijsko omrežje, dolžina občinskih cest na prebivalca, dolžina javnega vodovoda na prebivalca, dolžina javne kanalizacije na prebivalca.

Komunalni prispevek je plačilo dela stroškov gradnje komunalne opreme, ki ga zavezanec ali zavezanka plača občini. ZUreP-3 je komunalni prispevek ločil na komunalni prispevek za (1) obstoječo komunalno opremo in (2) novo komunalno opremo.

Občine imajo za potrebe odmere komunalnega prispevka sprejete »Odloke o programu opremljanja«. Merila za odmero komunalnega prispevka so v občini Brda tako določena v Odloku o podlagah za odmero komunalnega prispevka za obstoječo komunalno opremo na območju občine Brda (Uradno glasilo slovenskih občin, št. 59/2021), z dne 27. 2. 2021. Ob tem je pomembno še, da so morale občine veljavne odloke o komunalnem prispevku uskladiti z novo zakonodajo najkasneje do 30.3.2021.

Za potrebe projekta smo najprej analizirali občinski odlok o programu opremljanja. Sledila pa je primerjava komunalnih prispevkov med izbranimi primerljivimi občinami, tako kot v celotnem projektu. Za razliko od številnih obstoječih študij in primerjav, ki izhajajo iz starejše zbirke podatkov, ki jo je za potrebo študije Analiza odmere komunalnega prispevka za obstoječo komunalno opremo v Sloveniji (MOP, februar 2018), pripravilo Ministrstva za okolje in prostor, smo v poročilu podatke prevzeli iz veljavnih odlokov občin. Večina občin je namreč v zadnjih letih sprejela nove odloke o programu opremljanja, s tem nove vrednosti za izračun komunalnega prispevka, medtem ko MOP-ova analiza temelji še na predhodnih odlokih, ki pa danes praviloma niso več v veljavi.

Medtem, ko analiza MOP (MOP, februar 2018), vsebuje zgolj primerjavo višine odmere po posameznih infrastrukturah, smo v poročilu o prostorskem razvoju analizo nadgradili s primerjavo odmere komunalnega prispevka glede na gostoto posamezne infrastrukture ter pripravili primerjave s primerljivimi občinami. Za primerjavo med občinami so bile izračunane vrednosti Cp in Ct pri katerih smo upoštevali tudi prispevne stopnje zavezanca, saj te znatno vplivajo na končno vrednost komunalnega prispevka za posamezno infrastrukturo.

Dodatno je bil za primerjavo izveden izračun odmere komunalnega prispevka za primer gradnje enostanovanjske hiše, neto tlorisne površine 150 m², na gradbeni parceli velikosti 500 m². Za obravnavani primer smo izračunali višino komunalnega prispevka za posamezno infrastrukturo ter skupni komunalni prispevek, v katerem nismo upoštevali komunalnega prispevka za plin ter vročevod, ki se lahko pojavi le v nekaterih občinah ter obračun katerega zavisi predvsem od lokacije gradbene parcele oziroma možnosti priklopa.

Za primerljive občine smo podatke tako prevzeli iz trenutno veljavnih odlokov in sicer:

- Gornja Radgona: Odlok o podlagah za odmero komunalnega prispevka za obstoječo komunalno opremo za območje Občine Gornja Radgona, Uradno glasilo Občine Gornja Radgona, št. 4/2020 z dne 24. 5. 2020.
- Hrpelje - Kozina: Odlok o podlagah za odmero komunalnega prispevka za obstoječo komunalno opremo za območje občine Hrpelje - Kozina, UL RS, št. 163/2021 z dne 15. 10. 2021.
- Kanal: Odlok o podlagah za odmero komunalnega prispevka za obstoječo komunalno opremo za območje Občine Kanal ob Soči, UL RS, št. 51/2021 z dne 2. 4. 2021.
- Kobarid: Odlok o podlagah za odmero komunalnega prispevka za obstoječo komunalno opremo za območje Občine Kobarid, z dne 12. 10. 2020.
- Komen: Odlok o podlagah za odmero komunalnega prispevka za obstoječo komunalno opremo na območju Občine Komen, UL RS, št. 73/2019 z dne 6. 12. 2019.
- Kranjska Gora: Odlok o podlagah za odmero komunalnega prispevka za obstoječo komunalno opremo za območje Občine Kranjska Gora, UL RS, št. 79/2019 z dne 24. 12. 2019.
- Miren - Kostanjevica: Odlok o podlagah za odmero komunalnega prispevka za obstoječo komunalno opremo za območje Občine Miren - Kostanjevica, UL RS, št. 90/2021 z dne 4. 6. 2021.

- Moravske Toplice: Odlok o podlagah za odmero komunalnega prispevka za obstoječo komunalno opremo za območje Občine Moravske Toplice, UL RS, št. 58/2022 z dne 29. 4. 2022.

Za občini Vipava nismo dobili podatkov o komunalnem prispevku, tako da je nismo vključili v primerjavo.

Analiza veljavnega odloka o programu opremljanja in o komunalnem prispevku

Odlok o podlagah za odmero komunalnega prispevka za obstoječo komunalno opremo na območju občine Brda (Uradno glasilo slovenskih občin, št. 59/2021) določa:

- preračun stroškov obstoječe komunalne opreme na enoto mere,
- merila za odmero komunalnega prispevka za obstoječo komunalno opremo.

Merila za odmero komunalnega prispevka za obstoječo komunalno opremo iz prejšnjega odstavka, določena s tem odlokom so:

- razmerje med deležem gradbene parcele stavbe (D_p) in deležem površine objekta (D_t),
- faktor namembnosti objekta (F_n),
- računski faktor površine (F_p) in
- prispevna stopnja zavezanca (ps_z).

Ta odlok določa tudi oprostitve plačila komunalnega prispevka in upoštevanje preteklih vlaganj.

Za celotno območje opremljanja upošteva enako razmerje med deležem gradbene parcele stavbe (D_p) in deležem površine objekta (D_t), ki znaša $D_p = 0,3$ ter $D_t = 0,7$.

Za določitev faktorja namembnosti pri odmeri komunalnega prispevka se objekte razvrsti po namembnosti objekta, pri tem pa se za posamezne vrste objektov uporabi različne vrednosti faktorja namembnosti. Objekti se razvrščajo glede na dejavnosti v skladu s predpisi, ki urejajo uvedbo in uporabo enotne klasifikacije vrst objektov in določitev objektov državnega pomena. Zaradi funkcionalno zaokroženo območje, na katerem se nahaja več med seboj povezanih stavb oziroma gradbenih inženirskih objektov, je treba vsakega od teh objektov razvrstiti kot ločeno enoto. Po Odloku se faktorjev namembnosti določi za vso komunalno opremo. Določi pa se po kriterijih oziroma glede na vrsto objekta.

Preglednica 87: Določitev faktorjev namembnosti glede na vrsto objekta (Odlok, 2019).

Oznaka v klasifikaciji objektov CC-SI *	Vrsta objekta	Faktor namembnosti ($F_{namembnosti}$)
1110	Enostanovanjske stavbe	1,00
1121	Dvostanovanjske stavbe	1,10
1122	Tri in večstanovanjske stavbe	1,30
113	Stanovanjske stavbe za posebne družbene skupine	1,30
121	Gostinske stavbe	1,30
122	Poslovne in upravne stavbe	1,30
123	Trgovske stavbe in stavbe za storitvene dejavnosti	1,30
124	Postajna poslopja, terminali, stavbe za izvajanje komunikacij ter z njimi povezane stavbe	0,70
1251	Industrijske stavbe	1,10
1252	Rezervoarji, silosi in skladiščne stavbe	0,70
126	Stavbe za splošnega družbenega pomena	0,70
127	Druge nestanovanjske stavbe	0,70
GRADBENI INŽENIRSKI OBJEKTI		0,40
DRUGI GRADBENI POSEGI		0,50

* OPOMBA: Oznake CC-SI so v skladu z Uredbo o klasifikaciji vrst objektov in objektih državnega pomena (Uradni list RS, št. 109/11).

Stroški obstoječe komunalne opreme po posameznih vrstah, preračunani na enoto mere, to je na meter gradbene parcele (C_p) in na meter bruto tlorisne površine objekta (C_t), so določeni na podlagi pravilnika, s katerim so opredeljeni povprečni stroški opremljanja stavbnih zemljišč s posameznimi vrstami komunalne opreme na enoto mere (preglednica 88).

Preglednica 88: Določitev C_{pi} in C_{ti} za posamezno vrsto komunalne opreme.

Vrsta komunalne opreme	C_{pi} (v EUR/m ²)	C_{ti} (v EUR/m ²)
vodovodno omrežje	6,50	17,00
kanalizacijsko omrežje	5,40	11,00
cestno omrežje	17,50	48,00
Javne površine	0,70	2,00

Prispevne stopnje zavezanca določajo, kolikšen delež stroškov plača zavezanec. Podane so v preglednici 89.

Preglednica 89: Prispevne stopnje zavezanca po veljavnem odloku (2021).

Vrsta komunalne opreme	Prispevna stopnja zavezanca (p_{sz}) [%]
vodovodno omrežje	51
kanalizacijsko omrežje	56
cestno omrežje	27
Javne površine	11

Skupni komunalni prispevek oziroma znesek, ki se ga odmeri zavezanecu predstavlja vsota vseh komunalnih prispevkov za posamezne vrste komunalne opreme. Odlok določa še nekatere posebne primere obračuna komunalnega prispevka in predpisuje način oziroma postopek odmere komunalnega prispevka.

Zaradi primerjave s prejšnjim odlokom smo vrednosti iz veljavnega odloka prilagodili. Pri izračunu vrednosti C_p in C_t smo upoštevali prispevne stopnje zavezanca ter vrednosti C_t za bruto tlorisno površino iz veljavnega odloka prilagodili na neto tlorisne površine objekta. Tako smo za občino Brda dobili preračunane vrednosti, ki so predstavljene v preglednici 90. Tako imamo primerjavo, kako se je spremenila odmera. Iz primerjave je razvidno, da so po novem odloku odmere ostale skoraj enake, prišlo je do minimalnih razlik.

Preglednica 90: Povprečni stroški opremljanja, prilagojeni na staro zakonodajo in primerjava vrednosti starega in novega odloka.

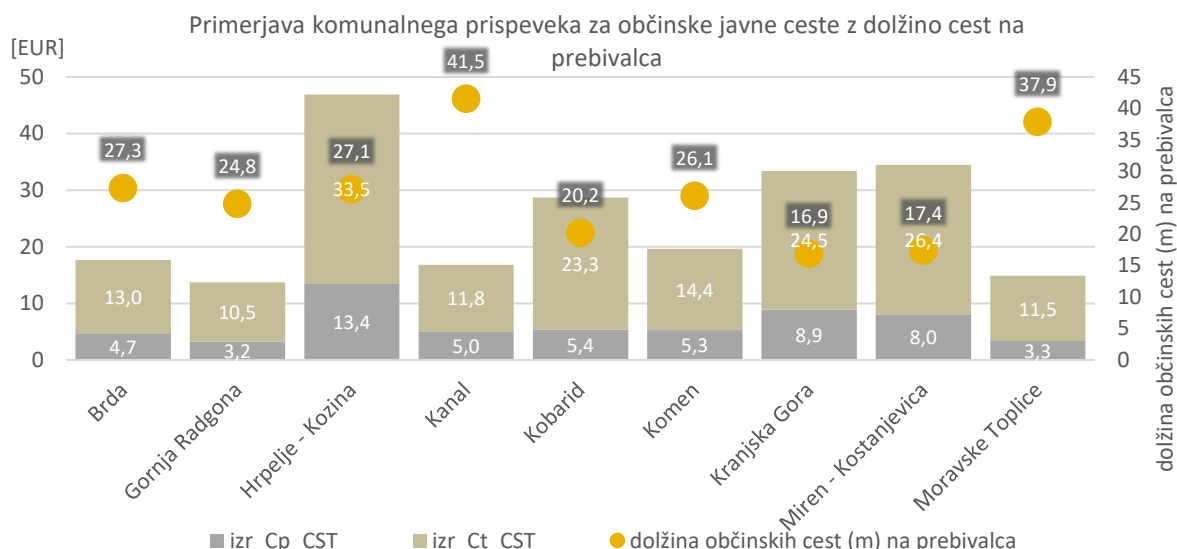
Vrsta komunalne opreme	Odlok, 2021 (preračunano na star sistem)		Odlok, 2011 oz. dopolnitve odloka 2013.	
	C_{pi} (v EUR/m ²)	C_{ti} (v EUR/m ²)	C_{pi} (v EUR/m ²)	C_{ti} (v EUR/m ²)
prometno omrežje	4,73	15,55	5,11	13,85
kanalizacijsko omrežje	3,02	7,39	3,41	6,44
vodovodno omrežje	3,32	10,40	3,31	9,44
omrežje javnih površin	0,08	0,26	0,00	0,00

Komunalni prispevek za občinske javne ceste

Primerjava višine komunalnega prispevka za posamezno javno gospodarsko infrastrukturo je mogoča na podlagi podatkov prevzetih iz posameznih občinskih odlokov. Povzemamo in prikazujemo stroške na enoto parcele C_p (EUR/m²) in enoto bruto tlorisne površine C_t (EUR/m²) za posamezno komunalno opremo, pri čemer smo za posamezno vrsto komunalne infrastrukture upoštevali tudi prispevne stopnje zavezanca, saj so te med občinami različne. Pomenijo pa kakšen delež stroškov komunalnega opremljanja pokriva zavezanec.

Velja opozoriti, da tako izračunan C_{pi} in C_{ti} še ne podajata dejanske vrednosti komunalnega opremljanja, za to je potrebno upoštevati še v programu opremljanja občine opredeljene parametre, kot so: razmerje med deležem gradbene parcele (D_p) in deležem bruto tlorisne površine objekta (D_t), ki se upošteva pri izračunu komunalnega prispevka v posamezni občini, pa tudi faktor namembnosti.

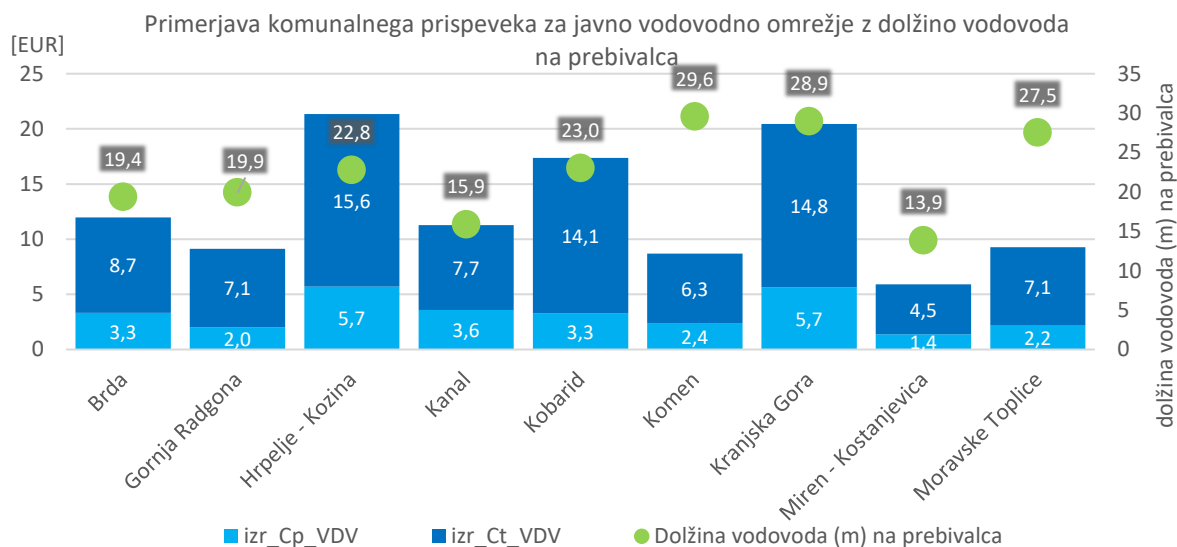
Primerjava komunalnega prispevka (C_{pi} in C_{ti}) za občinske javne ceste z dolžino cest na prebivalca pokaže, da ima najvišjo odmero občina Hrpelje – Kozina, ki nima največje dolžine cest na prebivalca. Le to ima občina Kanal (41,5 m/preb.), ki pa ima enega najnižjih komunalnih prispevkov. Občina Brda ima četrti najnižji komunalni prispevek za ceste. Višina predpisanih stroškov opremljanja se torej ne odraža nujno v dolžini občinskih cest na prebivalca.

Shema 152: Primerjave komunalnega prispevka za občinske javne ceste z dolžino cest na prebivalca za izbrane občine.

Komunalni prispevek za javno vodovodno omrežje

Primerjava vrednosti stroškov opremljanja (Cp_VDV in Ct_VDV) za javno vodovodno omrežje z dolžino vodovoda na prebivalca pokaže, da je višina stroškov opremljanja med primerjanimi občinami nekoliko bolj uravnotežena kot pri občinskih javnih cestah, vendar vseeno prihaja do določenih izjem. Obseg oziroma dolžina vodovoda na prebivalca se ne odraža vedno v višini predpisanih stroškov opremljanja. Če pogledamo na primer odmero v občini Komen, ki ima največjo dolžino vodovoda na prebivalca (29,6 m), je ta skoraj najnižja med primerjanimi občinami. Na drugi strani je na primer občina Hrpelje - Kozina z 22,8 m vodovoda na prebivalca in najvišjo odmero med primerjanimi občinami. Občina Brda ima ob 19,4 m vodovoda na prebivalca četrto najvišjo odmero med izbranimi občinami.

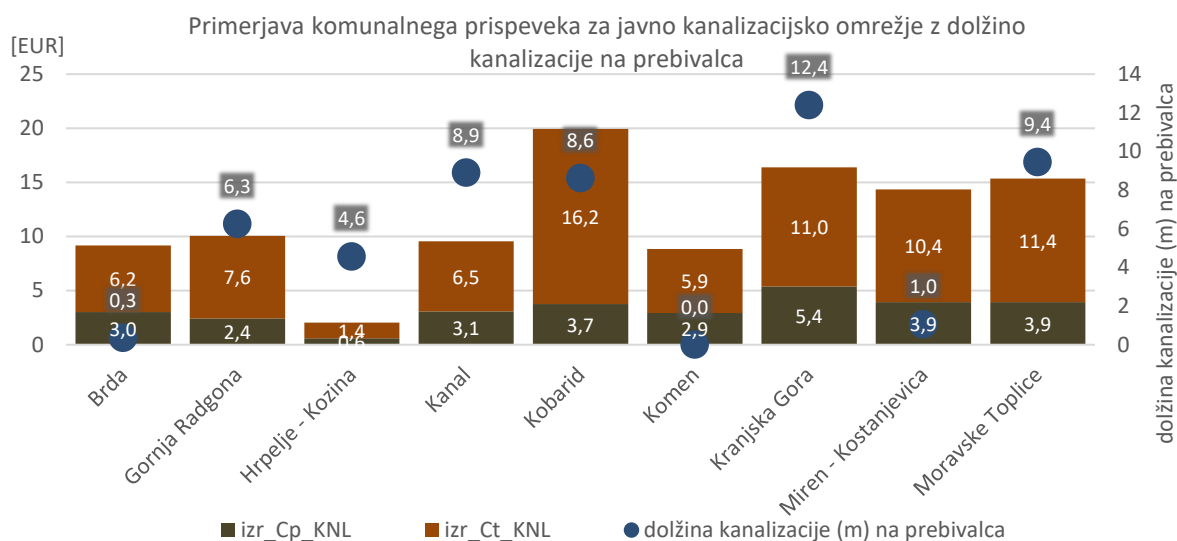

Shema 153: Primerjave komunalnega prispevka za javno vodovodno omrežje z dolžino vodovoda na prebivalca za izbrane občine.

Komunalni prispevek za javno kanalizacijsko omrežje

Podatki o dolžini kanalizacije na prebivalca so po občinah bistveno bolj podobni, kot podatki dolžine cest in vodovoda na prebivalca. To je posledica dejstva, da se s kanalizacijskim omrežjem opremljajo le strnjena območja poselitve. Ne glede na gostoto kanalizacijskega omrežja pa so predpisani stroški opremljanja z kanalizacijskim omrežjem po primerjanih občinah bistveno različni.

Primerjava stroškov (Cpi in Cti) na enoto za javno kanalizacijsko omrežje z dolžino kanalizacije na prebivalca pokaže, da ima občina Brda tretji najnižji komunalni prispevek. Najvišjega beleži občina Kobarid, ki ima četrto največjo dolžino kanalizacije na prebivalca (8,6 m). Najnižji prispevek pa beleži občina Hrpelje - Kozina, ki ima 4,6 m kanalizacije na prebivalca.

Shema 154: Primerjave komunalnega prispevka za javno kanalizacijsko omrežje z dolžino kanalizacije na prebivalca za izbrane občine.

Skupni komunalni prispevek

Na grafu je s stolpci prikazan okvirni seštevek Cpi in Cti za vse komunalne opreme za izbrane primerljive občine. Sestavljeni stolpec prikazuje seštevek stroškov opremljanja na enoto parcele Cp (EUR/m²) in stroškov opremljanja na enoto neto tlorisne površine objekta Ct (EUR/m²), ki bi bil opremljen z vso gospodarsko javno infrastrukturo.

Ta seštevek še ne predstavlja dejanskega komunalnega prispevka na m² parcele oziroma objekta. Komunalni prispevek na m² stavbnega zemljišča ali gradbene parcele prikazuje svetlo zelena linija, komunalni prispevek na m² neto tlorisne površine objekta pa oranžna črta. Komunalni prispevek KP_SUM_P in KP_SUM_T se izračuna z upoštevanjem predpisanega razmerja, ki določa delež parcele (Dp) in delež neto tlorisne površine (Dt), ki se upošteva pri izračunu komunalnega prispevka.

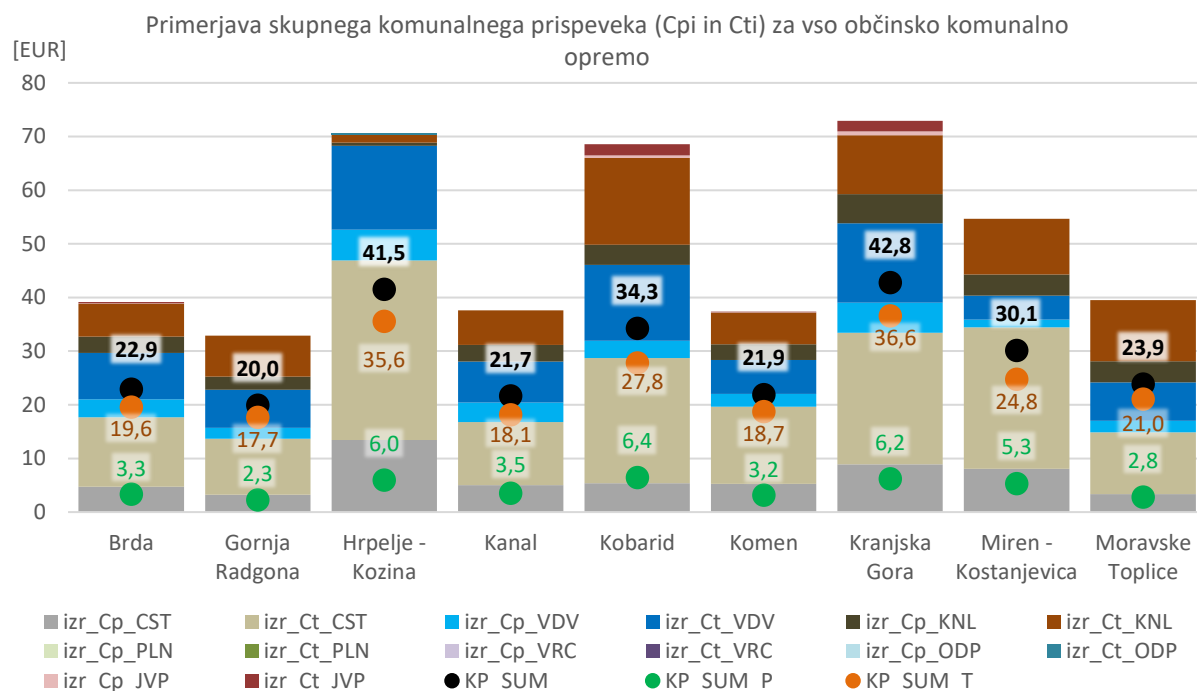
Končni seštevek prikazuje črna črta, vendar pa je ta vrednost zgolj informativna, saj pravilno odmero komunalnega prispevka dobimo z vsoto zmnožka Cp za posamezno infrastrukturo in površino gradbene parcele in zmnožka Ct za posamezno infrastrukturo in neto tlorisno površino objekta. Kljub vsemu pa lahko vrednost seštevka vzamemo za ustrezno primerjavo višine komunalnega prispevka za polno opremljeno zemljišče v posamezni občini.

Izvedli smo primerjavo skupnega komunalnega prispevka (Cpi in Cti) za vso komunalno opremo. Med izbranimi primerljivimi občinami ima občina Brda sredinsko vrednost odmere med primerjanimi občinami.

Najvišji prispevek beležita občini Kranjska Gora in Hrpelje – Kozina, najnižji pa občina Gornja Radgona.

Razlike med višinami komunalnega prispevka med občinami so res velike in verjetno ne odražajo v celoti kvalitete in dejanske gostote komunalne opreme oziroma stroškov komunalnega opremljanja.

Glede na izvedeno analizo ocenjujemo, da višina komunalnega prispevka v občini Brda glede na primerjane občine ne izstopa pri nobeni vrsti komunalne opreme.

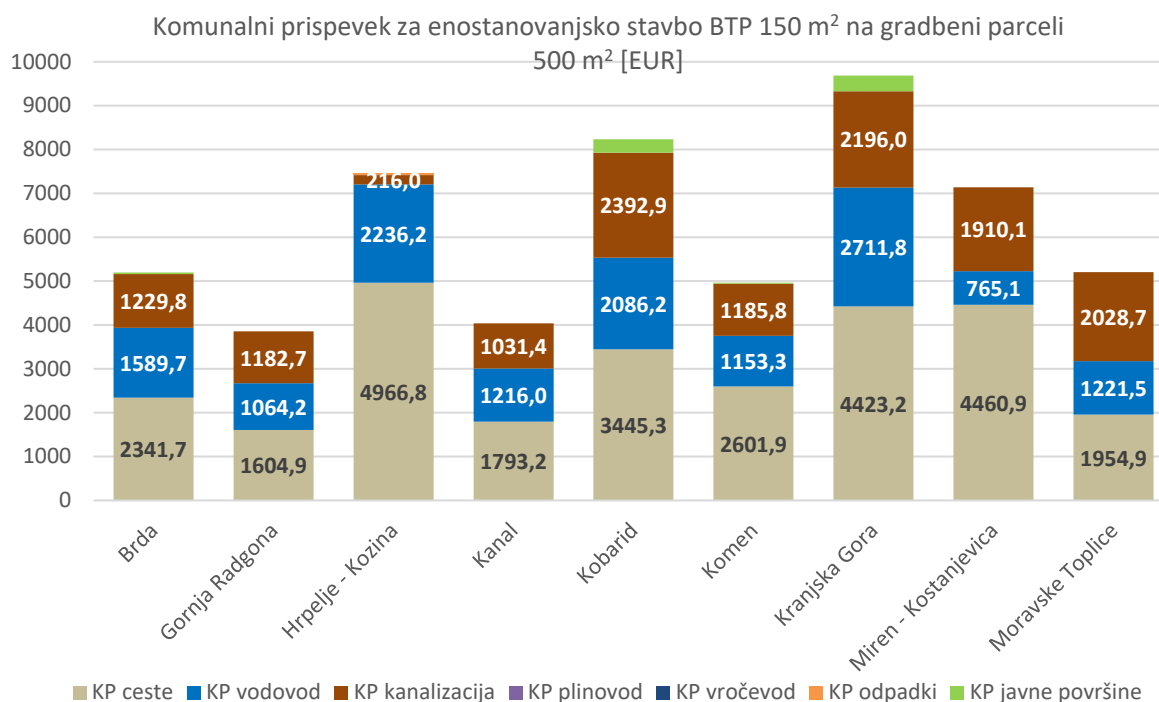
Shema 155: Skupni komunalni prispevek za vso komunalno opremo za izbrane občine.

Predvsem zaradi lažje primerljivosti analiziranih odlokov ter podatkov smo v poročilo vključili še primer izračuna stroškov komunalnega prispevka za primer načrtovanja oz. gradnje stanovanjske nepremičnine. Gre za primer enostanovanjske hiše, neto tlorisne površine 150 m², na gradbeni parceli velikosti 500 m². Za obravnavani primer smo izračunali višino komunalnega prispevka za posamezno infrastrukturo ter skupni komunalni prispevek. Izračun komunalnega prispevka za obravnavano stanovanjsko nepremičnino je povzet v preglednici 91.

Preglednica 91: Komunalni prispevek za enostanovanjsko stavbo NTP 150 m² na gradbeni parceli 500 m².

Vrsta komunalne opreme	Komunalni prispevek [EUR]
Cestno omrežje	2.341,71
Kanalizacijsko omrežje	1.229,76
Vodovodno omrežje	1.589,67
Javne površine	39,27
Skupaj	5.200,41

Primerjavo s komunalnim prispevkom v preostalih primerljivih občinah podaja shema 156. Pri tem smo upoštevali le osnovne vrste komunalne opreme, brez vročevoda in plinovoda, zaradi primerljivosti med občinami. Za enako stanovanjsko nepremičnino bi v posamezni primerljivi občini plačali izrazito različne komunalne prispevke. Medtem, ko bi za tovrstno nepremičnino v občini Brda plačali 5.200 EUR komunalnega prispevka, bi najvišji komunalni prispevek plačali v občini Kranjska Gora (9.688 EUR), najnižjega pa v občini Gornja Radgona (2.491 EUR).

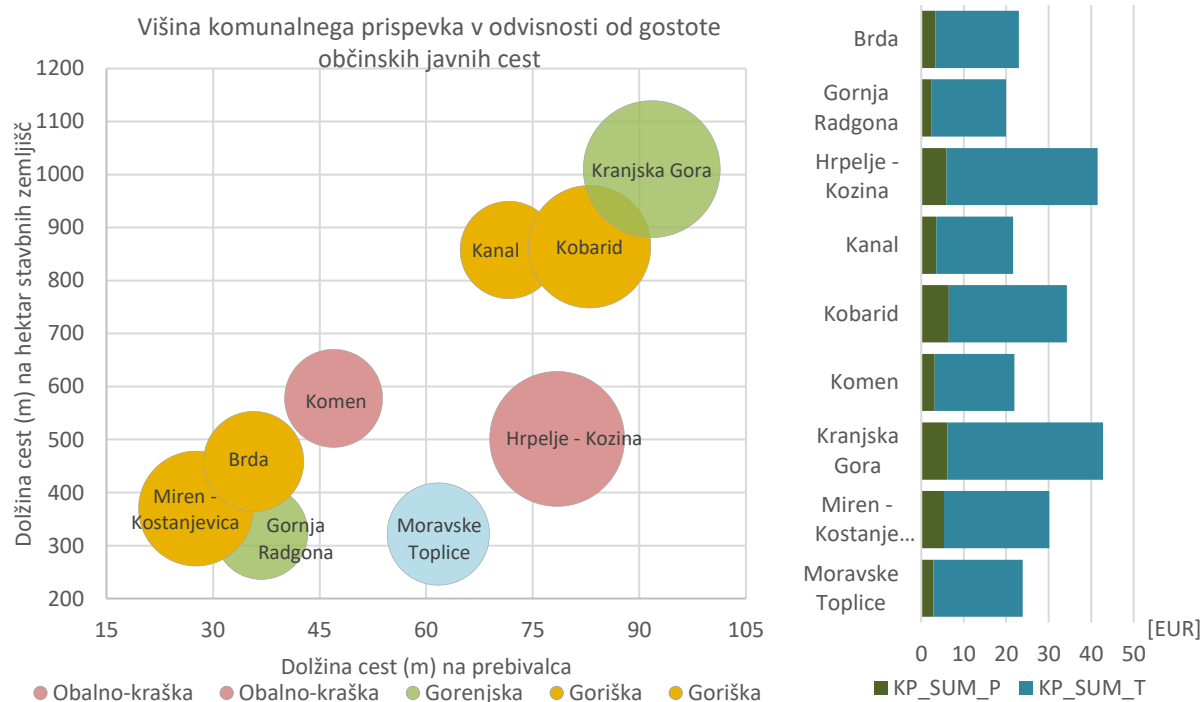

Shema 156: Skupni komunalni prispevek za vso komunalno opremo za izbrane občine.

5.1.2 Skupna ocena ustreznosti komunalnega prispevka

Za skupno oceno odmere bomo prikazali še en graf primerjave med občinami, ki prikazuje višino komunalnega prispevka v odvisnosti od gostote občinskih javnih cest. Prav ceste predstavljajo namreč najbolj razširjeno, pa tudi najdražjo infrastrukturo za gradnjo in vzdrževanje. Ker je dostop do javne ceste obvezna komunalna oprema in ker ima vsaka stavba dostop do javne ceste je gostota cest najboljši kazalnik racionalne rabe stavbnih zemljišč oziroma gostote opremljenosti. Gostoto opremljenosti prikazujemo z dvema kazalnikoma:

- dolžino občinskih javnih cest na prebivalca (x os) in
- dolžino občinskih javnih cest na površino (ha) stavbnih zemljišč (y os).

Shema 157: Višina komunalnega prispevka v odvisnosti od gostote občinskih javnih cest.

Velikost kroga na grafu prikazuje skupno vrednost komunalnega prispevka (glej prejšnje poglavje), barva kroga pa pripadnost občine posamezni statistični regiji. Na desni strani vidimo razmerje med deležem komunalnega prispevka na m² glede na gradbeno parcelo in glede na neto tlorisno površino objekta.

Primerjava dolžine cestnega omrežja, kaže najmanjše dolžine (in s tem najvišjo gostoto) na prebivalca in na površino stavbnih zemljišč v občini Miren - Kostanjevica, najnižjo gostoto glede na stavbna zemljišča in na prebivalca pa v občini Kranjska Gora.

Občina Brda je po obeh kazalnikih najbolj primerljiva z občinama Miren - Kostanjevica in Gornja Radgona. Pri tem ima Miren - Kostanjevica višjo odmero od Brd, Gornja Radgona pa nižjo.

5.1.3 Predlogi za prilagoditev odmere komunalnega prispevka

Višina komunalnega prispevka bi morala prioriteto zagotavljati finančno vzdržnost komunalnega opremljanja. Komunalno opremljanje se financira iz občinskih proračunov in deloma v zadnjih letih (predvsem kanalizacija) iz sredstev evropskih skladov. Iz državnih sredstev se občinska komunalna oprema ne gradi. Komunalni prispevek tako predstavlja praktično edini »namenski vir« za komunalno opremljanje. V kolikor je komunalni prispevek nizek, se komunalno opremljanje financira iz drugih finančnih virov, kar pa pomeni, da praviloma zmanjkuje sredstev za komunalno opremljanje, kar dolgoročno znižuje stopnjo in kvaliteto komunalne opremljenosti.

Komunalni prispevek bi moral biti uporabljen kot mehanizem zemljiške politike za usmerjanje poselitve po prioritetenih planskih območjih. Občina bi lahko delno s komunalnim prispevkom stimulirala ali destimulirala določene urbanistične razvojne parametre. Mehanizem komunalnega prispevka je za izvajanje zemljiške politike znotraj posamične občine sicer zelo okoren, saj je mogoče usmerjati prostorski razvoj zgolj skozi različna obračunska območja in faktor dejavnosti, pa še tam so pravila zelo omejena.

Glede na ugotovitve analize menimo, da je komunalni prispevek v občini Brda primerjalno ustrezen. V primerjavi s starim odlokom so nove vrednosti ostale skoraj enake. Odmera se zaračunava po odloku, ki je bil sprejet v letu 2021, zato je menimo, da odraža trenutne potrebe in želje občine glede nadaljnjega razvoja.

5.2 Nadomestilo za uporabo stavbnega zemljišča

5.2.1 Stanje in težnje

Višina odmere NUSZ

Vključeni podatki/podkazalniki: skupna odmera NUSZ, skupna odmera NUSZ za fizične in pravne osebe, odmera NUSZ na prebivalca, odmera NUSZ za fizične osebe na m² stanovanjskih površin stavb v občini, odmera NUSZ za pravne osebe na m² poslovnih površin stavb v občini, razmerje med odmero NUSZ za pravne osebe in odmero za fizične osebe

Nadomestilo za uporabo stavbnega zemljišča (NUSZ) predstavlja v razvojnih in poselitveno močnih občinah enega ključnih samostojnih prihodkov občine. V Sloveniji se NUSZ uporablja kot davek na nepremičnine. NUSZ se pobira od zazidanih in nezazidanih stavbnih zemljišč.

Zazidano stavbno zemljišče

Pri stavbnih zemljiščih je najpomembnejša členitev na zazidana in nezazidana. Z vidika zemljiške politike je predvsem pomembna predpostavka, da so zazidana stavbna zemljišča že izrabljena, in torej ne predstavljajo več prostega stavbnega fonda za prostorski razvoj. Ta predpostavka ni v celoti pravilna, vendar lahko v splošnem trdimo, da večino fonda za razvoj pokrivajo nezazidana stavbna zemljišča (angl. *greenfield*) in tista zazidana zemljišča, ki so predmet prenove (angl. *brownfield*).

Obseg zazidanih stavbnih zemljišč je torej za zemljiško politiko pomemben, saj definira fond zemljišč, ki je z vidika razvoja obstoječih dejavnosti v prostoru ustrezen, skladen z razvojnimi cilji in načrti ter kot tak zaželen. Za določitev obsega zazidanih stavbnih zemljišč bi bilo nujno potrebno razčistiti problematiko v zvezi z določanjem in evidentiranjem funkcionalnega (pripadajočega) zemljišča stavbe. Ta presega vsebinsko pričujočega prispevka, je pa v zadnjih letih predmet obširnih strokovnih razprav, ki jih je še dodatno spodbudilo določanje pripadajočih zemljišč večstanovanjskih objektov po ZVETL.

Nezazidano in nepozidano stavbno zemljišče

Nezazidana stavbna zemljišča so najpomembnejši del prostorskega fonda za razvoj novih investicij v prostoru. Skladno z načelom prostorskega načrtovanja se prostorski razvoj usmerja in načrtuje na prostih, degradiranih in nezadostno izkoriščenih površinah znotraj obstoječih naselij. Določitev obsega nezazidanih stavbnih zemljišč je torej za izvajanje zemljiške politike ključna.

Prav glede definicije nezazidanih stavbnih zemljišč vlada v slovenskem prostoru največja terminološka zmeda. Definicija nezazidanega stavbnega zemljišča je namreč v predpisih (hkrati z definicijo zazidanega stavbnega zemljišča) vzpostavljena za potrebe NUSZ. Z razvojem NUSZ in s tem povezano pravno prakso se je oblikovalo stališče, da med nezazidana stavbna zemljišča, ki so lahko predmet odmere nadomestila, sodijo le tista nezazidana stavbna zemljišča, ki so komunalno opremljena in na katerih je dopustna gradnja stavb.

Takšna definicija pa ne odraža dejanskih potreb zemljiške politike. Z vidika ustreznega usmerjanja prostorskega razvoja bi bilo treba določiti celoten obseg nezazidanih stavbnih zemljišč ter jih naknadno razdeliti po razvojnih stopnjah glede na opremljenost in ustreznost za gradnjo stavb.

ZUreP-2 je uvedel v sistem pojem »nepozidano stavbno zemljišče«, ki pa ima drugačno definicijo kot nezazidano stavbno zemljišče za odmero NUSZ. Nepozidano stavbno zemljišče po ZUreP-2 je zemljiška parcela oziroma več zemljiških parcel ali njihovih delov, ki so z občinskim prostorskim aktom namenjene za graditev objektov in niso pozidana zemljišča. Zurep-3 je definicijo prevzel.

Vloga NUSZ kot instrumenta zemljiške politike

Sistemske je NUSZ zastarelo in pravno slabo urejeno, v praksi pa v različnih občinah tudi zelo različno uporabljeno. Slaba in nejasna je zakonska podlaga, neurejeni so občinski odloki, ki v mnogih primerih sploh niso usklajeni z zakonom. Neustrezne so tudi evidence za odmero nadomestila. Na slabo pravno urejenost nadomestila jasno kaže tudi veliko število odločb Ustavnega sodišča RS, ki pa so na srečo, v zvezi z odmero nadomestila, vsaj vzpostavile nekaj ustavnopravne prakse.

Vendar pa bi lahko, kljub zastarelosti, sistem odmere nadomestila v veliki meri omogočal izvajanje zemljiške politike. Skladno z Zakonom o stavbnih zemljiščih lahko občine v sistem odmere nadomestila vključijo naslednje kriterije: lego (lokacije) stavbnega zemljišča, zazidanost oziroma nezazidanost, komunalno opremljenost, namembnost in smotrno izkoriščenost ter izjemne ugodnosti lokacije v zvezi s pridobivanjem dohodka.

Smiselna uporaba naštetih kriterijev omogoča veliko fleksibilnost uporabe nadomestila za potrebe izvajanja zemljiške politike. Prav zloraba takšne fleksibilnosti pa je povzročila številne anomalije v sistemu, praviloma izven zakonskih določb. Višja ali nižja odmera nadomestila je namreč dopustna le v primerih, ko je mogoče takšno odmero ustrezno utemeljiti s povečanimi stroški rabe in vzdrževanja teh zemljišč. Kršitev tega načela je bila tudi najbolj pogost razlog za razveljavitev posameznih določb občinskih odlokov o nadomestilu s strani Ustavnega sodišča. Zaradi različnih obravnav istovrstnih ali sorodnih primerov se vseskozi postavlja tudi vprašanje enakosti obravnave zavezancev pred zakonom.

Eno ključnih vprašanj, ki se pojavlja ob vzpostavitvi novega davka na nepremičnine, je prav obseg fleksibilnosti tega instrumenta za potrebe izvajanja zemljiške politike. Nekatere cilje vzpostavitve davka, kot so enostavnost, razumljivost in preglednost sistema, bo težko uveljaviti ob hkratni potrebi po uporabi davka kot ukrepa zemljiške politike. Z vidika preglednosti, učinkovitosti in nizkih stroškov administriranja davka bi bilo torej bolje uvesti robusten sistem davka, z najširšo davčno osnovo, enostavnim sistemom davčnih stopenj in kar najmanj izjemami. Kot splošen ukrep zemljiške politike bi bilo mogoče dopustiti občinam variabilno davčno stopnjo za različne namembnosti, seveda v vnaprej predpisanem okviru, kar bi lahko omogočalo na primer spodbudo gradnje stanovanj na demografsko ogroženih območjih ali določenih dejavnosti na gospodarsko nerazvitih območjih. Na ta način bi se vsaj delno vzpostavila tudi prostorska konkurenčnost občin.

V kolikor bi želeli davek uporabiti za izvajanje zemljiške politike, pa bi morali občinam dati možnost za povečanje ali zmanjšanje davka, predvsem na območjih nezazidanih stavbnih zemljišč in na območjih, namenjenih prenovi. Ta možnost pa ne bi smela biti uporabljena kot splošen ukrep, ampak bi morala omogočati izvajanje ukrepa za posamezna območja ali celo za posamezne nepremičnine. Ta območja bi morala biti določena s prostorskimi načrti, prek katerih bi bil ugotovljen in sprejet splošni javni interes. Jasno bi morali biti navedeni tudi razlogi za uvedbo ukrepa in utemeljena njegova sorazmernost. Zaradi potrebe po veliki fleksibilnosti bi bilo smiselno ta ukrep uvesti kot poseben instrument zemljiške politike, neodvisno od davka na nepremičnine.

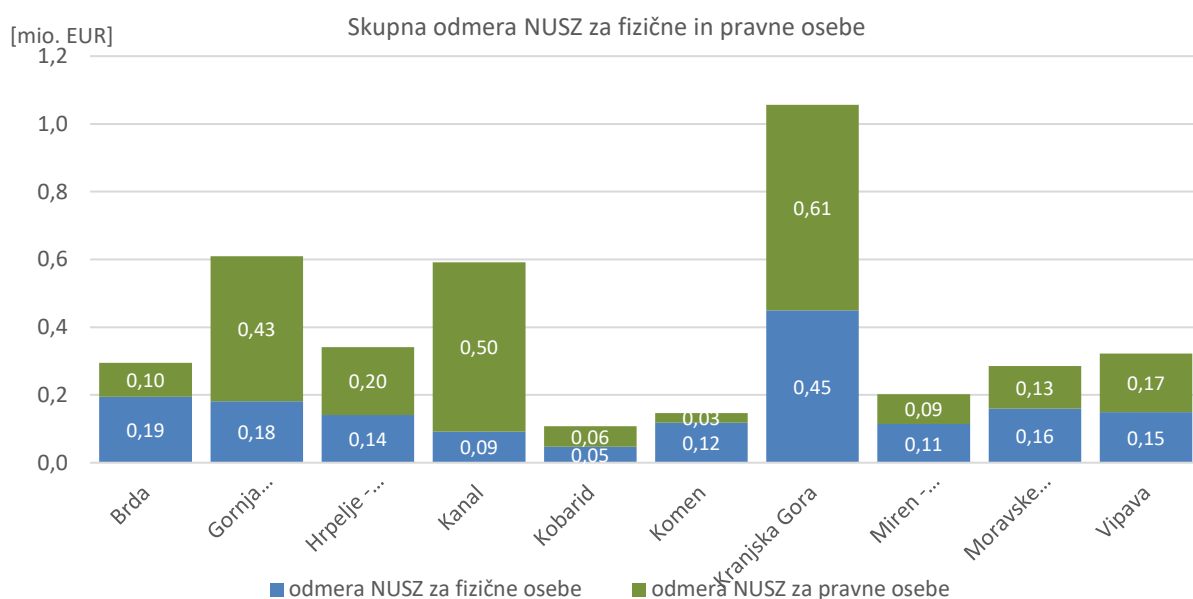
Pred obravnavo kazalnikov za analizo odmere NUSZ je treba pojasniti nekaj specifik za obračun NUSZ:

1. NUSZ za zazidana stavbna zemljišča se ne odmerja od površine zazidanega stavbnega zemljišča, kot bi lahko napačno razumeli iz imena odmere, pač pa od stanovanjske ali poslovne površine stavbe.
2. NUSZ za nezazidana stavbna zemljišča se ne odmerja od vseh nezazidanih stavbnih zemljišč ampak le od tistih nezazidanih stavbnih zemljišč, na katerih je dopustna gradnja stavb in so komunalno opremljena.
3. NUSZ za zazidana stavbna zemljišča se lahko za poslovne površine odmeri tudi od poslovnih površin, ki predstavljajo nezahtevne stavbe ali gradbeno inženirske objekte, ki jih poslovni subjekt koristi kot »odprte poslovne površine« (npr. odprta skladišča, najemna tržna parkirišča ipd.).
4. Pri odmeri NUSZ se praviloma upošteva tudi opremljenost z občinsko gospodarsko javno infrastrukturo (komunalno opremo) – ceste, kanalizacija, vodovod, javne površine ipd.
5. Občina lahko upošteva dodatno obremenitev z NUSZ na izjemno ugodnih lokacijah za poslovno dejavnost;
6. NUSZ se ne odmerja od površin vseh stavb (zazidana stavbna zemljišča) in vseh nezazidanih stavbnih zemljišč, ker so nekatere predmet oprostitve.

Skupna odmera NUSZ, ločeno za fizične in z pravne osebe

Skupna odmera NUSZ za primerljive občine nam pove zgolj odmero po posameznih občinah. Ker so občine tako po velikosti, površini, količini stavbnih zemljišč, pozidanosti in številu prebivalcev raznolike je ta podatek zgolj izhodišče za razumevanje ostalih kazalnikov, ki so bolj primerljivi.

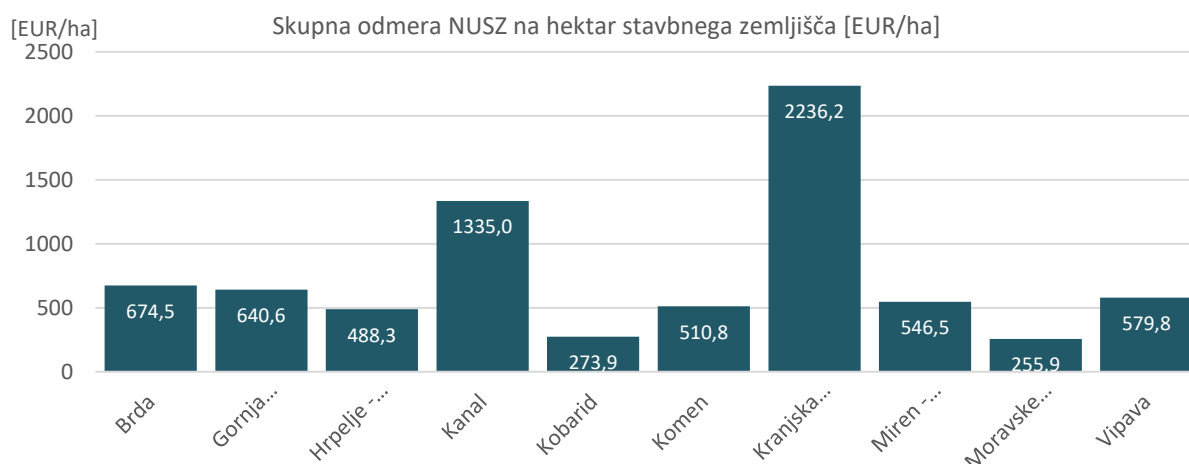
V podatkovni bazi podjetja Locus imamo podatke zbrane za leto 2018. Ti podatki so uporabljeni za primerjavo med občinami. Primerjava med izbranimi občinami pokaže daleč najvišjo odmero NUSZ med primerjanimi občinami za občino Kranjska Gora, vse ostale izkazujejo bistveno nižjo odmero. Občina Brda je v spodnji polovici med primerjanimi občinami. Pri tem je odmera za fizične osebe 2-krat višja kot za pravne osebe.

Shema 158: Odmera NUSZ za fizične in pravne osebe v izbranih občinah (mio. EUR).

Skupna odmera NUSZ na hektar stavbnega zemljišča

Kazalnik skupne odmere NUSZ na hektar stavbnega zemljišča nam lahko prikaže zelo okvirno razmerje med skupno odmero in količino stavbnih zemljišč. Ob tem je treba poudariti, da se NUSZ ne odmerja za vsa stavbna zemljišča, tako da kazalnik ni nujno popolnoma primerljiv med primerjanimi občinami.

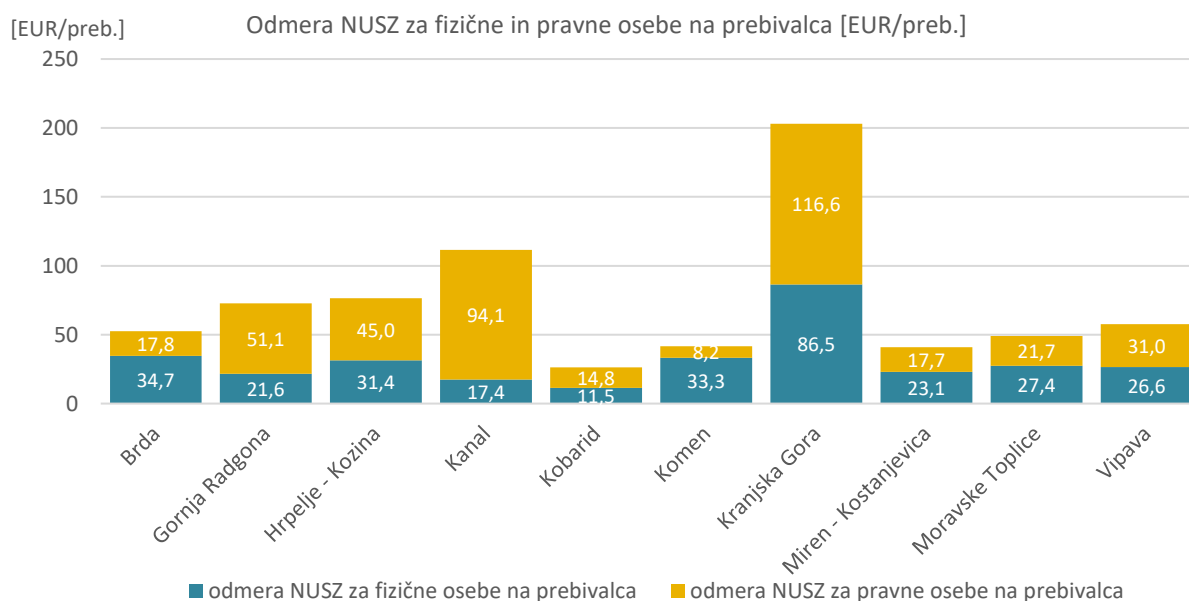
Shema 159: Skupna odmera NUSZ na hektar stavbnega zemljišča v izbranih občinah.

Visoka vrednost kazalnika pomeni, da ima občina visoko odmero NUSZ ali pa da ima izrazito majhno količino stavbnih zemljišč glede na odmero NUSZ. Visoka vrednost bi torej lahko pomenila sorazmerno majhno število komunalno neopremljenih zemljišč, ki niso predmet odmere.

Rezultati kažejo, da ima najvišji kazalnik občina Kranjska Gora, občina Brda pa je na tretjem mestu med primerjanimi občinami.

Skupna odmera NUSZ na prebivalca občine

Skupna odmera NUSZ na prebivalca tudi ni povsem ustrezen kazalnik za primerjavo. Vsi prebivalci namreč niso lastniki nepremičnin in s tem zavezanci za plačilo nadomestila. Praviloma so odmere NUSZ tudi bistveno višje za pravne osebe kot za fizične osebe oziroma prebivalce. Kljub vsemu pa kazalnik bolje kaže samo razmerje med odmero nadomestila kot le primerjava same odmere in ga lahko štejemo kot enega krovnih kazalnikov odmere NUSZ.

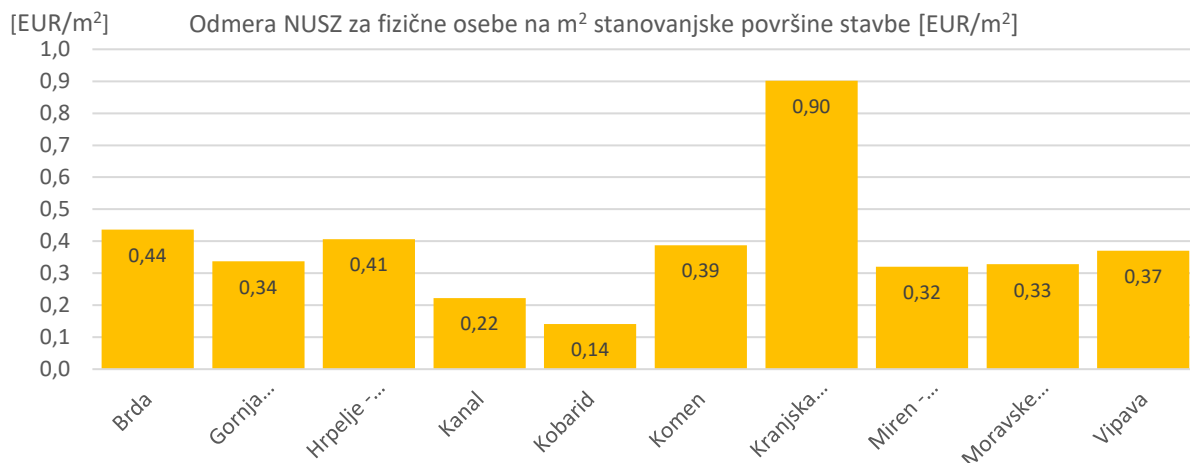

Shema 160: Odmera NUSZ za fizične in pravne osebe na prebivalca v izbranih občinah (%).

Primerjava kaže, da ima občina Brda drugo najvišjo odmero za fizične osebe na prebivalca in na drugi strani sedmo najvišjo za pravne na prebivalca. Občina tako bolj bremeni fizične kot pravne osebe.

Odmera NUSZ za fizične osebe na m² stanovanjskih površin stavb v občini

Še najbolj natančen kazalnik, ki ga lahko izračunamo iz javno objavljenih podatkov, je odmera NUSZ za fizične osebe na m² stanovanjskih površin stavb v občini. Podatki o površini stanovanjskih površin stavb so povzeti iz katastra stavb oziroma registra nepremičnin, ki ga vodi GURS. Ker bi večina stanovanj morala biti predmet odmere NUSZ, kazalnik primerno kaže višino NUSZ v občini za stanovanjski namen.

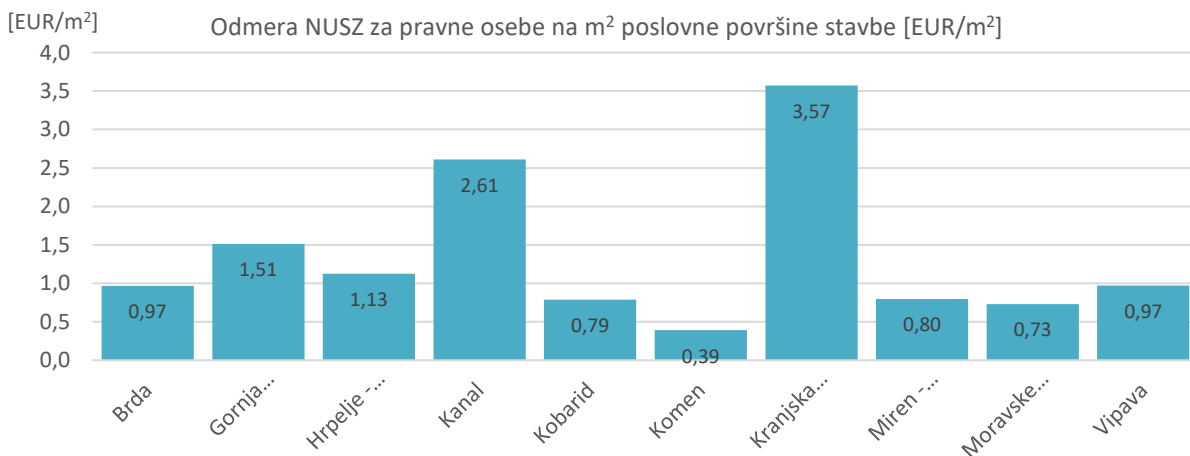
Shema 161: Odmera NUSZ za fizične osebe na m² stanovanjske površine v izbranih občinah.

Kazalnik kaže, da je odmera NUSZ za fizične osebe za stanovanjske površine v stavbah v občini Brda med najvišjimi (0,44 EUR/m²/leto). Višjo vrednost ima le občina Kranjska Gora (0,90 EUR/m²/leto), ki tako najbolj obremenjuje stanovanjske površine. Na drugi strani imata najnižjo vrednost kazalnika občini Kobarid in Kanal, ki imata obe nižjo odmero od 0,30 EUR/m²/leto. Občina Brda tako sodi med občine, ki sorazmerno visoko obremenjuje stanovanjske površine, kar smo ugotovili tudi s prejšnjim kazalnikom.

Odmera NUSZ za pravne osebe na m² poslovnih površin stavb v občini

Podobno, vendar morda nekoliko manj natančno, se izkazuje kazalnik odmere NUSZ za pravne osebe na m² poslovnih površin stavb v občini. Primerjava je sicer bolj splošna, saj se NUSZ za poslovni namen odmerja od več vrst namembnosti (npr. industrija, pisarne, trgovina). Podrobna analiza po dejavnostih v tem poročilu ni narejena, saj bi zahtevala obsežno in poglobljeno analizo stanja. Poleg tega primerjava z drugimi občinami ne bi bila mogoča. Podatki o površini poslovnih površin stavb so povzeti iz katastra stavb oziroma registra nepremičnin, ki ga vodi GURS, pri čemer so iz poslovnih površin izvzete stavbe, ki niso predmet odmere (enostavne stavbe, kmetijske stavbe ipd.).

Analiza kaže drugačno sliko, kot pri kazalniku odmere NUSZ za fizične osebe na m² stanovanjskih površin stavb v občini. Najvišje vrednosti izkazuje občina Kanal in Kranjska Gora, občina Brda pa beleži enako vrednost kot občina Vipava in se med primerjanimi občinami nahajata na četrtem mestu.

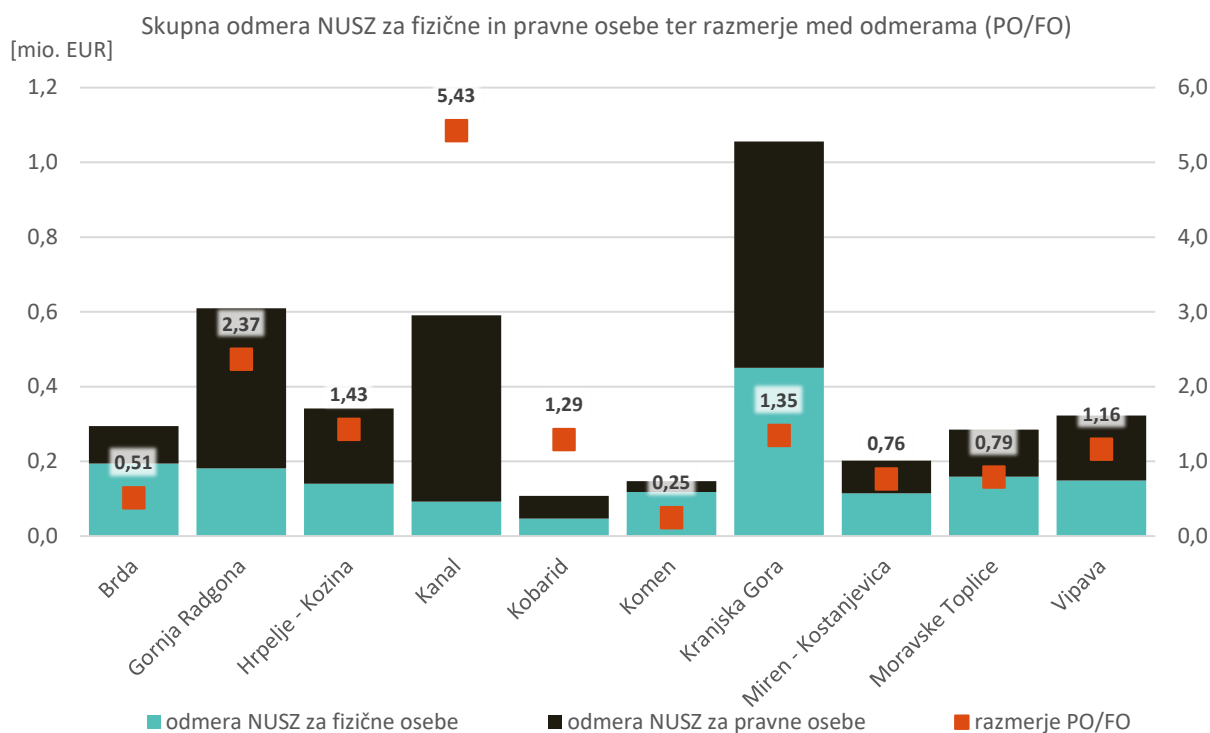
Shema 162: Odmera NUSZ za pravne osebe na m² poslovne površine stavbe v izbranih občinah.

Razmerje med odmero za pravne osebe in odmero za fizične osebe

Ker so se v predhodnih analizah pokazale bistvene razlike med odmero NUSZ za fizične osebe (pretežno stanovanjski namen) in za pravne osebe (pretežno poslovni namen) smo dodatno analizirali še kazalnik razmerja med odmero za pravne osebe in odmero za fizične osebe.

Na grafu je prikazana skupna odmera NUSZ za fizične osebe in za pravne osebe ter razmerje med njima.

Kazalnik nam torej pokaže, kakšno je razmerje med odmero NUSZ za pravne in fizične osebe. Če ima kazalnik vrednost 1, potem sta odmeri izravnani, če je vrednost več kot 1 pa ima občina višjo skupno odmero za pravne kot za fizične osebe in obratno.

Shema 163: Odmera NUSZ za fizične in pravne osebe ter delež PO/FO v izbranih občinah.

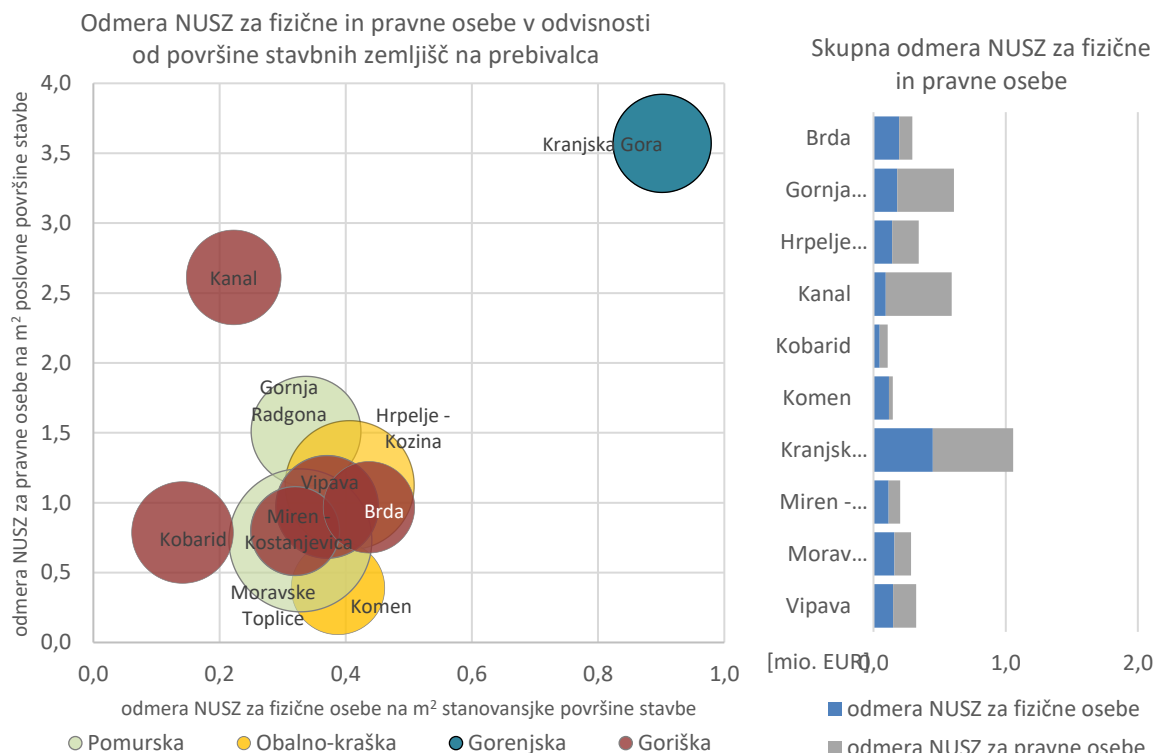
Vrednost kazalnikov so med primerjanimi občinami bistveno različne. Če pogledamo samo razmerje med odmero za fizične in pravne osebe, ima daleč najvišjo vrednost kazalnika občina Kanal, ki odmeri kar 5,4-krat več za pravne kot za fizične osebe. Štiri izmed desetih občin odmeri več za fizične kot za pravne osebe, med njimi tudi občina Brda, ki ima vrednost kazalnika 0,5.

Nizka vrednost kazalnika sicer lahko pomeni majhno količino stavb poslovnega namena in torej nizko gospodarsko moč občine, lahko pa tudi nesorazmerno nizko odmero NUSZ za poslovni namen, kar pa se deloma kaže tudi skozi analizo ostalih kazalnikov.

5.2.2 Skupna ocena ustreznosti odmere NUSZ

Podobno kot pri komunalnemu prispevku bomo zaključno oceno podali preko kompleksnega grafa, ki nam kaže naslednje podatke:

- Odmero NUSZ za stanovanjske površine - za fizične osebe (x os levega grafa)
- Odmero NUSZ za poslovne površine - za pravne osebe (y os levega grafa)
- Površino stavbnih zemljišč na prebivalca (velikost krogca levega grafa)
- Regijo občine (barva krogca levega grafa)
- Skupno odmero NUSZ za stanovanjske površine - za fizične osebe (modri trak desnega grafa)
- Skupno odmero NUSZ za poslovne površine - za pravne osebe (sivi trak desnega grafa)

Shema 164: Odmera NUSZ za fizične in pravne osebe v odvisnosti od površine stavbnih zemljišč na prebivalca.

Graf izkazuje, da ima občina Brda povprečne vrednosti tako za stanovanja (fizične osebe) kot za poslovne prostore (pravne osebe), pri nobenem izmed kazalnikov ne izstopa v primerjavi z ostalimi občinami. Iz grafa razberemo predvsem visoke vrednosti odmere v občini Kranjska gora, kar se je izkazalo že preko prejšnjih kazalnikov. Pri tem ima občina relativno malo stavbnih zemljišč na prebivalca v primerjavi z ostalimi občinami.

5.2.3 Predlogi za prilagoditev odmere NUSZ

Analiza odmere NUSZ izkazuje, da je višina odmere NUSZ glede na primerljive občine nekoliko višja za stanovanjske ter nižja za poslovne površine. Seveda na to vpliva tudi splošno stanje v občini. Hkrati pa se je potrebno zavedati tudi vloge NUSZ pri razvoju nekaterih poslovnih dejavnosti v občini. Nizek ali visok NUSZ je lahko eden izmed kriterijev, ki lahko vplivajo na odločitev oziroma izbiro lokacije podjetja. Zato mora vsaka odločitev o spremembi vrednosti NUSZ temeljiti na kvalitetnih podrobnih analizah.

Ob spreminjajočih se razmerah v občini obstajajo še nekatere dodatne možnosti, s katerimi razpolaga občina pri določanju meril za odmero NUSZ. Med drugimi so to tudi:

- določitev posameznih območij za odmero NUSZ glede njihove raznolikost glede strukture pozidave,
- določitev območij odmere NUSZ glede na ugodnosti lokacij za poslovno dejavnost,
- prilagoditev odmere NUSZ za nezazidana stavbna zemljišča glede na razvojno stopnjo stavbnega zemljišča.

Trenutno odmero NUSZ v občini ocenjujemo kot primerno, smiselna pa bi bila proučitev odmere NUSZ predvsem iz vidika ukrepa zemljiške politike.

Evidenca NUSZ mora biti vzpostavljena na podlagi podatkov registra nepremičnin, katastra stavb, zemljiškega katastra in registra prostorskih enot ter uradnih občinskih zbirk podatkov, predvsem podatkov o komunalni opremljenosti. Na podlagi tako pridobljenih podatkov in evidenc, se izvede analizo skladnosti obstoječe odmere NUSZ z dejanskim stanjem objektov v prostoru.

Dodatno izvedena analiza naj vsebuje preučitev obstoječega odloka o nadomestilu in podaja predlog rešitev v smeri izboljšanja tako njegovega normativnega kot izvedbenega dela. Namen izvedene analize je tudi izvesti oceno stanja morebitnih rezerv iz naslova višjih prihodkov Občine na odmeri NUSZ. Dodatno naj bo opravljena primerjalna analiza pravilnosti obstoječe odmere nadomestila za posamezno stavbo v primerjavi s podatki registra nepremičnin. Izvedena naj bo kontrola izpisa iz PRS in CRP (seznam pokojnih oseb, ki so v odmeri nadomestila in seznam pravnih oseb, ki se jim nadomestilo ne obračunava).

6 POVZETEK PREDLOGOV ZA PRILAGODITEV OBČINSKIH PROSTORSKIH AKTOV

ZUreP-2 je določal, da naj bi lokalne skupnosti pred sprejetjem odločitve o pripravi ali spremembi OPN pripravile Izhodišča za pripravo OPN, v katerih bi ob upoštevanju ciljev urejanja prostora, podatkih iz prikaza stanja prostora, poročila o prostorskem razvoju, zahtevah nadrejenih prostorskih aktov in poznavanju sedanjih in oceni prihodnjih potreb v prostoru opredelile in utemeljile zlasti:

- namen in potrebo po pripravi OPN;
- ključne vsebinske predloge in nameravane rešitve prostorskega razvoja, ki jih namerava urediti z OPN, skupaj z obrazložitvijo, kako so pri tem upoštevani nadrejeni prostorski akti ter drugi razvojni in varstveni dokumenti;
- potrebne investicije v komunalno opremo in drugo gospodarsko javno infrastrukturo in družbeno javno infrastrukturo, ki jih bodo terjale vsebinske rešitve iz prejšnje alineje;
- okvirne roke za izvedbo priprave OPN in investicij iz prejšnje alineje.

Kljub temu, da ZUreP-3 Izhodišča za pripravo OPN ne predvideva več, je tovrstna priprava na postopek sprememb in dopolnitev OPN nujna. Kvalitetna priprava na postopek pa je mogoča le v primeru, da ima pripravljavec dober vpogled v stanje ter razmere v prostoru. Tega je mogoče pridobiti ob ustrezno pripravljenem Poročilu o prostorskem razvoju lokalne skupnosti. Tako poročilo ohranja svojo funkcijo v postopku sprememb in dopolnitev OPN, ki je na eni strani podati pregled stanja in razvoja prostora občine, ob tem opozoriti na morebitne negativne trende v prostorskem razvoju in podati priporočila ter predloge za pripravo oz. prilagoditev novih občinskih prostorskih aktov.

Poleg tega, da poročilo podaja celovito analiza stanja in trendov ter s tem razmer v prostoru in je pripravljeno kot presek, ničelno stanje, ki bo omogočalo nadaljnje sistematično spremljanje razvoja prostora. Poročilo pa je uporabno tudi pri določitvi ključnih ciljev prostorskega razvoja občine, ki naj bi bila ena pomembnejših nalog občine pri oblikovanju in načrtovanju bodočega razvoja prostora. Pri pripravi nove generacije občinskih prostorskih aktov pa je potrebno skladno s zastavljenimi cilji prostorskega razvoja prilagoditi tako smer, kot prostorsko razmestitev razvojnih površin, zagotoviti ustrezne prostorske rezerve ter določiti namensko rabo prostora teh površin. Na podlagi takšnih izhodišč bo mogoče pripraviti boljši prostorski plan in izvedbene dele prostorskih načrtov, ki bodo na eni strani omogočali razvoj poselitve in dejavnosti v prostoru ter na drugi strani varovali pomembne območja naravne in kulturne krajine.

6.1 Usmeritve glede priprave strokovnih podlag

Za potrebe priprave SD OPN, bo morala občina Brda pripraviti več strokovnih podlag. Strokovne podlage bodo potrebne predvsem za prilagoditev OPN novi zakonodaji ter v primeru utemeljevanja večjih razvojnih pobud posameznikov ali občine. Dodatno pa izdelavo nekaterih izmed navedenih strokovnih podlag podpira in na potrebo po njihovi izdelavi kaže tudi izvedena analiza stanja oz. poročilo o prostorskem razvoju. Okvirno je predvidena izdelava naslednjih strokovnih podlag:

1. Prikaz stanja prostora,
2. Strokovne podlage za usmerjanje poselitve - ureditvena območja naselij, območja za dolgoročni razvoj naselij in druga ureditvena območja,
3. Strokovne podlage za prostorski razvoj in ohranjanje krajine, krajinska zasnova
4. Izdelava urbanističnih zasnov,
5. Strokovne podlage za opremljanje z obvezno komunalno opremo (predvsem načrtovanje javnih cest in spremljajoče komunalne opreme na območjih nepozidanih stavbnih zemljišč),
6. Bilance stavbnih zemljišč z razvojnimi stopnjami (posodobitve),
7. Oblikovanje kriterijev za vrednotenje pobud za pripravo SD OPN,
8. Elaborat ekonomike,

9. Elaborat posegov na kmetijska zemljišča,
10. Strokovne podlage za določitev načinov urejanja prostora (občinski podrobni prostorski načrti, posebni prostorski izvedbeni pogoji),
11. Načrt obveščanja in vključevanja javnosti.

Poleg navedenega je v postopku priprave SD OPN, na podlagi smernic in mnenj pristojnih nosilcev urejanja prostora in zaradi spremenjenih sektorskih predpisov pričakovati tudi zahtevo po izdelavi dodatnih strokovnih podlag, ki bi lahko obsegale:

- poplavne in hidrološke študije,
- prometne študije,
- študije varstva narave,
- študije varstva vodnih virov,
- konzervatorski načrti prenove,
- geološke, geomehanske ali geotehnične študije,
- strokovne podlage za trajno varstvo kmetijskih zemljišč,
- študije varstva gozdov,
- študije, idejne zasnove ali načrte novega opremljanja z gospodarsko javno infrastrukturo,
- študije, idejne zasnove ali načrte pozidave območij nepozidanih stavbnih zemljišč,
- študije vplivov načrtovanih prostorskih ureditev na okolje – okoljske študije kot so strokovne podlage za varstvo pred hrupom, onesnaženjem zraka, vode, svetlobnim onesnaženjem ipd.
- študije vplivov načrtovanih prostorskih ureditev na družbeno infrastrukturo razen podlag, ki so nujno potrebne za izdelavo elaborata ekonomike,
- strokovne podlage za oceno potencialov za nadomeščanje kmetijskih zemljišč,
- strokovne podlage za utemeljitev izraženih investicijskih namer itd.

6.2 Usmeritve glede na stanje in razvoj prostora

Zaradi obsežnosti poročila o prostorskem razvoju občine v nadaljevanju podajamo le nekaj ključnih ugotovitev ter s tem povezanih usmeritev, ki so pomembna za pripravo Izhodišč za pripravo SD OPN in bodo lahko po področjih zahtevale tudi izdelavo dodatnih specifičnih strokovnih podlag ali poglobljenih študij, analiz glede na cilje razvoja občine.

Usmeritve, ki izhajajo iz analize stanja in razvoja prostora občine in so pomembne za pripravo SD OPN so:

- V splošnem na gibanje prebivalstva v občini vpliva tako naravni kot selitveni prirast. Pri tem je naravni prirast posledica predvsem obstoječe starostne strukture prebivalstva ter preteklih trendov, ki so nanjo vplivali. Na naravni prirast je tako vsaj kratkoročno težko vplivati. Medtem je selitveni prirast izrazito bolj spremenljiv in se dejansko lahko spreminja na letni ravni. Pri čemer na selitve lahko vplivajo različni dejavniki, med pomembnejše pa prav gotovo lahko štejemo možnosti bivanja, možnosti zaposlitve ter kakovost okolja. Občina s svojim načrtovanjem površin in opremljanjem prostora vpliva na vse tri dejavnike. Ob tem občina v določeni meri lahko vpliva tudi na to kdo so prebivalci, ki se v občino priseljujejo, od kod prihajajo, kakšna je njihova izobrazbena struktura, ipd. Ob razvoju dejavnikov, ki vplivajo na priseljevanje pa je nujno tudi, da se z razvojem posameznega dejavnika ne poslabša razmer na področju preostalih dveh.
- Glede na kazalnike, ki kažejo vse višjo povprečno starost, vse manj žensk v rodni dobi, vse večji delež starostnikov, je pričakovati nadaljnje zmanjševanje naravnega prirasta v občini.
- Potrebna je vzpostavitev kontinuiranega spremljanja demografskih trendov. Glede na slabšo demografsko sliko v občini je potrebno ugotoviti, kateri so glavni razlogi, ki so povzročili tovrstne trende. Ali gre le za naravno staranje prebivalstva ali na to vpliva še kaj drugega (npr. odseljevanje mladih, ipd.). Zagotovo na nekoliko slabše izkazano stanje vpliva tudi prisotnosti doma za starostnike, v kolikšni meri pa je težko ugotoviti. Prisotni negativni trendi se trenutno v občini dogajajo nekoliko hitreje kot je to značilno za slovensko povprečje ter za nekatere druge primerljive občine. Na te spremembe se mora občina ob tem tudi pripraviti (storitvene, oskrbne dejavnosti, možnosti dostopa do funkcij, ipd.).

- Glede na ugotovljene trende na področju demografije, bi bilo smiselno da se občina odloči in postavi ustrezne cilje razvoja. Predlagamo izdelavo demografske študije, ki bi na podlagi razvoja scenarijev podala različne projekcije prebivalstva, ugotovila potrebe po stanovanjih, vplive na družbeno infrastrukturo, ipd. Ti rezultati pa bi lahko znatno pripomogli k sprejemu pravilne odločitve glede ciljev in potrebnih ukrepov na področju demografije. Smiselna bi bila tudi primerjava ter izračun kazalnikov demografske slike ob izločitvi prebivalcev doma starostnikov, predvsem tistih, ki prihajajo od drugod. Tovrstni izračuni bi podali realnejšo sliko stanja v občini.
- Po podatkih o notranjih selitvah v Sloveniji se največkrat, skoraj v 50 %, selijo prebivalci stari med 20 in 40 let. Smiselno bi bilo prednostno obravnavati ukrepe (gradnja neprofitnih stanovanj, nova območja stanovanj, razvoj delovnih mest ipd.), ki bi lahko vplivali na večje priseljevanje teh prebivalcev v občino Brda. Priseljevanje mladih prebivalcev, bi tako pozitivno vplivalo na prepoznanje negativne trende in s tem na morebitno prihodnje zmanjševanje števila prebivalcev občine. Ob tem je nujno vrednotenje ukrepov, ki bo mogoče ob vzpostavitvi kontinuiranega spremljanja demografskih trendov.
- V splošnem velja, da je prostor izrazito omejena dobrina, v kateri se pojavlja čedalje več gospodarskih in drugih udeležencev, ki tekmujejo za pridobitev čim večje in kakovostnejše površine za izvajanje svojih dejavnosti. Zato je še toliko pomembnejša analiza in ocena zmogljivosti prostora in ustrezen sistem stalnega spremljanja stanja v prostoru, temelječega na kakovostni metodologiji in natančnih prostorskih podatkih.
- Pomembna odločitev občine bo potrebna tudi na področju gospodarstva. Gospodarstvo se sicer razvija na kar kaže tako povečanje DM kot poslovnih subjektov. Smiselno bi bilo, da bi si občina v strateškem delu OPN zastavila nekatere konkretne cilje na področju gospodarskega razvoja. Eden takih je na primer zasledovati cilj postopnega zmanjševanja primanjkljaja delovnih mest.
- Cilj občine lahko postane tudi razvoj DM, ki bi bila zanimiva predvsem visokokvalificiranemu kadru, ki se danes na delo vozi v druge občine, predvsem v Novo Gorico (36,2 %), Šempeter - Vrtojbo (12,4 %), Ljubljano (7,4 %). Smiselno bi bilo, da občina tudi v prihodnje spodbuja in zagotavlja možnosti za razvoj predvsem terciarnega in kvartarnega sektorja, ki bi prinesel nova delovna mesta z višjo dodano vrednostjo.
- Občina ima sprejeto novo strategijo razvoja turizma. Strategija trajnostnega razvoja in trženja turizma v občini Brda za obdobje 2023 do 2028. V skladu s strategijo in glede na prostor občine, ki je podvržen varstvenim režimom in omejitvam, ima nadaljnje načrtovanje prostora v splošnem ter za potrebe razvoja turizma izreden pomen. Občina, ki ima izvirno pravico urejanja prostora na svojem območju mora oceniti, ali in v kakšni meri prostor s katerim upravlja še prenese nadaljevanje trenutnih trendov na področju turizma. Pri tem je naloga občine, da prepreči, da bi nadaljnji razvoj kakorkoli poslabšal razmere in kakovost prostora.
- Za razvoj turizma je pomemben nadaljnji razvoj turistične infrastrukture in podpornih funkcij v središčnih naseljih. Pri tem je pomembno usmerjanje razvoja turistične infrastrukture v naselja oz. ob območja obstoječe poselitve.
- Potrebna je podrobna analiza poslovnih subjektov z več zaposlenimi, ki se nahajajo izven območij proizvodnih dejavnosti in bi lahko zaradi svojega delovanja znatno vplivali na prebivalce in okolje.
- Smiselno bi bilo uvajanje spodbud za majhna podjetja (10 do 49 zaposlenih), ki jih je v občini sorazmerno malo glede na primerljive občine. Največkrat gre to za podjetja z višjo dodano vrednostjo na zaposlenega.
- Tudi v prihodnje mora občina stremeti k nadaljnjemu zviševanju povprečne mesečne bruto plače, kot enega ključnih kazalnikov gospodarskega razvoja. Cilj občine mora postati zmanjševanje razlike s povprečno slovensko mesečno bruto plačo.
- Občina mora s trajnostnim prostorskim načrtovanjem usmerjati poselitev v naselja ter s tem zagotavljati boljšo izrabo prostora, boljšo opremljenost s funkcijami in bolj ekonomično komunalno opremljanje. Dostopnost do centralnih funkcij je glede na opredeljeno omrežje naselij ustrezna, potrebno pa je vzdrževanje nivoja opremljenosti tako osrednjih naselij kot zaledja. S funkcijam je podhranjen predvsem severni zaledni del občine, ki je tudi izrazito redkeje poseljen.
- Opazovanje gibanje prebivalstva po starostnih skupinah (0 - 4 let, 5 - 9 let in 10 - 14 let) je pomembno predvsem zaradi načrtovanja potreb po mestih v vrtcih in osnovnih šolah. Pri tem gibanje krivulje starostne skupine 0-4 leta uporabljamo za vrtce ter za napovedovanje gibanja preostalih dveh krivulj, ki si v osnovi sledijo po obdobjih 5 let. Razlike v obliki krivulj je predvsem vpliv priseljevanja ali odseljevanja v občino.

- V občini Brda se število otrok starih med 0 in 4 let v zadnjih letih ne bistveno spreminja. Kljub temu je ob povečevanju deleža vključenosti otrok v vrtce ter delno tudi zaradi priseljevanja v občino vpis v vrtce v zadnjih letih med najvišjimi v opazovanem obdobju. Ob tem je po podatkih iz Evidence zavodov in programov nekaj otrok tudi že na čakalnem seznamu. Tako se v občini trenutno kažejo potrebe po dodatnih mestih v vrtcih. Res pa je tudi, da demografski trendi (predvsem zmanjševanje števila žensk v rodni dobi) dolgoročno kažejo na upad števil otrok v tej starostni skupini.
- Ob vrednosti kazalnika, 19,8 učencev na oddelek v letu 2021/2022 ocenjujemo, da je mest v OŠ zaenkrat še dovolj. Bo pa potrebno v prihodnje spremljati kazalnik, saj v splošnem velja, da vrednost nad 20,0 učencev na oddelek že kaže na večjo zasedenost OŠ v občini oz. na potrebo po dodatnih oddelkih. Glede na to, da je bilo v šolskem letu 2002/03 v OŠ kar 66 učencev več kot leta 2021/22, število šol oz. podružnic pa je enako, ocenjujemo, da je kapacitet za trenutne potrebe najverjetneje dovolj.
- Na podlagi splošne demografske slike je v prihodnje potrebno zagotoviti (dodatna) mesta v domovih za ostarele in zagotavljati ustrezno raven oskrbe. Dodatno je ob naraščanju števila starejših potrebno zagotoviti tudi ustrezne površine in storitve za oskrbo starejših (oskrbovana stanovanja, dnevni in medgeneracijski center, pomoč na domu ipd.).
- Potrebno je izvesti podrobno analizo in oceno razpoložljivih površin in potreb po novih površinah. Posodobiti bi bilo potrebno bilance stanja z razvojnimi stopnjami zemljišč, na podlagi katerih bo mogoča podrobna ocena za gradnjo razpoložljivih zemljišč po posameznih namenskih rabah prostora.
- Potreben je nadzor nad prekomernim širjenjem posamične poselitve.
- Potrebna je vzpostavitev in izvajanje kvalitetnega podrobnega prostorskega načrtovanja. Potrebna je preveritev tako območja sprejetih, predvsem pa predvidenih OPPN in ocena njihovega pomena in izvajanja oziroma možnosti izvedbe.
- Prenova stavbnega fonda, na podlagi katerega je cilj povečati dostopnost do stanovanj za mlade družine, ogrožene prebivalce itd.
- Razpršena poselitve, ki jo je v občini sorazmerno veliko (67,7 ha) na območjih te pa prebiva kar 1.284 prebivalcev oz. 22,8 % vseh prebivalcev občine je v večini primerov komunalno neustrezno opremljena, kar se kaže kot okoljski problem. Komunalno opremljanje teh območij pa je finančno nevzdržno.
- Potrebna je uskladitev namenske in dejanske rabe prostora na področju kmetijskih in gozdnih zemljišč. Na podlagi projekta v teku, ki bo določil trajno varovana kmetijska zemljišča, bo potrebna tudi prilagoditev rabe kmetijskih in gozdnih zemljišč v novi generaciji OPN.
- Posodobitve namenske rabe prostora in upoštevanje novega sloja omejitev (vodna in priobalna zemljišča), ki jih opredeljuje Zakon o vodah (ZV-1), pri opredelitvi namenske rabe prostora v novih generacijah občinskih prostorskih aktov.
- Potrebna je vzpostavitev nadzora nad prekomernim krčenjem gozda, vzpostavljanjem vinogradov in posledično spreminjanjem kulturne krajine.
- Planiranje komunalne opreme bi moralo slediti prostorskemu planiranju stavbnih zemljišč, kar pa vsebinsko ni dovolj povezano. Prostorski plan kot krovni razvojni dokument urejanja prostora mora biti podlaga za načrte opremljanja stavbnih zemljišč, načrte preskrbe stavbnih zemljišč in za zemljiške ukrepe (finančne in druge) aktivne zemljiške politike. Občina bi morala v prihodnje strateško in izvedbeno načrtovanje komunalne opreme bolje povezati s prostorskim planiranjem stavbnih zemljišč, vse s ciljem zagotavljanja ustrezne količine vnaprej pripravljenih in komunalno opremljenih stavbnih zemljišč. Takšen pristop bi bil velika konkurenčna prednost pred konkurenčnimi občinami, saj je trg nepremičnin v Republiki Sloveniji s takšno ponudbo izrazito podhranjen.
- Potrebna je aktivna zemljiška politika občine z jasnimi cilji usmerjanja razvoja prostora oz. poselitve v občini.

7 ZAKLJUČEK POROČILA O PROSTORSKEM RAZVOJU

Ključni cilj poročila o prostorskem razvoju je bil oceniti stanje v prostoru ter podati usmeritve za nadaljnji prostorski razvoj na področjih in območjih prostorskega razvoja, kjer je to nujno potrebno. Stanje po različnih vsebinskih področjih je zelo različno, tako občina na eni strani izkazuje izrazito pozitivne vrednosti kazalnikov, na drugi strani pa se sooča z nekaterimi prostorskimi in razvojnimi izzivi, ki bistveno vplivajo na razvojne možnosti za nadaljnji trajnostni razvoj prostora. Na podlagi izvedenih analiz tako ni mogoče enolično opredeliti ali občino zaznamujejo pozitivni ali negativni trendi prostorskega razvoja. Kljub temu v zaključku poročila poskušamo narediti presek vseh izvedenih analiz in povezano povzeti ključne ugotovitve, ki so bistvene za nadaljnji prostorski razvoj občine. Rdeča nit je tako kot že tekom poročila, prostor oz. njegov razvoj.

Demografija

Na področju demografije kazalniki kažejo na slabšanje demografske slike, prebivalstvo se stara, razmerje med mladimi in starimi je vse bolj v prid slednjim, kazalniki pa so pogosto med višjimi med primerjanimi občinami in višji od državnega povprečja. Prepoznan je bil tudi vpliv doma za starostnike, ki dodatno pripomore k slabši demografski sliki. Dejanskega vpliva pa zaradi pomanjkanja podatkov ni mogoče oceniti.

V začetku leta 2022 je v občini Brda živel 5.632 prebivalcev, kar je 184 manj kot leta 2002. Število prebivalcev se od leta 2012 dalje zmanjšuje, izjema sta leti 2020 in 2021, ko se je prebivalstvo nekoliko povečalo. Letne spremembe v številu so sicer minimalne, bolj od samega števila pa se spreminja starostna sestava prebivalstva. Temu pa bo v prihodnjih letih sledil tudi naravni prirast, ki bo čedalje nižji in bo dodatno pripomogel k zmanjševanju prebivalstva občine. V kolikor v občino ne bo priselitev se bo v naslednjih 20 letih prebivalstvo bistveno zmanjšalo.

Že danes na spremembe števila prebivalcev vpliva predvsem naravni, delno v manjši meri pa tudi selitveni prirast. V zadnjih 10 letih (2012-2022) je bil naravni prirast negativen (-260), selitveni prirast pa pozitiven (131). Oba prirasta povezujemo tudi s prisotnostjo doma za upokojence Podsabotin, ki generira priseljevanje v občino ter vpliva na slabši naravni prirast. Selitveni prirast ločujemo na selitveni prirast s tujino in med občinami. Med letoma 2002 in 2021 je selitveni prirast s tujino v občini Brda znašal 107 oz. 19/1000 prebivalcev, selitveni prirast med občinami pa 152 oz. 27/1000 prebivalcev. Pri tem je dinamika selitev med občinami mnogo višja od tiste s tujino. Leta 2021 se je v občino priselilo 24 prebivalcev iz tujine in 180 iz drugih občin. Medtem se jih je v tujino odselilo 38, v druge občine pa 149.

Občino Brda tako kot skoraj celotno Slovenijo zaznamuje trend staranja prebivalstva. Spreminja se predvsem starostna struktura, znatno se povečuje število prebivalcev v starostnih skupinah 55 let in več let. Med 5 letnimi starostnimi je najštevilčnejša v letu 2022 starostna skupina 65-69 let v kateri je 423 prebivalcev. Na drugi strani beležimo velik upad prebivalcev med 15-34 let. Pri teh starostnih skupinah (15-19 let, 20-24 let, 25-29 let in 30-34 let) gre za tako imenovano ozko grlo na starostni piramidi. Gre za mlade prebivalce, ženske v rodni dobi, katerih manjše število bo vplivalo tudi na manjše število rojstev v občini. Te ženske namreč šele prihajajo v starostne skupine v katerih je rodnost najvišja. Na področju gibanja števila prebivalstva lahko kot pozitivno označimo predvsem ponovno nekoliko številčnejše starostne skupine najmlajših. V primerjavi s starostno skupino 15-19 let, v kateri je leta 2022 le 194 prebivalcev, jih je v starostni skupini 10-14 let 294, v skupini 5-9 let 274 in v skupini 0-4 leta 265.

Kazalniki demografske slike odražajo opisane spremembe starostne strukture prebivalstva. Povečuje se povprečna starost v občini. Ta je 2022 znašala 45,9 let, kar je nad slovenskim povprečjem (43,8 let). Od leta 2002 se je povprečna starost občanov zvišala kar za 5,3 leta. Podobno je z deležem starostnikov (65 let in več), ki v letu 2022 predstavljajo kar 24,4 % prebivalstva, medtem ko je na državni ravni 21,1 % starostnikov. Z vidika demografije je eden izmed kritičnih kazalnikov tudi indeks staranja, ki se z leti znatno povečuje. Od leta 2000 se je indeks staranja povečal iz 114,8 na 165,1 leta 2022, oz. kar za 43,8 %. Slovensko povprečje je medtem za leto 2022 nižje in znaša 139,9.

Demografska analiza znotraj občine pokaže, da je občina gostejše poseljena na jugu in v osrednjem delu. Najvišja gostota poselitve je v naselju Dobrovo, sledi Drnovk in Vipolže. Število prebivalcev se je med letoma 2012 in 2022 najbolj zmanjšalo v naseljih na južnem delu občine, in sicer v naseljih Plešivo, Vipolže, Kojsko. Pri selitvenem in naravnem prirastu izstopa naselje Podsabotin, ki ima daleč najvišji selitveni prirast in med leti 2012 in 2021 znaša 284, ter daleč najnižji naravni (-277), kar je posledica prisotnosti enote Doma starejših občanov Nova Gorica (enota Podsabotin).

Gospodarstvo

Trg dela v osnovi opazujemo predvsem preko kazalnika gibanja števila DM in DAP v daljšem časovnem obdobju. Iz obeh kazalnikov razberemo vpliv gospodarske krize, ki se nekoliko bolj pozna na DAP kot na DM. V letu 2021 je v občini 2.356 DAP in 1.211 DM. Medtem ko se je število DAP od leta 2008 do leta 2013 zmanjševalo (skupaj za 230), je bilo zmanjšanje DM minimalno. Od leta 2013 dalje oba kazalnika kažeta na gospodarsko rast, na razvoj trga dela, ki pa je zaradi razlike v številu (v letu 2021 je v občini 1145 DAP več kot DM) znatno podvrženo delovni mobilnosti prebivalstva.

Analiza delovnih mest je nadalje pokazala, da se po številu DM občina Brda lahko primerja z občino Kanal, Kobarid, Miren-Kostanjevica, Moravske Toplice, po strukturi pa ji je najbolj podobna slednja. V primerjavi z drugimi primerjanimi občinami v letu 2021 izstopa predvsem visok delež (28,3 %) ter število (343) DM v kategoriji kmetijstvo in lov, gozdarstvo, ribištvo, pa tudi nizek delež v predelovalnih dejavnostih. Po števil delovnih mest si sledijo dejavnosti Kmetijstvo in lov, gozdarstvo, ribištvo (343), Trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil (205), Izobraževanje (117), Gostinstvo (115), Predelovalne dejavnosti (112), v preostalih dejavnostih pa je po manj kot 100 zaposlenih. Med leti 2010 in 2021 se je sicer najbolj povečalo število DM v kategoriji gostinstvo (63 DM; 121,2 %). Najbolj pa se je zmanjšalo število DM v kategoriji gradbeništvo (-19; -26,4 %) ter kulturne, razvedrilne in rekreacijske dejavnosti (-17 DM; -20,1 %). Število zaposlenih v dejavnostih kmetijstva se z leti še povečuje. Gre sicer za specifično dejavnosti, ki je izvzeta iz baze podatkov SRDAP in tako zaposleni v kmetijstvu niso upoštevani v analizah delovne mobilnosti prebivalstva.

Delež vozačev v letu 2022 sicer ni najvišji v opazovanem obdobju. Ta je bil najvišji pred gospodarsko krizo leta 2006, ko se je na delo izven občine vozilo kar 77,9 %. Kljub temu delež vozačev v letu 2022 ostaja visok in sicer kar 71,9 % vseh DAP občine. Preostalo DAP občine, 28,1 % oz. 565 DAP zaseda 64,5 % vseh DM v občini. Ob tem se razmerje med številom DM in DAP bistveno ne spreminja, kar bi kazalo na spreminjanje razmer na trgu dela oz. spremembo razmerja med ponudbo in povpraševanjem po delovnih mestih oz. po delovni sili.

Indeks delovnih migracij, ki je pomembne nacionalni kazalnik in podaja razmerje med številom DM in številom DAP pomnoženo s 100 v letu 2021 v občini Brda znaša le 43. Kar občino uvršča med pretežno bivalna območja, kjer je izražen primanjkljaj delovnih mest glede na število delovno aktivnega prebivalstva. Res pa je, da v kolikor bi se v seštevku DAP in DM upoštevali še kmetje, bi ta indeks bil višji in sicer 51,4, kar bi občino uvrščalo malo pod prag uvrstitve med zmerno bivalne občine.

Analiza delovnih tokov je pokazala, da se iz občine dnevno na delovni vozi kar 1.446 DAP oz. 1.135 več kot jih v občino na delo prihaja. Večji tokovi delavcev vozačev iz občine Brda potekajo v Novo Gorico, kamor se vozi kar 36,2 % vseh DAP občine Brda, dodatnih 12,4 % se vozi v Šempeter – Vrtojbo, 7,4 % v Ljubljano ter 3,1 % v Kanal. Na drugi strani občina Brda ne predstavlja pomembnejšega zaposlitvenega središča in tako nobeden izmed tokov vozačev v občini ne predstavlja pomembnejšega deleža DAP občine izvora. Vozači, ki na delo prihajajo v občino Brda, zasedajo skupno 310 DM. 129 vozačev prihaja iz Nove Gorice, 43 iz Kanala, 25 iz Šempetra-Vrtojbe, 17 iz Ljubljane, 16 iz Ajdovščine, itd. Tako število delavcev vozačev iz občine kot število delavcev vozačev v občino se z leti postopno povečuje. Pri razvoju novih DM v občini ocenjujemo, da jih približno polovico zasedejo delavci vozači iz bližnjih občin. Pri tem velja omeniti, da pri analizi delovne mobilnosti ne razpolagamo z podatki o čezmejni mobilnosti. Ti podatki se vodijo le na ravni države. Tako nimamo realnega vpogleda kakšen pomeni imajo čezmejna zaposlitvena središča za lokalno prebivalstvo.

V občinskem prostorskem načrtu je opredeljenih 16,9 ha območij proizvodnih dejavnosti, od tega je 6,7 ha pozidanih in 10,1 ha še nepozidanih površin. Tako po kazalniku skupnih površin območij proizvodnih dejavnosti kot tudi po kazalniku površin proizvodnih dejavnosti preračunanih na prebivalca občina izkazuje skoraj najnižje vrednosti med primerjanimi občinami. Manj je območij proizvodnih dejavnosti le v Kranjski Gori.

Večje nepozidane površine se nahajajo predvsem v naselju Hum (6,4 ha), naselju Dobrovo (3 ha) in naselju Drnovk (0,7 ha). Pri tem so območja proizvodnih dejavnosti v naselju Hum praktično nepozidana, pozidano je le 7,3 % celotne površine, medtem ko so območja v naselju Dobrovo pozidana v 60,9 %. Primerjava količin nepozidanih območij namenjenih proizvodnim dejavnostim pokaže, da je v občini Brda več nepozidanih območij proizvodnih dejavnosti kot v občinah Kranjska Gora, Vipava, Kanal, Kobarid. Podobno količina 10,6 ha je nepozidanih še v Komnu, medtem ko je v preostalih občinah prostorskih rezerv še več. Preračun nepozidanih površin območij proizvodnih dejavnosti na prebivalca pokaže podobno sliko.

Število poslovnih subjektov v občini Brda se je med letoma 2011 in 2021 povečalo za 95 oz. 22,4 %. Pri tem se je najbolj povečalo število samostojnih podjetnikov posameznikov (49 oz. za 23,6 %). V letu 2021 pa je v občini tudi 17 oz. 19,8 % več gospodarske družb. Med gospodarskimi družbami v občini sicer prevladujejo take z manj zaposlenimi, na kar kaže kazalnik število oseb, ki delajo na podjetje. Ta skupaj z Moravskimi Toplicami izkazuje najnižje vrednosti med primerljivimi občinami. Opažamo predvsem primanjkljaj majhnih podjetij med 10 in 49 zaposlenimi. Gre za podjetja, ki navadno ustvarjajo največjo dodano vrednost in so velikokrat gonilo gospodarskega razvoja. Teh je v občini le 9. 9 jih je prav tako v Kobaridu, 10 v Kanalu in Komnu, medtem ko jih je v vseh preostalih primerjanih občinah kar nekaj več. Največ 28 v Gornji Radgoni, 24 v Vipavi, 22 v občini Hrpelje—Kozina, itd.

Višina povprečne mesečne bruto plače v občini se je med letoma 2011 in 2021 povečala za 609,7 eur (57,0 %), vendar je ta še vedno precej nižja od državnega povprečja (1.969,6 EUR). Medtem, ko je bila razlika z državnim povprečjem leta 2008 minimalna, 47,9 EUR, se ta letno praviloma povečuje in v letu 2021 znaša že 289,5 EUR.

Na področju turizma kazalniki kažejo na razvoj turistične panoge. Kljub temu, da je v splošnem turizmu močno zaznamovala pandemija Covida -19 v občini Brda narašča tako število prihodov ter prenočitev turistov kot realizacija turistične takse. Pandemija je poleg zmanjšanja števila turistov leta 2020 vplivala predvsem na strukturo gostov. Povečalo se je število domačih in zmanjšalo število tujih gostov, podaljšal se je tudi čas obiska. Podatki kažejo, da se je stanje v občini Brda v letu 2021 že izboljšalo. Glede na leto 2019 se je tako za 10,2 % povečalo število prihodov turistov in za 30,7 % povečalo število prenočitev v občini. Takšno povečanje je prej izjema kot pravilo. Večina preostalih primerjanih občin še vedno izkazuje večji upad tako prihodov kot prenočitev. Kranjska Gora na primer upad za 30 % tako prihodov kot prenočitev. Povečanju prenočitev sledi tudi povečanje realizacije turistične takse, ki je v občini Brda občutno. Področje turizma je vsekakor potrebno spremljati tudi v prihodnje, pomembna je tudi ocena zmožnosti prostora za njegov nadaljnji razvoj. S področja turizma ima občina zastavljene tudi nekatere cilje v OPN, predvsem v povezavi z vinogradništvom, ki jih postopno uresničuje.

Centralne dejavnosti

Občina ima v OPN-ju vzpostavljeno tri stopenjsko omrežje naselij. Dobrovo je določeno kot občinsko središče, in ima že relativno dobro razvite dejavnosti, ki se bodo z nadaljnjim razvojem še razvijale, in dopolnjevale. V planu je razširitev rekreacijskih površin in ureditev večnamenske dvorane v povezavi s šolo. Kojko je določeno kot pomembnejše lokalno središče, in ima tudi zadovoljivo razvite funkcije. Lokalna oskrba oz. prisotnost funkcij v zalednih naseljih je nekoliko slabša. S funkcijami je nekoliko podhranjenih skoraj polovica opredeljenih lokalnih središč (npr. v Podsabotinu, Golem Brdu, Cerovem sta bili prepoznani le po 2 funkciji). Takšno stanje je sicer razumljivo in pogojeno z ekonomsko rentabilnostjo funkcij, vendar pa to hkrati pomeni, da je preostali bolj podeželski del občine s centralnimi funkcijami podhranjen. Ključno je torej najmanj ohranjanje centralnih dejavnosti v naseljih s funkcijo v omrežju naselij vzpostavljenim s strateškim delom OPN. S ciljem ohranjanja opredeljenega omrežja naselij zmanjševanje obsega centralnih dejavnosti v teh naseljih ni dopustno. V kolikor se omrežje naselij opredeljeno v OPN ohranja je treba v izvedbenem delu zagotavljati površine za razvoj centralnih dejavnosti ustrezne namenske rabe, zagotoviti lastništvo zemljišč za razvoj občinskih družbenih dejavnosti ter funkcije dejansko zagotoviti. Funkcije so ob tem pomembne tudi za nadaljnji razvoj turizma v občini.

Na podlagi analize dostopnosti ocenjujemo, da je dostopnost do občinskega središča dobra. 69,8 % prebivalcev živi v oddaljenosti 10 min do občinskega središča, v območjih slabše dostopnosti (nad 20 min) do občinskega središča živi le 2,3 % prebivalstva. Dostopnost prebivalstva do posameznih lokalnih središč pa kaže še boljšo dostopnost. 72,7 % prebivalstva živi v dostopnosti do 5 min do lokalnega središča, le 3,8 % pa živi v dostopnosti med 10 in 15 min. Nihče nima do lokalnega središča več kot 15 min.

Na področju predšolskega izobraževanja v občini delujejo 3 vrtci, en v naselju Kojko in dva v naselju Dobrovo. V šolskem letu 2022/23 jih obiskuje 200 otrok, kar je nekoliko manj kot leto pred tem, ko jih je bilo v vrtce vpisanih 212. Največji vpis (226 otrok) v opazovanem obdobju je zabeležen v šolskem letu 2019/20. Po podatkih Evidence zavodov in programov je bilo 22. 11. 2022 na čakalnem seznamu 10 otrok. Delež vključenosti otrok v vrtce je v primerjavi s preostalimi občinami visok in se z leti praviloma še povečuje. V šolskem letu 2021/22 je tako znašal že 80,3 %, medtem ko je bil še leta 2006/07 le 56,7 %. V prihodnje gre pričakovati, da se bo delež le še malenkostno povečal. Število otrok v vrtcih se je tako od leta 2006/07, ko jih je bilo 113, skoraj podvojilo, kar pripisujemo predvsem povečevanju deleža vključenosti otrok v vrtce. V občini se trenutno kažejo potrebe po dodatnih mestih v vrtcih, res pa je tudi da demografski trendi (predvsem zmanjševanje števila žensk v rodni dobi) kažejo na upad števil otrok. Seveda pa je pri načrtovanju potreb potrebno upoštevati tudi morebitno

priseljavanje, pa tudi otroke s stalnim prebivališčem v občini, ki lahko le začasno vrtec obiskujejo izven občine zaradi lokacije delovnega mesta staršev. V primeru novih delovnih mest se lahko tudi to spremeni.

Na področju osnovnošolskega izobraževanja v občini deluje ena osnovna šola in ena podružnična osnovna šola, ki ju je skupaj v šolskem letu 2021/22 obiskovalo 436 učencev. Največji vpis v OŠ v opazovanem obdobju od leta 2000 beležimo v šolskem letu 2002/03, ko je bilo v šolo vključenih 502 učencev. Sledil je postopni vpad števila do leta 2012/13. Sledila je ponovna postopna rast, ki se bo glede na gibanje 5 letnih starostnih krivulj najverjetneje nadaljevala še v prihodnjem letu ali dveh. Sledi pa manjši upad. Pomembne kazalnike na tem področju je tudi število učencev na oddelk, ki se v občini postopno povečuje. V šolskem letu 2021/22 ta znaša že 19,8, kar je več od državnega povprečja (18,4). V splošnem velja, da vrednosti nad 20,0 učencev na oddelk kažejo večjo zasedenost OŠ v občini oz. na potrebo po dodatnih oddelkih. Na kazalnik sicer vpliva predvsem število razpisanih oddelkov v osnovni šoli, katerih število zavisi od vpisa ter prostorskih kapacitet v OŠ. Glede na to, da je bilo v šolskem letu 2002/03 v OŠ kar 66 učencev več kot leta 2021/22, število šol oz. podružnic pa je enako, ocenjujemo, da je kapacitet za trenutne potrebe najverjetneje dovolj.

Na področju domskega varstva starejših je stanje v občini podobno kot v celotni državi. Kažejo se čedalje večje potrebe po dodatnih mestih v domovih za starostnike. V občini Brda se nahaja enota Doma starejših občanov Nova Gorica Podsabotin, ki ponuja 94 mest. Dom obratuje v sklopu Doma upokojencev Nova Gorica. Podatki o zasedenosti domov se vodijo na ravni upravnih enot. V UE Nova Gorica so vključene občine Brda, Kanal, Miren – Kostanjevica, Nova Gorica, Renče – Vogrsko in Šempeter – Vrtojba. V UE Nova Gorica so v času izdelave poročila na voljo 4 domovi za ostarele, ki skupaj ponujajo 482 mest. Mest je na voljo za 3,4 % starostnikov (65 let in več), kar ne zadostuje za 4,8 % populacije starostnikov, kar je državna norma. Tudi pregled prošenj v domovih kaže na to, da mest primanjkuje. Glede na to, da se najštevilčnejše generacije približujejo letom, ko večkrat potrebujejo oskrbo, se bodo potrebe v prihodnosti najverjetneje še povečevale.

Naselja in razpršena poselitve

Področje razvoja naselij in razpršene poselitve, kamor sodi tudi usmerjanje in urejanje poselitvenih območij, je ena temeljnih vsebin prostorskega planiranja in izvedbenega prostorskega načrtovanja. Prav na področju usmerjanja poselitve mora občina opraviti največ strokovnega dela, saj analiza prostorskega razvoja kaže na rezerve pri planiranju namenske rabe stavbnih zemljišč. Namenska raba prostora je namreč, ob pomanjkanju ustreznih in učinkovitih inštrumentov zemljiške politike, glavni usmerjevalec prostorskega razvoja v občini. V občini Brda je skupaj 445,6 ha stavbnih zemljišč, kar predstavlja 6,1 % celotne občine. Največ poselitve v občini se pojavlja znotraj naselij, 46,6 % stavbnih zemljišč. 15,2 % SZ je na območju razpršene poselitve, 17,4 % pa izven območja naselja. Med naselji opazimo razliko med osrednjimi naselji in zaledjem, kjer prevladuje razpršena poselitev in poselitev izven območja naselja. Po podatkih centralnega registra prebivalstva večina (63,1 %) živi na območju naselij, 22,8 % jih prebiva na območju razpršene poselitve, ostali pa so še na območjih izven naselij, na območju infrastrukture in izven območij stavbnih zemljišč.

Največ stavbnih zemljišč predstavljajo območja stanovanj (223,4 ha oz. 50,1 % vseh SZ). Veliko je še območij razpršene poselitve (67,7 ha oz. 15,2 % vseh SZ) in območij prometnih površin (90,8 ha oz. 20,4 % vseh SZ). Ostale namenske rabe zasedajo manj kot 25 ha površin. Skupno je 135,1 ha nepozidanih stavbnih zemljišč, kar predstavlja 30,3 % vseh SZ oz. 239,7 m²/prebivalca. Državo povprečje znaša 270,6 m² nepozidanih na prebivalca, med primerjanimi občinami pa je le Kranjska Gora, ki ima manj nepozidanih SZ na prebivalca.

Obseg vseh stavbnih zemljišč, namenjeni gradnji stavb (A, B, C, I in S), znaša 343,4 ha in predstavlja 77,1 % vseh SZ. Nepozidanih je skupaj še 115,1 ha zemljišč (33,5 % vseh SZ, namenjenih gradnji stavb). Analiza po naseljih pokaže, da je največ površin, namenjenih gradnji stavb, v naseljih Vipolže (30,4 ha), Hum (29,2 ha) in Dobrovo (26,4 ha). Največ nepozidanih zemljišč, namenjenih gradnji stavb, pa je v naseljih Hum (16,4 ha), Dobrovo 89,3 ha) in Podsabotin (9,2 ha).

Površina stavbnih zemljišč, namenjenih bivanju (SS, SK, SB, Cu), znaša 228,1 ha in predstavlja 51,2 % vseh SZ. Največ površin je v naseljih Hum (19,0 ha), Vipolže (18,4 ha), Kozana (15,7 ha) in Podsabotin (15,5 ha). Prostih je skupaj še 70,9 ha površin, kar predstavlja 31,1 % vseh zemljišč, namenjenih bivanju. Prostorske rezerve so torej majhne, pojavljajo pa se predvsem v naseljih na južnem delu občine (Hum, Podsabotin, Kojško, itd.). Tako stavbnih zemljišč za gradnjo stavb kot stavbnih zemljišč namenjena bivanju je največ v naseljih, ki imajo opredeljeno funkcijo v omrežju naselij.

Analizirali smo tudi gradnjo stanovanjskih in nestanovanjskih stavb. Večina stanovanjskih stavb je bila zgrajena do leta 1990 (83,5 %). Po številu izdanih gradbenih dovoljenj je opaziti znaten porast izdaj dovoljenj za stanovanjske in nestanovanjske stavbe v letu 2018. V zadnjih dvajsetih letih je bilo največ novih stanovanjskih stavb zgrajeno v naseljih Vipolže (22), Gornje Cerovo (17) in Hum (17), največ nestanovanjskih stavb pa v občinskem središču Dobrovo, in sicer kar 42.

Pomemben del prostorskega načrtovanja so tudi prostorski izvedbeni akti oz. podrobno prostorsko načrtovanje. Državnih prostorskih aktov na območju občine sicer ni, niti niso predvideni. Na lokalni ravni sta v času priprave poročila v veljavi 2 OPPN-ja, ki urejata 3,1 ha stavbnih zemljišč, kar predstavlja le 0,7 % vseh stavbnih zemljišč v občini. Od tega je 1,7 ha pozidanih in 1,4 ha nepozidanih površin. Gre se za OPPN U Malnu in OPPN Gonjače nad krožiščem. V izdelavi so še 4 OPPN-ji, ki pokrivajo 10,4 ha stavbnih zemljišč, ki so skoraj v celoti še nepozidana (98,8 % nepozidanost). Predvidenih je še 9 OPPN-jev, v skupni površini 13,3 ha.

Veljavni OPPN-ji se v večini (97,4 %) nanašajo na območja stanovanj, 2,6 % oz. 0,1 ha pa je na območju centralnih dejavnosti. Na območjih OPPN v izdelavi in predvidenih OPPN prav tako prevladujejo območja stanovanj (11,7 ha oz. 49,4 %), sledijo območja, namenjena proizvodni dejavnosti (6,9 ha oz. 29,1 %), nato posebna območja (3,7 ha oz. 15,6 %) ter območja centralnih dejavnosti (1,4 ha oz. 5,8 %).

Krajina in varstvo naravnih virov

Prostor občine v splošnem zaznamujejo tudi nekateri varstveni režimi prostora, ki predstavljajo na eni strani omejitve za razvoj določenih dejavnosti, po drugi strani pa priložnost za sonaravni trajnostni razvoj občine. Dejstvo je, da se raba prostora danes največkrat ne spreminja v skladu z vsemi urbanističnimi zahtevami in doktrino urejanja prostora, temveč predvsem kot posledica trenutnih ekonomskih in političnih možnosti ter tudi varstvenih zahtev. Zato ni presenetljivo, da so pritiski na prostor večji na območjih boljše dostopnosti, bližje urbanih središč in se bodo najverjetneje povečevali tudi v prihodnje. Tako lahko predvidevamo, da bo naraščalo tudi število navzkrižij interesov v prostoru. V prostoru se pojavljajo tudi vse večji pritiska kapitala na odločitve o umeščanju dejavnosti v prostor. Temu bo v prihodnje potrebno posvetiti veliko pozornosti z namenom doseganja trajnostnega prostorskega razvoja. Glavni cilj občine na področju rabe prostora je vsekakor preprečiti nenačrtovane in invazivne posege v prostor. Posebej na področju ohranjanja kulturne krajine pa izpostavljamo smernice, ki narekujejo omejevanje procesa zaraščanja kmetijskih zemljišč na eni, ter prekomerno krčenje obstoječih gozdnih površin na račun novih vinogradov na drugi strani.

Analiza rabe in spreminjanja rabe prostora občine je pokazala, da je intenziteta sprememb dejanske rabe prostora med letoma 2012 in 2021 sorazmerno velika, saj se je skupno spremenilo 13,0 % ozemlja občine. Ugotovili smo, da so se med letoma 2012 in 2021 spremembe rabe prostora dogajale med vsemi osnovnimi kategorijami rabe prostora. V letu 2021 površje občine Brda v 47,0 % prekriva gozd, 34,9 % trajni nasadi, 6,0 % je travniških površin, 4,9 % pozidanih zemljišč, 4,3 % ostalih kmetijskih zemljišč, 2,2 % zemljišč v zaraščanju ter le 0,5 % zemljišč intenzivne kmetijske rabe.

Pri opazovani kategoriji tajnih nasadov, kamor smo uvrstili kategorije vinogradi, intenzivni sadovnjaki, ekstenzivni sadovnjaki, ostali trajni nasadi, lahko opazimo veliko dinamiko sprememb. Na eni strani se trajni nasadi spreminjajo predvsem na manj primernih območjih in znatno povečujejo na boljših za vinograde primernejših legah. V primerjavi z letom 2012 se je obseg trajnih nasadov skupno povečal za 67,3 ha.

Pomembnejši pokazatelj spreminjanja krajine je tudi negativen pojav zaraščanja, ki je prisoten na večjem delu Slovenije ter ga povezujemo z opuščanjem kmetijskih dejavnosti. Pojav prepoznamo tudi na območju občine Brd, kjer se zaraščajo za kmetovanje manj primerna zemljišča. Posebnost Brd pa je intenzifikacija kmetijstva, na kar kaže tako povečanje števila zaposlenih v kmetijstvu kot tudi povečanje obdelanih površin, tako intenzivne kmetijske rabe kot trajnih nasadov. Posebnost je tudi sprememba, pojav reaktivacije kmetijskih zemljišč. Gre za spremembe iz kategorije kmetijska zemljišča v zaraščanju ali iz gozda v kmetijsko rabo, največkrat gre za spremembo v trajne nasade. Pojav je sicer dobrodošel, kljub temu pa prekomerna krčitev gozda lahko povzroči večje okoljske probleme (erozija, pregrevanje prostora, ipd.). Pomemba bi bila izdelava ocene, kakšna je še zmogljivost prostora za razvoj vinogradništva, ki se vse bolj koncentrira.

Podrobna analiza na podlagi prehodnih matrik sprememb rabe prostora je pokazala, da se med rabami najbolj spreminjajo (pri čemer je upoštevano tako povečanje kot zmanjšanje površin) kategorija trajnih nasadov in gozda. Pri tem kategorija trajnih nasadov izkazuje največje povečanje površin (304,9 ha), kategorija gozda pa največje zmanjšanje površin (246,4 ha) med vsemi kategorijami. Iz pregledne matrike lahko vidimo, da se je med letoma 2012 in 2021 iz površin gozda vzpostavilo 109,0 ha novih trajnih nasadov, večinoma vinogradov. Med večjimi spremembami je tudi povečanje ostalih kmetijskih površin (243,5 ha), travniških površin za 173,8 ha ter zemljišč v zaraščanju za 100,3 ha. Na drugi strani se večje spremembe zmanjšanja površin, spremembe v druge rabe, poleg zmanjšanja površin gozda, dogajajo še v kategoriji trajnih nasadov, kjer so se površine zmanjšale za 237,6 ha, večinoma na račun travniških površin (95,2 ha), ostalih kmetijskih zemljišč (54,6 ha), pa tudi na račun zaraščanja (36,1 ha) in pozidave (25,8 ha). Za 172,6 ha so se zmanjšale še travniške površine, za 159,4 pa zemljišča v zaraščanju. Tu gre za reaktivacijo kmetijskih zemljišč, ki se dogaja predvsem s spremembo zemljišč v zaraščanju v ostale kmetijske površine in trajne nasade.

Varovanje narave pokriva 16,2 % občine. Največ je ekološko pomembnih območij (664,4 ha), sledi Natura 2000 (651,2 ha) in naravne vrednote (556,0 ha). Na območjih ohranjanja narave je opredeljenih 24,6 ha stavbnih zemljišč, kar predstavlja 5,5 % vseh stavbnih zemljišč v občini. Po podatkih centralnega registra prebivalstva na enem ali več režimov ohranjanja narave živi 161 oz. 2,9 % občanov.

Območij kulturne dediščine v občini je sorazmerno malo. Varstvo kulturne dediščine je tako prisotno le nekje na 243,6 ha, kar predstavlja 3,4 % ozemlja občine. Na področju varstva kmetijskih zemljišč je v namenski rabi OPN opredeljenih 2.236,8 ha najboljših kmetijskih zemljišč in 1.222,2 ha drugih kmetijskih zemljišč. Danes sta oba tipa glede na varstvo in smernice ohranjanja kmetijskih zemljišč obravnavana podobno. Skupaj naj bi tako bilo v občini 3.459,0 ha kmetijskih zemljišč, ki prekrivajo 47,2 % ozemlja občine. Dejansko je verjetno teh zemljišč manj, po dejanski rabi je namreč površina kmetijskih zemljišč v občini znatno manjša, in sicer 2.970,5 ha, kar predstavlja 41,3 % občine.

Gozd pokriva 45,6 % občine, nekoliko več pa po dejanski rabi (47,0 %). Pri tem je analiza dejanske rabe med leti 2012 in 2021 pokazala, da se je v tem času gozd zmanjšal za 216,2 ha oz. 6,0 %. Od vseh površin gozda je 11,4 ha varovalnega gozda, 39,1 % gozda pa ima vsaj 1 funkcijo 1. stopnje. Večji del gozda (3508,6 ha) je požarno ogrožen, od tega na 3261,4 ha velja velika požarna ogroženost.

Na področju voda je območij varstva vodnih virov 324,4 ha, kar predstavlja kar 4,5 % območja celotne občine. Nahaja se na območju naselja Podsabotin in Brestje. Na območju varstva vodnih virov je 12,6 ha stavbnih zemljišč, od tega največ območij stanovanj (8,7 ha). Na 144,2 ha oz. 2,0 % občine velja poplavna ogroženost, od tega na večini ni določenih razredov poplavne nevarnosti, temveč velja opozorilna karta poplav.

Pri predlogih za prilagoditev prostorskih aktov pri varstvenih režimih in omejitvah v prostoru je predvsem obveza občine, da se pri sprejemanju prostorskih aktov drži sektorskih predpisov in tako s svojimi prostorskimi akti ne posega predvsem v varovana območja posameznih varstvenih režimov.

Obvezna občinska gospodarska javna infrastruktura

Na podlagi pregleda stanja prometnega omrežja ocenjujemo, da je to v občini dobro razvito. Mreža lokalnih cest je primerno razvejana, tako da je dostopnost do naselij dobra. Občina ima kategoriziranih 65 km lokalnih cest in 89 km javnih poti. Načrtovani sta novi obvozni cesti za naselji Kojško in Dobrovo. Prometno omrežje se izboljšuje z rekonstrukcijami posameznih problematičnih odsekov. V OPN je zapisano tudi, da je načrtovana kolesarska povezava med naselji Neblo-Dobrovo-Vipolže.

Občinske javne ceste predstavljajo najpomembnejšo in najbolj obsežno občinsko infrastrukturo, katere vzdrževanje predstavlja velik zalogaj za občino. Občina Brda je na drugem mestu po dolžini občinskih cest na hektar stavbnih zemljišč (več jih ima le občina Kanal), na prebivalca občine pa je na tretjem mestu.

Za oskrbo s pitno vodo v občini Brda skrbi družba Vodovodi in kanalizacija Nova Gorica d. d. Prednostna ureditev za oskrbo s pitno vodo občine je vodno zajetje Mrzlek v Novi Gorici. V občini je dolžina javnega vodovoda nekje na sredini med primerjanimi občinami.

Javna služba odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode je iz vidika varovanja okolja ena od najpomembnejših, saj njena vzorna in dosledna ureditev vpliva na varovanje okolja, še posebej na zaloge pitne vode in varovanje njene kvalitete. V občini Brda je 12 aglomeracij oz. območij poselitve, kjer naj bi poseljenost in izvajanje gospodarske ali druge dejavnosti zgoščena tako, da je mogoče zbiranje komunalne odpadne vode v kanalizaciji in njeno odvajanje po kanalizaciji v komunalno ČN ali na končno mesto izpusta. Nov OP 2020 sicer dopušča nekatere izjeme pri opremljanju za naselja z manjšim številom objektov in razpršeno poselitvijo. Pri teh aglomeracijah je mogoče načrtovati posebne lokalne rešitve, male (zasebne ali javne) komunalne čistilne naprave. Med vsemi aglomeracijami le aglomeracija Dobrovo sodi v rang aglomeracij med 500 in 2.000 PE, vse ostale so v rangu od 50 do 500 PE. Rok za opremljanje aglomeracij se izteče 31. 12. 2023. Le 5 aglomeracij je deloma opremljenih in priključenih. Naselja v občini tako še nimajo ustreznega kanalizacijskega omrežja in naprav.

Zemljiška politika

Na področju finančnih ukrepov aktivne zemljiške politike se občina poslužuje različnih inštrumentov, ki so v poročilu o prostorskem razvoju le opisani, saj bi njihova podrobna analiza presežala zastavljene okvire poročila, težava pa je tudi v pridobitvi ustreznih podatkov za analizo. V poročilu smo podrobno preučili predvsem komunalni prispevek in nadomestilo za uporabo stavbnega zemljišča.

Na področju odmere komunalnega prispevka je bil podrobno analiziran nov odlok, ki je bil sprejet v februarju 2021. Z analizo in primerjavo z drugimi občinami smo prišli do zaključka, da je odmera sicer prilagojena razmeram v občini, vendar je sorazmerno nizka za normalno pokrivanje stroškov, predvsem v morebitnem primeru izboljšave opremljanja. Med primerjanimi občinami imata sicer le občini Kranjska Gora in Hrpelje - Kozina opazno višji komunalni prispevek. Izračun komunalnega prispevka za primer enostanovanjske hiše z neto tlorisno površino 150 m², na gradbeni parceli 500 m² je pokazal, da imajo nižji prispevek od Brd občine Gornja Radgona, Kanal in Komen. Sorazmerno nizka odmera ni nujno slaba, lahko je tudi načrtno usmerjana v privabljanje tako novega prebivalstva kot novih podjetij. Dejstvo je da je komunalna ekonomija nevzdržna in predstavlja veliko obremenitev za občinski proračun.

Pri odmeri NUSZ je analiza pokazala, da je NUSZ relativno nizek za pravne osebe, razmerje med odmero NUSZ za pravne in fizične osebe znaša 0,5, kar pomeni, da občina odmeri 50 % manj za pravne kot za fizične osebe. Med primerljivimi občinami so še Komen, Moravske Toplice in Miren – Kostanjevica, ki imajo večjo odmero za pravne kot za fizične. Takšno razmerje sicer ni nujno napačno, saj bi lahko pomenilo, da občina z nizko odmero za pravne osebe želi privabiti nova podjetja. V splošnem velja, da si lahko bolj gospodarsko razvite občine privoščijo zaračunavanje višje odmere za pravne osebe. Na primer občina Kanal odmeri 5,4 krat več NUSZ za pravne kot za fizične osebe.

Splošno

Ključna naloga po sprejemu plana je spremljanje in vrednotenje prostorskega razvoja, kar je občina dolžna delati tudi skladno s predpisi. Občina naj s prostorskimi kazalniki stalno spremlja prostorski razvoj in najmanj vsake štiri leta pripravi poročilo o prostorskem razvoju. S tem bodo vzpostavljeni temelji za sistematično spremljanje stanja v razvoju občine, kar bo omogočalo tako vrednotenje zasledovanja zastavljenih ciljev kot hitro prepoznavo morebitnih negativnih trendov in njihovo spremembo.